

Zásady. Zahradníček, Útěk do Egypta 1 - Sv. Gertruda z Helfty, Vztah nábožná duše k zevnějšíku 2 - Pecka, Kristus věčně živý 3 - Braitto, Základy duchovního života 12 - Čala, Liturgie svátosti pokání 16 - Habáň, Ze všech sil svých 21 - Merell, List sv. Pavla Efeským 26 - Škrabal, Žalm 24: Píseň Davidova 31 - **Život.** - Pracovna. - **Žeň.**

941

Ročník XVI. Číslo 1.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

Nová úprava předplatného našich časopisů. Protože od Nového roku vstupují v platnost zvýšené sazby tiskárenských prací, jsme povinni i my upravit podle toho své předplatné. Předplatné Na hlubinu činí nyní 35 K. Kdo předplatí d v a časopisy ze tří (Na hlubinu, Výhledy, Vítězové), zaplatí celkem 65 K. Předplatitel všech tří časopisů zaplatí pouze 95 K. Studenti mají na každý časopis předplatné 20 K. Tímto odstupňovaným předplatným zvyšujeme předplatné jen velmi mírně. Doufáme, že naši čtenáři nám toto opatření nezazlí a neopustí naše časopisy pro těch několik korun.

vyšší náboženský kurs v lednu

V PRAZE II., v klášteře voršilek dne 11. mravouka, 18.

Písmo svaté, 25. věrouka. Začátek o půl 7. hod.

V BRNĚ v sále umělecko-průmyslového musea, třída Horst Wessela, dne 11. věrouka, 25. mravouka. Začátek o půl 7. hod.

V PŘEROVĚ v sále Městského domu dne 7. Začátek o půl 8. hod.

V MORAVSKÉ OSTRAVĚ v klášteře redemptoristů dne 8. a 22. Začátek o 7. hod.

V BAŤOVĚ v klubovně Společenského domu dne 9. a 16. Začátek o půl 8. hod.

V ROUDNICI n. L. v sále u kapucínů dne 12. a 26. Začátek o půl 3. hod. odpo.

hovorna

Odběratele ze Slovenska upozorňujeme, že od Nového roku mohou platiti předplatné jenom mezinárodní poštovní poukázkou, kterou platí i ostatní odběratelé, bydlící mimo Protektorát.

Mši svatou za odběratele, dobrodince a spolupracovníky revue Na hlubinu slouží redaktor P. Silv. M. Braitó 15. ledna. Spojte se duchovně v tento den v modlitbách a

Z Á S A D Y

J a n Z a h r a d n í č e k :

ÚTĚK DO EGYPTA

V zpěv roztála slova a pohasla hvězda zlatému chvostu,
daleko nazpět Betlem a Nazaret,
čas něžný kdys rostoucích kloubů a klíčků a letorostů
skrývá se v tvrdost let.

Čas ostnů a dřevců a kopí se zježil a v úpornost žezla
vzpíná se havěť hemživá,
čas sršňů s rtů srší a purpurem radosti ze zla
Herodes král se odívá . . .

Ó ty, jenž sluchem Panny jsi sestoupil v končinu naši,
s otcovské výšky host,
prcháš - jen andělé, děti a pastýři na salaši
vroubí tvou blaženost.

Kolik hlav, tolikrát koruna z trní, a tolikrát vboden
meč v bok tvůj, kolik zde srdcí vře,
kolik návrší, tolik i Golgot, a každý je hoden
tě udeřit do tváře.

Kolik hvězd, tolikrát zimou se chvěješ, a všude se vsákna
vzdor tetrarchů slaví svůj den,
pod rubášem času však budoucnost napíná svalů svých
jen pro tebe, s tebou a v tobě chtíc ven. vlákna,

Sv. Gertruda z Helfty:

VZTAH NÁBOŽNÉ DUŠE

K ZE VNĚJŠKU

Gertruda z Helfty vyznává: Jednoho dne mezi velikonocemi a Nanebevstoupením vstoupila jsem před primou do dvora, usedla k rybníku a pozorovala líbeznost tohoto místa. Průzračnost mimo plynoucí vody, zeleň okolostojících stromů, volný let ptáků a obzvlášť holubů, především ale skrytý klid odloučeného místa naplňoval mne zalíbením. Počala jsem uvažovati, co by se mělo ještě připojiti tomuto pobytu k doplnění utěšení. Myslíla jsem si, že bych musila míti přítele, který důvěrný, přítulný a oddaný, osladil by mi tuto samotu. Tu jsi Ty, můj Bože, původce nepopsatelné slasti, obrátil mé myšlenky k sobě, a bezpochyby byl jsi to Ty, kdo mi je vnukl. Ukázal jsi mi, jak může mé srdce býti příjemným příbytkem pro Tebe. Za to musím v náležité nevysýchající vděčnosti, jak mne tato voda napomíná, proud milosti řídit zpět k Tobě. Musím stejně jako tyto stromy kvést v zeleni dobrých skutků, přebírat síly a rozvíjet se v dobrých dílech. Musím podobně jako holubi s výše přehlížení pozemské a volným letem vznést se k nebesům, kde moje duše, osvobozena od smyslu a břemen světa, celým duchem se zabývá jen Tebou. Tak ti poskytne mé srdce místo, které je skvostnější, než všechna líbeznost.

Celý den byl můj duch naplněn touto myšlenkou. Večer, nežli jsem šla spat, když jsem poklekla k modlitbě, upamatovala jsem se pojednou na slova evangelia: „Kdo mne miluje, bude mé slovo zachovávat a můj Otec bude jej milovati, a oba půjdeme k němu a učiníme si u něj příbytek.“ (Jan 14, 23.) Tu pocítilo mé srdce z prachu, že právě přišel . . .

Toto se stalo před devíti lety, a kdykoliv jsem se od té doby obrátila do své minulosti, vždy jsem Tě tam našla.

Dominik Pecka:

KRISTUS VĚČNĚ ŽIVÝ

1. Kristus - dokonalý obraz Boží.

Člověk jest stvořen k obrazu Božímu. To je třeba chápati nejen v řádu bytí, nýbrž i v řádu činnosti. Jest úkolem člověka, aby se připodobňoval Bohu.

Avšak Boha nevidíme. „Boha nikdo nikdy neviděl.“ (I Jan 4, 12.) Poznáváme sice vlastnosti Boží z věcí stvořených, ale poznání toto jest nedokonalé.

Bytnost Boží jest láska. „Bůh je láska a v tom se ukázala na nás láska Boží, že Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom živi byli skrze něho.“ (I Jan 4, 8-10.) Bůh zjevil lidem svoji dokonalost v lidské přirozenosti svého Syna.

Apoštolům pravil Kristus: „Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne. Kdybyste byli poznali mne, byli byste poznali i Otce mého; a od této chvíle poznáváte ho, ba viděli jste jej.“ Dí jemu Filip: „Pane, ukaž nám Otce a dostačí nám.“ Ježíš řekl jim: „Tak dlouhý čas jsem s vámi a nepoznali jste mne, Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce. Kterak ty pravíš: Ukaž nám Otce? Nevěříš, že já v Otci a Otec ve mně jest? Slova, která já mluvím vám, nemluvím sám od sebe, ale Otce, který zůstává ve mně, činí ty skutky.“ (Jan 14, 5-10.)

Jakožto jednorozený Syn Boží jest Kristus dokonalým obrazem Božím. Proto ho nazývá svatý Pavel „výbleskem slávy a výrazem podstaty Boží“. (Žid. 1, 3.) A jelikož podle svatého Tomáše

vše nedokonalé jest jakousi účastí v dokonalém (omne imperfectum est quaedam participatio perfecti - S. Th. 1, q 93 a 4), jest patrno, že člověk jako nedokonalý obraz Boží se může Bohu připodobiti jen v Kristu a skrze Krista, jenž jest dokonalým obrazem Božím. A tak nejvyšším cílem křesťanské mravnosti jest napodobiti Krista.

2. Kristus učitel.

Učení Kristovo jest možno shrnouti v jediné slovo: láska. „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své. To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těch dvou přikázáních záleží celý zákon i proroci.“ (Mat. 22, 37-40.) Boha nazývá Kristus Otcem nebeským. Je-li Bůh náš Otec, jsme my lidé jakožto děti jeho bratří a sestry a také tak navzájem se k sobě máme chovati. „Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem já miloval vás.“ (Jan 15, 12.)

Žák právem žádá od svého učitele, aby se sám řídil naukou, kterou hlásá; aby nebylo rozporu mezi jeho učením a životem, mezi slovem a skutkem. V předmluvě ke Skutkům apoštolským praví svatý Lukáš, že knihu svého Evangelia složil o všech těch věcech, které Ježíš činil a učil od počátku až do dne, kdy byl vzat do nebe. (Sk. ap., 1, 1.) Pořad slov není náhodný: nejprve praví: činil a pak teprve učil. V životě Ježíše Krista jest dokonalá shoda mezi učením a životem. Jak učí, tak činí. V soucitu se sklání nad ranami duše i těla. Neodpírá prosícím. Uzdravuje slepé, hluché, němé, kulhavé, malomocné. Vymítá zlé duchy. Nad kajícími hříšníky se slitovává. Mrtvé křísí. Miluje i protivníky své. Odpouští jim a modlí se za ně.

Učí-li své věrné pokoře, není to ctnost, které

by sám neměl. Stal se člověkem, opustil trůn své slávy v nebesích, aby vešel na tento svět v podobě červa lidského svíjejícího se všemi neduhy a slabostmi. „Sám sebe zmařiv přijal podobu služebníka.“ (Filip. 2, 7.) Činí. A učí: „Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem ti-chý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11, 29.)

Učí mírnosti a trpělivosti. Ani to nejsou ctnosti, kterých by sám neměl. Svatý Petr o něm vyznává: „Když mu spílali, nespílal v odvetu, když trpěl, nehrozil, nýbrž odevzdával se tomu, jenž soudí spravedlivě.“ (I Petr. 2, 23.) Je tedy možno věriti ústům, která takto dovedla mlčeti, když z nich vychází naučení o trpělivém snášení křivd a o lásce k těm, kteří pronásledují a nenávidí.

Učí poslušnosti. Z poslušnosti přichází na tento svět. V podobě dítěte přichází, aby byl poddán svým rodičům. (Luk. 2, 51.) Poslušnost jeho nepřestává ani tam, kde má býti potupeno jeho božství. Lidská jeho přirozenost se vzpírá podstoupiti smrt. Vzpírá se velikou úzkostí a krvavým potem. Avšak modlí se: „Nikoliv má, nýbrž tvá vůle se staň!“ Podle slov svatého Pavla „ponížil sebe sama stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže“. (Filip. 2, 8.)

Sám koná, čemu učí. Sám trpí, co káže trpěti. Nevybral si ze života jen úsměvy, ale i slzy. Nevybral si jen básně, ale i lkání, nejen radosti, ale i strasti. Není na světě bolesti, o které by se mohlo říci, že on jí nepoznal a nesnášel. Snad je tento svět mučírnou - ale jen pro ty, kteří ho nenásledují; jen pro ty, kteří nechtějí slyšeti hlasu jeho: „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.)

3. *Kristus vzor.*

Kdyby se někdo tázal, jakou povahu měl Kristus, musili bychom říci, že žádnou lidskou povahu. U každého člověka totiž převládají určité

vlastnosti nad jinými - souhrn těch převládajících znaků nazýváme povahou. U Krista se nic takového nejeví. Lze snad říci, že u něho převládal rozum nad citem nebo cit nad rozumem? Shledáváme u něho převahu myšlení nad chvěním srdce a jemností ducha? Zdá se nám býti pouhým myslitelem nebo jen mužem činu? Skterékoliv strany se na něho díváme, hned jsme ochotni uznati ten neb onen znak jeho působnosti za nejvýznačnější vlastnost jeho, ale poznáváme-li ho dále, vidíme, že i jiné známky jeho povahy tak vynikají. Proto je třeba říci, že Kristus nemá povahy, neboť slučuje ve své osobnosti všechny lidské dokonalosti v nejvyšším stupni. Tím si také vysvětlíme, že Kristus nemaje povahu žádnou jest člověkem ideálním, který může býti vzorem každému z nás a k němuž se můžeme všichni blížiti s důvěrou. Kristus je vzor pro každý věk i stav. Je vzorem dítěti, neboť v podobě dítěte přišel na tento svět a byl rodičům svým poddán; je vzorem muži dospělému, neboť až ve věku zralosti počal veřejně působiti: jest vzorem starci, neboť vzal na sebe i mdlobu lidskou a klesal pod tíhou svého kříže; je vzorem ženě, neboť měl soucit s její křehkostí a osvobodil ji z otroctví muže. Je vzorem dělníku, neboť se živil prací svých rukou; je vzorem lékařem, neboť s láskou se skláněl k trpícím; je vzorem učitelem, neboť miloval děti; je vzorem knězi, neboť se Otci nebeskému obětoval na kříži, přišed hledat, co bylo zahynulo; je vzorem politikem, neboť mu bylo líto zástupů; je vzorem umělcem, neboť byl básníkem a mluvil k lidu v podobenstvích; je vzorem vědcem, neboť hlásal pravdu. K němu s důvěrou se mohou obracet trpící, neboť bolesti naše vpravdě nesl, hříšníci, neboť odpouštěl, umírající, neboť jeho zsinlosti jsme uzdraveni.

Svým životem i svou naukou zanechal Kristus lidstvu příklad pravého humanismu. On, vznešený a velebný se snížil k nám a stal se bratrem

naším. V něm se Bůh přibližuje a připodobňuje člověku. Prožívá lidský život jak my jej prožíváme. Zakouší našich radostí i našeho utrpení. Má lidské srdce jako my. Jest účasten naší slabosti. Rozumí lidskému srdci. Nemluví k nám za hřímání blesků a nenaplnuje hrůzou. Zve sladkým hlasem lásky nad tichou hladinou jezera Genezaretského pod jasným nebem znějícím zpěvem skřivánčím. Ne již Hospodin, jehož blízkost usmrcuje, ale dobrý Spasitel, jehož blízkost uzdravuje. Ne již nepřístupný vládce nebes, ale učitel a dokonalý vzor ctností.

Není chmurným asketou pohrdajícím dary přírody a života. Účastní se svatby v Káně a rozmnožuje radost svatebčanů proměněním vody ve víno, chválí Martu za její umění kuchařské. Ve srovnání se svým předchůdcem Janem, který nepil vína, živil se bylinami a žil v samotě pouště, jeví se dokonce svým odpůrcům jako požívač a milovník veselé společnosti: „Neboť přišel Jan ani nejeda ani nepije a říkají: Má zlého ducha. Přišel Syn člověka jeda a pije a praví: Hle, člověk žrout a pijan vína, přítel celníků a hříšníků.“ (Mat. 11, 18-19.) Nestrání se lidu. Nepohrdá zvyky a projevy slušnosti, ba vytýká, že se mu jich nedostalo, když přišel do domu Šimona farizea: „Vidíš tuto ženu? Vešel jsem do domu tvého; vody na nohy mé jsi nepodal, tato však slzami smočila nohy mé a utřela je vlasy svými. Políbení jsi mi nedal, tato však, jak vešla, nepřestala líbatí mé nohy. Olejem jsi nepomazal hlavy mé, tato však mastí pomazala nohy mé.“ (Luk. 7, 44-46.) Přijímá pozvání na hostiny pořádané na jeho počest. (Luk. 5, 29; 19, 6; Jan 12, 2.) Schvaluje velký výdaj spojený s vyjitím nardové masti k jeho počtě. (Jan 12, 3-8.) Neodívá se rouchem kajícím ani žebráckým: jeho suknice jest nesešíváná, z jednoho kusu utkaná, takže katané se rozhodují losovati o ni, poněvadž by bylo škoda ji trhati. (Jan 19, 23-24.) Nežádá od svých učed-

níků, aby se postili, poněvadž jest ženich a oni svatebníci. „Učedníci Janovi a učedníci farizejští posmívali se; i přišli a řekli jemu: Proč učedníci Janovi a učedníci farizejští se postí, tvoji učedníci však se nepostí? A Ježíš řekl jim: „Mohou-liž postiti se svatebníci, pokud ženich jest s nimi? Dokavad mají ženicha mezi sebou, nemohou se postiti. Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich, a tehda postí se v těch dnech.“ (Mar. 2, 18-20.) Rozesílaje své učedníky prikazuje jim, aby jedli a pili, co lidé mají a jim dají, neboť hoden jest dělník mzdy své. (Luk. 10, 7-8.) Ježíš miluje přírodu, modlí se na poušti, na hoře, v zahradě olivové, káže na pahorcích galilejských, na březích jezera Genezaretského, v jeho podobenstvích se objevují náměty z pozorování květín, ptáků, osení, révy a stromoví, obrazy ze života dělníků, rolníků, rybářů, pastýřů, obchodníků, celníků, správců a vladařů. Nic lidského mu není cizí. Má přátele mezi lidmi: Lazara a jeho sestry Martu a Marii. Veselí se s veselými, rmoutí se zarmoucenými. Miluje svůj domov, svůj kraj, miluje hlavní město své vlasti a miluje národ, z něhož jako člověk vyšel.

4. Následování Krista.

Křesťanský život není jen uskutečňování nějakých pravidel, hesel a zásad nebo jen plnění určitých příkázání. Jest to především napodobení živého vzoru, který nám zanechal Bohočlověk - člověk ideální. Křesťan, jak již jméno samo naznačuje (christianus - Kristovec), je člověk Kristův, tedy člověk, který se snaží smýšleti, mluvit a jednati jako Kristus - a to ne tak, že by jaksi jen kopíroval příklad Kristův - to vlastně ani není možné. Napodobiti Krista znamená mysleti, mluvit a jednati tak, jak by myslel, mluvil a jednal Kristus na mém místě, v mém stavu, v mém povolání, v mých poměrech. To je ovšem

možno jen na základě vnitřního sjednocení duše s Kristem. Jest rozdíl mezi spojením a sjednocením. Jsou-li dva spojení, zůstávají dva. Jsou-li však sjednoceni, nejsou již dva, nýbrž jeden. To však jest možno, jen když jeden zanikne. Křesťan se musí pohřžiti v Krista - vnitřně s ním srůsti. Tím víc je člověk křesťanem, čím více v něm mizí nedokonalost lidská a čím více v něm roste Kristus. Úkolem křesťanského života našeho jest uskutečňovati slovo svatého Jana Křtitele, jež pronesl o Kristu: „On musí růsti, já pak se menšiti.“ (Jan 3, 30.) Avšak menšiti se - i to jest málo lásce tak horoucí, jako byla láska svatého Pavla. Zaniknouti - toť pravé slovo: „Žiji pak již nikoliv já, ale žije ve mně Kristus.“ (Gal. 2, 20.)

5. *Kristus král.*

Když židé obžalovali Ježíše u Piláta, že chtěl býti králem židovským, tázal se ho vladař: „Tedy králem jsi ty? Ježíš odpověděl: Ano, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě.“ (Jan 18, 37.)

Výslovně prohlásil Pán, že není pouhým učitelem pravdy, nýbrž že jest králem pravdy. Že Kristus jest naším králem a že má moc zákonodárnou, jest článek víry stanovený na sněmu tridentském: „Kdo by řekl, že Kristus byl člověčenstvu dán jako Vykupitel, jemuž má věřiti, a nikoliv také jako Zákonodárce, jehož má poslouchati, budiž z Církve vyobcován.“ (Sess. 6, c. 21.) Kristus tedy nepředložil své učení světu po způsobu filosofů, že by nám ponecháno bylo na vůli, chceme-li se jeho naukou řídit nebo ne: učení jeho jest nám dáno jako zákon, který jsme povinni zachovávat pod ztrátou věčné spásy. To vyplývá ze slov, kterými ustanovil apoštoly hlasateli svého učení: „Jdouce do veškerého světa,

hlásejte evangelium všemu stvoření: kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude, kdo však neuvěří, bude zavržen.“ (Mar. 16, 15-16.) Jako král pravdy má Kristus i moc soudní. Moc tuto obdržel od Otce. „Vždyť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu.“ (Jan 5, 22.) V den soudný objeví se Kristus ve své oslavené přirozenosti lidské, aby zasedl na soudnou stolicí a soudil všechny lidi, dobré i zlé, spravedlivé i hříšníky. Tehdy vynese rozsudek nad všemi lidmi a určí každému podle jeho zásluh přiměřenou odměnu v království nebeském nebo trest v pekle a tak rozdělí člověčenstvo na dvojce sobě krajně protivné království, království nebeské, v němž svatí budou patřiti na Boha, a království pekelné, v němž padlí andělé a hříšníci budou na věky trpěti zasloužené tresty. Snad o žádné jiné věci nemluvil Pán s takovou určitostí jako o této své moci soudní. S ní pak souvisí ještě moc jiná, totiž moc výkonná: Kristus totiž svůj rozsudek nejen prone- se, nýbrž i vykoná: „I půjdou tito (hříšníci) do trápení věčného, spravedliví pak do života věčného.“ (Mat. 25, 46.)

Trojí moc, kterou si připisuje Pán, totiž moc zákonodárná, soudní a výkonná, jest obsažena v moci královské. Neboť král panuje nad poddanými právě tím, že jako nejvyšší zákonodárce jim dává závazné zákony, jako nejvyšší soudce rozsuzuje všechny právní věci svých poddaných a svou nejvyšší mocí výkonnou trestá jejich skutky platným zákonům se přičící a odměňuje jejich skutky s těmito zákony souhlasné.

Svět ovšem neuznává této královské moci Kristovy. Říká rád, že Kristus byl vznešený náboženský myslitel a ušlechtilý filosof jako na příklad Buddha, Sokrates, Plato, Seneca, Marcus Aurelius a jiní. Svět rád zařazuje Krista mezi ostatní myslitele a šlechtivé muže a tváří se přitom, jako by k němu choval neobyčejnou úctu. Ta úcta je pokrytectvím nejhorším. Je-li Kristus

přirovnáván k pouhým lidem, znamená to, že se k němu smíme chovati jako k těm jiným náboženským filosofům, jejichž učením se můžeme řídit, když se nám zlíbí, ale také nemusíme.

Kristus celý, nezmenšený a nezkomolený jest nejen Učitel, ale i Král. Jeho zjev dýše naprostou, nadlidskou a nadčasovou svrchovaností. Učí ne jako zákoníci a farizeové, nýbrž „jako moc maje“. (Mat. 7, 29.) Stojí nad světem, nepodroben jinému zákonu než jest vůle Otcova. Tak mluví již ve věku dvanácti let řka svým rodičům, kteří ho po tři dny hledali: „Co jest, že jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?“ (Luk. 2, 49.) Tak odpovídá své matce, která takřka jako mluvčí lidského rodu, jako žena předpověděná v Genesi na něho naléhá, aby se již projevil jako Mesiáš a učinil zázrak: „Co mně a tobě ženo? Ještě nepřišla hodina má.“ (Jan 2, 3.)

Tak, byť pln porozumění pro lidské potřeby a pln soucitu s lidskou bídou stojí nad čistě pozemskými zájmy lidí a odpovídá člověku, který ho žádá, aby domluvil jeho bratru stran dědictví: „Člověče, kdo pak mě ustanovil nad vámi soudcem a dělitelem?“ (Luk. 12, 14.)

Na jeho cestě nic nemůže změnití úsudek lidský: „Komu připodobním pokolení toto? Podobno jest chlapcům sedícím na náměstí, kteří volajíce k soudruhům říkají: Pískali jsme vám a netančili jste; naříkali jsme a nekvíleli jste.“ (Mat. 11, 16-17.) Neplatí pro něho domluvy přátel, odporují-li vůli Boží. Petru, který se pokouší vymluvit mu myšlenku na smrt, příkře odpovídá: „Jdi mi s očí, satane, neboť nemáš na zřeteli věci Božích, nýbrž věci lidské.“ (Mar. 8, 33.) Pilátovi, který zdůrazňuje svoji moc nad ním, praví: „Neměl bys nade mnou moci žádné, kdyby ti nebylo dáno shůry.“ (Jan 19, 11.)

Ve všech svých vztazích příbuzenských, přátelských, národních i občanských jeví se Kristus

jako svrchovaný král, jako nesmlouvavý a výsostný vládce, povznesený nad věci lidské, jehož životní kroky nejsou ničím jiným určovány než vůlí Otcovou.

Podle toho by bylo i možno odpovědět na otázku, čím jest nám Kristus v naší době, v našich poměrech a v našem postavení. Podle toho by bylo možno i odpovědět na otázku, je-li jeho život a příklad časový. Odpověď je jasná: je časový tím, že je nečasový. Časovost totiž znamená přizpůsobení času, přitakání době a jejím zmatkům, souhlas s mělkostí a prázdnotou doby, plutí s proudem. A to i za cenu pravdy a mravních zásad. V tom smyslu musí být křesťan nečasový, neúplatný, nezviklatelný. Časovost však může také znamenati porozumění pro potřeby, problémy a obtíže určité doby. A v tom smyslu musí být křesťan časový, plný touhy pomoci bratřím, být jim světlem a oporou po příkladu Kristově, vždyť podle slov svatého Pavla „nemáme velekněze, jenž by nemohl míti soucit s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně jako my zkušěn ve všem kromě hříchu.“ (Žid. 4, 15.)

P. Silv. M. Braitto O. P.:

ZÁKLADY DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

1. *Mně žíti jest Kristus.*

Po letech duchovních kursů vracíme se znovu k základům. Vyměnili se naši čtenáři. Chceme získati nové křesťany pro opravdový křesťanský, to jest duchovní život. „Nemůže pak nikdo postaviti jiný základ krom toho, který je již položen, jímž jest Ježíš Kristus.“ (I. Kor. III.; 11.)

Ve mši sv. modlí se Církev znamenajíc Tělo a Krev Páně znamením spásy: Skrze něho a s ním a v něm jest Tobě, Bohu Otci všemohoucímu,

veškerá čest a chvála. Toto je pak život duchovní, aby naše duše žila především Bohu a jeho slávě, mysl i vůle. Ale to nám umožnil Ježíš Kristus. Vлил nám nový život, život účasti na svém synovství. Život, který hledá především Otce, jeho vůli a jeho slávu.

Nový život, o kterém prohlásil: „Přišel jsem, aby život měli a aby jej v hojnosti měli.“ (Jan X; 10.) Můžeme mít tento nový život, bude-li jej On působiti v nás, On, který řekl, že je nejenom cesta a pravda, nýbrž i život. Kristus se totiž musí státi vnitřním principem našeho života. Onoho nového života, života dětí Božích. Bez tohoto vnitřního působení Ježíšova nemohli bychom svůj život vlastní přetvořiti na život Následování Páně. Milostí posvěcující stává se Ježíš přebývajícím v nás doma tímto živým principem našeho nového života. Obětí na kříži zjednal nám Spasitel tento nový život. Na křtu sv. jsme byli všichni životně přivtěleni k Pánu. Spasitel stal se naším životním zdrojem. Byli jsme štípeni na vinný kmen jeho Božského života. Stali jsme se ratolestmi, kterými proudí účast na Božím životě, na svatém synovství dětí Božích. Z tohoto svatého jeho obětovaného Těla udržuje a rozmnožuje se tento život dětí Božích, život naší účasti v Kristově Božím synovství. Proto je Velebná Svátost pokrmem života. Nového, nadpřirozeného života.

Život znamená přece pohyb vnitřním principem. Kristus se musí státi tímto vnitřním principem našeho života. Život potřebuje i údobí vzrůstu než se stane jakýmsi spočínutím a než začne sestupovati. Vzrůst našeho nového života znamená, aby čím dále tím více byl Ježíš výhradněji principem mého života, aby čím dále tím více účinnů mého života vycházelo z tohoto životadárného zdroje, abychom došli posléze k vrcholu. Sv. Pavel vyjadřuje vrchol nového života: Žiji, ale nežiji už já, nýbrž žije ve mně Kristus.

Tedy nejprve otevřít se Ježíši jeho oživujícími zdroji a potom se poctivě snažit silou tohoto Pána žijícího ve mně, aby projevy mého života plynuly stále úplněji, podrobněji a výrazněji z něho.

Oblect Pána našeho Ježíše Krista. (Řím XIII; 14.) Oblékati jej denně. Oblékati jej ve svém smýšlení, ve svých slovech i skutcích, protože na křtu sv. jsme ho již zásadně oblekli. (Gal. III; 27.) To je ono oblečení nového člověka. (Efes IV; 24 a I Thess. V; 8.)

Vždyť nám bylo řečeno, že máme Ježíše takto oblékati, totiž následovati ve výzvě nad Jordánem: Toto je Syn můj milý, ve kterém se mi zalíbilo, jeho poslouchejte! On sám nesčíslněkrátě volá: Pojď za mnou, následuj mne, uče se ode mne . . . Protože je nejenom životem, nýbrž cestou vedoucí tento život.

Musíme býti tedy jak bedliví k působení Ježíšovu v nás, tak také pečliví následovníci jeho života ve svém životě. Nic bez něho, ale všechno s ním. Nejenom skrze něho, nýbrž také „cum ipso“. S ním žít, s ním jít jeho cestami, jít za ním vyjadřuje jinými pouze slovy církevní formulí liturgickou: s ním! To je ono jediné potřebné: Otevřít své nitro působení Kristova života a otevřít svůj život příkladu života Kristova. Je-suitský klasik duchovního života, žák velkého mystika Bérulla St. Jur praví: „Jest pouze jedno nade všechno nutné, totiž, abyste se spojili s Ježíšem Kristem.“ (L'homme spirituel, II. str. 128-131.)

Ve svém duchovním dílku: L'union (p. 3.) praví: „Nejvznešenější plán, který měl Bůh s námi a největší dílo, které vykonal na nebi i na zemi jest, že v nás vytvořil a vyobrazil svého Syna.“

To je hlavní starostí Církve. Smysl všech kázání jest dát nám poznat Krista. Vnitřní modlitba má nás ponořit do Krista a spojit naše okoušení citu, vůle i rozumu Pána Ježíše. Svátosti

mají v nás postavit a rozmnožit život Kristův. Tak v nás pracuje Matka Církev, aby nás zrodila Kristu, aby v nás zplodila nový, Kristův život. Sv. Pavel to vyjádřil vroucí něhou: Synáčkové, které znovu rodím tak dlouho, pokud není ve vás Kristus vytvářen. (Gal. IV., 19.)

Ježíš je totiž hlava naše. My jsme údy jeho. Z jeho plnosti jsme všichni obdrželi. On, jako hlava naše stále nám vlévá svůj nový život, svůj pohyb a směr svého pohybu k Otci. Všechno k Otci. Celého člověka a celý jeho život, ze zajetí úzkoprsé sebelásky - k Otci, k lásce a službě Otcově.

Spasitel chce v nás vyobraziti sebe. Své synovství, svou poslušnost k Otci, On jeho vůli a slávu vyhledával. Chce v nás vyobraziti své utrpení, svůj boj s hříchem i své vítězství. On zvítězil nad hříchem ne v sobě, protože byl bez poskvrny, nýbrž zvítězil nad ním v nás. Toto vítězství Páně nad naší sebeláskou, která je pramenem veškerého odboje proti Otci a tedy veškerého hříchu, musíme i my v sobě uskutečňovati krok za krokem ve svém životě. Toto byl život Kristův: láska k Otci, jemuž z lásky dal v poslušnosti i svůj život. Abychom i my dali svůj život v poslušnosti k Bohu křižující své tělo a svět i s jejich žádostmi. Máme aspoň žít pro Boha, když pro něho nemůžeme jako Kristus zemřít. A když ve smrti chceme Ježíše následovati, máme zemřít aspoň hříchu, když On zemřel za hřích.

Chci vás vésti tímto duchem. Vést vás ke Kristu Ježíši, jako zdroji nového života a cestě nového života. Pojďme za svým Mistrem, protože není snadnější a jasnější cesty duchovního života nežli Ježíš - cesta naše a život náš!

LITURGIE SVÁTOSTI POKÁNÍ¹

Liturgie svátosti pokání nebyla vždy tak přesně vymezena jako liturgie křtu, biřmování nebo Eucharistie. Nynější udělování svátosti pokání se velmi liší od udílení téže svátosti v prvních stoletích křesťanských. Během staletí se měnily obřady svátosti pokání, ale její podstata zůstala vždy táž.

I. Dřívější liturgie svátosti pokání.

1. Ustanovení svátosti pokání.

Ustanovení svátosti pokání jest jasně vyjádřeno ve třech textech evangelia. Předně Kristus slibuje Petrovi, že ustanoví svátost pokání: „Tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 19-20.) Pak slibuje Kristus apoštolům, že budou účastni moci Petrovy: „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi.“ (Mat. 18, 18.) Konečně po svém zmrtvýchvstání Kristus uskutečňuje, co slíbil: „Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým je zadržíte, jsou zadrženy.“ (Jan, 20, 23.)

V evangeliu máme tedy výslovnou zprávu o ustanovení svátosti pokání; apoštolům a jejich nástupcům dána moc odpouštět a zadržovat hříchy.

¹ Literatura: Frank: Die Bußdisziplin der Kirche von den Apostelzeiten bis zum 7. Jahrh., Mainz 1867. - P. A. Kirsch: Zur Geschichte der katholischen Beicht. Würzburg 1902. - Vacandard: La confession sacramentelle dans l'Eglise primitive. Paris 1903. - G. Gromer: Die Laienbeicht im Mittelalter. München 1909. - J. Foltynovský: Zpověď v tradici katol. Církve. Otisk z Časop. kat. duch. Praha 1917. - B. Poschmann: Die abendländische Kirchenbusse im Ausgang des christlichen Altertums. Paderborn 1928.

Evangelium však nic nepraví, jak mají uskutečňovati tuto moc, jakého obřadu a jaké formule mají používat. Poněvadž však mají hříchy nejen odpouštět, ale i zadržovat, podle dispozic kajícníků, a poněvadž nejsou vševědoucí, musejí napřed poznat jejich chyby, aby mohli pronést spravedlivý rozsudek; proto napřed musí předcházet vyznání hříchů. Jaké byly při tom obřady, není přesně známo.

2. Svátost pokání v prvních stoletích.

První křesťanský spis, který pojednává o svátosti pokání, je Hermův Pastor (z 2. stol.). Popisuje pokání jako cosi výjimečného, jako odpuštění, jež se uděluje po křtu jen jednou. V prvních stoletích křesťanských byla Církev velmi přísná, svátostné rozhřešení nepovolila tak snadno, zvláště když šlo o některé těžší hříchy, jako odpad od víry, vražda a pod. Počítala s tím, že ti, kteří konali tak dlouhou přípravu ke křtu, budou pak pevní ve víře a mravech; a chtěla také ukázat, že křesťan, který nebyl věrný nauce Kristově, nesmí snadno spoléhat na odpuštění.

Až do začátku 4. století svátost pokání byla nazývána druhým křtem, nebo „pracným křtem“ (baptismus laboriosus). Pravidelně obsahovala tři věci: a) vyznání hříchu, vykonané biskupovi nebo zplnomocněnému knězi; b) veřejné pokání, spojené s vyloučením ze mše svaté a ze sv. přijímání; c) smíření s Církví a s Bohem.

Vyznání hříchů se i v prvních stoletích konalo pravidelně tajně. Někdy však zpovědník pro dobro kajícníka, nebo, aby bylo napraveno veřejné pohoršení, radil kajícníku, aby se vyznal veřejně. Někdy také kajícník, chtěje se více pokořit, sám žádal zpovědníka o dovolení, aby se mohl veřejně vyznat ze svých hříchů. Veřejné vyznání hříchů však nebylo nikdy přikázáno. Později Lev Veliký prohlásil, že veřejné vyznání, které bylo

tehdy obvyklé v Campanii, je „contra apostolicam regulam“ (proti apoštolskému ustanovení).

Udělování svátosti pokání v prvních stoletích křesťanských se konalo velmi prostě, neboť tato svátost svou povahou nevyžaduje nějakých obřadů a zpovědník mohl svůj rozsudek vyjádřit jakýmkoliv způsobem. Zdá se, že se při přijímání kajícníka užívalo obřadu vkládání rukou.

3. Veřejné pokání.

Veřejné (kanonické) pokání bylo důsledkem soukromého vyznání. Duch staré římské liturgie nezná velkého kanonického pokání, trvajících celá desetiletí a spojeného se čtyřicetidenním postem, jež bylo zavedeno později u Irů a Francouzů; nezná ani známé rozdělení kajícníků na plačící, slyšící, ležící a stojící, jež bylo obvyklé ve východní církvi od 3. století.²

Veřejné pokání bývalo ukládáno zvláště za velmi těžké a veřejné hříchy, jako odpad od víry, vraždu, smilstvo, cizoložství.

Kromě veřejného pokání, jež bylo ukládáno jen za veřejné hříchy, existovalo také soukromé pokání, jež bylo ukládáno za všechny hříchy.

Za pokání se obyčejně ukládalo tělesné umrtvování a kajícník byl považován za toho, jenž ztratil své posvěcení a snaží se zase ho nabýt, jednalo se s ním jako s katechumenem. Kajícníci tvořili zvláštní skupinu, jež nesměla býti přítomna mši svaté.

Velikost pokání určoval biskup nebo penitenciář, později sám zpovědník. Veřejné pokání se

² „Plačící“ stáli u vchodu do chrámu a tam prosili o přimluvu vcházející věřící; „slyšící“ směli býti přítomni při naučných částech bohoslužeb; „ležící“ přijímali po odchodu „slyšících“ klečící biskupské požehnání, udělené vzkládáním rukou; „stojící“ mohli býti přítomni při celých bohoslužbách, ale nesměli přistoupit k sv. přijímání.

povolovalo toliko jednou v životě. Smíření bylo vyhrazeno biskupovi.

Prvotní přísné pokání bylo pak časem stále více zmírňováno, ale bylo ukládáno i za jiné těžší hříchy. Innocenc I. roku 417 nařídil, aby vyloučení kajících z bohoslužeb netrvalo déle než do Zeleného čtvrtku; těžce nemocným se mohlo u smíření uspišit. V 6. století byl v Římě zaveden zvyk ukládat pokání na začátku postní doby. Podle sakramentáře gelasiánského kající mají přijít k penitenciáři, jenž je obleče kajícím rouchem, posype popelem a modlí se nad nimi. Někteří pak odejdou do ústraní a konají pokání, uzavření v klášteře. Smíření je vykonáno na Zelený čtvrtek. Kající, provázeni jáhnem, musejí přijít k biskupovi; jáhen tam za ně prosí o smíření. Biskup k nim má promluvu, připustí je ke mši svaté, kterou slouží za ně, a všichni pak při ní přistoupí k sv. přijímání.

V pozdějších stoletích konávaly takové veřejné pokání také mnohé zbožné duše prostě jen ze zbožnosti. Koncem 11. století veřejné pokání vymizelo.

4. Ušní zpověď.

Při ušní zpovědi, jak zaznamenává už Tertulián (De poenit. IX.), kající poklekl před sedícího zpovědníka.

V 8. století (nemáme starších dokladů) kající, odloživ hůl, meč a všechny ozdoby, pokorně přistoupil ke zpovědníkovi, hluboce se před ním uklonil a odříkával krátkou modlitbu: „Pane, buď milostiv mně hříšnému.“ Pak jej zpovědník posadil proti sobě, rozmlouval s ním a konal s ním zpytování svědomí a vybízel jej k polepšení. Když byl kající takto připraven, zpovědník mu podle tehdejších předpisů dal několik otázek: „Věříš v Otce, Syna a Ducha svatého? Věříš, že tyto tři osoby jsou jeden Bůh? Věříš, že v témž

těle, v němž nyní žiješ, jednou vstaneš z mrtvých a podle svých skutků obdržíš dobro nebo zlo? Chceš těm, kteří se proti tobě provinili, všechno odpustit, aby také tobě Bůh odpustil?“ Když kajícíník odpověděl na dané otázky a byl ochoten splnit i poslední požadavek, pak zpovědník od něho přijal vyznání hříchů, které podle „Ordo romanus vulgatus“ začíná slovy: „Vyznávám se tobě, Pane, Otče nebe i země, a tobě dobrý a nejlaskavější Ježíši Kriste, zároveň s Duchem svatým, před tímto oltářem a tvým knězem.“ Potom následovalo podrobné vyznání hříchů, jež kajícíník ukončil prosbou, aby andělé, svatí i zpovědník mu byli v den soudu svědky proti ďáblu, že se vyzpovídal ze všech těchto hříchů. Nato kajícíník s rozpjatýma rukama prosil o rozhřešení, pak se vrhl na zem a chvíli zůstal v této poloze, načež přijal od zpovědníka uložené pokání a rozhřešení. Když obdržel rozhřešení, poklekl a žádal zpovědníka, aby mu od Boha vyprosil sílu k vykonání uloženého pokání. Na konec se modlil s knězem kající žalmy, verše a delší řadu modliteb.

Zvyk seděti při zpovědi trval ještě ve 12. století; pouze kartuziáni při zpovědi klečeli. V následujícím století začali tento zvyk napodobovat i lidé světští. Způsob pokání se měnil, zpovědi byly častější a kratší. Zvláště když byl velký nával kajících, musel se zpovědní obřad podle potřeby značně zkrátit. Takový zkrácený obřad uvádí sněm v Nimes 1284. Podle tohoto sněmu zpovědník po vyznání kajícníkově má říci: „Ukládám ti takovéto pokání za hříchy, které jsi vyznal.“ Pak měl zpovědník položit svou ruku kajícníkovi na hlavu a říci: „Prominutí, rozhřešení a odpuštění všech hříchů tvých udělí ti všemohoucí Bůh. A já tě rozhřešuji mocí Pána našeho Ježíše Krista a sv. apoštolů Petra a Pavla a mocí úřadu mně svěřeného od těch hříchů, které jsi vyznal, i od jiných zapomenutých.“

Indikativní formule rozhřešení („Ego te absolvo“) byla ve 13. století už všeobecná, jak lze dokázat z různých pramenů. V dřívější době převládala deprekativní formule rozhřešení. Ale už v 9. a 10. století se užívalo také absolutní formule. Teprve sněm tridentský prohlásil za formu svátosti pokání slova: „Ego te absolvo a peccatis tuis“ atd.³

(Pokračování.)

P. Mag. M. Habáň O. P.:

ZE VŠECH SIL SVÝCH

V duchovním životě je známý princip, že milost Boží neničí přirozenost lidskou a její přirozený řád, nýbrž ji zdokonaluje. Z toho plyne, že vše, co je přirozeně krásné a co patří k lidskému životu, co je projevem života a jeho síly, zvláště po duševní stránce, vše je milostí zdokonalováno. Člověk jako celek je zdroj všech lidských projevů života, po stránce tělesné i duševní a v duši zase po stránce nižší i vyšší. Nic není vyloučeno z nadpřirozeného zdokonalení a povýšení v životě milosti z toho, co je lidského, co patří člověku. Nejideálnější život křesťanský je život plný vyrovnanosti a souladu, vzniklého z řádu životního, k němuž přirozenosti napomáhá milost Boží.

Milost Boží nepůsobí mimo člověka, je naštěpována do duše a schopností lidských. Duše mající v sobě milost oživuje dále lidské tělo a je zdrojem všech projevů života, ale i tyto projevy života, zvláště ty, které pocházejí z mysli a ze svobodné vůle lidské, nabývají vznešenějšího výrazu, dokonalejšího rázu jak proto, že pocházejí ze zdroje duše posvěcené milostí, tak proto, že život z milosti nám ukazuje pravý životní cíl a dává našim schopnostem možnost jednat nejen už

³ Sess. 14, c. 3.

pouhým lidským způsobem, nýbrž i tak, pokud je v člověku podobnost Boží. Schopnosti naše lidské posvěcené milostí mohou ze sebe vydat vznešené projevy poznání a lásky k Bohu, velkorysé projevy naděje a důvěry v Boha, ale i velké skutky lásky a důvěry v bližního, mohou používat k velkým činům i ostatní energie životní, které probíhají lidským životem. I zdraví a jeho síly lze použít posvěceným způsobem z milosti ne k tomu, aby bylo ničeno, nýbrž pro vyplnění životního úkolu a povinností.

Živá bytost lidská je pramenem činnosti a projevů tak mnohonásobných, že si i někdy odporují navzájem a působí vnitřní zmatek a nejasnost. Někdy tento vnitřní zmatek se může stát i těžším vnitřním stavem, z něhož vybřednout je pro člověka samého velmi nesnadné.

Úkolem těchto pojednání nadepsaných „ze všech sil svých“ bude probírat jednotlivé životní projevy probíhající lidským nitrem a zařazovat je do pravého životního řádu, aby si člověk toužící po duchovním životě mohl vystavět v sobě pevnou a stálou základnu pokoje, klidu, vyrovnanosti a souladu neboli souzvuku životních jevů a nebyl slepou hříčkou nejasných a protichůdných vírů života. Jinými slovy duchovní život musí mít svůj psychický základ, a to pevný a ustálený, poznáný a propracovaný, aby se mohlo na něm budovat dílo milosti Boží.

Civilisace je plna snahy usnadnit lidský život a jeho projevy. Je v ní dosti snahy i poctivé o to, aby život lidský měl své nutné podmínky. Přes všechno je však patrné, že život neproudí tím radostným a souladným proudem, jak by si to lidé přáli. Civilizační práci něco chybí přes všechnu její horečku na možnosti dát životnímu proudu celý rozmach. Život lidský se nejen rodí a vyvíjí podle tělesného organismu, má i svůj duševní organismus, přeplněný projevy vnitřními, jimiž probíhá vlastní život lidský. Organický život tě-

lesný je jen jakoby předpoklad k tomu, aby člověk mohl vést a rozvíjet vnitřní život duchovního organismu.

Ve styku dvou druhů projevů dvou organismů někdy na sebe narážejí neuspořádané projevy života. Člověk je povinen ve svém vývoji zjednat si vnitřní souzvuk a klid. Zjednávání vnitřního klidu vyžaduje duševní pěstění. Na duševní pěstování sebe i jiných se vynakládá právě v civilizaci velmi málo péče a proto její práce je jednostranná. První předpoklad duševního zdraví, aby člověk chápal hodnoty a bohatství Božího života milosti a jemného působení a inspirací Ducha sv., je najít si útočiště před rámem, ruchem a vším neklidem širokým, pokud se projevuje ve světě zevnějším, ale i před neklidným životem vlastním. Mít možnost klidného spočinutí je důležité pro vývoj osobnosti od dětství, ale zůstává nutnou podmínkou pro člověka po celý život. Kdo utíká před chvílemi klidu, nenajde nikdy možnost otevřít si před duchovním zrakem neznámé bohatství života duchovního ve spojení s Bohem, ale v poznání tajemství své duše. Víme ze zkušenosti, jak velkou úlohu má pro život lidský možnost „mít útočiště“, to znamená, mít možnost někde se uchýlit, mít domov před bouřemi a nepohodou. Jedná se o vnitřní domov a útočiště před únavou duševní, před nadměrným a rozbouřeným vlivem okolí a světa, přede vším, co dovedlo a dovede znovu a znovu rozjitřit lidské nitro a znepokojit, ať už jsou to vášně a city nebo pudy a různá chtění a přání nebo nesmírný klad po předmětech a prostředcích k upokojení základní lidské touhy po blaženosti a štěstí.

Člověk potřebuje mít vnitřní útočiště do vnitřní své pracovny, kde si může podle potřeby upravit světlo, zmírnit chlad nebo vedro. Tak jako vyžaduje těchto věcí přirozeně tělesný organismus, tak jich potřebuje i duševní organismus ke svému vývoji a vzrůstu.

Duše lidská je citlivá na klid a mlčení, zvláště, dovede-li si je zjednat v celém rozsahu. Mlčení, uklidnění, mluví k člověku, a nejen mlčení samo působí, ale v hlubokém klidu, zvláště vnitřním, člověk je citlivý na vše, co se týká jeho hlubší stránky duše, na vše, co má na sobě podobnost věčné krásy, je citlivý na dobro, zvláště pokud se sdílí nesmírným a nezměřitelným způsobem Božím. Vše, co Bůh vykonal pro člověka od stvoření až po posvěcení skrze Krista Vykupitele, je oděno září nekonečné dobroty Boží a lásky k člověku. Na tuto dobrotu dovede být duše citlivá.

Člověk má od svého mládí velký zájem na všem, co odhaluje jeho vnitřní tajemství a tajemství života vůbec, kterému se oddává téměř bez míry. Vnitřní i zevnější možnost klidu pomáhá odhalovat tajemství duše a jejích tužeb, odhaluje dosah možností, které jsou v tajemném světě vnitřním. Celý hlučný způsob moderního vyžití neodhalí člověku svým hnusem a odporem, který nutně probouzí, tolik hlubokého tajemství vnitřního života jako chvilky klidu a mlčení, do kterého se dovede člověk ponořit. Unavený rozumný tvor se nezotaví v hluku a zmatku zevnějšího rozptýlení, nýbrž ve vnitřním útočišti duše, v klidu a tichu, v duši samé, která je schopna tohoto návratu sama do sebe a uvažovat o sobě a svých aspiracích životních a o touze po Bohu, o svém neklidu mimo Boha. Aby však klid a útočiště do domova bylo odpočinkem a aby znamenalo pookřání, je třeba, aby se duše vrátila alespoň tím prvním návratem marnotratného syna k Otci, k Bohu a měla v sobě jeho milost a jeho přítomnost. Bez tohoto návratu k Bohu člověk nenajde v sobě než krutý nepokoj svého svědomí, a vnitřní svět pak nemůže vábit.

Neučiní-li duše žádné kroky pro zjednání svého návratu a tím i nutného klidu, nezbývá než přátelit se po celý život s nepokojem a než ustálit v sobě (kdyby to šlo) názor, že život je věčný

nepokoj a že trhat plody života lze jen v horečce svého stálého rozházeného nitra. Tak vzniká řada lidí toužících po klidu a hledajících pokoj, ale hledají ho v největším rozruchu smyslů a prostředí, největší únavy. Nepomůže ani odlehlé místo hor a lesů, nemá-li člověk pokoj v sobě, zevnější místo ho nedodá. Ba i tam vnese člověk svůj neklid, uchýlí-li se tam.

Životní řád klidu vyžaduje předně poznání, že duše lidská a její organismus života má nutný poměr ke klidu a uspořádání a že je povinností rozumného tvora pracovat na zjednání klidu uvnitř v království duše.

Život Boží, jehož se účastníme milostí, předpokládá v duši přirozenou její disposici ke klidu a mlčení, v němž se občerstvuje a vyžaduje na člověku, aby propracoval v sobě do nejjemnějšího odstínu vnitřní útočiště a mlčení, aby jich často používal, třeba i uprostřed hluku a nepokoje zevnější práce a starostí. Možnost vnitřního útočiště v duši nosí člověk všude s sebou. Vnitřní samota se nerovná prázdnotě a nudě, a právě proto předpokládá oživení duše přítomností Boží a jeho milostí.

Nechce-li být člověk uzavřený sám do sebe tajemstvím neklidu, nezbývá než budovat svou vnitřní svatyni klidu v přítomnosti nejvyšší krásy, nejvyšší Lásky a Moudrosti, jíž je Bůh.

Oživení samoty se děje projevy života, které tryskají v duši v přítomnosti Boží. Je to obdiv, je to světlo z víry, touha a naděje a láska k Bohu a k jeho kráse a láska k dobru, je to pravý oblažující život.

Blažené tajemství klidu je tak přiměřené lidské duši, že bez něho není života a jeho síly ani přirozeného ani nadpřirozeného, který vštěpuje do ní Bůh svou milostí.

Dr. Jan Merell:

LIST SV. PAVLA EFESKÝM

Efes a Církev v Efesu.

Kvetoucí obchod a z něho plynoucí bohatství a přepych, kult Diany Efeské a její nádherný chrám, to vše vábilo v Pavlově době nejružnější směsici lidí do Efesu, hlavního města provincie Asie, nazývaného Pliniem „Lumen Asiae - Světlo Asie“ (H. nat. 5, 29).¹ Pavel se v této metropoli Asie zastavil ke krátkému pobytu již při své druhé apoštolské cestě, kdy položil první základy křesťanské komunity.

Při třetí Pavlově cestě se stal Efes střediskem jeho apoštolské činnosti. Více než dvě léta se zde sv. Pavel zdržel. První tři měsíce místem jeho apoštolátu byla synagoga. Ovoce Pavlovy práce bylo nepatrné. Pro lhostejnost jedněch a otevřené nepřátelství druhých přerušil Pavel své spojení se synagogou a obrátil se k pohanům. Denně promlouval ve škole jakéhosi Tyranna, který mu snad pronajal sál v době, kdy sám nevyučoval. Po dvě léta kázal ve škole Tyrannově, a Skutky apoštolské podávají jistě toliko nepatrný úsek zpráv o životě, utrpení a práci Pavlově v Efesu. Pravděpodobně navštívil Pavel z Efesu i jiná města Malé Asie, aby tam založil křesťanské obce. Jisté je však, účinek Pavlova kázání - provázeného četnými zázraky - nezůstal omezen pouze na Efes, ale že v celé prokonsulární Asii Pavlovo hlásání evangelia přinášelo bohaté ovoce. Z nářeků listů ke Korintským možno usuzovati, že za svého dlouhého efeského pobytu sv. Pavel trpěl morálně i fysicky. Židé i pohané mařili jeho dílo. Jednu příhodu zaznamenal sv. Lukáš.

¹ Srv. Chapot, La province romaine proconsulaire d'Asie, Paris 1904; R. Tonneau, Ephèse au temps de Saint Paul, Revue biblique 38 (1929) 5-34; 321-363.

Byla asi poslední a nejostřejší. Největší překážkou křesťanství v Efesu byl kult bohyně Artemidy. Artemis, Diana Římanů, byla ochránkyní města. Efesští milovali její chrám, který byl jedním se sedmi divů světa a pro ně symbolem jejich moci a bohatství. Pavlovo kázání bylo ovšem silně zahroceno proti jejich modloslužbě a kultu bohyně a nutně vyvolalo bouři odporu zvláště u těch, kteří z kultu byli dobře živi. Jakýsi Demetrius, významný činitel cechu umělců a řemeslníků, zhotovujících malé schránky a amulety bohyně, tak poštval Efeské proti Pavlovi, že ten se rozhodl město opustit. Když se pak chýlila třetí Pavlova cesta ke konci a apoštol jsa v Miletu se chystal k plavbě do Palestiny, pozval k sobě starší efeské církve, aby se s nimi rozloučil. Byl to dojemný okamžik, když jim předpověděl, že ho v Jerusalemě očekávají okovy a souzení, že vejdou mezi ně vlci draví, kteří nebudou šetřit stádce, doporučil je Pánu a prosil, aby bděli a chránili neporušené slovo Boží, které jim téměř po tři roky hlásal. Dojetí bylo veliké a dostoupilo vrcholu v závěrečných slovech apoštolových: Stříbra a zlata neb roucha nežádal jsem od nikoho, jak sami víte; neboť pro potřeby moje a pro ty, kteří byli se mnou, sloužili ruce tyto. Ve všem ukázal jsem vám, že takto se lopotíce, máme se ujímati slabých a pamatovati na slova Pána Ježíše, neboť on řekl: „Blaženěji jest dáti nežli bráti.“ (Sk. ap. 20, 33-35.) Pohnutí všech bylo nesmírné. Kněží, muži, děti doprovázeli Pavla až k přístavu. Jejich bolest vyvrcholila, když se loď odrážela od přístavu, mizela v dálce a věřící si znovu připomínali slova apoštola: „Neuzříte již tváře mé.“ Snad se ještě sv. Pavel zastavil v Efesu po první římské vazbě, když zde ustanovil biskupem Tita.

Adresáti listu.

Otázka, komu vlastně list známý pode jménem List k Efeským, byl adresován, patří k nejtěžším v novozákonní exegesi. Ve všech kánonech novozákonních knih, od kánonu Muratoriho (poč. III. století) až do kánonu koncilu tridentského, je si-
ce nadpis: List k Efeským, avšak ve vlastním textu, který je dílem sv. Pavla, tato slova vždy nejsou. V nejstarších rukopisech² stojí pouze: „Pavel, apoštol Ježíše Krista z vůle Boží, všem věřícím a věrným v Kristu Ježíši“ (1, 1).³ Vztah apoštolův k efeské církvi byl velmi srdečný a osobní, vždyť dva roky a několik měsíců zde pracoval, proto tím více překvapuje neosobní ráz listu. Proti svému zvyku není v listu žádných narážek na jeho působení v Efesu, žádných pozdravů a vzkazů jako v ostatních listech ze zajetí. Proto se zdá pravděpodobnější, že list byl určen větší skupině maloasijských církví jako encyklika, mezi nimiž církev efeská zaujímal čelné postavení, anebo tato epištola je vlastně epištolou k Laodicejským, o které se zmiňuje sv. Pavel v listě ke Kol. 4, 16. Tato druhá domněnka zvláště u moderních exegetů nabývá převahy.⁴

Příležitost k napsání listu.

Jednak pro neosobní charakter listu, jednak pro přesnou neznalost adresátů nelze s určitostí říci, co přimělo sv. Pavla k napsání listu. Zdá se, že epištola, která je spíše abstraktní theologický traktát o mystickém těle Kristově, ani zvláštní okolností nebyla vyvolána, jako ostatní listy ze zajetí (příležitostí k napsání listu ke Koloským byl přehnaný kult andělů, k Filipenským

² Kodex Vatik., Sinaj. ze IV. stol., Papyrus 46 a j.

³ Některé kodexy menšího významu přidávají po slovech: všem věřícím v Efesu.

⁴ Meinertz, Vosté, Huby a j.

zaslané almužny, list k Filomenovi odeslání Onesima). Byla to však jistě, jak u všech Pavlových epištol, jeho apoštolská a pastorální horlivost. Pavel se dověděl o bludech kristologických, rozšiřujících se po maloasijských církvích, podle nichž vykupitelské dílo Kristovo nebylo úplné. V tichu samoty římského vězení se zablouhal do mysteria vykoupení a našeho spojení s Kristem, a výsledkem této meditace je krásná epištola o mystickém těle Kristově a milosti povolání všech, aby byli spoludědici milostí Kristových.

Obsah listu.

Po úvodním pozdravu (1, 1-2) je epištola jasně rozdělena v část věroučnou (1, 3 - 3, 21) a z ní plynoucí část mravoučnou (4, 1 - 6, 20).

Předmětem dogmatické části je spojení křesťanů v Kristu a skrze Krista v jedno mystické tělo, Církev. Cílem života pak mravního a všech mravních předpisů je uskutečňovat a zdokonalovat toto mystické spojení.

A) Část dogmatická (1, 3-3, 21).

Mysterium našeho spojení s Kristem je uskutečněno v církvi.

1. Spojení všech v Kristu (1, 3-14).

a) 1, 3-6. - Otec od věčnosti ustanovil naše adoptivní synovství a naše spojení v Kristu.

b) 1, 7-12. - *Syn* Bůh se stal člověkem a vylitím krve za naše hříchy nám toto synovství zasloužil.

c) 1, 13-14. - *Duch* svatý svými dary v nás toto synovství působí.

2. Naše spojení s Kristem uskutečněné v Církvi (1, 15-2, 22).

a) 1, 15-23. - Nadřaděnost Kristova nade všemi mocnostmi; Kristus je hlavou Církve, která je jeho tělem a „plností“.

b) Výzva pohanům i židům k účasti na spáse skrze Krista ve spojení s jeho mystickým tělem.

3. *Poslání Pavlovo: hlásati toto mysterium* (3, 1-19).

a) 3, 1-13. - Pavlovi se dostalo zvláštní znalosti tajemství o Kristu. Jemu, nejmenšímu ze všech věřících, byla dána milost zvěstovati mezi pohany nevystihlé bohatství Kristovo a objasnit všem, kterak bylo uskutečněno tajemství, jež od věků bylo skryto v Bohu.

b) 3, 14-19. - Apoštolova modlitba, aby věřící byli posilněni, poznali Kristovu lásku a byli naplnění ve veškerou plnost Boží.

Popis mysteria spojení všech v Kristu uzavírá apoštol doxologií: Bohu budiž sláva v Církvi, a to v Kristu Ježíši po všechna pokolení na věky věkův. Amen (3, 20-21).

B) *Část morální* (4, 1-6).

Život křesťana musí býti živým vyjádřením křesťanského dogmatu.

1. *Všeobecný charakter křesťanského života* (4, 1-24).

a) 4, 1-16. - Výzva k životu hodnému křesťanského povolání, zvláště k zachování jednoty ve svazku pokoje.

b) 4, 17-5, 20. - Svatost křesťanského života záleží v odložení člověka starého a oblečení nového stvořeného podle Boha ve spravedlnosti a pravé svatosti.

2. *Povinnosti členů rodiny a společnosti* (5, 21-6, 9).

Povinnosti: žen (5, 22-24), mužů (5, 25-33), dětí (6, 1-3), rodičů (6, 4), otroků (6, 5-8) a pánů (6, 9).

3. *Líčení boje duchovního a jeho zbraní* (6, 10-20).

Epilog: Poslání Tychika a Pavlovo požehnání (6, 21-24).

(Pokračování.)

P. Pavel Škrabal O. P.:

ŽALM 24: PÍSEŇ DAVIDOVA

Bohu patří země a všechno na ní,
pevnina i obyvatelé její.
Neb on ji nad vodstvem založil
a nad proudy zpevnil.

Kdo vystoupí na horu Boží
a předstoupí na jeho svaté místo?
Kdo má čisté ruce a neporušené srdce,
či mysl k marnosti se nevzpíná,
kdo přísahou neklame.

Požehnání se mu dostane od Boha
a spravedlnosti od Pána, jeho spasitele.
Takové je pokolení hledajících Ho -
kteří dychtí po tváři Boha Jakobova.

Zdvihněte, brány, své hlavy,
prodlužte se, veřeje věkovité,
by projít mohl slavný král!

Kdo je ten slavný král?
Bůh, Silný a Bojovník;
Bůh, Bojovník ve válce.

Zdvihněte, brány, své hlavy,
prodlužte se, veřeje věkovité,
by projít mohl slavný král!

Kdo je ten slavný král?
Bůh zástupů.
To je ten slavný král.

Podle nadpisu skladatel žalmu je král David. Není důvodu ani filologického ani z obsahu, že by žalm Davidovi připsán býti nemohl. Okolnost, která ho přiměla ke složení žalmu, udává většina vykladatelů přenesení archy Boží do Jerusalema, za Davidova kralování dobytého na Jebusitech. O tomto slavném přenesení archy do svatyně jerusalemské vypravuje se v 2. knize Samuelově hl. 6. Tuto domněnku neoslabuje ta okolnost, že žalmista líčí Boha jako slavného bojovníka, takže by se zdálo, že žalm je spíše píseň bojovníků,

vracejících se z vítězného boje, v němž jim pomáhal Bůh, jehož archu měli s sebou. Dostatečné vysvětlení zmínky Boha-bojovníka možno hledati i ve vděčné vzpomínce Davidově na pomoc Boží při dobývání Jerusalema. O brány tohoto prastarého města jde v žalmu. Zdály se žalmistovi příliš nepatrné ve srovnání se vznešeností Pána, jehož přítomnost symbolisovala archa s dvěma cheruby. Připustí-li se vztah žalmu k přenesení archy na horu Sion, pak není nesnadné nalézt souvislost mezi první částí žalmu, v níž po zmínce velikosti Boží jsou podány vlastnosti těch, kteří mohou dlíti v její přítomnosti, a která je spíše rázu didaktického, a částí druhou, která ve formě dialogu, v němž možno viděti dva nebo tři chory si odpovídající, dramaticky podává až vstup do města samého. Taková změna tónu struktury druhé části žalmu je za těchto okolností přirozená. - V řeckém textu LXX a latinské Vulgátě je v nadpisu i liturgický přídavek, „první den po sobotě“, který praví, že žalm byl v chrámě zpíván druhého dne po sobotě, t. j. v naší neděli.

Výklad. Pravda o stvoření země Bohem přivodí myšlenku a přesvědčení o Boží vznešenosti. A když Bůh zemi stvořil, je to jeho dílo a jeho vlastnictví. Vznešenost Boží pak je patrná ve všemohoucím konu stvoření a udržování země, kterou si žalmista podle starých názorů představuje na vodách. Pohyblivost vodních proudů a pevnost země, ty dva kontrasty tak podivuhodně uvedené v soulad, vnukají mu myšlenku na všemohoucnost Boží.

Tento všemohoucí Bůh prodlévá mezi svým lidem. Archa Boží s cheruby je vnější symbol této přítomnosti. Kde ona spočívá, místo je svaté, posvěcené přítomností Boží. Její stálé místo bude již na hoře Sionu, která proto bude horou svatou. Pravý ctitel Boží nezůstane lhostejný ke zvláštní přítomnosti Boží na Sionu. K tak velké-

mu Bohu nelze se také blížit se všedností a obyčejností pozemského člověka, a teprve ne s hříšností. Proto žalmista připomíná vlastnosti, které mají zdobit ctitele Božího. Jsou to mravní bezúhonnost ve skutcích (čisté ruce), v myšlení (neporušené srdce) a ve slovech (neklamat bližního přísahou). Slovo „bližní“ má v textu Vulgáta. V takovém stavu bezhříšnosti má se ctitel blížit k Bohu a před ním prodlévat, neb on „není Bůh, který by miloval nepravost“ (Žalm 5, 5). Jde prostě k Bohu velikému, který není méně svatý než veliký.

K pravým svým ctitelům je Bůh štědrý. Neodejdou od něho s prázdnou. Žalmista jim slibuje nejprve požehnání, jímž se ctitelům zajišťuje vše, čeho je třeba k blaženému životu. Požehnání pak provází dar spravedlnosti, totiž takové vnitřní dokonalosti, aby se v člověku opět ukázala podobnost s Bohem svatým. Vulgáta místo „spravedlnost“ má „milosrdenství“, čímž připomíná snížení se Boha k člověku, když ho svou přízní zahrnuje. Tím více tu vyniká myšlenka na Boha spasitele. - Kdo Boha opravdu hledá, žije jako skutečný ctitel Boží, jak to před tím žalmista nastínil. Bůh je pro něho pramen vší čestnosti a blaženosti a proto po něm prahne, po Bohu, o němž pravil Jakob: „Ačkoliv jsem viděl Boha tváří v tvář, přece jsem zůstal živ“ (Gn 32, 30).

Druhá část žalmu patří k nejživějším ze žaltáře. Průvod s archou se přiblížil k Jerusalemu a chystá se vejít do města. Je ovládán dojmy o velikosti a vznešenosti Boží. Než při pohledu na staré brány města zmocňuje se průvodu jakési zklamání. Odtud ono povzbuzení k branám, aby se upravily k přijetí tak vznešeného krále, aby svou velikostí odpovídaly slávě krále. Personifikace bran je ještě větší, když do nich vkládá žalmista otázku po králi: „Kdo je ten slavný král?“ Jako by ty věkovité brány nemohl již žádný král svou slávou překvapit: Do úst zástupu pak klade

žalmista překvapující odpověď: „Bůh silný...“ Představa o Bohu silném, který doprovázel národ vyvolený v jejich bojích proti nepřítelům, dlouho převládala v myslích Izraelitů. V druhé odpovědi shrnuje žalmista vlastnosti Boha silného a hrdiny ve válce ve slova „Bůh zástupů“, jimiž se nejspíše rozumějí andělé, bojující místo Boha a na jeho rozkaz. Po této druhé odpovědi brány jakoby umlkají a Bůh trůnící nad cheruby archy vchází do města. - Podle překladu LXX a Vlg výzvy se dostává ne přímo branám, nýbrž knížatům města: „Zdvihněte, knížata, brány své.“

Dodatek. Slova žalmu: „Bohu patří země a všechno na ní“ cituje sv. Pavel v 1 Kor 10, 26, když mluví o tom, že křesťané mohou požívat všech darů země s vědomím, že pocházejí od Boha. - V liturgii se užívá žalmu při slavení tajemství Ježíše Krista, jemuž patří sláva žalmu pro veliké dílo vykoupení.

Ž I V O T

JAK ČLOVĚK SÁM SEBE UBÍJÍ

. Bůh nařídil, že člověk bude po šest dní pracovat a sedmého dne odpočívát, aby se mohl zamyslet nad svým sebou a tím se dostal do blízkosti Boží - nejen aby tělu a duchu dopřál nutného odpočinku od služebných prací.

Ale člověk si řekl, že nepotřebuje poslouchat Božích nařízení, a že si bude dělat, co sám za dobré uzná.

I vidíme, jak celý týden se lopotil v kanceláři, nebo v ordinaci lékařské, za pultem obchodním, nebo v bibliotéce u knih, na poli, v kuchyni, u necek a při spravování prádla. A v neděli pokračuje, jako soumar do

jařma zapřažený, mlátí, spravuje punčochy, prodává mýdlo, namáčí špinavé prádlo, vyvolává a kopíruje fotografie, drhne zem, studuje tlusté knihy, čte napínavé romány. Ani chvíli si neponechává pro sebe, ani chvíli pro Boha.

Hospodyně si usmyslila, právě v neděli vařit nejsložitější jídla, nejdražší jídla, právě v neděli spravovat košile, právě v neděli namáčet prádlo. Slečna, zaměstnaná jako asistentka u lékaře, nemůže jít v neděli do kostela, jak mi řekla, ačkoliv je „velmi katolická“, nemá čas!

Drhne totiž chodbu.

Jiná „velmi katolická“ paní přikazuje služce, aby namáčela špinavé prádlo - a sama - celé odpoledne spravuje, kde co najde, ačkoliv má tolik času, že by mohla spravovat celý týden, co by se jí jen zamloulo, třeba všem roztrhaným dětem v okrese jejich šaty - - - Ale vynášla si k tomu neděli, aby si lépe „čas ukrátila“.

A její dcera právě v neděli smí číst hloupoučké romány: „Nemá co dělat, ať se pobaví!“

A její syn právě v neděli musí jezdit na fotbalové zápasy, aby si ukrátil dlouhou chvíli.

Přikázání o svěcení neděle a svátků bylo dáno lidem, jako se dává záchranný pás tonoucím: mělo je ochránit před nimi samými, aby se vlastní tíhou nepotopili do vody. Ale to se jim nelíbí, oni se chtějí utopit, nemají čas oblékat si záchranný pás, nebo se musejí trochu rozptýlit, než rána smrti na ně dopadne!

Máme se vypráhnout ze jha běžných prací a lespojeden jediný den v týdnu. Máme si to tak zařídit, abychom alespoň jeden jediný den v týdnu se zbavili svých všedních starostí a prací. Máme si udělat chvilku skutečně pro sebe - pro to, co by nám mělo být nejvyšší, co by nás mělo povznést, uvolnit od všech nízkostí, jež nás obklopují. Proto půjdeme na společenský výlet a vycházku a přivstaneme si brzy, neboť vlak brzy odjíždí - anebo budeme tak dlouho spát, abychom se na to dobře vyspali a zaspali všechny mše svaté.

Kdosi mne neúmorně zval neděli co neděli - tu na oběd, tu na svačinu - tu na vycházku - a nemohl pocho-

pít, co míním v neděli dělat, když odmítám jeho neúnávná pozvání.

„Povím vám pravdu, milý pane a paní: nedělám n i c !
A proto nemohu k vám přijít.“

„Zajisté žertujete.“

„Zajisté nežertuji. Divím se ale vám, že chcete hodit své paní na krk právě na neděli o jednoho strávnicka více, znemožnit jí tedy, aby šla na mši svatou, ukrást jí trochu klidu a samoty po obědě, neboť, budeme-li se po obědě společensky bavit, zajisté nikdo z nás nebude mít ani trochu pokoje a klidu, ani vy, ani já. Z přátelství k vám a vaší paní třeba vás ušetřit - a já neztratím své nicnedělání, které je, věřte, přeskvostným darem Božím! Do jakého ticha může člověk zapadnout právě - v neděli - co všechno uslyšet pro sebe sama - právě v neděli - i když půjdu jen na jedinou mši svatou, jen do jediného kostela!

A tohle píši schválně pro ty, kteří se domnívají, že neděle jsou proto, aby si zvali kdekoho na návštěvu - ačkoliv na dveřích jejich vily čtu zřetelně velký nápis: Nevstupujte! Zlý pes! - Marie Štechová.

HANS THOMA: K VEČERU ŽIVOTA

Dr. Kurt Ihlenfeld uveřejnil nedávno pod titulem Der Meister knihu náboženských konfesí tří velkých duchů: Ludw. Richtra, Ludw. Kocha a Hanse Thomy. Otiskujeme vyznání Hanse Thomy, tohoto velikého jihoněmeckého spisovatele.

Hluboko jsem nahlédl do života. Musil jsem silně pocíťovati jeho moc. Neboť bych jinak nebyl umělcem, kdybych nelpěl všemi smysly na životě. Naučil jsem se znáti sama sebe, svou vlastní duši a stal jsem se mírným ke všemu životu a omlouvám vše, co se děje. My ubohé slabé žijoucí bytosti! Ale takový soucit je zároveň také hlubokou bolestí a zavazuje být dobrý, tak dobrý, jak to žádá až k hranicím náš Spasitel, až tak, že milujeme své nepřátele.

Čím více jsem nahlédl do života a do své vlastní duše,

tím se mi zjevilo významnější a důležitější Ježíšovo evangelium. V něm je všechno, všechny výšiny a všechny propasti a všechna podstata života obsažena a stále v něm nové a nové odhalujeme. Není divu, že bylo řečeno: Nebe a země pominou, ale slova má nepominou. Jsou to božská slova, ale jsou také tak lidská. Tak čerpám stále více útěchy z knihy knih a stává se mi nejlepším vykladačem všech životních záhad.

Všechny samoty, ve kterých dlíme my lidé, rozplývají se přece v samotě Boží. Neboť Bůh jest nejvíce sám. On jest Samojediný a k němu, k jeho samotě, směřují naše duše.

Když se za temné zimní noci jen tu a tam objeví hvězdička, může navázati naděje, která nikdy neumírá, zapnouti svá vlákna na minulé a budoucí, může vystavěti mosty do věčnosti, v níž je položen vlastní základ našeho bytí.

Cím je větší bolest pro nějakou milou bytost, kterou nám smrt odňala, tím spíše hledáme onu duši tam, kde osvobozena ode vší nahodilosti, jest tam, kde jest její domovina. Ani nejčistší a nejplnější lásce není ušetřena bolest nejtrpčí, ale to je právě vůle Boží, aby naše bytost sestupovala do hlubin, chceme-li poznati Boží bytost jako Zjevení, pokud na to stačí ubohá lidská síla.

Tak očekávám s trpělivostí a s věrou v budoucnost. I když se cítím slabý, nechť Bůh působí ve mně. Pak jdu zase do své denní práce. Vánoční světlo je tu i pro truchlící. Já vím, že žije můj Vykupitel. Zdává se mi, jako by se chtěl na mé pozdní stáří snést slavnostní večerní mír, v němž bych přešel v klid a světlo věčnosti. Brzo však hrozí opět temné mocnosti, které chtějí mne pohltnout. Jsou to vlny života a tak zbývá posléze ubohému člověku, aby jen zbožně ruce sepal a svěřil se důvěryplně milosti Boží.

Celá bída lidská objeví se při každém poctivém vyličení života. Všichni ji známe. Snažíme se sice vybudovati kolem této bídy vzdušný přelud, ke kterému se duše přissaje, jemuž dává jméno, jež ráda nazývá svým světovým názorem. Na to se chytí a na tom se třese a zmítá ubohá lidská duše. Podivuhodné jest, že se lidé snaží je-

den druhému zbořiti jeho vzdušný přelud, kterým si chce ulehčiti svou životní cestu. Jako by to tak bylo důležité. My křesťané stavíme na hrob kříž jako tečku za touto bídou.

Tak se stane ze starého zálesáka lesní bratr, jenž chce zapadnouti ve velkém tajemství přírody. A jeho poslední hlas jest jenom děkovný chvalozpěv na živého Boha, od něhož pochází, jenž řídil jeho kroky a k němuž se brzo smí vrátit v radostné naději na jeho věčný život a milosrdenství. Tak se ukáže bezpodstatným život i bolest, kterými se trápíme a kterým již nerozumíme. Utíkáme se k Lásce, která rozpíná na kříži své paže s výkřikem všeusmiřujícím: Jest dokonáno.

SRDCE NEBO ROZUM?

(K. E. Jarke před sto lety.)

Ke zlomu let 40-41 minulého století se pojí delší pobyt K. E. Jarkeho v papežském městě. K. E. Jarke je znám většinou jen jako právník, státník, politik a publicista politických novin berlínských za éry Metternichovy. Letos byly po prvé uveřejněny některé jeho listy, které byly teprve objeveny. Z nich je velice dobře patrné, jakou roli hrál K. E. Jarke v počátečním boji proti liberálním směrům evropským v první polovině minulého století, a to nejen jako politik, nýbrž jako skutečný theolog-laik, jak jej nazývá prof. Ullhorn v *Schönere Zukunft*, ve svém článku k uveřejnění neznámých dopisů. K. E. Jarke zasáhl do sporů v náboženské oblasti, které tehdy byly právě tak aktuální, jako mnohdy i ještě dnes. Spatřoval v racionalismu velké duchovní nebezpečí pro katolickou víru a Církev. Právem se obával, že vzrůst racionalismu a jeho nátlak na katolickou teologii bude zároveň znamenati potlačení živé tradice a ztrátu schopnosti rozlišovat jednotlivé omyly a bludy doby. Církev sice odsoudila (r. 1835) učení theologa G. Hermese, poněvadž u něho se víra nezakládala na autoritě Boží, chtěl jí postavit základ na požadavcích praktického rozumu, ale Jarke viděl, že porůznu jsou katoličtí theologo-

vé nakažení morem racionalismu, že hodnotí katolickou tradici s hlediska příliš úzkého, že se tu vzdávají smýšlení příliš abstraktnímu, z čehož vyplývá pro ně důsledek, že nejsou schopni rázného zákroku proti hermenianismu a podobným nebezpečím.

Při svém pobytu v Itálii, právě před sto lety, se přesvědčil K. E. Jarke, jak škodlivé bylo na př. pro Itálii odloučení víry od vědy a jak zhoubný vliv mělo na kulturní život národa. Roku 40. píše v jednom listě: „Most mezi zbožnou naivní vírou a svobodným duchovním hnutím, inteligencí a vědou, nejen že v této zemi nebyl postaven, ale není na to dosud ani nejskromnější naděje.“ Na tomto stavu ovšem nebyl, tak se domníval, bez viny ani klerus, jenž se spokojoval s prostým konstataváním, že bez Krista žádná věda není nic, a jestliže víme, že Kristus byl a je, že je zbytečno vědět něco více. A racionalismus, jenž pracoval hodně mezi klerem, nebyl také s to postavit tento most, neboť nutně směřoval k odcírkevňení všeho, k sekularisaci myšlení, ať už by s tím jeho stoupenci souhlasili nebo nikoliv. Požadavek racionalismu, aby filosofie uvažovala člověka jen abstraktně a nikoliv konkrétně, jaký skutečně je, vede jen k tomu, „že pouhé, prázdné ‚já‘ se svým rozumovým zákonem myšlení bude stavěno za první a jedinou jistotu.“ Bůh potom u jeho zástupců vyplývá ze světa, neboť „přece svět musí mít nějakou příčinu“. Jarke správně viděl, že zde není ani žádná půda pro boj proti hermesianismu; neboť jestliže mezi Bohem a světem je takové pojítko jenom z nutnosti, že člověk jej musí docela beze všeho nalézt, jestliže Bůh je jen to pouhé abstraktum ze světa, co nám brání, abychom chápali Boha jako emanaci světa, nebo abychom se octli na půdě Hegelova pantheismu? Důkaz, který začíná pochybností a který nezná jinou autoritu než vlastní rozum, nikdy nedojde k pojmu živého Boha, nýbrž nanejvýš jen k zbožnění lidského ducha, což jest absolutní racionalismus, anebo se octneme u zbožnění přírody a jsme absolutními pantheisty. Jarke neodmítal zcela důkazy o jsoucnosti Boží, věděl o jejich „velké a nepostradatelné ceně“, ale byl zásadně proti tomu, aby se o víře uvažovalo jenom jako

o úkonu rozumovém a aby při nich nebylo přihlíženo vůbec k zjevení, tradici a víře. Ve víře musí hrát velkou úlohu milost a vůle, ty musejí být nejprve a především zdůrazňovány proti rozumu. Jen tak bude možno zdolati racionalismus uvnitř Církve, v církevní teologii. A v to také pevně věřil. Počátek tohoto vítězství viděl v Římě a v hluboké víře lidových vrstev. Velmi naň působilo v tom směru setkání s památkami prvotní Církve, s památkami na pronásledování. Hluboce jej dojaly projevy jejich živé víry. V jednom dopise z cesty z Itálie píše o římských památkách: „Jestliže se díváme na Řím očima absolutního rozumu, ocitneme se tam, co vyjadřuje ono římské přísloví: Roma veduta, fede perduta. (Řím spatřil, víru ztratil.) Jestliže však naším východiskem bude víra, láska, t. j. poslušnost a naděje, že Bůh nemůže opustiti Církev, pak bude věc vypadat jinak, a vrátíme se odtud posílení a znovuzrození ve víře.“

Kdo se chce tedy dostat ze zajetí tohoto lidského ubohého rozumu, musí začít také s touto hlubokou, pevnou vírou a nadějí. Tak šel také K. E. Jarke z tohoto východiska a jen tak mohl dosáhnouti onoho duševního rozpětí, jež mu přineslo všeobecně uznáný přídomek „theolog-laik“. - ka.

POSLEDNÍ POZDRAV ŽÁKŮM

Počátkem dubna zemřel v Münsteru profesor filosofie tamější university, Petr Wust, jeden z nejduchaplnějších a nejplodnějších zástupců křesťanské filosofie přítomné doby. Je především znám jako spisovatel děl „Vzkříšení metafysiky“, „Naivita a zbožnost“, „Dialektika ducha“, „Nejistota a odvaha“. V rámci poutavého líčení západních duchovních dějin ukazuje, jak ožívá metafysické myšlení a snažení v přítomné době. Původní v ovládnutí myšlenek, pronikavý v kladení otázek i řešení, názorný, umný v utváření řeči, měl stejně velký vliv na své posluchače jako na čtenáře svých spisů. Při tom byl především účinek stupňován jeho ušlechtilým, takřka vzorným lidstvím, které svědčilo o tom, že nejen myslel,

ale také v životě ztělesňoval to, čemu věřil. Na jaře r. 1939 učenec onemocněl nevyléčitelnou nemocí, která mu po celý čas až do jeho smrti působila nevýslovná muka, která snášel s téměř dojímavým heroismem, vžívaje se docela do myšlenky praktického následování Krista. Ti, kdož věděli o jeho mukách, živě projevovali mu účast. Z této účasti jeho posluchačů, kteří se s ním s bolestí loučili, když opouštěl universitní katedru, vznikla myšlenka, aby jim napsal něco na rozloučenou. Tak se těžce trpící v prosinci r. 1939 vzchopil, aby napsal dopis svým žákům i žačkám. Podáváme zde obsah tohoto dopisu. Je to dokument opravdu veliké duše, která se před odchodem ze světa utěšuje myšlenkou, že nic velikého na tomto světě nepříjde na zmar, a že když jisté osobnosti přestanou mluvit na této straně, hovoří dále s druhé strany a dále působí svým duchem. Peter Wust doslovně píše:

„Milí žáci! Již 16. února tohoto roku 1939 po ranní přednášce jsem se s vámi rozloučil z katedry. Temná předtucha mi tehdy říkala, že to je naposledy, kdy mi bylo dovoleno k vám hovořiti. Pak nastala těžká utrpení a hluboké temnoty nemoci, kterou mne obdaroval Bůh. Stalo se vše, jak se mělo státi podle výchovného plánu Boží moudrosti a lásky.

V poslední době bylo z kruhů žáků mnohokrát vyjádřeno přání, abych jim řekl ještě několik slov na odchodnou a naposledy se s nimi rozloučil. Poněvadž však mé síly již velmi zeslábly, je mi ovšem zatěžko, abych se vzchopil k takovému „konečnému slovu“. Nemůže toho být také mnoho, co se pokusím vám říci. Ale má toho být tolik, abyste z toho poznali lásku, která mne s vámi po devět let spojovala a kterou jsem až do dneška s vámi spojen. Především vám všem děkuji, moji milí žáci a žačky, za ustavičnou věrnost, lásku a oddanost, kterou jste mne po všechna ta léta mé učitelské činnosti v Münsteru obšťastňovali. Budu se snažit, abych vám tuto věrnost s druhé strany hrobu odplatil, jakmile přestojím tento zápas.

Dosud tu žijí docela v adventě, a především musíte vy, moji milí žáci a žačky, prosit za mne o sílu a vytrvalost.

Neboť jsem docela obětí utrpení, jak to Věčný Otec předurčil. Ale ovšem, shledávám to mnohdy velmi oblažujícím, že doba mého adventu tentokráte tak krásně spadá do všeobecné doby adventu Církve. A také ta myšlenka mě naplňuje útěchou, že současně prožíváme nejpronikavější etapu velikého západního adventu; hluboké, významné postižení Evropy, abychom si, po nezdaru osvěty, ještě jednou uvědomili prosté dědictví Betlema: „Et in terra pax hominibus bonae voluntatis.“

„Metanoete“ - to je volání, které od dnů Napoleona ustavičně hlasitěji zaznívá mezi evropskou inteligencí. „Metanoete“ - toto volání se táhne celým 19. stoletím a zesiluje se v 20. století až do hřmění děl obou velkých válek. Vždy větším údivem bude člověk naplněn při pohledu zpět na posledních 150 let, když spatří, jak nejprve několik málo duchů, pak stále širší vrstvy inteligence západních zemí počínají si uvědomovat skutečnost, že doba bez Krista nepřinesla onu svobodu, kterou si od ní tak mnozí slibovali. Jistá nešťastnost počíná se ohlašovat v rysech této inteligence, a co tato nešťastnost naznačuje, to je všechno uzavřeno v hlubokých slovech, která jednou svatý Augustin zjistil z vlastních zkušeností, které razil v „Confessiones“: „Iussisti enim, deus, ut sibi ipse sit sua poena omnis inordinatus animus“ - „Ó Bože, ty jsi to zařídil tak, že každý nespořádaný duch bude sám sobě trestem.“ Inteligence západních zemí potvrzuje, aniž by to chtěla, v těžkém duševním boji 19. a 20. století, tuto hlubokou, otřásavě hlubokou myšlenku svatého Augustina. Celé zástupy ztroskotanců možno spatřit v Evropě od doby romantiky, a zástupy této ztroskotané inteligence rostou, čím více se blížíme k prahu naší doby. Tito ztroskotanci však všichni ztroskotávají na problému „Boha a ducha“, ať je to, že zoufají současně na duchu i na Bohu a tak posléze ztroskotají na Bohu samém, nebo ať je to, že posléze, když seznají bezmocnost pozemského ducha, se tak nebo onak vrhnou do náruče Boží. Nietzsche může nám posloužit jako reprezentant první skupiny, pokud můžeme sledovati běh jeho života, Kierkegaard patří k represen-

tům skupiny druhé. Není tudíž také náhodou, že právě pojem ztroskotání ve filosofii přítomnosti hraje tak velkou roli, a to v těžce prohlédnutelné dvojsmyslnosti, ve které se tento pojem mezi oběma skupinami těch, kteří na Bohu nebo v Bohu ztroskotají, tu i tam odehrává.

Jsou to tedy myšlenky adventní, jak vidíte, které mne v posledních týdnech, zvláště v dlouhých bezesných nocích utrpení, naplňují od základu: myšlenky na advent, jako na hluboko pronikající „Metanoeite“, která, ode dnů stárnoucího Goetha, od dnů Hölderlinových a Novalisových a Jindřicha Kleista až do naší doby, až k Heideggerovi, Jaspersovi a Karlu Barthovi burcuje duchy, kteří vše hluboce prožívají k velikému obratu bytí. Adventní myšlenky však prožívám také zde na svém bolestném loži ve smyslu radosti z naplnění toho, co v „Metanoeite“ jako předmět poslední touhy je skryto. Je to tudíž již tu, moji milí žáci, co všichni tak toužebně hledáme. „Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri.“

Jsem ve své nynější době utrpení Bohu zvláště vděčen za dvě věci: 1. že mi vždy zřetelněji v mém životě nechával poznati pravdu toho, co obklopuje Krista; 2. že mi na katedře během těch devíti let, co jsem vyučoval v Münsteru, propůjčil velikou milost a sílu, abych tuto pravdu také veřejně vyznával. V této milosti jsem se odvážil všeho, a teď vím: „Non confundar in aeternum.“ A kdybyste se mne teď zeptali, dříve než odejdu, znám-li kouzelný klíč, kterým by mohl člověk otevřít poslední bránu k moudrosti života, pak bych vám odpověděl: „Ano.“ A sice není tento kouzelný klíč reflexe, jak byste snad mohli očekávat od filosofa, nýbrž modlitba. Modlitba, chápaná jako poslední oddání se, činí člověka tichým, dětským, objektivním. Člověk pro mne roste v míře vždy hlubší do prostoru humanity (ne humanismu), jak se dovede modlit, pokud je tím míněno jen řádné modlení se. Modlení značí nejkrajnější „humilitas“ ducha. Veliké věci bytí budou darovány jen modlícím se duchům. Modlit se však člověk nejlépe naučí v utrpení... Přečtěte si jen, co Seuse v knížce

o „Božské moudrosti“ (I. díl, kap. 13.) říká o šlechtě časného utrpení a o tom, jak souvisí s modlitbou.

Tím bych chtěl skončiti své „závěrečné slovo“. Přeji vám všechno dobré v budoucnosti. Zdravím vás ještě jednou co nejsrdečněji s dětsky radostným: „Na shledanou!“

Theodor Haecker:

KRESTANSTVÍ A KULTURA

Úryvek.

Pro kontroverzi a polemiku existuje velmi užitečná metoda, jak si zprůhlednit a objasnit něčí názory o jakýchkoliv otázkách praktické nebo teoretické povahy, totiž metoda proniknout k zavinitým (implicitním) předpokladům a prvním principům, z nichž dotyčný člověk vychází - a to často zcela nevědomky, protože tu jde o věc tak vzácného sebepoznání - a z nichž jeho tvrzení jsou odvozena a rozvíta jako samozřejmé logické důsledky, pokud ovšem bere věc vážně a neplácá. Také tuto metodu nejprve vlastně Newman pozdvihl z praxe životní, v níž byla přirozeně již odjakživa pěstována, na stupeň odpovídající jí filosoficky a vědecky, tím že ji zřetelně osamostatnil a vypracoval, a sám jí s mimořádným mistrovstvím použil především ve svých přednáškách „The present position of Catholics in England“. Později se tato metoda stala ve filosofii a vědě přímo jakousi ars inventiva, již užíval s větším či menším štěstím každý. Umožnila nepochybně cenné a zajímavé pohledy: - s její pomocí jsme si ujasnili podstatu Zenonových sofismat; po její cestě se ukázalo, že balvan Kantovy filosofie, který podle zdání, vládnoucího dlouhou dobu, spočíval v samém transcendentnu a naprosto mimo tok dějin, má ve skutečnosti za podklad Newtonovu matematickou formulaci přírody, která není již tak historicky nepodmíněna; dále tato metoda ukázala, že předpokladem anglické asociační psychologie nejsou vlastně duševní reality, nýbrž poměry politické a spo-

lečenské, které na ony stavy byly přeneseny; jejími prostředky odhalil Husserl v klasickém prvním svazku své knihy „Logische Untersuchungen“ podvod psychologismu a vydobyl skutečné logice vstup k myslícím duchům; a s její podporou, abych skončil, ačkoliv by se dalo ještě dlouho pokračovat v příkladech právě z Newmana a samé jeho Mluvnice souhlasu, Scheler často se zdarem svedl ve své Ethice rozdílné mravní systémy na určitý původní, bytostně rozdílný poměr jejich původců k Bohu a světu. Kdybych tu měl nyní použití této metody k vysvětlení Newmanova postoje k logice a k vědě a k ceně jich obou, řekl bych, že tento postoj má svůj základ v mocném a zdrcujícím dojmu, který na Newmana udělalo tajemství podstaty jedincovy duše. Ono *individuum ineffabile*, ona konečná nevyslovitelnost a nepochopitelnost všeho jedinečného, nepochopitelnost pro všechny kromě Boha, „každý člověk musí na věky žít sám pro sebe; nikdo kromě něho nemůže se ho vlastně dotknout, dotknout se jeho duše, jeho nesmrtelnosti. Má v sobě nezbadatelnou hlubinu, nekonečnou propast jsoucná“, jak to stojí v jeho kázání o „Individualitě duše“ - to jest právě to, co se kryje za jeho nedůvěrou k syllogismům a logickým pravidlům jako „společné míře“ - a ta se až příliš snadno mění v nechápavou prostřednost, urážející vznešenější duše - míře společné pro každého ducha: - osobní jedinečná zkušenost, kterou snad nemá každý, aspoň ji nemá v tomto životě. Kdo ji však má, sotva bude moci zaujmouti v životních otázkách k vědecké logice jiný vztah než Newman. - Přel. O. K.

KATOLICKÁ AKCE VE ŠPANĚLSKU

Církevní apoštolát ve Španělsku za posledních šest měsíců projevil zvýšenou činnost, aby odstranil stále ještě patrné zhoubné následky občanské války. Mezi nesčetnými oběťmi války padlo také na šest tisíc vedoucích laiků Katolické akce. Před nedávnem byly schváleny nové stanovy Katolické akce španělské, a

byly zároveň uveřejněny. Již z nich je vidět, že se KA španělská přidržuje svého italského vzoru. Středisko pro celou zem, jež bylo zřízeno v Madridě, je pod vedením duchovního, který byl ustanoven přímo na schůzi biskupů. Ten má k ruce nejbližší pomocníky laiky, kteří tvoří jakýsi pracovní výbor. Jsou v něm zastoupena všechna hlavní čtyři odvětví KA: muži, ženy, chlapci a dívky. Další střediska jsou v jednotlivých diecésích, která jsou podobně rozdělena na čtyři oddělení, a těm zase podléhají skupiny podle farností. Ihned bylo započato s výcvikem a školením pro práci v nejbližší době. Za tím účelem byly pořádány různé kursy, pravidelně týdenní. Takový týden byl na př. uskutečněn v posledním týdnu říjnovém v Madridě. Na tomto kursu pro duchovní rádce byly zastoupeny všechny španělské diecése. Vedoucí a řečníci, mezi nimiž jsou jmenováni také biskup corijský a generální vikář madridský Morcillo, ukázali zejména na účelnost rozdělení na čtyři skupiny a pak se obírali způsobem práce jednotlivých středisk. Na konci zdařilého kursu promluvil apoštolský nuncius msgre Cicogniani, který poukázal zvláště na to, že prolitá krev mučedníků katolického Španělska jim ukládá povinnost, aby pracovali ze všech sil o náboženské znovuzrození svého národa. Téměř současně s tímto kursem pro duchovní vedoucí byl konán také kurs pro dívčí mládež, rovněž v Madridě. Účastnilo se ho na 600 účastnic, zastoupeno bylo 50 diecésí. Dívky byly podrobně obeznámeny se svou nastávající prací v diecésních odděleních, což bylo umožněno tím, že byly rozděleny na třídy podle krajů. Tak bylo docíleno dokonalého probrání úkolů KA v širších kruzích a při tom zachováván ohled na krajové zvláštnosti. Pro nejbližší dobu bylo stanoveno m. j., že se bude pokračovati v náborové akci pro konání lidových vánočních her náboženských, které se musí letos rozšířit na celou zemi. O čilém životě probuzeného katolictví zejména mezi dívčí mládeží svědčí čísla poslední statistiky, která uvádí téměř sto tisíc členek, přes třicet tisíc aspirantek, 25 tisíc t. zv. Benjamins a dva tisíce nejmenších členek. - z k.

SOUDRŽNOST, NE KOŘISTNICTVÍ

Proti chybám, které jako nějakým zákonem odvěké dědičnosti se stejně projevují za stejných okolností, je vždy znova třeba stavěti věčné pravdy Božího a přirozeného zákona. Jedna taková chyba se ukázala pokaždé, když válečný řád k vůli odolnosti národa přiměřenými pravidly uspořádal hospodářský život a bděl nad přesným prováděním těchto pravidel. Objevilo se u některých kořistnictví. Využívali okamžité potřeby svého spoluobčana, aby se nespravedlivě obohacovali, žádající přemrštěné ceny za věci, které nabízeli. Strážci pořádku právem vždy stíhali takové vykořisťování; právem, protože je stíhali právem svědomí a proto právem starosti o dobro společné, tedy o všechny.

Odůvodnění této mravní zásady nalezneme u sv. Tomáše Akvinského v jeho Theologické Summě, kde praví (2. II, 77, 1): „Boží zákon nenechá nic bez trestu, co je proti spravedlnosti.“ Že takové kořistnictví je proti spravedlnosti a proto proti svědomí a proto proti zákonu Božímu, ukazuje tamtéž takovým myšlenkovým postupem:

Vyslovuje věkovitou sociologickou zásadu: „Co je ustanoveno pro obecný užitek, nesmí jednomu působiti větší zatížení než druhému, a proto mezi oběma musí býti sjednáno dle rovnosti. A proto, jestliže cena přesahuje hodnotu věci, nebo věc jest hodnotnější než cena, přestává rovnost spravedlnosti.“

Nás tu zajímá ovšem jen první případ, kdy totiž se žádá cena, která přesahuje vlastní hodnotu věci. Tato hodnota může býti měřena věcně nebo osobitě. Věcně hodnotiti znamená stanoviti cenu, která odpovídá vnitřní hodnotě věci dle dobových poměrů. O hodnocení osobitě, t. j. ne podle vnitřní užitečnosti věci samé, nýbrž podle osobního poměru člověka k věci, které právě tento člověk v tuto chvíli velmi potřebuje, praví sv. Tomáš: „Někdy může někdo nějaké věci velmi potřebovati a zároveň druhý utrpí značnou škodu, když mu nyní tu věc prodá, protože sám také jí velmi potřebuje. V takovém případě spravedlivá cena musí přihlížeti nejen k věci,

která se prodává, nýbrž i k náhradě škody, kterou prodávající utrpí. Kdyby však bylo prodávanou věcí velmi pomoheno, ale prodávající by neměl z takového prodeje pouhým prodejem žádné škody, protože sám tu věc nyní nepotřebuje, nesmí za to žádati větší cenu. Neboť nikdo nesmí prodávati nic, co není jeho. Ale tento prospěch druhého z koupě není prodávajícího, protože ten užitek není způsoben prodávajícím, nýbrž pouze věcí samou... Proto z Božího zákona je nedovolené a hřeší se porušováním této rovnosti při prodeji.“ Je to skutečná lichva, kdy také se žádá zaplacení něčeho, co není. A ještě sv. Tomáš poznamenává, že toto kořistnictví je neřest z pohanství.

Tedy soudržnost. V evangeliu sv. Matouše praví Spasitel: „Přinutí-li tě někdo, abys jej provázel cestou na jednu míli, jdi s ním dvě. Tomu, kdo tě prosí, dej, a kdo si chce od tebe vypůjčiti, od toho se neodvracej.“ Přesně v tomto duchu evangelia je požadavek soudržnosti nekořistící z potřeby druhého. A to nejen soudržnost křesťanská, nýbrž již soudržnost ryze lidská. Právě ve smyslu takové soudržnosti vychovávalo křesťanství již od samého prvního zakladatele evangelia, soudržnost přes všechny rozdíly, soudržnost člověka s člověkem, aby oběma bylo pomoheno, aby oběma bylo dobře. Taková soudržnost vychovává šťastné lidi.

P. Em. Soukup O. P.

P R A C O V N A

BLAHOSLAVENÍ TIŠÍ, PROTOŽE BUDOU VLADNOUTI ZEMI

Pravými vladaři, slavnostními vladaři země jsou tiší. Násilí je pouze zdánlivý prostředek k ovládnutí země. Násilím můžeš ovládnouti jen hmotu, a lidi žijící více hmotou a hmotě nežli duchem. Ducha dobývá především tichost. Tiché, trpělivé dobývání ducha láskou, vnitřní silou pravdy.

Ovšem není každá tichost tichostí vítěznou.

Je tichost z nutnosti, protože není za daných okolností nic jiného možné. Je tichost ze slabosti, protože někdo nemůže nebýti tichý. Posléze je tichost ze zbabělosti, protože se bojí následků rozmachu.

Tichost Kristova není toto vše a ještě není tichošlápství. I Ježíš dovedl se rozohnit a vzplanouti svatým hněvem i žhavým nadšením. Tichost Kristova není slabostí ani zbabělostí, nýbrž velkou silou dusící, vítězí v člověku nad slepým hněvem, nad pomstychtivostí, nad bezuzdným vládychtivým sobectvím. Tichost, kterou Kristus blahoslaví, vítězí nad slepou živočišností, která se slepě řítí vpřed, aby se co nejprudčeji uplatnila.

Kristova nadpřirozená tichost je tichost víry a důvěry, že pravda a věc Boží nepotřebuje násilí, že je třeba jen jí dát tiše a klidně žít, pozbavit ji lidského nánosu zloby, tvrdosti a že pak působí sama bezpečně. Kristova tichost znamená oprostít pravdu od bouření a kouře a nechat pravdu žít a působit samu, zvolna, třeba po dlouhé časy. Když působí život Boží, pravda Boží jen jako kvas a sice bez příměsku lidských chyb, jen v tichosti tajemného působení Božího, dozraje jednou, nelze říci kdy, ale jistě jednou dozraje tato myšlenka Boží. Tak zvítězí lidé tiší, kteří se dovedou ztišit se svou povahou, se svou žízňí po úspěších, po vzruchu a rychlém spádu. - Braitto.

KAZÁNÍ NA HOŘE

Základ křesťanství, hlavní myšlenky Kristovy. Nové, které přinesl. Základem jsou myšlenky z horského kazání, protože o nich řekl Ježíš, že kdo slyší a zachovává tato slova, staví na skále svůj dům. Kdo je ale slyší a neplní, staví na písku.

Bez ducha, bez uchopení tohoto ducha Kristova nemá budova našeho křesťanství pevných základů. Od základů jimi hýbe Kristus názorem na život. Ježíš znovu zhodnotil, přehodnotil základy života. Dal všemu nový smysl a novou cenu. Lidé oceňují radost, moc, sílu,

bohatství. Kristus ale proti tomu staví chudobu, prostotu srdce, lidskost, touhu po spravedlnosti jako věc, která má nejvyšší cenu. O to bojovat stojí za to, protože jiné věci dávají na čas něco, kdežto cestou nového hodnocení najde člověk Boha. Nenajde ho ale jinak, než když přestane oceňovat jako nejvyšší to, čemu se lidé klanějí, po čem sám až dosud žíznil a co nestojí za to, aby se v tom člověk celý ztratil.

Kázání na hoře je největší převrat v dějinách. Ustrnulým lidem převrací jejich ustálené názory. Zahýbalo ustátými již kalužinami. Vyvrátilo člověka z jeho osy a postavilo ho do osy nové. Duch Kristův je v naprostém protikladu ke „světu“ k tomu, jak lidé běžně usuzují a oceňují. Ale při tom nejsou to slova slabošská, vychovávající ke slabosti, anebo potvrzující slabost. Veliké síly je třeba k umlčení lidské touhy po pohodlném, lehkém, líbivém, po tom, co slibuje viditelný úspěch. Je více síly třeba k odpuštění, stáhnout ruku, která by chtěla pomstít sama křivdu, než k tomu, aby člověk zlé zlým splácel.

Ale nesmějí také každá ústa hlásati tyto pravdy. Z některých to zní jako zchytralá vypočítavost. Tak bývá u některých představených, kteří mají stále v ústech vůli Boží, pokoru, podřízení se, ale provádějí tím bohapustý podvod, protože těch svatých slov zneužívají k maskování své omezenosti a hloupé právě jako pyšné vládychtivosti. Nechtějí sílu, nýbrž slabost, takovou, jaká se jim hodí k uskutečnění jejich vládařských a velkopanských choutek. Také se nehodí tato slova do úst lidí malodušných a duchovně příkrčených a pokřivených, protože z jejich úst znějí slova Kristova o největší síle jako potvrzení poděšené a poraženecké povahy. - Braitto.

SLUŽBA VĚŘÍCÍCH

Kdyby byli jenom slepí, nikdy by se slepci nedozvěděli ničeho o barvách. Svět plný hluchých lidí neznal by tónů. Věřící lidé mají být prostředníky a zvěstova-

teli víry. Víra je dána milostí, ale její obsah je sdělován kázajícími. Svatý Pavel se ptá: jak uvěří, aniž by jim bylo kázáno?

Jak uvěří nevěřící, nebude-li jim kázáno věrou, skutečnou ale a živou věrou věřících? Živá a žitá víra věřících jest také jedním z důvodů věřitelnosti svatých pravd. A není to důvod z nejmenších. Vím ze zkušenosti, jak se lidé malověrní opírají o víru silných a jak slabost víry hlasatelů jejich dává ztroskotati mnohým hledačům pravdy.

I to je velký důvod, silný chci říci, důvod věřitelnost, životnost, uskutečnitelnost víry v životě, především v těch, kteří ji hlásají, kteří ji hlasitěji než druzí vyznávají.

Víš, že máš velmi závažnou a přísnou odpovědnost za své bratry, odpovědnost skrze svůj život, svůj příklad? Dívají se pozorně na tvůj život, zda odpovídá tvým hlasitým a velkým slovům. Proto říká Spasitel, že se nestaví pod kbelec světlo, proto vyzývá nás, aby svítilo naše světlo před lidmi, aby lidé vidouce naše světlo oslavovali Boha, který dal v nás toto světlo.

Lidé ztratili Boha také proto, že se s ním tak málo setkali. To bylo ale tvým úkolem, úkolem křesťana plného Boha, nebo majícího být plný Boha, aby se v tobě setkal hledající s Bohem. Nezavřel jsi také tím, žes uzavřel bránu v sobě Bohu, neuzavřel jsi ji také Bohu pro svého bližního? - Braitó.

ZIJE VE MNĚ KRISTUS

Ježíš Kristus jest hlava celého lidstva a především hlava svých všech těch, kteří se stali dětmi Božími a kteří žijí či mají žíti z tohoto synovství. Ti všichni, tedy všichni mají žíti z Ježíše Krista.

Jeho svatý život se musí přelévati v nás. Proto je nejprve třeba, aby ses otevřel Ježíši, abys jej nechal v sobě působiti a abys se stále zvedal od svého jenom života k životu svého mistra, či opět lépe řečeno, abys se nechal Ježíšem zvedati k jeho životu.

Jen tak přejde jeho život v tebe, jen tak bude i o tobě jednou platit ono slovo Pavlovo, které je ideálem celého křesťanského života: Žiji, ale to nežiji více já, nýbrž žije ve mně Kristus. Víš, jak Ježíš smýšlí, víš, jak myslel, mluvil a jednal. Víš také, že je všemohoucí láska a že nebydlí v tobě nečinně. Přebývá v tobě, právě aby byl tvým životem, aby jeho způsob života přešel do života tvého. Dále, když přichází k tobě ve svatém přijímání, přichází právě jako pokrm života. Prohlásil o sobě, že je chléb života i to, že je naším životem. Nejenom cestou a nejenom pravdou, tedy pravdivou cestou, nýbrž živou cestou, která ti dá skutečný plný život. Tak tedy přijímaje svého Spasitele, jako dárce života, nového života, božího života, tedy i účasti na božím životě, životě synů Božích.

Proto hodně prožívej život Ježíše Krista. Soustřeď se duchovně na tento život. Podle liturgických proměn, nebo podle četby evangelia prožívej celý život božského Spasitele a ptej se svého života, co mu ještě schází k tomu, aby to byl život Ježíšův, co učiníš, nebo co necháš Pána v sobě učiniti, aby tvůj život ustoupil Kristovu životu v tobě. Jinak nikam nedojdeš, jinak bude tvůj život roztěkaný směry nejrůznějšími a pokusy nesouvislými. Proto bys také nedošel nikam.

Jak žije ve mně Kristus? Co otevřu požehnanému působení živého Pána ve mně? - Braitó.

PROPASTI MEZI NÁMI

Můžeme žít s lidmi pod jednou střechou a přece si býti navzájem jako lidé žijící na jiných planetách. Chodí kolem sebe, takřka narážejí na sebe, ale chodí jako v mrákotách vedle sebe. Žáci a učitel, vychovatel. Mluví k nim jejich mateřštinou, ale nerozumějí mu, jako by mluvil řečí dávno vyhynulých národů. Nerozumějí jeho řeči, ani jeho věci. Nevědí, proč se rozčiluje, co od nich chce a proč vůbec před nimi stojí. Někdy jsou si tak cizí i bratři a sestry, otec a děti, manželé mezi sebou. Míle je dělí. Propasti leží mezi nimi. Nemohou proniknouti k sobě.

A jindy zase stačí přečísti si několik řádek, stačí slyšeti několik slov třeba i cizích, těžko srozumitelným jazykem, stačí přečísti několik stránek knih, zachytit několik myšlenek a již se rozletí vstříc naše duše. Cítí duši sesterskou. Rozumí stejnému cíli, rozumí jedné společné lásce.

To jest vinculum unitatis, jednotící láska. Tak jako nás láska spojuje životně s Bohem, tak nás také spojuje navzájem mezi námi. Jenom ona nám dává porozumět. Jen ona dává pravá slova na rty učitele. Bez ní jsou slova jeho cizí a strohá, studená a prázdná. Bez lásky vyznívají všechna napomínání představených a rodičů jako skučení nepřátelských vichřic.

Nemám lepšího prostředku dostat se k duším, než se dáti zapáliti velkou láskou k Bohu, postaviti se cele do lásky Boží. Láska Boží se dovedla obětovat až na smrt, dovedla spojit se se všemi lidmi, se všemi jejich potřebami, se všemi jejich bédami; jemu nebyla cizí žádná bolest, lhostejná žádná touha lidská. Kdo se tak vestaví do tohoto Boha, kdo do něho postaví svůj život, i kdyby neuměl mnoho a krásně mluvit, jeho hlavní, třeba i jediné slovo Láska učiní výmluvným jeho mlčení a oťrásat se bude smyslem a významem jeho nevýmluvnost. Jen vnitřní vlastní chudoba jest onou vlastní propastí. Kdo nemá lásky, nemá totiž nic a tato prázdnota leží nejtíže mezi lidmi. - Braitó.

KŘESŤAN A JEHO DOBA

Když naříkali křesťané doby sv. Augustina, tak jako naříkají od té doby stále, že ten svět je zlý a zkažený, odpovídal jim sv. Augustin se svrchovanou křesťanskou moudrostí a přesností zároveň *Nos tempus sumus. My jsme doba. A víš, že mám rád svou dobu? Se vším jejím hledáním, se vší její bídou? Se vším, protože to všechno je zároveň také mou úlohou.*

Bůh tě postavil do této doby tak jak jest. Nemáš práva vzdychati po jiných časech, po jiných dobách, po dobách, kdy se nemusil duch tak namáhati a napínati.

Bylo by smutné, kdyby tě velká doba tvoření, přerodu, zrání nového světa, rození jeho, kdyby tě zastihla malého. Kdo je malý v této době? Kdo sní o egyptských hrncích, kdo nevidí nic duchovnějšiho, vyššího ve svém životě a v životě celého světa, než měkkoučké pohodlíčko vyšlapaných hospodářských, sociálních, kulturních zřízení.

Bůh od tebe chce velký úkol. Důvěřoval ti a postavil tě do doby velkých přechodů, velkého rození.

Měl bys míti ucho velmi pozorné ke všem záchvěvům a šelestům, kterými se ohlašuje budoucnost nových rozletů, nových pokusů o nová řešení. Jen pensista duchovní vzdychá po tom, jak to bylo krásné za jeho mládí a jak již nikdy tak krásně nebude. Což chceš býti ty, křesťan, ty nositel nejnadějnějších jisker, ty chceš, nositel věčných dálek a nesmírných možností, ty chceš býti malicherný jako dítě, které pláče pro hračku, která mu upadla a rozbila se, když se děcko dostalo do shonu pospíchajících lidí?

Měl bys býti vděčný, že můžeš se spolupokoušeti o nová řešení věčně starých problémů, že můžeš ze svého křesťanství dáti příspěvek k řešení otázek, které neodmítnou žádnou ruku poctivě podávanou k řešení. -
Braitó.

NĚMECKÉ VYDÁNÍ SVATÉHO TOMÁŠE

Německé vydání svatého Tomáše, jeden z největších vědeckých podniků přítomnosti, pokračuje dále. Právě vyšel 11. svazek díla, které je rozpočítáno na 36 svazků, a obsahuje Questiones 49. až 70. prvního dílu druhé knihy Summy theologicæ. Vyšly pod společným názvem „Základy lidského konání“ (Verlag Anton Pustet, Salzburg, XX, 694 str., cena 9 RM, v plátně 10 RM). Redaktor celého podniku, P. Heinrich Maria Christmann O. P., napsal znamenitý úvod o svatém Tomáši jako etikovi; filosoficko-theologické poznámky se snaží vysvětliti dílo především vzdělaným laikům (P. Fridolin Utz O. P.); podrobný komentář (zpracovaný rovněž P. Utzem) uvádí hlouběji do díla a ukazuje význam poznání svatého To-

máše pro filosofii přítomnosti. Znameníť překlad po stránce věcné a formální je společnou prací P. Christmanna a P. Utze; redakci latinského textu, těžkou učeňskou práci, obstarali Patres Ansbert Lotter a dr. Theo Classen; podrobný věcný rejstřík (P. Lotter) umožňuje orientaci a hledání.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

ANTWEILER ANTON: **Grossstadt für Christus**. Kösel-Pustet, München, 1940, str. 168, 3 Mk. Theologicky a filosoficky vyzbrojen, přistupuje Antweiler k těžkému problému velkoměstskému. Jeho vývody jsou tu jasné. Nesmíme nad velkoměstem dělat kříž, jako by byly všechny námahy předem ztraceny, jako by velkoměsto bylo jen hnízdo vší nekázně a volnosti, stejně jako se nesmí žádný kněz a laik utěšovati konstatováním, že moderní školství a ostatní výchovné instituce jsou s to dostatečně se postaratí o duchovní záchranu lidí žijících ve velkoměstě. Velká úloha je tu kladena na bedra duchovních vůdců, kteří nesmějí pokládati velkoměsto za protikřesťanské, jak ukazuje vhodně autor na srovnání s venkovem, musí přistupovat k velkoměstskému člověku jako rádce, přítel, který vidí, že hrozí nebezpečí duši bližního, musí jednati z lásky, silené vírou. Smysl díla je jasný: odstranit předsudky o smyslu velkoměsta, ale také správně poukázati na nebezpečí a úkoly, které klade na věřící vůbec a na duchovní zvláště povaha velkoměstského života.

BACHMANN: **Der ewige Ring**. Herder, Freiburg, 1940. Str. 200, cena 4.80 Mk. Již zvláštní zpráva knihy, chápáné jako rodinné album, dává knize ráz velmi vhodné knihy pro snoubenku či novomanžely. Však také je jim kniha věnována. Celý manželský stav, jeho problémy, těžkosti, radosti, naděje i obavy jsou křesťansky probrány v dobrých studiích. Kniha je vyzdobena skvělými reprodukcemi klasických obrazů vztahujících se k manželství. Kniha poučení, jak se křesťansky dívati na manželství, kde je křesťanské těžiště velikosti a krásy a slávy i odpovědnosti manželského stavu. Kniha soukromé četby i materiálu pro stavovská cvičení a kázání.

BEEKING JOSEF: **Das Geheimnis der christlichen Erziehung**. Benziger, Einsiedeln, 1940, str. 96, 1.90 RM.

Správná výchova má své kořeny v mravně náboženské výchově, která klade požadavky jak na objekt výchovy, tak na jejího nositele. Je tedy nutno výchovu začít ve zdokonalování vychovatelských směrnic. A k tomu směřuje ústřední myšlenka tohoto plného díla. Dítě Boží je jediným objektem výchovy, z toho se musí vycházet, a pak je snadno stanovit i cíl výchovy i její ráz. A je zde zejména vyzvednutí zaměření ústřední myšlenky, jež mohutně vůstřuje v myšlenku osobnosti Kristovy, který je bezprostředním cílem a vlastním východiskem křesťanské výchovy.

BEEKING JOSEF: Grundfragen der erzieherischen Führung. Benziger, Einsiedeln, 1940, str. 96, 1.90 RM. Jako se věnoval autor v prvním svazku objektu výchovy a oblasti s tím souvisící, tak v druhém svazku se obrací zase k osobnosti vychovatelově a jeho nutným vlastnostem a předpokladům. Jsou tu vystiženy základní předpoklady křesťanské výchovy formou stručnou a přehlednou. Nesmírné služby ovšem může prokázati neobvykle bohatý seznam příslušné literatury z poslední doby, jimž autor uvádí jednotlivé kapitoly.

BONNMANN OTTOKAR: Die Schriften des hl. Franziskus von Assisi. Herder, Freiburg, 1940, 4 RM. Spisy svatého Františka jsou poměrně málo známé, ačkoliv z nich se vždy musí vycházeti, jde-li o souvislost s jeho řádem. Nový překlad, v němž je obsažen i překlad stanov pro III. řád, první vůbec, je určen hlavně jako duchovní četba pro terciáře, neboť slova velkých svatých Církve katolické jsou nejlepším stravením pro duše věřících, potřebují nejméně slov k doprovodu. Působí sama svou hloubkou, opravdovostí a silou toho, kdo je sám napsal. Každý z nich bude mít užitek, kdo má nějaký kladný vztah k velkému vzoru apoštolské chudoby a křesťanské lásky k bližnímu.

DILLERSBERGER: Lukas. III. Das Gnadenjahr des Herrn in Galiläa. Müller, Salzburg, 1940, str. 200, 3.40 RM. Po výkladu evangelia Matoušova vykládá Dillersberger sv. Lukáše. Jeho pohledy do hloubek slova Božího nám otevírají a přibližují nesmírné bohatství duchovní evangelia. Jeho slova a výklad jsou živé, jsou jasné a srozumitelné, a přece je to mluva vědce, teologa. Zajímavý je jeho způsob výkladu: Přistupuje k textu s hlediska srovnávacího. Vychází od téže události popísované u některého z jiných evangelistů a na rozdíl a odlišnosti, po př. podobnosti a shodnosti ukazuje vnitřní smysl slov, jež jsou předmětem výkladu. Je to dílo dokonalé. Jeho četba znamená nesmírné obohacení duchovního základu člověka.

FIEDLER: Christliche Opferfeier. Müller-Ars Sacra, München, 1940. Str. 120, cena 1.20 Mk. Taková praktická,

milá knížka, vykládající střízlivě, ale přece hluboce, mešní liturgii. Není to přehnaný symbolismus konkretisující symbol a vnucující osobní nápady liturgistů jako smysl církevní. Dobrá kniha, která podrží své místo vedle celé řady ostatních knih o mši svaté, protože zhodnocuje správně liturgii pro skutečný život.

GUARDINI: Der Rosenkranz. Werkbund Verlag, Würzburg, 1940. Guardini vydal kdysi krásnou křížovou cestu a nyní vydává skvělý, pokorný a při tom bohatý a duchaplný doprovod rozjímavých témat k modlitbě sv. růžence, jež není mechanickým odříkáváním stejných modliteb, nýbrž modlitbou rozjímavou. Bude-li to možné, vydáme překlad této krásné růžencové příručky.

GUARDINI: Jesus Christus, Sein Bild in den Schriften des Neuen Testamentes. I. Teil. Werkbund Verlag, Würzburg, 1940, str. 90. Tento díl je sebrán z Listů sv. Pavla. Guardini se pokusil načrtnouti obraz hluboký, obraz především duchovní. Guardini dobře vystihuje hlavně ducha Ježíše Krista, jak se jeví u sv. Pavla, ducha, jehož lze poměrně snadno přiodítí tělem a pozemským životem. Skvěle vystihl velkou myšlenku sv. Pavla, že Kristus je v nás a my v něm, že toto je celý křesťanský život, oblékati tohoto Krista stále dokonaleji.

Od téhož autora uvádíme ještě tři kratší, ale při tom hluboce ke dni sahající studie **Das Harren der Schöpfung, Im Anfang war das Wort, Die christliche Liebe.** Všechny tři studie jsou výklady určitých úseků Písma sv., totiž epištoly svatého Pavla k Římanům I. ke Kor. a pak Prolog sv. Jana. Dá se dlouho a bohatě pro život meditovat nad těmito listy, které jsou vzorem, jak se má člověk skláněti nad Písmem svatým, s duchem pokorným, ale také otevřeným ke vnímání.

HAECKER: Co je člověk. Praha, Vyšehrad v knihách Řádu. 1940, str. 176, cena 32 K. Není pochyby, že správný pohled na člověka dá také správnou orientaci vztahům, jaké mají být mezi lidmi. Moderní doba, doba analýze rozmělnila pojem člověka, zničila krásnou syntézu člověka, jak ji vytvořilo křesťanství, zvláště ve středověku, a tím porušila i základní vztahy mezi lidmi. Kniha Haeckrova vrhá ostré světlo na současné postavení člověka v dění světovém právě tím, že ukazuje, kde je třeba hledat nejhlubší pochopení velikosti lidské. Jsme vděční za tuto knihu, která znamená velmi cenný přínos do českého myšlení.

HLOUCH: Matka Boží v řádu spásy a života. Vyšlo jako 12. svazek Edice Rozsevač v nakl. Velehrad v Olomouci, cena 6.50 K. Kazatelský talent Hlouchův je dosti znám, aby stačilo pouhé jméno k doporučení těchto sedmi kázání mariánských, jež splní své poslání v národě mariánském.

KLAUSER JOHANN: *Wie die Welt entstand*. Benziger, Einsiedeln, 1940, str. 27, 1.15 RM. Těžko bychom hledali knížku, v níž by bylo stvoření světa vystiženo tak jasně a při tom tak stručně. Klauser složil toto dílko, sestavené formou moderní, filmovou, pro mládež, k níž mluví ústy jednoho z jejího středu, mladého nadšeného „vědátora“. Dovedl se tu vyrovnat se všemi nejobvyklejšími nevěreckými námitkami a teoriemi, zůstat na půdě věrohodnosti Písma a ukázat, že přírodu přece jen „můžeme spíše popisovat než vysvětlovat“, a že vše, co je na světě, musí nám svědčit předně o moci Boží a mluvit jeho moudrosti a lásce.

KUBEŠ: *Sbírka homiletických příkladů*. Nakl. Velehrad v Olomouci, str. 348, cena 40 K. Příklady táhnou. To je zkušenost stará a vždy nová, zkušenost, která vedla autora k tomu, aby sebral nova et vetera v tomto ohledu a podal kazatelům a řečníkům jako nepřeborný pramen. První díl těchto příkladů se týká otázek víry a všeho, co souvisí se slovem víra a náboženství. Vedle příkladů podává autor také řadu obrazů o jednotlivých předmětech, jichž může řečník s prospěchem použít. Množství materiálu dává každému možnost vyhledat si, co odpovídá jeho vkusu a potřebě.

Příprava bohoslužby je velmi vhodná příručka pro všechny, kdo mají co dělat se sakristií nebo nějakým způsobem posloužit knězi ať při mši svaté nebo při udělování svátostí. Knižku vydalo nakl. Vyšehrad v Praze. Stojí 3 K.

RYNEŠ: *Vyhnanství Bohuslava Balbína*. Praha, Vyšehrad, 1940, str. 80, cena 25 K. Studie Rynešova je skvělým historickým příspěvkem k životu B. Balbína. Autor prostudoval nejeden dosud neznámý historický dokument a osvětlil zvláště onu dobu života Balbínova, o které bylo více dohadů než jistoty, dobu jeho pobytu v Klátovech.

SCHERER ROBERT: *Christliche Weltverantwortung*. Herder, Freiburg, 1940, str. 208, 3.20 RM. Bylo by omylem se domnívat, že smysl lidského života jest hledati v naprosté odloučenosti od světa, jak někdy tvrdí falešná existenční filosofie. Robert Scherer v tomto svém díle jasně dovozuje, že člověk byl postaven právě a jen na tento svět, a na něm má žít, nemá před ním utíkat, zde v tomto světě má naplnit svůj úkol v řádu vyšším, uskutečnit v sobě a ve světě Krista, býti a státi zde a zároveň ukázati, že nejsme odtud, nýbrž tam „shora“ posláni, abychom zde naplnili své poslání a pak teprve odešli vzítí odměnu. Problematika dnešní existenční filosofie je tu jasně ozářena vlastními myšlenkami, opírajícími se o základ theologický, nechce ovšem poskytovat snad nějakou orientaci v současném filosofickém

proudění, nýbrž je zaměřena přímo ke skutečnosti denního života.

SCHULZ ALFONS: Biblisches Lesebuch. Fr. Pustet, Regensburg, 1940, str. 375, 5.20, 6.20 RM. Vratislavský profesor Schulz předkládá zde ve vlastním překladu výbor ze Starého zákona, v němž zachycuje vztah člověka k Bohu, věčnému Stvořiteli světa. Je třeba se zaposlouchat do slov Písma, neboť v nich k nám mluví Duch svatý, je třeba se do nich dobře zaposlouchati, abychom rozuměli tomu, co se nám zde říká a co bylo později znovu jasně řečeno Kristem, apoštoly a Církví v době křesťanství, v Novém zákoně. A toto dílo si skutečně získá naši pozornost, vnitřní pozornost, neboť jeho uspořádání je takové, že nám předvádí slova Písma v měřítku velmi i dobově přiměřeném.

SEVERUS SULPICIUS: Leben des heiligen Martin. Zeugen des Wortes. Herder, Freiburg, 1940, 1.20 RM. Severus byl současníkem takřka národního světce francouzského sv. Martina, o jehož životě je známo tolik pověstí a legend, avšak historických zpráv pramálo. Sulpicius znal světce Martina dobře, byl jeho zbožňovatelem, sv. Martin byl mu vzorem pro křesťanský asketický život, a proto také může být životopis, byť ne právě historickým pramenem, přece jen nejlepším tlumočnickem vlastností světcových, které měly tak velký vliv v utváření prvních počátků západního křesťanství. A věrnost tohoto podání zaručuje právě tato Sulpiciova víra, úcta a touha po napodobení jeho svatého života.

THEISS KONRAD: Vater und Mutter. Herder, Freiburg, 1940, str. 60, 1 RM. U této knížky se musí upozornit předně na její praktický ráz. Není v ní nic zbytečného. Ve zhuštěné formě - skoro by se dalo říci ve zkratce - jsou tu obsaženy hlavní věci, které mají znát katoličtí rodičové, jimž určuje knihu sám autor. Ale měli by si to vše přečíst především ti, kteří se připravují k přijetí svátosti stavu manželského, aby si plně uvědomili, co jim tato svátost přináší, čím pro ně je po celý život, jaké milosti s sebou přináší, aby mohli zastávat svůj odpovědný úkol zde na zemi, který jim byl dán od Boha, jehož zástupcem se tím stávají. A právě tato stránka je tu náležitě zdůrazňována, že rodiče jsou vlastně laickými kněžími, oni že jsou prostředníky mezi dětmi a Bohem.

TOMMASINI: Il sacrificio della nuova Legge e i sacrifici presso gli Ebrei. Firenze, Manuelli, 1940, str. 120, cena 4.50 L. Dílko velmi užitečné, dobré, historické stavby, vykládající liturgii jejím dějinným vývojem, ukazující dějinný smysl jednotlivých obřadů a úkonů při mši svaté. Dobrá zhuštěná příručka liturgická.

TELPL JOHANNES, VON: Der Ackerman aus Böhmen. Zeugen des Wortes 29. Herder, Freiburg, 1940, 1.20 RM. Toto dílko z konce středověku má k nám nejen ten vztah, že vzniklo na území Čech, nejen svou básnický vyspělou formou, ale hlavně také svým námětem a obsahem. Mezi jinými známými díly z doby čtrnáctého století, stavěnými formou sporu, vyniká zejména tento svou hodnotou duchovní, jíž dává původce mohutný výraz po skončení sporu se smrtí, jež mu vzala milovanou ženu, v rozsudku Božím, jež končí slovy: Člověk je povinen dáti smrti život, zemi tělo, duši Mně; a konečně ve velkolepém hymnu na velikost Boží, jež je zároveň úchvatnou modlitbou za duši zemřelé. Dílo světského autora-právnicka, písaře žateckého a později notáře Nového Města pražského, zapůsobí tím víc svou útěšností, sbližující nás se smrtí, která nám ukazuje smysl života, který se nesmí hledati zde na zemi, nýbrž tam na druhém břehu.

TILLMANN: Der Meister Ruft. Eine Laienmoral für gläubige Christen. Düsseldorf, L. Schwann, 1940, str. 402, cena 6.80 RM. Psali jsme na stránkách Hlubiny už jednou o velkolepém díle Tillmannově, o jeho dvousvazkové mravouce, kterou chápe jako následování Krista. V tomto svazku zpracoval autor svou mravouku pro laiky, zbavil ji vědeckého aparátu, vědecké terminologie, ale ponechal jí všechnu hloubku. Mravouka není ani kasuistika, ani věčné pitvání hříchů. Mravouka je cesta k dosažení Boha pomocí lidských skutků. A proto, i když se musí ukázat, co je v lidských skutcích závadného, zůstane vždy hlavní povinnost moralisty pozitivně vésti. Touto cestou jde Tillmann i ve své mravouce pro laiky a to je největší přednost jeho knihy, kterou nelze docenit.

WIEBEL RICHARD: Die geistige Botschaft roman-tischer Bauplastik. Dr. Schnell & Dr. Steiner, München, 1940, str. 136, 6.60 RM. Nejen historicky, ale také ryze umělecky je toto dílo velmi cenné. Ačkoliv se omezuje na plastiku staveb doby romantické, přece je můžeme považovati za výbornou školu, jak se dívati na umělecké dílo. Ukazuje nám to Wiebel na význačných historických stavitelských památkách německé romantiky. Každá maličkost tu přijde ke svému, každý záhyb tu má svůj pregnantní význam a účel, umístění, velikost, to vše dává dílu zvláštní charakteristiku. Ale ani u toho se nezůstane. Je třeba každé dílo srovnati s jinými toho druhu, je třeba znáti historii a vývoj umění toho druhu, je třeba si uvědomiti úsudky, které pronesly o dotyčné památce povolání odborníci, zkoumati, jaký vliv měla v minulosti a i v přítomnosti, abychom mohli plně zvážiti její cenu, její duchovní dědictví, jímž mluví takové dílo k přítomnosti.

WINTERSWYL LUDWIG A.: **Der Klemensbrief.** Zeugen des Wortes 27. Herder, Freiburg, 1940, 1.20 RM. Autor dopisu, adresovaného korintské církevní obci, je nepochybně třetí papež Církve vůbec, totiž sv. Klement. Hlavním tématem je tehdejší pobouření korintské církve proti představeným. Ale pro nás je nejdůležitějším věrné zachycení poměrů v prvotní Církvi, která ještě měla v živé paměti lidskou osobnost Kristovu a svatých apoštolů, v něm můžeme jasně pozorovati a zkoumati prvotní věrouku, hierarchické uspořádání od samého jejího začátku, její pronásledování. List je dále dokumentem o misijní cestě sv. Pavla do Hispanie. O jeho významu a hodnotě svědčí nejlépe ta skutečnost, že syřští křesťané ji zprvu pokládali za část Písma sv.

Z RŮZNÝCH POLÍ

BENZ: **Die deutsche Romantik.** Reclam Verlag. Leipzig, 1940, str. 500. Když jsme vydávali Novalise, s radostí jsme uchopili tuto důkladnou a odbornou studii. Nebyla ještě napsána žádná tak nejenom obsažná, nýbrž i dokonale a přesná studie o německé romantice, která hrála tak důležitou úlohu ve vývoji jak německé, tak také naší české literatury, která byla silně napájena německou romantikou. Autor probírá jednu postavu romantismu německého za druhou a u všech vyzvedá jejich klady. Líčí jejich život, okolí, ovzduší, ze kterého jednotliví autoři tvořili. Benz zpracoval všechny dosavadní vědecké výsledky. Nebylo opravdu povolanejšího autora než právě heidelberského kulturního historika Benze. Jest to skutečně životní dílo, které je psáno celou životní láskou, známou německou vědeckou poctivostí a důkladností. Dílo se čte samo jako nejnapínavější román, román celého dějinného úseku, kde hlavní roli hraje lidský žízňivý duch po kráse.

GROGGEROVÁ PAVLA: **Ježíškův kabátek.** Společenské podniky, Přerov, 1940, 18 K. Groggerová dovede k nepoznání spojit příjemné s užitečným. U tohoto dílka pro děti je pak zvláště zajímavé, jak se dovede dokonale vžít do života dětí, jak dovede odstranit všechny rušivé zásahy světa dospělých lidí, jak nechá k dětem mluvit zase jen děti, dětskou řečí, jak jim dovede přiblížit jejich nejlepšího přítele, božského přítele dítek Ježíše, který je tu mezi nimi takřka jako jedno z jejich středu a který přece zůstává pro ně milosrdným učitelem.

Hledání noclehu nejbl. Panny Marie. Adventní mariánská pobožnost, jež je pod tímto názvem známa zejména v jižních Čechách, je určena pro malý počet osob. Právě proto byla hodně oblíbena. Nyní ji vydala A. Wernerová v Č. Budějovicích v malé brožurce za 1 K.

KIRSCHWENG JOHANNES: *Trost der Dinge*. Herder, Freiburg, 1940, str. 276, 3.80 RM. Člověk se nepohybuje jenom mezi lidmi. Kolem něho je mnoho věcí, živočichů, předmětů, které jsou také tvory Božími, to vše také svědčí o slávě Boží, o jeho tvůrčí všemohoucnosti, slávě a věčnosti. Jestliže lidé nedovedou potěšit v zármutku, dovedou to tyto prosté věci všedního života, kniha, pták, zahrada, voda, hvězda. To jsou dárcové útechy, protože svědkové velikosti a slávy věčného Tvůrce. K nim se básník ve svých prózách utíká, s nimi zůstává sám v uzavřenosti od ostatního světa, pachtícího se za pomíječností tohoto světa. A Kirschweng má skutečně veliký dar, aby tyto věci podal formou jedinečně vybranou, jemnou, slovem prostým a čistým, odhalujícím podstatu a smysl každé věci v jejím nejhlubším smyslu.

KOSMÁK VÁCLAV: *Z kukátek a obrázků*. Str. 320, cena 40 K. *Z románových obrazů*, str. 272, cena 38 K. Oba svazky uspořádal Miloslav Hýsek, vydal Vyšehrad v Praze. Není pochyby, že Kosmákovu dílo je a zůstane vždy živé a že národ z něho bude těžit dnes tak jako v době, kdy vycházelo po prvé a kdy bylo čteno s lačností ducha. Hluboká síla české tradice, láska k rodné hroudě, obyčeje a zvyky katolického venkova, to vše je uchováno v Kosmákově dílo s podivuhodnou věrností. Kosmák je bystrým pozorovatelem života lidu a dovede vyjádřit své vidění způsobem, který zaujme čtenáře. Nové vydávání Kosmáka je jistě čin, kterým se zasloužilo nakl. Vyšehrad o národní kulturu.

LÜTZELER HEINRICH: *Der Bilderkreis*. Herder, Freiburg. Poslední tři svazky této knižnice, již bychom nazvali jakousi školou pro pozorování uměleckých děl, přinesly v sedmém *Dítě (Das Kind)*, v osmém portréty mladého mužství (*Der Jüngling*) a v devátém (*Das Tier und der Mensch*) zachycení vztahu člověka ke zvířence v uměleckých dílech malířských a výtvarných. Každý svazek této sbírky (dvacet celostránkových reprodukcí jednobarevných a pět čtyřbarevných, cena jednoho sv. 1.25 RM) je skutečným obohacením pro čtenáře. Ukazuje umělecké dílo nejenom jako zdroj chvilkového požitku krásného výtvoru lidského ducha a umění, nýbrž ukazuje také na jeho stavbu, na jeho vztah k člověku, a to k současnému člověku, osvětluje na nich vyšší zákonitost, která se uplatňuje všude zde na zemi, tedy i v uměleckém díle.

MALÝ A.: *Katolický pohřeb dospělých a dítek*. Kropáč a Kucharský, Praha, 1940, cena váz. 28 K. Příručka má schválení pražského ordinariátu. Vedle církevních obřadů při pohřbech obsahuje příručka řadu vhodných modliteb, jež možno podle okolností přidat.

MILLER A. M.: **Der Steigbachsee**. Herder, Freiburg, 1940, str. 82, 1.25 RM. Obrázek Millerův z prostředí kolem nebetých Alp ukazuje, že největším obdarovatelem mládí je právě Boží příroda s několika málo lidmi, kteří ji oživují. Zde to jsou jenom rodiče, dědeček a snad nějaký pastýř nebo zatoulaný člověk, po němž zůstane jen matná vzpomínka dětská, obepínající vše minulé září pohádkovosti. Nejmladší ratolest Jäckel tu prochází touto školou výchovy od dětství, naplněného okouzlujícím vypravováním pohádek dědečka, dětství, které si zvyká samozřejmé bohabojnosti života, které se již od samého začátku učí hledati všude, nejspíše v přírodě, vyšší zákon Boží, velikost a krásu díla Stvořitelova, přes mámivé jinošství až k moudravému a zdravému mužství, čerpajícímu sílu z těchto zkušeností, získávaných v odloučenosti od klamavého světa, uprostřed šťastného kruhu rodinného, v prostředí rodinného domku, přilepeného na boku jezerového stavu, jehož strážcem byl děd i otec.

SBÍRKA Poklady národního umění, vydávaná nakl. Vyšehrad v Praze, přináší jako další čísla cenné popisy s obrázkovými přílohami těchto náboženských a národních památek: Klášter Na Františku od dr. J. Blažkové, Kostel sv. Štěpána a kaple sv. Longina na Novém městě od dr. J. Plaché-Gollerové, Malostranský hřbitov v Košířích od dr. J. Blažkové a Jesuitský kostel v Klatovech od dr. V. Wagnera. Jednotlivé svazečky jsou po 5 K.

SBÍRKA Pro život, vydávaná nakl. Vyšehrad v Praze, přináší další svazečky: **B. C h u d o b a**: Liberalismus v české výchově. Úvaha zdravá a nanejvýš časová, odhalující všechnu jed a jeho prameny v našem národním životě. - **K u t n a r**: Obrozenecký nacionalismus. Pekařův žák podává výsledky svého studia z historie našeho nacionalismu, zvláště v době národního obrozenectví. - **H a b a**: Vítězslav Novák. K sedmdesátinám předního českého skladatele dává nakl. Vyšehrad do rukou všech tuto studii, hodnotící jeho dílo a jeho velký přínos české hudbě. - Jednotlivé svazečky, které si jistě zaslouží pozornosti, stojí 3.60 K.

TIKOVSKÝ-KUBÍČEK-ADAM: Nesem vám noviny, poslouchajte. Velehrad, Olomouc, 1940, str. 38, 8 K. Skutečně rozkošná hudební hra, dětská opera, která nalezne jistě nadšeného přijetí jak u mládeže, tak u těch, kdož se jí věnují.

TICHÝ HERBERT: K nejsvětější hoře světa. Svazek 15. „Země a lidé“. Vydala Česká grafická Unie v Praze v list. 1940. Cena 30 K. Tato kniha s 85 obrazovými přílohami (vesměs dobrými fotografiemi) je kořistí autorovy cesty po Afganistanu, Tibetu a Indii. Je psána velmi živě, s humorem, věcně, ani na chvíli neunaví. Je

také dobře přeložena J. Vičarem. Rozhodně stojí za přečtení.

VERMEULEN: Remi Braem. 1940, str. 240, cena 2.60 RM. Opět jeden flámský spisovatel. Naše překladová literatura zná již řadu flámsko-holandských autorů. Ale německý Herder seznamuje ještě s řadou nových dobrých autorů, u nás ještě neznámých. Tak vydal před několika lety Cauwelaerta, a nyní Vermeulenův nový román. Román je ze života sezonních flámských dělníků, chodících do severní Francie na polní práce. Remi opouští také domov jako mnozí jiní, aby našel nejenom chleba, nýbrž i útulek a svobodu. Zklamán cizinou vrací se do náručí domoviny, aby doma našel, co jinde mu nikdo nemůže dát. Syté líčení krajiny, života, dělnických starostí i radostí venkovského lidu jsou zvláštní předností tohoto dobrého ruralistického románu z cizího prostředí.

VERSCHAEVE: Rubens. Herder, Freiburg, 1940, str. 130 velké osmerky. Umělecký rozbor životního díla Rubensova, jež bylo tolikrát odsuzováno. Autor sám Flám ukazuje na plnosti, životnosti a bohatství duchovní tohoto umělce, ukazuje duchovní plnost a oprávněnost k životu tohoto malého národa, jak píše sám autor v německém překladu, národ, jenž musil stále v Belgii se dovolávat svých práv, jež mu byla upírána. Verschaeve jako sám velký umělec, básník, podává exegesi velkého životem naplněného mistra. Musíme říci, že dovedl Rubense skvěle vysvětliti a přiblížiti v této knize, která je vyzdobena několika celostránkovými zdařilými ilustracemi.

WAGNER G.-MAI R.: Deutsche über Land und Meer. Buchgemeinde, Bonn, 1940, str. 320, 5.80 RM. Objemné dílo, shrnující jedinečné údaje a studie, bohatě doprovozené dokumentárními snímky ze všech takřka koutů na světě, kde zanechali tyto památky po sobě velcí cestovatelé, kolonisátoři a budovatelé kultury mezi národy vzdálenými i blízkými, kam přišli členové velkého národa. Západ, východ, sever i jih má místo, kam dospěl vliv velké národní kultury německého národa, každá takřka země má po tom nějakou nehynoucí památku. Je to tedy dílo stejně informační jako dokumentární.

ve své účasti na mši svaté ve svých domovech. Kéž je tato měsíční naše mše svatá svatým pojátkem naší duchovní rodiny. Modlete se i častěji za své redaktory a ty, kteří vám píší, jako za své duchovní dobrodince, abyste nepřijímali pouze dobrodiní, nýbrž také se odvděčovali svými modlitbami.

Rozšiřujte náš tisk. Máte jistě ve svém okolí mnoho známých, kteří by mohli mít zájem o některý z našich časopisů. Máme různé časopisy pro různé potřeby a záliby. Každému můžete některý z nich doporučit. Pomozte nám proniknouti tam, kde jsou nám ještě dveře uzavřeny.

Měsíční duchovní obnovy naší revue. Každého měsíce dojíždí redaktor P. Braitto do Prahy a do Brna. Při té příležitosti slouží mši svatou pro naši duchovní rodinu, při které má duchovní promluvu. Taková společná mše svatá v Praze bude dne 12. ledna. Před tím je možnost ke sv. zpovědi. Podobně v Brně dne 26. ledna. V Praze je mše sv. u dominikánů u sv. Jiljí v 8 hodin, v Brně v kapli sester dominikánek na Veverí 27 o půl desáté dopoledne. I zde je přede mší sv. možnost ke sv. zpovědi.

P. Š.: Vynasnažíme se uspořádati i v Olomouci Vyšší náboženský kurs, který zde býval před lety a který býval dobře navštěven. Víte, asi hlavním důvodem toho, že jsme tak nespěchali uspořádati něco podobného v Olomouci, jak se děje v přemnohých již našich městech, je známé přísloví, že není prorok ve své vlasti vzácný.

Studenti. Prosíme studenty, kteří se účastňují našich náboženských kursů, aby přivedli sebou další své kolegy, aby i druzí mohli se poučit o náboženských otázkách, které právě mladé lidi zajímají. Voláme studenty dospělejší do akademické sekce III. řádu, protože to je nejkrásnější způsob shromáždění duchovního pro mladou duši. Dostane se vám duchovního poučení, vedení a mnohých milostí. Kdo z vás by potřeboval nějaký náš časopis a nemá finančních prostředků, nechť se obrátí na svého profesora náboženství, na jeho doporučení milérádi dáme studentům naše časopisy na rok vždycky zdarma. Dále upozorňujeme profesory náboženství a studenty, že jsme vydali krásně vypravenou brožurku o našem řádě, kterou posíláme studentům gratis. Napište si o ni všichni studenti, kteří se zajímáte o náš řád, kteří byste rádi vstoupili do našeho apoštolského řádu a nejdříve byste se chtěli o něm poučit. Rovněž pošleme, kolik exemplářů bude třeba, profesorům náboženství, aby mohli naši informační brožuru sami rozdati těm, o kterých by se domnívali, že by o ni mohli mít zájem.

H. L.: Přála jste si nějaký duchovní kurs pro začátečníky. Vaše žádost je oprávněna, protože za těch 15 let našeho vycházení se několikrát vyměnilo naše čtenářstvo a proto je třeba opět jednou začít v duchovním životě od abecedy. Je to můj kurs o Následování Kristově.

Mystika. Nevěřte tomu, že mystika chce doplňovati nějak zjevení a evangelium. Mystika není naopak nic jiného než právě co neplodnější život ze zjevení Páně, snaha o to, abychom oblekli Krista dokonale a abychom byli co nejúže skrz něho spojeni s Bohem. To je mystika a nic jiného. Jistě není mystikou pyšné hroužení se do sebe a hledání v sobě toho, co v nás není. To slovo je tak ohmatane, že ho velmi neradi užíváme.

Z. K.: Není pravdou, že řeholníci mají seděti poklidně v klášterích. Kdo vám toto říkal, nemá církevního ducha a rozhodně toho málo ví o řeholním životě, protože by musil vědět, že je mnoho druhů řeholí, z nichž některé jsou přímo apoštolské, které mají rozdávat z plnosti, jejichž členové jsou povinni apoštolsky působiti. Takový je i náš řád. Nejsme mnichy, nýbrž členy apoštolského řádu, to jest řádu, který spojuje v sobě apoštolský ideál totiž svatosti, která ale zároveň má býti stravována horlivostí o spásu bratří.

Liturgie. Každé přehánění je nezdravé, protože znamená porušování řádu. Jakmile se prostředek zaměňuje za cíl, jakmile ze symbolů se dělá smysl a střed celého náboženského života, nemůžeme než říci: Zastavte! Podobně je nezdravým směrem stále se v liturgii ptáti, zda ten či onen obřad nebo zvyk byl ve třetím či ve čtvrtém století. Což se život dále nevyvíjel? Copak Církev Boží ustrnula ve svém vývoji a ve svém životě? Kdosi mi vytýkal, proč prý Církev přijímá stále nové a nové formy lidové zbožnosti. Odpovídám, protože je katolická, není jen pro jednu dobu a lidi jednoho výrazu a vkusu. Je katolickou a proto musí umět vyhověti všem lidem všech dob. Všechny skutečné, zdravé projevy duchovního života jsou něčím oprávněným a proto je Církev přijímá. Církev zavrhuje jen rozmělnění theologických celků nebo nevkus a malichernost, ale plné a zdravé formy duchovního života Církev přijímá. Jinak totiž by si lid třeba sám formy nové tvořil, a tvořil by si je pak bez Církve a proto proti jejímu duchu.

Dotazy. Píšete, že dříve jsem vybízel čtenáře, aby si psali o odpovědi na otázky z duchovního a náboženského života, neví-li si rady. Tato výzva platí i dále. Jen musíte mít strpení, když budete nějaký den čekat na odpověď. A nezapomeňte, prosím, přiložiti vždy známku na odpověď, protože jinak by tato korespondence byla velkým zatížením pro redakční pokladnu. Nebo poznačte aspoň, že vám stačí odpověď v redakční hovorně na obálce. To činím zvláště rád, protože tak má z odpovědi více čtenářů prospěch a duchovní užitek.

Zásady. Bochořák, Beze slov 65 - Jacopone da Todi, Extase 66 - Mistr Eckhart, Boží trest v hříchu 66 - Braitto, Základy duchovního života, zapři sebe sama 71 - Čala, Liturgie svátosti pokání 76 - Pecka, Kristus věčně živý 81 - Merell, List sv. Pavla Efeským 84 - P. Jan - Petr de Caussade T. J. 90 - Škrabal, Žalm 133: Píseň stupňová, Davidův 94 - Život. - Pracovna. - Žeň.

1941

Ročník XVI. Číslo 2.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

vyšší náboženský kurs v únoru

V PRAZE II., v klášteře voršilek dne 1. mravouka, 8. Písmo svaté, 15. věrouka. Začátek o 7. hodině.

V BRNĚ, v sále Umělecko-průmyslového musea, Tř. Horst Wessela dne 8. věrouka, 22. mravouka. Začátek o půl 7. hodině.

V PŘEROVĚ, v sále Městského domu dne 4. Začátek o půl 8. hodině.

V MORAVSKÉ OSTRAVĚ, v klášteře redemptoristů dne 5. a 19. Začátek o 7. hodině.

hovorna

Z. K. Viděl jsem kdysi kazatelskou pomůcku nadepsanou *Dormi secure*. Spi klidně. Byl to jemný a dobrácký pokyn autora rozředěných řečíček, které nabízel spolu-bratřím kněžím, aby z tohoto duchovního pokladu kázali. Byl tak sebevědomý, že nazval svou sbírku *Dormi secure*. Spi klidně. Nemusíš se namáhati ani rušiti. Až do soboty spi klidně, protože máš má lehoučká kázáníčka, mé předlohy, na které se večer v sobotu podíváš. Spi klidně. Lidé budou také klidně spát. Jediný kdo nebude spát je satan. Protože čert nikdy nespí. To mi připomněl váš pokyn, abychom nerozvířovali stále nějaké debaty, problémy, nenahazovali nových otázek a metod. Ano, také doporučujeme *Dormi secure*. Ale, takových tisků s heslem *Dormi secure* - Spi klidně je až nebezpečně mnoho. Proto naše časopisy nikdy nerozmnoží tuto smutnou, ospale se vlekoucí radu. Proto budeme dále burcovati, zneklidňovati k dobrému ospalá lidská srdce a mysli, které mysliti bolí.

L. P.: Odpovídám Vám starou čínskou moudrostí, která radí takto: Z této těžké situace můžeš se dostat šestatřiceti způsoby, ale nejjistější je útěk. To platí i o vaší záležitosti. Jest možné duchovně se brániti, ozbrojiti se trpělivostí k statečnosti v pokušení, a možné jest naléztí ještě dalších 34 důvodů, ale nejjistější zůstane: utéci.

Z Á S A D Y

K l e m e n t B o c h o ř á k :

BEZE SLOV

Válečnou útěchu, vajíčko z poctivé hlíny,
pozlatiž důvěra ke hrám Krále.
V pustinách svých hledejte Betléma obraz,
prázdné byly jak moje spíže Mariiny.

Dar z lásky schoulí se na dlani pracovité
a vyčká Nejmenší z měst, až zázrakem na pochod dá se,
k němu malému, rozmilému, k srdci na dlani porozvité.
Dál už jen na hvězdy samo hrá se.

Tonoucí století, chytni se stébla z jesliček,
zaklíná tě za hlubiny své jsa odpovědný,
srdce tvé kamenné, vajíčko hliněné prostupující Ježíšek
v zasnění práce svaté.

Jacopone da Todi:

EXTASE

Dřív byl jsem výmluvný, ale oněměl jsem,
a to mi vzalo řeč,
jsem ještě bdělý, ale oko mé se již zavírá ve spánku a
když mlčím, mluví mé rty.
Ó divná příhodo?
Zázraku neslyšený a nikde neviděný?
Nazvu tě utrpením?
Ach, božským žářem jest stravováno srdce mé.
Stvořené se rozplynulo před zrakem mým
ke Tvůrci křičí veškerá tvorba mé musy
nebesa i zem rozkoší nedají mně již,
mizejí před světlem krásy Tvé.
Ve strašnou noc se mění sluncí lesk,
když patřím na jeho jasem zalitou tvář.
Cherub se ztrácí
zjasněný blaženým zřením,
seraf jest láskou tráven
a mizí před tebou, živote můj...
Ó přívale lásky,
strašný příboji mořský, kdo může pozřít do hlubin tvých?
Kdo ponoří se do tebe,
ten v tobě utone,
nesnese již svého místa.
A podnikat bláznovství
zdá se mu největší moudrostí,
když šílenými nás učiní láska...

Mistr Eckhart:

BOŽÍ TREST V HŘÍCHU

Nuže, mohli byste ovšem říci: Špatní lidé to mají dobré, mají více své vůle než jiní lidé. Šaloun praví: „Špatný člověk nemá říkat, co mně škodí, že konám zlo? To mne přece nebolí. Nebo,

kdo mi to dá pocítit?“ Vše, co 'činíš zlého, jest vždy tvá vlastní škoda a bude ti z toho dosti bědno. Toho buď si u věčné Pravdy jist: Bůh ve svém hněvu nezmohl by hříšníku učiniti více bolesti peklem nebo jinou mukou, nežli když mu ve svém hněvu dovoluje neb dopouští, aby zhřešil, aneb mu neposílá tak těžké utrpení, aby mu zašlo hřešit. A kdyby mu dal Bůh nésti hoře celého světa, tvrději jej nemůže bít, než jest trestán tím, že zhřešil.

Jak náchylnost ke hříchu člověku v každé době prospívá. - Mistr Eckhart.

Rozvažuj, že pokušení k zlému není pravému člověku nikdy bez velkého užitku a prospěchu. Nuže, dávejte pozor! Jsou dvojí lidé. Jeden jest tak uzpůsoben, že mu nepřichází žádná slabost, nebo přece jen zřídka. Jiný je zase tak uzpůsoben, že ho pokušení lehko dosáhne. Jeho vnější člověk upadne lehko smyslovým dojmem do hnutí, jest hněvivý, neb ješitný neb smyslný, podle toho, jaký je předmět. Avšak ve své nejvyšší mohutnosti stojí přece dokonale nepohnut a nezamýšlí povolit ani hněvivosti neb jiné slabosti a bojuje se vší mocí proti ní. A nechť si je slabost též kus přirozenosti, jak přece mnohý člověk má z domova sklon k hněvu neb hrdosti neb jinému podobnému, on se přece vzpírá padnouti. Takový má býti více oslaven, o mnoho větší jest jeho odměna; jeho ctnost ušlechtilejší než prvního; neboť jen v zápasu je dokonalost, jak praví sv. Pavel: Ctnost se uplatňuje v slabosti.

Náchylnost ke hříchu není hříchem, ale chtíti hřích jest hříchem, chtíti hněv jest hříchem. Vskutku, kdyby měl opravdový člověk moc přání, neměl by si přát, aby mu zašla náchylnost ke hříchu. Neboť bez ní stál by člověk sám sobě neznámý v každém postavení a v každém činu, byl by bezstarostný před věcmi světa a postrádal

by také cti a odměny za boj a vítězství. Neboť podnět a hnutí zla tvoří ctnost a odměnu námahy, špatná náklonnost činí člověka horlivým všude se mocně cvičiti ve ctnosti a pohání ho násilím ke ctnosti - a jest ostrými důtkami, které člověka pobádají k ostražitosti a k dobru; za čím slabšího se tedy člověk má, tím spíše má se opatřiti silou a vítězstvím. Neboť dobro i zlo leží ve vůli člověka.

O hříchu; jak se má člověk zachovati, když se nalézá v hříších. - Mistr Eckhart.

Vskutku, hřích činiti není hřích, když toho litujeme. Člověk ovšem nemá za žádnou cenu časnou ani věčnou chtíti hříchy, ani těžké ani lehké, vůbec žádné hříchy. Kdo se vyzná v Božím způsobu, má vždy povážiti, že věrný, milostivý Bůh převedl člověka z hříšného života do božského a učinil si z něj přítele z nepřítele, a to jest více než stvořiti nový svět. To by byla přece jedna z nejsilnějších pohnutek; postaviti člověka zcela do Boha a musila by ho podivuhodně mocně rozohniti k velké lásce, že by se sám sebe zcela vzdal.

Ano, kdo vskutku žije podle vůle Boží, neměl by si vůbec přát, aby hřích, do něhož upadl, se nebyl stal. Ne proto, že byl protivením se Bohu, nýbrž proto, že jsi skrze něj přidržen k ještě větší lásce a jsi ponížen a zpokorněn již jenom tím, že ses protivil Bohu. Máš ale důvěřovat v Boha, že by na tě toto nedopustil, kdyby nechtěl z toho vyvoditi tvé lepší. Když ale člověk vážně opět z hříchu povstane a úplně se od něj odvrátí, pak dělá věrný Bůh, jak by byl člověk nikdy neupadl do hříchu a nechce mu také jeho hříchy ani na jediný okamžik odplatiti, i kdyby jich bylo tolik, kolik kdy celé lidstvo učinilo, Bůh mu je nikdy nechce odplatiti a obcoval by s takovým člověkem tak důvěrně, jak jen kdy s nějakým stvořením obcoval. Když jinak jej jen nalezne nyní po-

volného, pak nehledí na to, co byl dřív. Bůh jest Bůh přítomnosti. Jak tě nalézá, tak tě bere a připustí, ne jako toho, kterýs byl, ale jak jsi právě nyní. Všechno to bezpráví a potupa, které jsou všemi hříchy Bohu učiněny, chce rád přijímati, po leta, jestliže potom přece člověk přijde k velkému poznání jeho lásky, že je láskou a vděčností tím plnější a jeho horlivost tím vřelejší, jak se to přísluší a častokrát stává po hříchu.

Proto Bůh rád strast hříchu přijímá a často již přijal, a nezřídka dopustil na lidi, které vyvolil, aby je přitáhl k velkým věcem. Hleď přece, kdo byl kdy našemu Pánu milejší a důvěrnější, než apoštolové? Nezůstalo jednoho, který by neupadl do hříchu, všichni byli těžkými hříšníky. Totéž často prokázal ve Starém a Novém Zákoně na oněch, kteří se mu pak stali nejmilejšími, a stále ještě slyšíme zřídka, že přicházejí k velkým věcem lidé, kteří by nebyli před tím zavrhlí právo. A tím nás chce náš Pán dovésti k tomu, abychom poznali jeho velké milosrdenství a chce nás napomenouti k pravé pokoře a zbožnosti. Neboť když se obnovuje lítost, musí se také láska mocně rozmnožiti a obnoviti.

O pravém pokání a blaženém životě. - Mistr Eckhart.

Mnozí lidé myslí, že musí na se z vnějších skutků vzítí těžké věci, jako půst, chození bosky a více takových věcí, které nazýváme kajícími skutky. Ale nejlepší pokání, jímž se člověk skutečně pozdvihuje k Nejvyššímu, jest to, když vykoná velké úplné odvrácení ode všeho, co není veskrze Bůh a božské na něm a na všech stvořeních a koná velký, dokonalý návrat k svému milému Bohu v neomylné odevzdanosti takovým způsobem, že jeho zbožnost a touha po něm jsou mocné. V díle, ve kterém se ti toto nejvíce podaří, jsi také nejvíce svatým, a čím více jsi takovým, tím opravdovějším jest tvé pokání a lítost, a omý-

vá všechny hříchy a všechny tresty. Ano, kdybys se chtěl okamžitě tak mocně a s opravdovým hnusem odvrátiti ode všech hříchů a právě tak mocně přikloniti k Bohu a kdybys hříchy, učiněné až od času Adama a stále ještě stávající, všechny dohromady učinil, to by ti bylo všechno i s trestem docela odpuštěno, že kdybys právě zemřel, došel bys před obličej Boha.

To jest pravé pokání a to spočívá nejdokonaleji na drahém utrpení, nejvyšším pokání našeho Pána Ježíše Krista. Čím více se v něm člověk vzdělává, tím více od něj odpadávají všechny hříchy a tresty za ně. Člověk si má také zvykat, aby se při veškerých svých skutcích vmýšlel v život a skutky našeho Pána Ježíše Krista, do všeho jeho konání i nechání, utrpení i života a stále jen k němu směřoval, jako on směřoval k nám.

Takové pokání jest mysl plně nad věci povznesená, která jen k Bohu vystupuje. A v kterých skutcích to nejčastěji zažíváš a poznáváš, ty konej především, svoboden a vesel. A překáží-li ti v tom vnější skutky, buď posty, bdění, čtení neb podobné, to nech zcerstva být a nestarej se, že bys tím snad zameškal nějaké pokání. Neboť Bůh se nedívá na to, jaké jsou skutky, jenom na to, jaká jest láska, zbožnost a mínění v skutcích. Jemu nezáleží přece na našich skutcích, nýbrž jedině na našem úmyslu ve všech našich skutcích a abychom jedině na Něj ve všech věcech myslili. Ten, kdo by neměl dosti na Bohu, byl by příliš hrabivý. Budiž ti dosti velkou odměnou při všech tvých skutcích, že tvůj Bůh je zná a že ho v nich myslíš; tím buď jednou provždy spokojen. A čím čistěji a jednodušeji ho myslíš, tím mocněji vyhlazují tvé skutky všechny tvé hříchy.

Považ také, že Bůh se stal všeobecným Spasitelem celého světa, a za to jsem mu povinen mnohem více díky, než kdyby spasil pouze mne jediného. Máš tedy také ty býti obecným spasi-

telem všeho toho, co jsi hříchy sám na sobě zkazil a s tím vším vrhni se zcela do něj, neboť hříchy zkazil jsi všecko, co jest na tobě: srdce i smysly, tělo i duši, síly a vše, co jest na tobě a v tobě, vše je choré a zkažené. Utec se tedy k němu, na němž není vady, nýbrž vše dobré, aby ti byl dokonalým Spasitelem všeho porušeného v tobě uvnitř i zevně.

Dr. Silv. M. Braitto O. P.:

ZÁKLADY DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

ZAPŘI SEBE SAMA

V posledním článku nastínil jsem v širokých obrysech cíl duchovního života. Máme obléci Krista, máme se jemu připodobniti. Spásitel volal lidi, aby se snažili býti dokonalí, protože (anebo jako) je dokonalý jejich nebeský Otec. To byla nezlýchaná pravda, kterou nám Ježíš přinesl. Ale co by nám prospěla tato pravda, kdybychom neměli sil k tomu, abychom ji mohli uskutečniti ve svém životě?

Proto šel Kristus před námi a stal se nejenom hlasatelem pravdy, nýbrž také naší cestou. Šel před námi, ukázal nám, jak máme žíti jako synové Boží. A vlil a vlévá dále nám tento nový život dětí Božích, které se mají snažiti růsti ve své podobnosti s Otcem. Protože je to podobnost životná, podobnost svaté sourodosti s Bohem, když jsme se stali vykoupením účastni života Božího, protože věříme, že nejenom slujeme, nýbrž také opravdu jsme syny Božími, jak praví svatý Pavel.

Jde před námi Ježíš, je naší cestou a my máme jíti prostě za ním. Není třeba mnoho posvátné učenosti. Spasitelova cesta je jednoduchá. Je vyjádřena prostě v jeho slovech. Základem k to-

muto následování Páně jest jeho výzva: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sama, ber na sebe denně svůj kříž a přijď a následuj mne.

Není dokonalost jenom v onom záporném, protože praví pak přijď a následuj mne, ale bez práce, která odklízí v nás naši sebelásku, nemožno jíti za Kristem. Nesprávná sebeláska postavila totiž prvního člověka proti Bohu. Všechn hřích podle andělského učitele není nic jiného než právě falešná sebeláska, nežli pýcha, která se nechce podrobiti, která chce jenom svou vůli prosaditi. Toto je hřích, nesmírná pýcha a vzpoura této pýchy, která chce lépe rozuměti sobě a věcem nežli Bůh sám a proti jeho svaté a moudré vůli staví svou ubohou vůli lidskou. Stará neposlušnost, která vychází z pýchy. Proto je třeba zapřítí sama sebe. Jest nutné zapřítí svou přepjatou sebelásku, která jest vlastně jen zdánlivou láskou, takže ji svatí Otcové nazývají falešnou sebeláskou. Nemůžeš si ničeho dobrého přát, tedy sebe milovati, co by nebylo od Boha. Jak můžeš se domnívati, že sebe miluješ, jestliže se stavíš proti Bohu hříchem, proti Bohu, který jedině ti může dát to, co je pro tebe dobrého!

Zapři sebe sama. Totiž svou porušenost, svou trojí porušenost zapři, která tě svádí ke zlému, která tě odvádí od Boha, staví proti jeho vůli a namlouvá ti, že ty sám sobě nejlépe rozumíš, že ty sám nejlépe najdeš svou velikost a své štěstí. Trojí jízva a trojí porušenost, oslabení vůle, nevědomost v rozumu a uvolněná žádostivost. To, co je porušené, co stále potřebuje ještě více než to, co je zdravé, léčením, a ustavičné pomoci, jakousi tajemnou zrudností chce býti tím samostatnějším, tím nezávislejším, čím je nemocnějším a ubožejším. Jak si člověk nerozumí! Sám sobě. Místo aby se opřel o Boha - svou jedinou sílu, stále hledá, jak by Bohu unikl a jak by proti jeho vůli a proti jeho moudrosti postavil svou cestičku a své touhy.

Svatý Pavel vzdychá nad tímto dvojím zákonem v našem nitru, že duch si žádá proti tělu a tělo že se bouří proti duchu a že člověk, žel, je spíše nakloněn ke zlému, aby nečinilo tělo to, čeho si žádá duch. Toto porušení, toto tíhnutí jenom k sobě, porušenému a ubohému, nedostatečnému a nedostačujícímu, si žádá svrchovanosti. Proto je třeba zapřít toto své vlastní já, když takhle se bouří a takhle nerozumně se rozbíhá proti samému Bohu. Pokud nezakřikneme tohoto svého já v jeho nerozumném odporu proti Bohu, potud neučiníme ani prvního krůčku v duchovním životě. Je třeba zapřít sebe, zapřít svou falešnou sebelásku, která nechce nikoho, ani Boha nad sebou uznati. Tato falešná sebeláska nikoho a nic nevidí než jenom sebe. Jedná se sebou a jedná vůbec, jako by člověk sám byl středem všeho.

Tak byl spáchán první hřích, že se člověk vzbouřil proti Bohu, že proti jeho vůli postavil vůli svou vlastní. Proto také přišel Spasitel, aby zaplatil za prvou a další pýchu, aby postavil proti lidské neposlušnosti, bouřící se proti vůli Boží, vůli svou, vůli svou svatou a dokonalou, dokonale podrobenou vůli Otcově. V tom musí býti naše první následování Krista: Buď vůle tvá, ne jak já, ale jak ty chceš, Pane! Proto žádá Kristus od nás, abychom zapřeli sama sebe. Bez tohoto zapření sama sebe, křičícího svou velikost, bouřícího se, chtějícího jednat jako někdo svrchovaný, bez tohoto zapření je marné dílo vykoupení pro nás. Marně by Kristus umřel pro nás, kdybychom my nezemřeli své sebelásce. Marná by byla láska Ježíšova, kdybychom my neuměli milovati sebe a milovali se sebeláskou falešnou, sebeláskou nevidící Boha a jeho svatou vůli.

Zapřít sebe znamená neznati sebe, jednati se sebou jako s cizím, jednati jako s cizím s touto porušenou přirozeností, která chápe lásku k sobě jako pohanské zbožštění sebe, svého já, kterým by chtělo všechno řešiti, všechno oceňovat. Ne

jak já, ale jak ty chceš, Pane. A při tom byla vůle Ježíšova svatá. V tom tedy musíme nejprve následovati Krista: lámati - užívám vědomě tohoto slova - lámati svou sebelásku, svou vlastní vůli, která by chtěla všemu sama nejlépe rozuměti, která by se nechtěla podříditi svaté vůli Boží, ať jí rozumí nebo nerozumí.

Podle souhlasného učení svatých Otců největším neštěstím světa je právě ona falešná sebeláska, to podivné přilnutí k vlastní vůli, které odmítá každou vůli jinou, i božskou. Přece musíš věriti vůli Boží, že to s tebou dobře a nejlépe smýšlí, že jeho vůle jediné je dobrá a svatá a že tvá vůle také jen tehdy bude svatou a dobrou, když se ztotožníš s vůlí Boží. V tom musíme nejprve jíti za Kristem. Jako Ježíš místo předložené slávy neváhal vzítí kříž, podle slov sv. Pavla, vzav na sebe podobu otroka, aby zaplatil za naši neposlušnost a učil nás přijímati odhodlaně a do poslední tečky celou vůli svou, tak také musíš ty jíti za ním. Jakmile se ti objeví vůle Boží, musíš ji uchopiti statečně a věrně a přesně. Ne jak já chci, ale jak ty chceš. Je marné mluvení o duchovním anebo křesťanském životě, jestliže ne učiníme tohoto prvního kroku, jestliže nezapřeme svou sebelásku a neuchopíme celou vůli Boží, ať se nám projeví jakkoliv. Bez tohoto sebezapření, bez tohoto plnění vůle Boží není křesťanství, není svatosti.

To je ono otevření se Bohu, o kterém jsem psal v prvním úvodním článku. Možná, že jsi nerozuměl, co myslím tímto otevřením se Bohu a jeho milosti. To jest především a základně toto: přijmouti poctivě vůli Boží, otevřítí se jeho vůli. Bez tohoto otevření se vůli Boží není vůbec žádné jiné otevření se Bohu ani milosti. Znáám lidi, kteří sní a mluví o nebetyčné mystice, kteří by chtěli prožívatí nevím jaké vysoké a mimořádné duchovní stavy, ale stále při tom mají jenom sebe na zřeteli, stále myslí jen na sebe a i při sna-

ze o svatost, a i při lítosti, abych šel ještě dále, mají jen sebe na mysli. Když litují hříchů, nelitují jich kolikráte ani proto, že tím Boha urazili, nýbrž že se hanbí za to, jak oni, tak svatí, mohli se takového provinění dopustiti. Když se snaží o svatost, nechtějí tím Boha oslaviti, nýbrž protože by se rádi vyhřívali nasluníčku své vlastní dokonalosti. A pak to jde dále a dále, stále s kopce v duchovním životě. Jakmile Bůh žádá něco tvrdého a těžkého, protože nemilují Boha, nýbrž svou pýchu, neumějí obětovat a bouří se a nezřídka i vzdorují Bohu a opouštějí ho.

Tak je třeba zapíratí sebe. Nedávati prvé místo své vůli. A pak za druhé je třeba zapíratí sebe, nevyhověti ve všem své porušené přirozenosti, nepovažovati svůj rozum, tak nevědomý, za vrchol moudrosti a nechtíti prosazovat svou vůli, tak oslabenou v dobrém, za každou cenu. Zapírat sebe znamená postavití Boha a jeho vůli na prvé místo, jednati jako syn, jednati podobně jako Kristus, který byl poslušný tak vůle nebeského Otce, že neváhal i svůj život obětovat.

Ale mohl bys mi říci, že je to všechno řečeno velmi povšechně. Tedy, v čem máš zapříti svou vůli? V tom, v čem se protiví zjevené vůli Boží. Vůle Boží pak se zřetelně projevila a projevuje. Nejprve přikázáními. Těmi stanovil Bůh, jak máš užívatí sebe, svého času, jak máš se chovati k bližním, k majetku, ke zdraví a k životu. Ono trojí porušení svádí tě, abys jednal raději podle toho, jak se to tobě líbí a ne Bohu. Proto zapříti sebe a plň Boží přikázání. Bez tohoto základu nejsi nic! Pak ukazuje Bůh svou vůli svým řízením i svými navštíveními. I to musíš přijmouti a nevzdorovati Bohu. Nebouřiti se, nezahořknouti proti Bohu, když dopouští na tebe svízel a těžkosti a třeba i těžké rány. Jeho vůle je svatá i v tom a musíš proto raději chtíti jeho vůli, i tu dopadající, než sebelásku, která nechce nic než poklidný, pohodlný, povrchní život. Proto doklá-

dá Spasitel, abys vzal na sebe svůj kříž, anebo abys jej bral denně. Každý den vzítí jako svůj kříž, totiž onen projev tvé poslušnosti k vůli Boží, kříž, na kterém ukřižuješ svou sebelásku a podáš ji v obět poslušnosti vůli Boží. Pak se tu projevuje vůle Boží rozkazy tvých představených, tvého stavu, společnosti, ve které a ze které žiješ.

Základ a obsah celého duchovního života: Vůle Boží nade všechno a ve všem co nejvěrněji! Pak můžeme teprve přijít ke Kristu a jít za ním, až přejdeme propast své sebelásky. Základ bude dobrá vůle, chtějící nejprve a ve všem vůli Boží. Všechno ostatní pak bude stále dokonalejší a láskyplnější naplňování této vůle Boží a pak až spočinutí v ní.

P. A n t. Č a l a O. P.:

LITURGIE SVÁTOSTI POKÁNÍ

(Pokračování.)

5. Kdo uděluje svátost pokání.

Svátost pokání uděluje biskup nebo kněz. Tridentský sněm vysvětluje, že, když Kristus po svém zmrtvýchvstání řekl apoštolům: „Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, jsou jim odpuštěny, a kterým je zadržíte, jsou zadrženy“, dal apoštolům a jejich nástupcům, t. j. biskupům a kněžím, moc odpouštět a zadržovat hříchy.

V prvních stoletích křesťanství udělovali svátost pokání hlavně biskupové. Když pak křesťanů přibývalo, bylo nutné, aby kněží udělovali svátost pokání častěji než v prvních stoletích. V církevním zákoníku se předpisuje: „Přísluho-
vatelem této svátosti je pouze kněz.“¹

Mluví-li se v křesťanském starověku také o rozhřešení, jež udělovali jáhni, nemůže tu jít v žádném případě o svátostné rozhřešení. Úkol jáhnů

¹ CIC can. 871.

se omezoval pravděpodobně na to, že v nutném případě prováděli smíření hříšníka s Církví, jímž se končila doba veřejného pokání; dnes bychom to vyjádřili asi takto: jáhni mohli prohlásit, že hříšník už není vyloučen z Církve, ale nemohli mu dát rozhřešení od hříchů.

Totéž platí i o rozhřešení, jež dávali ve středověku řeční laičtí mniši anebo někde dokonce i abatyše svým poddaným. Sv. Tomáš o takovém rozhřešení praví, že je „quodam modo sacramentalis“,² t. j. jaksi se podobá svátosti, ale nemůže ji nikterak nahradit. A uvádí též důvod: „Milost, jež se dává ve svátostech, sestupuje od hlavy na údy. A proto pouze ten je přísluhovatelem svátostí, v nichž se dává milost, kdo má správu nad pravým tělem Kristovým, což je toliko u kněze, který může posvěcovati Eucharistii. A proto, ježto ve svátosti pokání se uděluje milost, jedině kněz je přísluhovatelem této svátosti; a proto jedině jemu se má činiti svátostné vyznání, jež se má dít služebníku Církve.“³

Proto církevní zákoník předpisuje, že „přísluhovatel této svátosti je pouze kněz“.⁴ A mimo to se tamtéž praví: „Kromě moci kněžství k platnému rozhřešení hříchů se vyžaduje u přísluhovatele moc iurisdikce nad kajícníkem, buď řádná nebo delegovaná.“⁵

6. Jak často se přijímá svátost pokání.

V prvních stoletích byla svátost pokání přijímána mnohem řidčeji než nyní. Věřící obyčejně přijímali svátost pokání i Eucharistii v době velikonoční, a během roku o větších svátcích, jako o vánocích nebo o svátcích svatodušních. Nebylo však o tom žádného předpisu.

² Sv. Tomáš: Theol. Summa, Suppl. 8, 2, k 1.

³ Tamtéž, Suppl. 8, 1.

⁴ CIC can. 871.

⁵ CIC can. 872.

Časem se vytvořil v klášteřích zvyk přijímati svátost pokání častěji. Řeholníci byli k tomu totiž vedeni zásadou, že svátostné vyznání hříchů zaslouží odpuštění spíše než jakékoli jiné pokání. Tento zvyk se pak rozšířil i u věřících.

Co bylo už dlouho v Církvi všeobecným zvykem, to pak čtvrtý sněm lateránský roku 1215 prohlásil za všeobecný církevní zákon, aby totiž všichni věřící, kteří dosáhli užívání rozumu, aspoň jednou do roka se vyzpovídali zřízenému knězi (*proprio sacerdoti*) a v době velikonoční přijali svátost oltářní.⁶

Nový církevní zákoník předpisuje: „Každý věřící obojího pohlaví, když přijde k letům rozlišování, to jest k užívání rozumu, je povinen ze všech svých hříchů se věrně vyzpovídati aspoň jednou do roka.“ Prikazuje se zde přijetí svátosti pokání „aspoň jednou do roka“, ale neurčuje se, v kterém období roku. Poněvadž však se předpisuje sv. přijímání v době velikonoční, bude tedy i svátost pokání nejvhodněji přijata v době velikonoční. Srovnáme-li uvedené nařízení nynějšího církevního zákoníku s nařízením 4. sněmu lateránského, vidíme, že v nynějším nařízení jsou vynechána slova „*proprio sacerdoti*“ (zřízenému knězi), takže kající se může vyzpovídati kterémukoli knězi. - Předpisuje-li se, aby se kající vyznal „ze všech svých hříchů“, tomu dlužno rozuměti: ze všech hříchů, z nichž je nutné se zpovídati, t. j. ze všech smrtelných hříchů, po křtu spáchaných a dosud nerozhřešených; takže ten, kdo nemá takových hříchů, není vázán tímto církevním předpisem.

II. Nynější liturgie svátosti pokání.

K svátosti pokání se vyžaduje se strany kněze příprava. Vzdálená příprava spočívá v tom, že si kněz osvojí náležité vědomosti a je prost smr-

⁶ Sr. Denz. 437.

telného hříchu. Bližší příprava záleží v tom, že se kněz připravuje na posvátný úkon modlitbou. Proto římské rituále předpisuje, aby kněz, dříve než přistoupí k slyšení zpovědi, prosil Boha o pomoc, aby tento úkon vykonal správně a svatě. Není k tomu předepsán určitý formulář. - Při zpovídání má kněz užívat rochetu a štolu barvy fialové, podle doby nebo místního zvyku. Může při zpovídání sedět s hlavou pokrytou, na znamení soudcovského úkonu; při rozhřešení však má míti hlavu odkrytou, z úcty k svátosti.

Kajícník má podle předpisu přistoupiti k svátosti pokání s pokorným smýšlením a skromným zevnějškem; když přiklekne, má se požehnat znamením kříže.

Ve středověkých rituálech bylo předepsáno, že zpovědník má napřed přezkoumat náboženský stav kajícníka a žádat od něho vyznání víry. Také nynější římský rituál předpisuje podobné zkoumání, a je-li nutné, má býti kajícník napřed poučen o základních pravdách víry.

Potom se má kajícník upřímně a úplně vyznat ze svých hříchů. Když kněz vyslechne vyznání hříchů, má kajícníka povzbudit k polepšení, udat mu prostředky, jak by se uchránil hříchů, a uložit mu přiměřené pokání.

Pak udělí kněz kajícníku rozhřešení, jež začíná modlitbami „Misereatur“ a „Indulgentiam“. Rituál zde předpisuje: Když chce kněz kajícníka rozhřešiti, uloživ mu napřed spasitelné pokání, jež on na sebe přijal, nejprve řekne: „*Smiluj se nad tebou všemohoucí Bůh, odpusť tobě hříchy a přiveď tě k životu věčnému. Amen.*“ Potom drže pravici vztaženou ke kajícníkovi říká: „*Prominutí, rozhřešení a odpuštění tvých hříchů uděl tobě všemohoucí a milosrdný Pán. Amen.*“ Pak následuje dvoudílné rozhřešení, při němž má kněz zase pravici vztaženou ke kajícníkovi (místo bývalého vzkládání rukou): „*Pán náš Ježíš Kristus tě rozhřeš, a já jeho mocí tě rozhřešuji od všeliké*

vazby vyobcování (*suspense*) a interdiktu, pokud mohu a ty máš potřebí. Potom já tě rozhřešuji od tvých hříchů ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.“

První větou „*Dominus noster*“ (Pán náš) atd. dává kněz kajícníkovi kanonické rozhřešení od censur, kterými jest snad stížen; druhou větou: „*Deinde ego te absolvo*“ (Potom já tě rozhřešuji) dává zpovědník kajícníkovi rozhřešení od hříchů.

Při svátostném rozhřešení činí zpovědník nad kajícníkem kříž, aby naznačil, že milost odpuštění hříchů vytryskla z oběti Kristovy na kříži.

Potom následuje závěrečná modlitba „*Passio Domini*“: „*Utrpení Pána našeho Ježíše Krista, zásluhy blahoslavené Marie Panny i všech svatých, při všem, cos dobrého učinil nebo zlého vytrpěl, ať jsou ti na odpuštění hříchů, rozmnožení milosti a odměnu života věčného. Amen.*“

Touto modlitbou prosí zpovědník o plný účinek svátosti pokání pro kajícníka. Rozhřešením byla zhlazena vina, věčné tresty a také část trestů časných. Aby byly úplně shlazeny časné tresty a aby kajícník vytrval v novém životě milosti až do konce, proto se zpovědník za něho modlí ještě i po rozhřešení.

Z rozumného důvodu (na př. pro nával kajícníků) lze vynechat modlitby: *Misereatur* (Smiluj se), *Indulgentiam* (Prominutí) a *Passio* (Utrpení), a říkati jen vlastní absoluční formulí: *Dominus noster* (Pán náš) a *Deinde ego te absolvo* (Potom já tě rozhřešuji).

Svátost pokání se má udělovati a přijímati v kostele nebo v oratoři. Zpověď mužů se může konati i v soukromém domě, nikoli však zpověď žen. Kromě případu nemoci zpověď žen má býti konána vždy ve zpovědnici, opatřené mřížkou.⁷

(Pokračování.)

⁷ CIC can. 908-910.

Dominik Pecka:

KRISTUS VĚČNĚ ŽIVÝ

(Pokračování.)

6. Život v Kristu.

Kristus nás nevede k spáse jen příkladem svého života, nýbrž i svými zásluhami jakožto přirozený i mravní prostředník mezi Bohem a lidmi: „Bůh to byl, jenž v Kristu svět s sebou smířil.“ (II. Kor. 5, 19.)

Kristus zasloužil nám a) odpuštění hříchů, b) milost posvěcující, c) slávu věčnou, d) naše předurčení k milosti a slávě věčné, e) všechny milosti pomáhající, které naše ospravedlnění buď předcházejí anebo které nás v milosti posvěcující zachovávají.

a) Zasloužil nám odpuštění hříchů, neboť „on jest obětí smírnou za hříchy naše, ale nejen za hříchy naše, nýbrž za hříchy celého světa.“ (I Jan 2, 2.)

b) Zasloužil nám milost posvěcující a dal nám moc býti dítkami Božími: „Kdokoliv (Krista) přijali, dal jim moc státi se dítkami Božími, těm (totiž), kteří věří ve jménu jeho.“ (Jan 1, 12.)

c) A poněvadž milost posvěcující jest počátek spojení našeho s Bohem, zárodek našeho věčného patření na božskou podstatu, je zřejmo, že Kristus nám zasloužil i slávu věčnou.

d) předurčení naše záleží v úradku vůle Boží, jímž Bůh od věčnosti určil udělit nám v čase přítomném potřebné milosti (praedestinatio ad gratiam) a na věčnosti spásu (praedestinatio ad gloriam). Že si člověk nemůže zasloužiti žádné milosti nadpřirozené, plyne již z pojmu milosti jakožto daru nadpřirozeného. A proto jen pro zásluhy Kristovy se dostává člověku všech milostí, od první milosti, kterou se počíná příprava na ospravedlnění, až do poslední milosti, které má

zapotřebí, aby svou duši odevzdal Bohu. A poně-
vadž Bůh vše, co na tomto světě v čase působí,
svým věčným úradkem chtěl tak učiniti, není
pochyby, že i předurčení jednotlivých lidí má
svůj jediný důvod v zásluhách Kristových.

e) Kristus nám zasloužil i všechny milosti po-
máhající: „Milostí zajisté spasení jste věrou (a to
nikoli ze sebe, Boží jest to dar), nikoli ze skutků,
aby se nikdo nechlubil. Jeho zajisté jsme dílem
byvše stvořeni v Kristu Ježíši ke skutkům dob-
rým, které Bůh byl připravil, abychom v nich
žili.“ (Ef. 2, 8-10.) Veškera spása naše od počátku
až do konce jest dílem milosti Boží, kterou nám
Bůh uděluje bez našich zásluh. Dostává se nám
jí jen pro zásluhy Kristovy: „Z plnosti jeho my
všichni jsme obdrželi, a to milost jednu za dru-
hou, neboť zákon byl dán skrze Mojžíše, milost
však a pravda přišla skrze Ježíše Krista.“ (Jan
1, 16-17.)

Kristus nejen že lidstvo vykoupil svou smrtí,
nýbrž postaral se, aby ovoce jeho vykoupení až
do skonání světa se člověčenstvu přivlastňovalo.
Proto svěřil své Církvi poklad své nebeské na-
uky a milosti. Ve svátostech pak připravil věří-
cím ve všech jejich duchovních potřebách nebes-
kou pomoc, posilu a útěchu, aby nepodlehli po-
kušéním nezřízených žádostí, nýbrž aby stále svou
mysl povznášeli k cílům věčným. Svátosti jsou vi-
ditelná a účinná znamení neviditelné milosti. Kris-
tus ustanovil sedmero svátostí: křest, biřmování,
svátost oltářní, pokání, svaté pomazání, svěcení
kněžské a stav manželský. Ve křtu se duše při-
vtěluje ke Kristu, posvěcuje a k věčnému životu
znovuzrozuje spojujíc se i s údy mystického Těla,
jehož hlavou jest Kristus, totiž Církev. V biřmo-
vání se dostává člověku posily, aby víru vyzná-
val, podle ní živ byl a jiným duším k spasení po-
máhal. Ve svátosti oltářní se duše živí svátost-
ným Tělem a Krví Páně, úže se spojuje s Kris-
tem, jemu se připodobňuje a v něho láskou se

přetvořuje. Ve svátosti pokání se dostává hříšníkovi odpuštění, lituje-li svých provinění, opravdovou vůli má se napravit a za hříchy dosti učiniti a vyznává-li se knězi ke zpovídání zplnomocněnému. Ve svatém pomazání nabývá nemocný milosti Boží a posily duchovní i tělesné. Ve svátosti kněžství se modlitbou a vkládáním rukou biskupových uděluje kněžská moc a zvláštní milost ke konání úřadu kněžskému. Ve svátosti manželství se uděluje snoubencům vstupujícím ve svazek manželský zvláštní milost, aby povinnosti svého stavu věrně plnili.

Kristus na kříži všechny lidi vykoupil a všem zjednal milost Boží. Tím však ještě není vykoupen a spasen každý jednotlivý člověk. Chce-li se jednatel státi účastným ovoce vykoupení Kristova, to jest jeho zásluh a milostí, musí si je přivlastniti.

Přivlastnění zásluh a milostí Kristových se nazývá posvěcení nebo ospravedlnění. Toto dílo koná Duch svatý, jenž po ustanovení Spasitelově prostřednictvím Církve každému přivlastňuje zásluhy a milost Kristovu. A proto se nazývá Posvětitel, Pomocník, Paraklet, Utěšitel.

A jako sám byl veden Duchem svatým ve všech svých činech, tak chce Kristus, abychom i my vedeni byli tímž Duchem, žili a jednali podle jeho vnuknutí, jeho přispěním, jeho láskou. Bez Ducha svatého jsme mrtvi. Co je tělo bez duše, to je duše bez Ducha svatého. Podle výkladu svatého Tomáše jest jméno Ducha svatého Dar. (S. Th. 1, q 38, a 2.) Darem jest to, co se dává z lásky a co se nevrací. Duch svatý - toť láska Boží. Jest naší povinností oddati se působení Ducha svatého. Nesmíme odmítati dar Boží. Duch svatý osvětluje náš rozum. Je třeba, abychom rozuměli pravdám víry a vnikli v jejich smysl. Proto dává duši dar rozumu. Je třeba, abychom podle poznanych pravd víry všechno na světě posu-

zovali a hodnotili. K tomu je dar moudrosti. Je třeba, abychom v pochybných, těžkých případech volili, co se Bohu líbí. K tomu je dar rady. Je třeba, abychom rozeznávali mezi dobrým a zlým. K tomu jest dar umění. Duch svatý rozněcuje vůli. Je třeba, abychom obtíže na cestě spásy statečně překonávali. K tomu nám dává dar síly. Je třeba, abychom bližního milovali pro Boha. K tomu jest dar pobožnosti. Je třeba, abychom poznané dobro konali a poznaného zla se varovali. A k tomu jest dar bázně Boží.

Dr. Jan Merell:

LIST SV. PAVLA EFESKÝM

Pozdrav (1, 1-2).

Spojení všech v Kristu (1, 3-14).

PAVEL

Z VŮLE BOŽÍ APOŠTOL JEŽÍŠE KRISTA,
SVATÝM (V EFESU)

A VĚRNÝM V KRISTU JEŽÍŠI:

MILOST VÁM A POKOJ OD BOHA, OTCE NAŠEHO
A PÁNA JEŽÍŠE KRISTA.

Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista! On nás požehnal v Kristu všelikým požehnáním duchovním v nebesích. Vždyť v něm si nás vyvolil již před stvořením světa, abychom byli před ním svatí a neposkvrnění. V lásce, podle rozhodnutí své vůle, nás předurčil za své syny skrze Ježíše Krista. To se stalo ke chvále slávy jeho milosti, kterou nás omilostnil ve svém milovaném (Synu).

V něm máme vykoupení skrze jeho krev, odpuštění hříchů podle bohatství (jeho) milosti, kterou na nás (Otec) vylil hojně s veškerou rozumností a moudrostí. Tím, že nám oznámil tajemství své vůle podle svého úradku, jež si uložil v plnos-

ti času v něm vykonati (totiž: Spojiti v Kristu vše, co jest na nebi i na zemi). V něm jsme se také stali dědici. K tomu jsme byli předurčeni podle ustanovení toho, jenž všechno působí podle úradku své vůle, abychom byli ke chvále jeho slávy, my (totiž), kteří jsme již dříve měli naději v Kristu.

V něm jste i vy byli poznamenáni zaslíbeným Duchem svatým, když jste uslyšeli slovo pravdy, evangelium o své spáse a v ně uvěřili. On jest závdavek našeho dědictví na vykoupení vlastnictví (Božího) ke chvále jeho velebnosti.

Úvodní pozdrav opět odpovídá epistolárnímu slohu Pavlovy doby, obvyklému jak u Řeků a Římanů, tak u Židů (2 Mak. 1, 1-2; 9, 19; 11, 17 . . .).

Aby dodal autoritu svým slovům, zdůrazňuje své apoštolské poslání: Pavel, z vůle Boží apoštol Ježíše Krista. U Židů, v době evangelií, byli terminem apoštol označováni ti, kteří byli synedriem posíláni k Židům v diaspoře jako vyslanci, hlavně k vybírání daně chrámové. Tak tímto titulem se Pavel označuje jako legát Kristův. Nestal se jím však samovolně, o své vůli, nýbrž z vůle samého Boha. Připomíná to nejenom z pokory, nýbrž i proto, aby jeho slova byla přijata s autoritou, která jim náleží.

Jako často ve svých listech, nazývá Pavel i v této epištole čtenáře: *svatými a věrnými v Kristu Ježíši*.¹ Ve Starém zákoně slovem svatý byl označován vyvolený národ, v Novém zákoně tímto svatým, vyvoleným lidem jsou křesťané. Jim se dostalo vyššího posvěcení, oddělení od ostatního světa a povolání k službě Boží. Tato služba však vyžaduje i posvěcení vnitřní, o něž musí věřící neustále za pomoci Boží pečovat.

¹ Některé kodexy (Vatik., Sinaj., P 46) čtení v Efesu vynechávají. Podle svědectví Tertullianova Marcion četl: v Laodiceji.

Dobra, jež apoštol čtenářům přeje, jsou táž, jako v ostatních listech ze zajetí: *Milost a pokoj od Boha, Otce našeho a Pána Ježíše Krista*. Dobra, která přeje čtenářům, pocházejí společně od Boha Otce i Ježíše Krista. Pramenem těchto dober je Bůh Otec a skrze Krista všechna dobra nadpřirozená nám byla získána.²

Následující verše, 3-14, v řeckém textu tvoří jedinou spojenou periodu a jsou úvodem k dogmatické části listu. Je to *hymnus*, připomínající Magnificat a Benedictus, *na milostiplné působení Boha Otce skrze Ježíše Krista*. Je to hymnus na Nejsvětější Trojici o třech strofách, zakončených vždy refrénem: *ke chvále jeho slávy* (vv. 6, 12, 14). První strofa: Otec od věčnosti ustanovil naše adoptivní synovství a naše spojení v Kristu, a to se stalo ke chvále slávy jeho (3-6). Druhá strofa: Syn Bůh se stal člověkem a vylitím krve za naše hříchy nám toto synovství zasloužil, abychom byli ke chvále jeho slávy (7-12). Třetí strofa: Duch svatý svými dary v nás toto synovství působí ke slávě velebnosti jeho (1, 13-14).

Pavlov hymnus na Nejsvětější Trojici počíná velebením Boha Otce: *Veleben budiž Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista!* Pavel zde odhaluje hloubku tajemství trojjediného Boha ne v suché a chladné nauce, ale ve vroucím chvalozpěvu a díkůvzdání, jež proniká k srdci. Nazývá-li apoštol první božskou osobu Bohem a Otcem Ježíše Krista, dává tím opět výraz své víře v Kristovo božství a člověčenství. Za svého pozemského života modlil se Kristus jako člověk k Bohu Otci, který je v nejvlastnějším slova smyslu jeho Otcem.

Důvod Pavlova blahorečení je požehnání, jehož se nám od Boha dostalo: *On nás požehnal*

² Gramatická struktura v řeckém originále dokazuje Pavlovu víru v Kristovo božství. Předložka *ἀπό* od, je společná pro obě jména, Boha Otce i Ježíše Krista. Oba jsou tedy pramenem nadpřirozených dober a Ježíš Kristus má stejnou božskou přirozenost jako Bůh Otec.

v Kristu všelikým požehnáním duchovním v nebesích. Charakter tohoto požehnání je duchovní. Ve Starém zákoně přislíbil Bůh svému lidu dobra časná (Gen. 22, 17; Deut. 28, 3-5 . . .), v Novém zákoně v Kristu, který je vtěleným požehnáním Božím, jsme účastni tohoto požehnání v tom stupni, jak jsme s Kristem spojeni. Mystické spojení s Kristem je předpokladem dosažení požehnání Božího. Nejhlubší důvod tohoto omilostnění byl ve věčném úradku Božím. Již před stvořením světa, od věčnosti bylo v úradku Božím mystické spojení s Kristem, a tím naše omilostnění. Požehnání, daná lidstvu v čase, odpovídající věčnému plánu Božího vyvolení. *V něm si nás vyvolil již před stvořením světa, abychom byli před ním svatí a neposkvrnění.* Všechny, židy i pohany, si vyvolil Bůh v něm, totiž v Kristu, který je naší hlavou, novým Adamem, jak napsal již Korintským: „Neboť jako v Adamovi všichni umírají, tak i v Kristu všichni budou oživeni“ (1 Kor. 15, 22). Není to již vyvolení jako ve Starém zákoně, jehož podstatnou známkou by bylo vnější zachovávání a plnění předpisů zákona, nýbrž vyvolení v něm, v Kristu, vyžadující čistotu a svatost vnitřní. V Novém zákoně nestačí pouhá víra a vnější zachovávání předpisů, je třeba ctnosti: „Budte tedy dokonalí, jak i Otec váš nebeský jest“ (Mt. 5, 48). *Svaté a dokonalé předurčil Bůh v lásce, podle rozhodnutí své vůle za své syny skrze Ježíše Krista.* Podle starozákonních představ rodinou Boží na zemi byli Izraelité, národ vyvolený, jeho děti. Pravoplatnými dědici těchto předností Izraelitů jsou nyní křesťané, adoptované dítky Boží. Apoštol nemá ovšem na mysli předurčení ke spáse věčné, nýbrž k přítomným dobrům evangelia, to jest k víře a milosti zde na zemi. Prostředníkem této milosti - a Pavel znovu a znovu to zdůrazňuje - je Ježíš Kristus. „Všichni zajistě syny Božími jste věrou v Kristu Ježíši. Neboť všichni, kteří jste byli v Kristu pokřtěni,

Krista jste oblékli“ (Gal. 3, 26-27). Tato ekonomie spásy je založena na lásce, na svobodné dobrotě Boží. Bůh nás předurčil za své syny podle rozhodnutí své vůle, a ne na základě spravedlnosti. Na počátku všeho byla láska, láska nezměrná a poslední cíl této lásky Boží a z ní plynoucí adopce je oslavení Boží: *to se stalo ke chvále slávy jeho milosti, kterou nás omilostnil ve svém milovaném Synu.*³ Bůh chtěl, aby jeho dobrota byla poznána a obdivována lidmi, proto cíl naší adopce za dítky Boží je: chvála Boží.

V 7. verši přechází apoštol k nové myšlence: Ty, které Bůh od věčnosti miloval, omilostnil v čase (7-14). Druhá božská osoba se stala člověkem, aby prolitím krve za naše hříchy nám zasloužila synovství Boží.

V něm máme vykoupení skrze jeho krev, odpuštění hříchů podle milosti, kterou na nás (Otec) hojně vylil s veškerou rozumností a moudrostí. V Kristu se dostalo lidstvu vykoupení z otroctví ďáblova, ze hříchu a jeho následků. Podle orientálních představ krev je sídlem života. Právě-li apoštol, že Kristus prolil za lidstvo krev, chce tím zdůrazniti, že Kristus obětoval za nás svůj život, a tak projevil největší lásku k lidstvu, neboť „větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele“ (Jan 15, 13). V čem spočívá toto vykoupení? Pavel to ihned dodává: *v odpuštění hříchů.* Kristova krev vylitá za naše hříchy a jejich odpuštění je největší projev lásky a velkodušnosti Boží k lidstvu.

Bohatství milosti Boží se projevilo i tím, že nám Bůh oznámil tajemství své vůle, totiž úrdek o vykoupení lidstva, tajemství, jež bylo skryto předcházejícím pokolením. K vykonání plánu Božího byl vyvolen Kristus, vtělený Bůh, a plány Boží měly býti uskutečněny v plnosti času, to jest v době mesiánské. Toto Boží tajemství vy-

³ Slovo *S y n u* v řeckém textu není. Přidává je Vulgata pro jasnější porozumění Pavlových slov.

jadruje sv. Pavel nesmírně hlubokou větou, když praví, že Bůh podle svého úradku si uložil: *Spojiti v Kristu vše, co jest na nebi i na zemi*,⁴ v něm, jako principu jednoty obnoviti harmonii vesmíru. Kristus je středem řádu nadpřirozeného, věčné slunce, z něhož vycházejí a k němuž se vrací paprsky milostí Božích. Vše, co bylo rozděleno a odděleno od Boha hříchem, rozhodl se Otec sjednotit a přivést k sobě skrze Krista. Rozsah vykoupení, obnovy a sjednocení je všeobecný, zahrnuje vše, jak krásně pje Církev v hymnu Pange lingua:

Terra, pontus, astra, mundus
Quo lavantur flumine.

V následujících verších je velebeno všeobecné působení nové milosti. Nejenom židé (v. 11) i pohané mají účast na této milosti, které se lidstvu dostalo (jak apoštol znovu zdůrazňuje) bez našich zásluh, podle úradku Božího, ke chvále Nejvyššího: *V něm jsme se také stali dědici. K tomu jsme byli předurčeni podle ustanovení toho, jenž všechno působí podle úradku své vůle, abychom byli ke chvále jeho slávy, my (totiž), kteří jsme již dříve měli naději v Kristu.*

Dodatek 12. verše, *my (totiž), kteří jsme již dříve měli naději v Kristu*, není exegety stejně vykládán. Sv. Pavel má pravděpodobně na mysli židy - mezi které se také počítá - kteří již dříve očekávali Mesiáše. Může se též týkat židokřesťanů, kteří uvěřili dříve v Krista, než pohanokřesťané.

I pohané byli připojeni k novému Izraeli, a to tím, že uslyšeli slovo pravdy, uvěřili v ně a přijali slíbeného Ducha svatého: *V něm jste i vy by-*

⁴ Latinský překlad řeckého ἀνακεφαλαιώσασθαι instaurare, obnovit vše v Kristu, neodpovídá původnímu znění. Exegese v tomto smyslu je sice krásná a theologicky pravdivá, filologicky však pochybná.

li poznamenáni zaslíbeným Duchem svatým, když jste uslyšeli slovo pravdy, evangelium o své spáse a v ně uvěřili. Tím Pavel přechází milostiplnému působení třetí božské osoby, Ducha svatého, jehož působení v době mesiánské bylo předpověděno proroky. Obsažně nazývá Ducha svatého závdavkem našeho dědictví. Výraz je vzat z právní terminologie Pavlovy doby a znamená zálohu, která při uzavření nějakého obchodu dokazovala, že obchod byl pravoplatně uzavřen. Tak i Duch svatý se svými milostmi je nám zárukou blaženosti věčné. Podobná myšlenka je vyjádřena v listě k Římanům, kde apoštol praví, že těm, kteří uvěřili se dostává prvotín Ducha, to jest spásy počáteční, spočívající v posvěcující milosti, v synovství Božím a právu na věčnou blaženost (8, 23). Plným právem proto volá sv. Jeronym: „Když závdavkem se nám již dostává tak mnoho, jaké musí být obdržení konečné!“ Tak věřící jsou poznamenáni *na vykoupení vlastnictví Božího*, to jest na potvrzení toho, že se jim dostane plného vykoupení.

Toto mohutné a strhující vylíčení mystéria našeho vykoupení skrze Nejsvětější Trojici vrcholí opět ve chvále velebnosti Boží, která je konečným cílem vykoupení a řádu nadpřirozeného.

P. JAN - PETR DE CAUSSADE T. J.

Jeho životní prací bylo bojovati proti fénelonskému kvietismu v duchu sv. Frant. Saleského. Výkvětem této práce jsou jeho „Instructions spirituelles“ a „Traité de l'abandon a la Providence divine.“ Vznik díla je zajímavý, nebyl totiž psán v knižní formě, nýbrž jako rozjímání, duchovní rady a dopisy psané do kláštera sester od Navštívení, pro matku M. A. S. z Rottenburku, která v letech 1737—1761 byla vícekrát představenou zmíněného kláštera. Ona pak rukopisy P. Caussada dávala čísti a opisovati i ostatním sestrám podle pokynu sv. Frant. Saleského, který chtěl, aby jeho dcery prostředkovaly si navzájem svá duševní dobra. Proto také v prvních vydáních traktátu o odevzdanosti do boží

prozřetelnosti kapitolky následovaly za sebou jen v nahodilém pořádku. Do přesného systému knihu uvedl jen později P. Ramière, téhož Tovaryšstva. Z tohoto traktátu překládáme:

O stavu odevzdanosti.

Všecky duše jsou povolány k tomu, aby požívaly nekonečných dober, které se skrývají v tomto stavu . . .

Je to tedy odevzdanost, kterou káží, (je to) vroucí (dosl. drahá) láska a ne zvláštní stav. Miluji všechny stavy, ve kterých tvá milost odívá duše, daleko jsa toho, že bych chtěl dávati některému z nich přednost před jiným. Chci naznačiti prostředek všeobecný, který by platil pro všechny, pomocí kterého by mohli všichni dospěti k onomu stavu, který komu jsi určil. Na všech vyžadují toliko vůli odevzdati se tvému vedení. Ty pak učiníš, že každý z nich nepochybně dospěje k onomu stavu, který bude pro něho tím nejvhodnějším. Je to víra, co jim káží: odevzdanost, důvěra a víra! Chtít býti předmětem a nástrojem Boží činnosti a věřiti, že tato činnost se vyplňuje v každém okamžiku ve všech věcech a v témž času na všech (a to) podle toho, má-li duše více nebo méně dobré vůle. Hle víra, kterou káží. Není to zvláštní stav víry a čisté lásky, nýbrž stav docela všeobecný, pomocí kterého mohou najíti všechny duše Boha pod různými podobami, které na se bere a nabýti božské podoby, kterou jeho milost duším připravuje. Mluvil jsem duším trpícím, zde mluvím duším všech vlastností. Nejupřímnějším instinktem mého srdce jest, abych patřil všem, abych všem oznamoval tajemství evangelická a abych se učinil všem vším. V tomto šťastném stavu ukládám si úkol, kterému zodpovím bez námahy: plakati s těmi, kteří pláčou, radovati se s těmi, kteří mají radost; s hlupáky mluvit jejich řečí a s učenici užívati výrazů učenějších a vznešenějších. Chtěl bych učiniti, aby vši-

chni viděli, že (všichni) si mohou činit nároky - ne sice na stejné zvláštní přízně-nýbrž na tutéž lásku, na stejnou odevzdanost, na téhož Boha, na stejnou jeho práci a následkem toho všichni bez rozdílu na vynikající svatost. To, čemu se říká zvláštní milosti a výminečné, jediné proto to tak bylo nazváno, že je málo duší, které by se prokázaly hodné toho, aby je mohly dosíci. V den soudu toto bude poskytovat právě největší podívankou. Běda! Tehdy uvidíme, že se to nikoliv nestalo pro nějaké vyhrazování se strany Boží, nýbrž čistě pro jejich vlastní vinu, že totiž většina duší bude zbavena jeho božské štědrosti. Jakou jen hojnost dober by byla nechala plynouti do jejich náruče dokonalá podrobenost a vždycky stálá dobrá vůle.

Tak je to s činností božskou, jako s činností Ježíšovou. Jestliže těm, kteří neměli v něm důvěry ani úcty k němu, nedostalo se podobně ani z jeho přízně, kterou nabízí celému světu, nemohou se nad tím pohoršovat, leč nad svou špatnou dispozicí. Je sice pravda, že všichni nemohou toužit po stejné vysokém stupni, po stejných darech, po stejné vynikajícím stavu, přece však kdyby všichni věrní jsouce milosti jí zodpověděli každý podle své nejlepší míry, všichni by byli spokojeni, protože by každý dospěl k takovému stupni povznešenosti a přízně (Boží), která by plně zadosti učinila jejich touhám. Byli by spokojeni i podle přirozenosti i podle milosti, protože milost a přirozenost splývají ve vzdeších, které vyluzuje z hloubi srdce touha po této vzácné výhodě.

Kdo se tedy chce radovati z hojnosti všeho dobra, jen jedinou věc má konati: očistiti své srdce, odvrátiti se od věcí stvořených a oddati se dokonale Bohu. V této čistotě a v této odevzdanosti najde pak všechno. Pane, jiní ať si žádají všechny možné dary, ať množí své žádosti a modlitby, co se mne týká, Pane, jen jediného daru si vyprošuji, jen jedinou modlitbou se obracím na

tebe: Dej mi srdce čisté! Ó srdce čistá! jak jste šťastná! Boha vidíte v sobě samém pro svou živou víru. Vidíte ho ve všech věcech a vidíte ho v každém okamžiku pracovati (působiti) uvnitř v sobě i mimo sebe. Jste ve všem jeho předmětem a nástrojem jeho (činnosti). Vede vás ve všem a ke všemu on vás přivádí. Nejčastěji ani na to nemyslíte, ale on za vás myslí. Sám k vám přichází a svým řádem přijíti musí, (protože) mu stačí, že po něm toužíte, čeká jen až budete připravená. Chtěly byste ve své spasitelné slepotě rozeznati v sobě tuto snahu, ale vy to nevidíte. Oh! Co se jeho týče, on to dobře vidí! Jaká prostota! Neznáte tedy, co znamená srdce dobře pohotové? Není to nic jiného, než srdce, ve kterém přebývá Bůh, Bůh, když vidí v některém srdci své vlastní náklonnosti, ví dobře, že to srdce zůstane navždy podřízené svému řádu. Ale zároveň ví i to, že vy neznáte, co by vám bylo k užitku, proto i to si bere za svou starost, aby vám to dal. Málo mu na tom záleží, že se to vám příčí: vy si myslíte, že půjdete na východ a on vás povede k západu. Chcete se právě vrhnouti proti úskalí a on otočí kormidlem a uvede vás v přístav. Nemáte ani mapy, ani cesty, ani příznivého větru, ani dostatek vody a přece konáte povždy jen šťastné cesty. A kdyby piráti chtěli vás napadnout, nečekaný závěv větru v okamženi vás zaneše mimo dosah jejich moci.

Ó čisté srdce! ó dobrá vůle! vy jste jediným základem všech stavů duše (všech stupňů duchovního života)! Vámi se nám dostává darů a skrze vás prospívají dary čisté víry, čisté naděje, čisté důvěry a čisté lásky. Na vašem kmeni jsou štěpované květy pouště: chci říci, ty vzácné milosti, které neuvidíme nikde jinde vykvést, než v těch duších dokonale očištěných, v kterých Bůh, jako v příbytku dosud neobydleném, učinil svůj příbytek, když před tím vyloučil z nich každý jiný předmět. Jste tím nevysychajícím pra-

menem, z kterého vycházejí potůčky zavlažující květnici Ženicha a zahradu Nevěsty.

Pane, ty zveš každou duši, říká jim: „Rozvažujte si mne dobře, neboť jsem to já, kdo dávám krásnou lásku, lásku, která rozeznává, co jest lepšího, aby se v něm upevnila. Ode mne pochází ta sladká a účinná bázeň, která vnuká strach před každým zlem a působí, že se jim (člověk) vyhýbá beze zmatku. Ode mne pochází to nejlepší poznání, které nám odkrývá velikost Boží a cenu ctností. Působím to konečně já, že (ve vás) vznikají bez ustání horoucí touhy, prodchnuté opravdovou svatou nadějí. Já jsem příčinou toho, že se neustále koná dobro v očekávání toho božského předmětu, jehož slasti (člověk) bude okoušeti jednoho dne, jak již v přítomnosti, tak též, ale s větší rozkoší, štěstí duší věrných (ve věčnosti)!“

P. Pavel Škrabal O. P.:

ŽALM 133: PÍSEŇ STUPŇOVÁ

DAVIDŮV

Hle, jak je dobré a jak příjemné,
když bratři spolu také dlí.
Jako vzácný olej na hlavě, stékající na bradu,
na bradu Aarona, který splývá na obrubu jeho roucha.
Jako hermonská rosa, která padá na hory Sionu.
Tam totiž zařídil Bůh požehnání, život až na věky.

Slova v nadpisu „píseň stupňová“ zařazují žalm do žalmové sbírky zvané „žalmy stupňové“. Tento žalm je z patnácti žalmů stupňových předposlední. Název „stupňové“ poukazuje nejspíše na liturgické užívání těchto žalmů. Levité, je totiž zpívali o svátku stánků při noční slavnosti na stupních, vedoucích z chrámového nádvoří žen do nádvoří mužů. Je také možné, že je zpívali poutníci, kteří vystupovali ke slavnosti do Jerusa-

lema; než odtud sotva mají ony žalmy svůj název. - Podle nadpisu skladatel by měl být David; nebo také že Davidovi je věnován. Slovo „Davidův“ nemá v nadpisu text latinský, chaldejský, Targum a j. Kromě toho i řeč poukazuje na mladší dobu totiž na dobu po vyhnanství.

Výklad. V žalmu se opěvuje bratrské soužití. Samo bratrství rodinné, kmenové a duchovní k němu tihne. Drží-li se jen z povzdálí, těžko lze ocenit jeho dobrotu a zažít jeho příjemnost. Ty se ukážou a obšťastní, až se bratrství projeví také navenek. Ne jen ve chvílce, na setkání, ale v dobře porozuměném a milovaném svazku spolužití. Žalmista má nejspíše na mysli shromažďování se Izraelitů k různým náboženským slavnostem v Jerusalemě, kam se scházeli věřící z různých krajů. Tam byla patrná podivuhodná jednota smýšlení a cítění všech. Takto vyjadřované bratrství nevyprchá ani po slavnostech. Dojem z toho, „jak je dobré a příjemné . . .“ trvá i dále. Tyto první dva verše žalmu snad kolovaly mezi účastněnými pozorovateli náboženských shromáždění v Jerusalemě, vycházely samovolně z duší, prodchnutých bratrským smýšlením a nadšením. Žalmista je zachytil a k nim přidal dvě srovnání, aby objasnil dobrotu a příjemnost takového bratrství.

Nejprve je srovnává se vzácným olejem: „Jako vzácný olej . . .“ Jde tu o posvátný olej, jímž byl kdysi Aaron pomazán na velekněze, popsán v Ex 30, 22. Žalmista si představuje, jak s hlavy stéká na bradu, která podle Lv 21, 5 neměla být stříhána. Připomíná pak, jak tato brada splývá na vrchní okraj části bezrukávového velekněžského roucha. Tím vším chce bezpochyby naznačit, že požehnání, jež posvátný olej veleknězi přinášel, sdělilo se celé jeho bytosti. A podobně i bratrství, sdílí-li se. Bratrsky spolužít je příjemné. A chápe-li se opravdově a sděluje se beznáročně, příjemnost jeho se rozlévá do všech zú-

častněných. Nikdo není z účasti vyloučen, jakoby ztrácel.

Jako pro příjemnost bratrského spolužití užil žalmista obrazu oleje, tak pro jeho dobrotu užívá obrazu rosy hermonské. Cestovatelům je známá rosa v okolí pohoří Hermonu. Bývá tak hojná, že v kraji na východní jeho straně nelze v noci venku přenocovat. Pro tuto hojnost byla přislovecná. Rosa je v Palestině pro půdu nezbytná v měsících bez dešťů. O dobrodiní, jaké zemi přináší, mluví se častěji v bibli (viz Příruční slov. bibl. k tomuto slovu). Žalmista, chtěje obrazně říci, jaká dobrodiní a kolik požehnání zjednává všem bratrské spolužití, užil obrazu rosy hermonské. Lze si ovšem těžko představit, jak rosa Hermonu, rozkládajícího se nad severní Palestinou, může padati na hory Sionu či Jerusalema. Možno to chápati nanejvýš jen jako smělý básnický obraz. Jinak by bylo třeba místo „hory Sionu“ dáti jiné slovo na př. pustina a pod.

Poslední verš „Tam totiž zařídil . . .“ shrnuje dobra, jež přináší taková bratrskost. Je Bohem požehnána a proto působí tolik dobrého a příjemného. Čemu pak Bůh žehná, to má schopnost žíti. V bratrskosti, bere-li se hlavně ve smyslu duchovním, je cosi věčného.

Co Starý Zákon naznačil, to Nový Zákon dokončil. Bratrskost v žalmu opěvovaná uskutečňuje se plně v křesťanství, v němž jsou všichni pro Krista spjati svatým poutem bratrskosti. Ani tato bratrskost nemůže být skrytá, nemá-li se státi neplodnou a přítěží.

LITURGIE A DÍTĚ

Často se setkáváme s názorem, že liturgie je pouze jakási archaistická forma veřejné a oficiální bohoslužby, jež se omezuje na mši svatou. Je pravda, že tato je podstatou a jádrem liturgie; leč chceme-li proniknouti hlouběji za studium zpěvů a formulí, objevíme v liturgii ducha, prýštícího organicky ze základních nauk Církve a z primitivního názoru křesťana na život jako celek. Liturgické rity a obřady jak je dnes známe nevznikly z rané a neukázněné potřeby uctívání, tak jak je tomu u všech primitivních národů. Ačkoliv jsou založeny na obecném instinktu, byly vypracovány dobře definovanými motivy pro zvláštní uctívání osobního Boha, kterého božské zjevení učinilo národům známým s jistotou a s rozumem. Liturgie, jak ji dnes máme, vyvinula se postupně jako výraz přání zároveň lidského, založeného na specificky lidské potřebě uctívání, jako též hluboce křesťanského, jsouc rozvojem a zdokonalením oné potřeby, světlem víry a inspirací Ducha svatého, spojenou s lidským podáním božské pravdy ve Vtělení. Tak liturgie byla přímým výrazem křesťanské mysli, asi tak jako hudba Griegova byla v užším výrazem nordické mysli a dílo Shakespearovo výrazem anglické mysli. Mohli bychom dodati, že stejným způsobem sama nepřítomnost liturgie je výrazem nonconformistického ethosu a holý stůl a přísný vnitřek skotské „kirk“ je obrazem puritánského vztahu k životu. Co tedy je třeba zdůrazniti, jest, že liturgie neobsahuje jenom známé vnější a formální prvky, nýbrž také ducha a smysl, jehož ony jsou vnějším výrazem, totiž ducha a smysl celého Vtělení. V tomto smyslu sahá za hranice formální služby Církve a dotýká se každého úseku lidského života. Proto moderní pokus znovuprobuditi nebo popularisovati liturgii skrývá něco více než ztrátu starých způsobů, více než zlom v tradičních formách uctívání; obsahuje zničení celého křesťanského názoru, kte-

rý byl za tou tradicí. Jestliže liturgie potřebuje vzkříšení (jakož potřebuje), pak křesťanský lid ztratil vztah k životu, který je vlastní křesťanství. Jako lidové písně zmizely, když lidé přestali ve své většině mysliti jako venkované, tak křesťanská liturgie upadla v nezvyk u těch lidí, kteří přestali ve velké míře mysliti jako křesťané, kteří, i když dále vyznávali křesťanství, ztratili pravý křesťanský názor a filosofii života. Není to nutně vlastní vinou, že mnozí katolíci ztratili ocenění pravého ducha a smyslu liturgie. Její restaurace na pravé místo v životě může nastati jenom návratem ke křesťanskému způsobu myšlení, k opravdovému hodnocení lidského života jako celku v poměru k Bohu a uctívání Boha - jehož může býti liturgie zároveň pramenem i výrazem.

Aby mělo liturgické hnutí úspěch, musí začít tím, že bude právo této pravdě. Snad je třeba si uvědomiti, že se tak může státi, nebo alespoň, že se tak může státi účinně s mladší generací, která dosud duševně a mravně nezkostnatěla, tak jako většina starších. Dítě si žádá spontánně této životní výuky a je pro vzdělávání půdou velmi úrodnou. Má-li člověk přijmouti opravdovou filosofii života a dosáhnouti správného oceňování náboženství v životě, musí se stýkati již od malička se základními pravdami a úkony, jež tvoří základ víry. Proto rodiče a učitel musí začít co nejdříve vzdělávati pochopení a povahu svěřenců, nečekajíce až budou mít dosti rozumu, aby chápali příčiny a důvody svého jednání. Způsoby myšlení i jednání se nejsnáze utvářejí záhy v životě a mají pak také nejtrvalejší účinek. O tom nejlépe poučují výchovné snahy totalitních států.

Principy, na nichž se zakládá pravý křesťanský světový názor, jsou však hluboce metafysické a proto je nesnadné vykládati je dětem (a zajisté netoliko dětem). Ale stejně je pravda, že dítě reaguje rychle i na metafysické věci, jsou-li mu podávány způsobem, jemuž může rozuměti, a že dále tyto skutečnosti přijme s jedinečně otevřenou myslí, jakou nenajdeme u dospělého člověka, který již přišel do styku s falešnými a překroucenými pojmy, jež ho odvádějí od hlavního thematic. Nesnáz je hlavně v terminologii. Málo lidí má dar vysvětlovati

hluboké principy aniž používali technických termínů. Tak učitel vidí, že žák sice rychle oceňuje takovéto pravdy, jsou-li mu podávány srozumitelně, že však často není prostředku, jak mu je podávat. I kdyby existovala srozumitelná terminologie, je zde ještě další nesnáz z toho, že se dítě nesmí učití těmito životními pravdám pouze jako jinému předmětu školního rozvrhu. Náboženství není pouhým školním předmětem, zabírajícím tři čtvrti hodiny denně; musí zahrnovati a zabarvovati celý školní den, musí zahrnovati a zabarvovati celý život.

Oběma těmito praktickým nesnázím čelí liturgie. Děti jsou neobyčejně vnímavé pro historicko-dramatický způsob učení. Žák vždycky dychtí po příběhu a zvláště po pravdivém příběhu. Přímé vypravování se snadno pochopí, a je-li v něm děj, snadno se zapamatuje. Tato metoda kombinuje událost a fakt. Dramatisuje život a obracejíc se živě na obrazotvornost, dává možnost snadné asimilace významů. Kde lze této metody užití pro službu náboženské pravdě, tam máme prostý a účinný způsob vyučování mládeže základním zásadám křesťanského života. A takový prostředek máme právě v církevní liturgii.

Jelikož liturgické formy vznikly z obecné křesťanské mentality prostého lidu, jsou určeny v nejširší míře pro normálního člověka. Nauka se podává zahalena v příběhu, nebo lépe řečeno v dramatech, v němž jsou účastníky kněz i lid. Velké bohatství liturgického symbolismu hromadilo se postupně během staletí a krystalisovalo v liturgii, jak ji dnes známe. Tak obřady velikonočního týdne jsou obnovením posledních dnů našeho Pána, krise vykoupení skrze Vtělení. Podávajíc slovem a činem živé drama vrcholného konu Boží lásky, Církev nás učí nejúčinněji, nejen příkladem, ale i účastí, nauce o Vtělení a našem přijetí do Těla Kristova. Nejhlubší pravdy se vykládají lidskými pojmy, jimž může rozumět i ten nejprostší, a vnitřní zkušenost duše vyjadřuje se vnějšími formami. Mše svatá sama je denní obnovou kalvarského dramatu. Jednáním a mocným slovem vyjadřuje svůj vnitřní smysl, jenž se soustřeďuje kolem aktu Oběti

v konsekraci. A co platí o mši, platí o všech menších vý-
razech liturgické modlitby v celé jejich rozmanitosti.

Liturgie proto podává historii spolu s dogmatickými
pravdami a principy. A to je nejušlechtilejší a nejpří-
tažlivější způsob jak učit dítě těmto pravdám a nau-
kám. Kdežto většina školního učení je jen formální, zde
může být dítě opravdu účastno ve skutečném dramatu
křesťanské víry. Již tímto faktem dítě je osvobozováno
ze svého neskutečného světa stejně přitažlivým světem
duchovních skutečností, podávaných srozumitelnou for-
mou. A od počátku na něho podvědomě působí význam-
ný fakt, že zde neběží o to, něčemu se zase učit, nýbrž
něco činit a něčím být. Tak se v jeho mysli náboženství
zvedá z roviny obyčejných školních předmětů a nabývá
zvláštního zájmu. Zájem nebude o teorii; děti se zřídka
zajímají o teorie. Zájem bude o to, poznat „jak to pra-
cuje“. To se ukazuje v chlapeckém instinktu rozbírat
věci na kusy. Ač není schopen dát části zase dohroma-
dy, rád by to uměl a věděl. Jeho zvědavost, jak věci pra-
cují, je ve skutečnosti známkou toho, že touží uvádět
věci do chodu a činnosti. Užitečnost této vlastnosti pro
vyučování velkým životním pravdám prostředkem li-
turgie je samozřejmá. Skrze ni žák se neučí něčemu, co
je pouhou součástí jeho mentálního utváření, s malou
nadějí státi se částí jeho samého jako celku. Naopak
ukazuje se mu úloha, která mu přísluší ve velkém dra-
matu, a pravý smysl něčeho, co již počal poznávat zku-
šeností. Bude rád, že může pomáhat, „aby se dílo da-
řilo“.

Důležitá je pozorná a častá účast při mši svaté, stejně
společná modlitba. Mimo to musí se hledat během dne
příležitosti, aby se vykládaly příhody z práce, hry a ži-
vota ve vztahu k Bohu. To ovšem bude záviset na učite-
lově vlastním pochopení liturgického života a nauky
o mystickém Těle. Nesmí to zajisté znamenat „nábožné
řeči“, ale spíše pokus, upozornit na vztah obyčejných
věcí života k ústřednímu poznatku Vtělení.

Ač se tento druh činnosti obyčejně nepokládá za část
liturgického hnutí, bude mít svůj význam, aby usnadnil
a zdokonalil opět obecné pochopení organického života

v Církvi. Liturgie nebude se již pokládat za něco vzdáleného a nesnadného pro laika, ale bude žita všemi. Víme, že jsme zde dali jen obecný návrh, ale aspoň se dotýká velmi důležitého bodu, a možná vyvolá podrobnější plán, jak dáti mladší generaci velké dědictví křesťanské liturgie, jehož má tolik zapotřebí a o něž by mohla býti připravena. - F. M.

**SVATÁ MARIE EUFRASIE PELLETIEROVÁ,
zakladatelka Kongregace sester Matky Dobrého Pastýře
pro záchranu kleslých i mravně ohrožených žen.**

Svatá Marie Eufrasie Pelletierová narodila se za francouzské revoluce 31. července 1796 na ostrově Noirmoutier (ležícího u francouzské Bretagne blízko Nantes), jako dítě zbožných rodičů. V osmnácti letech vstoupila v Tours do kláštera Matky Boží Útočiště hříšníků a tam jí dáno jméno sestra Eufrasie. Roku 1817 složila profesi a čtyři sliby (viz níže). R. 1829 poslaly ji představené do Angersu, aby tam založila nový dům své kongregace.

Kongregaci Matky Boží Útočiště hříšníků založil velký misionář svatý Jan Eudes (14. XI. 1601 až 19. VIII. 1680) pro záchranu mravně kleslých i ohrožených žen. Eudes při svém apoštolském působení často potkával ubohé dívky i ženy, které po svém upřímném obrácení byly pro nedostatek vhodného jich umístění vydávány v pokušení upadnouti zpět do svých hříchů. Ježto však byly jednotlivé domy této kongregace od sebe neodvislé, nemohla dosáhnouti většího rozšíření a po 150 letech nesmírných námah a utrpení čítala pouze 10 domů.

Matka Pelletierová poznala, že budou moci býti vykonány velké věci pro záchranu duší jen tehdy, budou-li kláštery spojeny společnou páskou a zjednáno víc síly jednotou a současně vyhlídkou na další rozšíření. Proto usneseno, když založila r. 1829 první dům Matky Dobrého Pastýře v Angers, že mají trvati všechny domy založené z kláštera angerského ve spojení s ním. Tím se stal angerský klášter mateřincem generalátu jí zřízeného i 110 domů, které sama založila. Bůh ji obdařil čet-

nými dary přirozenými a ve vnitřním životě vykonávala všechny ctnosti v heroickém stupni. Svou horlivostí i neochvějnou statečností byla schopna podniknouti velké věci ke cti Boží a k spáse duší.

Pracujíc neustále a snášejíc nesčetné nesnáze, pořád přece zůstala spojena s vůlí Boží. Zemřela 24. dubna 1868 ve věku 72 let. Svým dcerám zanechala krásný příklad ctnosti i božský příkaz: „Mé drahé dcery, jako závěť odkazuji vám dvoje: lásku ke kříži a horlivost o spáse duší.“

Byla blahořečena 30. dubna 1933, svatořečena 2. května 1940. Podle statistiky z r. 1939 měla společnost 350 domů, 10.025 sester. Kongregace má celkem 91.349 sester a zřízenek.

Kongregace Matky Dobrého Pastýře má za účel:

do svých ústavů přijímatí mravně ohrožené i pobloudilé (kleslé) osoby ženského pohlaví, nad nimi bdíti, je chrániti i řídití, aby je přivedla na dobré cesty. Sestry mají řeholi sv. Augustina a stanovy sv. Františka Saleského, které podle zvláštního účelu kongregace pozměnil a zdokonalil sv. Jan Eudes. Tato řehole je potvrzena svatou Stolicí a má v Římě kardinála - protektora. Sestry zachovávají přísnou klausuru.

Noviciát trvá dva roky. Po uplynutí té doby skládají sestry po tři leta každoročně sliby na jeden rok a pak věčné sliby. Krom obyčejných slibů (poslušnosti, chudoby i čistoty) skládají ještě čtvrtý slib, kterým se zavazují, že podle účelu řehole budou pracovati na záchranu duší.

Rozjímavý život je spojen s činným, neboť duchovní cvičení se střídají s prací. Práce se přiděluje každé sestře podle jejích schopností. Řehole nepředpisuje zvláštních umrtvování, aby se tím více mohly sestry věnovati blahu svých svěřenek.

Dívky, jež se domnívají, že jsou povolány ke klášternímu životu, mohou bezplatně trávit v klášteře nějakou dobu, aby, než se rozhodnou pro povolání účastnující se života i působení sester, blíže poznaly řeholi. Tím mají současně sestry příležitost utvořiti si úsudek o za-

datelkách. Proto se tato zkušební doba vzájemně uznává za vhodnou i účelnou. Oběma stranám i po této zkušební době je úplně ponecháno na vůli, jak se rozhodnou.

Nezbytnými podmínkami pro přijetí jsou: manželský původ a neúhonný život žadatelky, bezúhonnost rodiny, z které pocházejí. Nesmějí býti z rodiny, v které se vyskytují dědičné nemoci, jako padoucnice, šílenství, rakovina, kostižer. Také se nepřijímají osoby, které byly již v jiné řeholi.

Věno i výbava řídí se podle okolností. I nemajetné jsou přijaty, mají-li povolání.

Aby tato řehole mohla působiti v našich vlastech, jest nejprve třeba, aby měla dostatek českých řeholních členek. Nechť se tedy dívky, ve věku od 18 do 32 let, vyhovující podmínkám výše uvedeným a ochotné se obětovati za své pobloudilé i mravně ohrožené sestry, hlásí u ctihodné matky provinciální představené kongregace Dobrého Pastýře, M. Anežky Wagnerové, Wien 24, Wr. Neudorf, Parkweg 1. K žádosti o přijetí, obsahující krátký životopis, jež bude dobře poslati doporučeně, nechť přiloží: 1. křestní a biřmovací list; 2. vysvědčení mravní zachovalosti od faráře v uzavřené obálce; 3. domovský list, po příp. fotografii.

Zvláště požehnané pole působnosti najdou u Dobrého Pastýře dámy vzdělané ve vychovávacím povolání (učitelky) i kdo se domnívají, že jsou povolány pro misi, avšak nelze vyhověti jejich touze. Kdo by chtěl jíti do misí, nechť to uvede v žádosti o přijetí.

Prosíme všechny přátele i příznivce katolické charity i ctitele Božského Srdce Páně o modlitbu, by vstoupilo do kongregace Dobrého Pastýře mnoho vhodných českých dívek, aby tato kongregace, která je rozšířena po celém světě, mohla působiti též v českých vlastech.

ČTĚME PÍSMO SVATÉ

Písmo sv., jak praví sněm tridentský, nemá ležeti ladem. Třeba je zbožně a pilně čísti.

Četba Písma sv. vzdělává a zušlechťuje srdce naše, protože je pramenem moudrosti Boží. „Zákon Páně je dokonalý, občerstvuje duše. Zjevení Páně je spolehlivé, moudrost skýtá dětem“ (Ž. 18, 8). A sv. apoštol Pavel píše v druhém listu k Timotheovi (3, 15-17): „Od dětství znáš Písma svatá, která tě mohou naučiti ke spáse věrou, jež jest v Kristu Ježíši. Všechno Písmo od Boha vdechnuté je užitečno k učení, káráni, k napravování, k výchově ve spravedlnosti, aby člověk Boží byl dokonalým, způsobilým ke každému skutku dobrému. V listě pak k Římanům (15, 4) píše: „Cokoliv napsáno jest, k našemu poučení napsáno jest, abychom skrze trpělivost a potěšení Písma naději měli.“

V žalu a utrpení je Písmo sv. útěchou, upřímně hledajícimu pravdu světlem, pokleslému výstrahou i povzbuzením k pokání, znavenému duchovní vzpruhou, zoufalému naději, pronásledovanému oporou, trpícimu posilou. Ukazuje cestu ke spáse, napravuje myšlení lidská, prohlubuje a očišťuje zbožnost, probouzí lásku, je obranou v pokušení, studnicí pravé moudrosti, světlem v duchovních temnotách, křídly k nebesům. Svátí Otcové nazývají Písmo sv. pro veliký užitek, jaký nám při četbě skýtá, nejbohatším pokladem nauk nebeských, ustavičně se prýstícími prameny spásy, hostinou Boží a rozkoší srdce. Kdo čte Písmo svaté, nemůže toto zůstat bez vlivu na jeho duši i celý život.

Vezmi proto a čti!

Čti častěji Písma Božská, ano nikdy z rukou a očí svých je nepouštěj! (Sv. Jeronym.) Čti je v zármutku, bolesti, pokušení, čti pravidelně, zvykni si denně, snad ráno, snad večer podle toho, kdy máš nerušenou chvíli, čti i na cestách. Čtěme Písmo sv. v rodinách, besídkách mládeže, všude, kde je to vhodné.

V II. knize Ezdrášově (hl. 8.) čteme toto dojemné místo: „I shromážděn je veškeren lid jako muž jeden do ulice, která jest před branou vodní, a řekli Ezdrášovi, učitel, aby přinesl knihu zákona Mojžíšova, kterýž byl vydal Hospodin Izraelovi. Tehdy přinesl Ezdráš kněz zákon . . . i četl v něm zjevně na ulici . . . od jitra do poledne u přítomnosti mužů i žen i moudrých: a uši všeho

lidu pozdviženy byly ke knize... Plakal veškeren lid, když slyšeli slovo zákona.“ Jaké to poučení pro nás!

Záleží ovšem na tom, jak čísti Písmo svaté.

Návod nám dává Kniha následování Krista (hl. 5.). „Pravdy hledej - praví - v Písmě sv., nikoliv krasomluvy. Každou knihu Písma sv. dlužno čísti v tom duchu, v jakém byla napsána. Hledejme v Písmě sv. raději svého užitku, než uhlazeného slohu... Lidé pomíjejí, než pravda Hospodinova zůstává na věky. Bůh mluví k nám způsobem rozmanitým a nepatří na osobu lidskou... Chceš-li míti z četby prospěch, čítávej pokorně, prostodušně a s věrou a nebaž nikdy po cti, zdáti se jakýmsi znalcem.“

Četbu Písma sv. začínáme modlitbou. Čtème pomalu, slovo za slovem, a ne mnoho - snad jednu kapitolu, snad nějakou stať, za to však snažme se zbožnou myslí čtené vnímati a vztahovati na svůj život. Při tom všímejme si poznámek anebo výkladu čteného.

Čtème-li sami; anebo nasloucháme četbě evangelia, vnímejme jeho slova jakoby z úst samého Spasitele. „S Kristem rozmlouváme při modlitbě, nasloucháme mu při četbě slova Božího“ (sv. Ambrož).

Takto Písmo svaté nepochybně přispěje k prohloubení duchovního života našeho. - Žk.

CO SE ZTRATILO A CO MÁ BÝT HLEDÁNO

Nechybí nám neobyčejně důmyslná, důkladná a všeobsáhlá theologie.

Nechybí nám neuvěřitelně hluboká mystika.

Nechybí nám podivuhodně přesná a do všech důsledků rozvedená liturgie.

Máme v Církvi nesmírné poklady všelikého poznání, poklady vědy, umění.

A máme světce, živé poklady a prameny, jimiž se roztéká hojnost milostí do celého našeho života.

A přece, máme-li jít ke zpovědi, shledáváme pracně a namáhavě svoje zpovědní zrcadlo. Tolik lidí si nařiká, že nevědí, z čeho a jak se zpovídat. Nevíme ani, modlíme-li se tak, jak se máme modlití! V osobním životě má-

me ustavičný nedostatek, ačkoliv Matka Církev je tak nesmírně bohata, že bychom nemuseli nikdy trpěti nouze v příkladech, povzbuzeních a všeliké chůzi po tomto světě v ohledu duchovním.

To, co nám chybí, je individuální náboženská praxe. Dovednost křesťansky žít za sebe a pro sebe. Což o druhé, o ty se staráme ustavičně, píšeme, řečníme, nabádáme, apoštolujeme a organisujeme. Ale na vlastní cestě stále tápeme. Nedovedeme tvořit duchovní život z vlastních sil, z vlastní zkušenosti. Stále se ohlížíme po druhých. Jak by to udělal mystik? Jak bych se modlil liturgicky? Jak mám vlastně jít k svatému přijímání, mám-li tak zvaný dobrý úmysl?

Milost Boží chce pracovat se mnou zcela jinak, než s učeným theologem 17. nebo 20. století. Můj případ je skutečně nesrovnatelný s jakýmkoli druhým případem - v tom to vězí. To nechceme uznati. Chceme být zbožní jako svatá Terezie Ježíškova, nebo přesně liturgičtí, jako chór benediktinů, ačkoliv nejsme ani tím, ani oním, a měli bychom denně Bohu děkovat za to, že jsme, co jsme.

Milostí Boží jsem, co jsem, říká svatý Pavel. A milost Boží nebyla ve mně marná. Ve mně, ne v mém sousedu, který je něčím naprosto jiným než já - a bude do skonání věků něčím jiným.

Případ mé vlastní duše vyžaduje mého vlastního hledání.

Protože si tohle odpouštíme, dovedeme sice psát tlusté učené knihy a duchaplná pojednání o všem možném na světě - po případě i o sobě samých - zachce-li se toho někomu - ale stojíme bezradně před každým řešením, které se nás týká bezprostředně a přímo a které těsně souvisí se spásou naší duše.

Co se mám modlit před svatým přijímáním? ptá se paní, podle všech domněnek zbožná. To, co si přečetla ve své modlitební knížce, zdá se jí něčím, co neodpovídá docela stavu její duše a neodvažuje se přece vlastní silou zmoci se na několik důvěrných slov ke Kristu. Kdyby si říkala prostě a vroucně Pane nejsem hodna... bylo by to přiléhavé, výstižné, plné, syté,

upřímné a Bohu jistě přijatelné po všech stránkách. Místo toho pobíhá úzkostlivě po různých stránkách různých knížek. Zkouší to hned s výkřiky svatého Ignáce, hned se vzdechy svaté Terezie Ježíšovy, otevírá Misálek a sahá po Tomáši Kempenském, kterého si také připravila s sebou.

Ó Bože, nevím nic jiného, nic lepšího, než že nechci vědět nic o tom všem, co dělají a říkají druzí, a vrhám se zcela slepě na svá obyčejná slova, s touhou, abys mne přijal tak ubohou a nedovednou, jakou vskutku jsem!

Vždyť Bůh chce jen m o j e úsilí!

Bůh chce můj oheň, ne cizí!

Jsme-li chudáci, proč se vydáváme za bohatce?

Snad - ba jistě - půjdeme ke svatému přijímání s myšlením a cítěním velmi chudým - nesrovnatelně chudším než měl a má onen slavný mystik nebo tamtem velkolepý liturgik. Ale půjdeme na s v ý c h vlastních nohou, a ne po cizích.

A teď si na něco vzpomínám.

Před několika lety cestoval F. X. Šalda do Italie. Do vlaku, v němž jel, přistoupila rodina Italů. Pán, paní, slečna. Dali se s ním do hovoru asi dvouhodinového. Když vystoupili a já se probrala z dřímoty, povídá: Zajímá mne, jak se dívá na život průměr lidí.

Jak to víte, že je to průměr? Myslím vždy naopak na něco neobyčejného!

Hleďte: paní a dcera měly šaty z konfekce, pán je spokojený řádný občan, libuje si nyní pořádek v Itálii.

Poznámka o šatech z konfekce mne překvapila.

Musíte-li si koupit šaty u vetešníka nebo v obchodě, kde jsou již ušity na prodej, určitě vám v něčem nemožnou padnout. Předně, nejsou šity na vaši míru. Aniž se vám docela líbí, ale nemůžete si pomoci, vezmete, co je a co je přiměřeno vaší peněženke. A také se vám nebudou hodit pro všechny okolnosti vašeho života, ba snad vůbec pro žádné... A proto vás neudělají volnými, budete mít v nich pocit jakési umělosti.

Ano, žijeme v duchovním životě příliš mezi konfekcí a krámem vetešníkovým. Ať si zkoumají učenci, co bylo, a bude, pokud to není naše povolání, je to věc, která je

buď příliš za námi, nebo příliš před námi, abychom s ní mohli p r a k t i c k y počítat ve vlastním životě.

Zmocňujeme-li se věcí jako napodobitelé - nebo jako kořistníci, což je ještě horší - nebudeme z nich mít nikdy užitku, protože cizí ovoce na našem stromě nenaroste ke větvím a bude vypadat vždy spíše jako hračka, než abychom mohli přesvědčit i jen sebe, že je to přece z vlastní úrody, z vlastního úsilí . . . Cizí plody nás jen nadýmají. Neproměňují se na stromu našeho života v něco, co s námi doopravdy souvisí.

Pro mnohou vědu a přemnohá umění ztrácíme prostý vztah k nejdůležitějším, ba základním vztahům našeho bytí. Místo co bychom si došli pro vodu přímo k prameni, jdeme několik hodin k velkolepému vodovodu, kde už jistě je promíchána pozoruhodným technickým výkonem k nepoznání . . .

N á v r a t k s o b ě, tam bychom měli všichni začít!

Abychom mohli zvolat se svatým Pavlem onu nedoceněnou větu, která se hodí pro každého z nás přesně a pro všechny časy: Milostí Boží jsem, co jsem. A milost Boží nebyla ve mně marná! - Marie Štechová.

KŘESŤAN ZACHOVÁVÁ PŘEDPISY

Ač je to na první již pohled samozřejmé, protože je to obsaženo v Bibli, přece je třeba to zdůrazňovati. Sv. apoštol Pavel napsal římským křesťanům: „Každá duše budiž poddána vyšším mocnostem. Neboť veškerá moc jest od Boha“ (13). Mravověda uvádí hned tři důvody věcné, proč je třeba zachovávat předpisy, které jsou požadavkem některé doby. První je ohled na obecné dobro; je totiž křesťan ve svědomí povinen bráti ohled a zaříditi svůj život na obecné dobro. Aby totiž celek se mohl zdárně vyvíjeti a v tom celku aby každý našel své blaho pozemské.

Za druhé uvádí spravedlnost. Aby totiž jeden sobecky neporušoval rovnováhu, kterou zachovávatí velí ctnost spravedlnosti. Co jeden sobecky uchvátí pro své pohodlí, o to nějakým způsobem připravil nespravedlivě druhého, na kterého se potom nedostane. Spravedlnost totiž

jest vyrovnanost. Když se řekne, každému co jeho jest, znamená to sobeckým pěstováním sebe neubíratí druhému podíl, na který on má stejné právo. Mohli bychom tu na příklad uvéstí předpisy vyživovací, předpisy o obchodu. Na nich totiž je to nejjasnější, jak spravedlnost křesťanská žádá spravedlivé jich zachovávání, aby druhému nebylo odňato potřebné.

Třetí důvod, který uvádí mravověda pro zachovávání předpisů, jest křesťanská láska. Zachovávati lásku k druhému jest přátí jemu dobro a podle svých možností spolupůsobiti, aby od druhého bylo odvráceno zlé a aby se mu dostalo jeho prospěchu. Protože člověk nežije samotářsky, proto jeho každý skutek dobrý i zlý strhuje někoho k dobru nebo ke zlu. Tak i zachovávání nebo nezachovávání předpisů nikdy nezůstane činem izolovaným, jednak svým příkladem, jednak následky dobrými nebo trestnými nebo poškozením. Můžeme tu zase uvéstí na příklad předpisy zatemňovací, o jízdách pravidlech a podobné. I když nehledíme k tomu, že svým činem může někdo strhnouti do spolutrestu druhého, působí tu vždy demoralisujícím vlivem nezachovávání, kazí se příkladem charakter druhých. A může býti skutečně přiveden do škody někdo, kdo spoléhá na zachování předpisů u druhých a podle toho se zachová, takže nepočítá s nezachováním u druhého a přijde třeba i k úrazu. - Krátce je to řečeno slovy sv. Bernarda: Zachovej pořádek a pořádek zachová tebe. -

NAC „DĚJINY KŘESŤANSKÉ CHARITY“?

Když jsem upravoval do tisku rukopis „Dějin křesťanské charity“, zdálo se mi zbytečným psáti k němu nějakou předmluvu, ve které bych vysvětlil, jakou důležitost má pro nás tato látka. Teď však vidím, že by bylo bývalo dobré naznačiti aspoň hlavní důvody, proč zpracování této látky bylo u nás žádoucí.

Dějiny křesťanské charity mají předně význam p r a k t i c k ý.

Jsou především š k o l o u m i l o s r d e n s t v í. Ukazují, jak Církev vždy považovala za svou povinnost u-

lehčovati trpícím jejich osud a ujímati se právě nejopuštěnějších. Není možná čísti o velkých skutcích křesťanského milosrdenství velikánů křesťanské charity, abychom necítili v sobě nutkání, že i my máme pomáhati svým trpícím bližním. V katakombách, v těchto místech velké víry a velké lásky k Bohu, probudil se ve sv. Filipu z Neri světec a v mladém Newmanovi velký katolík a kardinál; při četbě o velkých skutcích milosrdenství probouzí se i v nás velké milosrdenství. Velké příklady charitativních osobností a epoch jsou drahocenným darem Božím pro lidstvo. Bůh jimi sleduje velké plány, a my se protivíme Jeho vůli, když je v dějinách ignorujeme. Pak si vypůjčujeme náměty Bůh ví kde; jako lidé, kteří zapomínají v dobách hladu, že mají sami doma vzácný chléb, a žebrají u jiných - aby oklamali svůj hlad - o alkohol, opium, bonbony.

Dějiny charity ukazují též, že charita při vší věrnosti k neměnitelným zásadám musí v sobě míti dost pružnosti, aby se přizpůsobovala měnícím se potřebám dob a zemí. Vyjádřil jsem to na str. 166 „Dějiny křesťanské charity“: „Kristus nedal své Církvi dopodrobna propracovaný konkrétní program charitativní, platný pro všechny národy a pro všechny časy, nýbrž dal jen vedoucí myšlenky a dal lidem rozum, aby sami přemýšleli, jak tyto neměnitelné zásady prováděti za změněných poměrů. Kdo se nechce přizpůsobiti, ať již běží o jednotlivce nebo spolky nebo o řeholní řády, kdo s tvrdošíjnou konservativností trvá na pracovních cílech, metodách a formách, které sice kdysi byly velmi časové a účelné, ale dnes za změněných poměrů jsou přežitkem a překážkou života, ten bude smeten. Bůh nechce, aby jeho dílo bylo kompromitováno tím, že lidé nechtějí užívatí rozumu, který jim svěřil.“

Dějiny charity mají dále praktický význam i tím, že ukazují, kterých úskalí se musí vystříhati charitativní práce, nemá-li ztroskotati. Nepsal jsem dějin charity jako chvalo zpěv na charitu; psal jsem dějiny, a proto jsem předváděl světlé stránky, ale i stíny. Nezatajuji chyb, které se v charitě staly. Vždy se vyplácí podívatí se skutečnosti pevným okem do tváře, i když je tvrdá a

nepříjemná. Jaké ztráty by to mělo pro zdraví lidstva, kdyby lékaři neměli odvahy se nebojácně podívat i na nejbolavější a nejvíce odpuzující místa organismu. Omyly v charitě jsou lekce mnohdy velmi draze zaplacené, ale lekce pro naši práci velmi cenné! A bylo by v tom velmi málo lásky k charitě, kdyby se takové omyly zamlčovaly nebo se přes ně přecházelo s nějakými sofismaty. Pravda - i historická - je velkou učitelkou života!

Dějiny charity mají dále vysoký význam a p o l o g e t i c k ý. Heroická ctnost je vždy jednou z nejlepších apologií Církve, jako vůbec svatost je jedním z nejúčinnějších důkazů božskosti Církve. A v dějinách charity je tolik heroismu, tolik postav, u nichž - když jsme se nad nimi hlouběji zamyslili - si musíme říci: „Prst Boží jest toto“ (II. Mojžíšova 8, 19). Na nesčíslných místech musíme si říci: „Kdyby Duch svatý nebyl svou sílu propůjčoval těmto lidem, kdyby jeho moudrost, rada, moc zde nebyly působily, lidé odkázaní jen na sebe nebyli by mohli provést své charitativní dílo s takovou nekonečnou obětavostí, podnikavostí, vytrvalostí.“ - Je pravda, ve svých stručných dějinách nemohl jsem tento moment apologetický z heroismu ctnosti vždy plně rozvinouti, musil jsem se spokojiti náčrtkem základních tendencí v dějinách křesťanské péče o trpící; ale aspoň na některých postavách jsem i tuto myšlenku rozvedl podrobněji, u jiných jsem jen naznačil; dá Bůh, že budu moci tuto psychologickou a apologetickou stránku osobností charity ve zvláštní práci později rozvésti podrobněji. Charita, jak se projevila v dějinách Církve, není pouhým dílem lidským; jest i vzácným dílem Božím. Psát dějiny charity znamená i předváděti celou dlouhou soustavu zásahů Božích.

Ještě z jiného důvodu mě dějiny charity zajímaly jakožto theologa. V t h e o l o g i i velmi důležitým oborem vědním jsou t. zv. dějiny dogmatu; na př. dějiny dogmatu vykoupení, neposkvrněného početí a pod. Rozsáhlá literatura obírá se tímto oborem. Obdobně je možno též sledovati dějiny morálky a dějiny nauky a praxe jednotlivých ctností. Dějiny charity jsou příspěvkem k dějinám jedné z nejdůležitějších křesťanských ctností,

lásky k bližnímu trpícímu. Je vědecky velmi zajímavé sledovati, jak základní myšlenka této lásky, tvořící část všeobecného přikázání lásky k bližnímu, stále se udržovala ve své podstatě, jak však praktické její provádění se měnilo a upravovalo podle měnících se poměrů hospodářských a sociálních a podle potřeb doby a místa, jak se těžiště povinností lásky přesunovalo v různých dobách se skupiny skutků milosrdenství duchovního na skupinu skutků milosrdenství tělesného a v rámci téže skupiny na různý druh skutků. Bylo by vděčnou látkou k monografii, kdyby se sledoval vývoj a změny tohoto vnitřního smýšlení, této vnitřní charity, z níž zevnější skutky charitní vyplývají a jsou jejím zevnějším projevem. Ve stručném přehledu dějin charity nebylo ovšem možno podati podrobně i tuto otázku.

Proč jsem však všech otázek, které se vyskytují v dějinách charity, nepodal v celé jejich šíři? To by bylo vyžadovalo velkého několikasvazkového díla, velmi drahého, a na to se v našem malém národě odvážiti nemůžeme. Němci musili svůj původní plán na rozsáhlejší Dějiny charity omeziti na dvousvazkové dílo Lieseovo; francouzské pětisvazkové dílo Lallemandovo před 29 roky se zastavilo, poslední díl pořád ještě není vydán. Proto jsem se rozhodl: Velikost a cena díla musí býti úměrná počtu katolíků našeho národa. Největší služba Církvi a charitě se prokáže tím, když dílo svým rozsahem, cenou, způsobem podání umožní, aby co nejvíce katolíků mohlo z něho těžiti a když vedoucí myšlenky jeho co nejvíce se rozšíří. Jakou cenu pro život mají myšlenky uvězněné v díle nepřístupném pro svou drahotu? Proto musil jsem odmítati mnoho látky, i krásné, abych jen dosáhl toho, co se za daných skutečných poměrů u nás dosíci dá.

Ale o jednu věc jsem se při vší stručnosti snažil: abych čtenáři podal informace plně a bezpečně spolehlivé.

A pro ty, kdo by chtěli v jednotlivých otázkách se zapracovati dále, uvedl jsem všude hojnou literaturu.

Dr. Bedřich Vašek.

Kniha dr. Vaška „Dějiny katol. charity“ vyjde v tyto dny v nakladatelství Velehrad. - Poznámka redakce.

NEZAMĚNUJ DUCHOVNÍ ŽIVOT ZA CIT

Chápe sice jedna škola náboženské psychologie celé náboženství jako projevy ryze citové, ale celé náboženství rozhodně jenom v citu není. A je třeba proti tomu rozhodně bojovat, protože náboženství znamená naplnění nejvyšších lidských schopností nejvyšším předmětem, Bohem. Nevylučujeme ovšem citu. Cit má své místo i v náboženství, ale nesmíme ani sami celý náboženský, duchovní život směštnávat jenom do citového života, ani nesmíme k tomu mlčeti, jestliže lidé říkající, že vedou duchovní život, se spokojují pouze s citovým životem okolo náboženských předmětů.

Bůh je duch a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě se mu mají klaněti. Cit je velmi málo odhmotněn. V rozumu a ve vůli a v životě skutečném se má uskutěčňovati hlavně náboženský život. Jistě, že i cit musí býti zachycen. Ale to je na začátku duchovní dráhy, kdy cit velmi pomáhá tím, že rozumu a vůli podává předmět jejich jako velmi vhodný. Ale rozum musí sám prožít pravdivost a velikost a nesmírnost Božích pravd a vůle se musí rozhodnout pro tohoto velkého a dobrého Boha. Milovat neznamena jen cítiti přichylnost, nýbrž chtít, a to účinně, dobro milovanému. Proto pravá láska může kolikráte být bez citového velkého vzrušení, ale nemůže býti bez vůle provázené rozumem. Rozum ukázal vůli, dobrotu a láskyhodnost předmětu a vůle nyní chce svému předmětu dobré, snažíc se o toto dobro. V lásce Boží chceme velikost a slávu Boží, chceme jeho svatou vůli, chceme, aby On měl přednost ve všem a především v našem životě. To je skutečná láska. Tato láska musí dále žít a nás vésti, i když se cit odmlčuje. Je řada lidí, domnívajících se, že žijí v duchovním životě, kteří by celý svůj duchovní život rozplýtvávali ve sladkých citech, v nábožných citech a kdovíjakých ještě různých citech. Jakmile ale jednou poznávají svou citovou neschopnost, jakmile se jim v duši zatmí, jak-

mile je překvapí to, čemu říkají tupost duchovní, anebo vyprahlost, hroutí se celá jejich zbožnost a domnívají se, že je veta po jejich duchovním životě. Tak chápou třeba citově i lítost. Jsou nešťastni nad tím, že se třeba nerozplývají v slzách, zatím ale pravá lítost znamená odvrácení se od hříchu jako od něčeho ohavného (*dolor et detestatio*, jak říkají moralisté).

Citem sice začíná předehra duchovního života, i finale jeho vyznívá, podle sv. Tomáše, vyvrcholení duchovního života, když neschopnost rozumu a vůle vyjádřiti nějak tušenou přítomnost Boží v duších, přítomnost důvěrného obcování vystřídá cit, kterým poznává člověk *ex quadam dulcedine amoris* Boha přebývajícího v duši jako doma, jako přítel v milované duši. Ale celý běh duchovního života jest těžký a klopotný zápas rozumu, snažícího se o spočinutí v temnotě víry a vůle, snažící se o to, aby Bůh měl v jejím životě prvé místo ve všem. Toto je pravý duchovní život: jen Ty, o Bože ve všem a především, tvá vůle na prvním místě. Ne já, ale jak ty chceš, Pane! A když chceš v temnotách a když se mně přibližuješ tak, že cit rozpačitě musí se držeti stranou, i tím tě chci milovat, že takto mne vedeš, že mne chceš vésti do duchovní oblasti své lásky, protože jsi duch a kdo tě chce opravdu a čistě milovat, musí tě v duchu a v pravdě milovat!

Tedy pozor na nebezpečí přílišné citovosti v náboženském životě. Znáám více lidí, kteří se dovedou ve sladkých chvilkách božího laskání rozplývatí něhou, aby pak propadli nejčernější nečinnosti, když se Bůh odmlčuje jejich citu. To není náboženství, nýbrž sobectví, a ještě sobectví nižšího rázu, protože se spokojují s nasyčováním nižších schopností. - Braitó.

VŠEMU POROZUMÍŠ V PŘÍTOMNOSTI BOŽÍ

Tázali se sv. Ignáce z Loyoly, co by dělal, kdyby bylo zrušeno jeho Tovaryšstvo. Odpověděl: Oddal bych se čtvrthodince rozjímání a pak bych již na to nemyslíl. Čtvrthodinka před tváří Boží, čtvrthodinka promodlená by mu stačila, aby i takové ráno porozuměl. Proč nás

tak často drtí věci nepříjemné, různé rány, které nás stihají? Protože se s nimi měříme pouze se svými vlastními silami, protože se snažíme sami na ně najít odpověď, protože vidíme při nich pouze sebe.

Kdo se postaví v takových okamžicích před tvář Boží, kdo se důvěrně dohoví s Bohem, porozumí i takovým navštívením. Nejprve si uvědomí, že Bůh je láska a dobrý i v takových dopuštěních a že má nejlepší úmysly a plány i s takovou ranou. Dále si uvědomí, že sám nestačí na porozumění všem otázkám, hlavně že neporozumí sám ze sebe všem spleťtostem životním. Poznává, že se musí opřít o moudrost nekonečnou, o moudrost Boží a jí ponechat poslední vysvětlení, moudrosti, která jest zároveň nesmírně láskyplná, která vše pořádá zároveň s láskou a k našemu nejvyššímu dobru. Posléze pochopí člověk v takovém tichu uklidnění se před tváří Boží, že není sám na světě a že nejsou tu jenom jeho zájmy, nýbrž že moudrost Boží pořádá z osudů tolika lidí své svaté plány, které nakonec vedou k duchovnímu dobru všech. Jenom kdybychom více věřili nejenom v Boha, nýbrž také Bohu. Pak bychom i byli účastni onoho dobra, ke kterému vedou tajemné plány Boží, osudy nás všech kolikrát divně propletené.

Ve světle Boží přítomnosti zjeví se nám všechno docela jinak, jeví se nám ve věčném světle a svatém, Božím smyslu. Ó kdybys znal dar Boží! Poznáš ho, jestliže se vším staneš nejprve ve světle moudrosti a lásky Boží, jako svatý Ignác. - Braitó.

ABY ZJEVENO BYLO SMÝŠLENÍ MNOHÝCH

Křesťan uhlazený a přesný. Navenek. Dával ze všeho desátky a plnil všechny vnější povinnosti. Bylo to tak zavedeno. Jemu se při tom slušně vedlo. Nebo bylo to docela třeba i jeho živobytí. Snad bylo křesťanství nebo jeho stav docela i ve vážnosti. Byl horlivý a zbožný. Ba, on byl vzorný. Někdy uměl být i horlilem bratří. Napomínal a poháněl je. Najednou vezme Bůh takovému člověku a horlivci všechno, vezme mu čest a dobré jméno, pohodlí, vážnost, samozřejmost jeho vznešenosti.

Kdo pak jde za Kristem? Kdo pak vzdá čest jeho ponížení? Takovému člověku se má dostat velké milosti, že smí pít kalich zároveň s Pánem. Má být ponížen s poníženým Kristem. Má vytrpět odpírání, znamení Páně ve svém okolí, ve svém životě. Ale cedr libanonský se hroutí. Nezná Krista. Rozhodně ne poníženého, krvácícího, poplivaného... Takoví říkají: My jsme očekávali, že on znovuzřídí království izraelské a zatím je poražen. Ergo nos erravimus. Tedy jsme se mýlili. Ježíš je nejjistější a působí nejneomylněji, když byl a když je znovu stále ukřižován. Nikdy ho neznali. Znali Krista zprostředkovatele poklidného pohodlí, v němž věčná blaženost byla dobrou dekorací, slušným příslibem, korunou dobrého života na zemi. Proto, když Kristus zklamal, opouští ho. Kristus ale nezklame. Říká to jakoby varovně všem, kdož se chtějí odvážit jít za ním, že svým nejmilejším je připraven dát pronásledování, utrpení a ponížení. Ježíš upozorňuje předem na tento způsob své lásky.

Ve chvílích kdy Kristus chce dát lidem co má nejvzácnějšího, ukazují takoví lidé, že toho nejsou hodni. Očekávali od Krista velmi málo. Když jim nabízí více, odstupují od něho. Nebo ho i zrazují. Již jim nic neříká. Nic jim nedává. Jsou zničeni a ztraceni. Ukazují, že nemilovali Krista, nýbrž své časné výhody z něho. Ukazují, že jim byl Kristus cizí a oni cizí Kristu. Zjeví se jejich smýšlení, jejich nitro. Nebyli Kristovi, protože jejich nitro bylo plné jich a ne Ježíše. Ve chvílích navštívení se ukázalo jejich sobectví. Někdy zrazují Krista i veřejně, někdy jen vzdychají, stydíce se veřejně Krista zapřít, vzdychají nad tím, že se rozhodli kdysi zdát se být jeho učedníky, jsou smutni nad tím, že je Spasitel vzal za slovo. - Braitto.

ZNEUŽÍVÁNÍ VELKÝCH A SVATÝCH SLOV

Slyšel jsem nedávno a četl rovněž námitku proti častému opakování modliteb. Námitka říkala, že pak nejsvětější slova modliteb a nejsvětější skutečnost obsažená v modlitbách zevšední, a že jich pak lidé užívají

bez úcty, bez lásky, až jich zneužívají. Vykládají tímto způsobem ono strašné zneužívání jmen Božích, které se rozmohlo mezi dnešními křesťany a nekřesťany. Vykládají toto znevažování tím, že se svatého jména užívalo jako běžného pozdravu. Užívalo prý se ho tak často, až úplně zevšedněl.

To není důvod. Nikdy není vnější příčinou vnitřního. Může vnější působiti, ale tím, že se nabízí vnitřnímu. Když je ale vnitřní silné, když je živé, odolá snadno vnějšímu. Když je vnitřní dobré, živé, ubrání se vnějšímu vlivu špatnému.

Kořen věci je jinde. Když se podařilo odkrviti duchovní život, je přirozené, že vnější projevy vnitřního, duchovního života ještě dlouho potrvají. Ale to neříká ničeho proti vnějšímu vyjádření vnitřního posvěcení Bohem a naplnění Bohem a svatými slovy. Pokud je vnitřní život plný a duchovní, musí se projevit na venek a čím je bohatší, tím hojnější jest i jeho vnější projev. To je docela přirozený zákon duchovního života. Nesnáz začíná tam, kde ochabuje duchovní život, kde se ztrácí, zředňuje. Zůstávají z něho vnější formy, které se stále více vyprazdňují, až klesnou na pouhé citoslovce, na pouhé slovní výplně. Tak neznamená lék proti zneužívání a znevažování a znehodnocování svatých slov a svatých věcí báti se vnějších projevů vnitřního života, slov a symbolů, nýbrž báti se především duchovní prázdnoty. Když tu odstraníme, nemusíme se báti duchovní plnosti vyjádřené navenek co nejbohatěji.

Tudíž nebudeme v bázni před možným zpovrchněním střežiti se vnějších forem, nýbrž budeme hleděti na to, aby tyto formy opravdu vyjadřovaly vnitřní plnost, aby vnitřní život byl skutečně stále udržován, rozdmýcháván a rozmnožován. Zůstaňme věrni velkým věcem a nemusíme se báti velkých slov. - Braitó.

KŘÍŽ PŘED TEBOU

Vystěhoval se z našich, i tak zvaných dobrých rodin kříž. K velké duchovní škodě. Svatým byl kříž školou duchovního života. U něho se naučili více než ve všech

učených knihách. Kniha kříže mluví o velké lásce Boží, která dovedla obětovat vlastního Syna, o velké lásce Syna Božího, který se dovedl z lásky k nim obětovat. Kdybys měl kříž Páně před sebou, mohl bys takhle třeba rozjímat. Pohlédnu na kříž, pokusím se sečíst v duchu rány Ježíšovy. Nesečtu. Ale vím, že jedna z těch kapek, že to všechno patří mně. A pak vím, že mne nemůže opustit ten, který mne tolik miloval, že láskou umírá za mne... Pak vím, že tato náruč je mně věčně otevřená. Že nejsem nikdy opuštěn, pokud se sám nespustím této probodené paže. Tato láska je pevně přibita na kříž... Mohu se opřít o její věrnost.

Když se naučíš denně dívat se na kříž a denně aspoň chvilku rozjímati o utrpení Páně, nabudeš docela jiného názoru na bolest vůbec a na svou zvláště. Poznáš její svatou, v Ježíši Kristu ovšem, výkupnou cenu. Denně rozjímat o hořkém utrpení Páně třeba okamžik, znamená rozumět utrpení, až přijde, být na ně připraven.

Opatři si třeba drobný křížek, abys jej mohl nosit sebou, abys jej mohl mít před sebou při práci. Zadívej se na svaté rány Páně. Utrpení Ježíšovo chce dáti velkou, svou cenu utrpení tvému, když se naučíš spojovati své utrpení se svatým utrpením Kristovým. Vžívej se denně do jeho svatých úzkostí a bolestí. Nebudeš sice potom méně trpět, ale budeš trpět dobře a lépe, a to je nejdůležitější.

A pak můžeš číst o hrůze hříchu v knize Kříže. Poznáš, že i tys zranil svého Spasitele, že i tys ho ukřižoval, že ani tys neměl s ním soucitu. Kristův tklivý pohled s kříže i tobě bude tichou ale důraznou výčitkou: Chceš mne zas křižovat? Takový pohled na kříž ti nahradí mnoho knih duchovních a mnoho podrobného rozjímání. Zkus to a možná, že s tím vystačíš na měsíce.

Braitó.

LÁSKA K BOHU

Mnozí lidé si představují, že láska k Bohu je něčím, co se týká jen našich citů - a někteří na základě toho považují již za lásku k Bohu, dovedou-li v sobě mnohé něžné city rozvíjet - kdežto druhým, kteří jsou založeni

střízlivěji, zdá se to jakýmsi umělkovaným předstíráním, ba nejapným náboženským sentimentalismem.

Láska k Bohu nemá podstatně s rozcitlivělostí nic společného. City jsou výsledkem takorůzka neviditelným, ba většinou nevyjádřitelným při s o u č i n n o s t i d u š e s B o h e m. Je tedy láska činností - souhrou - souzvukem vůle lidské s vůlí Boží.

Pojímáme-li takto kult Božského Srdce - Nejsvětějšího Srdce Ježíšova - pak se nám bude mnohem výrazněji jevit v tom, v čem člověk Božské Srdce činorodě n á s l e d u j e, než v tom, jaké city k Němu je schopen rozvíjet. Nesmíme to ovšem posuzovat podle nějaké zevnější činnosti, ale podle vnitřní činnosti, která utváří tvar duchovního života.

Co by nám byla platná velká láska - třeba k Bohu Otci - kdybychom ji chtěli vidět jen v něžných projevech! U povah citlivých není tak snadno rozvíjet různé city, vděčnosti na příklad, zbožnosti, lítosti. Spojení s Bohem musí však být hlubší, má-li zasáhnout do celého našeho života - má-li být pro nás nositelem života. Taková „hloubka“ není nic všeobecného, není to, co si snad představujeme jako náboženskou hloubku - je to zcela určité sestupování do hloubky, se všemi svízely a těžkostmi, jako každé sestupování do hloubky. Člověk se musí shýbat, prohrabávat, prokopávat, hledat skutečné žíly pokladů, a skoro ani nemá času na nějaké zvláštní rozněcování, když je v tak těžké a namáhavé práci. A při tom přece už pracuje láska k Bohu, ba v z r ů s t á láska k Bohu, když směrnicí je hlas Boží vůle. Jak bych mohl nemilovat Toho, jehož následuji?

Taková láska se dosti těžko vyjadřuje, a ještě obtížněji formuluje do nějakých přesných ohraničení - neboť její přesná ohraničení jsou ony určitosti, skrze něž se k Bohu dobývá. Nemusí vzdychat, ó Bože, ó Bože, když celá existence duše je jediným vzdechem k Bohu - napětím k Bohu.

N e p l n í m - l i Boží vůli, moje horování pro Boha a o Bohu je k ničemu. Duše nic z něho nemá. Hledím-li plnit Boží vůli, pak tlak Boží vůle formuje duši, otevírá jí nové cesty, učí ji snášet různá břemena, činí ji

vláchnou, poddajnou - rozevírá v ní vnitřní život, vybavuje k činnosti všechny její utajené schopnosti. To je dílo mezi Bohem a duší, a nikdo než duše a Bůh nemůže jej být účasten. Ani můj přítel, ani kdokoli jiný nemůže za mne tuto vnitřní práci konat, hlas Boha za mne slyšet a pro mne přijímat - jako také já to nemohu činit za nikoho druhého na světě.

Toto je asi pro mnohé lidi nejnejpříjemnější ze všeho. Chtěli by milovat Boha, dovedou roznítit i mnohé velkolepé city k Bohu - ale jakmile se jedná o to, aby s Bohem osaměli, a začali spolupracovat na Božím díle - berou nohy na ramena. Chtějí slyšet ustavičně svůj hlas - a k tomu jsou tu přece různí lidé, abychom jim vykládali a psali o tom, jak Boha milujeme, a jak pro Boha horujeme. Jen ne ale dál! Jen ne do té nepříjemné práce, která znamená, že budu dlouho sám, a to tak dlouho sám, až si uvědomím, že před Bohem na věky věkův budu stát sám - sám a zcela sám se svou duší, jíž se má Bůh dotknouti.

Utíkáme před Bohem, před hlasem Božím, a vymýšlíme si kde co, jen abychom s Ním nebyli chvíli sami. Musíme dělat to, neb ono, a dovedeme si toho vymyslet velmi mnoho, aby nás to co nejdále vysunulo z té základní samoty, která je nutná pro každou součinnost s Bohem. Stále hledáme člověka, který by nám k Bohu cestu ukazoval - který by nás vedl - který by za nás myslel - a snad i za nás Bohu naslouchal. Nepovede to k ničemu. Nemluvme o lásce k Bohu, když před Bohem tak dovedně prcháme a tolik času musíme věnovat jiným věcem, než je naslouchání Bohu.

Kult Nejsvětějšího Srdce je podstatně kultem, vedoucím k nadpřirozenému životu duše, to jest především tedy k o s a m o c e n í duše s Bohem. Aby chtěla a dovedla být sama, aby se učila být sama s Bohem. Aby zavřela dům před povyky zevnějšku. Pak láska nezadržitelně musí působit, jako musí vytékat voda z pramene otevřeného. A působení lásky je život lásky, tedy ani mluvení o lásce, ani rozněcování se k lásce. Srdce se nepotřebuje rozněcovat k ohni, je-li vnořeno do živlu ohně. Ba nemusí ani myslet na to, že hoří, že je stra-

vováno, že chce hořet a že chce být stravováno. Oheň je proměňuje v sebe, protože je schopno hoření.

Marie Štechová.

LÁSKA K BLIŽNÍMU

Také láska k bližnímu nezáleží v „citech“. Milovat bližního podle přesné nauky Církve znamená, činit mu dobro. Ne takové dobro, jaké on si představuje, ale takové dobro, jaké pro bližního žádá Bůh.

Proto se může často stát, že mu v mnohých věcech musíme dělat překážky - a neplnit jeho přání - a vypadat, jako bychom nebyli jeho přáteli. Proto se může zdát, že se budeme muset velmi často bránit proti jeho různým neoprávněným požadavkům a vymáháním, kterými ve jménu lásky k bližnímu na nás útočí. A hlavně, dočká se často toho, že na mnohé jeho něžné výlevy citů bude se odpovídat strohou střízlivostí, a přece ani v nejmenším nemusí být lásky k bližnímu málo, je-li takových výlevů a něžných objetí nedostatek.

Posuzovat lásku k bližnímu podle nějakých přeněžných citů a vyznávání, bylo by omylem. Láska k bližnímu má být účinná. Účinná je, když mu zabezpečujeme se své strany tolik dobra, kolik jsme vůbec schopni mu zabezpečit.

Láska musí být v něčem jiném viditelná - než ve vnějších projevech, které jsou někdy velmi snadné lidem sentimentálním a všelijak přecitlivělým. Musí být patrna na celém základním vztahu k druhému člověku, v němž vidíme duši Bohem stvořenou. Kristus jasně ukázal, v čem je dobro naše a našich bližních, i v čem je zlo. Sledujeme-li vždy ve všem jejich dobro - aniž o tom mluvíme a aniž se komu z toho vyznáváme - učinili jsme pro lásku tolik, kolik bylo třeba.

Jako si naši bližní často zvráceně představují svoji lásku k nám a domnívají se, že si za ni mohou koupiti plnění své vůle, tak ji také zvráceně očekávají od nás - totiž zase jako plnění své vůle. Domnívají se, že s nimi musíme na procházku, když si zamlouli s námi jít na procházku, a kdyby všechna naše práce tím byla zkažena a ohrožena, nijak by je to v rozpaky neuvedlo.

Domnívají se, že je málo milujeme, neplníme-li ve všem jejich vůli, jako se domnívají, že Bůh na ně zapomněl, když nedělá to, co mu nadiktovali.

Druhý potřebuje pokoj a kdybychom ho účinně a spravedlivě milovali, pak mu ten pokoj budeme přát a nebudeme brát pod různými záminkami, na příklad, že se nám náramně zachtělo jeho přítomnosti, jeho práce a podobně. Místo toho budeme ho však ustavičně obléhat svými city a sympatiemi - a samozřejmě očekávat totéž. Ono se totiž při bližším pohledu na takovou lásku k bližnímu brzy ukazuje, v čem vězí čertovo kopýtko: milujeme tak neobyčejně sebe, že bychom byli tuze šťastni, kdyby celý svět ležel u našich nohou - a plnil naše přání. A když to nejde s celým světem, tak ať to dělá tetička, sestřenička a osoba, kterou „zbožňujeme“. Mají přinést pro nás všechny oběti, které jsme si právě vymysleli, mají snášet bez odmluvy všechny naše hříchy, chyby a nezpůsoby, byť by je sebe více ohrožovaly. Máme jim dovolit, aby byli nejen v našem bytě, v našem soukromí jako doma, ale aby vůbec do všeho vsuňovali své prsty, co se jim uzdá, třeba i do zájmů našeho života věčného.

Svatý Jan z Kříže ve Výstupu na Karmel ukazuje, v čem je čistota srdce, co je tedy předpokladem každé lásky k člověku. „Čistota duše pozůstává v tom, aby se nepřipoutávala k žádné osobní náklonnosti, ať se to týká tvorů nebo jakýchkoli jiných věcí, ba aby se ani nezdržovala připomínkou na to.“ (3. kniha, 2. kap.)

Je z toho patrné, že všelike ty „city“, jimiž naši bližní někdy nás zahrnují, jsou potud neúčelny, zbytečny a jim samým na velkou škodu, pokud totiž vycházejí z jejich sebelásky a - mají sloužit jejich sebelásce. Jsou-li však pravé, totiž nesobecké a nevypočítavé, pak jsou jako rosa na květině: dávají svěžest každému dobrému skutku, který nám bližní prokazuje. Netíží nás v ničem, v ničem na nás nedělají nátlaku, neobtěžují nás zbytečnými nároky a velkými požadavky - jsou vždy v plné vnitřní souhře s námi a proto jsou pro nás tak osvěžující. A protože na nás nechtějí působit žádného násilí a účinně směřují vždy k našemu dobru, spokojí se ve

všech okolnostech tím, co jsme. Tedy nežádají samozřejmě žádného osobního přilepování a nalepování se na druhého, přejí mu plnou svobodu - a vezmou vždy vděčně za vděk každým, sebe sušším projevem lásky: neboť věřte mi, všichni jsme nebyli stvořeni k úloze milovníků a všichni jsme se nemohli naučit těm slovům, jimiž srdce mluví k srdci.

K čemu třeba řeči, kde účín mluví?

Marie Štechová.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

FÉNELON: Briefe an einen Stiftshauptmann. Zeugen des Wortes 28. Herder, Freiburg, 1940, 1.20 RM. Právě v tomto druhu Fénelonovy činnosti, v dopisech, je nejzřetelněji viděti jeho náboženskou osobnost. V dopisech, které jsou adresovány vévodovi Chaulneskému, mluví k lidem rozličných stavů, k mnichům, mladým mužům, k šlechticům, jeptiškám, ke královské rodině. Jeho slova mu dovedla získat mnoho přátel, protože z nich mluvila láska k nim a láska k Bohu, která u něho naprosto nebyla nějakým abstraktním a neurčitým pocitem, která byla vždy u něho spjata s pojmem milosti. Milost, ta působí na naši vůli, že jednáme spravedlivě, i když snad nepocítujeme v srdci uspokojení nad svým jednáním. V tom totiž bývá skryta většinou naše sebeláska. Milovati Boha, to znamená milovat ho ve všem, co stvořil, a to z lásky k němu, nemůžeme milovati Boha, aniž milujeme jeho tvory. To byla síla, která poutala tolik přátel k tomuto velkému muži. To je také ta síla, která vyvěrá z jeho díla.

FREUNDORFER JOSEF: Das ewige Evangelium des Kreuzes. E. Wewel, Krailing, 1939, str. 74, 1.25 RM. Tato kázání pronesl autor nedávno v pasovském dómě o pašiovém týdnu. Ale jejich obsah je nikterak neomezuje na tuto dobu, hodí se právě tak dobře k rozjímání postnímu jako pro každou jinou dobu, neboť zachycují nejzákladnější myšlenky novozákonní theologie, jež platí dnešnímu člověku za základní pravdy životní vůbec.

HENGSTENBERG: Das Band zwischen Gott und

Schöpfung. Bonifacius-Druckerei, Paderborn, 1941, str. 215, cena 6 RM. Hengstenberg rozvádí v této knize svůj filosofický a náboženský názor. Docela ve stylu posledních myslitelů německých vypořádává se s aristotelskou a scholastickou metafysikou a snaží se dokázat, že nevyhovuje, nedostačuje raziti nové cesty. Chce dokázat, že aristotelská filosofie nestačí jako podklad pro teologii a pro vybudování nauky o světě a životě nadpřirozeného zjevení. Hengstenberg se snaží zachytiti pro náboženství a zjevení poslední proudy moderního myšlení. Kniha je prozatímním souhrnem celé dosavadní Hengstenbergovy metafysické práce. Hengstenberg nepřijímá existenciální filosofii, nýbrž snaží se o novou ani ne realistně aristotelskou ani existenciální, nýbrž o filosofii exstenciální, že věčnost proniká čas a čas že je zasazen do věčnosti a na tom buduje další vývody.

HERWEGEN ILDEFONS O. S. B.: Svatý Benedikt. Praha, 1940. Z němčiny přeložil Jiří Matouš. Opat benediktinského kláštera v Maria Laach, jenž je dobře znám jako průkopník liturgického hnutí v Německu, je snad nejpopovolanějším, aby podal život svatého Benedikta způsobem hodným jeho velikosti. Zejména po stránce duchovní je tu zachycena imposantní postava patriarchy západních mnichů způsobem velkorysým, takže knihu jest doporučiti předně jako duchovní četbu. V krásné úpravě vydalo benediktinské opatství v Břevnově.

KOEPGEN GEORG: Die Gnosis des Christentums. Müller, Salzburg, 1940, str. 360. Není tomu dlouho, co vyšlo první vydání této originelní knihy. Jestliže nyní máme v rukou druhé vydání, je to jen potvrzení její kvality, o níž jsme se zmiňovali již při prvním. Mezi theologickými publikacemi posledních let má tato stále primát pro svůj obdivuhodně pronikající pohled do hloubky křesťanství a náboženské skutečnosti a také pro novost svého pojetí. Znovu opakujeme, že tento pokus o zpracování katolické theologie ve smyslu fenomenologických zásad při zachování katolické pravověrnosti znamená zajímavý pokus o zúrodnění theologické spekulativní práce.

MICHL J.: Evangelien, Geschichte oder Legende? Fr. Pustet, Regensburg, 1940, str. 140, 3.20 RM. Zdálo by se, jako by autor měl nositi dříví do lesa, jako by chtěl řešiti otázku dávno odbytou. Ale tuto domněnku odmítá hned na začátku. Nechce znovu rozvířovati otázku o historičnosti evangelií. O tom již bylo dost napsáno. Chce však uvést čtenáře do dnešního stavu badání a studia

v tomto směru, poukázati na potíže, které jsou s tím spojeny a zároveň ukázat cesty k řešení. Dílo se opírá o nejdůležitější poznatky a studie poslední doby v tomto oboru. Význam knihy tedy spočívá v tom, že vyvozuje důkaz věrohodnosti evangelií na základě těchto nových výzkumů a dochází jasnými vývody k přesvědčení, že v evangeliu, jež pojednává o Kristu Pánu a jeho díle, jsme na pevné půdě. Ke konci knihy krásně vystihuje, jaký má být vzájemný poměr vědy a víry a ukazuje na jejich nutnou souvislost a spolupráci při vědeckém zkoumání evangelií.

PASCHER JOSEF: Inwendiges Leben in der Werkgefahr. Wewel, Krailing, 1940, str. 144, 3.80 RM. Přednost Pascherova díla vidíme v tom, že se otevřeně staví proti duchovním matematikářům, kteří jsou schopni si pošetile vypočítávati zásluhy podle vykonaných dobrých skutků nebo odmodlených Otčenášů a Zdravasů. Skutečný duchovní život je docela něco jiného. Naše zásluhy, které si získáme sami, jsou nepatrné. Velkou váhu tu mají zásluhy Kristovy, jeho oběť na kříži a na oltáři, z níž nám neustále pramení proudy milosti.

SCHREYER LOTHAR: Bildnis des Heiligen Geistes. Herder, Freiburg, 1940, cena 7.50 RM. Kniha s obrazy, ale hlavně s velkým bohatstvím nových myšlenek. Na větách Písma, na výročí a myšlenkách Otců a theologů, na výtvorech umělců ukazuje Schreyer vanutí Ducha Božího. Je to čítanka vybraných textů Otců, mystiků a hlavně světců. Ti mají v knize hlavní slovo, jako by měli míti vůbec, myslím, hlavní slovo v utváření duchovního života křesťanů. Vítám s nadšením tuto prvou čítanku o Duchu svatém a doporučuji někomu, kdo by měl chuť vydat dobrou věc, překlad tohoto klenotu.

WOLF PAUL: Nietzsche und das christliche Ethos. J. Habbel, Regensburg, 1940, str. 186, 2.80, 3.80 RM. Paul Wolf přistupuje k problému s náležitou výzbrojí. Otázku poměru Nietzscheova ke křesťanství nepodceňuje, ani ji nepřekrucuje, přistupuje k ní s opravdovou vážností. Vyslechne zde celou odpověď Nietzscheovu, na tuto otázku, kterou on předhodil, ale dává také promluvit křesťanství, a to tak, že čtenář se při tom přesvědčuje stále víc a víc, že láska je tím sjednocujícím a vlastním pramenem křesťanského života. Tím je asi také vystižen význam Nietzscheův pro křesťany, že jim totiž má být vzpruhou, jejímž působením dnešní křesťanství musí dojít k silnému a svobodnému sebevědomí.

Z RŮZNÝCH POLÍ

BREHM BRUNO: Die sanfte Gewalt. Román, Pieper, München, 1941, str. 420. Velmi vtipný román s dobrou ethickou náplní, ve kterém ženy léčí mužskou lehkomyslnost. Román je z důstojnického prostředí předválečného Rakouska. V knize ožívá celá vídeňská dobrosrdečnost, oslnivý třpyt velkoměstského života. Jen divně dnes jaksi působí bezstarostná prázdnota některých těch vrstev, ve kterých se román rozvíjí. Myslím, že nikdo nelitoval těch starých časů. O to jsme opravdu dále, že se život bere hodně vážněji a že na řešení problémů není třeba takových vtipných prostředků. Brehm ukazuje, jak zůstává lidské srdce věčně a všude stejné a že je třeba dobrati se jeho kladných tužeb, aby se rozbušilo v souzvuku krásy a dobra.

DÖRFLER: Judith Finsterwalderin. Kösel-Pustet, München, 1940, str. 390. Dörfler nestárne ve svém jiskřivém, hluboce křesťanském umění. Dörfler je velký realista, ale hlavně realista duchovních pochodů, které sleduje na své hrdince Juditě velmi čistě a umělecky. Vede ji z dětského nadšení ke klopotnému životu, plnému obětí. Je to román historický a zároveň psychologický, který je naplněn velkými kulturními znalostmi a velkou psychologickou jemností. Kniha připraví mnoho krásných chvilék poučení i osvěžení.

CAMENZIND JOSEF M.: Jugend am See. Erzählungen aus der Innerschweiz. Herder, Freiburg, 1940, str. 238, 3.40 RM. Povídky Camenzindovy jsou, jak ostatně sám říká v úvodě, pokračováním jeho prvního díla „Mein Dorf am See.“ Zase to jsou vzpomínky z mládí, které dovedou v něm probuditi zašlé časy s opravdovostí strhující. Je to dětská prostota, lehkost chlapeckého dětství ve volné a krásné horské krajině, prohloubená, ale životní zkušeností zocelená mravním křesťanským názorem; obšťastňující a rozveselující, ale také poučující a vychovávající četba. Motivace je zaměřena podle lidových zvuků rodného kraje básníkovy, jež jsou mnohdy odrazem liturgie církevního roku, zabíhá do volnosti přírody, obírá se prostými, mnohdy bezvýznamnými lidmi, jejichž život je stejné ceny jako lidí jiných, jejichž cíl je u všech stejný, jeden a tentýž, cíl, který není na tomto světě a v tomto životě.

GÖBELS HUBERT: Ulkige Sachen. Herder, Freiburg, 1940, str. 232, 4.40 RM. Soubor nejrozmanitějších veselých povídek pro mládež od nejrozumnějších autorů ně-

meckých. Jsou však vybrány tak, aby měly přímý vztah k dnešní mládeži, aby jí nebyly cizí, a aby jí také vedle zábavy poskytly poučení. Delší povídky, kratší příběhy, slovní hříčky, i hádanky, dělají z knihy značně veselou četbu pro mládež.

GRÜNEWALD HANS: Die pädagogischen Grundsätze der Benediktinerregel. Hoheneichen Verlag, München, 1939, str. 188, 4.50 RM. Řádové stanovy sv. Benedikta byly již předmětem mnoha studií i s hlediska pedagogického, a to hlavně v duchu katolické církve. Autor je si vědom, že začíná nový druh studia tohoto důležitého základního díla. Podává nové pohledy a hlediska, která mohou zajímat každého dnešního člověka nejen katolíka. Snaží se vystihnout v regulích právě tyto věci způsobem vlastním, na předešlých pracích nezávislým. Je to dílo svým pojetím naprosto nové a proto je mu nutno věnovati patřičnou pozornost.

PAGÈS HELENE: Geheimnis um Monika. Herder, Freiburg, 1940, str. 78, 1.25 RM. Malý příběh o opravdové lásce k bližnímu se silnou tendencí proti modernímu volnému manželství. Hlavní osobou je tu vlastně prostá Rentel, zosobňující vzor pečlivé matky, a pak malá Monika, opuštěné dítě nepořádných rodičů, kteří se o ni nestarali. Cizí osoba vychovává dítě v silnou, křesťansky smýšlející osobnost, jež dokáže tak zapůsobit na své okolí, že přiměje i svého otce, který se k ní nikdy nehlásil, aby se dal na cestu pokání. Právě tak jako je tu jasně vyzdvížena mateřská péče chudé služebné o cizí dítě, stejně jasně je tu vystiženo, jak se prohřešují nejen přímo na svých dětech, ale vůbec na společnosti lidské rodiče, kteří zanedbávají výchovu svých dětí.

PAPINI GIOVANNI: Ewiges Italien. Die grossen im Reich seiner Dichtung. Müller Salzburg, 1940, str. 400, 7.20 RM. Papini, jako přední básník a spisovatel dnešní Italie, si pokládá v této práci za přední povinnost vystihnout z duchovního dědictví svého národa právě to, co má hodnoty nejtrvalejší, a probudit je k novému působení. V tomto svazku zachycuje velikány, kteří mají všichni lví podíl na dosavadním stadiu kulturního vývoje evropského lidstva. Neobírá se malými ani prostředními zjevy italské literatury, nýbrž spěje jen za opravdovými velikány, jejichž díla stále živě působí. Zachycuje jejich nejhlubší smysl, proniká až k hranicím lidského a božského v jejich díle. Není to tedy běžná literární historie, zde mluví básník o básnících. Ústřední postavy tohoto svazku vytváří trojice Dante, Petrarka,

a Boccacio. Sloh i při své velkorysosti je velmi srozumitelný, takže se před námi skutečně otevírá „věrný obraz vývoje věčné Italie.“

STUHLÝ FRANTIŠEK: Bůh v srdcích českých básníků. Školní nakladatelství v Praze 1940, str. 62, 6 K. Výbor básní s poznámkami k výkladům i opakování římskokatolického náboženství na školách národních a středních. Je to knížka skutečně praktická. O tom by nejlépe promluvili katecheti na národních školách. Bude sloužit předně jim. Dříve si takové věci museli pracně vyhledávat, což vyžadovalo také mnoho času. I doprovod vydavatelův k jednotlivým částem je přiléhavý a přináší mnoho námětů pro praktické úvahy v náboženství, které také učiní tuto hodinu žactvu příjemnější a získá větší jeho zájem. A to je asi také přední smysl této knížky.

VOSSLER KARL: Einführung in die spanische Dichtung des goldenen Zeitalters. Konrad Behre, Hamburg, 1939, str. 113, 3.60 RM. Vossler zde podává soubor svých přednášek, které kdysi přednesl ve španělsku a které nyní sám přeložil. Není to snad literárně historická příručka v běžném smyslu slova, zachycuje „historii formy, to jest smýšlení doby, které se projevuje básnickou řečí.“ Zajímavé je pozorování souvislosti mezi rozkvětem mocnářským a rozkvětem na poli umění: kdežto rozmach moci státní představuje ve Španělsku největší rozpětí století šestnácté, pro umění jsou to století dvě, totiž šestnácté a následující sedmnácté, a to hlavně, jak ukazuje na příkladech Calderona, Lope de Vegy, Velazqueza a j. Dědictví nezlomného ducha náboženského ve zlatém století, španělská mystika je tu zachycena ve zvláštním oddíle, zvlášť probírá pohanské motivy, zvlášť naturalismus. Je to studie při svém nevelkém rozsahu bohatá na postřehy a pozorování.

„Rozsévač.“ Přejeme upřímně tomuto časopisu jeho rozšíření. Je to list při vší své lidovosti opravdu duchovní, který navazuje na rozmach katolické myšlenky v kruzích intelektuálních a výslovně se hlásí k tomu, oč se naše hnutí snaží mezi inteligencí. „Rozsévač“ zlozil předsudek, že pro lid se musí psát jenom sentimentálně a ne rozumově. Proto má naše sympatie a několik našich přátel v něm činně spolupracuje. Není to apoštolát nijak méněcenný, i když se obrací k prostým a chudým.

H. O.: To byla dušička velmi malodušná a neznající dnešních poměrů, která vám mohla říci, že překladu spisů svatého Jana od Kříže nebude nikdo čísti, mimo církevního censored a sazeče, včetně překladatele. Denně roste počet přihlášek na celé dílo sv. Jana od Kříže. První svazek právě vyšel a postupně vyřizujeme objednávky podle přihlášek. Nemeškejte i vy poslati co nejdříve svou přihlášku na toto velké dílo, které má otevřít nejbohatší zdroje katolické, duchovní a mystické myšlenky. První svazek s velmi bohatými poznámkami literárními, historickými a theologickými i filologickými stojí pouze 60 K.

Přednášky: Nepodepsala jste se na dopis, ale klidně jste se mohla, protože všechno je krásné co píšete. Mám větší důvěru v dopisy podepsané. Chtěla byste přednášky o různých předmětech, ale nezapomeňte, že chceme pořádat Vyšší náboženský kurs, že k běžnému poučování jsou tu jiní a jiné přednášky. Nemohou všichni konati všechno. My konáme tento druh apoštolátu. Uznávám plně potřebu i jiných kursů pro jiné potřeby a posluchače přicházející bez základů, ale pro ty je třeba docela jiných přednášek. Doporučuji Vám četbu Frýdeckých brožur Životem, které podávají dobré odpovědi na všechny ony otázky jak je uvádíte.

Prosíme o dary na náš tiskový fond: Poslední dobou vydali jsme opět řadu nových krásných duchovních knih. Zvláště jsme hrdi na vydání českého překladu Summy sv. Tomáše a na Sebrané spisy sv. Jana od Kříže, jehož druhý díl dáme co nejdříve opět do tisku. Naše nakladatelství nemá vůbec žádných finančních základů, jen čtenáři našich knih si zaplacením ponechaných knih umožní vydávání knih nových. Ale nutně potřebujeme Vaší finanční pomoci, abychom mohli vydávati dále, rychleji a větší věci. Je ještě tolik krásných knih, které bychom Vám rádi ukázali. Proto Vás snažně prosíme, vy, kterým Pán dal nějaký přebytečný groš, pošlete nám při placení předplatného nějaký dárek sebe menší. Korunka ke korunce a brzo můžeme mít opět nějaké peníze na větší věci. Přes veškeré zvýšení ponechali jsme nezvýšené předplatné studentské, protože ale máme hodně studentů a ještě mnohým posíláme naše nejrozumnější časopisy zdarma, prosíme Vás, abyste nám pomohli v tomto jistě bohulibém díle.

Dominikáni: Co jsou a co chtějí. Olomoučtí profesori dominikánského bohovědného učiliště vydali právě krásně vypravenou knihu o dominikánském řádě. Přes sto stran, na kterých je řád probrán se všech hledisek. Studenti, hlase se o tuto knihu, máte-li zájem o náš řád. Obdržíte knihu gratis a vyplaceně. Ostatní mohou knihu obdržeti za režijní cenu pouhých 10 K. Prosíme své dobrodince, aby nám zakoupením této knihy umožnili rozdávání knihy studentům. Pány profesory nábožen-

ství rovněž prosíme, aby na tuto knihu upozornili své žáky, o kterých by mohli tušiti, že by se nám hodili jako naši spolupracovníci. Dnes máme již, čeští dominikáni právo dovolávat se této veřejné pomoci po veškeré své činnosti, kterou právě pro studentstvo konáme. I pánům profesorům náboženství milerádi pošleme knihu gratis, aby mohli poznati náš řád a upozorniti na něj své studenty. Objednávky rovněž na administraci Edice Krystal, Olomouc.

Doporučujte Hlubinu i začátečníkům v duchovním životě. Chceme letos opět v různých kursech všimati si právě začátků duchovního života. Tak můžete klidně Hlubinu doporučiti i těm, kteří by rádi začali s kraje.

Poděkování: Nejprve děkuji všem nesčíslným čtenářům a přátelům, kteří mi poslali blahopřání ke svátkům a ke jmeninám. Uznají, že nemohu všem ani tiskopisem poděkovati a že tak činím touto cestou. Slibuji denní vzpomínku při modlitbách a při mši svaté našim přátelům a o totéž prosím.

Prosíme o mše svaté: Prosím drahé velebné pány hlubináře, aby aspoň několikráte do roka odsloužili, anebo aspoň jednou mši svatou za naši duchovní rodinu. Hledte, drazí bratři. Již je mnoho vás, kterým Hlubina otevřela cestu do semináře, které duchovně vedla. Splaťte prosím tímto svou vděčnost. Potřebujeme tolik nadpřirozené pomoci. Není pak krásnějšího daru nad mši svatou. Oznamte nám, kdy hodláte celebrovati mši svatou za nás a já pak v Hlubině to ohlásím.

Rovněž vás srdečně zveme do našeho III. řádu, který se reorganisuje a slibně rozvíjí. I bohoslovce do něho zveme, protože náš třetí řád je z nejkrásnějších forem laického apoštolátu.

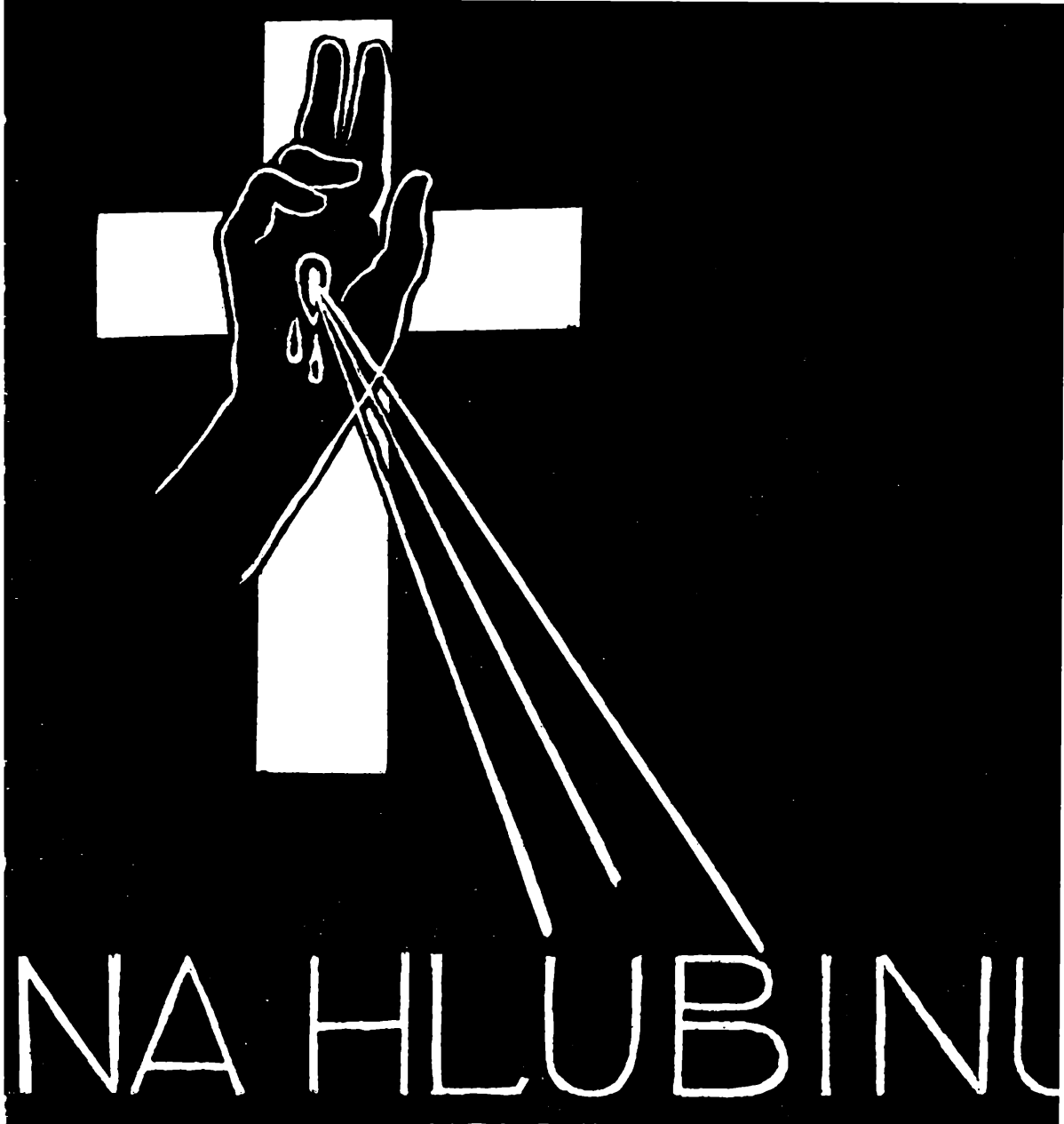
Dne 15. února slouží P. Brait mši svatou za všechny naše dobrodince, přátele, čtenáře a spolupracovníky. Spojte se v ten den v modlitbách a v účasti na mši svaté, velebné pány prosíme o memento na týž úmysl v ten den.

Naše společná mše svatá v Praze bude dne 2. února při příležitosti přednášky Vyššího náboženského kursu. Mše sv. u Dominikánů na Starém městě o 8. hodině. Mše svatá recitovaná, po ní promluva. A před ní příležitost ke sv. zpovědi.

Společná mše svatá naše v Brně. Rovněž při příležitosti naší přednášky v Brně dne 23. února. Mše svatá o půl 10. hodině dopoledne. Před tím příležitost ke sv. zpovědi. Při mši svaté promluva. Po ní duchovní rekollece pro Akad. sekci III. řádu.

Díky za propagaci: Upřímně Pán Bůh zaplať také všem, kteří se přičinili o rozšíření našich časopisů. Kdyby neobdrželi náhodou náš krásný soukromý tisk, ať se o něj přihlásí!

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

Zásady. Bochořák, Oheň 129 - Braitto, Nejvážnější překážka 130 - Habáň, Citlivost 134 - Merell, List sv. Pavla Efeským 139 - Středa, Církev a pravda 143 - Durych, Touha po pohrdání 147 - Kalista, Blahoslavená Zdislava 151 - Škrabal, Žalm 130: Píseň stupňová 158 - Duchovnost hesychastů 161 - **Život. - Pracovna. - Žeň.**

1941

Ročník XVI. Číslo 3.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

vyšší náboženský kurs v březnu

V PRAZE II., v klášteře voršilek, dne 1. věrouka, 8. Písmo svaté, 15. mravouka. Začátek o 7. hod. večer.

V BRNĚ, v sále Umělecko-průmyslového musea, Třída Horst Wessela, dne 8. věrouka, 22. mravouka. Začátek o půl 7. hod. večer.

V PŘEROVĚ, v sále Městského domu, dne 4. Začátek o půl 8. hod. večer.

V ROUDNICI n. L., v sále kapucínského kláštera, dne 2. a 16. Začátek o 3. hod. odpoledne.

hovorna

DRUHÝ ŘÁD DOMINIKÁNSKÝ

Druhý řád dominikánský jest řádem rozjímavým s čistě mnišským určením. Sestry mají stále dlíti u nohou Páně, rozjímati, modliti se, pěti chvály za ostatní a usmiřovati Boží spravedlnost a vyprošovati celé Církvi milosti, odpuštění, světlo. Záležitost druhého řádu u nás vstupuje tyto dny do rozhodujícího období. Našel se již útulek a nyní co nejdříve začne svou působnost první klášter druhého řádu dominikánského u nás, jenž kdysi měl u nás tak slavnou tradici. Vyzýváme naše dívky, aby se přihlásily k tomuto velkému dílu smíru, zadosti-činění a lásky k Bohu i k bratřím. Nejnížší věková hranice je 18 let, nejvyšší 30 let. Přihlášky a dary na vdp. provinciála P. Mag. Met. Habáně, Olomouc, Bernardinská 14. V nejbližší době vydáme informační knížku i o této řádové větvi. Pomozte nám všichni budovati tento stánek Boží lásky u nás. Máme dosud pouze jeden Karmel v Praze a jedno cisterciácké opatství v Předklášteří u Brna. K darům použijte jenom složenky, vložené v tomto čísle.

Z Á S A D Y

Klement Bochořák:

OHEŇ

Nejvyšší výkřik posledního
člověka na kře planetě,
zraku vítězného
odvahou k pravdě zakleté

ve sváru čísel Empedokla.
Čtyřzvukem jejich výbuchu
krev poznání do hlíny tekla
z kráteru noci na duchu.

Jsem rozpětí a střed, kde sálá
červa a krále protiklad,
k slunci mě matka pozvedala
na vlasech jeho létem hrát.

Jsem zpěvák, výška Krista Pána
do smyslů hlas můj srazila,
než blesku Jeho zdravá rána
tušení ve mně vznítala.

Řád vzhůru tancem zdůrazněný
a vůle staň se tlukotem
radosti mé z křídel a ženy,
radosti, že jsem plemenem.

S věčností mezi lidmi sami,
já, oheň, voda, vzduch a zem,
co sesterské své zalíbení
si našly v hrdém řádu mém.

NEJVÁŽNĚJŠÍ PŘEKÁŽKA

Je jí hřích anebo ještě spíše zdroj hřichu, neřest, totiž hříšná pohotovost ke hřichu. Ta stojí nejnebezpečněji proti pokroku v duchovním životě. Proti ní je tedy nutno připravit se k vážnému zápasu.

V tom se jeví milosrdenství Boží, že nás milovalo prve, než my jsme si ho zamilovali, že nás volalo nejrozličnějším způsobem, každého podle jeho povahy a potřeby, jak bylo nutné a radné jej volati a přiváděti k sobě. Tak některé volá skrze anděly, jiné skrze patriarchy, proroky, apoštoly, někoho si přivádí zázrakem vnitřním nebo vnějším, jiného si přitáhne ranami, jiného zase láskyplným pohlazením, podle toho, co na jednoho každého působí.

Jedním takovým voláním výstražným a účinným je rozjímání o hřichu a o jeho matce - neřesti. Ne snad jenom rozjímání o trestech Božích, ne snad jenom bázeň před rozhněvaným Bohem. Již sama úvaha o hřichu a o neřesti je mohutnou vzpruhou, voláním neobyčejně silným. Začátečník nemá lepší myšlenky, nad kterou by se zamyslel hodně vážně, než je myšlenka na hřích, na neřest.

Hřích je nejprve, jak jsem řekl, pýchou, vzpourou, která se nechce podříditi Bohu. V každém hřichu je pýcha vlastní vůle. Tak jak je nejprve míti v patrnosti svou sebelásku, která chce prosaditi sebe, svou vůli a své názory, tak je důležité podívat se na ovoce této sebelásky, na hřích. Podívat se na toto smutné „stvoření“ ďábla a nás samých.

Hřích je nejprve pohrdnutím moudrou vůlí Boží, postavením své ubohosti proti moudrosti nesmírné, proti moudrosti milující, která dává zákony z lásky k nám, abychom nebloudili, aby-

chom se nemýlili a nehledali zbytečně. Hřích je tedy nejprve pro tvou duši útěk od Boha. „Aversio a Deo“ a přikloněním se ke tvorům. To je onen povzdech proroka. Mne opustili, studnici vody živé, a vykopali si cisterny, cisterny rozpuštěné, které nemohou udržeti vody . . . Útěk od Boha je hřích. A přikloněním se ke tvoru. Opo-
vrhnutím moudrým zákonem Božím a přikloněním se ke tvoru, ale nejprve následování svého vlastního rozumu a své vlastní vůle, neřízené podle moudrosti a lásky a pravdy Boží.

Útěk od Boha je samo sebou již velkým proviněním a porušením řádu. Toto porušení pak se stupňuje a označuje podle toho, jak velice je ten Boží řád jeho vůlí stanovenou tím hříchem samotným zvláště porušen. Tak vzdychá takřka, abych obrazně mluvil, tvorstvo pod tímto zneužíváním jeho proti Tvůrci.

Ale hřích sám by nebyl tak nebezpečný, kdyby nebylo hříšného návyku, kterému se říká neřest. Neřest je vlastním nepřitelem duchovního života. Neřestí nazývá sv. Tomáš I. II. q. 71. hříšnou pohotovost ke hříchu. Jest to návyk, zběhlost, které člověk nabyl hříchem jedním, když je hodně silný, nebo častějším jeho opakováním. Když je hřích odvrácením se od Boha, možno snadno se od tohoto hříchu odtrhnouti, obrátiti se od tvora zase k Bohu, od sebelásky k lásce Boží, postavití opět Boha za Pána a nejvyšší zákon. Ale jakmile hřích vrostl do duše, jakmile zachvátil celého člověka, když člověka drží proti Bohu, to je zlé a to je nebezpečné pro mravní život.

Neřest je proto tak nebezpečná, že znamená zvyknutí si na hřích. Kdo se dopustil třeba i velkého hříchu ojedinele, cítí ještě hanbu nad hříchem a odpor k němu a snadno se obrací milostí Boží. Ale jakmile hříšník vrostl do hříchu, jakmile o něm platí lidové pořekadlo, že špína hřeje, jakmile mu začíná býti v jeho hříšném návyku

docela domácky, je zle. Hříšným návykem, neřestí, stává se hřích a nepravost člověku něčím skoro přirozeným, něčím již jakoby samozřejmým. Stává se jeho zvykem, částí jeho života.

Když je hřích odboj proti Bohu, je neřest stav odboje, odporu proti Bohu. Neřest činí z lidského života jediný řetěz útěku od Boha, činí, že se lidský život podobá životu v zemi pusté a bez vody. Tím je také neřest v určitém smyslu, třebaže ne sama o sobě, horším neštěstím nežli hřích sám. Jest totiž příčinou, matkou hříchu, hlavně tou snadností, kterou strhuje ke hříchu návyk a pohotovost. Neřest znamená celkovou otravu, znamená takřka přeorientování člověka. Říká dobrému zlé a zlému dobré. Neřest vede totiž člověka k docela jiným, novým úsudkům. Posuzuje všechno ne podle zákonů Božích, podle moudrosti Boží, nýbrž podle této své vleklé duchovní otravy.

Člověk propadlý neřesti neusuzuje více ani podle zákonů Božích, ani podle zdravého rozumu, nýbrž ve všem je veden jakoby v mrákotách svou tajnou neřestí, která mu převrací pohled, překrucuje tvar, skresluje skutečnosti, mění barvy. S takovým člověkem se těžko domluvíte. Proto je tak těžké obrátiti podobné lidi. Všechno nadpřirozené je jim španělskou vesnicí, řečí cizí, ba až nejspnou.

Neřest se totiž uzavírá Bohu, protože staví člověka a celý jeho život mimo Boha a proti Bohu.

To platí o neřestech týkajících se úplného odcizení se Bohu. Jsou ale i neřesti, které sice nestavějí nic nad Boha, ale přece jen vedle Boha, jak to činí hřích všední. Jsou pak i neřesti, návyky hříšné, týkající se ne odcizení se Bohu, nýbrž pozvolného odcizování se Bohu. Jsou to neřesti, mající za předmět drobné nevěrnosti, nepřesnosti, drobná provinění, nerušící úplně zákon Boží, ale porušující jej. Neřest ze všedních vin, pohotovost ke všedním hříchům je rovněž nebezpečná, protože ucpává přítok milostí na celém

jednom duchovním úseku. Na jednom místě ne-
koluje, neproudí milost Boží v životě takového
člověka. Ale to je právě nebezpečí všedního hří-
chu, o němž mluví svatý Tomáš, že totiž člověka
navyká nejenom na onen hřích, nýbrž na hřích
vůbec, že tím pozvolna odcizuje člověka Bohu,
že na jednom úseku v určitých drobných a men-
ších záležitostech nevládne Bůh, nýbrž lidská
pýcha, sobectví, sebeláska a jak to všechno chce-
te nazvat.

Z takového praménku šíří se nákaza do duše.
Takový pramének všední neřesti dává vysychati
životu Božímu v duši. Proto je neřest tak nebez-
pečná. Když si totiž jednou člověk navykne na
drobná přestupování zákona Božího, kdo zaru-
čuje, že se člověk zastaví, že tato neřest nepo-
roste, že se neodváží větší vzpoury, vážnějších
přestupků?

Kdo chce vystupovati v duchovním životě, mu-
sí zahájití odhodlaný boj proti svým neřestem,
ať se týkají přestupků smrtelných nebo všedních.
První tedy snahou musí býti boj proti hříšným
návykům, které odvádějí od Boha, ohrožují účast
na Božím životě v duši a navykají na zlé, příklá-
nějí člověka ke tvorům a tím jej odvádějí od
Boha.

Proto se musíš nejprve dobře poznat, abys vě-
děl, které hříšné návyky tě ovládají, ke kterým
hříchům a v čem z nich jsi pohotový, který hřích
tě nejvíce láká a strhuje od Boha ke tvorům. To
je velmi důležitý předmět tvého sebepoznávání,
tvého sebezpytování. Kde tkví kořeny tvých du-
chovních neúspěchů, tvých pádů, tvých odvrátů
od Boha. A když je najdeš, nesmíš proti všem
naráz se rozběhnout. Najdi si mezi svými neřest-
mi neřest základní, která je matkou všech ostat-
ních. Proti ní pak zahaj boj, vytrvalý a neúpros-
ný. Nesmí ti býti líto sebe samého. Protože člo-
věk se velmi rád ustrne nad sebou. To ovšem je
velmi ošidné a nevyplácí se. Budeš proti svým

neřestem bojovat odstraňováním příležitostí, bděním nad sebou, odoláváním pokušení, ale hlavní zbraní ti musí zůstat pozitivní, kladné cvičení se ve ctnosti proti které stojí právě ona neřest, ona neřest základní.

Ze začátku tu pomáhá denní kontrola zpytování svědomí. Ovšem, abys v tomto kontrolování neustrnul, abys to nepokládal za hlavní a nedůvěřoval tomu přespříliš! Mohlo by tě to svádět k neupřímnosti vůči sobě samému a pak by ta kontrola byla jenom uspáváním sebe a zavíráním očí před skutečností.

A jako předmět k rozjímání v tomto duchovním období je dobré rozjímati o utrpení Páně, které způsobily naše hříchy, o spravedlnosti Boží, o trestech ve věčném zavržení od lásky Boží. Ke konci pak o marnotratném synu, o Dobrém pastýři, o Ježíši, příteli hříšníků. Ovoce tohoto boje je velký duchovní pokoj. V tomto pokoji uslyšíš další volání Boží, volání neobyčejně tichá a důvěrná, jichž bys nepostihl ve hluku neřestí.

P. M a g. M. H a b á ň O. P.:

CITLIVOST

V životě lidském má velkou roli citlivost. Od mládí až do nejzazšího věku chvění citlivosti nás provází a člověk není lhostejný k jejím projevům. Se stanoviska psychologického citlivost znamená určitou vnímavost na zevnější podněty, na které reagujeme uvnitř. Čím snadnější je vnitřní reakce, tím větší je citlivost na popudy.

Přirozeně má tato vnímavost a citlivost ten účel, že napomáhá k duševnímu vzrůstu a obohacení. Vnitřní život lidský, který reaguje na zevnější svět, obohacuje se dojmy, představami, pojmy v poznání, ale i city nebo emocemi, které se probouzejí uvnitř při vnímání zevnějších věcí.

Citlivost ve smyslu vnímavosti má velký duševní význam. Její prací si přibližuje duše vše, co je krásné a dobré, co probouzí v člověku nové myšlenky a city; odtud pramení všechno nadšení a vzrušení, které podporuje lidskou činnost a rozhodování. Citlivost má poměr k přirozenému rozvoji a vývoji dušezevnímu. Tímto projevem duše lidská nabývá podivuhodného zisku na kráse, světle, na radosti a veselí, získává orientaci v okolí a prostředí. Každá nová věc vzbudí svým způsobem zájem o sebe, neboť působí na tuto lidskou citlivost.

Přirozeným významem citlivosti je zároveň patrné, že tato duševní citlivost je prostředek k vývoji duševnímu a že trvá hlavně po dobu vývoje. Tedy mladší věk je vždy citlivější a vnímavější pro nové věci než starší. Proto také v mladším věku lidském je větší a snadnější nadšení a snadnější zájem o nové věci nebo zájem o krásu a radost ze života. Jakmile se zmenší tato citlivost přirozená, člověk musí pak s větší námahou svého rozumu a vůle získávat na vzrůstu duchovním. Nejcitlivější je duše lidská pro lásku. Každý pojem lásky, který je citlivostí vyvolán v lidské duši, zanechává stopy své vznešenosti a velikosti a dává vzrůst na velkorysých vlastnostech duše. Tam, kde láska vykonala svůj pravidelný běh od dětství až do dospělosti, tam lze očekávat od duševního života lidského dobré ovoce a skutky opravdu lidské. Citlivost i v tomto smyslu duševním má své odstupňování podle věku a podle normálnosti svých projevů. Je na př. porušena její rovnováha v době dospívání nebo většími otřesy nervovými a duševními, takže snadno pak se projeví nenormálním, nemocným způsobem. Citlivost ve smyslu duševním má svou mravní hodnotu pro člověka potud, pokud je řízena normální kontrolou lidského rozumu a v duchovním životě, pokud je spravována a ovládána zásadami víry a života z víry. Dodává lidské duši

jemné vnímavosti a reaktivnosti na vlivy milosti Boží a na působení Boží v duši. Projevům duše dodává vnitřní něžnosti a vroucnosti, zvláště lásky Boží nebo v modlitbě.

Je-li citlivost upotřebena jako samozřejmý jev duševního života tak, že napomáhá člověku k duševním ziskům a vzrůstu na př. v lásce Boží, nebo je-li zdrojem radosti ze služby Boží, je-li pramenem nadšení pro krásu Boží a pro život z ctnosti, pak citlivost je v dobrých službách mravního a duchovního života. Tak jako táž citlivost v přirozeném řádu napomáhá člověku k vnímání krásy a k nadšení nad uměleckým dílem, tak v duchovním životě dobře použita, obohacuje nadšením z krásy Boží a radostí, nadějí, touhami a jinými projevy, jimiž se vznáší duše vzhůru k Bohu a je podporována ve snaze o ctnosti a na strohé cestě: „Zapři sebe sám a následuj mne!“

Duchovní věci zvláště na začátku duchovního života budí v duši tuto jemnou citlivost pro radosti duchovní, které rozechvívají duši zvyklou většinou jen na smyslové věci. Citlivost pro duchovní radost je velmi významná pro začátečníky duchovního života, aby byli odpoutáni od hrubých radostí smyslů, které duši poskvřňují a aby byli obráceni k radostem z věcí Božích, které začínají poznávati. Nesmí se však duše zastaviti na těchto rozechvěních citlivosti z věcí duchovních, jako by v nich záležela svatost a také je nesmí přepínat do vyčerpání, neboť citlivost je snadno vyčerpatelná a pak následuje únava a nechť k duchovním věcem. Nejlepší způsob je přirozený chod projevů, t. j. přichází-li spontánně takové rozechvění, použít ho k větší službě Boží, k horlivějším úkonům své podřízenosti a lásky k Bohu, ale neulpívat na nich, neměřit podle nich svou zbožnost, která záleží spíše v úkonech vůle než citlivosti. Nedostaví-li se někdy rozechvění citlivosti, nejsou tím menší úkony zbožnosti a nesmí tím trpět oddanost do služby Boží.

V dalším vývoji duchovního života ustupuje rozechvění citlivosti pevné a stále disposici vnitřní k dobru a ke službě Boží, kterou si získáváme ctností. Ctnost znamená radostné a ochotné jednání podle vůle Boží, jejíž radost je pevná a stálá, pocházející z uspořádané základny vnitřní. Proto je nutné budovat velmi záhy v duchovním životě na místě pouhého chvění citlivosti úkony ctností, které znamenají sílu duše jednající správně, ke cti Boží a konající dobro v každém ohledu a za všech okolností. Jsou duše, u nichž citlivost nikdy nevyprchá, ani v období, kdy už se cvičí nebo už si získaly ctnosti. V každém období může prospět tato citlivost k větší vroucnosti a k většímu posvěcení svých úkonů a k horlivějšímu plnění vůle Boží. Je možné být pak citlivý na hlas Boží, na působení jeho milosti, na něžné projevy lásky Boží k nám a tak upotřebit všechnu citlivost na Boží lásku.

Nesmí přesunout člověk svou citlivost na sebe a na reakci proti jiným, proti slovům nebo jednání jiných. Jsou typy lidí, uzavřených do sebe, kteří mají velkou náklonnost k tomu, aby soudili a jednali podle toho, jak se jich věci dotýkají, zda jsou jim věci nebo lidé příjemní nebo nepříjemní, kteří se kochají svými city, žijí ze svých citů a rozechvění. V případech, kde toho citu bylo vzbuzeno málo, snaží se svými úvahami a reflexí najít místo nebo popud ve slově nebo v jednání jiných, aby se mohli oddat svému smutku, nebo rozhořčenosti, aby vylákali ze sebe slzy bolesti pohansky pěstěné a sobecky obrácené na sebe. Takové prožívání citlivosti a jejích záchvěvů je značně sobecké a nemůže posloužit duši k rozmachu duchovní krásy a k rozvoji lásky Boží a ctností, naopak trpí tím všechny dary Boží milosti, které duše už dostala. Takové sobecky citlivé duše chtějí se podobat skleníkovým květinám, které nesnesou vítr ani náraz studena; pak ovšem

nemají v sobě ani pevnosti ani stálosti nutné k ctnosti a k opravdovému duchovnímu životu.

Takoví lidé citliví dovedou v sobě rozhlodat vše, i co je krásné a dobré na bližním, neboť jejich citlivost sobecká byla dotčena jinak a proto nemůže pro ně být nic dobrého na bližním.

Pro přílišné zabývání se svou citlivostí opomíjejí vnímavost pro Boží působení a pro vliv milosti a proto sobecká citlivost uzavírá přímo duši Božímu vlivu a posvěcení. Postup v duchovním životě je naprosto nemožný. Sobecká citlivost velmi škodí duchovnímu vzrůstu a velkým rysem svatosti, které vytváří v duši Bůh, dovede-li se vybavit ze své sobecké citlivosti.

Citlivost jako vnímavost a snadné rozechvění vnitřní, dobře upotřebené ve službě Boží a podřízené rozumu a víře, napomáhá k posvěcení duše. Stane-li se však stálým ohledem na sebe, chce-li jí kdo používat jen pro sebe a mařit drahocenný čas určený pro službu Boží, pak se stane překážkou rozvoje duchovního vzrůstu milosti a svatosti v duši. Takové duše upotřebují všechnu svou duchovní energii na své falešné smutky, na bezdůvodné pláče a utrpení a nechtějí se naučit velkorysým úkonům lásky k Bohu a zapomenutí na sebe.

Stane-li se sobecká citlivost přímo chorobným stavem v duši, pak takoví lidé jsou nesnesitelní u bližních, i sami pro sebe. Jediná citlivost je správná a ta je naše něžná pozornost na lásku Boží, na působení darů Božích v nás, na krásu Boží a na velikost dobroty Boží, jak se jeví v díle Kristově, na př. v jeho utrpení. Je odůvodněná citlivost pro bližního, pro jeho utrpení a pro jeho bídu, a pohne-li k tomu, abychom mu pomáhali. Stane-li se sobeckým obrácením do sebe, ruší nesmírně příliv a působení Boží v nás, odnímá nám citlivost pro lásku Boží a pro ušlechtilost podle Boží vůle.

Dr. Jan Merell:

LIST SV. PAVLA EFESKÝM

Oslavený Kristus - hlava Církve (1, 15-23).

Proto i já uslyšev o vaší víře v Pánu Ježíši a o lásce ke všem věřícím, nepřestávám za vás děkovati, vzpomínaje na vás ve svých modlitbách: Kéž Bůh Pána našeho Ježíše Krista, Otec slávy, vám dá ducha moudrosti a zjevení, abyste ho dobře poznali. Kéž osvítlí oči vašeho srdce, abyste věděli, k jaké naději jste povoláni, jak bohaté je dědictví jeho slávy pro nás, kteří věříme. Působivost moci jeho síly se ukázala na Kristu, když ho vzkřísil z mrtvých a posadil na své pravici v nebesích - vysoko nade všecko knížectvo, mocnosti, síly i panstvo a nad každé jméno, které se jmenuje nejenom na tomto světě, nýbrž i v budoucím - a všecko poddal pod jeho nohy. Jeho dal za nejvznešenější hlavu Církve. Ta jest jeho tělem, plností toho, jenž všecko vším (milostmi) naplňuje.

Jásavý hymnus na Nejsvětější Trojici uzavírá svatý Pavel díkůvzdáním a prosbou za adresáty listu. Apoštol děkuje za víru a lásku čtenářů (v. 16) a prosí Boha, aby je osvítlil k hlubšímu poznání tajemství Božích, zvláště mysteria povolání za dědice věčné slávy (17-19).

Již sv. Jan Chrysostom si všiml častého spojení víry a lásky v Pavlových listech a nazval je *θανμαστήν τινα ξυνωρίδα* obdivuhodným spřežením, jež vynáší duši k nebi. Apoštol uslyšev o víře a lásce čtenářů, nepřestává za to děkovati Bohu a neustále za ně prositi, aby rostli v dokonalosti, aby Bůh Pána našeho Ježíše Krista, který je Otec slávy, jim dal ducha moudrosti a zjevení, aby ho dobře poznali.

Pavel dobře ví, jak je nutné pro mladé církev-

ní obce proniknutí a prohloubení v novém zjevení a proto tolik prosí Boha, aby rozmnožil a osvítil osobní víru čtenářů listu. Duch¹ moudrosti je přiblíží Bohu, aby nadpřirozená řeč zjevení byla řečí jejich srdce, které by dobře rozuměli. Pohnutkou k důvěře, že tato prosba bude splněna je skutečnost, že *Bůh Pána našeho Ježíše Krista* je zároveň Bohem všech věřících a že je *Otcem slávy*, který pro nejvyšší dokonalost je hoden oslavy a jehož dobrota se vylévá na lidstvo a je spoluoslavuje, což se ukázalo hlavně v díle vykoupení. Pavel však nevyprošuje čtenářům pouze chladné poznání tajemství Božích, nýbrž poznání, které zároveň zapaluje: *kéž osvítlí oči vašeho srdce.*²

Apoštol chce, aby křesťané pomocí nadpřirozeného světla poznali trojí věc:

- a) k jaké naději jsou povoláni,
- b) jak bohaté je dědictví jeho slávy pro věřící
- c) a jak nesmírně veliká je jeho moc vzhledem k věřícím.

V úžasu obdivujeme hloubku Pavlova ducha, který hromadí výrazy jimiž chce vyjádřit bohatství dober, jež jsou nám zaslíbena a připravena, až vyvrcholí v oslavě Boha, vyvyšujícího nade vše Krista.

Naděje, k níž jsou věřící povoláni, je naděje věčné blaženosti (srv. Kol. 1, 5; Tit. 2, 13). Pro věřící je nejenom připraveno dědictví, ale dědictví slávy. Nesmírná moc Boží vzhledem k věřícím se objeví v plné síle až v onom okamžiku, kdy nás Bůh vzkřísí, aby nás uvedl do nového, slavného a věčného života.

Dokladem této nekonečné moci Boží je pro nás to, co učinil Bůh Otec druhé božské osobě, když ho totiž *vzkřísil z mrtvých a posadil na své pra-*

¹ Duchem moudrosti není zde myšlen přímo Duch sv., nýbrž spíše jeho dary.

² Jako často v Písmě sv. i zde *srdce* je myšleno v duchu semitském, jako sídlo rozumu a citu zároveň.

vici v nebesích. Učinil-li to Bůh Otec vzhledem k svému Synu, totéž může učinit i nám.

Pavel se dává opět unést myšlenkou na Boží majestát, který se projevil při vzkříšení Kristově a jako v předcházejících verších, i zde hromadí slova a obraty, jimiž chce vyjádřit velebnost a moc Boží, která je i pro nás radostnou zárukou našeho budoucího dědictví.

S Kristovým vzkříšením je spojeno posazení Kristovo v nebesích na pravici Boží. Apoštol zde užívá obvyklé starozákonní metaforu, která vyjadřuje nejvyšší stupeň pocty u Boha. Netřeba ani připomínati, že tento stupeň pocty byl již v žalmech předpověděn o Mesiáši. (Ž. 110 Vg. 109.) Jaké slávy se tím Kristu dostalo, ukazuje Pavel dále, když vypočítává skupiny nebeských duchů, nad něž vysoko je Kristus povýšen. Jsou to *knížectva, mocnosti, síly a panstva*,³ jejichž podstatnou známkou je moc a síla. *Vše je poddáno pod jeho nohy* a určeno k jeho službě. Kristova sláva je však ještě větší. Apoštol nemůže vyjmenovati všech nebeských anebo pozemských tvorů a proto praví, že ho Bůh povýšil nad každé jméno, to jest, *nad každého, ať již na tomto světě, anebo v budoucím*. Překrásně je tato věta rozvedena v listě k Filipským (2, 9-11), kde apoštol píše: „A proto (pro jeho pokoru a smrt) ho Bůh povýšil a dal mu jméno, které je nade všecko jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré koleno těch, kteří jsou na nebi, na zemi i v podsvětí, a aby každý jazyk vyznal ke slávě Boha Otce: Ježíš Kristus je Pánem.“

Myšlenku o Kristově vyvýšení rozvádí ještě hlouběji sv. Pavel ve dvacátém třetím verši. I všichni věřící mají účast na Kristově slávě a vyvýšení, neboť Bůh ho učinil *nejvyšší hlavou Církve*.⁴ Svůj věčný plán - účast lidstva

³ Podobný výčet nebeských duchů viz Kol. 1, 16.

⁴ Překlad Vulgaty: *Caput supra omnem Ecclesiam* (hlava nade vši církví) neodpovídá řeckému *ὅπερ πάντα*

na životě Božím v Kristu a skrze Krista - uskutečnil Otec tím, že druhou božskou osobu učinil hlavou Církve, jejímiž údy jsou věřící.

Obraz hlavy krásně vykládá sv. Tomáš ve svém komentáři k listu k Efeským: Působnost hlavy vzhledem k údům je trojí: a) Přednost polohy. Tak jako hlava vévodí tělu, tak Kristus má podle Božího plánu přední a nejčestnější místo v Církvi. b) Přednost dokonalosti. V hlavě se soustřeďují smysly a schopnosti. V Kristu jsou soustředěny všechny dokonalosti jež přecházejí na věřící. c) Přednost jednání. Tak jako hlava řídí a ovládá tělo, tak milost Kristova se rozlévá do všech údů jeho mystického těla, neboť: z plnosti jeho všichni jsme obdrželi (Jan, 1, 16).

Závratně hlubokou myšlenku o Církvi, mystickém těle Kristově, uzavírá sv. Pavel větou, která byla odedávna předmětem studia vykladačů Pavlových listů: *Církev je plností toho, jenž všechno vším naplňuje*. Jest velmi nesnadno s jistotou říci v jakém smyslu Pavel chápe řecké slovo *plnost* (*πλήρωμα*). Slovo může míti smysl jednak činný, jednak trpný. V prvním případě (náš překlad chápe *plnost* ve smyslu činném) označuje „to, co naplňuje“, ve smyslu druhém (trpném) „to, co jest naplněno“. Chápe-li tedy sv. Pavel termín *πλήρωμα* ve smyslu činném, chce tím vyjádřiti myšlenku: Církev je plností Krista, je jeho tělem a Krista doplňuje. Tak jako chrup je plností hlavy, údy plností organismu, tak Církev je plností Kristovou. Kristus bez Církve by nebyl úplný, protože Církev doplňuje Krista v tom smyslu, že Kristus potřebuje věřících jako vykupitel a posvětitel.

Domnívám se, že tento výklad odpovídá Pav-

τῇ ἐκκλησίᾳ. Věrněji řeckému textu odpovídá čtení ve vydání Wordsworth-White: *Super omnia Ecclesiae*, t. j. Jeho dal Církvi (dativ) jako hlavu nade vše (hlavu nejvznešenější). Sv. Augustin a sv. Tomáš podle čtení Vulgaty: Bůh dal Krista jako hlavu nade vši Církví, vykládají toto místo v tom smyslu, že Bůh učinil Krista hlavou jak Církve bojující, tak Církve vítězné.

lovu myšlení, zvláště metafoře o hlavě a údech mystického těla Kristova. Proto se může v listě ke Koloským, který napsal rovněž v římském zajetí, radovati z utrpení, v němž vidí doplnění utrpení samého Krista: „Nyní se raduji z utrpení pro vás a doplňuji na svém těle nedostatky utrpení Kristových pro jeho tělo, jímž je Církev“ (Kol. 1, 24).

Myšlenka, že Církev je plností Kristovou, tím, že mu dává možnost, aby pokračoval ve svém vykupitelském díle, je cele pavlovskou. V tomto smyslu Kristus potřebuje Církve, která je jeho doplněním.⁵

J. Středa:

CÍRKEV A PRAVDA

Proti plochým racionalistům byli katolíci nuceni zdůraznit, že víra, totiž živá, užitečná náboženská víra, není pouhé přesvědčení, neboť i ďáblové věří a třesou se - nýbrž je zároveň úsilím vůle - namířením jejím k pravdě - a podřízením vlastních úvah autoritě, tedy spolehlivosti a věrnosti Boží. Ale mnohem častěji byla Církev naopak nucena vymeziti, že její víra není pouhé zaměření vůle, tím méně podřízení rozumu zásadě mimo rozum stojící: že jejím základem nepřestává býti „srovnání věci a rozumu“ - pravda, jakož psáno jest: *Benedicam Domino, qui tribuit mihi intellectum.*

⁵ V tomto smyslu chápal 23. verš již Origenes, sv. Jeronym, Jan Chrysostom a z moderních Robinson, Abbott, Prat, Vosté, Médebiell a j.

Druzí, kteří chápou *πλήρομα* ve smyslu trpném, vykládají 23. verš: Církev je plností, t. j. naplněna Kristem, jeho duchem, silou a mocí, pokud totiž Kristus skrze Ducha sv. v Církvi trvá, ji řídí a věřící svými dary a nadpřirozenou silou (milostí) proniká. Tak Sýkora, Knabenbauer, Lightfoot, Meinertz, J. Schmid, Huby a j.

Ba tvrdíme, že toto trvání na skutečné pravdě, toto ujištění, že náboženská pravda není nic jiného nežli pravda v obyčejném slova smyslu, totiž přesná výpověď o skutečně stávající věci - tvrdíme, že tento poměr k pravdě je přímo zvláštností a odlišovacím znamením naší Církve. A to si ověříme pohledem na jiná náboženství.

U pohanů sice věc je sama o sobě jasná. Jakkoli krásné jsou mythy různých národů (a já aspoň se přiznávám, že kdyby právě tu nerozhodovala pravda nýbrž chuť, dal bych přednost homérským Olympanům před šestikřídlymi tvory našich zjevení) - všichni vědí, že jsou to jen symboly a náznaky „jako v zrcadle v podobenství“. Jakmile na konci antiky chtěli (v obraně proti křesťanství) způsobit skutečnou víru v pravdivost pohanské nauky, byli nuceni tuto alegorie-mi a jinými výklady znetvořit do podoby zmatené, nestvůrné a odporné. A při tom se stalo, že potřeby lidského srdce velice přiblížily pohanství našim naukám. Od „snadno žijících“ bohů homérských jaký vzestup k trpícím spasitelům pozdně antických mysterií! Zde tedy absolutní pravda není.

Může být u nekatolických křesťanů? Kdysi věřili, že ano. Abych nemluvil o starokřesťanských sektách (je zřejmo, že pravé náboženství není smrtelné: tím odpadá „obnovení“ jakékoli nauky) - v prvních dobách po reformaci ovšem myslela každá nejmenší společnost, že ona je pravá, neomylná, původní, samospasitelná Církev Kristova. Flacciáni a arminiáni, supralapsariáni a kameroniáni a kdožví kdo ještě všichni chtěli být neomylní. Ale za nějaký čas se na sebe podívali a řekli si, že to přece jen není pravdě podobné: prohlásili raději, že se budou snášet a že tedy naopak zásada snášenlivosti bude známkou pravého duchovního křesťanství. A dnes už není protestanta, který by věřil v neomylnost své církve. Tím vlastně odpadá nutnost zkoumati nárok

těchto nauk na pravdivost. Ale nutno si všimnout vývoje. Nejdřív začaly vznikat sekty, jako kva-keři a metodisté, kteří se otevřeně přiznali ke svému novému původu. Odmítli tedy vědomě myšlenku viditelné Církve Kristovy, a připustili, že člověk může založit církev. Po nich přišli filosofové, kteří sestavovali své světové obrazy a názory, dychtíce každý, aby v učebnicích budoucnosti slynul jako zakladatel nového směru nebo dokonce školy. Idealism, solipsism, materialism, tvůrčí vzmach a existenciální filosofie byly střídány a obměňovány se zálibou a nerozpačitostí tvůrčích, samoučelných umělců: šlo o pěkně ucelené nebo naopak o pestře vyzdobené (páni do noetiky připletli i estetiku) provedení soustavy, zhola ne o nalezení pravdy. Jakápak pravda? Každý „kladl“ svůj systém a sousedovi ponechal stejnou volnost. Toto byly tedy konce Západu.

A co pravoslaví? Dlouhá staletí tam aspoň bylo lze najít myšlenku skutečné, zjevené, neomylné pravdy: neboť tam byl kus pravého křesťanského života. Ale co se nestalo! Titíž novopravoslavní myslitelé, kteří si získali tolik rozhodných zásluh o vzchopení myšlenky Církve jako živého těla, zároveň jednak z pochopitelné snahy po sjednocení se západními odštěpenci, jednak z povážlivé snahy zdůraznit východní zvláštnosti proti Římu upadli v nečekané nebezpečí. Zdůraznili zajisté cit a vůli na úkor poznání rozumového. A tak najdete u velkého Chomjakova místa, která jen maloučko zlovolný čtenář si může vykládat docela modernisticky: zachování dogmatických a liturgických textů s libovolnou myšlenkovou náplní. Bůh odvrát to nebezpečí od jeho žáků: ale je fakt, že antimodernistickou přísahu měla jen katolická Církev.

Než konečně křesťanství není jediné náboženství, jež se dovolává zjevení. Je tu též Islam. Ano. Ale upře někdo, že Islam je dnes jen ideologická nadstavba pochopitelné asiatsko-africké reakce

proti kolonisačním metodám zdánlivých křesťanů? Že doslovný obsah jeho svaté knihy a historický obsah jeho bohosloví nemá dnes života? Že, jinými slovy, Islam už jako pohanství a úpadkové křesťanství je pouze historickým rámcem naprosto jiného myšlení? Ani zde tedy není pravého nároku na absolutno.

Jestliže ale tento nárok je katolickou zvláštností, pak musíme také zkoumat jeho praktické důsledky. Hned zjistíme, že tento nárok nás uchrání dvou bludných krajností ohledně historické výstavby a vzdělanosti evropské. Jedni zajisté, nepokládajíce už katolickou víru za zjevenou pravdu, chtějí vymýtit katolické živly z evropské vzdělanosti. Měli jsme dost takových průkopníků, kteří chtěli „shodit černou hazuku“ a spět jako v Dykově parodii „za novými cíli, za novými cíli“. Jenže člověk, který se chce zbavit katolické kulturní tradice poněvadž se mu nelíbí Index nebo celibát je jako člověk, který by si usekl nohy poněvadž se mu zdají do x. Ať už jsou jakékoli, jiné nemá: a nemáme jinou kulturní tradici nežli katolickou. - Ale druhá krajnost je ta, pro kterou jsme odsuzovali Maurrase: vidět v Církvi jedině kulturní pokladnici, asi jako památkoví komisaři dávají na restauraci kostelů a někdy by rádi viděli, kdyby se v nich už nečoudilo kadidlem. Sama o sobě je ta myšlenka lákavá: Církev je tak dokonale uzpůsobena potřebám lidstva a její dějiny jsou ozdobeny tolika velkými lidmi, že se vtírá myšlenka: tito lidé sami vytvořili toto zřízení a učení, Církev je sebevědomí lidstva. Tak to Hegel konečně učil o státě.

Ale proti tomu je třeba říci, že člověk není vržen do tohoto světa zlým tvůrcem, není určen, aby žil bez pravdy. Tvůrce je dobrý, tedy člověku je určeno poznat pravdu. Pravda je neměnitelná, tedy pravé učení je neomylné. Nárok na učení neomylné a neměnitelné si činí pouze Církev katolická. A dokladem k závěru z těchto vý-

vodů je, že jediná mezi věrami přežila už dvě vzdělanosti: což je lidské víře zhora nemožno. Ať tedy nálada lidstva je pojmu skutečné neomylné pravdy přízniva či nic: tento pojem je a zůstane znakem a vodítkem naší Církve - sloupu i utvrzení pravdy.

Jaroslav Durych:

TOUHA PO POHRDÁNÍ

Pokoušíš se tedy představit si, jaké by to bylo, kdybys šel do kláštera. Chceš býti upřímný a můžeš si takovou upřímnost dovoliti. Jsi osoba ve světě vzácná a znamenitá a každý onačejší člověk ví, kdo jsi, co děláš a jaká úcta ti náleží. Ty to víš také a jest to pravda, která by nepřestala býti pravdou ani tenkrát, kdyby ti ji našeptával sám ďábel, s nímž se ostatně stýkáš dosti důvěrně. Snad tě tato známost s ďáblem někdy mrzí. To chápu. Jest to tvor mocný, který ledacos umí a ledacos ví, někdy bývá pro takové lidi, jako jsi ty, i výborným učitelem a rádcem, jehož zkušenosti jsou skvělé a neocenitelné, ale přece jen cítíš, že pod svou nadpřirozenou skvělostí a mocí jest to jen duch velmi bídný, který nestoudně zneužívá všech slabostí tvé lidské přirozenosti a omezenosti, a že to, co ti dá, jest vždy nějak podezřelé. Víš, že každé dobrodiní, které ti prokazuje, jest jen osidlem a že musíš býti před ním ve střehu. A já zase vím, že tě tato hra baví jen z jakési nouze. Byl jsi sám. Nikdo k tobě nepřicházel, když jsi potřeboval, aby někdo ukazoval cestu tvé touze, tvé ctižádosti, tvým schopnostem; nikdo se s tebou nesdílel o tvé starosti, zmatky a trudy; ti, kteří něco uměli, spíše žárlivě střežili způsob, kterým dosáhli svého umění, a ti, kteří chodili k tobě nebo kolem tebe, byli spíše jen příživníky nebo zevlouny. Co tedy ti

zbývalo, než přijmouti společníka, který se zdál zkušený, chytrý, dosti trpělivý a štědrý a který věděl, kdy a jak se k tobě přiblížiti a jistě tě naučil velmi mnohému a ani za to od tebe nechtěl, abys mu upsal svou duši. Ty víš, kdo to jest. Stále cítíš, že přátelství vaše není opravdové, ani věčné, a rád by ses ho zbavil. Ale co potom? Budeš sám, úplně sám, a na konci bude se ti tato samota zdáti mnohem bezútěšnější než na počátku tvé mladosti, kdy jsi nevěděl nic, ale s důvěrou mohl jsi očekávati všecko. Snad chápeš svým rozumem, že takový stav bude nevyhnutelný, máš-li zachrániti svou duši; cítíš, že by pak bylo ze všeho nejlepší, kdybys umřel. Tento stav by vlastně pak byl nutnou přípravou na smrt. Žil jsi už dosti dlouho; víš, co přijíti musí, i chceš, rád či nerád, jako rozumný tvor, přijmouti i to, co jest trpké, ale nevyhnutelné. Chceš se vzdáti toho potěšení, kterým tě oblažoval ďábel tolik let. Chápu, že to jest těžké.

A teď bys chtěl do kláštera. Chápu. Když něco, tak už něco úplného. A nejen úplného, nýbrž i zajímavého a zvláštního.

Jistě jsou ve tvé minulosti velmi ošklivé stíny, o nichž svět ani neví. Nelze mysliti, že po tolik let tvé přátelství s ďáblem bylo úplně nezávadné a že jste se bavívali pouze o filosofii. Jistě si vzpomeneš někdy také na věci, při nichž bezděčně ti obličej zrudne, zuby cvaknou a při tom máš pocit velmi dávivý. A víš, že tomu neunikneš, že někdy si musíš sednout do kouta a všecko to zkoušeti, spočítati, znova přeúčtovati a nějak to spořádati stůj co stůj. K tomu zdá se ti klášter místem nejlepším. Mají v klášteře ovšem také požadavky, které mnohým se zdají velmi těžké. Co však bylo by z toho těžké pro tebe? Rozumíš velmi dobře vnitřní hodnotě věcí, znáš i pravidla života duchovního, věříš v Boha a bojíš se o svou duši. A já vím, že bys vstával ihned po zaklepaní, či vyskočil spíše velmi ochotně a ihned co nej-

pečlivěji konal vše, co ukládá řád; že bys vynikal poslušností, i střídmostí, pílí, trpělivostí a příkladným potlačováním vlastní vůle. Ale byl by to div? Vždyť jsi zestárl a mnohého užil! Nebyla by to vlastně mlsnota, sníž bys požíval chleba vyžebraného, a nebyla by to spíše ješitnost, která by ti propůjčovala zvláštní zalíbení v pracích hrubých a ponižujících? Hle, já, myslil bys si, který v životě světském byl jsem tím a tím, chodím se škopkem a umývám schody! Já, z jehož slov kdysi vycházela moc, které přede mnou nikdo se neodvážil odporovati, nyní poklekám před řeholníky, kteří jsou mladší, nezkušenější a snad nebudou nikdy míti jména, které by přetrvalo pamět jednoho roku! Vidím sám, jak jsou slabí, vím, že reptají a že leckomu z nich jest všelicos těžké, co vlastně má řeholníkům býti přirozeností, a přece se skláním, přece poslouchám, hledám toliko ctnosti a před jejich nedostatky rychle zavírám oči nebo snažím se vysvětliti je zvláštní povahou jejich věku a života pospolitého! A co všechno napovídala by ti tvoje pýcha! A ty zajisté víš, že i tam mezi řeholníky byl bys sám, neboť osamocení jest údělem nevyhnutelným i uprostřed bratří. I hledal bys příklad povzbuzení. A kdybys jej našel, viděl bys, že ten příklad jest zvláštní, že se nehodí pro každého, jako lék, jenž pro každou nemoc je jiný. A pak bys byl sám, ale nikoliv sám, neboť vždy byla by s tebou tvá pýcha. A kam bys pak před ní odtud utekl? I ve sklepě, v poušti, v žaláři by vždy byla s tebou. Jak ji přemoci?

Ty víš, co jest pohrdání, vždyť sám jsi ho musil snést mnoho. Kdyby se ti ho bylo bývalo nedostalo, nebyl bys tím, čím jsi. Toto pohrdání ovšem nikterak nezkrušilo tvé pýchy. Právě naopak. Sám jsi pochopil, že bez pohrdání není slávy. Ty jsi po slávě dychtil, proto s mlsností jsi přijímal pohrdání jako pochoutku, na kterou jsi si zvykl, a stalo-li se, že pochoutky této se ti delší

čas nedostalo, byl jsi smuten, neboť bál jsi se o svou slávu v jistém domnění, že konec pohrdání jest nezbytně též konec slávy. Ó vím, jak by ses olizoval, kdyby zřeholných bratří si některý ztropil z tebe posměch, kdyby některý pojal k tobě nenávist, kdyby jiný ti projevował chladnou nedůvěru nebo nevšímavost! V tom by nebylo pro tebe žádné zkoušky, žádného umrtvování; ty spíše bys labužnický se v tom válel, jako kterýsi tvor, který válí se rád zvláště v bahně!

Jistě našly by se i takové věci, na něž vtip tvůj a dovednost tvoje přece nestačí. Nejsi mlád; tvoje paměť už není tak schopná, aby podržovala tak snadno všechny věci, kterým učí se žák. Už bys nemohl tak rychle se naučiti všem odstavcům z knih, zvláště latinských, řeckých nebo hebrejských, a ti mladší by se mohli pak podívo-ovati, v čem jest vlastně tvá schopnost a tvůj vtip, když v takových věcech musíš obtížně doháněti to, co jim je dnes snadné. Ale i proti tomu bys měl záštitu zase v přednostech svých. Znáš zajisté věci, které mnozí z nich nepochopí až za mnoho let. Jsi sčtělý, zběhlý světem, velmi mnoho jsi uvažoval. A to by tě popouzelo stále k pýše.

Jistě potřebuješ pohrdání jako soli. Toužíš po slávě, která bez pohrdání není možná. A nyní se bojíš. Chtěl bys utéci a chtěl by ses zřici třebas slávy. Ty se domníváš, že snad opravdu jest to možné? To si rozmysli! Pak bys opravdu byl truchlivý bloud. Právě to jest to pokušení ze všech nejhorší. Nikdy neutečeš od tváře Boží.

Pravé pohrdání, jehož zajisté potřebuješ, a to nikoliv pro ješitnost, nýbrž pro spásu duše, musíš hledati sám. Ale nikoliv v sobě. Nehleď na sebe, ani na tento svět, jehož pohrdání jest ti spíše jen žertem. Hleď jen na svoje hříchy a na Svatý Kříž!

Zdeněk Kalista:

BLAHOSLAVENÁ ZDISLAVA

Doby, kterými prochází osud lidstva ve svém duchovním vývoji, nezachovávají se stejně k dějinnému odkazu předků, t. j. k historickým tradicím, odkazovaným jim minulými generacemi. Jsou doby, které jako by se laskaly s tímto odkazem, jako by jej znovu a znovu promilovávaly, chtěly rozmnožit a rozhojnit - a jsou údobí zase, která k tomuto odkazu přistupují zcela chladně a snaží se spíše zbavit jej všeho, co není či nezdá se zaručeno a v čem spatřují - ať už oprávněně či neoprávněně - nános pozdější, a zredukovat jej na rozsah menší, kriticky však dosvědčitelný. Takový rozdíl byl také mezi barokem a osvícenstvím - a to jak u nás, tak obecně v celé oblasti západoevropské kultury.

Barok lze po stránce metodické v oboru historickém nejlépe charakterisovati častým užíváním konjektury, která dovolovala mu z daných a kriticky prokázaných fakt vyvozovati děje, události, myšlenky, ba i celé osobnosti a perspektivy dějinné nové, jež vyrůstaly začasť ve zvětšené fantastice doby nejen nad okraj skutečnosti, ale i nad okraj možnosti. Barokní genealog klene před očima čtenářovými mohutné oblouky svých genealogických vývodů až do časů antických a biblických, nestaraje se valně o to, jsou-li spoje mezi jednotlivými osobnostmi vsutku pevně doloženy a spokojuje se jistou - namnoze arci velmi skromnou - možností, že tomu tak bylo. Barokní historik zaplétá ve svoje vyprávění tradice legendické, vlastní dohady uvádí jako fakta (z tří rýh, jež najde na štítech českých knížat z XII. století na jejich mincích, vyvodí třeba, že původní erb českých vévod bylo t. zv. Trojříčí), analogiemi z přítomnosti rozhojní bez rozpaků nedostatek či nevýmluvnost zpráv sta-

rých atd. - Naproti tomu historie osvícenská je především vyznačena kritikou - a to namnoze zase kritikou přehnanou. Pro co není dokladu - hlásá osvícenský historik - nemá místa v historii. A vyvrhuje z historie nejen vše, co vnesla tam zesílená fantastika údobí barokního, ale i mnoho věcí, jež mají za sebou skutečně pevnou tradici a již bylo by lze podrobnějším a poučenějším studiem přece jen pevně dokázat - takže tam, kde dříve bujela bohatá líčení barokních dějepisců a rozvíjely se početné jednající osobnosti, rody, skupiny, děje atd., objevuje se u něho pustá prázdnota.

Tento rozdíl historického cítění a historické práce postihl v našich dějinách mnoho dějinných skutečností, jejichž obrysy byly takovým vystřídáním cele protichůdných názorů na vědecké metody značně znejasněny. Mezi nimi je i osobnost blahoslavené Zdislavy, současnice blahoslavené Anežky České a vynikající představitelky mocného duchovního vznosu české gotiky z první poloviny XIII. věku.

Barok toho věděl o blahoslavené Zdislavě opravdu až příliš mnoho. S podivem sleduje dnešní historik, jak v barokních sepsáních, týkajících se této postavy, přibývá, počínaje takovými hymnami Jiřího B. Pontana z Breitenberka a knížkou Chanovského „*Vestigium Boemiae pia*“ přes Balbína, Steila, Marchesiho a j., až do Reginalda Brauna „*Schutz- und gnadenvolles Heiligtum der löblichen Gränitz-Städt Jahbel*“, stále nových motivů v životopisných líčeních, jak se prohlubují novými a novými detaily staré tradice a pod., aniž by přibylo nějak vlastních pramenných zpráv, z pouhé fantastiky spisovatelů nebo z jejich dohadů. - Od let sedmdesátých XVIII. století však blahoslavená Zdislava, která v době barokní zaujímal ne nevýznamné místo v galerii českých postav světeckých, jako by zmizela skoro z našich dějin. Osvícenský historik

dobře postihl, co na jejím životopisu vybásnil barok, a, jak dovedl býti rychle hotov s podobnými zdánlivě bohatými životními historiemi, zavrhl i postavu blahoslavené Zdislavy takřka celou. U Palackého, který byl přes svůj romantism do značné míry dědicem osvěcenské skepse Dobrovského, sotvaže se její jméno mihne jeho Dějinami národu českého v Čechách a na Moravě a po něm i ostatní historiografie naše i německá v XIX. století zastavuje se u její památky nejvýš zcela stručnými poznámkami, jako je zmínka V. Novotného v III. dílu jeho Českých dějin, konstatující spíše nedostatečnost nových sepsání (Viktora Pintany, Wilh. Schlössingera a j.), jež se pokoušela jíti ve stopách starších barokních tradic a vskutku ne vždy kriticky přejímala jejich dějové rozviliny. Teprve článek profesora českých dějin na německé universitě Karlově v Praze Wilhelma Wostryho „Die selige Zdislava von Gabel“ (s podtitulem „Die Quellen ihrer Geschichte und ihrer Legende“), otištěný v sborníku „Deutsch-Gabel in tausendjähriger Vergangenheit“ znamená v této situaci zřetelný obrat jako pokus o kritické - kritické však i ve smyslu pozitivním, t. j. ne pouze zavrhuující, ale i kriticky budující - vyličení zjevu Zdislavina na základě dnešních našich znalostí pramenných.

A přece životní historie blahoslavené Zdislavy je pro historika, který se zabere do duchových osudů české „gotické renesance“ v XIII. věku, zjevem velmi zajímavým a poučným, a to nejen v souvislostech náboženského, nýbrž i politického a v širším slova smyslu kulturního života českého v době Přemysla Otakara I. až Václava I. Nesmíme se dáti arci odraditi tím, že z vlastní doby Zdislaviny nemáme o naší blahoslavené mnoho přímých zpráv, že - krom několika údajů Jindřicha z Heimburku v jeho kronice kláštera žďárského, dotýkajících se životních osudů její rodiny a vlastního jejího manželství s Havlem

z Lemberka - máme tu jen nerozsáhlý zápis t. zv. Dalimila, který zaznamenává ve své známé rýmované kronice české:

Léta od narozenie Jezu Krista milostivého
po tisíciu po dvú stú po pěti dcát druhého
svatého života paní Sdislava s světa snide,
pro niuž pracným veliká útěcha přide.
Pět mrtvých vzkřiesila,
mnoho slepých prosvietila,
chromých a malomocných mnoho uzdravila,
nad jinými pracnými veliké pomoci činila.

I tato skrovná data kroniky žďárské a Dalimila věru postačí k bohatšímu vyličení jak vlastních životních osudů blahoslavené Zdislavy, tak jejího významu v našich dějinách, dovedeme-li je uvést do náležité souvislosti s jinými zprávami, jež jsou zjistitelné v jiných současných pramenech - v tom hlavně v materiálu listinném, shrnutém v registrech Erbenových a Emlerových a jiných publikacích toho druhu - a jež, i když se přímo nedotýkají postavy Zdislaviny, přece zajímavě dokreslují její historii.

V tomto kontextu s jinými současnými zprávami pronikne především zajímavě význam rodiny, z níž paní Zdislava vzešla, rodiny velmože Přibyslava, pána na moravském Křižanově. Ukáže se, že nejen tato rodina, ale i celé její příbuzenstvo, které se vytvořilo sňatky tří dcer páně Přibyslavových s předními zástupci tehdejšího velmožstva našeho: Bočkem, purkrabím znojemským a praotcem pozdějších pánů z Kunštátu a z Poděbrad, Smilem z Lichtenburka, vlastním zakladatelem veliké rodové moci Ronovců, a Havlem z Lemberka, byli - patrně zásluhou matky Zdislaviny Sibyly, která, přišedši do našich zemí s dcerou Filipa Švábského Kunhutou, provdanou za Václava I., přinesla si s sebou, jak se zdá, mnoho z bohaté, Italií a hlavně Byzancí napojené kultury dvora hohenštaufského - nositeli ducho-

vých tradic, které bychom právem se stanoviska tehdejší doby mohli nazvat moderními a které značně přispívaly k povznesení tehdejší české společnosti: Podporovali bohatě jak cisterciáky, tak novotné řády františkánský a dominikánský, jež znamenaly hlavní oporu současného ruchu duchového a pokroku ve smyslu životních ideálů gotických.

Ale i vlastní rodina paní Zdislavy objeví se pozorovateli, vyzbrojenému dostatečnými zprávami ze soudobých listinných a kronikářských dokumentů, v zajímavém světle. Není pochyby, že novodobý historik, i když si dobře uvědomí válečnický charakter manžela Zdislavina, několikrát zmíněného pana Havla z Lemberka, osvědčivší se zejména za povstání mladistvého Přemysla Otakara I. proti Václavovi I. na konci let čtyřicátých XIII. věku, kdy právě jen osobní statečností pana Havla a Boreše z Riesenberka byla zachráněna věc „staršího“ krále v českých zemích a zmařeny intriky strany hohenštaufské, nebude se dívat na hradního pána na Lemberku a Jablonném jako na surovce, překážejícího zbožným zámyslům Zdislaviným, jako jej líčily barokní životopisy naší blahoslavené, stavící v něm do jisté míry temnou folii k světlému zjevu jeho choti. Pro takovéto pojetí není žádných dokladů, stejně jako není žádných důvodů proto, abychom pokládali Zdislavino manželství za „non consumatum“, jak by jej rády byly viděly zase některé barokní historie; kdyžť kronika žďárského mnicha Jindřicha z Heimburgu, o níž byla řeč a která, jsouc téměř současná, měla dobré informace o rodu a příbuzenstvu hradní paní leberské, výslovně praví, že žila se svým manželem „pariens natos sibi . . . Gallum . . . et Margaretham pulchram . . .“ Naopak: pozorujeme-li účast páně Havlovu na různých nadání církevních, zřizovaných v době Václava I. v našich zemích a zejména jeho přízeň k nově do Čech a na Moravu pro-

nikajícímu řádu dominikánskému, pro který Havel založil hned dva kláštery: v Turnově a v Jablonném, musíme chtít nechtít předpokládati jistý duchový souhlas mezi dcerou páně Přibyslavovou a mocným velmožským pomocníkem krále Václava I., jehož bojovnícký charakter byl do značné míry patrně ovlivněn ideály, přinesenými do života západoevropského ve válkách křížáckých. A uvědomíme-li si dále, že duchovní vývoj této manželské dvojice bral se v podstatě směrem stejným, jako duchovní vývoj v rodinách jejích sester, pochopíme, že kořeny jeho třeba hledati v rodině kdysi pana Přibyslava z Křížanova a že to byla Zdislava, která určovala jeho vývoj a rytmus.

V této souvislosti pak možno nikoli neprávem předpokládat, že blahoslavená Zdislava zasáhla dosti důrazně i do našich dějin národních v nejširším toho slova smyslu. Dnes už není možno pochybovati o úzkých stycích blahoslavené Zdislavy k řádu dominikánskému, které byly kdysi - v protikladu zase proti barokní legendě Zdislavině, rozvinuvší je do nemožných podrobností - popírány nebo aspoň umenšovány příliš kritickou historiografií předchozích generací: List dominikána Gerarda z Vrorzheimu z r. 1252, který zachytil Wostry v zapadlé knize W. Hamburgera „Medizinische Topographie und Geschichte der Herrschaft Lämberg“ (z r. 1837), ukazuje jasně, že i do Jablonného byli dominikáni uvedeni vskutku, jak chtělo staré, kronikami však nikde nedoložené podání, ještě za života Zdislavina a ne, jak se domníval kdysi J. V. Šimák, až v XV. věku, a že tedy hradní paní tamní se nepochybně živě účastnila na jejich nové klášterní fundaci. A právě ty úzké styky s dominikány určily směr i smysl Zdislavina zásahu do našich dějin národních v širším toho slova významu: Podporou, kterou Zdislava sama i (jejím vlivem patrně) její manžel poskytovali novotnému řádu, představu-

jícímu v té době jednoho z hlavních šířitelů soudobé vzdělanosti, pomáhalo se především - byť snad i na prvý pohled dost nepozorovatelně - kulturnímu rozvoji našeho národa a posiloval se onen mocný vzestup, který v našich národních dějinách v době posledních Přemyslovců pozorujeme a který nám dává právo mluvit o české „gotické renesanci“, českém obrození v XIII. věku. Ale i pro politické dějiny české nebylo toto spojení bez významu: Dominikáni byli hlavními oporami moci papežské proti moci císařské v té době a hlavními hlasateli kříže proti poslednímu císaři z rodu hohenštaufského, Friedrichovi II. Také v našich zemích vystupovali koncem let čtyřicátých XIII. věku v této úloze, podporující krále Václava I. v jeho protištaufské politice. A můžeme proto právem předpokládati, že i u Havla z Lemberka, který se projevil tak výrazně jejich přítelem a příznivcem, spolupůsobil jejich vliv na to, že v zápase, který se rozpoutal intrikami strany hohenštaufské v našich zemích koncem let čtyřicátých mezi Václavem I. a jeho synem a který měl - nastolením Přemysla Otakara, později II. - odtrhnouti důležité země české od strany papežské a přivést je do tábora hohenštaufského, stanul veškerou svou mocí na straně Václavově a rozhodl, jak řečeno, s Borešem z Riesenberka boj v jeho prospěch. Zdislava, podporující dominikány u svého manžela, pronikla bezděky i do oblasti, do níž ženy u nás v té době zasahovaly jen zřídka. -

A tak jeví se nám tento zjev, který po glorifikačních pokusech XVII.—XVIII. věku - vedených arci někdy (u rodiny Berků na př., která neprávem si osvojila Zdislavu jako svoji pramáteř) i jistými zřetely světskými - byl zahrnut, jak řečeno, v posledních dobách jistým stínem, dnes opět neprávem jako jedna z osudotvorných postav našeho národa. Co si vyššího než jen pouhá vůle lidská ožívalo v této paní „svatého živo-

ta“, pro niž „pracným veliká útěcha přijde“. A spatřujice v ní zároveň prototyp oné kulturní ctižádosti, která naplňovala náš národ od roz-
břesku jeho dějin, od časů svatováclavských a která chtěla vždy naplňovati podle své možnosti nejvyšší ideály současného života, budeme se modliti za věčnou přítomnost její památky - jako povzbudivého hesla pro potomstvo - v našem národě. V tom smyslu i jí patří prosba staré písně svatováclavské: „Nedej zahynouti nám ni budoucím!“¹

P. Pavel Škrabal O. P.:

ŽALM 130. PÍSEŇ STUPŇOVÁ

**Z hlubin volám k tobě Bože,
Pane slyš hlas můj.
Račiž pozorně naslouchat
snažné prosbě mé.
Jestliže na nepravosti pamatuješ,
Pane kdo ob stojí?
Ano u Tebe je odpuštění;
s bázní máš být ctěn.
Doufám v Boha, duše má čeká
s důvěrou v jeho slovo.
K Bohu duše má.**

**Víc než strážci na svítání
čekej Izraeli na Pána!
Neb u Boha je milost
a hojné u něho je vykoupení.
A on vykoupí Izraele
ze všech jeho nepravostí.**

Žalm, který je ve Vulgátě 129., je dobře znám z církevní liturgie. Jeho znění ve Vulgátě, z níž

¹ Článek představuje stručné shrnutí mé rozsáhlé studie „Blahoslavená Zdislava“, která vychází současně v edici „Krystal“.

jsou žalmy přejaty do církevní liturgie, více se přibližuje řeckému překladu zvanému Septuaginta. Znění tohoto žalmu v hebrejském textu zvaném masoretský, který je zde podán, celkově se shoduje s oběma připomenutými až na dvě místa, na něž bude hned upozorněno. Předem však třeba říci, že tyto odchylky v masoretském textu nepatří nutně k původnímu znění tohoto žalmu. Masoretský text ve své úpravě je příliš z pozdní doby, než aby byl brán za jediného rozhodčího. Má však svou cenu pro dlouhou tradici. Řecký překlad Septuaginta, jehož počátky sahají do třetího století před Kr., měl za předlohu daleko starší text hebrejský. Když sv. Jeronym na přání papeže Damasa ujal se díla překladu Písma sv. do latiny, počínal si tak, že některé knihy ponechal v jejich starolatinšském překladě nezměněny, totiž knihy Moudr., Kazatele, Barucha, 1 a 2 Mak., u jiných starolatinšské znění jen opravil (jistě čtyři evangelia) a jiné zase nově přeložil z původních řečí Písma sv. K těmto posledním patří všechny ostatní knihy starozákonní kromě již zmíněných a kromě Žaltáře. U tohoto jen upravil starolatinšský text podle Origenovy hexaply za svého pobytu v Betlemě r. 386-390. A tento jím upravený text žaltáře máme ve Vulgátě a užívá se ho v církevní liturgii. Není divu, že se na některých místech liší od masoretského textu. V tomto žalmu jsou odchylky dvě. První záleží v tom, že místo „s bázní máš být ctěn“ je ve Vulgátě ponecháno „propter legem tuam sustinui te Domine“, t. j. „pro tvůj zákon doufám v tebe, Pane“. Onen zákon je zjevení Boží, v němž je obsaženo, že Bůh je milosrdný a kajícímu hříšníkovi odpouští. O tuto známou pravdu opírá se kající hříšník v žalmu, když prosí Boha za odpuštění. Jeronym věděl, že hebrejský text má „bázeň“, jak je patrné z jeho listu ad Sunniam et Fretelam (list 106, 78).¹ Smysl pak pře-

¹ Praví tam: „Centesimo uicesimo nono: propter le-

kladu podle hebrejské předlohy je ten, že milosrdenství, jež Bůh kajícímu prokazuje, je nový důvod, proč má být Bůh uctíván.

Druhá odchylka je ve verši: „Víc než strážci na svítání, čekej Izraeli na Pána.“ Vulgáta nemá onoho obrazu o strážcích, vyčkávajících svítání, ale má prostě: „a custodia matutina usque ad noctem speret Israel in Domino“, t. j. „od ranní hlídky až do noci doufej Izraeli v Pána“. Je těžko říci, které z těchto dvou čtení je správné. Obraz o strážcích je správný překlad hebrejského textu podle masoretské punktace. Všeobecně se také přijímá. Než nemusí být původní proto, že obraz o strážcích, jejichž povinností je býti na strážích a ne vyčkávat svítání, trochu pokulhává. Pak místo hebrejského slova šomrim, t. j. strážci, mohlo by státi i šumrin, což znamená hlídku jako v Ex. 12, 42.² Než tyto dvě odchylky nemají vlivu na celkový smysl a ráz žalmu.

Žalm má přední místo mezi žalmy kajícími pro vytrvalou naději hříšníka v odpuštění. A v ní je moc této modlitby. Na pohled jako by se kající o tuto moc ani neopíral. Stav své hříšnosti přirovnává ke stavu tonoucího v mořských hlubinách. Věří v Boha, věří v jeho milosrdenství a proto nezoufá, ale volá k Bohu o odpuštění. Jak se zdá být vzdálené takřka zoufalý stav hříšníka a uctivé dovolávání se smilování! To je možné jen u toho, kdo je přesvědčen, že jediný zachránce - Bůh - se chce smilovat. Ona vzdálenost v du-

gem tuam sustinui te, domine. dicitis uos in Graeco inuenisse: propter nomen tuum, et nos confitemur plura sic exemplaria repperiri. sed quia ueritati studemus, quid in Hebraeo sit, simpliciter debemus dicere: pro nomine siue lege apud eos legitur thira, quod Aquila interpretatus est *φόβον*, hoc est timorem, Symmachus et Theodotion *νομον* id est legem, putantes thora propter litterarum similitudinem iod et uau, quae tantum magnitudine distinguntur. quinta editio terrorem interpretata est, sexta uerbum.“

² Viz Alfons Schulz: Psalmen-Fragen, Münster, 1940, str. 103.

ši kajícíka je vyplněna jeho pokorou před tímto Bohem odpouštějícím. Ta je onou duchovní přitažlivostí žalmu. Pak to nevypadá tak, jako by se tonoucí chytal stébla, ale mocné ruky Boží.

Žalm obsahuje jednu důležitou pravdu, totiž o vysvobození kajícíka z jeho hříchů. Žalmista ji vyslovuje nejprve sám o sobě a potom ji připomíná celému národu. V této druhé části je ona pravda podána se zvláštním přesvědčením. Vysvobození člověka z hříchu bylo ve skutečnosti vždy v plánu Božím, a to tak, že bude dílem Boha samého. Žalm pochází buď z doby vyhnanství babylonského nebo z doby brzy po něm. Tehdy se zvláště ozývala v duších věřících touha po vysvobození z vin, vždyť se vědělo, že vyhnanství bylo trest za hřích. Až po odpykání trestu mohli se navrátit z vyhnanství, do něhož se hříchy zaprodali. Vyhnanství a vysvobození z něho bylo však jen obrazem budoucího vykoupení z hříchů. Skutečné dějiny této spásy měly teprve přijíti. Těmi dějinami vykoupení je doba novozákonní.

DUCHOVNOST HESYCHASTŮ

Jestli máme věřit Řehoři Sinajskému, už na počátku čtrnáctého století kontemplativní život vymřel v řeckých kláštorech.¹ Na celé svaté hoře (Athose) našel jenom tři mnichy, kteří měli jakéž takéž ponětí o vnitřní modlitbě. Ostatní, jinak hodně ctnostní, starali se jenom o praxi. Mystické obrození, započaté Symeonem Novým Bohoslovcem, nepotrvalo tedy dlouho. Řehoř se stal misionářem kontemplace a měl v tom díky metodě užívané a hlásané veliký úspěch. Třeba ji alespoň dvěma slovy připomenout: necháme-li stranou druhořadé črty, možno v ní rozlišit

¹ Sv. Život Řehoře Sinajského, vydáný J. Pomjalovským - *Žitie iže vo svjatyh otca našego Grigoria Sinaita*, S. Petersburg 1894.

dva prvky: 1. „modlitbu Ježíšovu“, stále víc zpomalenou podle rytmu dýchání; 2. zvláštní držení těla. Daleko důležitější jest první element - modlitba Ježíšova: „Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou.“ Nemluvě o evangeliu, kde se nachází v zárodku, sahá tato modlitba aspoň k Diadochovi, i hodně auktorů ji doporučuje již dávno před hesychasty.² Leč nikdy neměl tak ohromné, důležité role jako teď. Možno přímo říci, že v hesychastské duchovnosti se stává centrem všeho, jako srdce jest centrem člověka. Z toho důvodu také srdcem se má konati modlitba Ježíšova (protože to není jednoduchá ústní modlitba)³ a k docílení toho, aby ona spontánně prýštila ze srdce, vymysleli zvláštní držení těla, při kterém oči těla i duše jsou upřeny na „místo srdce“.⁴ Ať se zdají sebezvláštějšími podobné způsoby - nazvané jejich přívrženci dokonce fyzickými a vědeckými - nejsou ve svém celku výminečným majetkem východanů a bezpochyby zkušený theolog nebude a priori popírati jejich oprávněnost; bude jenom žádati, aby se jim nepřipisovala neomylná účinnost, hlavně co se týče naděje dosáhnouti jimi božského nazírání bez předběžného umrtvení a asketického očištění. Ti, kdož byli iniciátory hesychastského hnutí, příliš dobře znali tradiční duchovní učení, než aby upadli do tohoto omylu. Jenom v této předchozí tradici měli svůj výběr. Poslyšme Řehoře Sinajského: „Čti vždycky to, co se vztahuje ke kon-

² Sv. K. Popov - Blažennago Diadocha... učenie o molitve Ijisusovoj v Trudach Kievské Duchovní Akademie 1902, Sv. III. K. Popov byl prvotřídním znalcem staré asketické literatury, jak to dokazuje jeho vydání Diadocha (Kiev 1903), opatřené neuvěřitelně bohatými a cennými poznámkami, a mnohem lepší než vydání Weiss-Liebersdorfa, který ho neznal.

³ Vztít ji za takovou znamenalo by úplné nepochopení hesychastské duchovnosti.

⁴ Sr. La méthode d'oraison Hésychaste l. c. 192-94.

templaci a k modlitbě, tak Klimaxe, sv. Isaaka, sv. Maxima, nového bohoslovce a jeho žáka Stefeta, Hesychia a Filotea Sinajské, a jiné spisy tohoto druhu. Co se týče jiných, ponech je časem stranou, ne že by byly k zahození, nýbrž že málo slouží účelu . . .“⁵ Jako kdysi sv. Dorotej poslechl sv. Barsanufa natolik, že se přidržel číře asketické doktriny, též hesychasté se ukázali poslušnými rady Řehoře Sinajského, dávaje přednost auktorům mystickým. „Filokalie“ (po rusky „Dobrotolubie“), ve které oni časem sebrali svá oblíbená duchovní díla, neobsahuje v sobě ani sv. Basila, ani Barsanufa, ani sv. Doroteje, ani sv. Teodora Studitu; naproti tomu je v ní Evagrius a Teodor Edesský, kopiátor Evagria. „Modlitba Ježíšova“ je tam vyučována, vykládána, vychvalována všemi způsoby. Všechno vrcholí v ní.

Přes to doporučení auktoři mají své zvláštní odstíny. Evagrius není Diadoch, sv. Maxim není Simon N. B. Co si prakticky zachová hesychasm z těchto různých tendencí? Z intelektualistické duchovnosti si podrží tíhnutí k božskému světlu a následovně vyřazení smyslových vidění. Odtud ty nekonečné spory o povaze táborského světla, a na konec osudné rozlišení mezi božskou podstatou a božskými accidenty zároveň i nestvořenými i skutečně odlišnými od podstaty.⁶ Především však hesychasm se pojí, jak to naznačuje již sám název Filokalie, k Otcům „neptikům“.⁷ Jest nemožné přeložit toto slovo *νηπις*. Ostatně má ono několik synonymů víc pocho-pitelných jako na př. „pozornost“, „mlčení srdce“, zvláště „chránění srdce“. „Pozornost (k sobě samému) a modlitba pravá - čteme v jednom

⁵ De quietudine et duobus modis orationis 11. PS. 150. 1324 D.

⁶ Toto rozlišení nazývá autor osudným, jelikož obsahuje v sobě blud. V Boží bytost, absolutně jednoduchou, nemůžeme vnášet žádného reálného rozlišení mezi podstatou a vlastnostmi. Pozn. př.

⁷ Sr. Sám název *Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν*.

spisu, který jest jakoby manifestem této školy - spočívá v tom: ať při modlitbě duch střeží srdce, stále a stále se obrací a vrací v hloub srdce a z hloubky této propasti ať nechá vystupovati své prosby k Pánu.“ Krátce můžeme říci, že hesychasm zaměnil srdce za inteligenci; srdce se mu stalo schopností, která má hlavní roli v náboženství, v zbožnosti, v mystice. V Evagriově škole člověk byl intelekt; pro jiné auktory - psychologickým svědomím, kterému nic neuniká; pro hesychasty člověk je srdce. Všechno asketické úsilí bude spočívati v chránění srdce; celé tajemství kontemplace bude spočívati ve svedení k srdci jiných schopností; protože, když nebudou soustředěny v srdci, stanou se příčinou roztržitosti a klamů.

Tak mluvili Evagrius a Jan Klimax, jenomže nevměšovali do toho srdce leda metaforicky. Pro hesychasty metafora se stává skutečností (jako intelektuální citění Diadocha se stalo skutečným citěním u Simona) buď skutečností fyziologickou buď alespoň kontemplativní schopností, schopností nadpřirozeného vnímání, mystické zkušenosti,⁸ pramenem nezměrné blaženosti. Vycházejíce ze „střízlivosti“ (nepsis), nacházejí na konci svých úsilí opojení štěstím; právem Nikodem Kagiorita vzpomíná námah ve své předmluvě k Filokalii „*νηφαλιος μήθε*“ Filona . . . Tento bod by potřeboval dlouhých doplňků a my bychom je lehce našli. Stačí vzít Filokalii aneb pověstné vypravování ruského poutníka,⁹ nebo jiné spisy téhož druhu. Alespoň je třeba si všimnouti jed-

⁸ V každém případě něco vyššího rozumu, intelektu jakožto schopnosti filosofického poznání; pod různými jmény - *σοφία*, mystika, čuvstvo, - je to ona nadrozumová schopnost, s kterou se setkáváme u ruských filosofů jako Berďajev, Petropavlovský, Augustin, Vyšeslavcev a j.

⁹ *Откровенья Разсказы Странника духовному своему Отцу*; kniha tato měla mnoho ruských vydání a byla přeložena také do něm-

né věci: totiž vlivu této duchovnosti na moderní pravoslavné bohosloví: scholastické these Řehoře Palany s jedné strany a s druhé strany - což je důležitější, proniknutí celé náboženské mentality mystikou srdce. Od předpokladů víry až k vrcholnému spojení s Bohem - vše závisí od srdce, z něhož pochází život.¹⁰ Již intelektualisté vyjádřili opovržení pro rozumovost, leč to bylo jenom pro tím větší vynesení inteligence; nikdy by nebylo napadlo sv. Maxima pomlouvat spekulativní teologii, i když od ní neočekával pravé kontemplace, dokonalosti. Moderní anti-scholasticism (u východních auctorů) pochází z nemalé části od hesychiasmu. Také z hesychasmu, vysvětlujícího ve svůj prospěch staré učitele jako Řehoře Nysského, pochází konec konců u některých známých ruských spisovatelů onen zjev, jež bychom mohli nazvati „panmysticism srdce“. Jejich upřímná zbožnost se svým zvláštním duchem je již jaksí uzpůsobila k přijetí myšlenek takového Jakobi, Ritschla, Schleiermachera. To jest hesychasm filosofů.

Vedle něho jest hesychasm prostého lidu; a tento, pokud zůstává věren tradičním zásadám víry a askese (jak to nejčastěji bývá), může velice dobře vésti duše - skrze sebezápor a Ježíšovu modlitbu ke kontemplaci dobré jakosti a k veliké křesťanské dokonalosti. Jest snad také hesychasm falešných mystiků; o tom zde nebudu mluvit. Ostatně také v jiných školách se najdou falešní mystici.

Někdo bude snad překvapen, že jsem ani slova neřekl o mši svaté. Přece mše má prvotřídní význam. Zajisté, a neméně sv. Písmo, o němž jsem činy, francouzštiny a angličtiny. Německé vydání u Reinhold von Walter, *Ein russisches Pilgerleben*, Berlin 1925.

¹⁰ Sr. Th. Spáčil, *Doctrina Theologiae Orientalis Separati de Revelatione, Fide, Dogmate*, Řím, *Orientalia Christiana XXXI*, 2, str. 173 a násl.

také nemluvil. Tyto všeobecné prameny křesťanské zbožnosti nejsou duchovními školami v úzkém smyslu tohoto slova. O nich se může postavit otázka, jak se k nim každá škola chovala, jak se na ně dívala, jak je ocenila, vykládala, využívala nebo zanedbávala. A tatáž otázka by se musela opakovati o celé řadě jiných předmětů: následování Krista, úcta k Panně Marii, svatým, uctívání obrazů a relikvií, místo Eucharistie a užívání svátostí atd. Bylo by zde zapotřebí mnohých studií, avšak ty by nic nezměnily na hlavních historických liniích, které jsme právě načrtli.¹¹

Poslední poznámka.

Něco jiného jsou dějiny doktrin, něco jiného - dějiny faktů, skutečností. Když jsme rozlišili a charakterisovali duchovní školy, tím jsme ještě neurčili dosah jejich vlivů v různých dobách a v různých krajinách. Jenomže tyto poslední samy o sobě nevěděly by ani uspokojit našeho ducha, toužícího po porozumění, ani dostatečně ozbrojiti naše duše, proniknuté apoštolskou snahou. Dávají nám jenom *vědění*, že to a to bylo. Pro *pochopení* jsou nezbytny dějiny doktrin, různých škol duchovnosti. Bezpochyby mohlo by se říci, že lidová duše nepatří k žádné škole. Přece však i na ni působí ideje, pomalu a často jaksi proti vůli, leč tím trvanlivější. Když neosvítíme naše materiální znalosti důkladným poznáním doktrinálních soustav, uspokojíme se - jak se to často stává - opa-

¹¹ Jest rozhodně falešné považovat za charakteristický rys východní zbožnosti větší nebo menší oblibu, jíž se těší v té aneb oné době a zemi některé vnější obřadové praktiky. Třeba proniknout až k příčinám této obliby nebo neobliby, až k duchu, který oživuje tyto praktiky, až k cíli, za kterým spějí duše, cvičící se v nich aneb je zanedbávající. O této věci správné poznámky možno najíti v článku P. S. Tyškieviče - *Spiritualité et sainteté russe pravoslave* v římském časopise *Svegovianum* 1934, č. 3.

kováním povrchních slovíček o „temperamentu“. Jasně poznání myšlenkových proudů naopak do-
voluje nám rozebrati ty složité tendence a pů-
sobiti na ně týmiž příčinami, jaké je zrodily. My
bychom jistě našli v nich především prvky, spo-
lečné všem školám. Jeden příklad: jestliže je
pravda, jak se obvykle říká, že východní asketi
jsou víc nakloněni k pasivním ctnostem než k
aktivním, je to následek nepřemožitelné vrozené
predisposice aneb mnohem spíš - alespoň z val-
né části - protože již od Klementa Alex. všichni
jejich učitelé, mystičtí především, leč také aske-
tičtí, jako sv. Basil, předkládali jim buď jako
mravní ideál anebo jako nezbytnou podmínku
kontemplace onu apatii, která byla vždy pode-
zřelá západním auktorům? Dále odkud pochází
ta jemná láska, kterou rádi přiznáváme východ-
ním světcům? A jak tento rys souhlasí s předchá-
zející? Třeba odpovědět, že bratrská láska byla
brána hlavně jako prostředek osobního zdoko-
nalení, jako nezbytný lék proti *passiones irasci-
biles*, jež se považovaly za velikou překážku ži-
vota modlitby. Proto láska se projevuje přede-
vším laskavostí a ochotou vždy odpustit. Proč
však tato láska se nechápe také apoštolských
prací? Proto, že od dob Origena platil za axioma
názor, že jenom dokonalí jsou povoláni učit jiné.
Apoštolský život ve smyslu západních auktorů,
t. j. činnost podobná činnosti apoštolů předpo-
kládá u východních „život apoštolský“, to jest
svatost života rovnou svatosti apoštolů. Tímto u-
čením východních auktorů se objasňuje ta zvlášť-
ní úcta, kterou mají lidové masy ke „gerontům“,
„starcům“. Podobně našli bychom ve východním
náboženském životě stopy učení, vlastních té a-
nebo jiné duchovní školy. Leč to je natolik ob-
sáhlé téma, že mohlo by býti předmětem celé
nové studie ne méně zajímavé než abstraktní
schematism, právě námi narýsovaný. Pro stu-
dium duchovnosti jako pro vedení samého du-

chovního života platí zásada sv. Nila: Třeba projít věcmi nudnými, abychom došli k radostným.¹²

Přeložil J. K.

Ž I V O T

ZÁKLADNÍ DÍLO O SUVERENITĚ DUŠE

Je to český překlad *V ý s t u p u n a h o r u K a r m e l* od svatého Jana od Kříže, vydaný dominikány v Olomouci v překladu P. dra Jaroslava Ovečky.

Již několik let rok za rokem se vracím k dílu svatého Jana. Německý překlad jeho Sebraných spisů je již značně ohmatán a putuje se mnou s místa na místo. Netušila jsem, že český překlad otevře mi svatého Jana od Kříže ještě hlouběji. Nyní, kdy dočítám poslední stránky překladu, myslím vděčně na překladatelovu práci - práci několika let - a tak dokonale *k o n f o r m* ní, sounáležitou s duchem autora, že sotva bude jí rovno jiné překladatelské dílo! Máme znamenitý překlad, Bohu díky, a bylo by nevděčností nevzpomenout zde velké práce a lásky překladatele k dílu svatého Jana od Kříže.

Píši tyto řádky za čtenáře, ne za odborníka. A čtenáři si mají pro dílo přijít, ne odborníci! Čtenáři mají otevřen přístup k prameni, jemuž není rovno.

Hned předem odmítám poznámku těch, kteří říkají, že mystika není pro každého. Přesně vzato, již od počátku, kdy jsem se mohla po prvé dotknouti díla svatého Jana od Kříže - nemyslila jsem nikdy na to, že je to vedlé dílo mystické literatury. Nemám odborného zájmu o mystiku. Ale to úžasné světlo, které se z díla rozlévá na *ž i v o t d u š e*, uchvátilo mne od první chvíle - a nyní, českým překladem, je již tak blízko! - blízko pro nás všechny. Ba bude asi třeba několika varovných napomenutí, abychom nezačali číst svatého Jana od Kříže odborně. Nestarejme se o to, kam je zařazuje theologie a čím je dáno jeho prvořadé místo v mystice. Začneme

¹² De oratione, hl. 93.

je čist hned - napoprvé - jako dílo bezpečného vůdce duše.

Je to dílo v ů d c o v s k é, jinými slovy: vede nás. Takových knih je na světě málo. Díla mívají většinou význam pro tu neb onu dobu, pro ten neb onen pohled na věc, pro výraz takové nebo jiné zajímavé osobnosti.

Je jen několik děl v celé světové literatuře, jejichž v e d o u c í z n a č k a je tak nepochybná a pravá. Pro život duše. Pro hlediska života. Pro bezpečnost cesty. Pro jistotu cíle. Pro přesnost výrazu. Po všech stránkách - prvořadost.

Ve viděních Emmerichové, které zapisoval Brentano, je pěkné místo o tom, k čemu slouží většina děl literárních a ne právě podřadných. Nemám knihu právě po ruce, a budu citovat jen z paměti, jak mu říkala o bujně zahradě, kde to všechno rostlo jako z vody, nejrozmanitější rostlinstvo, nač si jen kdo pomyslíl. A bylo tam všeho, všeho, květů, listů, tráv, ba t o l i k, že jedno až překáželo druhému. Ale ta bujná zeleň nevydávala plodů... Jedno bujné rostlinstvo hubilo druhé nadbytkem svých zelených šťav... Nebylo si kde utrhnout ani jablíčka! To všechno, řekla Emmerichová, je jen k p o h n o j e n í zahrady, a potom - teprve potom přijdou plody, ovšem zahradník bude muset plevel vytrhat, výhonky ořezat, větve prostříhat, a tak dále...

Jen takhle se přichází k takovým velkým dílům, jako je dílo sv. Jana.

Tehdy, kdy už nemáme záliby v hustém porostu kultury, v malebných divočinách bujné lidské tvořivosti, kdy začínáme hladovět po plodu a po dlouhé cestě bychom rádi zahlédli, jdeme-li správným směrem.

Tenhle úvod je pro ty, kteří by se připravili o četbu svatého Jana pod záminkou, že je to „mystické“, „odborné“, že je to snad psáno příliš učeně... Je pravda, že učenec nám to přeložil učeně, učeněji než je na příklad německý překlad u Pusteta, čitelnější, to je pravda, ale ř i d š í ! Tím se nezastrašme. Dr. Ovečka je odborný filolog, přísně váží každé slovíčko - a tím je tedy překlad věrnější. Právě svatý Jan je autor, kde záleží na k a ž -

děm slově, a proto si také cením českého překladu více, než pohodlněji čitelného německého.

Kdo se začne prokousávat strohou dikcí krok za krokem, bude posléze velmi odměněn. Ku pomoci mu je také obsáhlá a pečlivá část poznámek za textem. Je to kniha, k níž se bude muset vracet znova a znova, protože zabírá všechny základní potřeby našeho duchovního života.

Ponechme odborníkům, aby posoudili literární hodnotu díla, i po stránce výrazové tak dokonalou - tak - jak se říká a d e k v á t n í, přiměřenou předmětu. Jako obyčejní čtenáři všimněme si však, jak o základních věcech života duchovního píše světec, pojatý mezi církevní Otce: celé literární dílo svatého Jana od Kříže - nejen Výstup na Karmel - má při své mystické dikci ráz velmi reální. Vidíme krok za krokem, jak vznikalo v duši autora: ne literární manýrou, zálibou nebo úkoly, jež jsou určovány druhým. Každé pravé dílo se rodí pod tlakem Ducha svatého a rodí se ze skutečnosti. Máme stále v rukou něco zcela bezpečného - nejen zářivý démant, nejen skvělost, jež nás uchvacuje. Dá se to přesně ohraničit výrazem, třebaže předmět je tak neohraničitelný, tak nesmírný, tak rozechvívající.

V této konkrétnosti výrazu je svatý Jan duchem moderním, jako jím ostatně vždy byli a budou nejlepší autoři, kteří se mohou číst dnes, včera i zítra se stejně bohatým užitekem.

A přece svatý Jan pojednává o věcech nejvnitřnějších - o nejskrytějších záhybech našeho svědomí, o nejútlejších pochybách duchovního člověka, o nejtajemnějších pokušeních, jež číhají na duši při cestě za dokonalostí. Protože celá látka byla duchem tak zmocněna a zpracována, že zabrala svoji oblast integrálně či úplně, je řeč svatého Jana jakoby zhuštěna do podstatnosti. Tím bude autor pro některé čtenáře s počátku těžký. Ale jen s počátku, neboť jakmile se dáme na cestu, vidíme, že se jedná o věci všem nám společné - o základní zájmy všem nám blízké - a každého duchovního člověka upoutávající.

Výstup na horu Karmel je cesta za dokonalostí. Pro

křesťana je to cesta kříže. Ale my si kříž představujeme - příliš obecně - vlivem žurnalismu a literatury, které nám sice kříž ustavičně doporučují, ale nikdy samy na sebe jej neberou ani natolik, aby si daly práci nám jej alespoň řádně ukázat.

Svatý Jan od Kříže nám ukazuje kříž křesťanův v nejpresnějším duchovním významu a výrazu. Je to nauka o obnažení duše. Má-li duše dojít za Bohem, musí odházet všechno, co není Boží. A to je onen kříž Kristův: úsilí o souhru s vůlí Boží na našem vlastním úseku bytí - na našich zvláštních podmínkách.

Jsou zvláštní nejen vnějšně - že se rodíme s tou neb onou hřivnou a v těch neb oněch podmínkách - jsou především zvláštní pro každého z nás vnitřně. A tento pohled na naše vnitřní bytí, jak jej ztvárňuje ve svém díle - je velkou architektonickou prací znamenitého psychologa a theologa. Jak znal člověka! Jak znal sebe! Jak znal Boha! tím, že Ho nechtěl znát než „temnou nocí“, „nepoznáním“ a jakoby skokem do tmy Boží náruče.

Základní myšlenka, kterou byl uchvácen zejména Maritain, je, že musíme dojít až k onomu oproštění, jež se doporučuje v blahoslavenství těch, kteří jsou čistého srdce. Je to zmlknutí před Bohem. Odhození všeho, co nám překáží. Ne potření člověka, ale očištění duše. Bůh mluví k mlčícím, k těm, kteří před Bohem mlčí... K těm, kteří vyházeli přítěž svého „vědění“ - zbytečného - své vůle „vlastní“ - svého „bažení“ sebelásky - zkrátka všeho, co je v nás nízké nebo alespoň nižší než ony vysoké stupně, na nichž nás chce Bůh mít jako svoje s v o b o d n é d ě t i.

Je to dílo o suverenitě duše v Bohu. Duše má nesmírné možnosti slavného bytí - již zde - již zde ve svých křížích... bere-li je jako kříž Kristův. Toto vypoutání duše ze všech omezeností bytí je nejslavnějším činem velkého mystika. Je to osvoboditel z pravé královské družiny. Ukazuje na velkou moc, jež nám byla dána vykoupením. Máme vlastně právo na v š e c h n o - ale jen se svým křížem... Na nejvyšší stupně svatosti, lásky

k Bohu, radosti a štěstí a pokoje nevylicitelného... ale jen, neseme-li svůj kříž, neseme-li s Kristem kříž!

Svatý Jan jde s námi krok za krokem, aby nás upozornil na každý záhyb cesty, přesně a spolehlivě. Je to zápis tak bezpečný, že jen pero světcovo jej mohlo zachytit. Velikost dílům dává život - život jejich tvůrců. Tam se nedá nic předstírat, nic zliterárněovat. Dílo svatého Jana bylo jeho životem vykoupeno. Proto je stále tak žhavé a - živé. - Marie Štechová.

RADA APOŠTOLA SJEDNOCENÍ KŘESŤANSKÉ EVROPY:

P. Favre, jesuita, píše P. Lainezovi o správném způsobu jednání s luterány:

„Hledejme jejich dobré vůle a důvěry přátelskou rozmluvou, hovoříce o věcech, v nichž se srovnáváme, a vyhýbejme se hádce. Třeba je poučovati nejdříve o tom, co by měli konati, a pak teprve, več by měli věřiti; ne jak bylo zvykem v prvotní církvi, kdy myslím lidí bylo nejprve přijmouti víru, která vzniká poslušáním, a pak postupně byli vedeni ke konání dobrých skutků. Dnešního dne třeba se pokusiti, abychom je odvrátili od špatných cest, dříve než učiníme útok na jejich špatné učení. Kdyby sám Luther mohl býti přiveden k životu ctnostnému, bylo by snadno získati ho zase Církvi.

(Cit. Franc. Thompson, Svatý Ignác z Loyoly, str. 240.)

O SPRÁVNOU APOLOGETIKU

Nechápu apologetiku, jako ustavičné obhajování lidí v Církvi, nebo lidských slabostí duchovních osob. Ani to nesmí býti celou apologetikou: odsuzování protivníků, „nepřátel“.

Musí si sice každá nauka, a proto i křesťanství, umět podle sv. Tomáše, jak píše I. q. 1., obhájit své zásady a vyvrátiti odpůrcovy námitky, anebo aspoň ukázati, že křesťanství je rozumné i když tajemné, čili, že je rozumně věřitelné, ale nesmí se zvrhnouti apologetika jen na negativní, jenom na obhajování, nebo odrážení.

I když polemisujeme, musíme umět najít jádro opačného názoru, musíme umět najít v něm i klady tohoto odporu. Vyhledat proč, z jakých důvodů se staví tento opačný, podle nás nesprávný názor. Čeho hledí dosíci, co chce dát. Co chce nahradit, v čem protivník vidí nesprávnost, neudržitelnost, neživotnost a podobně, názoru našeho. Jen tak potom můžeme postavit správně své stanovisko. Nebudeme je pak stavět jenom materiálně. Čili: takto věříme my a opovažte se tvrdit opak. Nýbrž ukážeme, že tak, jak jdete, nenajdete a nedáte to, co dát chcete, ukázat je třeba, že naše řešení nemá těch nebezpečí, kterých se protivník bojí, nebo že se bojí jich neoprávněně, že nejsou vlastně nebezpečí, že nejsou omylem podle zásad plného křesťanství.

Tak postupuje dobře právě Dominik Pecka ve své vynikající knize, jedné z nejlepších, které napsal pro mladé inteligenty, pro studenty a pro všechny myslící křesťany vůbec, Cesta k pravdě. Odposlouchal těžkosti, otázky, problémy svých současníků a sklání se k nim jako milosrdný, rozumějící spolubratr. Tak rozumím apologetice, čili vědě theologických základů. Ukázat v živém prostředí proti živým námitkám a těžkostem rozumnou věřitelnost našich tajemství, našich křesťanských pravd.

Braitó.

O KNĚŽSKÉ POVOLÁNÍ

V prvním čísle nového ročníku časopisu Zeitschrift für Ascese und Mystik, jesuity vydávaného, píše výbornou studii o kněžském povolání P. Heinrich Keller. Studie by si zasluhovala velké pozornosti představených seminářů i bohoslovců samých, jakož i těch, kteří pracují pro kněžský dorost.

Je totiž domněnka, že rozhodnutím kardinálské komise z doby Pia X. ohledně knihy, revoluční v jistém smyslu, o kněžském povolání, že totiž nikdo nemá práva před biskupským rozhodnutím a povoláním na svěcení, bylo rozhodnuto, že toto je celé tak zvané Boží povolání. Kanovník Lahiton v knize La vocation sacerdotale ukazuje, že kardinálská komise, jejíž rozhodnutí bylo s pochvalou Piem X. schváleno, že povolání jest podmíněno

ne tak nějakým vnitřním puzením ke kněžství, jako spíše správným úmyslem zároveň se schopností k tomuto stavu projevující se dary nadpřirozenými i přirozenými, potřebnými k tomuto stavu.

Ale tím není celá tato otázka ještě zdaleka skončena a vyčerpána. Pius XI. přináší ve svých projevech a encyklikách nová světla. Jsem velmi vděčný P. Kellerovi za tento článek. Aspoň hlavní myšlenky z něho tu podám. Již Kodex rozlišuje to, co bychom česky rozlišili nejlépe: volání a povolání. Povolání nakonec pronáší Církev, jistě, ale volání ke kněžství je přece jen něco jiného. Je to jakási milost v nejširším slova smyslu, protože Kodex praví, Can. 1355, že mají kněží v hoších pěstovati zárodky Božího volání - vocationis. Pius XI. mluvil obšírně o svatém kněžství a o povolání k němu ve své Encyklice o kněžství. V této encyklice mluví o tom, že Bůh musí vložit toto volání, a že Církev povolání pak zprostředkuje, když tu zároveň jsou nadpřirozené a přirozené nutné podmínky. Tato encyklika rozhodně shrnuje a doplňuje, co bylo dosud řečeno o povolání. Proto v diskusích o povolání je třeba i tuto encykliku mít na zřeteli.

Nesmírná je vznešenost katolického kněžství a podle přání Boží Prozřetelnosti pro všechny tak důležitá úloha; to mají především pozorně uvážiti ti, kteří nebeským puzením a pokynem jsou voláni ke svaté službě.

Proto vybízí svatý Otec vychovatele budoucích kněží, aby pěstovali a upevňovali ono božské puzení ke kněžství... Praví, že pečlivý a moudrý ředitel semináře snadno zjistí, kdo z nich je povolán Božím vnuknutím ke kněžství. Znovu tu ovšem opakuje ono staré rozhodnutí, že toto volání se nebuduje na vnitřním puzení, jako spíše na správné náklonnosti a správném úmyslu, spojeném s potřebnými schopnostmi. Doslova pak praví: „Kdo touží po této svaté úloze jen z čistých pohnutek, aby se zasvětil službě Boží a spáse bližních a nabyl při tom patřičnou zbožnost, vyzkoušenou čistotu života a odpovídající vzdělání, ten je zřejmě od Boha povolán ke kněžské službě.“ Sv. Otec staví vedle sebe volání a náklonnost, „propensio voluntatis“, o které mluví jako

o podmínce. Práví v encyklice o povolání ke kněžství: Ti, kteří nebeským jakýmsi vnuknutím a puzením vedeni, jsou voláni ku přijetí svatého úřadu... Toto puzení a vnuknutí se opakuje několikrát v této encyklice...

Tedy máme důvod k dobré distinkci, kterou sám přičiňuji k této studii. Distinkce je věcně ve studii obsažena, ale nevyjádřena. Řekl bych to takto. Bůh volá a Církev svými biskupy toto povolání ověřuje, úředně prohlašuje ještě lépe, jak již Keller praví: zprostředkuje a uskutečňuje.

Toto Boží volání se ukazuje v podmínkách nadpřirozených i přirozených, které jsou nutné k řádnému přijetí a vykonávání kněžského úřadu. Kněžství je milost, ale zároveň úřad. Proto povolání se projevuje na jednotlivci, ale jelikož se má uskutečňovati v Církvi, jest Ona, strážkyně toho, co má kněz rozdělovati, oprávněna a povinna rozhodnouti v daném případě o tomto Božím volání. Bůh volá, biskup povolává... Kněžství totiž je svou podstatou svátost křesťanského kolektiva. Kolektiv má proto své právo vůči těm, kteří kněžstvím mu chtějí sloužiti.

ZANEDBANÝ KATOLICKÝ A VLASTENECKÝ ÚKOL

Již přes dvacet let je na duchovním rouchu našeho národa o dvě trhliny, a to nemalé, více. Je to zřízení dvou náboženských společností křesťanských, české církve pravoslavné a církve nyní tak zvané česko-moravské. Obě tyto společnosti v prvních dobách tvořili v základě katolíci. Svět měl pro jejich čin rozličně krásných jmen, kterými zatlačoval to jedině správné katolické pojmenování: odpadlictví.

Dále by se slušelo sem připočísti trhliny, způsobené před 500 a 400 lety bludy, jež dorostly v české protestantství všech odstínů a v české bratrství.

To jsou skutečnosti obecně známé. Ale jsou to také skutečnosti, na které stále ještě nehledíme dosti katolicky, čili se zřetelem na zájmy Boží a na zájmy spásy duší a na zájmy jednoty všech křesťanů v jediné pravé

Církvi Kristově. Byly doby ostrých kontroverzí a mnohdy i skutečných bojů o kostely, o kaple. Ty doby pominuly jako pominulo hanobení soch světců, srážení křížů, veřejného znásilňování k odpadu. A na minulé bolesti se trochu zapomnělo, jak je dobře na obě strany, neboť živé vzpomínky z bojů nejsou žádným způsobem na prospěch usmíření duchů a obnovení jednoty.

Je tedy příhodný čas, abychom počali myslet na svůj vlastní národ ve světle velekněžské modlitby Pána Ježíše: Aby všichni jedno byli! Dá se s jistotou očekávat, že některý zarytec na straně nekatolické by při tomto výroku katolíka chutě vzkřikl „Na stráž!“ Ale ať vzkřikne, avšak nechť aspoň je k naší snaze poctivý a nevpaluje nám znamení záludných chutí na nadvládu a tak podobně. V duchu Pána Ježíše i v intencích Církve nejde českým katolíkům o přemožení českých nekatolíků. Půjde nám o dvojí: prvně jsme povinni z božské i lidské lásky usilovati o to, aby se vrátili do otcovského domu ti, kteří jej opustili a snad ještě i jiné z něho odvedli. Prvním cílem je vnitřní i vnější návrat synů a dcer odpadlých od Církve. Druhým, ač toto pořadí je rázu číre pomyslného, předmětem našeho sjednocovacího úsilí pak jest, aby poznali pravou Církev Kristovu ti, kteří se zrodili a vyrostli mimo ni a přece se hlásí ke jménu Kristovu. Toto musí býti jasno, aby se někdo zbytečně nepobouřil a abychom se snad také sami nějak nemýlili: s milostí Boží máme zabloudilé bratry přivolat do domu víry, který jedni vědomě opustili, druzí nikdy správně nepoznali.

Kterými prostředky budeme pracovati? Modlitbou, modlitbou a zase modlitbou a úkony náhradného smíru. Nečekejte, že bych doporučil na prvním místě diskusi, Církev svatá veřejné náboženské diskusi vůbec nepřeje a ví dobře, proč ne. V diskusi má ďábel tuze mnoho příležitostí, aby nejlepší vnitřní dispoziční k dorozumnění zkazil na dlouho probuzením pýchy, která se tak nenasytí cpe vědomím: - Mně přece nebudeš chtít přesvědčovat! (dí si jeden). - To by bylo, abych ti to nenakreslil! (vece sobě druhý.) Však to víte dobře každý, kolik užitku přinesly náboženské diskuse, které by bylo

lépe nazvati myšlenkovými turnaji anebo blýskáním na časy rozkolu a rozdělení ve víře. Cenu má pouze náboženské poučení, ale to jest i pojmově jiná věc, než-li diskuse. S pojmem diskuse souvisí představa stran sobě rovných; s pojmem poučení představa stran nerovných, z nichž jedna dává z přebytku druhé v nedostatku, jedna jest učitelem a druhá žákem. Kořen ceny poučení ovšem netkví v pojmech, nýbrž v tom, že žák s důvěrou očekává pokorně, co mu učitel dá poctivě a z lásky. Ale již i k tomu je třeba modlitby a dobrých skutků, hlavně smírných a náhradných. Nejen sama ctnost víry, nýbrž i ta ctnost pokory - a ta snad ještě více za daných okolností - jsou milostmi, které rozdává Pán Bůh podle své svaté vůle a podle našeho přičinění, ať jde o nás, nebo o bližního. Modlitba zkypří náš smysl, abychom lépe chápali duši bratří, které máme dovést do jediného ovčína Kristova. Modlitba zavláží suchopár duší bloudících vesměs daleko od pramenů svátostí a vysušených rozumářstvím, které bylo příčinou jejich poblouznění takřka ve všech případech.

A skutek náhradného smíru? Nedovedu v tuto chvíli najíti dosti výstižná slova, kterými bych přesvědčil o blahodárném významu a účinu těchto skutků náhradného dostiučinění a smíru. Snad však pohnou myslí prosté věty: Bůh byl uražen těmi, kteří opustili jeho Církev; oni pak si mnohdy ani nejsou náležitě vědomi velikosti své viny, viděli ve svém činu dokonce hrdinství nebo mravní „povinnost“! Bůh je však také dobrotivý otec a ochotně nachýlí sluch ke smírným činům, kterými za pobloudilé dáváme první dostiučinění, nežli sami budou míti sílu a milost k dostiučinění vlastnímu. Dvoutisíciletá zkušenost Církve potvrzuje, že Bůh se zvláštním zalíbením vidí takové skutky duchovního milosrdenství, duchovní lásky k bližnímu, jelikož tak nejvíce následujeme Ježíše Krista, nejsvětější smírnou obětí na dostiučinění za viny všeho lidstva.

Nerad bych vznešenou myšlenku sjednocení našich pokrevenců zevšednil planými slovy o národovectví anebo vlastenectví; ale láska k národu je křesťanskou ctností a tudíž i důvodem ke křesťanským činům, čili

také k těm činům, které směřují k té nejvzácnější jednotě národa - k jednotě ve víře. Mluvit o vlastenectví, o lásce k národu a roztínat zároveň kořeny jeho duchovního života, to je pokrytectví a faleš nejhrubšího zrna, na kterou náš národ chřadne již déle než padesát let.

Není dnes čas na polemiky, ale nastal neodbytně den, ve který musíme myslet na povinnost práce k jednotě ve víře ve vlastním národě. - Josef Papica.

MAJESTÁT DÍTĚTE V MODERNÍM STÁTĚ

Liberalistický stát počítal jen s dospělými lidmi, kteří v boji všech proti všem v pochybené nebrzděné soutěži silnějších se slabšími se ukáží mocnějšími, rostou a bohatnou bez omezení. Vytvořil fikci, že stát a národ je to, co je na pozemských statcích bohaté a v podnikavosti úspěšné. Z liberalismu vyrostla vláda peněz, plutokracie. Její dědictví vytvořilo dvě silné protivy, tak často pranýřované i nejvyššími strážci sociální spravedlnosti, hlavami křesťanstva, kapitalisty a proletariát. Rodina liberalismus celkem nezajímala, proto byly možné ty strašlivé případy těžké práce proletářských žen a dětí ve věku 6, 8 let. Zdravý odpor v národních kořenech vynutil si na dravčím tempu liberalismu konečně povinnou školní docházku dětí a ochranu jich proti vykořisťování, bylo to však jen opatření celkem akademické, protože nešlo ruku v ruce s ochranou a podporou dětí a sociálně slabých rodin činem.

Určitý pokrok učinily směry, které se postavily proti liberalistickému kapitalismu. Vzpomeňme úsilí o sociální spravedlnost v duchu křesťanském, které opřeno o věčné zásady domáhalo se podpory a ochrany rodin, rodinné mzdy pro pracující otce a živitele a zabezpečení výchovy dětí. Podobně marxistický socialism po překonávání materialistických záchvatů měl na papíře program: vše pro dítě, ale současně rozbíjel rodiny manželskou rozlukou a jiným uvolňováním mravů, které vyplývají z přirozeného zákona. Postoj k dítěti a jeho budoucnosti však nebyl prost nejasnosti a zmatků, jimž

mohl čeliti jen správný řád hodnot a věcí. Ten našly nové myšlenky, jimiž se daly ovládnouti národy dynamické, národy historií staré, ale duchem mladé. Vidíme chronologicky růsti smysl a péči o rodinu u italského fašismu a když v Německu dosáhl nacionální socialismus svého vítězství, jest z jeho prvních opatření podpora rodin a dítěte. V tom duchu pak následuje i nacionální Španělsko a jiné země, které přijímají zásady, ovládající novou Evropu.

Zabývali jsme se loni ve „Výhledech“ obšírně péčí Říše o děti a ciferně jsme doložili, kolik nový německý stát vynakládá veřejných prostředků na podporu rodin a dětí. Přistoupila k nim nová opatření, jichž si musíme soustavně všimati, protože z nich vyplývá velké poučení a příklad i pro nás. Nacionální socialismus vytvořil zvláštní typ moderní sociální péče, velkorysé a důsledné. Od regulované mzdové politiky, přes obsáhlou bytovou péči směřuje jeho stálá péče o zdravý národní dorost, o rodinu. Je to hlavní starost akce „Matka a dítě“ pomocného díla pro tuberkulosní, různé zdravotní akce a ne v míře malé státní péče o podporu početných rodin. K 1. lednu 1941 vstoupila v Říši v platnost rozšířená podpora dědičně zdravých rodin s četnými dětmi. Říše poskytuje na každé třetí dítě běžnou podporu 10 RM měsíčně a to tak, že podpora se nyní prodlužuje až do 21. roku dítěte. Tím stoupla státní podpora ročně o 300 mil. RM a vztahuje se ne již na 3 miliony dětí, nýbrž na 4 a půl mil. Dítě bylo prohlášeno za nejcennější statek národa. Ideologové německé sociální péče, na př. Hilgenfeldt, prohlašují: Jen ten národ je nesmrtelný, který i poslední statek obětuje, aby si udržel svou brannou moc stejně jako aby si udržel své matky a děti. Mohutné výkony zimní pomoci a péče „Matka a dítě“ jsou svědectvím, že německý národ pochopil svůj úkol velmi vážně. Nacionálně-socialistická péče o národ (NSV) pracuje preventivně a pomáhá, když se vyskytla potřeba pomoci. -jg-

P R A C O V N A

VYSLANEC KRISTŮV

V evangeliích krácejí před naším zrakem apoštolové. Malí, prostí, lidští, nechápaví. Nechápaví ke všemu nadpřirozenému a duchovnímu. Kolikráte je káře sám Spasitel pro tuto nechápavost a duchovní tupost. Do seslání Ducha svatého jsou všechno spíše než „velké náboženské osobnosti“. Ale jednu velikost mají, ovšem darovanou, že jsou Kristem vyvolení a posláni. To je pravá a jediná vlastní velikost těch, které posílá Spasitel stále, čas od času k nemocným lidem všech století. Posílá lidi prosté, lidi svaté, lidi totiž posvěcené, Duchem svatým přetvořené, Kristem naplněné, aby šli s tímto duchovním darovaným, vlitým poselstvím, aby neměli žádných jiných zbraní a pomocí, než toto své vyvolení, které velmi často se ostře odráží od jejich lidské nemohoucí slabosti.

Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás. Kdo se domnívá, že prokazuje Pánu nějaké milosti, že pro něj koná kdovíjaké služby, kdo se ohřívá sám na své vlastní velikosti, schopnosti a zdatnosti duchovní, není apoštol, není vyslán, nýbrž jde sám. Jeví se jako dobyvatel, ale lidé neslyší z něho hlasu Kristova, nevnímají v něm hlasu Božího a proto i když před ním ustupují, nejdou za ním, neposlouchají ho, nepřijímají hlavně jeho duchovního poselství. A neznám horší a strašnější porážky nad to, když lidé se apoštola, toho, kdo se domnívá, že je apoštol, že pracuje jako apoštol, než když se ho lidé bojí.

Koho nám neseš, ty, jenž vystupuješ jako vyslanec Páně? O kom mluvíš, kdo mluví z tebe, kdo vyzařuje z tebe? Jen ten, jemuž žítí je Kristus, v němž žije Kristus, jenž již nežije sám, jen ten je připraven, aby byl poslán, aby byl apoštolem. Jen tomu otvírají lidé srdce. Jiní se k lidem dostávají okny, musejí se vloupati do lidských srdcí.

Ono to není totiž tak lehké zcela ustoupit v srdci

Kristu, docela před ním zmizeti, a nechat jen jeho žít, jen jeho mluvit. Ale bez tohoto odumření není apoštola.
- Braito.

NEPOZNÁVÁŠ PÁNA?

Tolstoj vypravuje o chudém příštípkaři, který ve sklepním bytě pozoruje chodce. Tolik by si přál, aby Pán jednou k němu zavítal. Čte horlivě v Bibli a tak slyší jednou Hlas: Martine, zítra musím k tobě sestoupiti... Uklidí světnici, uvaří čaj, zasedne ke stolu a čeká návštěvu. Zve kolemjdoucí metaře, báby, chudáky jako on, pohostí je čajem, promluví duchovně, sdělí jim koho čeká a Pán stále nejde. Večer se zaplní jeho světnička stíny těch, které přes den pohostil. Pak slyší hlas: Martine, což jsi mne nepoznal ve svých hostech?

Proč nepoznáváme lépe Pána v těch, které nám přes den pošle do našich cest. Proč si tak málo vzpomínáme na jeho slova: Cokoliv jste učinili nejmenšímu z mých, mně jste učinili? Protože jeho musíme viděti v dětech, které učíme, v nemocných, které ošetřujeme, v lidech, kteří přicházejí a dožadují se našich služeb, protože jsme pro ně jejich úředníky, živnostníky, obchodníky, těmi, kteří jim mají sloužiti jako Ježíši samému.

Potřebujeme živé víry, abychom viděli Ježíše, jeho vůli, jeho ruce a jeho společenství ve všech, se kterými se přes den setkáváme. Ve svatém spojení lidí povoláných za dítky Boží, nám nemůže být nikdo cizí. Žádné povolání není jen naším osobním sobeckým dobýváním chleba, zaměstnáním, živobytím. Křesťanu je toto společenství něčím živým, má býti proto něčím živým, něčím, co se uskutečňuje v nejrůznějších a nejvšednějších denních záležitostech, protože pro křesťana vlastně není všedního dne.

Poznáváš Pána, nebo je ti také skryt před tvým zrakem. Kdybys naslouchal jeho hlasu, četl jeho Evangelium, rozmlouval s ním, dlel s ním na lámání Chleba, musil bys ho slyšeti a viděti ve svých bratřích a rozumět mu ve všem, co ti přes den sesílá, a hlavně poznati ho ve všech, které k tobě posílá, abys na nich uskuteč-

ňoval svou víru ve svaté spojení a společenství všech povolanych za děti Boží! Jak se ti pak zalidní tvá prázdnota, jak se Kristem Pánem naplní tvá chudá opuštěnost. - Braitto.

CIT PRO CÍRKEV

Mystikové užívají rádi k silnému vyjádření svého duchovního života i pro vyjádření duchovního života vůbec slov z afektivního života. Cítiti, objímat, spojovat se. Tak také mluví sv. Ignác ke konci svých exercicií o správném cítění v Církvi. Vyjadřuje se to obyčejně jako *sentire cum ecclesia*. Cítiti s Církví, ale správně jest míti cit pro Církev. Sv. Ignác ve své drsné, vojenské bych řekl mluvě, nerozlišuje přesných scholastických výrazů a proto teprve ze souvislosti je třeba dobrati se pravého smyslu. Tak také znamená jeho míti pravé cítění v Církvi, znamená prožiti tajemnou skutečnost Církve, dáti se uchvátiti životně touto myšlenkou Církve. Tak velí tato myšlenka, jež má býti jedním z velkých ovocí exercicií, abychom se sžili s Církví, aby se nám stala skutečnost Církve velkým prožitkem. Prožitkem celé naší bytosti, tak živým prožitkem, tak uvědomělým prožitkem, jakým je pocit smyslové schopnosti. Církev musí přestati býti našim věřícím mrtvým pojmem, nebo výrazem pro římskou kurii, nebo hrst prelátů a biskupů, včetně ještě kněží.

Procítiti musíme Církev jako velkou jednotu a společnost nás všech. Živou společnost, ve které všichni máme svou povinnost, své úkoly k ostatním bratrům a k celému tělu společnosti Církevní, a kde všichni můžeme žiti jak ze svaté společnosti zprostředkující milosti, tak ze svatého společenství onoho duchovního hodokvasu v obcování svatých. - Braitto.

SVATÉ DĚTSTVÍ

Když před lety letěla světem zvěst svaté Terezie Ježíškovy o Svatém dětství, chápalo mnoho lidí, jak to bývá u všech velkých myšlenek jaksi morbidně a naivně

velké poselství, oděné do prostičkých slov. Zatím to bylo pouze obnovení staré tradiční nauky tak milé karmelitskému řádu o duchovním dětství. Karmelitský řád ve Francii v XVI. a XVII. století žil pod vlivem velkých mystiků Bérulla a Condrena, kteří učili vžívati se do duchovních stavů našeho Spasitele a podle nich zařizovat celý duchovní život uskutečněním takového celého stavu v životě. Tak doporučovali vřele úctu k Božskému dítěti a z toho hned vyvozovali závaznost poselství Božského dítěte. V jeslích ukázal Spasitel svou odevzdanost a oddanost. To bylo také poselství svaté Terezie Ježíškovy. Učila láscě a oddanosti člověka k nebeskému Otci, učila člověka poměru dítěte k Otci, ale důsledně. Nemyslila tím nasládlou sentimentalitu, nýbrž ono pracné dobývání se k naprosté oddanosti vůči Bohu. Učila, aby se člověk tak oddal Bohu, tak mu důvěřoval, tak miloval jeho svatou vůli, že nebude nic chtít, než co Bůh chce a jak On chce. Toto je jediná cesta dokonalosti, abychom se naučili říkati ve všem a ke všemu, stále důvěryplněji a dokonaleji Buď vůle tvá. Jak ty chceš, Pane. Staň se mi podle slova Tvého. Jako byl Ježíš poslušný Otce až k smrti, tak máme se snažiti proměnit celý svůj život v jediný úkon této poslušné oddanosti.

Dítě je právě symbolem této oddanosti. V jeslích a na kříži se jeví nejvíce tato oddanost Ježíšova Otci. Bůh a leží tu spoután plénkami, bezbranný, bezmocný a přece je to Král nebes a země. Tak malý jako dítě, tak důvěryplný k Otci ke všemu co on s tebou zařídí jako dítě musíš býti. To je ono poselství duchovního dětství, které nesmí býti rozředěno ani oslabeno. - Braitto.

SEN

Umřel jeden mnich, který si stále říkal, že je starý. Nemohl se nikdy dočkati, až skutečně starý bude. Aspoň manýry starých si hleděl osvojit, třebaže duchem chtěl býti stále svěží a mladý. Tedy umřel a přišel před Boží soud. Ale před tvář Boží se nedostal. Jen ho tam přijal nějaký nebeský monsignor a tuze zle ho vyslýchal. Tak

tys prý včera zase bavil v zotavení své drahé bratry, jak rád bys umřel. Podívej se, co ti tu přivezli před tebou napřed. Viděl jakousi nebetyčnou horu. Když se podíval lépe, viděl, že to jsou papíry, které za svůj život popsal. Zatočila se mu nad tím hlava. Ale to nebylo všechno. Z hory se příšerně kouřilo. Nebylo možno se toho dotknouti. Nebylo možno nic si přečíst z toho, co tu tak bezectně leželo na hromadě. Ten kouř, vidíš, to je tvá ješitnost, která čoudí z tvých řádků. A ty si stále říkáš, že to děláš pro čest a slávu Boží, ale kadidlem tahle tvá oběť není právě cítit. Čpí to nějak sebeláskou.

Monsignor byl neúprosný. „Teď si poslechni něco ze svých kázání a řečí.“ Otočil nějakým knoflíkem v přijímací síni a lidé dobrý, ony ty řeči nebraly konce. Poznával jaksi svůj hlas. Ale stále jen slyšel ze všeho své jméno a nakonec se to změnilo v hrozný tartas hlasů. Jakýsi nebeský hlasatel volá: Slyšeli jste právě osmikilometrovou ódu na Já, velebného pána XY složenou jím, jenž se měl za věhlasného kazatele. Ono já je dobře odpozorováno ve výborném zrcadle ješitnosti a sebelásky. Toto thema je provedeno v nesčíslných variantech, ale stejného celkem obsahu. Spodní tóny skřípají něco o pravdě a slávě Boží, ale jak vidíte, je to hudba venkoncem moderní, která si libuje v nesouzvucích. Tohohle zpěváka a skladatele ovšem nemůžeme potřebovati do našeho nebeského choru, který oslavuje jenom Pána ze všech sil a z celé lásky.

Pak zahlédl jakousi hromadu zahozených zmrzačených hraček. To měly býti jeho námahy, práce a lopoty na kterých si tolik zakládal. Všechno to bylo jaksi pokrouceno a plísni potaženo. To byly všechny práce, kterými se domníval zachraňovati Církev svatou, která podle jeho názoru třeba nevysloveného by se jistě zhroutila bez jeho horlivosti. Viděl, jakými mrzáčky chtěl vybojovati věc Boží. Bylo mu až do smíchu, když viděl tu svou armádu. Musil si říci: Ta Církev Boží je opravdu dílo Boží, když jí ani ta má pomoc neublížila.

Mnich zesmutněl a chtěl říci, že právě proto bude nejlepší, když zůstane jako mrtvý a nebude se vraceti. Že prý i sv. Pavel již vzdychal, že chce již být osvobozen a

býti s Kristem. Ale monsignor nebyl z těch, kteří se dají rohlíkem opít. Odpovídá briskně: To byl svatý Pavel. On a ty, to jsou dva! On toužil jen po Bohu a proto chtěl již býti osvobozen od této země. Ty ale již toho máš dost, jak se u vás na zemi říká. Myslíš si, žeš té slávy již dost okusil a více že pravděpodobně již nenabudeš. Již jsi ve své ješitnosti a marnivosti okusil všech druhů práce. Všechny druhy úspěchů tě omamovaly. A teď máš ještě začít ustupovat ze slávy, máš začít umět stárnout a zrát. A to se ti nechce. Pak to svádíš na svatého Pavla a docela to oblékáš do hezkých slov.

Zatím nehleď tu v nebi Boha, nýbrž zase sebe. Ale Bůh je milosrdný a vzkazuje ti, že ti dává ještě čas, abys mohl odčinit ty hromady popsaného papíru a miliony pronesených slov. Máš ještě čas. Kolik, nevíme ani já ani ty. Ale jdi pěkně nazpět, vrať se a nepiš o sobě, nemluv o sobě, nýbrž jen Jemu kaž, jen Jemu služ, jinak v tomhle chumlu svém budeš jednou hnít i hořet zároveň navěky.

Probudil se onen mnich a sdělil sen svůj opatovi, kterému slíbil opravdovou nápravu života, jak sliboval kdysi při svých mnišských slibech. - Braitto.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

GEORGI: *Die Confessio Dosithei*. Reinhardt, München, 1941, str. 120, cena 4.50 RM. Tato dogmatika jest jednou z posledních věrouk východních, která dlouho platila. Pochází ze 17. století a byla napsána v Jerusalemě. Dává nám dobrý vhled do východní nauky, ovlivněné již západem, reformací i jansenismem. Georgi studuje dogmatický obsah této věrouky s hlediska západního i východního, která ještě v 19. století byla základem k jednání a spojení východní církve s anglikánskou.

GRABER: *Die letzten Dinge des Menschen und der Welt*. Echter-Verlag, Würzburg, 1940, str. 80, cena 1.20 RM. Jsou to řeči hlubokého theologa, podané formou prostou a srozumitelnou nejširším vrstvám čtenářstva. V tom je velikost spisovatelského talentu Graberova, jak už jsme se tu zmínili dříve, že dovede nejsubtilnější otázky po-

dat způsobem pochopitelným i neodborníku. Knížka vychází ve sbírce Bücher christlichen Lebens, která už vykonala mnoho dobrého.

HORSTMANN HEINRICH: *Mysterien um das Kreuz unseres Herrn*. Butzon und Bercker, Kevelaer, 1940, str. 105, cena 2 RM. Cyklus sedmi kázání pašijového týdne. Ústřední myšlenkou kázání je tu Kristus, Kristus jako Bůh a jako člověk, především jako Bůh, který je nejvyšší milosrdný, který také milosrdenství kázal a učil. Autor ukazuje, kterak jsme všichni bez rozdílu pozváni, abychom přijímali milosti Božího milosrdenství. Vychází od postavy Jidášovy: i on byl povolán, aby si zasloužil se stát dítkem Božím. I jemu se nabízela pomocná ruka milosrdenství, i když již zradil Krista, ale nedovedl ji přijmout. Stále a stále se mu nabízela, stále a stále se nabízela také národu izraelskému, nabízí se dále i světu pohanskému, celému světu se rozdává a chce jen, aby nebyla odmítána, aby byla přijata s pokorou a hlavně vírou. Je v tom pro nás tajemství Kristovy osobnosti, tajemství království Božího na zemi. A to si žádá od nás víru, naději a lásku.

KASTNER: *Patrologie*. Schöningh, Paderborn, 1941, str. 60, 1.60 RM. Dílko přivítají studující theologie i vzdělání laici s nadšením. Stručný, ale přesný a úplný přehled všech svatých Otců, jejich hlavních spisů i s obsahem, na konec pak literatura pro další důkladnější studium. Tuhle příručku bych směle doporučil k překladu u nás.

KREMER: *Auf dem Wege zu Christus*. Mosella-Verlag, Düsseldorf, 1940, str. 70. Originelní postihnutí a vypracování biblických dějin Starého zákona. Je to kniha pro vyšší třídy, ale udivuje, jak hravě vměstnal autor tolik pouček, tolik faktů, tolik theologických osvětlení do těch několik desítek stran. Výborná pomůcka katechetická, výborné repetitorium k soukromému studiu.

LERCHER LUDOVICUS: *Institutiones Theologiae Dogmaticae*. Vol. II. De Deo uno et trino. III. vyd. F. Rauch, Innsbruck, 1940, 9.50 RM. Třetí vydání Lerchovy dogmatiky je vlastně zcela novým dílem. Doznalo velkých změn jak po stránce vnější (větší rozsah, formát, úprava), tak zejména také po stránce obsahové. Snaží se o to, aby jeho vývody, důkazy, byly co nejjasnější, proto používá při nich formy syllogismu. Daleko více než v dřívějších vydáních se obírá také názory odlišnými, a to jak jen uvnitř katolické theologie, tak zejména se obrací proti protivníkům jednotlivých dogmat. Také tím, že bibliografie je tu značně rozšířena a hlavně že tu autor zpracovává také nejnovější literaturu, se stává dílo novým a naprosto spolehlivým.

MENSCHING: Vergleichende Religionswissenschaft. Quelle & Meyer, Leipzig, 1941, str. 160. Přehled srovnávací náboženské vědy, podaný ředitelem Semináře pro srovnávací vědu náboženskou v Bonnu. Autor podává svůj názor, který sice není naším názorem, ale cenu má tato kniha tím, že je výborným přehledem chápání srovnávací vědy a filosofie náboženské s druhého břehu. Autor postupuje velmi taktně, protože je vědec. Používá všeho jemu přístupného dosud materiálu a snesl mnoho a mnoho zajímavých dokladů. Zahrnuje náboženství nejenom jako vyznání, nýbrž i jako život, jako projevy k Bohu. V tomto ohledu jest to zvláště dobrý přehled, který dává i nám mnoho podrobností v přesném uspořádání.

NIKOLAUS VON KUES: Der verborgene Gott. Otto Maier, Leipzig, 1940, str. 62, 1.80 RM. Mikuláš z Kusy zemřel roku 1464, tedy v době, kdy vrcholí německá mystika středověká a dává kořeny mystice novověké. Dialog, podaný v tomto svazku, jinak poměrně málo známý, je charakteristickou ukázkou díla tohoto německého mystika. Je to dialog o Bohu, jediné Pravdě, vedený mezi učeným křesťanem a pohanem. Pravá ukázka mystického výrazu o Nevyslovitelném. A přece jsou jeho vývody tak jasné a srozumitelné. Text je podán paralelně v latinském originále a v německém překladě s delším doslovem vydavatelovým, takže je tu dobře zachycen smysl celého díla toho velkého muže, myslitele, matematika, přírodovědce a theologa a mystika zároveň.

PFISTER: Das Problem der Erbsünde bei Zwingli. Heinsius, Leipzig, 1941, str. 120, cena 5 RM. Zwingli odklonil se ve svém chápání dědičného hříchu od scholastické nauky, vlastně od katolické nauky. Jemu není dědičný hřích příčinou zavržení, nýbrž jen příležitostí k novým hříchům, pro které je pak zavržení. Autor studuje Zwingliho nauku ve všech fázích vývoje a zároveň také dobře stanoví, jak celý systém nauky tohoto reformátora se otáčí kolem této základní myšlenky. Výborný příspěvek k dějinám reformace.

Poznámky Arnošta z Pardubic. Sebral P. Otýpka. Dílko k podpoře salesiánského díla v Pardubicích. Myšlenky velkého pražského arcibiskupa, jeho životopisná data ve velmi milé knížce, sloužící šlechtnému účelu. Vřele doporučujeme.

SCHNEIDER HANS: Der Menschensohn. Schöningh, Paderborn, 1941, str. 112, 1.50 RM. Barvitě skvělé a věrné líčení osobnosti Ježíše Krista. Výborná pomůcka pro přednášky o našem Spasiteli, dobrá kniha k meditaci. Kazatel i duchovní vedoucí duší najdou mnoho podnětů v knížce.

SCHREYER LOTHAR: Bildnis der Engel. Herder, Freiburg, 1940, str. 132, 6.80 RM. Posledně jsme psali na tomto místě o Schreyerově podobném díle o Duchu svatém. Zmínili jsme se o jeho způsobu vzájemné kombinace klasických textů mystických, výroků Otců a svatých s uměleckými díly malířskými a výtvarnými. Toto dílo je podobné, metoda je stejná. Ukazuje při každém pozorování na nutnost spolupráce uměleckého nazírání a duchovního života. Texty a obrazy v nás musejí vzbuzovat určité myšlenky a úvahy, které jsou naší duši užitečné, které obohacují náš duchovní základ. Tyto texty a obrazy mají nás sblížit a sdůvěrnit s těmi bytostmi, které byly stvořeny jako poslové Boží. A takové dává poslání knize sám autor, abychom chválili Boha společně s anděly.

SPIEGEL JULIUS: Das Markus-Evangelium. Matthias-Grünwald, Mainz, 1940, str. 208, 6.70 RM. Vyšlo jako třetí svazek řady Die Bibelstunde, jež má úkol dáti co nejširším vrstvám co největší užitek z Písma svatého. Je určeno totiž toto dílo pro t. zv. biblické hodinky, to jest shromáždění věřících, kteří společnou četbou Písma a výkladem se vzdělávají v duchovním životě, ovšem za pomoci duchovního, který jim poskytuje patřičné výklady. A tato kniha, výklad evangelia, mu má být při tom hlavní pomůckou. Je to práce skutečně dokonalá, která dá nejen látku k těmto shromážděním, ale vůbec ke každé promluvě, ať už k tématu z evangelia nebo jinému. Několiké rozdělení tohoto díla umožňuje jeho použití jak v liturgii, tak v homiletice, tak také v praktice katechetiky a pastorálky vůbec.

VAŠEK BEDŘICH, Dr.: Dějiny křesťanské charity. Velehrad, Olomouc, str. 200, cena 27 K. Katolická charita je a byla vždycky jednou z nejkrásnějších apologií Církve. Jest i jedním z motivů věřitelnosti katolické pravdy, protože krásná a životná je pravda, která vedla po všechna staletí lidi k tak opravdové a obětavé lásce. Dějiny křesťanské charity jsou zároveň také dějinami lidské bídy, lidské tvrdosti k ubohým, dějiny zápasu křesťanské myšlenky lásky s touto tvrdostí, kterou křesťanství stále musilo přemáhati. A přemáhalo a přemohlo ji vždycky vítězně. Sáhněte po této svědomitě pracované, ale při tom všem přístupné knize všichni ti, kteří chcete se ohrát na ducha Církve, kteří musíte ji často obhajovati. Doporučuji její četbu v našich spolecích, jmenovitě mládeže.

NAVRÁTIL: Čtení z Nového zákona. Plus: Laciné, přístupné, dobře vybrané čtení z Písma svatého. Minus: Proč výbor, když je třeba čísti všechno, co Pán Ježíš řekl, a tak, jak to svatopisci zaznamenali? Pochybuji,

že tam, kde bude tato kniha, si ještě někdo koupí celé Písmo svaté. Dále: Typograficky jsou jednotlivé úseky nedostatečně oddělené, nezřetelně bych řekl oddělené. Obrázky a hlavně jejich reprodukce tak staromódní, že je to člověku líto. Ale nakonec opět klad: Kniha je sestavována s velkou láskou k Písmu i k lidu. Snad právě proto sáhnou pak po celé Bibli ti, kteří okusili jejich úryvků z této laciné a proto tak přístupné knihy.

THALHAMMER: O lidech na druhém břehu. Rupp, 1941, str. 100, cena 16 K. Jistě, že bylo potřebné takové dílo, aby se poučili laici o tom, co je řeholní život, protože koluje i mezi t. zv. vzdělanci mnoho předsudků vůči řádům. Nezná se jejich vůdčí myšlenka, smysl jejich obětí a kázně. Ale proč použil toho autor, aby vynášel své Tovaryšstvo, a to nesprávně až nespravedlivě na úkor druhých řádů? Dnes, kdy tolik řádů u nás pracuje s absolutní pohotovostí, kterou zdá se jen Tovaryšstvu přisuzovat, je nevěcné. Mimo to vedle řádů činných a rozjímavých je třetí druh řeholí smíšených, jako řád dominikánský, jenž zachoval mnišské kontemplativní prvky, aby se z nich živila právě činnost.

Z RŮZNÝCH POLÍ

BITNAR: Zrození barokového básníka. Vydalo Jitro v Praze, 1941, str. 620, cena 65 K. O baroku bylo u nás v posledních letech napsáno mnoho hodnotného i bezcenného a právě tak bylo vydáno mnoho hodnotného a bezcenného z barokové literatury náboženské i světské. Bitnarovo dílo, objemné množstvím stran a bohaté vnitřní náplní, není jistě zbytečné. Je to první, a to zdařilý pokus o soustavný přehled slovesného materiálu, tvořícího literaturu českého baroka, řekneme krátce: antologie české barokové tvorby slovesné. Něco podobného jsme dosud neměli. Bitnar se tímto dílem podjal práce, která je prostě nedocenitelná. Ukázkami ze všech dostupných i nedostupných děl slovesného baroka, vybranými s jedinečným vkusem umělce a znalce barokní literatury, podal každému zájemci o slovesné baroko jedinečnou příručku, po které možno sáhnout v nesčetných příležitostech. Je to dílo záslužné, které bude jistě náležitě oceněno.

GROSSCHOPFF EUGEN, Dr.: Seelische Störungen, Entstehung, Bedeutung, Behandlung, Bekämpfung. Franz X. Seitz, Abt. Ärztl. Verlag Otto Gruelin, München, str. 104, 3 RM. Německá literatura z poslední doby oplývá studiemi o duševních poruchách, neboť poznání o nich je nesmírně důležité. V kulturním životě se s nimi stále

setkáváme. Závažnost věci samé nutí k podrobnému studiu o příčinách vnitřních i zevnějších, neboť zanedbání jejich velmi škodí. Autor lékař používá k léčení zvláštní ošetrovací metody, aby ošetřil své pacienty, t. j. důkladné možnosti vymluvit se, sám pak se stává důležitým činitelem svými zásahy, používá prostředků, jako práce a cvičení, cestování, dýchání atd. Největší důraz klade na nenucené a přirozené zacházení. Odhaluje podivuhodné podrobnosti jak psychického života, tak z okolí a působení, co vše může mít vliv na duševní stav a tím jej ohrozit a přivést do abnormality. Velmi pestré jsou druhy neurosy, které autor uvádí a proti nimž chce svou prací čelit.

HRUBIŠ PETR: Ave Maria. - Vložka ku počtě Maří Magdaleny. Neubert, Praha, part po 9 K. Obě skladby jsou původní. První je určena pro střední hlas ženský a mužský; s průvodem varhan a houslí, druhá pro baryton s průvodem varhan. Zejména v druhé skladbě se autor odvrátil od prvků světských, které se dostávají často do hudby církevní, a uplatňoval zásady jen tohoto druhu zpěvu a hudby církevní.

KIRSCHWENG: Lev v jizbě. Novely. Přel. L. Gruber a K. Dvořák, nakl. Vyšehrad v Praze, str. 272, cena 30 K. Kirschweng je básník, který chápe hlubší smysl dění a rozumí hovoru věcí. Stačí přechází si jeho novelu Vpád staletí nebo Křest, abychom byli přesvědčeni, že v něm nejen roste, nýbrž už vyrostl básník podivuhodně jemný, reagující na nejmenší záhyby lidské duše, ano i samé přírody. Ve svých novelách klasického útvaru uvádí Kirschweng čtenáře v taje lidské duše, učí ho vidět velikost Boží v přírodě, ukazuje mu podivuhodné spojitosti tam, kde by je člověk neviděl, protože by je nehledal. Překlad Kirschwengových novel je jistě přínos do naší krásné literatury, za který musíme být vděční.

KIRSCHWENG JOHANNES: Das Tor der Freude. Buchgemeinde, Bonn, 1940, str. 234, 4 RM. Kirschweng, jehož dílo je současně uvedeno do české řeči překladem několika povídek v nakladatelství Vyšehrad, zasazuje tento román do rámce několika málo posledních dní života velkého kardinála Mikuláše z Kusy. „Kardinál na koni“, jak je hrdina románu nazýván pro svůj nejoblíbenější způsob cestování, je stížen na cestě z Říma do Ankony nemocí a musí ulehnouti na lůžko v městě Todi, odkud již nikdy neměl odejít. V rámci posledních chvil kardinálových nám Kirschweng odhaluje hloubky a obzory bohatého života, formou vzpomínek, úvah, rozmluv, z nichž dýše velikost významného muže, představitele vrcholu středověké mystiky německé a počátku mystiky novověké.

KIRSCHWENG: Lieder der Zuversicht. Alber, München, 1941, str. 50, 2 RM. Tajuplné v nejprostším vábí Kirschwenga. Obrazy nehledané, ale dobře nalezené dovedou vyzpívat hezký kus skryté krásy ve světě a v duši.

KÖRTE WERNER: Das Freiburger Münster. Verlag Der eiserne Hammer, Königstein, str. 48, 1.20 RM. Edice Der eiserne Hammer, podávající jakési průvodce po uměleckých památkách, má již dost dlouhou tradici. Dává promlouvat předně dílu samotnému. Tak i zde. Autor uvádí na začátku jen krátký text, v němž zachycuje stručně historii domu, který vznikl od 13. století, osudy stavby v dalších stoletích až do konečné dnešní formy, a pak již mluví jenom samé snímky, které nám pak samy dokonale odhalují krásy mohutné stavby gotické v celku i v detailech.

LANGENMAIER THEODOR: Deutsches Schrifttum unserer Zeit. Buchner, Bamberg, 1941. Od konce devatenáctého století po poslední měsíce takřka zahrnuje tato kniha soudobou německou literární tvorbu. Velmi šťastný počín i šťastného jeho provedení. Máte před očima v malé knížce dobrý přehled německé kultury s typickým zhodnocením i s malými ukázkami předností jednotlivých spisovatelů. I typisace těchto spisovatelů je původní a dobrá.

Písně ponocného. Sebral Antonín Šorm. Zajímavá sbírka písní našich ponocných. Díky Šormovi za to, že sebral a před zkázou zachránil tyto svérázné projevy, patřící také k naší kultuře.

Ve sbírce **Poklady národního umění**, vydávané nakladatelstvím Vyšehrad v Praze, vyšel svazek XVII.: Dr. Jiří Čarek: Kostel sv. Martina ve zdi (dnes kostel protestantský), dále svazek XX.: Dr. J. Pavelka: Románský Velehrad, a svazek XXII.: Kostel sv. Petra Na poříčí v Praze od dr. O. Frejkové. Svazečky podávají dobrý popis zmíněných památek, řadu fotografických snímků a krátkou historii místa. Jednotlivé svazečky stojí 5 K.

Ve sbírce **Pro život**, vydávané nakl. Vyšehrad v Praze, vyšly svazky: XVIII.: F. Pujman: Prvky divadelní hry. Odborná studie, stavěná na pevných základech, jako všechny studie Pujmanovy. - XIX.: J. Kučera: Kreslený film. Bude jistě zajímat návštěvníky filmu, kteří mnohdy nemají tušení, jaké práce je třeba k provedení na př. filmového kusu Sněhurka a sedm trpaslíků. - XX.: B. Štorm: Liturgické umění. Svrchované časová studie našeho odborníka v církevním umění. Zasloužila by si největší pozornosti. Štorm jde opravdu až ke kořenům všech nedostatků církevního umění a bylo by si přát, aby se o jeho vývodech mnoho uvažovalo. A zvláště jednalo.

RENDL: Ein fröhlicher Mensch. Alber, München, 1941, str. 375. Knihu odkládáte upřímně potěšení. Těžký boj a zápas má Engelbrecht, hrdina této knihy, syn janse-nisticky se dívajícího křesťana na svět, na Boha i na život. Engelbrecht přemáhá hlubokou vírou, ze které tryská radostný pohled na život, těžkomyslnost, která leží na rodném statku a na celé jeho rodině. Svou ra-dostností pomáhá spoluobčanům z mnohých svízelů a ani sám, rozdrčen skoro ranami, nezalyká se bolestí, nýbrž vstává k novému životu pokládaje za hlavní štěs-tí, že zachránil svou ženu z katastrofy, ženu, čekající dítě.

SCHULZ: Prsten královnin. Vyšehrad, str. 170, 28 K. Další krok ve vývoji Schulzově. Obrazy jsou přístup-nější a srozumitelnější. To jsou již vlastně příhody, ro-manetta, zhušťující mnoho skutečností. Nesou všechny stopy upřímného spoluprožití vyprávěných osudů.

SVENSSON: Jak Nonni došel štěstí. Vyšehrad, 1941, str. 180, 20 K. Druhé již vydání této knihy. Líčení cesty, jak se dostal ke katolictví a jak našel štěstí v lůně ka-tolické Církve. Vyprávění není tak romantické jako v ji-ných knihách, ale zato má chuť živé pravdy. Kniha vel-kého poučení pro naši mládež.

SVÍTIL-KÁRNÍK: Eduard Albert. Vyšehrad, 1941, str. 80, 15 K. Je dobře, že byl napsán tento stručný, ale po-stačující nástin života velkého českého lékařského od-borníka. Je tu podána jeho vědecká kariéra, ale také jeho osobní i duchovní a především duchovní život. Ta-ké příspěvek k tomu, že věda a víra se nevylučují.

SVOBODOVÁ NINA: Poutník čtyř světů. Družina literární, Olomouc, str. 100, 15 K. Svobodová podléhala vždycky kouzlu Italie a její velikosti duchovní. Na těch-to stránkách vyzpívala obdiv i vděčnost k velkému Dan-teovi, odhalujíc jeho duchovní dráhu v nesmírném jeho díle. Velmi dobrý příspěvek ke skutečnému poznání skutečného Danta.

SZABO: Im Dunkel der Dörfer. Alber, München, 1940, str. 60, 2 RM. Poesie Szabova je vážná, její dech je pra-videlný, klidný, sebevědomý, ale při tom tak pokorný jako venkovské kraje jeho domoviny. Jeho verše jsou stavěny pevně a pravidelně, je v nich zákonitost, kterou autor do nich přenáší z věcí této země.

VOKOLEK: První blahoslavení. List tří bratří, Par-dubice. Vokolek drsně cuchá líbezně učesané kadeře pyšného sebevědomí lidského ducha. Otrásá touto faleš-nou jistotou a velebí chudé duchem, kteří nechtějí nic znáti než svého Boha, a to ještě tak, aby před ním pros-tě klečeli na kolenou.

Mši svatou za naše přátele, spolupracovníky a dobrodince slouží P. Braitó dne 15. března. Spojte se v ten den v modlitbách a ve mších svatých. Velebné pány prosím o memento v ten den.

Mši svatou pro naši duchovní rodinku v Praze slouží P. Braitó dne 16. března o osmé hodině. Mše sv. recitovaná. Po ní promluva v terciářské kapli. Před tím příležitost ke sv. zpovědi. V Brně mše svatá recitovaná dne 23. března o půl desáté dopoledne s promluvou, po ní duchovní měsíční obnova akad. sekce III. řádu sv. Dominika. Zveme do své duchovní rodiny akad. sekce III. řádu své čtenáře a přátele z řad inteligence. V Brně dosud nemáme mnoho členů a členek z řad našeho učitelstva. Přijďte a přiveďte nám je! Mše svatá v Brně a duchovní obnova je v kapli sester dominikánek na Veveří 27.

Odběratele z Říše upozorňujeme, aby použili k placení předplatného našich německých složenek, které jsou pro ně vloženy do tohoto čísla.

M. K. v B.: Církev nedovoluje čísti Písmo svaté v jiném než jí schváleném vydání, protože jen tak se lidem dostává záruky, že mají překlad opravdu přesný a věroučně spolehlivý. Český překlad Písma sv. vyšel v Dědictví svatojanském v Praze. Nový zákon vyšel i v praktickém kapesním tvaru za nepatrný peníz. Mimo to chystá se právě nové a laciné vydání celého Písma sv. v nakladatelství Vyšehrad v Praze. Vyjde do vánoc zcela určitě. Bude to upravený text starého klasického katolického překladu, tak zv. svatováclavského.

R. T. v P.: Breviář není vyhrazen laikům, vždyť je již přeložen do mnoha jazyků i do českého. Co nejdříve má vyjít. Breviář je snad nejkrásnější sbírkou církevních modliteb.

F. D. V. T.: Vůle Boží se neprojevuje vždycky výslovně v každém novém případě. Je dána okolnostmi, vlastnostmi, které mají mít věci, o které se jedná. Dále, je vůlí Boží, abychom se poradili s těmi, kteří poraditi mohou. Posléze pak je vůlí Boží, abychom jednali podle zdravého rozumu a vážného úsudku. Když se vážně rozmyslíme a když má věc nebo záležitost ony vlastnosti, které odpovídají Boží vůli s naším spasením, pak klidně jednejme podle toho, co za nejlepší po zralé úvaze uznáme.

T. B.: Někdo zůstane žáčkem až do smrti a může při tom být i profesorem, žáčkem malodušným, žáčkem ulekaným bez velkých rozletů a brzdící i rozlet jiných. Máte pravdu, že takový člověk se má tedy skrýti, aby svým duchem nezdržoval život kolem sebe.

Dominikáni, co jsou a co chtějí. Tak zní titul sličné knihy se šesti obrázky o dominikánském řádě. Jsou rády, před kterými se všichni sklánějí, je velebí, každou

jejich knížku vynášejí a doporučují, o kterých se stále píše a na ně se stále upozorňuje. Náš řád musí se sám probíjeti k lidem. Chceme se dostat ke studentům, aby poznali náš řád, a aby rádi přijali na sebe jeho břímě, ale také jeho krásné ideály, jeho slavnou historii, aby se přidružili k našemu krásnému duchovnímu zápolení. Pošleme tuto knihu každému studentu gratis, když si o ni napíše. Také profesorům náboženství, aby mohli poznati náš řád a upozorniti naň své studenty, o kterých by se domnívali, že by mohli býti našimi dobrými spolupomocníky.

G. K.: Jedni chtějí naše Vyšší náboženské kursy znemožniti říkajíce o nich, že jsou příliš vysoké, jiní zase, aniž se přesvědčili, pohrdlivě říkají, že těm „babkám“ stačí obyčejná kázání. Ale ze všeho toho mluví jen žárlivost a závist. A to je trapné. Jestliže pracujeme pro jedno království Boží, osobní věci by měly rozhodně ustoupiti.

„Akce“. Také si myslím, že akce je od slova actio = činnost a ne jak kdysi Isidor etymologisoval: lucus a non lucendo, tak actio a non agendo. Tak jistě není chápána Katolická akce, zaraziti, znemožnit akci druhých, když ji sám nemohu nebo nechci dělat. Také nevidím akci v tom: stále naříkat, že se nedá nic dělat. Tu by bylo prvou akcí, prvním úkonem ustoupiti z místa dirigování takové nečinnosti.

Smer: Slovenští dominikáni v Trenčíně začali vydávati svůj časopis pro duchovní život. Mám před sebou dvě čísla, která svědčí o jejich duchovní jarosti a vážnosti zároveň, s jakou se chopili tohoto velkého díla. Prožívám s nimi v duchu hrdinské doby začátků naší Hlubiny. Z obálek a z drobných článků cítím bít prudce krev dychtící roztočiti celý svět, možno-li láskou Kristovou. Začínají svou úlohu velmi vážně. Přinášejí články základní, budují opravdu od počátků. Je dobré nic nepředpokládati, jak i my jsme činili, a pomalu trpělivě postupovati. Velmi svěží jsou poznámky, dávající konkrétní náměty, praktické pokyny, vypořádávající se s mělkostí a prostředností ulekaných dušiček. Přeji dominikánským spolubratřím ze Smeru, aby se jejich revue stala opravdu úhelným kamenem duchovní obrody u nich.

Vy ještě nemáte první svazek sebraných spisů svatého Jana od Kříže? Vy ještě neznáte jeho základní duchovní dílo, Výstup na horu Karmel? Čekáte, že vám knihu pošleme na ukázkou? Tuto knihu na ukázkou posílat nemůžeme, protože by se nám tím kniha neobyčejně prodražila. Proto musíte si sami o knihu dopsati. Učiňte tak ještě dnes. Kniha vyšla jen v omezeném počtu výtisků. Pomozte nám rychlým rozebráním první knihy a včasným zaplacením vydati co nejdříve svazek druhý.

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

Zásady. Mistr Eckhart, Marie a Marta 193 - Braitto,
Askese smyslového a vnitřního života 194 - Habáň
Zájem Boží a lidský 200 - Miklík, Svátost Katolické
akce 205 - Švach, Církev a církevnictví 217 - Středa,
Liturgická slova 224 - Merell, List sv. Pavla k Efeským
228 - Čala, Liturgie svátosti nemocných 235 - **Život.**
- Pracovna. - Žeň.

1941

Ročník XVI. Číslo 4.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

vyšší náboženský kurs v dubnu

V PRAZE II., v klášteře voršilek dne 5. mravouka, 19.
Písmo svaté, 26. věrouka. Začátek o 7. hodině.

V BRNĚ, v sále Umělecko-průmyslového musea, třída Horst Wessela dne 5. věrouka, 19. mravouka. Začátek o půl 7. hodině večer.

V ROUDNICI n. L., v sále kapucínského kláštera dne 6. a 20.. Začátek o 3. hodině odpoledne.

hovorna

Mši svatou za všechny naše spolupracovníky, dobrodince a odběratele slouží redaktor P. Braitto dne 15. dubna. Spojte se v ten den s námi v modlitbách. Svě přátelé velebné pány prosíme, aby v ten den pamatovali v mementu při mši svaté na naši duchovní rodinku a podle možnosti za ni sloužili mši svatou. Byli bychom velmi vděční velebným pánům, kdyby nám tento dar nejvzácnější mše svaté na naše spasitelné úmysly podali.

Společnou mši svatou v Praze slouží P. Braitto při příležitosti své přednášky v neděli, dne 6. dubna o 8. hodině v kostele u dominikánů. Recitovaná mše sv. Po ní promluva v terciářské kapli. Před tím příležitost ke sv. zpovědi. Společnou mši sv. v Brně máme dne 20. dubna o půl 10. hodině v kapli ctih. sester dominikánek Na Veveří 27. Při recitované mši sv. promluva, po ní shromáždění akad. sekce III. řádu s duchovní promluvou a přednáškou.

Mši svatou za čtenáře revue Na hlubinu bude obětovat dp. M. Bartl ve Vápeném Podolu v pátek 18. dubna o 7. hodině ranní.

Z Á S A D Y

Mistr Eckhart:

MARIE A MARTA

Bůh není rušitel přirozenosti, nýbrž přivádí jí k dokonalosti. A to činí o tolik víc a více, jak ty sám jsi k tomu povolný.

Mohl bys ovšem říci: Ach, Pane, je-li k tomu zapotřebí mysli, která jest prosta všech obrazů a veškeré působnosti - které jsou přece již z duševních sil, již z přirozenosti - jak to pak bude s vnějšími skutky, které se přece občas musí konati, se skutky lásky, které se přece všechny dějí zevně, jako učení a těšení potřebných, takové nám mají býti zcela znemožněny? Když přece učedníci našeho Pána byli tak často bez oddechu, když se přece Pavel obtížil lidmi tak příliš a nesl jejich starosti, jako kdyby byl otcem všech! Má býti člověk oloupen o ono velké dobro (nazírání) proto, že je tak činný v dobrých dílech?

Všimněte si odpovědi na tyto otázky: To jedno jest zcela rozkošné, to druhé zcela požehnané. Byla-li Maria chválena, že zvolila lepší, byl přece život Marty pln požehnání, neboť sloužila Kristu a jeho učedníkům. Svatý Tomáš praví: Tam jest činný život lepší nežli nazíravý, kde se z lásky vylévá, co bylo v nazírání dobyto. Zde jest jen Jediné pohotově: pochopíme to nazírajíce v jedné a téže podstatě - nikde lépe nežli zde - a působením činíme nazírání plod-

ným. Tak jest splněn vlastní smysl a účel nazírání. I když to nejde bez změny a pohybu, jedná se zde přece jen o Jedno: je to cesta od Boha k Bohu, od jednoho konce opět k témuž konci. Jako kdybych šel v tomto domě od jednoho konce na druhý. Byl by to pohyb a bylo by to přece jedno v jednom. Při takovém druhu působení zůstáváme v jednom stavu patření na Boha. Jedno dochází v druhém dovršení a pokoje. Boží úmysl jest: Sjednání v nazírání má býti úrodností ve skutcích. Neboť v nazírání sloužíš jedině sám sobě, skutky dobra sloužíš ale mnohým. Kristus pravil: „Světlo vaše svít před lidmi . . . - Strom, který nenese žádného ovoce, má býti vyřazen!“

P. Silv. M. Braiton:

ASKESE SMYSLOVÉHO A VNITŘNÍHO ŽIVOTA

Definujeme vášně: Hnutí smyslové dychtivosti, působící na tělo. Jsou to vzněty, které strhují především vůli. Samy o sobě jsou ne-lišné, a proto není správné mluvit o umrtvování vášní. Proto jsem nepoložil traktát o vášních hned po umrtvování, nýbrž správněji jest mluvit o výchově vášní, to jest o tom, jak se snažiti je ovládati, aby nepřekročily meze, aby nestrhly náš rozum, takže by vášně strhly s sebou vůli bez regulace rozumu, který dává vášním správný předmět a správný způsob užívání.

Lidé se vymlouvají na vášně, ale třeba tu rozlišovati. Hněviví říkají, že je to již jejich povaha, že ihned vzplanou. Tedy je třeba nejdříve svou povahu znáti a nedati se jí strhnou-

ti, nýbrž jí upotřebiti pro správný předmět, správný cíl a pak i při tom ji pevně ovládati rozumem a vůlí. Kdo je neovládá a nesnaží se je ovládati, nezmenšuje tím své viny, nýbrž ji zveličuje podle zákona o voluntarium indirectum seu in causa, protože člověk mohl a má předvídati po zkušenosti, po vzdělání, co doveďou nezkrocené, nezřízené vášně.

Nejprve tedy, protože vášně mají svůj podklad ve smyslové části, aby mohly býti vychovávány a řízeny, potřebujeme křesťanského mrtvení a sebekázně nejprve ve smyslech. Aby u křesťana nebyly smysly, jejich hodnoty a jejich ukojení nejvyšším štěstím. Kdo ovšem jen smyslem otročí, ten nemůže vůbec začít duchovní život, protože smysly se budou stále bouřiti proti kříži Páně, proti tomu, co je nepříjemné, co je těžké, co je nadpřirozené, nazývati nepřirozeným anebo protipřirozeným.

Neboť naše smyslová část jest zraněna. A pro ni jest dále zraněn rozum a vůle. Tak jsou zraněny, že raději následují snadné a okamžité platící radosti, to, co skýtají nebo již jen slibují smysly. Protože však Kristus přišel nás učiti bojovati proti nižšímu v nás, protože nás vyzvedl k nadpřirozenému, třeba míti v patrnosti tuto stránku, svou smyslovou část, svou tělesnost. Kdo ji nedrží na uzdě, stane se jejím otrokem, takže všechn duchovní život je mu jenom obtíží anebo nakonec i nesmyslem. Kde tělo se svými smysly vládne, tam těžko najde duše místa. To však neznamená, že pohrdáme tělem. Nikdo je tak necení jako křesťan, protože je tělo chrámem Ducha svatého, ale právě proto křesťanství žádá tělo očištěné, aby ho nebylo užíváno jenom zvířecky. Tělo jest křesťanu služebníkem duše. Proto varuje před tím, aby člověk se neproměnil sám v otroka toho, co má sloužiti vyššímu v člověku. Když pak se tělo bouří a překáží v duchovním životě, pak jest

na místě umrtvování, to jest odnímání mu látky, která by nás strhovala a odváděla. V té míře, v jaké cítíme toto nebezpečí, v takové jest potřebí tělesného umrtvování. Ovšem v této věci nesmějí jednati křesťané sami bez vědomí a míry a omezení svého zpovědníka. Budťte přísní v tomto ohledu a netrpte, aby vaši svěřenci přeháněli v postu a jiných umrtvováních, aby nezapomínali i zbožní a umrtvení na páté přikázání.

Nervosním a skrupulantům vůbec nesmíte dovoliti umrtvování, protože právě silná strava jaksí udržuje skrupulanty zeslabené úzkostmi. V začátcích duchovního života rovněž nikomu nedovolujte tělesných umrtvování, protože tu často může jíti o zvrácené, třeba neuvědomělé sklony. Až poznáte dokonale svého kajícíka, pak uvidíte sami, co mu předeptsati nebo zakázati. Učme začátečníky nejprve v umrtvování nejtěžším, totiž vlastní vůle, vlastního úsudku.

Der Sinne Untergang der Wahrheit Aufgang, praví Suso, čili, až přestanou vládnouti a hloziti smysly v člověku, pak jsme připraveni k tomu, abychom se mohli ponořiti do duchovního, do naslouchání hlasu Božího.

Víme z filosofie, že smysly jsou branou a prostředníky duchové činnosti. Jestliže ponecháme smysly bez vlády, naplní ducha jenom touhami a myšlenkami po tom, co jest jenom přízemní, tělesné, časné. V takové duši těžko se ujímá duchovní vzlet. Proto jest na př. tak těžko obrátiti musulmany, protože jejich smysly jsou dokořán otevřeny veškeré tělesnosti, která se těžko snáší, jsouc nespoutaná, s duchovním rozletem. Nejdůležitější je tu střežiti a umrtvovati oko, které je prvou branou duše. Oko dodává nejvíce látky k obrazivosti, ze které pak čerpá intelekt, který pak hýbe vůlí.

Proto jest důležité pro duchovní život umrtvování očí. Odepřítí si dovolené, abychom se

pak ovládali, abychom si uměli odepřít i pohled nedovolený. Všetečná zvědavost svádí velmi lehko. Člověk si řekne: Jen se podívám, to není hřích, vždyť to jest Boží tvar, krása jest Boží... a pak duch řekne k tomu to, co nemá říci: Chci to, docela bez výhrad, které stanovila moudrost Boží, která určité věci vyhradila jako odškodnění za určité povinnosti. Z toho pak plyne nevázanost dychtění a obrazivosti, která se celá zaplní obrazy, na které nemá práva, protože nechce anebo nesmí na sebe vzít určité povinnosti.

Sluchem se nám rovněž zprostředkují věci, které nás mohou naplnit něčím jiným, než čím nás chce mít Bůh naplněny. Kdo musí všechno slyšet, nevystříhá se mnohých pokušení.

Chuť: Jídlo jest palivem tělesným. Sloužití chuti znamená převrácetí smysl života a prostředků, činit z nich totiž cíl. Nemáme jenom tělo, nýbrž i duši, a proto jenom chuti sloužití znamená snižovat smysl svého života jenom na tělesný, živočišný život... Tak musí umět křesťan a řeholník tím spíše odepřít si pokrm, kterého nutně nepotřebuje, uskrovnovat se v míře, v přípravě i ve způsobu jídla, aby nás chuť ne učinila otroky těla, lidi, jimž Bohem jest břicho.

Ve smyslu dotyku jsou nejsilnější radosti sexuální, které nejvíce odvádějí ducha a které totiž nejvíce absorbují člověka. Křesťan se varuje propadnutí změkčilosti anebo žádostem nečistých dotyků... etc. Bdělost nad ostatními smysly jsou nejlepším opatřením tohoto smyslu.

Někteří učí ovládání smyslů jenom s hlediska varování se hříchu. Jistě je to první krok, ale křesťanská askese musí jít dále. Ona nás musí umět naučit odříkat si dovolené, čím dále tím více, čím dále tím dokonaleji si podrobovat smysly, aby se nebouřily, aby nereklamovaly pro sebe příliš mnoho času, příliš starosti, příliš pozornosti a hodnot na účet ducha. Čím více

vpravíme smysly do jejich situace, do jejich úkolů, tím méně nás budou vyrušovati z naší práce duchovní, tím budou jenom poslušnějšími služebníky.

Ale tato práce na vnějších smyslech byla by bezúčelnou, kdybychom zároveň nepracovali intenzivně na řízení a umrtvení svých smyslů vnitřních, totiž paměti a obrazivosti.

Učme začátečníky zapomínati na minulý život, aby stále neopakovali svoje poklesky, aby totiž nezmalomyslněli, a za druhé, aby v duši zbytečně nenechávali doutnati jiskry, když se jedná o hříchy smyslnosti. Mimo to nashromážděného bohatství používá pak obrazivost, která si prostě dělá pak s takovým člověkem co chce, která ho trýzní a poníží k nevyslovení.

Kdo měl neštěstí hříchu, očisti svou paměť, hled' zapomenouti. Zapomeneme především na svoje zásluhy, přednosti, abychom se nezabývali příliš svou velikostí, zapomeneme také na urážky, jichž se nám dostalo, abychom nemusili zápasiti ještě s nenávisťmi a závistmi a neláskou...

Obrazivosti pak věnujme zvláštní pozornost. Může býti požehnáním, ale také kletbou. Bděme nad obrazy, nad slovy, představami, které se vtírají do duše. Nepohrávejme si s nimi, protože jakmile se jednou usídlí v duši, těžko je pak vypuzujeme. To jest metoda preventivní. A pak přichází metoda výchovná. Vypuzujeme z duše, co nás strhuje anebo dokonce poskvrňuje. Ale nezůstaneme jenom při pasivním a negativním. Naplňujme svou obrazivost častým a představivým rozjímáním, v začátcích svatými, čistými a krásnými obrazy. Jest zajímavé, že skoro všichni hlubocí mystikové očišťovali jako filtrem krásou přírody svou duši.

Naplňujme svou mysl svatými, krásnými obrazy. Jest důležité, aby mladí řeholníci naplňovali svou mysl svatými, krásnými obrazy. To jest na př. velmi důležité při tak zvaném tábo-

ření, skautingu a podobně. To jest návrat ke kráse a tichu přírody, může mnoho prospěti naší mládeži. Hudba, krásná literatura a jiné mohou rovněž čistě obohatiti obrazivost. Takovými obrazy je třeba převychovati obrazivost. Hlavně ze začátku jest dobré použití očištěné fantasmie k tomu, abychom si živěji představovali předmět meditační, protože obrazivost může účinněji strhnouti rozum a pak i vůli.

Vychovávání rozumu a vůle.

Naše mysl touží po pravdě. Vychovávejme ji, aby toužila a zabývala se především Pravdou nejvyšší, abychom snad neznali všechno tvorstvo a o Tvůrci abychom nakonec ještě pochybovali, zda vůbec jest. Rozum nesmíme umrtvovati, nýbrž správně naplňovati, jeho práci řídit, aby se neztrácel jenom v poznávání, aby třeba i pravdy Boží nebral jenom jako poznatky, jako chladnou vědu, nýbrž aby rozum skutečně hroužil se do Boha, aby se spojoval důvěrně s Nejvyšším, s nejvyšší Pravdou. Je třeba dobře naplniti rozum poznáním, a to co nejdůkladnějším, Boží pravdou, abychom mohli co nejvroucněji Boha milovati podle onoho starého adagia: Nil volitum quid praecognitum. Nevědomost ve věcech božských a duchovního života způsobila všechny zloby kacířstva, velkou řadu i jednotlivých odpadů. Regulovati dále své poznání, aby nás nenaplnilo pýchou nad vlastním bohatstvím, abychom své vědění neužívali k hmotným výhodám anebo souzení druhých. Třeba vychovávat touhou po vědění, abychom pro studium třeba i svatých věcí nezanedbávali rozjímání. Rozjímání a modlitba nemohou býti nahrazeny třeba nevím jak úsilovným studiem posvátných věd. Dále pak tak chápati poznání, aby nás přivádělo blíže k Bohu, abychom ve profánním poznání našli stopy Boží a studium

posvátné aby se stalo nástrojem vroucnějšího poměru k Bohu.

Podobně je třeba vychovávat ukázněnou vůli; která jest dychtěním po dobrém, abychom hledali opravdu skutečně dobré, abychom se nespokojovali s dobrem časným, nýbrž navykali mysl dobrům nesmrtelným a věčným. Od pádu jest naše mysl a touha nakloněna k pozemskému, snad i spíše k smyslovému a tělesnému, a to zakázanému. To třeba vytrvale vůli odpírati, nevyhovovati jí, když si žádá věcí zakázaných, učiti ji odpírati si i věci dovolené. Při tom si uvědomiti, že toto zvládnutí vůle není možné bez milosti, a proto o tuto milost prositi. Vůli pak utvrzujeme ještě pozitivně, totiž upevňováním ctností. Zvláště je tu důležité cvičení vůle v maličkostech. Svátosti, především Pokání a Eucharistie pak dokonají toto dílo zkázně a zocelení a převychování vůle.

P. M a g. M. H a b á ň O. P.:

ZÁJEM BOŽÍ A LIDSKÝ

Býti zaujat něčím znamená, že schopnosti lidské mají svůj předmět, jehož přítomnost v duši, v mysli, obrazotvornosti nebo v citu, nebo v paměti, dovede vyplnit a působí tak, že připoutá je na sebe. Schopnost je tedy zabrána a to tím více, čím předmět přítomný v duši dovede více vzbudit intensivnější činnost schopnosti. Dostoupí-li taková činnost nejvyššího stupně rozpětí, jakého je schopna, je zaujata plně; nedovede-li předmět zaměstnat nejen všechny schopnosti duše, ale ani jednu z nich dost intensivně, je zájem probuzený nepatrný, někdy docela člověk zůstává lhostejný.

Je plno zájmů, které procházejí lidskou duší a každý z nich zanechá něco, větší nebo menší

stopy svého působení a rozechvění v duši. Schopnost zájmová je v člověku neohraničitelná, téměř nesmírná, nelze spočítat přesně vše, oč a kdy projde určitou schopností v duši zájem. Život lidský probíhá mezi množstvím zájmů, ale vesměs povrchních, nestálých, přechodných, takže velmi těžko se dostává duše na pevnou půdu trvalejších a hlubších zájmů. Pro častou změnu vzrušení, jaké vzbuzují přechodné a pomíjející zájmy, duše se vyčerpává ze své duševní potence a nic při tom nezískává. Úplné vyčerpání působí prázdnotu a únavu duševní. Život malých zájmů, t. j. o malé věci a též přechodně vzrušujících schopnosti lidské duše, působí, že celá duše je malá, bez velkých projevů života, dokonce snad i bez znalosti velkých tajemství intensivního života a bez znalosti velkých věcí, na které stačí duše svými schopnostmi jak v přirozeném řádu tak v řádu milosti. V tomto posledním zvláště bývá pravidlem co nejméně se zabývat projevy života milosti a účasti na životě Božím. Duše lidu jakoby nechápala, nebo ani nemohla se dostat k pochopení velkých věcí, o nichž by každý křesťan posvěcený milostí mohl říci jako Panna Maria: „Velké věci učinil mi Ten, jenž je mocný, a jehož jméno je svaté.“

Běžný život lidský je stavěn mimo tyto velké zájmy, je vyčerpáván téměř úplně jen ubohými zájmy - které pro duši a její činnost nepřinášejí zadostučinění ani prospěchu. V takové duši se střídá sice velmi mnoho věcí, o něž se duše zajímá, a jimž věnuje svou pozornost, ale život naplněný takovými zájmy pozemskými a nízkými se podobá životu kuřete; celý den, celý život hrabe, ale to, co najde, nestačí na uspokojení hladu. Takový život je zřejmě marný, probíhá po vedlejších kolejích životních.

„Famem patientur sicut canes.“

V menším měřítku je takový život i u duší,

které se částečně oddaly duchovnímu životu a jeho věcem, nabyly určitého tušení o velikosti jeho a o velikosti Božích věcí. Rozběh jejich se však brzy zastavil a zájem o duchovní velikost, o tajemné posvěcení milostí se omezil na nepatrné a nejnutnější projevy. Tak tak, že neumírají duchovně, nebo dokonce jsou i okamžiky, kdy zájem o svět a jeho vliv a přitažlivost přemůže zájem o věci Boží a vítězí tma nad světlem, bída nad bohatstvím. Tento druh duchovního života není o moc lepší než první, neboť částečné probuzení duchovních zájmů o Boží život plní duši nevypověditelným smutkem a zároveň větším vědomím hrozného nepoměru mezi tím co má, zajímá-li se o svět, a tím, co by měla mít, podle svých čistých a duchovních zájmů. „Opustila pramen živé vody a uchýlila se k rozpukaným cisternám, odkud voda velmi záhy zmizí.“ Taková duše začíná žít věčným neklidem vnitřním, v němž se zmítá mezi hlubokou melancholií prázdnoty a mizerným zadosťučiněním, které jí dávají zájmy o půvab světa a jeho věcí. Čím více se pak snaží přehlubit svůj neklid vedlejšími zájmy, tím je rozháranější a rozbitější, tím neklid jen vzrůstá. Útěk navenek před tímto neklidem zneklidní ještě více. Takových „ahasverských“ duší jest velmi mnoho. Neuzdravuje se ani dobrodružstvím ani hledáním nových zkušeností, plynoucích ze zájmu o věci světa nebo ze střídání jejich tím, že si člověk mění jednu věc na druhou. „Marnost nad marnost a trápení ducha.“

Duše lidská má svůj hluboký zájem, který je obsažen v její povaze přirozené, ale zvláště v její účasti na přirozenosti Boží, je-li posvěcena milostí. Tento její životní zájem sahá do věčnosti, neboť podle Krista: „Kdo věří ve mne, z útrob jeho potekou prameny živé vody, tryskající do života věčného.“

Přirozený zájem se projevuje ve schopnos-

tech rozumu a vůle hledajících celé světlo a plnou blaženost, pravdu a dobro. V této přirozené stránce duše je dán bezprostřední poměr k Bohu, který jediný je Pravda a Dobro samo. Zájem o světlo a blaženost má každá duše, jen s tím rozdílem, že nejde vždy k novému zdroji a zřídlu, a tak se snaží zájem o světlo rozptýlit na tisíce maličkostí, které nesou nepatrný odraz a podobu světla (t. j. každodenní svět zájmů na událostech a skazkách života bližních, nebo zájem na módě a pestrosti barev a odstínů všedních událostí). Zájem o dobro a blaženost rozptyluje člověk v nepatrných zadostučiněních a zálibách smyslů a citu, sympatií a antipatií, vášní a pudů (t. j. svět stálého hladu po radosti a štěstí, po lásce a smutku atd.). Zájem tedy existuje a jeho pohyblivost a nestálost je velmi rychlá, proto hledají lidé stálou změnu. Ale změna okolí a věcí nezmění hlubokou disposici duše po světle a blaženosti a proto, nosí-li člověk nepokoj v sobě, nadarmo hledá změnu místa, nebo touží po uplynutí hodin a dní, všude a vždy se shledává sám se sebou, plným neklidu a rušnosti, a plným zájmů, toužících dál a výš.

Nadpřirozené zájmy jsou vlity duši lidské s milostí; jsou to zájmy vystupující do ohromné výše života Božího a věčnosti, závratné výše lásky, blaženosti a světla Božího. Jsou to projevy přátelství Božího v Kristu a zájmy o život podobný Kristu, o život bez hříchu a plný duchovní síly, která přemáhá svět, tělo i ďábla. Zájmy milosti se rozestírají do všech schopností duše a do všech jejích projevů, podle slov sv. Pavla: „Pro mne žítí je Kristus, nebo žiji, ale už ne já, ale Kristus žije ve mně.“

Takové zájmy rozšiřují lidskou duši a její rozměry, mohoucnosti se naplňují životem, láskou, světlem a silou, taková duše vytváří díla dokonalá nejen lidsky, ale i nadlidsky, neboť

Duch sv. ji provází, podporuje a povzbuzuje. Zájmy o Boží věci nevylučují zájem o bližního. I ten má kořen své účinnosti v lásce Boží a proto díla duše posvěcené milostí platí i bližnímu, jeho pomoci, jeho duši i tělu.

Přítomností Božího světla v nás a Božího života v milosti a lásce se rozrůstá i zvletnost duše do všech duchovních věcí. Každá krása duchovní i hmotná je odrazem Božím a proto aktivita lidského ducha pro zvětšení a rozšíření oboru zájmů a pro věčné rozměry Boží velikosti a krásy se rozrůstá do ohromujících rozměrů tvůrčí síly. Život Boží v člověku nezůstává ležet ladem a nečinně, chce-li člověk, může žít a jednat z plnosti milosti a pravdy Kristovy a z plnosti jeho síly. Tak tedy se zájem rozšiřuje a prohlubuje a takové zájmy naplňují duši skutečným životem a skutečnými jeho projevy, nejen zdánlivostí.

Člověk tedy žije buď jako úplně prázdný a vyčerpaný ubožák, nebo jako věčný ztělesněný výraz neklidu a hledání, toužení a smutku, nebo konečně jako syn v domě Otce nebeského, v němž vše, co patří Otci, patří i synu, člověku, kterého Bůh přijal za svého, podle toho, kam obrátil své zájmy, čím zaujal svou mysl, svou vůli a své srdce. V životě Božím v duši člověka se podivně organisují všechny druhy rozmanitých zájmů a sjednocují se, jakmile Bůh, Pravda a Dobro, Láska a Moudrost, se stal jediným předmětem schopností duše, jako poznávaný a milovaný předmět. Nic není zmenšeno ani vyloučeno z lidského života, vše je naplněno. Proto uspořádání zájmů není protichůdné a rozptylující, nýbrž soustředěno na nejvyšší vrchol celého lidského života, na Boha a na Boží zájmy a úmysly. Boží zájmy a úmysly s člověkem jsou jasné. Vše uspořádal podle své Moudrosti a Lásky, vše řídí a spravuje k dosažení cíle, k účasti na věčném životě a blaženosti.

Bůh má zájem o člověka, jemuž vtiskl svůj obraz do vyšší stránky jeho duše, v mysl a vůli; ve svém zájmu o člověka učinil svá podivuhodná díla vtělení a vykoupení, posvěcuje člověka tajemnou účastí na své přirozenosti a na svém životě a určil člověka pro sebe jako věčný cíl. Zájmy Boží se vztahují do všech podrobností lidského života, aby tak celý pohyb duší, i když je tak rozmanitý, byl soustředěn a ucelen přes všechno stvořené k Nestvořenému. Tak se zájmy Boží nejen setkávají s lidskými a lidské s Božími, ale pronikají se tak, že lidské nabývají nejvyšších rozměrů a velikosti, jsou-li obráceny k Bohu. Bez tohoto řešení zájmů a bez tohoto uplatnění nelze žít ani lidsky ani podle vyšší stránky, pokud Bůh vtiskl člověku svou podobnost.

Konstantin Miklík CSSR:

SVÁTOST KATOLICKÉ AKCE

Katolická akce není nic jiného, než *uplatňování zbožnosti* (která jest podle Apoštola „ke všemu užitečná“) *v lidské společnosti*. Zbožnost jest největší a nejhlavnější z mravních, to jest přirozených ctností, a jest užitečná ke všem věcem proto, že má ke všem věcem nejvnitřnější a nejtěsnější vztah, jsouc onou ctností, která hledí od Boha k věcem a od věcí k Bohu, od Stvořitele ke stvoření a od stvoření ke Stvořiteli. Stačí býti zbožný, a jsi opatrný, spravedlivý, počestný a statečný, a nenajdeš žádné ctnosti, která by se nenalézala v průvodu a v komonstvu oné první a veliké ctnosti, která zprostředkuje veškeren styk člověka s Bohem a veškeren styk všech ostatních věcí s člověkem.

V člověku přesazeném do nadpřirozeného řádu jest i ctnost zbožnosti napájena nadpřirozenou milostí, a nese proto také nadpřirozené

ovoce. Jsouc spojena s třemi božskými ctnostmi, vidí lépe svou metu, svou odměnu, svůj předmět. Stává se prostředkujícím živlem mezi věcmi nebeskými a věcmi pozemské vlasti, mezi vlitými sklony a cvičenými náklonnostmi, mezi božskými dokonalostmi a dokonalostmi lidského mravu. Člověk padlý a vypadlý z milosti není zbožný; i když není hned a vždycky bezbožný, nelze o něm říci, že by měl jediný hlavní zřetel ve všem svém myšlení, citění a jednání, totiž zřetel na Boha. Je-li znovu uveden do stavu milosti křtem nebo pokáním, stává se opět zbožným, ovšem jen v základě a v zárodku. Avšak *schopnost šířiti zbožnost v jiných lidech*, tuto mimořádnou sílu uděluje zpravidla teprv veliká svátost sedmi darů, zvaná svátostí biřmování čili utvrzení, nebo také svátostí druhé pečeti.

Svátost sedmi darů je svátost uschopnění člověka k duchovní působnosti mezi bratřími i cizími. Číslice sedm jest posvátná a znamená úplnost nebo celek. Sedm darů Ducha svatého znamená tedy veškerenstvo darů osobního božského Ducha, a vše, cokoli se svatého, dobrého a krásného děje mezi lidmi, ať v řádu duchovním, ať v řádu společenském, všechno to se děje za přispění tohoto Ducha, z milosti a zvláštního daru této osobní Boží Štědrosti a Dobrotivosti. Vzpomínáme-li na různá charismata první Církve, jak je uvádějí svatopisci ve svých zprávách a listech, nebo na charismata, vyskytující se v pozdějších dějinách Církve Boží na různých místech a v různých dobách, uvidíme, že jejich počet není nikterak omezený a že Duch věje, kam chce. Ptáme-li se však, kdo býval ozdoben těmito charismaty a z jakého asi zdroje řádné výbavy se tyto přerozmanité dary Boží odvozovaly, zjistíme, že nevyplývaly většinou ze svátosti kněžského svěcení, nýbrž že se vyskytovaly také u laiků obojího pohlaví a různě

ného povolání a že se *ukazovaly ve spojitosti s onou svátostí*, jež byla udělována všem věřícím po křtu.

Jakým způsobem může křesťan šířit zbožnost v jiných lidech? - Na tuto otázku není těžká odpověď ani tenkrát, když jde o křesťana prostého a necvičeného, který ví právě jen tolik z posvátné nauky, kolik jí poznal v hodinách katechismu a biblické dějeprawy, a kolik si ji osvojil v nedělních a svátečních kázáních, nebo četbou v náboženských časopisech a knihách, jež mu přicházejí do ruky spíše náhodou a bez pravidla, než podle předsevzetí o soustavném vzdělávání ducha a vůle. Mým úkolem v tomto článku jest právě vystihnouti jen to, co se hodí pro všechny, kdo chtějí býti bojovníky za vítězství Kristova nazírání na všechny věci. A tu možno stanoviti, že první povinnost takového obyčejného dobrého bojovníka Kristova je tato: *vyznávati katolickou víru v soukromém životě i v širším společenském styku, s onou milou samozřejmostí, která nedovolí druhému obyčejně ani pokus o praktickou námitku*, jež by čelila proti osvědčování a vyznávání této víry skutkem. Takové počínání bude svědčiti o velikém charakteru, moudrosti a milosti, protože nepředbíhá porážku strojenou nevědomostí o božských příkázáních, jakou projevila na sobě Eva v ráji, když se styděla uvéstí Boží slovo v úplné jeho celosti a přísnosti. Nelze říkati: Pro nás katolíky platí to a to; podle našeho vyznání nebo přesvědčení se má věc tak a tak; náš pan farář soudí o předmětu takto nebo onak. Toto není vyznávání katolické víry se samozřejmostí, a také to není s to vynutiti nějakou úctu, jak se říká, k „našemu přesvědčení“. Spíše se to blíží onomu Evinu „abychom s n a d nezemřeli“, a bylo by potřebí jen trochu ďábelské odhodlanosti k tomu, abychom počali sami pochybovati o neomylné platnosti toho, čemu věříme. Ne-

jsou-li tedy ti, kdo nás slyší mluvit tak bážlivě, zrovna ďáblové v lidském těle, jisto je, že nemají úcty k našemu přesvědčení, neřkuli, aby jím byli dojati nebo omráčeni. Nemají-li totiž úcty k naší víře - a té nemají, protože naše víra je slabá! - nemají ani úcty k našemu přesvědčení, protože ono jich nikterak nepřesvědčuje o tom, že my jsme přesvědčeni o naprosté pravosti naší víry.

Není třeba bráti na lehkou váhu upozornění, že máme vyznávat svou víru s pomazáním, čili s m i l o u a podmaňující samozřejmostí. To neznamená, že nesmíme nikdy mluvit o své víře ohnivými jazyky, s mohutností strhující bouře a prudkého vichru, k úžasu všech, kdo nás slyší a kdo s námi příležitostně přicházejí ve styk. Ale Letnice a podobné mimořádné příležitosti nejsou každý den, a ani není každý den důvodu k tomu, abychom se teprve legitimovali jako nová víra nebo nová církev. Jestliže Bůh sám založil občanský život stvořením lidské přirozenosti, a jestliže se i Boží Syn podrobil přirozenému a občanskému pořádku, jest možno v nesčetných případech zachovávat občanskou slušnost, zdvořilost, lásku, dobrotivost, pomoc, snášelivost, aniž tím zadáváme něco ze své víry. Bůh snáší hříšníky i pohany, dává vzcházeti svému slunci nad spravedlivými i nespravedlivými, dští rosu na pole věřícího i nevěřícího. Ježíš Kristus nás na to upozornil v evangeliu v kázání na Hoře. Proč bychom i my nenechávali svítiti slunce své roztomilosti na všechny lidi, když se sami pevně a věrně držíme Božího praporu? Kristus sám nejprve uděloval dary a prokazoval dobrodiní těm, kteří pak „uvěřili v Něho, oni i jejich domy, a veškerá jejich čeled“. A patří nepochybně mezi zvláštní dary Ducha svatého, když někdo dovede vyznávat svou víru tak, že všichni, kdo jsou svědky jeho vyznání, chtějí podobně věřit a podobně žít.

Druhá povinnost šířitele království Kristova jest o něco aktivnější než pouhé vyznávání katolické víry mezi blízkými vrstevníky. Není to sice málo zachovati příkaz našeho Mistra: „Tak sviť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a velebí Otce vašeho, kterýž jest v nebesích!“; ale i když zachováváme tento rozkaz, nemusíme míti na zřeteli rozšíření království Božího tak velice, jako to činíme, když přímo a z úmyslu pracujeme o to, aby Kristu Pánu přibylo poddaných, kteří by ho poslouchali, milovali a oslavovali. I i toto může činiti každý prostý křesťan bez zvláštní průpravy, bez překážek a s obdivuhodným účinkem. *Prostředkem k šíření království Kristova na zemi i na nebi jest modlitba a rozmlouvání s Božskou Velebností.* Tu vidím některé, kteří sice nechtějí odporovati, ale kteří mají mylně za to, že se tímto způsobem nedá mnoho vykonati a poríditi. A přece lze ukázati, že rozmluva s nejschopnějšími a nejmocnějšími činiteli, jsou-li našimi přáteli a mohou-li nám býti lečjak zavázáni, má veliký vliv na vývoj všelijakých událostí, i když jinak nemůžeme hnout prstem, abychom je sami přivodili nebo uspíšili. Nuže; pouhou modlitbou za prospěch křesťanské pospolitosti, za rozšíření svatého učení, za Kristův pokoj v Církvi, za pravé blaho společnosti, k níž přináležíme, můžeme činiti velice mnoho pro uskutečnění všech těchto věcí, a každé z těchto dobber znamená zvětšení slávy Boží, slávy Kristovy a spásy duší. Zření k obecnosti, nikoli pouze k sobě; rozvoj celku, a ne toliko rozvoj vlastní osobnosti - toť podstata snahy o šíření dobrého. A i kdyby šlo pouze o prohlubování dokonalosti tam, kde jejího prvního stupně bylo dosaženo, jest zájem a péče o prohloubení dokonalosti většího a většího celku daleko větší mravní hodnota, než zájem a péče o prohlou-

bení pouhé dokonalosti jednotlivcovy, ačkoli i tato roste více s celkem, a zůstává na stupni nepřiliš vysokém, není-li spojena s péčí o celek. Jde však nejenom o prohlubování, nýbrž i o rozšiřování, nejen o hromadění dobrého na jedno místo, nýbrž i o šíření dobra na každé místo a do každého prostoru. Jako nemůže býti přirozeně dobrý manželský styk bez rozmnožování plodů lásky, a jako se neosvědčuje hromadění přirozené rodinné péče na málo předmětů, zatím co základu této péče je užíváno bez uskrovnování a omezení, právě tak, nebo aspoň podobně, není možno předpokládati velikou svatost u těch, kteří nepocítují velikou potřebu rozliti svou přemíru duchovní lásky na mnohé.

I když tedy nerozbíráme na tomto místě všech možností, jak by se mohlo duchovní dobré „rozlévati vždy více kolem sebe“, tvrdím, že *aspoň modlitba má býti tímto prostředkem*, protože jest přístupna každému křesťanu a protože její účinnost nepatří k nejmenším, jež si možno pomyslit. Tak už přirozený instinkt nabádá člověka, ovládaného milostí, k tomu, aby zveleboval duchovně svou rodinu, svůj rod a svůj národ; aby se tudíž přičiňoval u Dárce všech darů o rozkvět těch, kteří jsou s námi spojeni souvislostí tělesného původu, dědičných vlastností, vnějších životních podmínek a příbuzností krve. Tím více jest nutkán člověk duchovní k tomu, aby rozmnožoval blaho a statek své rodiny duchovní, která se šíří do nekonečna a přece ještě připouští rozšíření další, totiž Církve, která jest rozložena po zemích a po staletích, po zemi, po nevyzpytatelných prostorech dočasného pláče i po nebeských hvězdách. Jaká to veliká myšlenka pro katolického křesťana, že může mít zásluhu o veškeru církev bojující, trpící i vítěznou! Můžeš prositi Boha za rozmnožení slávy nebešťanů, za urychlení očistce cestou milosti a přímlyvy, za vytrvalost v boji a za vy-

konání velikých skutků pro Boží čest těmi, kteří jsou ještě na cestě a kteří pracují ve dne. Příklad této veliké kontemplativní činnosti pro blaho všech nám podávají klášterní panny a rozjímaví mniši, kteří se vzdalují jakékoli součinnosti s vnějším děním ve světě. Apoštol Pavel nám co chvíle připomíná, že jsme údy jednoho mystického těla Kristova, a vědomí o této příslušnosti nás samo vybízí ustavičně k tomu, abychom prosili za druhé, protože každý z nich jest - podle slov Apoštolových - nějakým údem našeho vlastního těla. Kristus nám přikazuje v *Otčenáši*, abychom všechny prosby, které se nevztahují na jediného Boha, pronášeli v množném čísle. Církev se modlí ve své největší modlitbě, ve mši svaté, tak, že kněz neustále střídá prosby, jež říká svým jménem v jednotném čísle, s těmi, jež říká za veškeru obec věřících v čísle množném. Toto pak se neděje pouze ve mši věřících, nýbrž i ve mši katechumenů a jest pozoruhodno, že modlitba za veškeru Církev předchází vzpomínku na živé jednotlivce a skupiny, že vzpomínka na jednotlivé i veškery zesnulé předchází prosbu za živé účastníky mše, a že modlitba za pokoj Církve předchází modlitbu za hodné přijímání jednotlivců. Ano, nikdo tak velice nepředstavuje zásluhu jednotlivce o celek, jako Kristus a jeho prostředník při každodenní nejsvětější oběti našich oltářů. Nadarmo se nerozeznává ve mši svaté čtverý užitek: nejvšeobecnější, všeobecný, zvláštní a nejzvláštnější . . .

Než dosti již o modlitbě jako prostředku apoštolátu, protože jí nejsou vyčerpány možnosti, které se naskytají téměř každému křesťanu k rozšiřování království dítek Božích na zemi. Býti činným pouhým hovorem s Božím a Kristovým Majestátem jest sice částka nejlepší a skoro nepřekonatelná, ale třeba jest i činnosti vnější. Ne, že by Bůh nemohl učiniti všecko

sám - to by konečně mohl i bez našeho modlení! Ale On chce naši modlitbu i *naše* činy, každého více nebo méně podle našeho stavu a povolání, i podle milosti, kterou každému uděluje více k tomu nebo k onomu, a podle svého věčného úradku, podle něhož rozděluje a přiděluje lidem různé úkoly. Každý křesťan, který není povolán k čiré kontemplaci, vyžadující mlčení a omezení styku s lidmi na nejmenší míru, má nebo může být činný pro rozšíření věci Boží slovy i skutky, aniž jest potřebí, aby byl zrovna kultovým služebníkem, nebo aby vypomáhal těm, kteří jsou pověřeni touto užší a odbornou službou. Tento druh pozitivní náboženské akce, který není přímo závislý na hierarchickém vyvolení, záleží ve vytrvalém *odklízení předsudků proti víře nebo proti základním přirozeným pravdám*, jejichž odbouráváním jest ničemně ohrožována pravda věroučná, ovšem jen před zrakem a chápáním lidí, kteří podléhají zdání, jakoby tato pravda byla oním zdánlivým porážením zásad zdravého rozumu sama navždy a vnitřně porážena. Tento boj proti jinověří a filosofickým bludům, aby dosáhl v dějinách duše velikého jména a byl hoden Ducha, který k němu dává svátostné uschopnění, nemusí se dít na zvlášť velké základně, nýbrž jen na té, kterou Bůh každému právě poskytuje. Tuto akci může každý provozovati ve svém okolí, vždy a všude, podle míry možnosti, vhodnosti a příležitosti, podle vzdělání a vlastní zkušenosti, s vynaložením možné péče o získání nových náboženských vědomostí nebo o užití těch znalostí, které už máme, způsobem přiměřeným našemu postavení, s praktickým účinkem nebo i bez něho, to jest s tím výsledkem, že se lidé obrátí, nebo jen s tím, že Boží právo bylo před lidmi obhájeno. Neboť není dáno našemu vidění spatřovati vždycky ovoce naší práce a námahy, když i Kristus a Apoštolové prohlašují, že často

jiní zasévali, a jiní se těší radosti sklizení plodů a hojné žně.

Při tomto druhu apoštolátu, o kterém mluvíme, bude možno pozorovati veliké *rozdíly*. Vždyť svátost biřmování, třebas jest udělována stejně všem lidem, nedává všem absolutně stejné právo na *pomáhající* milosti, nýbrž dává každému právo na to, co jest mu přiměřeno. Toto omezení, platné také u všech jiných svátostí, ať nikoho ani trochu nezarmucuje. Milost staví na přirozenosti a počítá s ní. Víme a také nevíme, kolik věcí má podíl na vytváření povahy lidského individua, a nikoho z nás nenapadne pohoršovati se na příklad nad rozličností lidských vloh a lidského nadání. Milost pak staví na přirozenosti a počítá s ní, a přece nelze říci, že by ten, kdo hospodaří lépe s menšími hřivnami, pochodil při posledním účtování hůř než jiný, který měl hřivny větší, ale nevyužil jich tak dokonalým způsobem, jako člověk méně obdařený. Jednejme podle vnuknutí Božího Ducha – toť vše, co můžeme činiti, aniž potřebujeme mysliti na to, nač nestačí naše síly a náš náboženský postřeh...

Další stupeň katolické činnosti, úměrný silám, jež jsou skryty v účincích seslání Ducha svatého na každého věřícího při svátosti biřmování, jest *věrnost v stavovských povinnostech a ctnostech veřejného nebo společenského postavení*. Schválně rozeznávám takto vyšší a nižší mravní úroveň stavovství a povahu osobního postavení vůči okolnímu světu. Věrnost stavovským povinnostem jest první stupeň stavovských ctností, které mohou býti dále stupňovány až k hrdinnosti. Společenské postavení není v plném smyslu totéž, co veřejné či veřejnoprávní postavení, protože toto poslední zahrnuje v sobě funkcionářství v dokonalé společnosti, a dokonalé společnosti jsou ve filosofickém pojmu jenom dvě. Tyto rozlišnosti znamenají rozliš-

nou šíří kruhu působnosti a rozlišnou váhu vlivu, ale nezabývají nás ani naši specifické závaznosti, ani vzácných možností, jdoucích nad přísný závazek. Věřící se nemá stavěti jako indiferentní ani v úřadě, ani v obchodě, ani v písařně, ani ve škole, vůbec v žádném podniku hospodářském, kulturním, společenském nebo zábavním. Nelze říkati: „To je věc kšeftu, metody, reglementu, discipliny, živobytí, soužití, veřejného mínění a já nevím čeho ještě; zde nemá víra co dělat, třeba existovat, žít a vyjít!“ - Nechci tu posuzovati jiné víry, ale o katolické jest jisto, že není pouze pro byt a kostel, nebo dokonce jen pro neznámé a nejukrutnější místo v lidském srdci. Kněz, advokát, lékař, soudce, obchodník, průmyslník, úředník, dělník i rolník, živnostník i strážník, všichni ti budou vypadati zcela jinak, když se bude v jejich specifickém povolání uplatňovati katolická víra, než když budou vedeni jinou věrou a jiným vyznáním, nebo bezvěřím a bezvyznáním. Jest pravda, že některé spekulativní články víry nemají žádného vztahu k životu. Ale jsou jiné, které tento vztah mají, a nesčetné jiné, které jakožto články omravních povinností mají vůbec spoluutvářeti život. Katolický chirurg není ovšem proto dovednější než chirurg nekatolický, katolický pěstitel dobytka nemusí míti proto větší úspěchy v hospodaření než nekatolický. Ale první ví, že některé operace nejsou dovoleny, a obchodník dobyt看kem ví, že jakýkoli podvod, spáchaný na bližním, jest věc hodná Božího trestu. Jsou mnohá přikázání přirozeného řádu, přes která se lidé bez víry přenášejí lehce ke škodě obecnosti. Katolická víra chrání přirozený řád, a katolický věřící, který by byl tak volný a svobodný jako lidé jiné víry, nejenom že by nebyl katolíkem, nýbrž nebyl by ani pořádným člověkem.

Čím větší jest věrnost katolíkovy v stavov-

ské povinnosti a stavovské ctnosti, tím větším člověkem se katolík prokazuje. Zde jest *příležitost* k získání vlastní osobitosti a pověsti před Bohem i před lidmi, a k prokázání dobra společnosti na poli duchovním i hmotném, přímo nebo nepřímo, samým činem, nebo příkladem a obětí. A nikdo není nucen odcházeti z kraje své zkušenosti, své práce a svého předurčení. Jestliže jest podmínkou životní spokojenosti zůstat ve svém oboru, pak katolík může v něm zůstat s klidem, leč by obdržel jasnou vědomost o svém poslání vyšším. A jestliže není ani nejmenšího údu v lidském těle, který by se nemohl za jistých okolností státi krajně důležitým pro celek, pak není ani nejskrovnějšího povolání v lidském životě, kde by katolík nemohl ukázati jedinečnou zdatnost a důležitost v lidské společnosti. Jest třeba jen konati své dílo cele a dokonale, opus facere et perficere.

Svátosti biřmování se však může dovolávati Církev také v případě, že všechny způsoby Katolické akce, o nichž jsme dosud mluvili a jež se nevymykají z rámce normálních požadavků, jsou vyčerpány, dosaženy a prováděny, ano i vedle nich, a dokonce i před některými z nich. To jest tenkrát, když není dostatek kněžských pracovníků na vinici Páně, a když jde o práce, které jsou obyčejně vykonávány duchovními, ač by na ně stačili i věřící bez kněžského posvěcení. Právě k těmto úkolům dává uschopnění druhá svátost, *svátost laického kněžství a duchovního spolupracovníctví*. Toto jest vrcholný význam slova „katolická akce“, a papež Pius XI. se výslovně dovolával svátosti biřmování pro své právo volati obyčejné katolické věřící k spolupráci na kněžském apoštolátě, nutném k obnovení křesťanského i mimokřesťanského světa. Rozhodujícím činitelem, pohánějícím laika k účasti na apoštolské činnosti kněží, může býti buď zjištění nutné potřeby, nebo Boží vnuk-

nutí, nebo posléze arcipastýřské, ne-li pouhé pastýřské vyzvání. To znamená: Nemůže se ukládati laikovi, aby bral na sebe zaměstnání, jež ho odvádějí od jeho přísných povinností; ani se mu nemíní ukládati tak veliké životní oběti, jaké se ukládají kněžstvu, které musí býti od Boha zvláště povoláno; ale církevní představený může uložit laikovi z nutné potřeby, z titulu obecného duchovního dobra, a s dovoláním se jeho povinnosti, vyplývající ze svátosti biřmování, aby byl nápomocen svým dílem při pastýřských výkonech a přispíval svou pomocí k udržování dobrého chodu duchovní správy řádné nebo mimořádné. Věřící se smí vymlouvat, ukazovati na jiné, poukazovati na svou malou schopnost, na nedostatek času nebo zdraví. Ale církevní představený, alespoň vyšší, má jistě právo rozhodovati o tom, zda ony omluvné důvody jsou platné, či zda jsou zcela neplatné, jinými slovy: může trvati na tom, aby schopný laik byl Církvi ku pomoci tam, kde jeho pomoc jest vítána a kde je jí nevyhnutelně třeba k dobru celku. Až tak daleko jde naše povinnost k totalitě, a až tak daleko můžeme spoléhati na to, že přijavše svátost křtu a biřmování, jsme schopni býti sami zcela Kristovi, a činiti Kristovými také jiné lidi.

Zde možno přestati a říci jako *závěrem* ke všemu, co jsme už řekli, zejména k tomu, co jsme právě vyložili o vztahu biřmování k svátosti vlastního kněžství, že zvláštní stavovské svátosti v katolické Církvi jsou jen dvě: svátost stavu manželského a svátost svěcení kněžstva. Různých povolání jest však v lidské společnosti veliký počet, a čím je tato společnost dokonalejší, čím více pokročila ve svém vývoji, tím více povolání povstává a tím nesnadněji lze o tom kterém říci, že není potřebné nebo užitečné pro dobro komunity. Na všechna tato povolání (totiž na jejich zduchovnění), pokud ne-

spadají přesně v obor manželství a rodiny na jedné straně, a v obor kněžství a duchovní pravomoci na druhé straně, musí stačiti ona svátost, která jest určena, přímo nebo nepřímo, ku podpoře duchovní pospolitosti a k šíření království Božího mezi lidmi. Toto království založil Ježíš Kristus, a kdo chce býti jeho následovníkem, musí tak nebo onak spolupracovati na jeho dalším budování a zkrašlování. Království Boží musí býti nejen udržováno, nýbrž i rozšiřováno. Jest dlužno hledati, co zahynulo; je třeba přivést i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. Je třeba brániti stádo proti vlkům, a kdo je má brániti, je-li pastýřů málo?! Kristus obdržel sedm darů svatého a božského Ducha, aby mohl choditi po kraji a kázati pravdu, a činiti dobře; podobně dostávají jeho zásluhou téhož božského Ducha všichni jeho stoupenci, aby rovněž chodili po světě, kážíce svým životem a dobře činíce svými skutky, jako chodilo po světě dvaasedmdesát učedníků vedle dvanácti apoštolů, a jako mnoho jiných duchů, poznamenaných božským Duchem, utvrzovalo práci apoštolů, když tito odešli, založivše hierarchii a zřídívše místní církve. Totéž musí platiti o každém křesťanu, který přijal svátost druhé pečeti. Proto přijal křesťan Ducha Otcova i Synova, aby i v příčině apoštolátu vytvořil v sobě obraz Božího Syna k slávě a radosti Boha Otce, který jest počátek všeho bytí, božského i stvořeného, a konečným cílem všeho, co od něho vyšlo!

P. P r o k o p Š v a c h O. P.:

CÍRKEV A CÍRKEVNICTVÍ

Je málo těch, kdož by důsledně popírali existenci něčeho vyššího nad sebou. Jsou přesvědčeni, že něco musí být, a to jim celkem stačí. Najdou se i takoví, kteří vyznávají existenci

Boží, ale svůj poměr k ní upravují tak, že obdivují díla příroda. Nějaké určité náboženské povinnosti neuznávají z toho důvodu, že oni toho nepotřebují, a že jinak jsou spokojeni.

Podobný postoj nalézáme u mnohých též v jejich poměru k Církvi. Jsou mnozí, kteří vyznávají křesťanství pro jeho dokonalost, ale je jim proti myslí tak zvané církevnictví. Je to vlastně podobný typ lidí, kteří Boha uznávají, ale nechťejí slyšet o nějakých určitých povinnostech, jimiž by měli projevovati svůj poměr k Bohu. Doposud bychom našli mnoho takových nepřátel církevnictví, jež považují za nedůstojné člověka svobodného. Oni sice věří v Krista, ale jakékoli předpisy zevních projevů této víry považují za čistě lidské prvky, které vyplývají jen z lidské autority, a proto nemají vnitřních závazků pro ně. A člověk jako svobodný tvor není k nim vázán, protože náboženství je jen soukromou záležitostí. Hlavní myšlenka evangelia je přece svoboda dítek Božích. Kristus přinesl jako základní ideu otcovství Boží nade všemi lidmi. Evangelium je zákon dokonalosti, kde je třeba Bohu sloužiti v duchu a pravdě. Zevnější projevy náboženství jsou jen pro lidi nesamostatné, kteří nedovedou sami upravit svůj vztah k Bohu. Tedy jako něco nižšího, k čemu není vázán člověk žijící a myslící samostatně a svobodně.

Je něco pravdy v odporu k církevnictví, ale jen tehdy, jestliže se církevnictví nezaměřuje s příslušností k Církvi a její podstatou. Můžeme říci, že církevnictví není Církve tak, jak ji měl na mysli Kristus a jak ji ustanovil. Když se napřed vymezí tento rozdíl, je přípustné určité odmítání církevnictví. Protože, jak uvidíme, správně pochopené církevnictví je jen cosi vnějškového, co nezasahuje přímo podstatu Církve. Je však třeba činiti rozdíl mezi Církví a církevnictvím. Příslušnost k Církvi znamená

společenství s Kristem na základě křtu a uvědomělé vyznávání tohoto spojení životem, církevnictví však by mohlo znamenati vnější ulpění na církevních projevech a zákonech bez vnitřního života z Církve.

Není zde na místě dokazovati, že Kristus založil Církev, a že jí svěřil svou nauku. Studium evangelií a starokřesťanství vede k nutnému závěru, že Kristus chtěl skutečnou, organicky učeněnou společnost, která by sdružovala jeho vyznavače. Zároveň však je pravda, že základní vlastností této duchovní společnosti je duch svobody dítek Božích, kde se slouží Bohu v duchu a pravdě. Viditelnost a společenský ráz Církve jsou sice podstatnými rysy, ale jako vyniká duše nad tělo, tak na prvním místě v Církvi je její duchovnost jako jádro věci. Je to zákon dokonalosti, služba světlu před stínem, svoboda vykoupených dítek.

Když však srovnáme nesčetné předpisy morálky, vymezující, co je hříchem těžkým a co lehkým, co je zakázáno a co není dovoleno, přemnohé výnosy církevních sněmů, týkající se věrouky a konečně 2414, tedy *skoro půl třetího tisíce* kánonů církevního práva, k nimž vyšla ještě nová kniha, obsahující úřední výklad nejasných zákonů, mohli bychom býti uvedeni do rozpaku, zda to není proti svobodě dítek Božích. Jsme přece v zákoně dokonalosti a plnosti, který vyniká nad množstvím předpisů Starého zákona svou jednoduchostí a prostotou.

Je jisto, že nejvyšší myšlenkou Nového zákona je otcovství Boží nad všemi lidmi a božská péče o všechny, a hlavně přijetí za dítky Boží vykoupením. Pozdvižení lidí k účasti na vnitřním životě Božím, který je nejvyšší svoboda, kde všichni lidé bez rozdílu se stávají účastni duchovních hodnot. To je základ a ideál, bez něhož by křesťanství nemohlo existovati v duši jako skutečné a pravé. Z tohoto předpo-

kladu se vychází a za tímto ideálem se musí jít až k jeho nejmožnějšímu vyvrcholení. Ale svoboda dítek Božích, kterou měl Kristus na mysli, není něco neurčitěho, co by se dalo použít na všechno, nýbrž je třeba k ní dospět po cestě, která byla vymezena. Na svobodu dítek Božích poukazovali už v prvních dobách křesťanství ti, kteří se chtěli vymanit ze všech závazků a touto svobodou přikrývali všechny skutky jako zástěrou.

Mluvil-li Kristus o Bohu jako otcí, o svobodě a duchu pravdy, nemínil tím naprosté osvobození od jakéhokoliv zákona ať svědomí nebo autority, nýbrž lpění na lidských prvcích na úkor zákona Božího, jehož cílem je vnitřní svoboda od mravního otroctví. Zároveň zdůrazňoval, že cesta ke spáse je úzká a že je málo těch, kteří si ji volí. Dal své Církvi autoritu a všem povinnost poslušnosti k ní. Svoboda dítek Božích se skví jak vysoká hora, na niž však se vystupuje s námahou. Ale tyto obtíže vedou jistě k cíli.

I život Církve je složitý, vždyť není nic jiného než zachycení božské péče o duše v čase až do nejmenších odstínů. Jako lidský organismus je složen z nesmírného množství různých činitelů, jejichž blaho prospívá člověku a nějaká porucha škodí, i život Církve je něco, co se zdá ve svých projevech tak různorodé, ve skutečnosti však je ovládáno jednotným principem. I v tomto životě to nejvyšší musí být svoboda dítek Božích, ale to neznamená, že Církev nemůže zasahovat do vnějšího i vnitřního života svých členů. Své poslání vykonává v čase, u lidí, kteří se skládají z různých složek, v lidské společnosti. Její duchovní poslání, týkající se vnitřního života, je přední a výsostní. Ale poněvadž byla dána do světa jako viditelná duchovní společnost, postavená na autoritě, její vedení se projevuje i navenek společensky, aby

byl celý člověk ustaven podle obrazu dokonalosti Kristovy.

V tomto duchu se musíme dívat na předpisy Církve: ne jako na duchovní překážky, nýbrž jako na normy, které ukazují správnou cestu, aby člověk šel bezpečněji k svému cíli. Právě proto, že život je složitý, že je tolik úskalí v duchovním životě, Církev rozvinuje nauku evangelia do všech okolností života. Přirozený zákon svědomí a vůle evangelia jsou tak jaksi konkrétně uplatňovány a přesně vymezovány.

Podle různých složek lidských schopností a společnosti jest rozvrstvena nauka evangelia. Dogmatika shrnuje všechny pravdy, jež jsou nutné k víře. Morálka upravuje cestu k Bohu vymezováním zákonů Božích a odstraňováním nebezpečí v podobě hříchu. Dovolává se při tom svědomí jako odpovědného činitele. A je tu ještě církevní právo, jehož předmětem je upravení křesťanského života po stránce duchovně společenské. Toto poslání Církve vyplývá z toho, že byla ustavena jako společnost. Jako duchovní matka dává člověku pravdy víry nutné ke spáse a předpisy mravního zákona jako cestu, po níž se jde k Bohu. Ale jako duchovní společnost, postavená na viditelných základech, obdařená k tomu zákonodárnou i soudcovskou mocí, dbá, aby i zevně vystupoval důstojně křesťan jako člen duchovní společnosti - obce Boží. Proto předmětem církevního práva je pečovat, aby *křesťan vystupoval důstojně před tváří Církve Kristovy*. Neznamená to, že předpisy církevního práva ulpívají jen na zevnějšku, i když přesně řečeno se týkají zevnějšího vystupování. Vnitřní vyrovnanost a důslednost v plnění zákona Božího předpokládají církevní předpisy jako požadavky *svědomí jednotlivců*, žijících z víry a podle příkazů křesťanské morálky. Samo o sobě by nestačilo žít jen zevně podle církevních předpisů, i když takový křes-

ťan by snad došel na př. jako církevní osobnost různých vyznamenání nebo by nebyl nikdy trestán pro svůj vnitřní odpad od víry nebo špatný soukromý život. Ale obor svědomí Církve předává samému Bohu a přesvědčení jednotlivců. Ona jako *společnost* si všímá takových jevů, jež jsou na venek viditelné nebo prokazatelné. Proto na př. trestá a soudí jen tehdy své členy, když svůj odpad nebo nevěru projeví navenek. Čistě vnitřních úkonů si pravidelně nevšímá, ale je všude předpokládá jako výsledek dobře upraveného vnitřního života křesťanů. Proto církevní předpisy nejsou jen příkazy a zákazy, nýbrž jsou to zákony duchovní společnosti, jež jako každá jiná má právo upravovati společenský život jednotlivců podle obecných norem. Nejedná se jen o omezování svobody, nýbrž účelem církevních předpisů je v první řadě *upravení vhodné cesty a odstranění překážek*. Svoboda zůstává uvnitř. Kladné předpisy jsou vyšlapáním bezpečnější cesty a zákazy jsou buď výstražnými signály nebo odklizením kamenů s cesty, o něž by se někdo mohl zraniti. Mohli bychom nazvati celý zákoník církevního práva jako *upravením společenského vystupování křesťanů podle evangelia*, jakýmsi tradičně osvědčeným souborem pravidel slušného chování křesťanů v každých okolnostech života, aby i jako členové společnosti byli všem příkladem dokonalého vystupování.

O tom, že Církve by mohla leccos zreformovati a od některých předpisů upustiti, není pochyby. Ale to je věc autority. Že na některých věcech trvá, jež se třeba zdají jen čistě církevními, to někdy bývá i požadavek dlouholeté zkušenosti. Církevnictvím by bylo hledati jen literu, ale ducha zákona ubíjeti. Konkretně je možno všeho zneužití, i církevních předpisů, jež v první řadě jsou pomůckami v duchovním životě, ne překážkami. Církevnictvím by bylo

oháněti se jen zákony, jež jsou ve prospěch něčí autority, a zamlčovati zákony, které jsou ve prospěch poddaných. Nepochopením by bylo citovati někomu kánon s označením jeho postavení v kodexu, který něco všeobecně zakazuje, ale ani slovem se nezmíniti o dalším, který to za určitých okolností a pro vážné důvody dovoluje. Církevnictví by bylo vymáhati vždy a všude bez rozdílu a bez ohledu poddaných duchovní taxy, jež jsou sice spravedlivě uznány církevní autoritou, ale odezíráti od předpisů téhož církevního práva, jež na př. přikazuje, aby chudý byl pohřben zdarma a při tom důstojně. Ale to vše není duch *Církve*, jež je svatá ve své nauce, ve svých předpisech i zákonech. To je právě to osudné lidské zaměňování základních věcí za vedlejší, podstatných za podružné. Tak i nejlepši věci a snahy v Církvi se mohou chytiti naruby, když se berou ne podle jejich povahy, nýbrž podle osobních libůstek.

Všimneme si v několika člancích, kolik duchovnosti a svaté mateřské péče se skrývá v různých předpisech Církve, jež povrchně pozorovány se zdají kamenem úrazu, ale ve skutečnosti přispívají k oné bezpečnosti a jistotě v životě křesťanů. Vnitřek Církve je naplněn duchem svobody a synovství Božího. Nemohl by někdo míti Krista za Otce, kdyby neměl Církev za Matku. Jak by někdo mohl býti dítkem Církve, kdyby ve skutečnosti soustatvně šlapal na všechny její příkazy. A také je pravda, že ten, kdo mluví o svém poměru k Bohu bez příslušnosti k nějaké církvi, konkrétně nikterak svůj poměr neuskutečňuje, nýbrž mluví o něm jen abstraktně. Bůh však chce skutečné ctitele v duchu a pravdě, kteří i navenek se k němu hlásí. Příslušnost k Církvi znamená příslušnost ke Kristu. Jiného základu však nelze položit.

(Pokračování.)

Jindřich Středa:

LITURGICKÁ SLOVA

Per omnia saecula saeculorum! - Ačkoli tatáž Církev všude se ozývá týmiž modlitbami, přece znějí různě podle povahy různých národů a světadílů. Když na konci dlouhé modlitby východní liturgie tiše dává dozníti . . . vo věky věkov . . . eis tús aiónas tón aiónón . . . tu jakoby se duch zvedal z kadidlem prodchnutého šerosvitu cerkve do oblastí nadzemských - jakoby viděl tajemné anděly, strážce světových období, kroužiti velebným chorovodem kolem nepohnutelného trůnu, střezného plamennými živočichy ohromujících tvarů. Když ale při latinské mši po tichounké modlitbě náhle zahlaholí: per omnia saecula saeculorum! když se rozlehne chrámem tento jakoby demonstrativní pokřik, jakoby válečné heslo římské matky církvi, po kterém teprve se odvažuje povznést ducha k andělům a archandělům, trůnům a mocnostem - tu jakoby člověk viděl římské Forum, obrovité žulové sloupy chrámu Božského Říma, tarpejský útes a nad cimbuřími Kapitolia znamení kříže. Nápěv, vhodný polnici, a zvuk slov jakoby hlásil: tato liturgie trvala, trvá a potrvá cum sole et astris, cumque luce romana!

A přece - ani tím není její trvání omezeno. Když znamení kříže bylo do Věčného města přineseno, sousedila Říše s opojnou nádherou císařství Parthů. To padlo, než ještě znamení vstoupilo do bašty Města: padly hradby Věčného města, kříž se vznášel dále nad zříceninami: padla říše Sasánovců, mohutná a důstojná jako temena Iránu: galeje chalifů přejely kolem ústí plavé Tibery a po jediném tisíciletí zmizely za obzorem: umlkl v sloupořadí basilik ohlas průvodů, jež vedly ke korunovacím zaalpské císaře: a co nyní? Mohou býti rozbořeny bane sva-

topetrské nebo samotných sedm pahorků - kříž sestoupí zpět do hlubin Říma podzemního, kde byl tři sta let. A kdyby moře překročilo okresek svůj a pohltilo hroby knížat apoštolských - zase se nalezne archa pro jejich nástupce: a vystoupivše, pohlédnou na ssutiny hradů a paláců. Jinde, podle správného postřehu básníkova

s jazykem bohové tu zanikli -
ale o našem obřadu platí verše jiné:
... ať slynou boží milosti:
ať zní mu písně chval a vděků
až za hranice dob a věků,
až za hranice věčnosti!...

Dominus vobiscum - Et cum spiritu tuo! - Co přeje kněz lidu tímto pozdravem? Zdaž jenom to, oč se modlí starozákonní žalmista? „Hospodine Bože, sílo spásy mojí, zastiň hlavu mou v den srážky. Nevydávej mne mimo žádost mou hříšníku: neopouštěj mne: aby se někdy nevyvýšili!“ Nebo mají slova ta v Novém zákoně jiný smysl? Co znamená pro křesťana, že Pán je s ním? To nám říká Evangelium: „Lačněl jsem a nakrmili jste mne, žíznul jsem a napojili jste mne, nahý jsem byl... nemocen jsem byl... v žaláři jsem byl, a navštívili jsme mne; neboť co jste udělali jednomu z mých bratříčků, mně jste udělali.“ Tedy Pán je s námi, když hovoříme s bídňým. Ale lze býti ještě více s Pánem. Aspoň východní liturgie se modlí pravidelně „za ty, kteří nám dávají almužnu“. Tedy Otcové, kteří tento obřad tvořili, předpokládali nerozpačitě, že jádro bohoslužebných shromáždění budou tvořivat příjemci almužen. Zajímavý kousek křesťanské sociologie. - Odpověď obce na pozdrav mluví o Duchu kněze. Nikoliv o duchu, jaký má každý člověk: ani o tom plameni Ducha svatého, který dostáváme při biřmování: nýbrž zvláště o Duchu kněžském, o Duchu, „ovládajícím a oživujícím“ Církev. To jest Duch

Boží: jak se můžeme modlit, aby Bůh byl s ním? Zapochyboval by o sebevědomí Církve cizinec, který by slyšel tento text nebo starobylou liturgickou modlitbu za papeže, aby ho Bůh zachoval ve své svaté službě a utvrdil ve své víře. Což může papež od víry odpadnout? A což může Duch Církve býti oddělen od Boha? To se nemůže stát: ale také se nemůže stát, aby se Církev nemodlila za tato Boží dobrodiní. Neboť jakýmsi tajemným způsobem Církev má sice Hlavu všemohoucí, všeobsáhlou, nekonečnou: ale tato hlava potřebuje přece spolupráce svého těla, svých údů... V této nevystižitelné vzájemnosti, tedy mezi Stvořitelem a jeho spolupracovníky, potvrzuje nás pozdrav při mši.

Pacificare, adunare, custodire et regere.... Modlíme se, aby Bůh svou Církev uklidnil, sjednotil, ostříhal a ovládal. Oč se ale modlíme, o to i pracujeme. Vždyť chceme pracovat jen na tom, co je Bohu milé, takže Jej o to smíme prosit: vždyť cokoli hlásáme k Jeho chvále, to také chceme mítí vším odhodláním, na tom musíme pracovat vši silou: jinak si věc nelze představit u členů a údů Církve. Kterou církevní práci tedy naznačuje tato modlitba? Za prvé - mír uvnitř viditelné Církve. Jeden křest, jedno Tělo Páně, jedna víra, jedna viditelná organizace, jeden náměstek Kristův, jedna společná práce: mohou býti různé její druhy a způsoby, ale nesmí býti nesvornosti a nelásky. Když se tak stane, zapůsobí Církev světem. Nejprve shromáždí všechny křesťany. Jakkoli snad jednotliví pastýři na tento úkol mohli pozapomenout, nejen Církev sama, ale ani její odloučené údy nikdy se nepřestaly modlit „o blahobyť Kristových Církví a sjednocení všech“. Církev se tak modlí každý den: tedy kdo na to nemyslí každý den, není křesťan. A kdo neopatrnými novotami bohosloveckého jazyka, zbytečnými kritikami, svévolnými chválami vlastního svérázu toto odda-

luje, je křesťan na omylu jsoucí. - Než i sjednocená Církev musí působit ještě dál. Bůh nám přikazuje se modlit, aby ji chránil: přikazuje nám tedy chránit svou Církev. Smíme a máme hledět, aby bylo dbáno jejích práv: aby byly zajištěny světské pomůcky jejího života: aby bylo umožněno šíření její nauky. Smíme a máme se k Pánu modlit za své představitele, „aby jim pomohl a pokořil pod nohy jejich každého vraha a nepřítele“. To proto, že Církev není odtazitá škola stoupenců nějaké nauky, tím méně dějinný zjev, i naukou závislý na prostředí, nýbrž naopak životní zásada, která má pohnout světem a vést lidstvo nejen ku pravdě, nýbrž i ke spáse: a proto se modlíme, aby ji Bůh „ovládati ráčil po celém okrsku zemském: spolu s papežem naším a veleknězem naším a všemi pravověrnými a ctiteli víry obecné a apoštolské“.

„A on ví, že pravé je svědectví jeho...“ Okamžik, kdy se při paších zpívají tato svědecká slova Evangelisty, se mi zdá zvláště významný pro ráz naší víry. Velikonoční svátky mají tolik společného s jarními svátky všech národů: jsou v proroctvích a obřadech Bílé soboty tolik svázané se světovými dějinami: všelidská touha po Spasiteli je tak mocným činitelem dějin, že velmi snadno by v těch svátcích někdo viděl čistý symbol: vznešené znamení obsahu neurčitého. A na druhé straně, kříž nepřestal být „Židům pohoršení a pohanům bláznovství“: nauka o skutečném vtělení Předvěčného Slova, putování Všudypřítomného po určitém známém kousku země, svazek mezi duchovní milostí a lidskými slovy a obřady dosud je něco tak úžasného, že je třeba znovu a znovu říkat: Víme. Viděli jsme. Vložili jsme prsty. Našli jsme prázdný hrob. Nemůžeme si pomoci. Je to pravda.

Dr. Jan Merell:

LIST SV. PAVLA K EFESKÝM

Všichni jsou obmyti krví Kristovou a povoláni ke spáse (2, 1-22).

I vy jste byli mrtvi skrze své poklesky a hříchy. V minulosti jste v nich žili podle ducha tohoto světa pod vlivem knížete mocí ve vzduchu, ducha to, který nyní působí v dětech neposlušnosti. Mezi nimi i my všichni jsme kdysi žili v žádostech svého těla, činili, co žádalo tělo a (zvrácené) myšlenky, a byli jsme od přirozenosti předmětem hněvu tak jako ostatní.

Avšak Bůh, bohatý v milosrdenství, pro velikou lásku svou, kterou nás miloval, i když jsme byli mrtvi svými přestupky, s Kristem nás spoluobživil. Jeho milostí jsme spaseni. V Ježíši Kristu nás spolu (s ním) vzkřísil a posadil na nebesích. Chtěl ukázat v budoucím věku přenesmírné bohatství své milosti ve své dobrotě k nám v Kristu Ježíši. Milostí totiž jste spaseni skrze víru. Není to zásluha vaše, nýbrž dar Boží. Ne ze skutků, aby se nikdo nechlubil, neboť my jsme jeho dílem, stvoření v Kristu Ježíši k dobrým skutkům, které Bůh připravil, abychom v nich žili.

Pamatujte si proto, že někdy vy, pohané podle těla - zvaní „neobřezanými“ od těch, kteří se nazývají „obřezanými“ rukama na těle - že jste byli onoho času bez Krista, oddělení od společenství Izraele, cizinci od úmluv zaslíbení a lidé bez naděje a bez Boha na tomto světě! Nyní však vy, kteří jste někdy byli daleko, v Kristu Ježíši jste se přiblížili v krvi Kristově. Vždyť on jest pokojem naším. On ze dvou (skupin lidí) učinil jednu, a to tím, že zbořil stěnu ohrady, která byla mezi nimi, zdroj to nepřátelství. Obětovav své tělo, zrušil zákon předpisů s jeho ustanoveními, aby v sobě samém vzdělal

dva v jednoho nového člověka, zjednáváje pokoj (mezi nimi).

Skrze kříž smířil s Bohem obojího v jednom těle, tím, že usmrtil na něm nepřátelství. A přišed zvěstoval pokoj vám, kteří jste byli daleko i pokoj těm, kteří jste byli blízko, neboť skrze něho my obojí v jednom Duchu máme přístup k Otci.

Proto nejste již cizinci a přistěhovalci, nýbrž spoluobčané věřících a domácí Boží. Jste vzděláni na základě apoštolů a proroků a Kristus Ježíš sám je kamenem úhelným. V něm je celá stavba spolu spojena a roste v chrám svatý v Pánu. V něm i vy jste spoluzbudováni v příbytek Boží v Duchu.

Druhá kapitola listu je oslavou Krista Vykupitele, který smířil lidstvo s Bohem, a to všechny bez rozdílu, pohany stejně jako ty, kteří se honosili svým zvláštním vyvolením od Boha.

Církev, plnost Kristova, není privilegiem jen jedné skupiny lidí; její brány a proudy milostí jsou otevřeny pohanům stejně jako židům. K těmto dvěma skupinám, věřícím z pohanství a židovství, obrací se Pavel v následujícím verši.

Pohanští čtenáři listu sami na sobě zakusili moc a dobrotu Boží při své vlastní konverzi.

Stylisticky¹ i myšlenkově je druhá kapitola těsně spjata s hlavou první. Tak jako Bůh ukázal svou moc na Ježíši Kristu (1, 20), stejně i čtenáři mají účast na nekonečné milosti Boží. Vzkříšení Kristovo z mrtvých jest vzkříšením všech, kteří byli mrtvi. Pavel má na mysli smrt duchovní: *I vy jste byli mrtvi skrze své poklesky a hříchy*, volá k čtenářům. Ne Duchem Božím, nýbrž duchem světa byli naplněni a místo Boha byl jejich pánem, který je ovládal, duch zlý: *V minulosti jste v nich žili podle ducha tohoto světa pod vlivem knížete mocí ve vzdu-*

¹ Předložkou καὶ ὑμεῖς - i vy.

chu. Podle starověkých,² a zvláště semitských³ představ zlí duchové se pohybovali mezi nebem a zemí, svádějící lidi. Pod vládcem těchto duchů byli i čtenáři listu v době svého bloudění ve tmách, tak jako ještě dosud jsou jím ovládány děti neposlušné. Výrazem děti neposlušné, podle řeckého textu „dětí neposlušnosti“,⁴ chce Pavel označiti hlavně pohanů, kteří ještě nejsou podrobeni vůli Boží, a ty, kteří svým životem napodobují zlého ducha.

Vina nebyla pouze u pohanů, byla - a to ještě trestuhodnější - u těch, kterým se dostalo zvláštního vyvolení a zjevení, totiž u židů. Pavel musí s bolestí doznat, že nejednali lépe než pohané (Řím 3, 9, 23), že hřích se jim stal takřka druhou přirozeností a oni se tak stali „od přirozenosti“ předmětem hněvu Božího: *Mezi nimi i my jsme všichni žili v žádostech svého těla, činili, co žádalo tělo a (zvrácené) myšlenky, a byly jsme od přirozenosti⁵ předmětem hněvu tak jako ostatní.*

Je dobře si všimnouti každého slova, jež Pavel volí, aby vystihl ubohost duchovní smrti a

² Viz Philon, De gig. 6; De plantat. 14; De conf. ling. 174.

³ Viz Strack-Billerbeck IV, 515-519.

⁴ Semitismus.

⁵ Někteří exegeté (Belser, Knabenbauer, Sýkora), následující svatého Augustina a Tomáše Aq., vykládají tento verš o prvotním hříchu: Byli jsme od přirozenosti předmětem hněvu čili předmětem nemilosti Boží, pokud totiž hned od početí byli jsme stíženi hříchem prvotním (Sýkora). Souvislost však tomuto výkladu nepřeje. Sv. Pavel mluví o hněvu Božím k pohanům, který je způsoben jejich hříchy osobními. Z téže příčiny i židé se stali předmětem Božího hněvu. Výrazem „od přirozenosti“ sv. Pavel spíše míní lidskou přirozenost, bez milosti Boží, přirozenou žádostivost, která žene člověka ke hříchu a ke zlu: K potvrzení dogmatu o prvotním hříchu je možno tohoto textu použití nanejvýše jen nepřímou, pokud totiž tato vrozená náklonnost k hříchu předpokládá hřích Adamův. Zjevenou pravdu v prvotním hříchu výrazněji vyjadřují jiné texty Nového zákona, zvláště Řím. 5, 12—21.

hrůzu nadvlády ducha temnosti. Tím více pak vynikne apoštolův jásot nad láskou a milosrdenstvím Boha Otce, který v Ježíši Kristu pozvedl svět až ke svému trůnu.

Když Bůh lidskou přirozenost svého jednorozeného Syna vyzdvihl z výše smrti k životu věčnému, pozdvihl tím celé lidské pokolení. Otcova láska k nám přemohla otroctví satanovo, nízkost hříchu a moc smrti: *Avšak Bůh bohatý v milosrdenství pro velikou lásku svou, kterou nás miloval, i když jsme byli mrtvi svými přestupky, s Kristem nás spoluobživil.*

A toto všecko se stalo bez našich zásluh, z čisté Boží lásky k nám. Pavlova vděčnost za tuto lásku se mimoděk projevuje i ve slohu další věty. Apoštol opět mění způsob svého živého vyjadřování, již nemluví v první osobě množného čísla, nýbrž obrací se přímo k čtenářům, jako by chtěl u nich vyvolat pocit vděčnosti k Bohu: *Jeho Milostí jste spaseni!*

Pro své mystické spojení s Kristem žije křesťan v Kristu a v něm bude žítí a bude oslaven: *V Ježíši Kristu nás spolu (s ním) vzkřísil a posadil na nebesích.* Jeho triumf v nebesích je naše naděje, jak praví výstižně na příklad sv. Augustin: „Ačkoliv naše tělo tam ještě není, je tam však již naše naděje.“⁶

Toto nevyčerpatelné bohatství Boží lásky je důkazem nesmírné moci Boha Otce: *Chtěl ukázat v budoucím věku přenesmírné bohatství své milosti ve své dobrotě k nám v Kristu Ježíši.* Ze souvislosti možno usuzovati, že „budoucím věkem“ sv. Pavel míní věčnost, kde bude vyvoleným cele odhalen bohatý poklad milosti Boží, podle slov Pavlových: „Myslím totiž, že utrpení pozemská nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás“ (Řím 8, 18). To se však stane vždy *v Ježíši Kristu, který jest stře-*

⁶ De agone christiano, 26 (PL 40, 305).

dem světového dění a jehož Bůh v jeho lidské přirozenosti vyvyšuje k božské moci a velikosti.

Dvojí prvek spolupůsobí v naší spáse, *milost* se strany Boží a *víra* se strany naší: *Milostí Boží totiž jste spaseni skrze víru.*

Jak milost, tak víra jsou darem Božím. Pavel znovu tento charakter naší spásy připomíná: *Není to zásluha vaše, nýbrž dar Boží.* Naše spása není pouze odměna za naše skutky, nýbrž záleží na milosrdenství Božím. Proto nikdo nemá práva se chlubit svými skutky: *Ne ze skutků, aby se nikdo nechlubil.*⁷

Tak jako v řádě přirozeném naším Stvořitelem jest Bůh, a ne my sami, podobně i v řádě nadpřirozeném *jsme jeho dílem stvoření* k novému životu *v Kristu Ježíši.* V tomto novém životě a ve spojení s Kristem se teprve dobrým skutkům věřících dostává pravé ceny před Bohem. I k nim se dostává věřícím milostí od Boha, aby je mohli konati. Myšlenku, kterou zde hluboce dogmaticky podloženou pouze naznačuje, rozvádí apoštol ještě později v morální části listu.

V následujícím verši (11—22) se svatý Pavel obrací k pohanům, u nichž se zvláště ukázala velikost a vznešenost Božího milosrdenství a lásky.

Myšlenkový postup tohoto odstavce odpovídá předešlému. Jako v předcházejících verších apoštol nejdříve vylíčil stav před vykoupením (1—3) a pak působení Božího omilostnění (4 až 10), tak i zde nejdříve líčí ubohý stav pohanů před křtem, kdy byli bez Boha a bez naděje (11—12), a pak stav přítomný, stav dober a milostí Božích (13—22).

Pavel zde mluví jako apoštol národů, pro něhož není rozdílů mezi židem a pohanem, protože pohané mají stejné právo na Boží milosti a na spásu jako ti, kteří se považovali za vyvo-

⁷ Srovn. Řím. 11, 6.

lence Boží a s opovržlivým pohledem pohlíželi na ty, kteří nepatřili k jejich společenství. Židé je posměšně nazývali „neobřezanými“, což se rovnalo pojmu nečistý. Jejich ubohost však nebyla v nedostatku tohoto vnějšího znamení, protože toto bylo skutečně velmi často pouhým znamením, a nikoliv obřízkou pravou, obřízkou srdce (Řím. 2—28); jejich ubohost byla v tom, že byli bez *Krista*, bez *Boha a lidmi bez naděje v tomto světě*. Byli bez naděje na Vykupitele, protože byli *cizinci od úmluv zaslíbení*, jež byly dány již prarodičům a v úmluvě Boží již Abrahamovi.

Veliký čin, který i pohanům zajistil věčné dědictví, byla Kristova smrt na kříži. Tou byl usmířen celý svět s Bohem. I ti, *kteří někdy byli daleko od Boha, v Kristu Ježíši se přiblížili k Bohu*, jeho zaslíbení a milostem. *Krev Kristova* to byla, která způsobila tuto změnu.

Kterak se tato změna stala, popisuje apoštol v následujících verších, kde líčí mesiášské dílo Kristovo. Podstatným rysem mesiášského díla Kristova jest *mír*. On usmířil jednotlivé národy navzájem a celé lidstvo s Bohem. Pavel má opět na mysli zvláště národ, z něhož sám vyšel, a okolní svět. Dovede otevřeně a bez bázně říci pravdu, i když je nerada slyšena a třeba uráží ješitnost těch, kteří se považovali za jediné vyvolené a zbudovali kolem sebe přehradu a ohradu od ostatního světa, kterým pohrdali. Původně toto oddělení národa, věřícího v jednoho Boha, bylo v Božím plánu. Mělo zabránit, aby pohanství a modloslužba tuto víru neporušily; ale během doby se z tohoto oddělení vyvinula nenávist a pohrdání těmi, kteří nebyli vyvoleným národem. Dokladem strohosti tohoto oddělení židů od pohanů je na příklad nápis, který byl roku 1871 objeven v místech jerusalemského chrámu a v němž se hrozí trestem smrti pohanům, kteří by vstoupili do chrámové části, vy-

hražené židům.⁸ Rabíni přímo vychovávali lid v nenávisti k cizincům. V talmudu nalezneme toho spoustu příkladů. Tak zakazovali pomoc pohanské rodiče (Aboda z. 2, 1), vrácení nalezené věci (Sandh. 76 a.), vysvobození pohana zasypaného v sobotu v troskách domu (Joma 8, 4) a j.⁹ Toto nepřátelství židů k cizincům bylo dobře známo antickým spisovatelům, kteří je nejednou pranýřují, jako na příklad Tacit, který praví o židech, že „ke všem cizincům mají nepřátelské smýšlení“ (Hist. 5, 5).¹⁰

Odstraněním zákonů a předpisů, jež byly kořenem tohoto nepřátelství, přinesl Kristus lidstvu mír a ze dvou skupin lidí učinil jednu. Kristovou smrtí pozbyl platnosti mojžíšský zákon se svými obřady, jež byly pouze náznakem věcí budoucích, a lidstvo se sjednotilo v mystickém těle Kristově, v Církvi: *Obětovav své tělo zrušil zákon předpisů s jeho ustanoveními, aby v sobě samém vzdělal dva v jednoho nového člověka, zjednáva je pokoj (mezi nimi).*

Nástrojem, skrze který Kristus smířil s Bohem obojího člověka v jednom těle, byl jeho svatý kříž. Touž myšlenku vyjádřil apoštol v listě ke Koloským, kde napsal, že Kristus smazal dlužní úpis, který proti nám svědčil vzhledem k přestoupeným zákonům; zrušil jej, přibiv jej na kříž (Kol. 2, 14). Totéž předpověděl sám Pán řka: „Já, budu-li povýšen od země, potáhnu všecko k sobě“ (Jan 12, 32).

Kristus svým kázáním a skrze své apoštoly

⁸ Nápis objevil Clermon-Ganneau a byl uveřejněn r. 1872 v Revue Archéologique (XXIII, str. 214 násl.). Je možné, že apoštol právě na tuto přehradu činí narážku (sr. Sk. ap. 21, 28).

⁹ Více viz ve studii P. J. Bonsirvena, Le Judaïsme palestinien I, 99-110.

¹⁰ Více dokladů viz Th. Reinach, Textes d'auteurs grecs et romains relatifs au Judaïsme. O tom, jak nepřátelsky a pohrdlivě pohlíželi židé na pohany, svědčí apoštol v listě k Římanům (2, 17 násl.), kde tuto židovskou povýšenost nemilosrdně pranýřuje.

zvěstoval pokoj těm, kteří byli daleko, to jest pohanům, i těm, kteří byli blízko, totiž národu vyvolenému, a skrze něho obojí v jednom Duchu mají přístup k Otci.

Velikost Kristova díla je v tom, že i pohané se stali údy Božího lidu. V následujících verších se Pavel obrací přímo k pohanům a s radostí jim zvěstuje: *nejste již cizinci a přistěhovalci, nýbrž spoluobčané věřících a domácí Boží*. I oni - dříve tak pohrdaní - patří k velké rodině, jejíž hlavou je Bůh Otec. Nejsou snad křesťany jen druhého řádu, *nýbrž jsou vzděláni na základě apoštolů a proroků a Kristus Ježíš sám je kamenem úhelným*. Kristus není pouze úhelným kamenem této budovy, nýbrž i životní silou, a jí jsou naplnění i křesťané. Církev není jenom krásnou budovou, ale i budovou rostoucí. *V něm je celá budova spolu spojena a roste v chrám svatý v Pánu*. V něm i věřící, kteří vyšli z pohanství, jsou spoluzbudováni v příbytek Boží v Duchu. Mystickým spojením s Kristem i oni se stali příbytkem, v němž se Bohu zalíbilo. Duch sv. se svými milostmi to je, který z každého křesťana činí chrám Boží.

P. Ant. Čal a O. P.:

LITURGIE SVÁTOSTI NEMOCNÝCH¹

Liturgie svátosti nemocných prošla během staletí mnohými změnami. Podstatné rysy však zůstaly vždycky stejné. Změny se týkaly jen podružných obřadů. Abychom lépe pochopili

¹ Literatura: Heimbucher M.: Die heilige Ölung. Regensbrug 1888. — Puller: The Anointing of the Sick in Scripture and Tradition. London 1904. — Kern J.: Desacramento extremae unctionis tractatus dogmaticus. Regensburg 1907.

nynější liturgii svátosti nemocných, všimněme si napřed její dřívější liturgie.

I. Dřívější liturgie svátosti nemocných.

1. Původní obřad.

Evangelium sv. Marka vypravuje, že apoštolové, které Kristus poslal do Galileje, „mazali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je“.² Bez pochyby tak činili podle příkladu nebo návodu svého Mistra. Proto v tomto textu je třeba vidět - jak prohlašuje sněm tridentský³ - svátost nemocných.

Církev však prohlašuje, že sv. Jakub ve svém listě tuto svátost doporučuje věřícím a vyhláší ji těmito slovy: „Je-li někdo z vás nemocen, povolej k sobě kněží Církve, a ti ať se modlí nad ním, mažíce ho olejem ve jménu Páně, a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí mu Pán, a je-li v hříších, budou mu odpuštěny.“⁴

Tato slova sv. Jakuba naznačují jen zhruba hlavní rysy původního obřadu svátosti nemocných. Je tu mazání olejem; olejem je mazán těžce nemocný, který už sám nemůže přijít do chrámu, a proto si dá zavolat kněze do domu. Mazání se má konat ve jménu Páně a má býti provázeno modlitbou. Je tu naznačen také dvojí účinek tohoto mazání: uzdravení těla a odpuštění hříchů. Ale mnoho ještě zůstává nevymezeno, zvláště není tu určena žádná formule modlitby, která má provázet pomazání. Obřady svátosti nemocných se ustálí teprve po několika staletích, po dlouhém vývoji.

Jméno samo zůstává dlouho nevymezeno. V západní Církvi se tato svátost dříve nazývala *požehnaný olej*, nebo *svatý olej*, nebo *svátost sva-*

² Mar. 6, 13.

³ Sess. 14, cap. 1.

⁴ Jak. 5, 14—15.

tého pomazání; teprve později, až od 12. století, je nazývána *svátostí posledního pomazání*. Je to nyní také úřední název této svátosti, ne proto, aby se tím ospravedlnil zlovyk, odkládati přijetí této svátosti až do posledního dechu, a pověra, že po přijetí této svátosti není už naděje na uzdravení, nýbrž proto, aby se rozlišila od jiných pomazání. Benedikt XIV. výrazně vyjadřuje tento předsudek naší doby: „V této naší době . . . nepřítel lidského pokolení většinou prostým a nevědomým lidem vnukl to smýšlení, aby věřili, že s tím, kdo byl pomazán svatým olejem, jest už konec a že mu zbývá jenom hrob; tím se stává, že se pak bojí svatého pomazání jako samé smrti.“⁵

2. Praxe prvních století.

V jižních zemích a na východě bylo užívání oleje velmi rozšířeno. Léčily se jím rány a jistě nemoci. Křesťané prvních století se v tomto ohledu nelišili od ostatních, používali také oleje jako léku proti tělesným nemocem. Aby si zajistili Boží požehnání pro ty, které chtěli uzdravit, používali raději oleje z lamp, zavěšených před obrazy svatých nebo před hrobem mučedníků. Biskupové sami světli olej k tomuto účelu a nabádali věřící, aby ho hojně používali. To bylo zvykem - jak dosvědčuje sv. Beda - ještě v 8. století. Proto ve spisech prvních století je těžko rozlišit, které texty se vztahují na pomazání svátostné a které na pomazání nesvátostné.

Až do 5. století máme jen tři či čtyři jasné texty, vztahující se na pomazání nemocných. Jeden je z kánonu sv. Hypolita (před 4. stol.); praví se tam, že představený kněží, t. j. biskup, doprovázen jáhnem, jde navštívit nemocné, a že nemocní se uzdravují ze své nemoci, když se biskup nad nimi modlí.“ Jiný text je u bis-

⁵ De Syn. Dioec., VIII, c. 7, 2.

kupa Serapiona (ze 4. stol.) v jeho Euchologu; je to jakási „modlitba nad olejem nemocných“; ten, kdo svěťí tento olej, prosí Boha, aby uzdravil zároveň tělo i duši nemocného. Také Origenes a sv. Jan Zlatoústý dosti silně zdůrazňují toto uzdravení duše při pomazání svatým olejem. Ale nikde se dosud nemluví o obřadu tohoto svatého pomazání.

Teprve z počátku 5. století máme podrobnější popis obřadů této svátosti. Papež Innocenc I., na dotaz biskupa Decentia, praví, že látkou této svátosti je olej, posvěcený od biskupa; že tuto svátost mohou přijmouti jen nemocní, jimž nejsou odepřeny jiné svátosti; a přísluhovatelem této svátosti je kněz.

Od 5. do 8. století je více podrobnějších dokladů. Stará liturgie mozarabská popisuje obřad svátosti nemocných takto: Když přijde kněz k nemocnému, učiní mu na hlavě znamení kříže posvěceným olejem a říká při tom: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, jenž kraluje na věky věkův.“ (Toto je vůbec nejstarší známá formule svátosti nemocných). Pak přijdou tři antifony, vztahující se na uzdravení těla i duše, potom dlouhá a krásná modlitba téhož obsahu a nakonec požehnání.

3. *Prakse pozdějších století.*

Od 9. století máme už dosti podrobných zpráv o obřadech svátosti nemocných. I když se v jednotlivostech liší, přece hlavní části jsou všude stejné, totiž žehnání světnice, v níž leží nemocný, zpověď, svátostné pomazání, pak sv. přijímání a nakonec slavnostní požehnání.

Obřad *žehnání světnice nemocného* býval ve středověku slavnostní. Kněz vstoupil dovnitř se slovy: „Pokoj domu tomuto, pokoj přicházejícím, pokoj vycházejícím,“ a přitom svěcenou vodou pokropil vchod jednou až třikrát ve formě kříže. Mnohde byl po vykropení celý pří-

bytek i vykouřen kadidlem. Po vykropení, při němž se kněz obyčejně modlil žalm Miserere, následovalo několik krásných modliteb, v nichž prosil Boha, aby hojností svého dobra zahrnul příbytek i všechny v něm přebývající a odvrátil od nich všechno zlo.

Po žehnání světnice musel kněz připravit nemocného na přijetí svátosti pokání a posledního pomazání.

Sv. zpověď začala otázkami, o nichž jsme mluvili při svátosti pokání, nebo často též odříkáváním Otčenáše a Věřím. Když nemocný nebyl schopen zpovídati se, měl býti přiveden aspoň k tomu, aby nějakým způsobem projevil lítost. Se zpovědí bývalo obyčejně spojeno odříkávání sedmi žalmů kajících a litanie ke všem svatým, v němž byly vkládány zvláštní prosby za zdraví a různé milosti pro nemocného. Po litaniích následovala řada modliteb, jejichž obsahem byla prosba za uzdravení a zvláště odpuštění hříchů. Svátost pokání bývala obyčejně spojena se známým smířením.

Potom následovalo *svátostné pomazání*. V tomto ohledu byla velká různost. Nebyla stejná praxe *vzhledem k místům*, jež měla býti pomazána svatým olejem. Celkem bývala pomazána skoro všechna význačnější místa a všechny údy: hlava, čelo, skráně, oční víčka, uši, nos, lopatky, prsa, záda, nohy, kolena, lýtka, chodidla, ruce a „všetchna ona místa, kde byla větší bolest“. Mazalo se tedy důkladně. - Různost byla také v tom, že svátost nemocných udělovalo obyčejně *více kněží*, až sedm (počet 7 se udržel při udělování této svátosti v církvi východní). Tato praxe byla odůvodňována slovy sv. Jakuba: „Stůně-li někdo z vás, povolej k sobě *kněží* Církve.“⁶ - Velká různost byla také ve *svátostné formě*. Někdy to byla forma *deprekativní*, jako prosba; na př. při pomazání

⁶ Jak. 5, 14.

uší: „Ucho své dobrotivosti nakloň k našim prosbám, nejmilostivější Bože, a cokoli škodlivého tento služebník tvůj připustil k smyslům uší, pomazáním tohoto oleje ať je zhlazeno, aby se potom více radoval ze slov života a z tvých přikázání, a zasloužil chvály za poslouchání těchže uší.“⁷ Někdy to byla forma *optativní*, jako přání, na př.: „Toto pomazání znamením svatého kříže a posvěceným olejem a darem Ducha svatého nechť je ti ke zdraví.“⁸ Nejstarší forma, která je nám známa, patří mezi formy *indikativní*: „Maži tě posvěceným olejem ve jménu Trojice, abys byl uzdraven na věky věkův.“⁹ Někdy se užívalo též formy *imperativní*; na př.: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, kralujícího na věky věkův: Přijmi zdraví těla a odpuštění všech svých hříchů.“¹⁰ Všechnu tuto různost odstranil teprve sněm tridentský vydáním oficielního římského ritálu (1614). Naše nynější jediné platná forma indikativní (resp. optativní) byla známa už v 10. století.

Po udělení svátostného pomazání podal kněz nemocnému *Tělo Páně*.

Na konec celého obřadu bylo udělováno - pokud víme už od 10. století - slavné *požehnání*. Často bývalo provázeno touto modlitbou: „Pán Ježíš Kristus nechť je u tebe, aby tě hájil. Nechť je v tobě, aby tě sílil. Nechť je kolem tebe, aby tě zachoval. Nechť je před tebou, aby tě vedl. Nechť je za tebou, aby tě chránil. Nechť je nad tebou, aby tě žehnal.“¹¹

Z uvedeného je patrné, že obřad svátostného

⁷ Martěne: *De antiquis ecclesiae ritibus*, I, 875.

⁸ Binterin: *Die vorzüglichsten Denkwürdigkeiten der christkatholischen Kirche* VI, 3. Teil, 339.

⁹ Warren: *The Liturgy and Ritual of the Celtic Church*, 168.

¹⁰ Martěne, ur. d. I, 890. —

¹¹ Tamtéž I, 855.

pomazání nemocných býval dosti dlouhý. Nemocný, který byl v posledních okamžicích, nebyl by vydržel celý ten dlouhý obřad; tím méně by byl vydržel svátostné pomazání, opakované se všemi obřady po sedm dní po sobě jdoucích, jak bylo zvykem v některých diecésích. Tím se jenom potvrzuje, co už bylo dříve řečeno, že totiž svátost pomazání nemocných se neodkládala až na poslední okamžik života.

(Pokračování.)

Ž I V O T

MIMOŘÁDNÁ DUCHOVNÍ SPRÁVA

Nemyslím, že by tento výraz byl správný. Již proto ne, že lehko svádí k podceňování celé řady úkolů, které žádají jak zachytiti skupiny, druhy lidí, žijící ve farní obci. Volá se právem po tom, aby opět ožila myšlenka základní jednoty církevní stavby - farnost. To je základní buňka. V této buňce jsou lidé různých potřeb, či lépe zase řečeno, potřeb různého přemáhání jejich zvláštních překážek a těžkostí. Farnost má obecný lid, dělnictvo, mládež, studenstvo, inteligenci. Stačí odkázat nedělní sermo, a vykonati bohoslužby a odůřadovat úřední hodiny? Někdy někomu to stačovalo, ale duším rozhodně ne. Odbývalo se to obyčejně slovy, že je nejprve třeba zajistiti řádnou pastoreci a pak teprve, že je možno myslit na pastoreci mimořádnou. To slovo mimořádné mělo příchut zbytečného, luxusního. Tedy: Až co na toto mimořádné zbude. A tak se nám odcizilo dělnictvo, studenstvo, inteligence, mládež. Jsem pevně přesvědčen, že tímto neblahým rozdělováním v teorii a v praxi se zavinilo mnoho, přemnoho. Ne že by se mělo jinak kázat dělníkům a jinak studentům a jinak „lidu“. Ale chci tím říci to, že dobrý pastýř šel za jedinou ztracenou ovečkou a nechal doma oněch devadesát devět oveček hodných. My ale kolikrát to děláme naopak. Pipláme se s tou jednou hodnou, češeme ji, krmí-

me ji, stále jí kážeme. Ovečka je již zpovvykaná, namlsaná a ne již jedna, ale devadesát devět je jich dnes na poušti zbloudilých, ale - to je mimořádná pastorec a na tu - až co zbuđe po té pastoraci řádné.

Tedy, není mimořádné pastorec. To je jen záminka k výmluvě a k zanedbávání. Je třeba spíše mluvit o pastoraci specialisované. Každý stav má své těžkosti, jinak je od Krista odváděn. Jiné má nepřátele svého spasení, jinak se k němu přibližují vlci hltaví. Má také jinak nařízený sluch na jiná slova, jiné obrazy a jiná podobenství. Velká moudrost a láska byla ve vyučování Božského Spasitele, že pro prosté lidi vybral podobenství z jejich života, z polí, rybářského života, z denního všedního života. Tak každý stav, který potřebuje oné speciální a specialisované pastorec, má jinou svou řeč, řekl bych, do které je třeba mu přeložit slovo Boží, jediné, věčné, nezměnitelné slovo Boží.

Když se zanedbává řádná pastorec, přichází pak k faktu, že se této zanedbávané práci ujímají jiní lidé, dobrovolníci, někdy i diletanti, že se tím ústřední pastoreci odnímají lidé, síly, souvislost pastorační, přehled. Přece ale měla by rozhodně pastorec býti soustředěna, sjednocena. Přirozený střed takové pastorec je ten, jenž je opravdu pastor, pastýř, ten, jemuž jsou Církví ony ovečky přímo svěřeny. Když ale není této specialisované pastorec, musí se jí ujmouti ti, kteří mají schopnosti, možnosti. Ovšem tito si ještě mají vyžádati posláni, schválení a hledati pokud je to jen možné styk s oficiální pastorecí, teprve až ta neprojeví o to zájmu, pak možno jednati podle jiných směrnic. Škoda, že v našem náboženském životě je tolik toho, čemu říkám svobodné kozáctvo. Tolik lidí na všech stranách vypomáhá. Jak rozumí a jak dovede. Zakázat tuto výpomoc na vlastní pěst? Pak by se na mnoha místech asi nedělo vůbec nic. Potom je třeba pro ty, kteří se ujímají speciální pastorec hodně pokory, taktu, aby nekompromitovali spolu-bratra. Rozhodně je nepřípustné, aby takový horlivec vykládal o svých bratrech, anebo i o církevní autoritě, že nekoná svých povinností, aby kritisoval veřejně své bratry. To zavání husovstvím, které vyrůstá snižová-

ním bratří. Také není přípustné takto vystupovat pohostinně, kde se ona práce již dobře a řádně koná.

Mnohé řády byly prostě proto založeny, aby uskutěčnily zanedbávanou specialisovanou pastorační, nebo aby ji doplnily či podepřely. Nové a nové řády a kongregace postupují za novými speciálními pastoračními potřebami. Jestliže zúžují své poslání na metody a prostředky, kterých se používalo jen v době jejich založení, a nepřiberou do svého zorného pole činnosti i nové potřeby a nové metody, povstávají řády nové. Praktičtější by bylo, kdyby ony staré řády a kongregace použily svých zkušeností a podchytily novou dobu obnovenými doplněnými prostředky a starými zkušenostmi. Zde platí prostě dummodo annuntietur Christus, jen když se lidem dostane Krista. Nesmí nám býti lhostejné, že tolik lidí s tolika bolestmi a otázkami se smutně potácí a neví si rady ani se sebou a ani se svým životem. Mítí Krista a neuměti jej přiblížit lidem při nabízení pomoci, vždycky nabízené pomoci Milosti, je neodpustitelné. Z rukou tvých požádám jednou duše jejich. - Braitó.

ŽIVOTY SVATÝCH

Tolikrát jsme si už naříkali na tomto místě na bídne psané životopisy svatých a na skreslování křesťanské svatosti. Jestliže se kdo vyzná trochu v matematice nebo historii, neznamena to, že má již právo pouštět se do psaní životů svatých. Je-li kde třeba odborného vzdělání a při tom velké lásky k věci, je to jistě v oboru hagiografie. Jinak se nám představují svatí stále jako postavy z jiného světa, jako postavy odlidštěné, které se už takovými narodily nebo je takovými učinila v okamžiku jejich obrácení milost Boží bez jejich práce a námahy, bez jejich celoživotního úsilí.

K psaní životů svatých nestačí shledat si historický materiál a složit jej dohromady nebo naučit se cizí řeči a překládat z jiného jazyka špatně napsaný život světce. Tím způsobem se sice množí knihy a články o svatých, ale nemnoží se znalost svatých; roste nesprávné chápání svatých a křesťanské svatosti, ale neroste tou-

ha následovat svaté. Představíme-li někomu světce jako bytost neživou, bezkrevnou, jako krásně natřenou sochu nebo jako cosi božského, co bylo takovým od svého příchodu na svět, sotva získáme pro něho sympatie. A jestliže přece si někdo takového světce zamiluje, pak jen proto, že pomáhá k nalezení ztracených věcí, odhání horečky, nemoci dobytka, chrání lidské příbytky a je jinak člověku užitečný. Takový světec je spíše jakousi modlou, talismanem, než bratrem v Kristu, významným členem Kristovy rodiny, jehož život, podobný našemu, je nám světlem a vzorem.

K psaní životů svatých se vyžaduje mnoho a kdo nemá nutných předpokladů, prospěje čtenářům mnohem více, nechá-li zrezavět své pero, než když je uvádí v omyl svými vlastními nevědomostmi a nejasnostmi v ohledu hagiografie. Svatí byli lidé, s lidským tělem a s lidskou duší, s lidskými bédami a s lidskými slabostmi. Proto musí znát člověka, rozumět jeho duši, chápat jeho vzestupy a jeho pády, zkrátka musí rozumět lidské psychologii, kdo se chce odvážit psát život světce. To je první požadavek. Bez znalosti lidské duše a všech jejích projevů, schopností a možností rozpětí, bez znalostí jejích stavů, krisí a bojů lze sice psát životy svatých, ale jen špatné a dokonale nepravdivé. Světec je člověk a to jedna jeho tvář. Proto se vyžaduje k jeho pochopení znalost lidské duše. Světec je však člověk, žijící ve sféře nadpřirozené milosti, tedy v říši božského, a to je jeho druhá tvář, která si vynucuje druhý požadavek na tom, kdo mu chce rozumět, totiž znalost křesťanské svatosti. Nemá-li kdo tohoto předpokladu, může snad pochopit tu neb onu lidskou stránku světce, nepochopí však jeho stránku božskou. A protože u světce přirozeno a nadpřirozeno tvoří jeden nerozlučný celek, bylo by takové pochopení nutně neúplné, jednostranné a následkem toho nepravdivé. Křesťanská svatost má své zákony, má své stupně, má své cesty. Ty musí nutně znát, kdo chce mluvit o životě světcově. Jinak se stane, že ho bude vykládat po svém, podle svých subjektivních názorů, které nikterak neodpovídají skutečnosti.

Křesťanská svatost je rajský květ, zasazený do půdy této země. Chce-li kdo pochopit světce, musí proto s naprostou nutností znát nejen původ tohoto květu, jeho povahu, nýbrž i půdu, ve které vyrostl. Každý člověk je individuum s tolika osobitými vlastnostmi, sklony, boji, porážkami a vítězstvími. Proto každý může být podroben zvláštnímu studiu a nelze měřit všem stejně, nelze oceňovat všechny podle stejného měřítka. To je třeba mít na mysli i u světců. Tím, že se sjednocují co nejúžeji s Bohem, nepřestávají být vyhraněnými osobnostmi, a proto je třeba každého podrobit zcela zvláštnímu studiu na základě psychologie lidské a zásad křesťanské svatosti. Jen touto cestou dospěje hagiograf k náležitému pochopení jednotlivých zjevů v životě světce a ke správnému hodnocení celého jejich komplexu.

Psát životy světců je jistě věc vážná a odpovědná a nesmí si myslet každý, kdo přečetl dvě či tři legendy svatých a nadchl se pro některého světce, že je povolán, aby byl hagiografem. Myslím si tak kolikrát, když čtu různé nepodařené pokusy o napsání životopisu svatých, že by ten či onen pisatel velmi prospěl křesťanskému lidu, kdyby se držel staré osvědčené zásady: Ševče drž se kopyta, a kdyby mlčel. - R. Dacík.

P R A C O V N A

PROČ NESLYŠÍ NĚKDO BOŽÍHO HLASU

Někdo má zálibu v krásných, třeba zbožných myšlenkách, ale hlavně ve svých myšlenkách. Pokud má krásné myšlenky, pokud se v nich může probírat jako na harfě, pokud tedy zní jeho duše jako zladěná harfa, zdá se mu, že je to s ním dobré, že je plný Boha, protože je plný krásných myšlenek.

Jiný má zase zálibu ve svých pravidlech, ve své cestě, ve svých metodách. Celý svůj život si pěkně uspořádal, seřídil, urovnal. Když jde ve svém duchovním životě touto cestou, spolehlivou, vyzkoušenou, jemu se líbící cestou,

také se mu zdá, že je na Boží cestě, že je s ním Bůh a že proto může být klidný. Tak se jeden zamiluje do svých myšlenek, druhý do svého pořádku, třetí do své metody. Jiný zase se opíjí sladkostí citů k Bohu a ke svatým věcem. Pokud se mu těmito city hemží srdce, domnívá se, že je plný Boha, že prožívá svatou Boží přítomnost.

Ale toto vše ještě není Bůh ani jeho jistota. Bůh chce, aby člověk spočinul ještě v něčem jiném, aby v ničem nenalézal spočinutí a svého středu než a jedině v něm samém. Ne myšlenky o Bohu, nýbrž Bůh sám, ne cesta k němu, nýbrž přítomnost jeho, ne city, nýbrž odevzdanost a oddanost naprostá je naším cílem duchovního snažení, aby totiž Bůh byl všechno ve všem. Člověk musí se totiž tak otevřít Bohu, aby přijal všechno od něho, třeba i temnotu, kdy ani myšlenka krásná mu nezasvitne, jen Boha, kdy oddělí Bůh sebe, ducha od všeho lidského, aby člověk nespočíval v ničem stvořeném jako ve stvořeném, nýbrž ve strašné jistotě o nedostatečnosti veškerého pozemského vyjádření Boží Přítomnosti, aby letěl tragicky ke dnu prázdnoty všech stvořených stop a obrazů a tam teprve našel druhou jistotu, že Bůh je nesmírně více než toto všechno.

Důvod, proč někdo neslyší hlasu Božího a proč nikam nedojde, ač dělá tolik duchovních kroků je právě ten, že příliš počítají sami se sebou, že spoléhají tolik na sebe, že nenechávají Boha samého působiti v duši. Proto jsou také tak neklidní při svých poklescích. Kdo je opravdu odevzdán Bohu, ani svými chybami se nedá odstrašiti a zneklidniti. Malomyslní jenom ten, kdo by rád sebe viděl dokonalého, kdo hledá svou lásku k Bohu, ne pro Boha, nýbrž pro sebe, že se to jemu tak líbí, že chce být svatým pro sebe. Pak se stydí za hřích, ne že je urážkou Boží, nýbrž protože se pokládal za tak dokonalého a nyní vidí se svrženého s výše své vznešenosti.

Kdo je úplně odevzdaný a oddaný Bohu, nedá se zlomit ani svými hříchy. Zvedne se a třeba se připlazí zraněn ke svému Bohu a volá v důvěře k Pánu, aby si ho sám zvedl, protože ví, co dovede sám ze sebe, bez Boha. Takového člověka si Bůh pak sám povynáší k sobě, jistě výše si pak člověka vynesou, než by mohl vystoupiti člo-

věk sám, spoléhající na své myšlenky krásné, na své city nábožné, na své cesty osvědčené. - Braitó.

NEČEKEJ PŘILÍŠ OD LIDÍ

Když přepadne některé lidi duchovní egyptská tma, rozbíhají se na všechny strany. Slepě, protože nevidí ve tmě, chytají se všech možných plášťů nejrůznějších duchovních otců, chytají se všemožných rukou.

Přichycují se jich tak, jakoby u nich hledali útočiště a vysvobození z této hry. Zběhají celý svět, všechny vyhlášené kazatele, zkušené zpovědníky, hluboké duchovní vedoucí, někdy obíhají jeho soupoutnice duchovní hvězdy, ale světla se nedoberou. Hledají je u lidí, kteří je nemají, protože Světlem, jediným světlem je Bůh.

On chce k tobě mluvit. On tě musí vyvést z temnot. I když používá lidí, používá jich jako nástrojů. Nástrojů, kterými On působí. Jeho hledej nejprve ve svém nitru, jemu naslouchej. Bohu otevři svou duši, jeho pros o světlo a jím se nech nejprve vést. Nesmíš takřka ani člověka vnímat v tom, který tě vede. Pak je to dobře, jinak slepý povede slepého a oba do jámy padnou!

Nevybíhej ustavičně z domu své duše za lidmi, třeba Božími, spíše se stul u Boha. Pak tě Bůh naučí i jak ho vidět a slyšet v těch, kterými chce k tobě sám mluvit.

Braitó.

MRAVNÍ VÝZNAM CTI

Základní potřebou člověka, jež nechybí ani nejopuštěnějšímu a nejubožšímu, jest potřeba cti: bez ní by nemohl žít. Ve své vlastní podstatě - to jest stranou ješitnosti a zdánlivosti - žádá si člověk, aby jeho pravá hodnota byla uznána, a to znamením, jaká zavedl zvyk a mrav různých národů a různých dob ve význačném svérázu a nehluchém, nenápadném počínání. Bylo by pošetilostí pohrdati těmi zvyky a jejich projevy zavrhovati pro jejich různost, ba protikladnost, poněvadž právě dosti původně vyjadřují neměnný svéráz velkých národů a kultur. Podle svatého Tomáše je čest známka a vysvědčení ctnosti. Projevuje-li se čest slovy, sluje chvá-

lou. Výsledkem cti je sláva. Čest přísluší jen ctnosti. Nesmí se zvrhnouti v ambici. Ambice záleží v tom, že člověk touží po uznání vlastnosti, které nemá, nebo touží po cti a nevztahuje ji k Bohu anebo hledá čest pro čest samu, ne proto, že je to k užitku. Čest není odměnou za ctnost. Ctnostní lidé však přijímají čest od lidí místo odměny, poněvadž lidé jim nemohou dát více, ale vědí, že jejich odměnou je Bůh sám. Kdyby někdo pohrdal ctí v tom smyslu, že by nekonal, co je hodno cti, hřešil by. Ovšem velkodušné jest konati, co jest hodno cti a nežádati si cti.

Křesťan nehledá čest jen před Bohem, nýbrž i před lidmi; podle svatého Pavla „prozíráme k dobrému nejen před Pánem, nýbrž i před lidmi“. (II. Kor. 8, 21.) „Tak sviť světlo vaše před lidmi,“ praví Pán v horském kázání, „ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce mého, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 5, 16.) A v knize Sirachovcově čteme naučení: „Péči měj o dobré jméno, neb to zůstane ti spíše nežli tisíc velikých pokladů zlata.“ (Sir. 41, 15.) Známe se k smýšlení svatého Pavla: „Lépe jest mi umřít, nežli aby kdo zmařil chloubu moji.“ (Kor. 9, 15.)

Avšak náš smysl pro čest musí býti práv řádu hodnot. Nesmíme si zakládati na nižších věcech více než na vyšších. Čest u lidí nám nesmí býti žádoucnější než čest u Boha, jako byla náčelníkům židovským, kteří „milovali více chválu od lidí nežli chválu od Boha“. (Jan 12, 43.) Svítí-li naše světlo, svítí Bohu. Naše čest musí býti ctí Boží: „Budžte tedy jíte, neb pijete, nebo cokoliv jiného činíte, všechno ke slávě Boží činite.“ (I. Kor. 10, 31.) Touha po cti, která není založena v správném postřehu hodnot a nevztahuje se k Bohu, zvrhá se v prázdnou ambici. Ambicí hřeší podle svatého Tomáše, kdo buď si žádá uznání hodnoty, které nemá, nebo si žádá cti jen pro sebe, ne pro Boha, nebo hledá čest pro čest a ne pro užitek. (S. Th. 2-2. 181, 1.) Pravý smysl pro čest se zakládá na vědomí, že vše to, čím člověk vyniká, nemá od sebe a ze sebe, nýbrž od Boha. A tak je patrno, čím jest nám čest v nejhlubším významu - ne reklamním štítem, nýbrž věcí svědomí.

Čest neslouží ukojení ješitnosti, nýbrž je oporou mrav-

ní síly v člověku. Jako stud je ochrana cudnosti, tak čest je pro mnohého poslední a jedinou zábranou, jež ho zdržuje od nepravých cest života. Pochvala, uznání je pro člověka potřebným povzbuzením. Ne všichni jsme na takové výši mravní, abychom dovedli býti dobrými a silnými i bez vnějšího uznání. I rostlina potřebuje slunce: i zvíře potřebuje pohlazení. Proč by tedy měl se člověk stydět, je-li jeho práce, zásluha a oběť uznávána a ctěna? Čest je potřebna člověku také z toho důvodu, že člověk sám nedovede dobře posouditi své výkony.

Zřídka se setkáváme s lidmi, kteří si ujasnili rozdíl mezi výkonem a úspěchem anebo, kteří aspoň tak jednají, že je patrné jejich rozlišení, když ne v pojmech, tedy v činech. Teoreticky přiznává sice každý, že každý výkon nemusí mít úspěch a že mnohý veliký čin ducha byl uznán teprve v pozdějších stoletích a že mnohý čin vůbec zůstal nepozorován. Ale vnitřní nejistota, která do určité míry vězí v každém člověku, brání, aby si plně nedůvěřoval, a žádá si vnějšího potvrzení vnitřní hodnoty. A nedá se říci, že by takové přání bylo o sobě zavřítelné. Náleží k podstatným rysům lidské přirozenosti (a snad ani ne přirozenosti padlé, nýbrž přirozenosti vůbec). Je zřejmo, že výše výkonu se musí posuzovati ne podle objektivního výsledku, nýbrž i podle individuálních možností. V podobenství o hřivnách (Mat. 25, 14.) byl služebník, který obdržel dvě hřivny a jiné dvě vyzískal, pochválen týmiž slovy jako služebník, který obdržel pět a vyzískal jiných pět. A téže pochvaly by se dostalo i služebníku, který obdržel jedinou hřivnu, kdyby byl ještě jednu vytěžil. - Dominik Pecka.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

ALGEIER ARTUR: *Die Psalmen der Vulgata*, Schöningh, Paderborn, 1940, str. 314, 20 RM. Toto dílo souvisí s jiným dílem autorovým, totiž s *Altlateinischen Psalterien* (1928). Je to cenný příspěvek k poznání žaltáře ve Vulgátě, na jehož málo srozumitelná místa si

mnozí stěžují. Dílo není namířeno proti touze po opravě málo srozumitelných míst žaltáře v breviři. Spíše vyzývá k rozvaze, než by se něco podobného podniklo. V první části knihy uvádí list sv. Jeronyma ad Suniam et Fretelam, který má nesmírnou důležitost pro pochopení textu žaltáře ve Vulgátě. Druhá část je věnována textové analýze Psalterii Gallicani. Pojednává o jeho vztahu k LXX, dále jej srovnává s jinými staršími latinskými překlady žaltáře a konečně pojednává o použití Psalterii juxta Hebraeos pro žaltář Vulgáty. Zakoňuje pak pojednáním o dějinách tohoto žaltáře ve středověku. Kniha velmi přispívá jak k ocenění Psalterii Gallicani, tak k jeho lepšímu porozumění.

BRUNNER GOTTFRIED: Nabuchodonosor des Buches Judith, Rudolph Pfau, Berlin, 1940, str. 240. Historičnost knihy Judith bývá napadána z toho důvodu, že osoby a děje, o nichž se v ní vypravuje, nelze srovnat s žádnou dobou ve východních dějinách. Kamenem úrazu je hlavně král Nabuchodonosor, který je v ní uveden jako král asyrský. Touto „neznámou“ osobností zabývá se studie této knihy. K řešení této otázky třeba znát dopodrobna východní dějiny podle nejnovějších výsledků. K tomu třeba dobrých znalostí geografických. Autor je v obojím doma. S obdivuhodnou jasností probírá události v knize Judith a pak je srovnává s událostmi, které následovaly po smrti Kambyse. Do té doby, kdy se udály nové pokusy o vzkříšení babylonské vlády, třeba klásti i událost vypravovanou v knize Judith. Sem spadá i výprava Holofernova na západ. Kniha je velmi dobrý přínos pro historické ocenění knihy Judith.

DÖRFLER: Albertus Magnus. Dr. Schnell & dr. Steiner, München, 1940, str. 80, 2.20 RM. Velká postava svatého Alberta je vděčnou látkou pro pero Petra Dörflera. Zachycuje jeho život v první kratší části a pak teprve v druhé části prokresluje postavu vědce, mnicha, učitele, biskupa. Vystihuje tu vzájemný poměr velkého učitele a ještě většího žáka, svatého Tomáše Akvinského. Ke knížce jsou připojeny snímky památek uměleckého zpodobování sv. Alberta Velikého s malou studií o Albertu Velikém v umění.

FELDMANN FRANZ: Isaias 1-39, lateinisch und deutsch mit Anmerkungen unter dem Texte, Petr Hanstein, Bonn, 1940, str. 293, 6.20 RM. Spis je určen pro kněze zaměstnané v duchovní správě, jimž se nedostává času pro četbu obsáhlejších výkladů. Proto také autor volí latinský text, na nějž je kněžstvo zvyklé. Poslouží zároveň jako příprava ku čtení výkladů s širším vědeckým podáním.

GRUNSKY: Jacob Böhme. Hanseatische Verlagsanstalt, Hamburg, 1941, str. 48, 1.80 RM. Neobyčejně zají-

mavé pojetí Jacoba Böhma ne pouze jako náboženského myslitele a básníka, nýbrž jako filosofa. Vidí v něm filosofa dynamismu, chtění, dravé vůle oproti statickému směru filosofie aristotelské. Věčný zápas mezi intelektualismem a voluntarismem jest i zde zřetelně dokumentován. Grunsky líčí Böhmeho jako systematického myslitele, jenž domýšlí svůj panteistický systém i filosoficky.

HEGER JOSEF: **Jirmejahu-Jeremiáš**. Edice Akord, Brno, 1941, str. 131, 27 K. Překlad dalšího z hlavních proroků z hebrejštiny do češtiny slibuje, že se dočkáme překladu všech proroků. Kdo čte Hegrův překlad proroka Isaiáše a tento překlad proroka Jeremiáše, neujde mu, jak se překladatel vžil do slohového ducha těchto dvou proroků, vzdálených od sebe celé století a žijících v tak rozdílných historických okolnostech, o nichž se překladatel zmiňuje v úvodu. A přece je mezi nimi pouto prorockého úřadu sloužícího téže Prozřetelnosti. Překlad je podán podle Kittelova vydání hebrejského textu. V poznámkách by snad neuškodilo uvést tu a tam i důvody pro volbu té, či oné změny. Rozdělení obsahu s výstižnými nadpisy třeba jen chválit, neboť to přispívá k pochopení jinak plyného překladu. Nezvyklé přepisování vlastních jmen podle hebrejštiny je ponecháno různým chutím čtenářů.

HÖPFL HILD, O. S. B.: **Introductionis in sacros utriusque testamenti libros Compendium**, volumen primum: *Introductio Generalis in Sacram Scripturam*, A. Arnodo, Romae Via della Palombella 2425, 1940, s r. 607, 40 Lir. Toto 4. vydání nově upravil P. Beno Gut O. S. B. Jeho snahou bylo upravit znamenité dílo P. Höpfle tak, aby co nejvíce vyhovovalo jak studujícím, tak profesorům Písma sv. Věda introdukční do Písma sv. stále postupuje a se zdokonaluje a proto bylo třeba některé věci přidat, jiné zase, jež jsou zastaralé opomenout, dále lépe vyznačit ty věci, které jsou dnes důležitější, i typograficky. Takto upravené vydání stává se vzácnou příručkou pro theology. Má však nepopiratelný význam i pro profesory, jednak pro vyučování samo, jednak pro soukromé studium pro literaturu, a to nejnovější, o různých otázkách. Možno si jen přát, aby toto vydání bylo všem theologům přístupné.

LAROS: **Das christliche Gewissen in der Entscheidung**. Sattler u. CO, Köln, 1940, str. 156. Larosova studie jde za novými problémy, které se otevírají před zraky dnešního a budoucího křesťana. Jde mu hlavně o vzájemný poměr mezi autoritou a svědomím, které je mu nejvyšším subjektivním vodítkem společného mravního života křesťanova, a jejich konflikty. Studie je psána jako předběžný rozvrh pro větší práci vědeckou.

(Je také vydána jen jako rukopis.) Ale již na těchto stránkách, obsahujících látku z promluv společně s hlavními problémy, jež se ve spojitosti vyskytly při debatách o tomto tématě, je vidět, jak obsáhlé pole a různost názoru je zvládnouti každému, kdo se tím problémem chce odborně zabývat. Je to však věc, která se týká každého křesťana, žijícího uvědoměle v duchu Církve.

LAROS: Zde jest evangelium pro dnešek. IV. díl: Náboženský smysl. Další svazek Larosových kázání. Chce býti hodně originelní, chce mluvit spíše na způsob náboženských konferencí, ale snaha vtáhnouti sem celou moderní problematiku a všechny nehotové ještě theologické pokusy o řešení, zavádí Larose do rčení nepřesných, jako jsou jeho pasáže o Církvi. Ale tam, kde mluví Laros prostě na Evangelium, tam je dobrý, tam ho lze bez obav použít.

LOTZ UND DE VRIES: Die Welt des Menschen. Fr. Pustet, Regensburg, 1940, str. 470, 5.60 RM. Smělý, ale zdařilý pokus. Jakási filosofická summa pro laiky, psaná v křesťanském duchu, pro křesťany. Proto také vrcholí kniha theodiceou, naukou o Bohu, a i některými filosofickými partiemi z fundamentálky. O člověku, o jeho cíli, o jeho ustrojení duchovním. Zasazuje člověka do rámce celého stvoření, do společnosti i vůči Bohu. Kosmologie, psychologie, noetika, theodicea i ethika. Takové dílo je výtečnou příručkou pro křesťansky vzdělaného laika, který chce mít spolehlivé poučení s křesťanského hlediska i o přirozených otázkách, které se ho týkají.

MELKA DR.: Ve Večeřadle. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 55, 7 K. Se samozřejmostí, ovládající bezpečně látku a znající dobře cíl, provádí Melka své posluchače postní dobou a jejím smyslem. Jeho sedm promluv je zaměřeno na osobnost Kristovu jako na náš příklad, který nás musí zejména v této době stáhnout co nejblíže k sobě. Jeho Kristus je Kristus dobrý, plný slitování, shovívavý a šetrný k nám, ušlechtilý, krásný a proto milování nejhodnější. Jasně a bezpečně nás tu provádí událostmi utrpení Páně, Písmem svatým, jasně a klidně vykládá scénu za scénou, slovo za slovem a vždy končí u nás, v praktickém křesťanství, v křesťanství činu.

PREUSS HANS: Johannes in den Jahrhunderten. C. Bertelsmann, Güterloh, 1939, str. 136, 53, 7.50 RM. Důkladná a bohatá studie, jež svědčí o nesmírné námaze a vytrvalosti autorově, kterou jistě musel vynaložit, aby podal takový obraz sv. Jana, jehož postavy se zmocňovaly všechny doby, jak pohanský a křesťanský starověk, tak středověk, tak nová doba, a to zase jak v tradici lidové, tak v umění výtvarném, malířství, literatu-

ře, v představách hereckých, lidové zvyky, pověry. To vše je tu podáno v pestré směsici, a při tom se celé dílo opírá o přesné údaje a je doprovázeno zajímavým obrazovým materiálem, mezi nímž shlédneme i díla naprosto neznámá, dosud ještě nereprodukováná.

SAURER: Die Theologie Karl Barth's und das Geheimnis. Troxler Verlag, Bern, 1941, str. 36. Anthroposofická kritika dialektické teologie K. Barth-a, pro jeho pojem tajemství, který se vzpírá jakémukoliv přiblížení se lidskému poznání.

SCHMID JOSEF: Das Evangelium nach Lukas. Pustet, Regensburg, 1940, str. 263, 5.40, 6.50 RM. Je to třetí svazek překladu a krátkého výkladu celého Nového zákona. Jako předcházející svazky i tento překlad a výklad ev. Lukášova je věnován čtenářům z laického stavu, kteří se chtějí poučit o Písmě sv., jak to potřebuje dnešní věřící. K překladu je třeba výkladu. Ten má být podán podle toho, jakým čtenářům je věnován. Třeba jen chváliti toto vydání Nového zákona, že dobře vyhovuje laikovi, který jednak není na tolik theologicky vyškolen, aby chápal Písmo sv. bez výkladu, jednak chce také vědět, jaké jsou dnešní zájmy a práce lidí v Písmě sv. vzdělaných. Bez vědeckého aparátu, který těší jen zasvěcené, bez nároku na vyšší uznání jsou zde překládány a vykládány knihy novozákonní. Podává pravdu evangelia tak, aby tato působila, vykládá tak, aby laický čtenář snadno pochopil a si osvojil pravdy zjevení novozákonního. Jako 6. svazek tohoto vydání Nového zákona vycházejí některé listy sv. Pavla: Kuss Otto, Die Briefe an der Römer, Korinther und Galater, 1940, str. 288, 6 RM, váz. 7.20 RM.

SCHNEIDER: Die Kraft des Evangeliums. Pustet, Regensburg, 1940, str. 120, 2 RM. Promluvy Schneiderovy na jednotlivé neděle a svátky jsou skutečně a především promluvami, představují živé slovo. Je to jeho nejpodstatnější vlastnost, že jeho přednesy vynikají srozumitelností, jasností, a při tom zajímavostí podání témat z evangelia. Jeho slova se obracejí přímo k duši dnešního křesťana a ukazují mu jeho místo ve světě, burcují v něm křesťanské sebevědomí, učí ho evangelickým ctnostem, a to vše způsobem velmi působivým.

SCHULZ ALFONS: Psalmen-Fragen, Aschendorf, München, 1940, str. IV a 128, 6.60 RM. Spis patří do sbírky Alttestamentliche Abhandlungen (XIV. Band. 1. Heft). Autor tu pokračuje ve svých kritických studiích o žalmech. Jsou to jednak zbytky z jeho díla Die Psalmen und die Cantica Breviers (1939) jednak pokračování jeho spisu Kritisches zum Psalter (1932). Možná v něm najít dobré a zdravé postřehy pro kritické studium žalmů.

STOLZ: Manuale Theologiae dogmaticae, Herder, Freiburg. i. Br., 1941, str. 200, 3.40 RM. IV. svazek: *Anthropologia theologica*. Svazek jednající o člověku, o člověku samém. První člověk, dědičný hřích, milost, ospravedlnění, milost a svobodná vůle, předurčení. Zkrátka traktát o člověku v plánu Božím a hlavně v plánu vykoupení. Je to manuálka theologická, moderní v dobrém a plném slova smyslu. Všimá si totiž všech moderních námitek, těžkostí, moderních obrazů, nových spisovatelů, aniž se jako někteří stydí za scholastiku anebo ji stydlivě odbývá poznámkami. Velká přednost knihy je v přehlednosti a jasné stručnosti. Kniha je dobře dokumentovaná. Nespokojuje se pouze s citováním prastarých autorů či kacířů, které nikdo nezná, nýbrž zachycuje i moderní otázky a moderní pokusy o řešení otázky Církve s obou břehů. Jen postrádám řádný traktát o podstatě Církve. Dobrá je studie poměru Církve a světské moci.

ŠTORM: Ročenka pro liturgické umění. Řád - Vyšehrad, Praha, 1941, str. 110, 32 K. Výborný příspěvek k liturgickému umění u nás, tak dosud stále chudému. Štormovi přísluší chvála, že od začátku své práce veřejné usiluje o dobré liturgické umění, vyrůstající z kořenů Církve, naší doby i našeho národa. Doufám, že příští Ročenka již bude moci zabrat a zabere také více jiných pokusů a řešení o liturgické umění.

THOMÉ: Meine Freunde. Wewel, München, 1939, str. 187, 2.80 RM. Docela originelní zpracování námětů pro nedělní úvahy, promluvy a kázání. Jsou to kratičké skizzy, ale velmi bohaté na myšlenky a hlavně na nové zpracování myšlenek. Při tom jsou všechny tyto úvahy zladěny podle jedné ústřední myšlenky, jak totiž vybudovat v sobě podle Evangelia království Boží.

TÓTH: Ježíš Kristus. Vyšehrad, 1941, str. 273, 35 K. Kristologie podaná v konferencích. Tóth mluví k modernímu člověku. Mluví jeho řečí, ale neslevuje nic z věroučných bohatství. Podává celého Krista, jak byl ode věků a jak bude na věky. Ukazuje jeho božství, jeho dokonalost lidské velikosti. Provází nás důkazy, kterými Kristus si vynucuje stále svou věrohodnost a pak přechází ke skvělému opravdu líčení, co nám Kristus dal a jak se musíme stále k němu vraceti. Tak bych shrnul: Tóth podává osobu Kristovu, jeho velikost mravní, jeho přínos, učení a lásku.

VELLICO: De Ecclesia Christi. Editiones Comm. Arnoldo, Roma, 1940, str. 670, 55 lir. Nový již typ traktátu o Církvi, jenž zahrnuje obě stránky otázky Církve. Pojednává o Církvi s hlediska věroučného jako o tajemství, co jest totiž Církev, a pak s hlediska apologetického, zda jest, totiž jako dílo Kristovo, jaká jest, jakou ji

Kristus chtěl míti a zda se shoduje s Kristovým přáním, které měl on o svém království.

GRIMM: Der katholische Christ in seiner Welt. Herder, Freiburg i. Br., 1941, str. 424, 4.40 RM. Již dávno jsem nebyl ničím tak potěšen, jako touto výbornou knihou. Je to jakási katechismová čítanka pro laiky. Na základě katechismu stavěné domácí duchovní čtení. Všechny pravdy víry jsou v knize podány živě, poutavě s poukazem, jak zasaditi tyto pravdy do všedního dne. Kniha pro domácí duchovní četbu, pro rodiče, aby mohli poučovati děti, ale hodí se i pro katechety k osvěžení jejich výkladu. Tento druhý díl a poslední obsahuje křesťanský život podle víry, hlavně náš život v křesťanské pospolitosti. I kazatel najde v knize mnoho šťastných podnětů.

Z RŮZNÝCH POLÍ

BALL-HENNINGS: Das flüchtige Spiel. Benziger, Einsiedeln 1940, str. 288, 4.—, 4.90 RM. Dílo německé básnířky Ball-Henningsové se vymyká rázu vzpomínkovému, přesahuje jej. Její vypravěčské umění našlo nejvhodnější látku právě v pohnutých událostech vlastního života, v němž ji Bůh dopřál radosti, ale také hodně bolesti, a rozvinulo je tu až v románovou skladbu, působící nejvíce právě přesvědčivou opravdovostí. To dodává sílu jejímu dílu, že to není jen vybásněný svět a osoby, nýbrž že je to skutečně prožité hledání pravdy.

BERNING: Das ewige Recht. Bonifacius-Druckerei, Paderborn, 1941, str. 480, 5.70 RM. Přepestrý výběr povídek, essayí, básní o spravedlnosti Boží i lidské nejlepších německých spisovatelů posledních dob. Pořadatel vybral povídky méně známé a ukazuje skvěle spravedlnost jako jednu z opravdu základních ctností, na které stojí celý svět a společenský řád.

BOUZEK: Měsíc svatého Josefa. Vyšehrad, str. 70, 8 K. Drobná brožurka obsahuje modlitby k sv. Josefu a hlavně celoměsíční pobožnost k tomuto patronu naší země, jež se skládá z každodenního krátkého rozjímání.

DYK KAREL: Jičín mluví. Verše. Epika Trojanova je motivována historií města Jičína (Valdštejn, Balbín a j.) a dává tak autoru možnost vysloviti slova obdivu pro rodné město. Vyšlo v Jičíně 1940, 14 K.

JUNKER HERMANN: Die Götterlehre von Memphis (Schabaka-Inschrift). Berlin, Akademie der Wissenschaften, 1940, velký formát str. 77. Autor nové prostudovává staroegyptský text na černém granitu, chovaném v Londýně již od r. 1805. S jeho řešením se však začalo až na počátku našeho století. Všestranně uspo-

kojující řešení však doposud podáno nebylo. Autor, opíraje se o rozluštění Ermana a Sethe, podává svoje poznámky k objasnění nejasných míst. V tomto spise se zabývá až ř. 48..., které jsou velmi důležité pro poznání theologie menfidské. V první části opět řeší otázku historickou a poukazuje na stáří tohoto nápisu, který sice pochází z r. kol 700 př. Kr., ale má za předlohu papyrus z nejstarších dob egyptských. To je důležité pro pochopení boha Ptah, jak jej tehdy chápali jako všemohoucího boha, s nímž ostatní bohové jsou jedno. V tom je dokument důležitý pro poznání staroegyptské theologie. V druhé části podává překlad a výklad.

KIRSCHWENG: Der Neffe des Marschalls. Alber, München, 1941, str. 385, 5.50 RM. Historie dobrého člověka, prostého člověka, který nechtěl se protlačovati lokty, ale který proto nežil marně ani nešťastně. Život malého člověka z velkého okolí. Krásně křesťansky je kreslena postava chudého synovce velkého maršálka Neye. Kniha je plná jemných postřehů, plná víry v dobrotu a ušlechtilost. Jsou to kresbičky malých lidí, ale velmi pravdivě a bez ilusí podané.

Pramen četby. Vydává Melantrich, Praha. Předplatné 5 sv. 12.50 K. Malé ukázky z velké tvorby literární, domácí i cizí. Šťastné zahájení Nerudovou povídkou Svatováclavská mše dává sbírce dobrý ráz a naději na přijetí u nejširších vrstev.

WILLAM: Život Ježíše Krista. Vyšehrad, II. vydání, 1941, str. 650, 70 K. Laciná kniha, která poskytne mnoho poučení a kterou vydat po jejím rozebrání v Kuncířově vydání bylo opravdovým záslužným činem. Willam zasazuje život a učení a utrpení Ježíše Krista do současné doby, do jejích zvyků, tak jak nás o tom poučují realie židovské a římské, jak ještě dnes přežívají tisíciletí v životě beduinských pastýřů a rolníků. Ale nejenom to, kniha je souvislým vypravováním života Krista Pána, držící se pečlivě Evangelia, které jen delikátně a cudně vykládá a osvětluje. Doporučuji všem. Katecheta zpestří neobyčejně knihou a výkladem podle ní své vyučování.

Zrcadlo marnotratných. Vyšehrad, Praha, 1940. Prémie KLK. Nové přesné Vašicovo vydání tohoto roztomilého středověkého českého sklání s mravní dobrou tendencí. Zajímavá je kniha i s toho hlediska, že jejím autorem je se vši pravděpodobností syn slavného českého krále Jiříka z Poděbrad.

Kněžská sobota jest v měsíci dubnu dne 5. dubna. Vaši čtenáři kéž si všichni uvědomí v ten den posvátnou relikvii svatého kněžství a také jeho tíhu a potřebnost kněží zároveň. Oběťujte v ten den své oběti a modlitby, vzpomeňte při svatém přijímání na všechny katolické kněze po celém světě.

H. L.: To stíhá skoro všechny kněze veřejně působící, že se na ně navěsí tu a tam nějaký stín, který je pronásleduje, který se domnívá, že kněz jen pro ně káže, anebo když píše, že jenom na ně myslí. Mne také trápí a trýzní jedna osoba, kterou si jen letmo pamatuji z jednoho setkání. Bombarduje mne dopisy střídavě vroucími a surovými, roztrušuje o mně řeči nejhnusnější a zase vemlouvá se co nejvřeleji. Píší to také proto, aby se již posléze vzpamatovala a dala mně pokoj. Mám při tolikerém zaměstnání tolik starostí, že bych opravdu chtěl již mít pokoj od nějakých potrhých oběžnic. Tomu se nikdo nevyhne, kdyby byl nevím jak opatrný. Proto ani vy si z toho případu mnoho nedělejte. V nejhorším snad máte doma koště. Dá se ho použití oběma konci.

Z. O. Vítám Váš návrh o jakýsi novodobější soupis duchovní literatury. Kdosi již na něm v Olomouci pracuje a sdělíme Vám brzo, jak práce pokročila a jaké má naděje na vydání. Vím sám, že takového soupisu je již nanejvýše třeba, protože mnoho výborných knih je vydáno v neznámých jinak nakladatelstvích a v nakladatelstvích soukromých.

G. K. V duchovním životě se musíte chrániti jakékoliv nervosity, úzkostlivosti, horečné snahy. Jako by na vás všechno záviselo. Jako by se jednalo jen o vaše spasení. Tak malicherní být nesmíme. Uvědom si, že Bůh sám se o tebe stará. Vrhni na něho všechnu svou starost. Když nařizuje Spasitel, abychom nepečovali úzkostlivě o věci pozemské, ani o duchovní nesmíme býti v úzkostech. I zde se musíme svěřiti vedení Božímu. Věřiti, že všechno, co sesílá, dopouští, čím nás vede, že to všechno je určeno, aby nás přivedlo k němu, aby nám duchovně prospělo. Musíme si býti klidně vědomi velké péče Boha o nás. Když nás povolal za své děti, dá jistě svým dětem všechno, aby mohly žíti jako jeho děti. Proto se nestračuj ničeho. Učiň, co můžeš a pros Pána, aby on doplnil, co ty nemůžeš, aby on sám ti dal větší lásku, takovou lásku, kterou on si přeje, abys měla a jakou ty bys ráda hořela k němu. Všechna úzkostlivost pramení z nedůvěry a jakési skryté pýchy, která se domnívá, že celé spasení je pouze naším dílem.

H. L. Katolíci mají něco daleko jednoduššího, než je namáhavé, nervy vyčerpávající, tak zvané koncentrování. Je to naše postavení se do přítomnosti Boží. Když si katolík uvědomí, že Bůh je v něm živě, že je v něm

důvěrně, jako otec u svého dítěte, že je v něm, aby jej mohl člověk objímat, aby se ho mohl takřka dotýkat, aby s ním mohl mluvit, katolík se tak soustředí, že celá duše prožije tuto svatou přítomnost, a velmi silně ji prožije, jestliže se otevře tomuto Bohu, přebývajícímu v něm milostí. Ono mechanické koncentrování se nedá ani srovnávat s tímto otevřením se Bohu, přebývajícímu milostí v nás. Již proto ne, že vychází z velmi nejasných a spletených představ o Bohu. Když přivede k Bohu, tedy jen tak, jak jej můžeme poznati z přírody nebo jak jej popsal již někdo jiný. Ale oč více dává milost posvěcující, kterou si nás činí Bůh příbuznými se sebou v tom svém nejintimnějším, když nás podle theologie sv. Tomáše Bůh činí milostí účastny své přirozenosti a z toho i svého života. K tomu není třeba žádných namáhavých cviků. Jen plniti vůli Boží, jen se mu otevřít, jen mu důvěřovat, jen s ním obcovat a on pak již zahrne duši plností své důvěrné blízkosti.

L. H. Zneklidňuje vás ona duchovní kniha? Jednoduchá odpověď: Odložte onu knihu. Snad později pro ni dozrajete. Nenuťte se do brnění obra Goliáše.

Naše exercicie. Můžeme již sdělit, že jsme zajistili svým čtenářům tyto prázdninové exerciční kursy. Pro muže ve Staré Boleslavi a na Sv. Kopečku. Pro ženy na Sv. Hoře a na Sv. Kopečku. Možná, že uskutečníme ještě jiné kursy. Rovněž náboženský týden již chystáme jako obvykle.

Studentům. Chcete poznati řád dominikánský? Dopíšte si do Olomouce a obdržíte zdarma krásnou a obsažnou knihu napsanou olomouckými dominikány: Dominikáni, co jsou a co chtějí.

Bl. Zdislava. Z pera vynikajícího historika českého doc. Zdeňka Kalisty vydali jsme život bl. Zdislavy. Přijměte knihu až vám bude v nejbližších dnech poslána na ukázkou.

Velikonoční pohlednice. Edice Jitro vydala k velikonočním svátkům pohlednice, reprodukce starých mistrů s náměty utrpení Páně. Serie obsahuje osm pohlednic a stojí 6 K. Zakoupením umožníte našim studentům účast na exerciciích. Objednejte v edici Jitro, Brno, Běhounská, Typos.

Svaté pole čtenářů. Čížková Eugenie, MUDr. Fiedler Miloš, Chytilová M., učit., Jedlička Fr., Klamet Vlad., Kousal Josef, vdp. Innocenc Neumann, Rouček N., Vavrouch Eustach. Odpočiňte v pokoji.

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

Zásady. Bochořák, Vzduch 257 - Mistr Eckhart, Nepřemožen denním úkolem 258 - Braito, Vášně v lidském životě 262 - Habáň, Pasivita v duchovním životě 267 - Pecka, Aforismy o nemoci 273 - Šnobl, Střízlivé spojení 279 - Čala, Liturgie svátosti nemocných 287 - Švach, Zákon a svoboda 290 - Vodička, Jak psáti životy svatých 295 - Život. - Pracovna. - Žeň.

1941

Ročník XVI. Číslo 5.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

vyšší náboženský kurs v květnu

V PRAZE II., v klášteře voršilek, dne 10. mravouka, 17.
Písmo svaté, 24. věrouka. Začátek o 7. hod. večer.

V BRNĚ, v sále Umělecko-průmyslového musea, Trh Horst Wessela, dne 3. věrouka, 17. mravouka. Začátek o půl 7. hod. večer.

V ROUDNICI N. L., v sále kapucínského kláštera, dne 11. a 25. Začátek o 3. hod. odpoledne.

hovorna

Naše exercicie. Zajištěny jsou kursy pro ženy na Sv. Hoře u Příbramě: od 8.—12. července a pro muže ve St. Boleslavi od 2.—6. srpna. Vedle toho koná P. Brait o exercicie pro učitelky v klášteře v Olomouci-Řepčíně od 2.—6. července. Zajistíme ještě další kursy, jeden pro muže a jeden pro ženy, také na Moravě. Zavčas vše oznámíme.

J. P. Onen pán může vykládat, co chce, a dělat ze sebe odborníka toho, čemu nerozumí, a nic to nepomůže, protože exercicie nejsou jen základy. Sv. Ignác napsal jen duchovní cvičení prvního týdne a proto, kdo by chtěl omezit duchovní cvičení jen na ony základy, jest od ducha exercicií sv. Ignáce ještě dále než my, kterým upírá příslušnost. Ostatně přečtěte si takové knihy exerciční, psané právě jesuity, a zjistíte, že jdeme stejnou cestou v konání exercicií jako jinde.

O spásu duší. Katolík nesmí nikdy složit ruce v klín a říkat si, že stačí, když sám bude spasen. My nejsme sami, jsme těsně pojeni v krvi Páně, za všechny prolité, aby všechny povolala k synovství Božímu. Krásně to vy-

Z Á S A D Y

K l e m e n t B o c h o ř á k :

V Z D U C H

Stráven je pokrm Hodů Božích
z jara před novou velkonocí,
zas nebojácnost hady pojme
dechem ducha do své moci.

Duch dechu setbou modré vlny
prostoupí zemi v symfonii
předznamenáním Bůh Syn Duch,
jíž zvony květů k hmyzům bijí.

Až k omrzení přízemního
skřípotu sluchu čeřme pěnění
hry Bůh a Duch a dech a vzduch,
silnějších v temném světě není.

Kde, radosti, ó veselosti,
ó kde je osten váš, se ptám,
k vám z hlubokosti zkroušenosti
chudobu svatou pozvedám,

nádobu s hříchem masa svého,
k vám, centru libých nadlehčení,
ó volnosti, ó veselosti,
mistrové v jarních zápolení. - -

Teď na shledanou, hvězdojasní,
vy čtyři krásní pomocníci
koktání mého o Vteřině,
v kolébce slova žhavě snící.

To slovo já jsem v sebe zmatku,
vteřinu prostor zpívat chtělo,
tu z nebe věčně rvanou látku,
mé první lásky čisté tělo.

Mistr Eckhart:

NEPŘEMOŽEN DENNÍM ÚKOLEM

Z dopisů sestry Hadewijch přítelkyni.

Ach, milé dítě, pohrouži se s celou duší zcela do Něj, oproštěna ode všech věcí, které nejsou láska, ať se ti čehokoliv dostane.

Je to veliká dokonalost, vše od všech lidí snášeti. Ale Bůh ví, že největší dokonalostí je snášeti falešné bratry, kteří se zdají býti soudruhy ve víře.

Ach, jak nevýslovně rozkošně dává mi láska pociťovati svou jsoucnost a dary, kterých se mi od ní dostává. Nemohu se jí vzdáti, ty ale můžeš čekati na ni, očekávati tu, o které se praví, že vše překonává. Proč, moje drahá, nepodmanila si tě láska dosti pevně a neváhla do své hloubky? Oh, je tak rozkošná, tato láska! Proč se nespustit hluboko dovnitř? Proč nedosáhneš Boha dosti hluboko v hlubině jeho přirozenosti, která je tak nevyhloubatelná? Nejmilejší, z lásky se Bohu zcela v lásce oddej! Neboť nám oběma daří se špatně, ano, tobě špatně a mně příliš těžce. A přece, má drahá, není utrpení, které by nám mohlo znechutit ctnost. Zaměstnáváš se příliš mnohými věcmi, na kterých ti vůbec příliš nezáleží. Promarníš příliš mnoho času svým neklidem, když se tolik ztrácíš ve věcech, které tě zaměstnávají. Nikdy jsem u tebe nezmožla, abys v tom zachovala míru. Co tě právě dráždí, v tom máš vždycky hned tolik prudkosti, že ti vše ostatní přijde z očí. Přinášíš-li všem, kteří jsou tvými přáteli, útěchu a pomoc, jest mi to milé. Ano, bylo-li by ale možno tak, abys ty i oni zůstali v pokoji: pak to chci ráda trpěti. Prosím a napomínám tě pro pravou věrnou lásku, konej a nech všechny věci jak jsem ti radila, a pro naše bezútěšné hoře těš podle svých sil všechny zarmoucené. Především ti ale

doporučuji zachovávat úplně naše od věčnosti přikázané zákony lásky, žádnými cizími starostmi a žaly neomýlena.

Kdo chce Boha v sebe přitáhnouti a v lásce jej poznati, musí zůstat nepohnut všemi věcmi, nepřemožen vším denním úkolem, vždy silný v bouři, vytrvalý v hledání a stále pevný v jednání.

Ti, kteří mají vůli a touhu Boha láskou uspokojiti, ti počínají zde věčný život, v němž bude Bůh sám naším životem. Neboť přehojně jej milovati a vyhověti Mu podle Jeho velikosti, jsou nebe a země po celý čas ve stále nové činnosti, a dílo to nebude nikdy ukončeno. Neboť vznešená, nekonečná láska, jíž jest Bůh, nebude nikdy poznána, a nikdy jí nebude plně dostičiněno, ani se vším, čím bychom mohli k tomu působiti. A právě tak budou všechny nebeské bytosti věčně hořeti, aby lásce zcela zadostčinily. Kdo se tedy zde na zemi ničím neuspokojí a nepřijme žádnou cizí útěchu, jen aby vždy lásce zadostučinil, počíná zde věčný život, v němž nebešťané jsou „bohy“ v požívající lásce.

Myšlenky, které člověku o Bohu napadnou, co může rozumem pochopiti a v představě si vytvořiti, to však není Bůh. Neboť kdyby jej člověk mohl pochopiti a svými smysly a myšlenkami mu porozuměti, pak by byl Bůh menší než člověk a brzy domilován, tak jako je tomu u mělkých lidí, jež naše láska tak brzy vyčerpá na dno. A to jsou krátce řečeno všichni ti lidé, kteří nejsou vázáni láskou věčného druhu, a nejsou celým srdcem na stráži, aby činili lásce zadost. Ale ti, jichž celé myšlení jest jen podle toho, činiti lásce zadost, ti jsou také věčně a bezedně hlubocí. Neboť celé jejich putování jest v nebi, a jejich duše následuje vždy jejich lásku, hlubinu beze dna . . .

Proto tě velmi prosím a napomínám pro Boha, pravzor věrnosti, aby ses otevřela lásce a po-

mohla nám, aby byl Bůh milován. O to tě prosím nejprve a přede všemi věcmi. Božství Božímu oddej všechny své myšlenky a všechny pocity smilování s námi samotnými, že jsme v dalekém vyhnanství od Boží dobroty, která jediné činí plně blaženým, zatím co On a jeho přátelé požívají v nejhlubším veselí a v jeho Božství a plynou tam i zpět v plnosti jeho dober. Ach, On jest Bůh, kterého nelze poznati žádným způsobem úsilí, tak jako to zmůže pravá láska.

Ach, chceš-li plně vzrůst podle hodnoty svého bytí, k němuž jsi bez počátku Bohem povolána, jak mohla bys snést, aby tě Bůh ve své přirozenosti požíval, ale ty jej ne.

Máš tedy zvědět, jaké jsou skutky lásky, a že jsem cizím lidem k úžasu a hrůze. Oni ovšem nemohou vládnouti tam, kde putuje láska, poněvadž neznají její vycházení a přicházení. Já jsem však málo pečovala s lidmi o jejich mravy, v jejich jídle, jejich pití, jejich spánku, nezdobila se jejich oděvy ani jejich barvami a jejich okázalostí. Také nebylo pro mne radosti v dobrech, které obveselují lidské srdce dosažením a obsáhnutím, nýbrž v krátkých okamžicích pocitu lásky, která vše převyšuje. Nejdříve ale probudil se hled mého osvíceného rozumu, který mi vždy, od té doby, co mi Bůh září, osvětlil vše, co se mně a také druhým nedostávalo na dokonalosti.

Tak ukáže mi místo a vede mne tam, kde bych mohla býti blažena se svým miláčkem, úplně jej pronikajíc. Místo lásky, které se ukázalo mému osvícenému rozumu, bylo tak vzdáleno všech lidských smyslů, že jsem si uvědomila: nikdy se nepatří, abych měla radost neb zármutek, ani velký, ani malý, nežli jen proto, že jsem člověk, že cítím lásku milujícím srdcem a že jest Bůh tak velký a já nepožívající se svým člověčenstvím nemohu Božství ruky podati. Nepožívající touha, kterou mi vložila láska do srdce,

a která ji chce okoušeti, zranila mne do hrudi a srdce.

Mezi lidmi jsem ale žila se všemi skutky služby. A při tom nalezla u mne ve všech svých potřebách ctnost ochotnou pomoc, což je, bohužel, známo. Stála jsem ve všem při nich. Od té doby, co mnou po prvé hnul Bůh všeobecností lásky, cítila jsem nesnáz jednoho každého člověka podle její podstaty. S Jeho láskou k člověčenstvu pocítila jsem a prokázala dobro každému podle jeho potřeby. S Jeho moudrostí pocítila jsem plnost jeho milosti a proč se musí lidem tolik promíjet. Rozuměla jsem jejich klesání a jejich vstávání, Božímu dávání a Jeho brání zpět, trestání a hojení a Jeho obětování se za nic. Jeho Výsosti cítila jsem všechny ty zločiny, které jsem zde slyšela jmenovati neb spatřila na vlastní oči. A od té doby ponechávám úsudek o nás všech, kdekoliv jsme, oprávněně podle původu Jeho Pravdě. Jeho sjednoceností lásky cítila jsem od té doby vždy ztracenost požívání v lásce, utrpení postrádáním požívání, cesty pravé lásky ve všem a její zákony u Boha a ve všech lidech. V lásce mám všechny tyto vlastnosti a vykonala jsem svoji povinnost lidem, kteří mně zůstali tolik dlužní. Avšak co jest mi vlastní v lásce s věčným Bytím (jako ideální forma života) to proto také ještě nevlastním jako (faktický) život lásky ve svém vlastním bytí. Jsem člověk, který musí až do smrti trpěti s Kristem v lásce, neboť máme v pravé opravdové lásce nésti potupu, až dosáhne láska sama k sobě a jest námi ve ctnostech zplnomocněna. Pak bude láska s člověkem Jedno.

VÁŠNĚ V LIDSKÉM ŽIVOTĚ

Dnes se toto slovo stalo tak potupeným a pomluveným, že si lidé pod ním představují něco nedůstojného člověka, něco nečestného, něco, co je třeba potírat. Mnozí lidé si pod tím slovem představují jenom smyslové vzrušení pohlavní anebo zvířecí. Jest sice pravda, že vášně jest ve svém základě vzrušením smyslovým, že je máme společně s mnohými zvířaty, ale v nás vášně jsou svým uzpůsobením tak zařízeny, aby mohly sloužiti rozumu, aby mu byly pomocníky.

Vášně mají svou důležitost i v duchovním životě. Ale i v duchovním životě se setkávají s nedůvěrou. Jsou mnohé hlavně nekřesťanské, mimokatolické školy duchovního a náboženského života, které zavrhnou všechny vášně a žádají od člověka, aby je všechny potlačil, aby je všechny odstranil, aby je tak zkáznil a zklidnil, aby jich vůbec neměl. Ale proti tomu již v začátcích, ještě dříve, než budeme pojednávat ve zvláštním pojednání o tom, jak vášně mohou v jednotlivých případech a v jednotlivých úsecích duchovní cesty duchovního života býti potřebné, řekněme si ihned, že Bůh nás chce míti svým i se vším, co do nás vložil, že nechce, abychom něco zavrhovali, že nechce, abychom za něco se styděli, co jest přirozené. A mezi oněmi přirozenými schopnostmi jsou právě také lidské vášně.

Duchovní život může právě vášní použití pro svůj rozvoj, může jich užít, aby se rychleji, mocněji, absolutněji rozletěl k Bohu a aby s větší prudkostí a s větší vehemencí odstraňoval to, co se staví mezi nás a naše přiblížení se Bohu.

Nejprve tedy: Co jest vášně filosoficky vzata, co rozumíme vášní v nauce o mravnostním životě? Vášněmi, latinsky *passio*, nazýváme ona smyslová vzrušení našeho smyslového dychtění.

Zrodili jsme se pro štěstí a naše smyslové dychtění jest jako předsunutou hlídkou, jest jakoby tykadly, kterými vnímáme dobré i zlé. Na to nejprve reaguje naše smyslová dychtivost, která chce dobré a prchá před zlým. Naše smyslová dychtivost jest rozštěpena ve dvojí. Jedna jest prostým dychtěním po dobrém, nebo prostým odvracením se od zlého. Týká se to dobra, kterého lze běžným způsobem nabýti, a zla, kterého se lze obyčejným způsobem zbaviti. Ale tato naše smyslová dychtivost se dá stupňovati, jestliže se nám staví nějaké vážnější překážky v cestu dosažení onoho dobra anebo přemáhání onoho zla.

To jest druhá schopnost našeho smyslového dychtění, totiž, že se dovede rozehnati proti překážkám. Této schopnosti říkáme smyslová dychtivost vznětlivá, kdežto prvá jest prostě jenom žádostivá, prostě chce něčeho dosáhnouti, něčemu se vyhnouti. Tato dychtivost se postaví proti překážce se vzrušeným vznícením, s prudkostí.

Lidské vášně jsou prvním ukazatelem dobrého anebo zlého. Mohou ale také býti svůdci, kdyby chtěly rozhodovati bez rozumu, kde je dobro a kde je nepřítel. Ale mají svou velkou cenu v lidském životě jakožto prvý upozorňující, varovný signál. Někdy by totiž chladný anebo oblouzený anebo umlčený lidský rozum viděl dobré ve zlém a zlé v dobrém. Vášně u zdravého člověka fyzicky i mravně upozorní ihned, kam třeba zamířiti nyní svůj život.

Rozlišujeme běžně 11 vášní. Deset je jich sdružených a jedenáctá hněv jest bez protějšku, osamocena.

V prosté smyslové dychtivosti rozeznáváme:
lásku a nenávisť,
touhu a útěk,
zálibu a smutek;
ve smyslové dychtivosti vznětlivé pak známe:
naději a zoufalství,

· odvahy a strach,
· a konečně hněv.

Když prostě vnímáme nějakou dobrou věc, které lze dosáhnouti, vzplane v nás pocit vzrušení, pocit lásky. Toto vzrušení může býti více méně silné, někdy i docela nepatrné, někdy skoro neznatelné. Zlá věc snadno odstranitelná v nás budí pocit nenávisti. Když dobro, které jsme si zamilovali, jest snadno dosažitelné, povstává v nás touha. Když jest zlo snadno odstranitelné, protože tu ještě není, prcháme před ním, povstává v nás pocit, abychom prchli, abychom se tomuto zlu vyhnuli, je znemožnili. Když potom dobro milované a vytoužené máme, kocháme se pocitem radosti, až rozkoše. Jest celá škála pocitů radosti podle velikosti lásky a předmětu milovaného, jest i rozdílný tento vznět radosti až rozkoše. Když potom již ono zlo přišlo a nemůžeme je odstraniti a již jsme se s tím jaksi smířili, nastává smutek, onen hořký vznět bolesti, který zalévá duši, která spočinula, protože musila, v nějakém neodstranitelném již zlu.

Když jest dobro těžko dosažitelné, naděje nás vzrušuje a pomáhá nám tímto vzrušením učiniti všechno, čeho jest zapotřebí, abychom mohli toho obtížného dobra dosáhnouti. Když pak vidíme, že zlé jest tak silné, že je neodstraníme, přepadá nás cit beznaděje.

Když nám naděje pravila, že se dobra dá těžko dosáhnouti, ale přece že jest to možné, pomáhá nám vznět odvahy, abychom se dali do tohoto zápasu. Když ale se nám jeví situace beznadějná, pak nás zalévá strach, že se nám to nepodaří překonati, že dobrého nedosáhneme a zlé neodstraníme.

A když pak zlé přikvačí, ono velké zlo, které deptá duši a tělo člověka, pak přepadá člověka hněv. Hněv jest touha po pomstění zlého, které nás takto zle a dokonale zkrušilo.

Jaká jest mravnost vášní?

Budete i ode mne očekávati, že budu mávati mečem a pochodní proti těmto chorobám duše, proti těmto výstřelkům, proti těmto parazitům lidské povahy? Svatý Augustin krásně praví: „Vášně jsou zlé, je-li zlý jejich předmět. Mala sunt, si malus est amor, bona si bonus.“ De civitate Dei. 1. 14. a. 7.

Vášeň radosti totiž, jak se ještě zmíníme, jest základní vášní. Jaký jest předmět naší základní lásky, totiž čeho chceme dosáhnouti v životě, podle toho potom také se jeví a řídí i ostatní vášně. Protože láska dává směr a předmět ostatním vášním, jak jsme viděli již v krátkém přehledu a výpočtu lidských vášní.

Stoikové totiž zavrhovali všechny vášně jako špatné, škodlivé a nedůstojné člověka. Říkali o vášních, že jsou to jenom smyslová živočišná hnutí, která vykolejila a která se vymkla rozumovému vedení a že proto jsou všechny špatné. Zapomněli, že vášně jsou projevy lidské přirozenosti, oné naší smyslovosti, která také patří ke člověku, která má svá práva a která jest také velkým pomocníkem člověkovým v celém životě a může jím býti také v jeho životě mravním.

Tullius rovněž nazval vášně nemocemi, chorobami duše.

Peripatetikové zavrhovali vášně jenom nezřízené. Jinak ale je považovali všechny za dobré, ať si měly předmět jakýkoliv. Schvalovali všechny vášně s dobrým anebo zlým předmětem jakožto čistě přirozené, a proto ve svém jádře zdravé a normální a dobré a mravní projevy, a zavrhovali jenom vášně, ve kterých lidé přestřelují, kde příliš mnoho bez rozumu chtějí dobro a prchají přede zlem, ať se jedná o dobro skutečné anebo domnělé, a podobně také zlo pravé či domnělé.

Stoici tvrdili, že každá vášeň je proto špatná, že umenšuje rozvahu lidského činu a tím také dobro onoho skutku.

Ale vášně přece nemusí býti nezřízená, přece nestojí v jejím základě, aby předstihovala rozum, aby jej zrazovala a strhovala. Naopak tím se právě může ukázati síla lidského rozumu a jeho moc, když může tolik lidských vznětů, tolik prudkých a výbojných sil zvládnouti.

Jistě, že vášně zmenšují dobro lidského skutku, když předejdou lidský rozum, protože je na př. lepší, je-li dobrý skutek vykonán s úvahou rozumu, než z čistě nápaditého hnutí milosrdenství a hnutí soucitového.

Ale, jak jsme řekli, lidský rozum má tolik sil, aby se mohl těchto vznětů státi nejenom pánem, nýbrž aby jich mohl užítí k lepšímu hlubšímu zachycení, provedení. Nejdokonalejší ovšem jest, když rozum sám ony vzněty, ony vášně rozpoutá a ví, do jaké míry to může a dovede tedy je řídit. Ale to není ještě vše; aby vášně byly dobré, musí se rozohniti, rozletěti pro správné dobro a proti skutečnému zlu.

Tehdy jsou vášně mravné a dobré, když touží po pravém dobru a prchají před skutečným zlem, a dále podle toho, jak rozum jak přirozený, tak věrou osvícený, člověku ukáže, jak má se rozohniti, vznětem dáti spoluněsti ke správnému dobru a proti skutečnému zlu.

Vždyť to patří k pojmu dokonalého člověka, aby ovládal hodně bohatou stupnici přirozených schopností a hodnot.

Základními vášněmi jsou vášně prosté smyslové dychtivosti. Ty nás rozněcují k tomu, abychom šli za dobrem. Proto je láska, jak jsme řekli, základní vášní. Jaká je naše základní láska, takové budou naše vášně a takový pak bude také podle toho odstínovaný náš duchovní život. Proto nesmírně záleží v duchovním životě na tom, abychom si vyvolili ústřední předmět své lásky, předmět nejlepší, nejkrásnější a nejčistší, předmět, který stojí opravdu za to, aby se oň bojovalo. Čím větší a dokonalejší jest tento před-

mět, tím se bohatěji rozvine život našich vášní, a tím také onen krásný zápas rozumu a vůle, aby je zvládli, aby je ke krásnému cíli připoutali. Vášně vznětlivé jsou pomocníkem vášní dychtivých, protože vášně dychtivé nakonec dají spočinutí, klidné spočinutí, a vracejí se ke svému základu, k lásce. Vášně vznětlivé pomáhají přemáhati těžkosti, které se stavějí v cestu spočinutí v dobrém a ve vítězství nad zlem.

Celý člověk jest založen na lásce, na štěstí, na spočinutí v milovaném předmětu. Zrodili jsme se pro štěstí a všechny tyto vášně, tento šik 11 vášní jest pomocí k dosažení tohoto předmětu lásky, ke spočinutí, k blaženosti v této lásce.

Když postavíme lásku Boží a jeho svatých darů jakožto cestu k němu do středu svých vášní, nemusíme se jich báti. Neodvedou nás, nebudou nás zdržovati na cestě, nýbrž tím rychleji řízeny rozumem naplněným vírou a vůlí posilněnou milostí nás přivedou ke spočinutí naprosto klidném ve vášni nejtišší, totiž v radosti, ve svatém blaženství.

P. M a g. M e t o d. H a b á ň O. P.:

PASIVITA V DUCHOVNÍM ŽIVOTĚ

V lidské duši je značná její část, která je pasivní. Má v sobě velmi mnoho možností, které mohou a mají být vyrovnány a naplněny. Z nich vyvstávají v duševním vědomí touhy a požadavky, které pudí duši k aktivnímu, činorodému poměru k věcem. Pasivní stav možnosti i aktivní rozmach mají svůj přirozený cíl pro člověka; možnost probouzí vědomí něčeho, co člověk v sobě nemá, ale je schopen toho nabýt, aby byl dokonalejší a dovršil svou duchovní stránku. Aktivitou uskutečňuje to, co poznává že má dosáhnout, že si má osvojit, aby duchovní stránka života měla svou plnost a byl ukojen její hlad a žízeň.

Poznání cíle předchází jednání, to pak probouzí v člověku vzlet, nadšení a city, ty zase jsou počátkem činného rozmachu duše k dosažení duchovního bohatství v Bohu. Takový je přirozený celek v duši lidské, že z poznání se rodí vzlet a nadšení a z nich se má zrodit čin a skutek, kterým člověk dosahuje dobra Božího a svého zdokonalení. Člověk má od Boha všechny své schopnosti a možnosti proto, aby jich používal k dosažení posledního cíle, Boha a jeho království. Tak jako přirozeně hledí použít svých možností a schopností k tomu, aby se stal užitečným členem společnosti, aby dosáhl zaměstnání a uplatnil se v rodině a ve státě, tak zbývá člověku i třetí přirozená i nadpřirozená povinnost, tryskající z milosti Kristovy, pracovat pro království Kristovo v sobě i ve svém oboru působení.

Přirozený obor působnosti nesmí být oddělován od nutné působnosti pro království Boží, neboť ten, kdo odděluje tyto dva obory a nepodřizuje je sobě navzájem, neplní celý životní úkol, nespěje k dosažení posledního cíle, chybí mu stále dokonalost plynoucí z Božího bohatství, nenaplnuje svou duši vším, po čem volá a žízní. Neboť pro duši křesťanskou, to jest posvěcenou Kristem, platí stále slova Kristova: „Kdo žízníš, pojď ke mně a pij!“

Život křesťanský a duchovní je tedy nejdříve pasivní; pasivnost záleží v tom, že si duše uvědomuje své nedostatky, své možnosti, své touhy a požadavky, pocházející nejen z její rozumné přirozenosti, ale i ze stavu milosti a posvěcení. Kristovo posvěcení duše zvláště vyvolává v ní větším světlem a hnutími milosti aspirace a vzlety, touhy a poznání nedostatků a vlastní bídy, ale i poznání velikosti Boží a dobroty, která se sdílí, aby člověka zdokonalila a naplnila. Čím více se duše obírá dokonalostí a krásou Boží, jak se jeví na př. v díle stvoření nebo v díle vykoupení Kristova, tím více se množí v duši aspirace,

šíří se duchovní obzor a vhléd do tajemství Božího a jeho království; tím lépe poznává možnosti velké účasti na životě Božím a na ovoci království Kristova, které záleží v pokoji a míru v Duchu sv. Vyrůstá nadšení, jímž se duše chvěje celá připravena na pohyb svých schopností a sil mysli a vůle, aby provedla v sobě velké dílo posvěcení a dosažení království Kristova v celé šíři, hloubce a výši.

Tato možnost, i když se už jeví v nadšení a citech, neznamena ještě dosažení dokonalosti a života podobného Bohu. V možnosti je probuzena první část duchovního života, která má přirozeně přejít do činnosti duše a schopností, do činnosti vnitřní, mysli, vůle i zevnější. Činností teprve naplníme vůli Boží, když ji vykonáme, když posvěcenou aktivitou naplníme svou vůli, svou mysl a své údy, aby se staly nástrojem činnosti a energie Boží, jako dříve byly nástrojem žádosti nebo jiné špatnosti.

Je mnoho druhů nebezpečné pasivnosti, která se stává překážkou rozvoje duchovního života a rozvoje království Kristova v nás.

První druh pasivnosti je u lidí, kteří se spokojí v duchovním životě jen vnitřními možnostmi, které v sobě pozorují; cítí hlad a žízeň, ale nejdou k pramenům občerstvení.

Takové duše odsunují svůj duchovní skutečný prospěch na neurčito, do budoucnosti; vidí své možnosti jako nemocní, kteří prožívají touhu, že mohou být uzdraveni, ale nedovedou udělat potřebné kroky k uzdravujícímu lékaři a použít pomoci.

Takové duše se podobají nemocnému, kterého Kristus našel u jezera už 38 let postiženého nemocí, který ale nemohl sestoupit do vody, když se voda hnula, neboť vždy ho předešel někdo jiný a on zůstal ležet ve své nemohoucnosti.

Kolik dobrých začátků duchovního života se nedostalo za takové možnosti a tak duchovní ži-

vot ustrnul, snad i zmizel úplně, nebo má na mále, že zmizí docela.

Větší rozmach síly Kristovy a vlastního úsilí; „vstaň a chod“ by mohlo rozmnožiti a upevniti život duchovní, aby duše dovedla nésti sladké a lehké jho vůle Boží.

Kolik rozmachů milosti Boží zůstalo stát na tomto mrtvém bodě možnosti, kterých duše nepoužila, jimiž nic nevykonala pro svou netečnou pasivitu pro život věčný!

Mimo jakýkoliv stupeň života duchovního jsou ty duše, které sice poznávají své možnosti duchovní, z nichž ale neuskuteční nic, ani ne první krok, t. j. očištění z hříchů.

Takoví lidé se nazývají „nábožensky založení“, ale jejich založení nic neuskutečňuje z duchovní krásy Království Kristova a proto přesto, že mají své možnosti, žijí v hříchu, jako by je neměli. Takový stupeň pasivity duchovní je pramen všeho nepokoje a nezřízenosti, neboť možnosti duchovní hledají naplnit věcmi neduchovními a tím propast v duši se jen prohlubuje.

Druhý druh pasivity je v příbytcích lidského nitra tam, kde možnosti duchovního dobra a života probudí v duši i nadšení i city, ale dále se nedostanou. V takových duších snaha o království Kristovo jde až k probuzení vzletu a aspirací, ale pasivnost jejich záleží v tom, že užívají citů, aby se pokochaly samy, aby v nich našly své uspokojení a tak odlučují vzlet a city od jejich přirozené spojitosti s činy a skutky. Proto nemohou přinášet ovoce života a plnění vůle Boží; nepřinášejí Bohu čest a slávu, ale hledají své zadostučinění. Takové duše se dovedou třeba rozplývat v citu při úkonech ve službě Boží, dovedou roznítit citlivost při pohledu na krásu Boží nebo při úvaze o jeho lásce, probouzejí rozmanité vzlety a nadšení při patření na hvězdy a na jiná díla Boží, více však účinků to nepřinese než toto zadostučinění a záliba v citu. Vynaléza-

vost použití a najítí nová prožívání citu zavádí takové duše i k těm nejtajemnějším a největším prostředkům moudrosti a lásky Boží, na př. i do sv. přijímání zapřádají svou sobeckou snahu mít potěšení a zadostučinění z citu.

Obdivují se i kráse bohoslužeb, obřadů a církevní hudby nebo zpěvu, ne proto, aby jim to vše bylo prostředkem k pozdvižení mysli a posily vůle na cestě k Bohu, ale pro zadostučinění citům a citlivosti.

Samozřejmě, že po ukončení těchto chvil duševního a citového vzrušení se vracejí zase do svého starého, neposvěceného způsobu života, v němž pokračují ve svých chybách, netrpělivostech, nečistotě a jiných hříších. Tento „wertherovský“ způsob pasivnosti oddati se citům neznamená službu Bohu, jenž praví: „Ne ten, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království Božího, ale ten, jenž plní vůli Otce mého, který je v nebesích.“ Duše oddány takové neurčitosti citu jsou přeplněny neurčitými touhami a smutky, a to vše jim nic nepomáhá, neboť neslouží Bohu, ale sobě.

Takové duše slyší slovo Boží a čtou vybrané knihy pro též účel, aby to v nich vzbuzovalo vzrušení citů. Neuvažují hlouběji o pravdě Boží ani nezařizují svůj život podle ní, ale poslouchají, aby ukolébaly své city jednak dovednou řečí, jednak tím, co slyší. Dovedou o těchže věcech a citech i mnoho hovořit, ale dále ke skutkům a k životu podle pravdy se nedostanou. Kázání posuzují podle množství probuzených citů a podle samolibosti, v níž prožily dobu určenou pro poslouchání slova Božího.

Je jasné, že takový způsob pěstování slova Božího nepřináší ovoce. Trní vlastní sebelásky uduší vše, že ani nevzejde dobré zrno.

Jiný druh pasivity záleží v tom, že duše hledají duchovní život jen v řeči a radách druhých, samy ze sebe nevydají ani nejmenší úsilí o zís-

kání ctností. Duchovní rádce nedává sílu ani vůli, může jen radit, jak je třeba získávat na duchovní síle milosti a ctnosti. Těmto duším se zdá, že nemohou sebe překonat, neboť jsou stále překonávány určitými vadami a chybami nebo hříchy, nebo že se nemohou dobře modlit, ježto jsou stále rozptýlené. Všechnu vinu kladou na jiné, nikdy samy na sebe; ani si neuvědomí, že hlavní vina je v nich, v nedostatku přirozené a nadpřirozené aktivity, v nedostatku úsilí a provádění, v nedostatku ctnostných úkonů sebezáporu a sebeovládání.

Tento nedostatek síly vůle pro získané ctnosti a pro jejich zdokonalení právě proto, že neodstraní všechny překážky, které nachází milost Boží v nás a proto nadpřirozené ctnosti nedosahují svých účinků, se projevuje jako překážející pasivita i u těch duší, které se pustily a snad už i pokročily částečně v duchovním životě.

Duchovní život vyžaduje síly všech schopností duše, vyžaduje všechno úsilí, jehož je duše schopna, aby se přiblížila k Bohu. Nelze postupovat nerozhodně nebo nedbale. Dosažení spojení s Bohem vyžaduje překonávání nebezpečné a škodlivé pasivity a pěstování celé síly a velikosti duše. Jen těmito velikými úkony myslí a vůle, již je podřízena i citlivost, jen velkým úsilím v používání milosti a darů Božích se daří duchovnímu životu.

Oproti této nesprávné pasivitě je jiná v lidské duši, která znamená jednak přirozený poměr k Bohu, nebo nadpřirozenou úpravu v duši, kterou působí milost, aby duše byla učenlivá a povolná jako nástroj v rukou Božích. Touto učenlivostí a vnímavostí duše přijímá v přirozeném řádu od Boha inspirace a nadšení, v nadpřirozeném řádě světlo a hnutí milosti, popudy a vnuknutí Boží; v nejvyšším stupni je pak duše pasivní dary Ducha sv., jimiž se stává povolným nástrojem Ducha sv., že v ní vytváří nadlidské

úkony víry, naděje, lásky a jiných darů a ctností, na které duše sama, ani je-li posvěcena milostí, by nestačila. Tato pasivnost k Božímu vedení a vnukání, k působení Ducha sv. v nás je velmi užitečná a důležitá proto, aby se duše zdokonalila podle úmyslů Boží moudrosti.

Dominik Pecka:

AFORISMY O NEMOCI

1. — Pascal se domníval, že nemoc je přirozeným stavem člověka, neboť „teprve když jsme nemocni, jsme tam, kde bychom měli býti vždycky, zbaveni všeho dobra a všech slastí smyslů, prosti všech vášní, které pobuřují po celý život, bez ctižádosti, bez lakoty, v ustavičném očekávání smrti“. Jsa nemocen, téměř se obával uzdravení. A když se ho tázali na důvod, pravil: „Protože znám nebezpečnost zdraví a výhody nemoci.“

A tak vidíme, že stín Lutherovy desperace je delší než by se zdálo. Luther myslí, že následkem prvotního hříchu je člověk úplně zkažen - ale je šťastně nedůsledný: jí vydatně a pije ještě vydatněji, neboť je-li člověk zkažen, neznamená to, že je nemocen.

Pascal uvažuje o velikosti a bídě člověka. Bída člověka: kámen v močovodu vojevůdce - a hle, není schopen řídit bitvu; moucha bzučící u učenci kolem čela - a hle, není schopen mysliti. To není zkaženost, to je bída, to je nemoc. A Pascal se postí a koná skutky kající, ačkoliv to není nic dobrého pro nemocné.

2. — Ležet v moderní nemocnici pod dozorem několika lékařů, být obsluhován diplomovanými ošetřovatelkami, dostávat denně pozdravy a květiny, přijímat návštěvy přátel a ctitelů - to je

nemoc, ale není to trápení. Co je vskutku trapná nemoc, poznal by člověk, kdyby ležel někde sám a sám, bez potřebné péče a bez lidské útěchy - jen sám se svou bolestí - to by byla nemoc v plném smyslu - bezmoc, bída člověka. Proto si Pascal v nemoci přál, aby v jeho domě byl chudý nemocný, jemuž by byly prokazovány stejné služby. A když mu nemohli vyhověti, prosil, aby ho přenesli do nemocnice pro nezhojitelně nemocné, neboť toužil zemřít ve společnosti chudých.

3. — Filoktetes byl jeden z hrdin řeckých, kteří jeli dobývat Troje. Už o něm vím jen málo. Uštkla ho zmijs a rána mu hnisala nesnesitelně zapáchajíc, takže byl na obtíž svým druhům. I vyvezli ho na ostrov Lemnos a odpluli. Ovšem, nebylo mu pomoci. A musí se tudíž uznati, že to bylo to nejrozumnější, co se s ním mohlo udělat. Se zhojitelnými nemocnými se totiž může nakládati také podle lásky; ale s nezhojitelnými se musí jednat jen podle rozumu. A s těmi, kdož trpí nemocí nakažlivou, také.

4. — V knize *Civilisation* vypravuje Duhamel o poručíku Daucheovi, který, byv raněn do hlavy, nosil střelu v dutině lebeční, ale cítil se zcela zdravým a netušil, že jeho zranění se skončí náhlou smrtí, a to brzy. Lékař, který viděl, že Duhamel přilnul k Daucheovi upřímným přátelstvím, pověděl mu, jak to s Dauchem opravdu stojí. Od té chvíle myslil Duhamel jen na Daucheovu blízkou smrt a prožíval takřka agonii za něho. Dauche však se cítil stále dobře a dělal plány pro budoucnost. - „Vy jste šťastný člověk, že můžete dělat plány v takové době,“ řekl mu Duhamel jednoho dne. Byla to věta všeobecná a neurčitá a Duhamel cítil hned, že je hrubá a lstivá. Chtěl ji nějak napravit, ale Dauche pravil: „Což není to už plán, necháváme-li bít své srdce?“

Duhamel vylíčil své postavení jako zvláštní - žítí v blízkosti člověka, který je vlastně odsouzen k smrti a který o tom nemá tušení. Ale není to situace každého z nás? Jenže v příběhu Duhamelově jest to jaksi rozděleno na dvě osoby: člověk se tam strachuje o jiného člověka. Avšak člověk by se měl strachovati sám o sebe. Jsme vlastně všichni odsouzeni k smrti. A všichni děláme plány. A všichni necháváme bušiti své srdce. A co je život jiného než agonie bez agonie?

5. — Mnohé nemoci jsou jen očekáváním nemoci. Není nebezpečí, nenastane-li komplikace - tak se říkává. Čeká se tedy na možnou komplikaci. Očekávání budoucího zla sluje strach. Strach je vlastně také nemoc, ba dokonce nemoc nejhorší, poněvadž podlamuje regenerační a obranné síly duše i těla. Nejúspěšnější je lékař, který dovede léčit ze strachu. Jsou choroby, které mají původ duševní. Pathologové je nazývají chorobami psychogenními. To samo už svědčí, že i zdraví může míti původ duševní, ba dokonce že zdraví zdaleka není jen harmonie tělesná, nýbrž spíše harmonie duchovně-mravně-tělesná, jak správně zdůrazňuje etikotherapie.

Vzbuditi v nemocném důvěru, zaplašiti jeho obavy - to je někdy mocnější lék než nějaký složitý chemický preparát. Ale to ovšem může i nelékař. Dnes prý už ani odborná lékařská věda nevystupuje tak ostře jako kdysi proti tak zvaným zázračným léčitelům. Máme-li léčivé nerosty, rostliny a zvířata, proč prý bychom nemohli míti léčivé lidi? Jaký důvod by nás mohl oprávniti, abychom zavrhovali léčivé síly jen proto, že se vyskytly v člověku, který nemá lékařský diplom?

Hledá se lék proti strachu. Je jisto, že tento lék není v chladných úvahách rozumových - ale také ne v plané optimistické důvěřivosti. Jsou lidé, kteří se prostě snaží strach umysli. Říkají

si na příklad: Nač mysliti na budoucí zlo? To zlo buď nastane nebo nenastane. Nenastane-li, je zbytečné se ho obávat. A nastane-li, je marné se mu vzpírat a je nesmyslné trápit se dvakrát: jednou předem, dokud ještě nenastalo, a po druhé, až se vskutku objeví. Jenže do této stoické apathie se člověk marně nutí - prostě proto, že není tvorem ryze rozumovým a jeho jistoty a nejistoty nevyvěrají jen z logických úvah, nýbrž také z oblasti citu a fantasie.

Hledá se lék proti strachu. Ano, kdo nás naučí nehleděti ani dopředu, ani dozadu, nýbrž vzhůru?

6. — Nemoc je cosi uprostřed mezi životem a smrtí. Není to život. A není to smrt. Je to stav neurčitý. Nejistotnost jest nejvýraznější známkou nemoci. Nemocný neví, uzdraví-li se či zemře-li. Zítřek nemocného je ve znamení otázky. Budoucnost nemocného - neznámo. Ale tento nárys situace nemocného člověka jest nárys situace lidské vůbec - neboť kdo z nás ví, dožije-li se zítřka, dokoná-li své dílo, uzří-li ještě své přátele? A zdali jsme neslyšeli, že do dne umřel náhlou smrtí člověk, který jinému předpovídal smrt do roka? Kdo z nás není jepicí, jejíž tělo je křehké a doba života krátká? Život sám je nejistota. Neznáme budoucnost. Ovšem ve zdraví člověk staví proti základnímu pocitu nejistoty své jistoty: jistotu, že ráno vstane, že zítra to a ono vykoná, tam a onam půjde. Tyto jistoty jsou nejistotné, ale člověk na to nemyslí. V nemoci však již není půdy pro jistoty: nemoc je pravý vstup do neznáma.

Divný paradox života: jistotná nejistota a nejistotná jistota - jak to formuloval Petr Wust. *Secura insecuritas. Insecura securitas*. Příliš mnoho nejistoty v životě vyvolává strach a zoufalství. Příliš mnoho jistoty v životě plodí nudu, nespokojenost, omrzelost. Takový je člověk: po-

třebuje právě tak jistoty jako nejistoty. Nedostatek jistoty ho zneklidňuje. Nedostatek nejistoty ho nudí.

Myšlenka: zítřek bude jako dnešek, dny se vlekou v neměnné jednotvárnosti, co bylo, opět bude a bude to tak, jak to bylo - je člověku nesnesitelná a v ní je podklad všech jeho dobrodružných tužeb. Ale týž člověk, je-li podroben nejistotám života dobrodružného, opět touží po jistotách života nedobrodružného. Nevydrží v nejistotě a nevydrží bez nejistoty: *neque tecum possum vivere, neque sine te*.

Nemoc je veliké dobrodružství. A její nejistoty učí člověka milovati jistoty všedních dnů, domov, přátele, denní práci, vzduch, světlo, chléb, vodu. Všechny ty prosté a všední věci se jeví nemocnému jako žádoucí a skvělé. Neboť nemocný jest ten, jenž vstoupil v noc neznáma, aby objevil nádheru svítání.

7. — Pascal nemá tak docela nepravdu. V nemoci pohasíná všechna „velikost“ člověka. V nemoci nejlépe cítí člověk, že jest tvorem bezmocným, podmíněným a závislým. A v tom pocitu bezmocnosti jest jaksi blíž své přirozenosti. „Budete jako bohové“ - tento rouhavý příslib démona se v nemoci zjevuje jako nejlživější slovo, jaké kdy bylo vysloveno. Býti jako Bůh - býti bytostí naprosto svéprávnou a nezávislou - nepřestalo nikdy býti skrytou touhou člověka: hříšník je právě člověk, který si počíná, jako by nebyl závislý, jako by sám sobě mohl dávat zákony, člověk, který ve své pýše si takřka hraje na Boha. Ale v nemoci se ukazuje přirozenost člověka podle pravdy: člověk jest *ens ab alio* - bytost od jiného. Že jest bytostí stvořenou a závislou, prožívá člověk nejhloběji v nemoci: nemoc, jak slovo samo naznačuje, jest opak moci. Mocný není nikdo - jen Bůh, *ens a se*.

Nemoc přivádí člověka k sobě samému, osvo-

bozuje ho od pýchy a všech sebeklamů, jichž pýcha je základem, vede ho k správnému úsudku o sobě samém a učí ho pokoře, jež jest nej-správnějším a nejpravidelnějším postojem člověka před Bohem.

8. — Nemocný je sám. Čteme v Genesi: „Není dobře člověku býti samotnému.“ Tímto výrokem sám Tvůrce označuje člověka jako tvora pospolitého. Samota se přičí bytnosti člověka. Dávno před definicí Aristotelovou, jež vystihuje člověka jako *zoon politikon*, jako tvora společenského či spíše státního, vyjádřilo Písmo sociální povahu člověka. Opuštěnost, osamocení, odluka - jsou nejtrudnější atributy nemoci. A proto jest mravní povinností nemocné nejen léčiti, nýbrž i navštěvovati. Návštěvou nepřispíváme sice přímo k uzdravení nemocného, ale odnímáme mu pocit opuštěnosti vracíme ho tařka do řádu společenského, z něhož byl onemocněním vytržen.

Nemoc je bezvládnost, slabost a mdloba. Více než kdo jiný jest nemocný odkázán na pomoc bližních. Potřebuje lékaře. Potřebuje ošetřovatele. Potřebuje těšitele. Je možno napsati historii trosečníka, žijícího na pustém ostrově. Ale není možno si představití robinsonádu nemocničního lože. V nemoci člověk prožívá sociální vztahy hlouběji než ve zdraví. Zdravý člověk může hrdě prohlašovati, že se nikoho o nic neprosí. Může také pohrdati lidstvem vůbec a lékaři zvláště. Může také vymysleti filosofii solipsismu. Ale tím jen padělá svoji člověckost, zastírá svoji pravou přirozenost a staví se na falešné kothurny, jejichž sláva se může skončiti obyčejným vyvrtnutím kotníku. Nemocný může vyčítati Bohu, že stvořil mouchy, ale nemůže mu vyčítati, že stvořil lidi.

Nemocnému nesluší umělé postoje. Jeho drama se rozvíjí bez škrabošek. Nemocný nehraje divadlo. A v tom je také příčina, že si nepřeje,

aby někdo hrál divadlo jemu. Goncourtova herečka Faustinová se sklání nad ložem svého umírajícího milence: ale zároveň se dívá i do zrcadla studujíc výraz své tváře, aby ho mohla umělecky využít v divadle. Poslední slova umírajícího nemohou pak býti jiná než: vyhoďte tu ženu!

P. Bertrand Snobl:

STŘÍZLIVÉ OPOJENÍ

Každý útržek bytí, s kterým se srazíme na své pouti k Jedinému Bytí, má pro nás určité poselství. Otázku... a zároveň odpověď. A člověku byl dán tenhle nejhorší úkol - occupatio pessima - luštit skrytý smysl, ...pochopit, vyjádřit.

Mnohdy se nám projeví skrytá „tajemství“ - ale za nic je nedovedeme sdělit druhým = uvěznit je ve slově. Jindy zase naopak, jako by slova ztratila svou tíhu a stala se jemnou sítí, vynášející na břeh nejdražší úlovek.

Před námi leží teď úryvek římské liturgie, podávaný pod dominikánským znakem; a nadpis těchto řádků vám přibližuje první - možná též poslední pohled na jeho rysy.

Nejvlastnějším znakem dominikánské liturgie - po výtce mše sv. - je... střízlivé opojení... opojení z prudké síly bezmezného dání se a přijetí, tryskající z života Nejsvětější Trojice, skryté pod skrovně nenápadným - a to vědomě - vnějším výrazem. Nic jiného než následování příkladu Toho, který je náš jediný Mistr (vzpomeňte si na div eucharistie!).

Ta slova zachycují též náladu pátého generála dominikánů Humberta de Romans, když o letnicích r. 1256 (přihlédněte ke shodě) podával bratřím přítomným na všeobecném shromáždění

v Paříži dokončené dílo, na kterém se pracovalo mnoho let,¹ dílo dominikánské liturgie.

Nebyl to klenot vzniklý třením a omíláním průběhem dějin, je to dílo záměrného výběru² - které tím lépe dá poznat úmysl tvůrců - definitivně schválené sv. Stolicí 7. července 1267,³ a které od té doby zůstává dodnes⁴ milované a obdivované všemi, kdo měli příležitost se s ním seznámit.

Projdeme krátce ordinarium, stálou část mše svaté. Nebyla vždy tak pevná a neměnná jako dnes. A i když slova stála, tedy aspoň se značně

¹ Je znám breviář, který používal sv. Dominik a tedy i jeho bratři. Jiný breviář je z doby jeho nástupce bl. Jordána, 1228. V té době provincie tak prudce rostly, že nebylo možno udržet stejný krok v úpravě liturgie. Na všeobecném shromáždění 1244 nařízena příprava nových oprav. Stanovena čtyřčlenná komise, které všichni měli dodat své lit. knihy a případné návrhy. Vzniklé dílo zavedeno na zkoušku. Asi neobstálo, neboť 1252 nařízeno nové zkoumání. A ani to by nebylo skončeno, nebýt rozhodujícího vlivu Humberta, který byl 1254 v Budapešti zvolen 5. velmistrem. Ten dílo dokončil - měl v tom velké zkušenosti; sám jako provinciál římský opravil lecionář a jiné části liturgických knih - a 1256 závazně uložil. Tedy práce nejméně 40 let a celého řádu.

² Ovšem, že z materiálu poskytnutého dobou. Ukazují to slova misálu: na př.: kněz, když přijde, vynechav to, co říkají světští, jako žalm Judica..., začne hned verš Confitemini. Jinde se praví: Žalmy a modlitbami, o nichž není psáno, abychom se je modlili, jako Benedicite sacerdotes a ostatní po mši sv., nechť se neobtěžuje...; podobná upozornění jsou při Confiteor nebo před sv. přijímáním.

³ V bulle vyzdvihuje sv. Otec snahu po jednotě a ukazuje na příčiny nejednotnosti... velké rozšíření od jednoho moře k druhému, různé krajinné zvyky.

⁴ S nepatrnými změnami, na které bude upozorněno. Nemělo to být něco ztrnule nehybného. Sám papež Honorius IV. jim dává možnost úprav (breve z 2. X. 1285): pohnuti vašimi oddanými prosbami, tímto listem vám udělujeme moc měnit zmíněné officium, t. j. přidávat nebo ubírat, jak by bylo ustanoveno skrze tři kapitula vašeho řádu... (Bul. O. P., sv. 2, str. 8.) Řád používal tohoto dovolení, odvolaného teprve až koncem 17. století.

různily průvodní pohyby. Zjistíme to na každém kroku. Hned začátek - v našem obřadu přichází kněz spolu s příslušujícími⁵ k oltáři teprve, když kůr zpívá Sláva Otci... v officiu.⁶ Po úkloně nebo pokleknutí⁷ sejmou kapuce a kněz se modlí potichu tu modlitbu, kterou se pak modlí přes den před každou svou prací, spojuje tak vědomě celý den s obětí Páně: *Actiones nostras...* Činy naše, prosíme, Pane, milostí předcházej a pomocí provázej, aby všechno naše konání⁸ Tebou vždy začínalo a Tebou začaté se dokonávalo, skrze Krista Pána našeho, amen.

Tato modlitba mluví sama - Bůh je počátek a konec všeho našeho snažení, v Něm vše, bez Něho nic. Duše, takto probuzena, nemůže se projevovat dlouhými, mnohomluvnými vzdechy. Jen krátké, prudce výrazné⁹ zvolání k spolupracovníkům: *Confitemini Domino...* Chvalte Hospodina,

⁵ Přihlížíme zde k slavné mši sv., t. j. konventní. Její předpisy jsou v *missale altaris majoris* (hlavního oltáře). *Missale minorum altarium* (vedlejších) nařizuje řídit se předpisy *misalis altaris majoris*, pokud lze. Při příchodu podjáhén nese evangeliář, jáhen misál. Ve všední přináší podjáhén hned kalich. Jindy až po Gloria, resp. Kyrie.

⁶ Název officium je z galské liturgie, jak ukazuje Hugo od sv. Viktora, je to část za celek. Tedy officium = introit římské liturgie.

⁷ Úklona, poněvadž dříve nebývaly na oltářích svatoštánky. Teprve r. 1569 (viz Reichert, *Acta cap. gen.* V, 91) bylo přidáno pokleknutí k úkloně, a to ještě na přání (*suggerente pia devotione*) kardinála Alexandra, synovce tehdejšího papeže.

⁸ Malá, ale výrazná obměna. Nám stačí pouze výraz *operatio* - konání, kde potřebují římští dvou, t. j. *oratio et operatio* (modlitba a konání). Nyní po modlitbě se přidává ještě velký kříž se slovy: Ve jménu Otce atd. (zavedeno teprve 1656, Reichert VII, 394).

⁹ Srovnejte délku stupňových modliteb římských a našich. Tento kratší způsob není ostatně jen náš; byl častěji používán v té době, jako nejvhodnější úvod ke *Confiteor*: *Confitemini* - Vyznávejte... *Confiteor* - Vyznávám se. Tato část byla ustálena značně pozdě (v římské lit. za Pia V, 1568).

neboť je dobrý, a ti odpoví: neboť na věky milosrdenství jeho.¹⁰

V těchto slovech dá duše výraz celému svému životu. Proč? Tato slova 117. žalmu tvoří verš responsoria velikonoční mše sv., opěvují nekonečně milosrdnou lásku Boží, oslavenou skrze ponížení kříže. A komu jednou opravdu zazněl jejich nápěv (*quoniam bonus - vždyť je dobrý*), nemůže zapomenout a vždy znovu ho strhne v náladu velikonočního jitra, a ve vědomí přemíry milosti Boží a vlastní slabosti sklání se kněz hluboce: Confiteor...¹¹ Vyznávám se Bohu všemohoucímu,¹² blahoslavené Marii, vždy Panně,¹² blahoslavenému Otci Dominiku¹² a všem svatým a vám bratří, že příliš jsem zhřešil myšlením, slovem, skutkem i opomenutím svou vinou; prosím vás, modlete se za mne. Služebníci plní jeho prosbu: Misereatur... Smiluj se nad tebou všemohoucí Bůh a odpusť ti všechny tvé hříchy; osvobod' tě ode všeho zlého, spas a posilni v každém dobrém díle a přiveď tě k životu věčnému... Kněz souhlasí: amen... staň se! Také služebníci mají své poklesky, které v Confiteor přednášejí knězi, který se jim odvděčuje stejnou službou...

¹⁰ Že tato slova mohla mít i osobnější vztah k tvůrcům naší liturgie, můžeme ukázat srovnáním: Kartusiáni, řád proslulý svým mlčením, začínají svůj největší úkon prosbou: Postav, Pane, stráž mým ústům, a ohradni bránu mým rtům (ž. 140, 3). - Tedy prosba o utvrzení v mlčení. A naši, kteří byli hlasatelé, apoštolové Krista ukřižovaného a vzkříšeného (viz ž. 117), lidé, kteří jako sv. Pavel, zapomínali plni lásky na sebe, nemohli než volat k druhým: Confitemini - ukažte životem i smrtí, že Bůh je dobrý, odpovězte, že jeho milosrdenství nemá konce.

¹¹ To stručné vyznání je společné s kartusiány, cisterciáky a karmelitány.

¹² O těchto přídavcích: Reichert VII, 288, r. 1650: Nařizujeme též, aby podle shrom. v Římě 1629 se říkalo v Confiteor: bl. Marii, „vždy Panně“ a podle generaliss. tamtéž 1644, bl. Dominiku, „našemu Otci“, k tomu nyní připojujeme, abychom se více shodli s obřady celé Církve, Bohu „všemohoucímu“.

Misereatur (s příslušnou změnou osoby) a přidá ještě z plnosti své moci, Absolutionem... Rozhřešení a odpuštění všech vašich hříchů nechť vám udělí všemohoucí a milosrdný Pán - a oni vždy odpoví: Amen.

Vyznání zde popsané je nejjednodušší útvar, jaký si možno představit.¹³ Uvádí, komu se hlavně vyznáváme, těm, kteří o nás zvlášť pečují;¹⁴ též předmět je uveden theologicky - jak to činí sv. Tomáš v Summě - ve třech možných stupních, kladně; počínaje nejmenším, t. j. vnitřním (myšlenka), přes projev k dokonanému vnějšmu dílu. Přidává jen záporně: „opomenutím“ (zároveň s jinými řády, př. kartusiány), poněvadž víme, jak mnoho ztrácí řeholník nedosti pozorným sledováním tahu milosti, která je „jediné potřebné“ (Luk. 10, 42).¹⁵

Nyní kněz povstane zakončuje úkon slovy, kterými mniši uzavírali svá shromáždění (capitula): Adjutorium... Pomoc naše ve jménu Páně (a víme, že jméno Pána je láska [I Jan, 4, 8]); odpověď: Jenž stvořil nebe i zemi (zajisté i tu novou).¹⁶

Příprava - očištná - je skončena, kněz může přistoupit k oltáři¹⁷ s modlitbou: Aufer a nobis...

¹³ Srovnejte s původním confiteor opatství Cluny: Vyznávám se Bohu a všem svatým jeho a vám Otče, že jsem zhřešil myšlením, mluvením a konáním, svou vinou, prosím vás, modlete se za mne.

¹⁴ Srovnejte s profesní formulí: slibuji poslušnost Bohu, bl. Marii a bl. Dominiku a vám N. N. převoru atd.

¹⁵ Naše misereatur je sice o něco delší než římské, je to však vyváženo zvýrazněním podané myšlenky.

¹⁶ Žalm 123, v. 8. Neděláme zde kříž, stejně jako při Confiteor při mea culpa se nebijeme v prsa, ani při vobis fratrese se neobracíme k služebníkům.

¹⁷ Služebníci zatím připraví potřebné věci. Neokuřujeme nyní oltář. Zajímavé sdělení Reichert V, 89: Ohledně předpisů při úvodu mše sv., jak totiž rozevírat a spojovat ruce, o nichž byly nemalé spory v mínění a různost v provádění a ani v ordinariu nebylo něco poznačeno, stanovíme, jako shodnější s ním, aby ruce byly sepyaty od začátku mše až k začátku Gloria...

Sejmi s nás, Pane, všechny naše nepravosti, abychom mohli vstoupiti s čistou myslí do svatyně svatých. Při slovech Skrže Krista, Pána našeho, amen, dělá na oltáři kříž, políbí jej a takto přijatý kříž připevní si se slovy (potichu) Ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., amen,¹⁸ a vykročí na epištolní stranu, k vlastní přípravné mši sv. - k čtení officia; tam se modlí též střídavě se služebníky devětkrát Kyrie eleison.¹⁹

Když má začít Gloria..., jde do středu oltáře. Proveďte to tak, že položí ruce na oltář a zazpívá ‚Sláva na...‘; při slově ‚výsostech‘ povzbuzen zvedne je rovnou vzhůru a při ‚Bohu‘ je spojí (zajisté, neboť v něm vše stojí), ukloní se hlavou kříží a na epištolní straně dokončí Gloria.²⁰ Andělský hymnus je vlastně pozdější vsuvka mezi Kyrie a modlitbou, uvedenou pozdravem, známým už z Písma: Pán s vámi... I s duchem tvým. K tomu pozdravu lidu se obrátí na místě, kde právě je²¹ a týmž směrem se vrátí zpět a zpívá modlitbu.²² Rozdílné je držení rukou. Zvedne je

¹⁸ Kříž děláme zde, ne až na začátku introitu.

¹⁹ Při větších svátcích, není-li ještě kůr hotov se zpěvem, může kněz odejít na sedadla na epištolní straně kněžiště. Sedadla jsou prostá; pořad: kněz nejbliže k oltáři, po jeho levici jáhen a podjáhen, dále akolyti o něco níže. Přes kolena má zvláštní přikrývku. Zvyk sedadel je výrazný pro Galii; dodnes používaný při biskupské mši sv.

²⁰ Teprve později přidány úklony hlavy při různých částech jako: klaníme se ti etc. Ruce jsou sepjaty.

²¹ Kartusiáni dodnes začínají Gloria na epišt. straně. Stejně Dominus vobiscum. - Když je na oltáři svato-stánek, říká kněz pozdrav zprostřed oltáře a to tak, že se ukloní (hlavou) před svátostánkem, ustoupí trochu na evangelní stranu, pozdraví, týmž směrem (nedokončí kruh) se vrátí zpět, ukloní a jde na epištolní stranu. Uvážíme-li už tento způsob zbožnosti, pak myslím, že je správnější tento způsob, než otáčet se zády k svato-stánku a celým kruhem. Bylo to zavedeno r. 1622 (Reichert VI, 325) a podrobnější předpis je z r. 1656 (Reichert VII, 394; 5. nař.)

²² V postních všedních dnech zpívá se před modlitbou: Skloňme kolena, vstaňte. U nás obojí jáhen.

tak, aby nebyly výše než ramena a roztáhne tak, aby byly zezadu jasně vidět. Nyní zazpívá Dominus a při vobiscum je spojí. Podobně drží ruce při modlitbě a při závěru: Skrze Pána... je spojí s malou úklonou hlavy kříži.²³

Nyní je hotov se svým úkolem v této části - vlastně činnost obstarávají přísluhující t. j. zpěv epištoly, evangelia a hlavně přípravou kalicha.²⁴ Kde bude kněz v té době? Hned vás napadne nejprostší způsob. Uvolní místo přísluhujícím a zároveň musí být tam, odkud by ovládal celé pole činnosti. Nejlepší místo pro to je v kněžišti na epištolní straně, kde jsou zvlášť připravená sedadla, kde může vše sledovat.²⁵ Když podjáhen dozpívá epištolu²⁶ - jáhen zatím připraví na oltáři korporál a přinese knězi misál - přikročí k přípravě kalicha před knězem.²⁷ Když připra-

²³ Způsob držení rukou zřejmě napodobuje obrazy z katakomb. Též nápev pozdravu i modlitby máme odlišný od světských i jiných řádů.

²⁴ Ve mši sv. bez přísluhujících ji provádí sám kněz na oltáři (V zpívané mši v. před evang., v tiché před začátkem mše sv.). Popsaný způsob je původu galského, římská liturgie jej nezná. Spolu s námi jej mají všechny řády, které vznikly v galské oblasti, na př. cisterciáci (připravují před modlitbami), premonstráti (když se zpívá Alleluja), stejně kartusiáni (u nás zpěv alleluja má provázet průvod k čtení evang.).

²⁵ Ještě v misálu z r. 1614 není předepsáno knězi čísti na sedadle epištolu a evangelium (jak se děje dnes). Kněz pouze po zpěvu epištoly recitoval střídavě s jáhnem Responsorium, Alleluja nebo Tractus, příp. sequenci (poněvadž v té době, kdy je zpíval kůr, věnoval pozornost přípravě kalicha).

²⁶ Užíváme vlastního nápevu. Neodpovídáme na konec epištoly Bohu díky ani po skončení evangelia Chvála Tobě, Kriste. Před evangeliem děláme dvojí kříž zprvu malý, pak velký (ač v ordinariu není o tom zmínka), stejně velký kříž po skončení evangelia.

²⁷ Na oltáři vezme kalich položený na epištolní straně, umístí na korporál do středu. Pak vezme přikrývku, kterou mu akolyta rozestře na ramenou, sejme velum s kalicha i purificatorium. Kalich s patenou a hostií, krytý palou zahalí cípem pokrývky a jde ke knězi, pro-

vený kalich umístí na oltáři, vrátí se zpět s evangeliem k jáhnovi. A ten je ponese v slavnostním průvodu – thuriferář, akolyté s rozžatými svícemi (ve větší svátky s křížem uprostřed²⁸), podjáhen – k pultu, obrácenému k severní straně, pokrytému pěknou přikrývkou, provázen požehnáním kněze: Pán buď v tvém srdci a na rtech tvých, abys hlásal evangelium pokoje, ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., amen. Kněz sám vystoupí k oltáři a naslouchá jeho čtení obrácen k nim s epištolní strany.²⁹ Po skončení vrátí se do středu a začne Credo... Věřím v jednoho Boha... (jako Gloria), dokončí je na evangelijské straně, kam mu podjáhen přinese k políbení evangelium (též jáhen je líbá a odpovídá amen na slova kněze: Slovy evangelia nechť jsou shlazeny naše viny).

Když v kůru zpívají *Et incarnatus est...* poklekne uprostřed oltáře na obě kolena.³⁰ Opět povstane a zůstane ve středu. Tím se končí poučná příprava a začíná blízká příprava oběti.

(Pokračování.)

vázen akolytou, nesoucím vodu a víno. Jáhen vezme od něj patenu s hostií, podá knězi k prohlédnutí, pak podjáhen naleje víno a vodu podle pokynu kněze. (Formule požehnání vody: Podjáhen: *Benedicite* (Požehnejte). Jáhen: *Dominus* (Pán), kněz dělá kříž se slovy: Ve jménu Otce... a akolyta zakončí: *Amen*.)

Už zde se setkáme s výrazem, který potkáme později při obětování a přijímání, že totiž dominikáni chápou obětní dary jako jeden celek a podle toho mají i ceremonie a modlitby. *Unam sanctam...* jednu svatou oběť.

²⁸ Zvyk vzatý za pařížských zvyklostí.

²⁹ Akolyté s hořícími svícemi a s křížem uprostřed stojí za pultem, tváří obrácenou k jáhnovi; podjáhen stojí za jáhnem, za ním thuriferář.

³⁰ Pokleknutí zavedeno teprve 1596 (Reichert V, 364), do té doby dělal jen úklon po kolena (viz Reichert V, 89). Jako vůbec do té doby nebylo v naší mši sv. (ani v kánonu) žádné pokleknutí. Měli jsme jen jeden nápěv *Creda*, aby vyjádřil jednotu víry.

LITURGIE SVÁTOSTI NEMOCNÝCH

Pokračování.

II. Nynější liturgie svátosti nemocných.

Všechny obřady a modlitby při udílení svátosti nemocných se vztahují na odpuštění hříchů, posilu a vrácení zdraví. Tyto účinky jsou naznačeny už slovy apoštola Jakuba: „Modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí mu Pán, a je-li v hříších, budou mu odpuštěny.“¹ Nynější obřady svátosti nemocných, jak je uvádí římský rituál, lze rozdělit na tři části: 1. přípravná část; 2. vlastní udílení svátosti nemocných; 3. závěrečná část.

1. Přípravná část.

Když kněz vstoupí do příbytku nemocného, pozdraví slovy: „*Pokoj domu tomuto*“; na to se mu odpoví: „*A všem v něm přebývajícím*“. Pak si obleče rochetu a štolu. Štola je barvy fialové; tím je naznačen kající ráz všech těchto obřadů.

Potom podá kněz nemocnému kříž, aby jej políbil, aby tak projevil svou vděčnost Kristu ukřižovanému a zároveň v něm vzbudil důvěru v Krista, jehož smrtí bylo umožněno odpuštění všech hříchů a dána účinnost všem svátostem, a tedy i svátosti nemocných.

Nato následuje *žehnání pokoje*, jež počíná pokropením nemocného i pokoje svěcenou vodou. Účelem tohoto vykropování je nadpřirozené očistění a posvěcení pokoje i všech jeho obyvatelů.

Chce-li se nemocný zpovídat, nyní vyslechne kněz jeho zpověď, udělí mu rozhřešení a připojí k němu několik slov útěchy a povzbuzení, nemocného posílí a naplní jej nadějí na život věč-

¹ Jak. 5, 15.

ný a upozorní jej na blahodárné účinky svátosti nemocných.

K žehnání pokoje nemocného patří také tři následující modlitby:

„Vejdíš, Pane Ježíši Kriste, do tohoto domu při vstupu naší maličkosti, věčná radost, božský blahobyť, jasná radost, plodná láska, ustavičné zdraví; nechť je zde zamezen přístup ďáblům, ať jsou zde andělé míru a nechť všechna zlá nesvornost opustí tento dům. Zveleb, Pane, nad námi své svaté jméno a požehnej našemu životu; posvěť vstup naší maličkosti, jenž jsi svatý a milostivý, a zůstáváš s Otcem a Duchem svatým na věky věkův. Amen.

Modleme se a prosme Pána našeho Ježíše Krista, aby svým požehnáním zahrnul tento příbytek a všechny v něm přebývající, a dal jim dobrého anděla strážce a učinil, aby mu sloužili a uvažovali o jeho zákoně; odvrát od nich všechny škodlivé vlivy, vytrhni je ze vší hrůzy, ze všeho zmatku, a rač je chrániti zdravé v tomto příbytku, jenž s Otcem a Duchem svatým žiješ a kraluješ Bůh na věky věkův. Amen.

Modleme se: Vyslyš nás, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, a rač seslati s nebe svatého anděla svého, jenž by střežil, chránil, opatroval, navštěvoval a hájil všechny obyvatele v tomto příbytku. Skrže Krista, Pána našeho. Amen.“

Obsahem těchto modliteb je vzývání Ježíše Krista a Boha Otce všemohoucího, aby hojností všeho dobra zahrnul příbytek i všechny jeho obyvatele, a aby je zbavil všeho zla, jednak zapuzením vlivu zlých duchů, jednak přispěním dobrých andělů.

Bezprostředně před pomazáním je nemocný ještě zvláště disponován k přijetí této svátosti vzbuzením lítosti ve *všeobecném vyznání hříchů*. Potom kněz vyzve okolostojící k modlitbě (doporučuje se zvláště sedm žalmů kajících a li-

tanie ke všem svatým). A pak začne vlastní svátostný úkon.

2. *Vlastní udílení svátosti nemocných.*

Úvodem k vlastnímu udílení svátosti nemocných je tato modlitba, při níž kněz vloží pravici na hlavu nemocného:

„Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého pohasniž v tobě všechna moc ďáblova vzkládáním našich rukou a vzýváním slavné a svaté Boží Rodičky, Panny Marie, a jejího slavného snoubence Josefa a všech svatých andělů, archandělů, patriarchů, proroků, apoštolů, mučedníků, vyznavačů, panen a zároveň všech svatých. Amen.“

Potom následuje *mazání smyslů* svatým olejem, provázené prosbou, aby Bůh milostivě odpustil, čím se nemocný provinil svými smysly:

„Tímto svatým pomazáním a svým nejmilostivějším milosrdenstvím odpustiž tobě Pán, čímkoli ses provinil zrakem (sluchem, čichem, chutí a řečí, hmatem). Amen.“

3. *Závěrečná část.*

Potom následuje několik veršů a *tři závěrečné modlitby*, jež zdůrazňují blahodárné účinky svátosti pomazání:

„Pane Bože, jenž jsi prostřednictvím svého apoštola Jakuba řekl: ‚Je-li někdo z vás nemocen, povolej k sobě kněží Církve, a ti ať se modlí nad ním, mažíce ho olejem ve jménu Páně, a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí mu Pán, a je-li v hříších, budou mu odpuštěny‘; uzdrav, prosíme, Vykupiteli náš, nemoci tohoto nemocného, a zhoj jeho rány, odpusť mu hříchy, a zapuď od něho všechny bolesti duše i těla, a milostivě mu uděl úplné zdraví uvnitř i zevně, aby, tvým přispěním uzdraven, mohl se vrátit ke svým dřívějším povinnostem; jenž s Otcem a

Duchem sv. žiješ a kraluješ, Bůh na věky věkův. Amen.

Shlédni, prosíme, Pane, na svého služebníka, stíženého tělesnou nemocí, a občerstvi jeho duši, kterou jsi stvořil, aby utrpením napraven, cítil se zachráněn tvým lékem. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Svatý Pane, všemohoucí Otče, věčný Bože, jenž vléváš milost svého požehnání v těla nemocných a své tvorstvo zachováváš mnohonásobnou dobrotivostí; vyslyš milostivě naše pokorné volání, abys svého služebníka zdravím obdařil, rukou svou pozdvihl, silou svou posilnil, mocí ochránil a Církvi své svaté dokonale zdravého vrátil. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.“

Potom má kněz nemocného povzbudit, upozornit jej, co má činit, kdyby se mu v nemoci přitížilo, a posílit jej k zapuzování pokušení zlého ducha.

Po posledním pomazání se obyčejně dává nemocnému apoštolské požehnání, jež může udělit každý kněz (CIC, can 468, § 2).

P. P. Š v a c h O. P.:

ZÁKON A SVOBODA

Prvotní Církev, dokud ještě se musela jako nepatrné hořčičné zrno probíjet třemi tehdy existujícími kulturami, rozvinutými jako mohutné stromy, nemohla hned uplatnit všechny své schopnosti v upravení svých vztahů navenek a uvnitř. Je rozdíl mezi zápasem o existenci a pokojným životem ve svobodě a rozvoji. První století Církve byla zatlačena a proto se nemohla dokonale projevit navenek, i když vnitřně žila hrdinsky. Totéž by dovedla dnešní Církev, kdyby byla uvedena do podobných poměrů. Nemohla by se sice uplatnit extensivně cele jako vidi-

telná společnost, ale tím by nepřestala existovat dokud by žila v srdcích věřících, třebas zcela skrytě. Církevní zákony jsou tak formulovány, že předvídají podobné možnosti, kdy se naprosto nedají uplatnit a pro takové případy jsou dány normy, na př. v nebezpečí smrti nebo za jiných okolností, bránících řádnému uplatňování církevních zákonů.

Dokud byla Církev nucena vésti skrytý život, mohla posvěcovati spíše jednotlivce, i když šlo o velké jejich množství. Když však dosáhla svobody a stala se náboženstvím ne již trpěným a pronásledovaným, mohla se zcela uplatnit jako duchovní společnost, která měla zájem o posvěcení i společenského života. Že k tomu použila i osvědčeného římského práva, není nic divného, protože je mnoho věcí lidem společných, jímž lze dáti jako tvárnému materiálu vlastní ráz. Tak na př. padání na kolena nebo klanění může býti stejné v mnoha náboženstvích, aniž je tím řečeno, že jsou všechna pravá. I v liturgii použila Církev mnoha prvků, které se vyskytovaly v jiných náboženstvích. Co kde je dobrého, šlechetného a krásného v přirozeném ohledu, to všechno si Církev může přivlastnit a použít to pro vlastní cíl, totiž posvěcení duší. Výstižně shrnuje tuto nauku Apoštolská konstituce Benedikta XV. v kodexu Církevního práva:¹ „Přepečlivá Matka Církev, tak zakladatelem Kristem ustavená, aby byla obdařená všemi známkami, jež patří kterékoliv dokonalé společnosti, jakmile od svého počátku podle příkazu Páně začala učit a spravovati všechny národy, již tehdy se podjala úkolu řídit a chránit svými zákony kázeň duchovních osob a křesťanského lidu.

Postupem času však, hlavně když dosáhla svobody, a den ze dne vzrůstajíc, byla všude rozšířena, nikdy neustala vyvíjet a rozšiřovati vlastní a vrozené právo zákonodárství, vyhlásivši velké

¹ Providentissima Mater Ecclesia, CIC, XLVI.

a různé množství dekretů římskými papeži a církevními sněmy s ohledem na věc a dobu. Těmito zákony a nařízeními pak se moudře starala o řízení kléru i křesťanského lidu, a jak svědčí dějiny, podivuhodně šířila též prospěch státu a občanskou kulturu. Nejen že se Církev starala o odstranění zákonů nevzdělaných národů a upravení jejich divokých mravů podle lidskosti, nýbrž též samo římské právo, znamenitý pomník staré moudrosti, jež právem bylo nazváno *ratio scripta*, opřena o pomoc božského světla, upravila a křesťansky opravené zdokonalila . . .“

Vývoj církevního práva je výsledkem péče Církve o duše v různých dobách. Nebylo hned všechno vymezeno do podrobností ani v církevním zákonodárství. Je jisto, že mnohé zákony jsou výsledkem století nebo nějakého prostředí. Můžeme říci, že i zde platila leckdy zásada: Dokud není žalobce, není soudce. Když kázeň byla dobrá a nebyla porušovaná opačnými skutky, nebylo třeba dávatí nějakého zákazu. Ale církevní zákonodárství nemá býti považováno v první řadě za omezování, ani není účelem těchto zákonů, aby jen byly. I duchovní dobro má společenský ráz a je majetkem všech. Jsou tedy církevní zákony strážci tohoto dobra, aby bylo všem spravedlivě rozdělováno a aby bylo všem přístupné. Praví se v Církevním právu stručně, ale obsažně: „Křtem se stává člověk v Církvi Kristově osobností se všemi právy i povinnostmi křesťanů, nestaví-li se proti překážka, co se týče práv, bránící církevnímu společenství nebo trest Církvi vyneseny.“²

Je sice každý zákon určité násilí, ale pro společné dobro, jež musí býti vždy účelem zákona. Jinak by se mohlo státi, že by se i duchovně někteří obohacovali pro sebe na úkor druhých, a tak by si osobovali v Církvi práva, zatím co jiným by ponechávali povinnosti. Snadno by se

² CIC, c. 87.

mnozí cítili povolání k provádění vůdčích ctností, k vedení a spravování druhých, k reprezentaci Církve a Krista oslaveného, kdežto druhým by zdůrazňovali užitek a nesmírný význam pokory a drobných ctností. Církevní předpisy urovnávají podobné výstřelky, jež by byly normální při lidské nenasytlosti, která se uplatňuje i v duchovním ohledu, třeba někdy zahaleně anebo pod záminkou vůle Boží. Snáze se totiž vidí vůle Boží v nějaké čestném úřadě než v pokorení a práci, která skutečně něco znamená, ale je bez hluku a bez pozemských výsad. Proto například církevní zákony dávají možnost všem schopným, aby dosáhli určitých hodností a úřadů v Církvi, ale jen čestně a bez úplatků. Bez těchto přísných předpisů, k nimž dospěla Církev po staleté zkušenosti, by se snadno staly duchovní úřady majetkem nehodných a neschopných. Je pravda, že se to někdy může stát i při těchto předpisech, ale přece ne v takové míře, jak by tomu bylo bez nich.

Vztahy mezi duchovními pastýři jsou též tak upraveny, aby byly k prospěchu nejen pastýřům, nýbrž též stádu. Proto vedle svého práva mají duchovní osoby přímé povinnosti k duším. To, co přijali jako velký závazek svým svěcením, rozvinují církevní zákony do denního života jako stavovské povinnosti, aby totiž pastýři nejprve pásli ovce, a to pečlivě, dříve než s nich stříhají vlnu a berou mléko. Kánon, který laikům zaručuje jejich duchovní práva, je sice stručný, ale jeho důsledky jsou velké: „Laici mají právo přijímati od kléru podle normy církevní kázně duchovní dobra a hlavně pomoc nutnou ke spáse.“³ V duchu tohoto kánonu, jenž dává duším velká práva na duchovní bohatství Církve, jsou rozvinuty předpisy, týkající se povinností duchovních správců, kazatelů, zpovědníků a j. Tak je zaručeno laikům, aby se jim podávala křesťanská na-

³ CIC, c. 682.

uka a aby jim bylo přisluhováno svátostmi. Na to všechno mají v Církvi právo.

Zákon tedy jen nesvívá, nýbrž též chrání a otevírá cestu k společnému dobru, jež nevzniká jen z omezení dobra jednotlivců, nýbrž má být též společné všem, kteří k němu přispěli plněním svých povinností. Jednotlivec však sám by se těžce domáhal svých nároků, kdyby mu to neusnadňoval zákon. I v soudním a trestním zákonodárství Církve, jež se zdá snad někdy nejvíce odporovati poslání Církve jako matky duší, je mnoho práv jednotlivců. Nejprve smyslem tohoto zákonodárství není zničení provinilce, nýbrž náprava porušeného řádu a výstraha před zlem, když u někoho nepůsobí vnitřní pohnutky čestnosti. Soudní a trestní zákony nejsou jen pro církevní vrchnost, aby jimi mohla jen soudit a trestat, nýbrž jsou též normou, kterou se musejí představení řídit, když musejí trestat. Jinak by se snadno mohlo státi, že tresty by byly neúměrné vině, nebo že odsouzení by bylo ukvapené, nebo jen na základě nesprávných udání a podezření. Proto vinník může býti nejen odsouzen, nýbrž též se může podle spravedlnosti práva hájit. Mimo to církevní soudnictví je stavěno na základě evangelia a napřed je třeba přistoupit k vinníkovi s otcovským napomenutím, dříve než je postižen trestem. Je tedy i toto zákonodárství nejen výstrahou, nýbrž též ochranou.

Církevní právo s hlediska zákonodárství je nejen historickým dokladem péče Církve o kázeň v duchu evangelia a boje proti zlořádům, nýbrž je též v současné době osvědčenou normou, kterou se mají spravovati věřící jak duchovní, tak laici. Nebylo by správné ctíti a vážiti si nějaké vzdušné Církve Kristovy, při tom však neuznávatí konkrétních zákonů Církve. Kodex práva nemůže býti v rozporu s evangeliem, nýbrž je jeho rozvinutím do společenského života. *Neobsahuje jenom právo Církve na členy, nýbrž též*

práva členů. Může snad chybiti jednotlivý církevní úřad v uplatňování těchto zákonů, avšak Církev nemůže dáti svým členům nesprávné předpisy. Výstižně to vyjádřil Pius XII. ve svém proslovu k bohoslovcům v Římě: „Konečně jest nutné, chcete-li růsti v lásce Kristově, abyste pěstovali synovskou poslušnost, důvěru a lásku k Náměstkovi Kristovu. V něm totiž ctíte a posloucháte Krista, Kristus se vám v něm zjevuje. Chybně se dělá rozdíl mezi Církví právně uspořádanou a Církví lásky. Není tomu tak, nýbrž Církev právně uspořádaná, která má za svoji hlavu papeže, jest totožná s Církví Kristovou, Církví lásky a všeobecnou rodinou křesťanskou...“⁴

Timotheus Vodička:

JAK PSÁTI ŽIVOTY SVATÝCH

I.

Není jistě pochyby o tom, že je v literatuře málo tak nesnadných úkolů jako napsati dobrý životopis světce. Je také jasno, že nesnáze tohoto úkolu záleží v jeho vlastní povaze, totiž v jeho mimořádnosti. Vylíčiti příběh, v němž se mimořádný stupeň života nadpřirozeného zjevuje mimořádným způsobem v dějích života přirozeného, a vylíčiti jej tak, aby bylo obojí zachyceno v reálné a konkrétní jednotě, toť věc, která přerůstá všechny ostatní způsoby literární činnosti svou náročností i svou neobyčejností.

To je fakt zcela zřejmý a snadno pochopitelný, a řeklo by se, že takový základní předpoklad se jasně projeví ve způsobu, jímž se k podobné práci přistupuje. Ve skutečnosti se však v průměru hagiografické literatury - v tom průměru, který má právě nejširší okruh působnosti - setkáváme

⁴ Proslov Pia XII. k bohoslovcům 24. VI. 1939; příloha Musea, Brno 1939, str. 7.

s jedním přímo notorickým rysem, který tomu naprosto odporuje. Je fakt, že v literatuře toho druhu dnes neobyčejnou měrou převládá tendence v jakýsi dost neurčitý průměr svatosti. Taková je běžná zkušenost, vezmeme-li do ruky třeba i dost obsáhlý a široce založený životopis nějakého svatého muže, hledající v něm konkrétní příklad a praktický pokyn pro vlastní duchovní život. Ne snad, že by to byla kniha špatné tendence. Obyčejně se v ní dočtete mnoho pravd známých z knih jiného druhu; o světcích samém se dočtete, že byl velice zbožný, že se pravidelně modlil s velikou vroucností, že zachovával přísný půst, že pěstoval ctnosti rozličnými a často zvláštními způsoby, a že to všechno je nám pobídkou, abychom byli také velice zbožní, modlili se s velikou vroucností a pěstovali křesťanské ctnosti, nikoli ovšem podivným způsobem. To jsou všechno o sobě velmi dobré věci, jenže se je obyčejně stejně dobře a se stejným účinkem můžeme dozvědět z mnoha jiných knih, jež nemají přímo nic společného s hagiografií. A existuje přece jistě nějaký zvláštní důvod, proč se píší a čtou právě životy svatých jako zvláštní pomůcka duchovního zdokonalení. Jistě nebude shledáno odvážným nebo přehnaným tvrzením, že život světce - nehledíme-li k čistě odbornému zájmu historickému - nás zajímá hlavně proto, že v něm hledáme mimořádně konkrétní, přímo osobní poučení a názorný příklad pro naše vlastní úsilí. To vyplývá velmi jasně z psychologie duchovního života. Je přece obecnou zkušeností, že největší nesnáz duchovního života v největším počtu případů netkví u lidí usilujících o zdokonalení v nedostatku dobré vůle nebo v neznalosti pravd a příkazů, nýbrž v tom, že existuje jakási záludná, skrytá a unikající a právě proto nejobtížnější nesnáz v přechodu od jasného vědomí cíle ke konkrétnímu nastoupení té cesty, která je s to k němu přivést právě tu duši,

o kterou jde. Chápeme ovšem také, že tato neshoda vyplývá přímo z toho, co je naším největším přirozeným statkem - z individuální svobody nesmrtelné duše, z té svobody vůle, v níž je právě nám a nikomu jinému svěřeno rozhodování nad naším životem ve věčnosti; neboť z této svobody pak také vyplývá, že svou individuální cestu si musíme rozhodnout sami a nemůžeme nechat za sebe rozhodovat někoho nebo něco jiného - a že to musíme činit bez ohledu na to, zdali se k tomu cítíme schopni či nikoli. To není pro naši slabost a porušenost nikdy věc snadná; a právě proto nám byl jako jedna z mnoha účinných pomůcek dán k snadnějšímu splnění této povinnosti příklad světců, to jest lidí, kteří ji splnili neobyčejně slavným způsobem a kteří byli přímo vyvoleni, aby se stali viditelnou oslavou Boží milosti. Ten jejich způsob je tu, vzhledem k nám samým, pro nás to nejdůležitější - ono *jak*, jež tvoří jejich osobní a jedinečný příběh, něco odlišného od běžného průměru konformity s obecným příkazem. K tomuto *jak* se upírají naše zraky, protože doufáme, že v něm najdeme zvláštní pokyn i pro to své vlastní *jak*, o něž marně usilujeme. A právě zde se nám tak často dostává v životech světců všeho jiného, jen ne toho vlastního, co v něm hledáme. Je tedy pochopitelné, že zklamání zde bývá pocíťováno zvlášť silně.

Ta tendence ke schematisaci se dá ovšem částečně vysvětlit z úmyslu docela dobře míněného. Jednak je tu zcela zdravá obava, aby nebyly ze života svatých vybírány rysy vnějších zvláštností, vyplývající z jedinečné situace světcovy, jakožto obecné normy pro každého. Ještě více však je tu snaha zdůrazňovati průměr, „aby se světci přiblížili dnešním lidem“, aby vynikly z jejich života právě ty rysy, které jsou nejbližší a nejsnáze pochopitelné lidem slabým a chatrným. I to je o sobě věc chvályhodná - s předpokladem,

že toto zaměření bude náležitě vyváženo po jiných stránkách. Obyčejně však se stává, že autor díla takto zaměřeného se spokojí se splněním prvního úkolu a ze samé spokojenosti na to ostatní zapomene. Potom však takový způsob vykazuje nutně hned dvě neblahé stránky. Především je nutno se pozastavit nad podivně paradoxním způsobem, jímž se předpokládá, jako by právě lid křesťanský měl být ve zvláštní míře omezený, pokud jde o věci vznešené. Vidíme-li, jak málo se uplatňují takové zřetele v opačném táboře, působí to nemálo ironicky. Liberálové, kteří vychovávali lid k svým vysoce intelektuálním ideálům osvěty a jiných znamenitostí, kladli naň bez obav dosti vysoké požadavky; soudili zcela rozumně, že má-li býti lid vychován, musí přirozeně dostat něco, co nemá, neboť taková je nejzákladnější definice výchovy. Jedině u katolíků jako by občas nejasně převládalo mínění, že prostý člověk má dostat pod vyšší značkou něco, co buď má nebo co může velmi snadno každou chvíli uchopiti pomocí desatera jiných prostředků. Prostý člověk sám se ovšem chová v té věci jiným způsobem a ze zdravého instinktu hledá v životě světcově skutečně život světcův, to jest událost výjimečnou, a není-li mu ta výjimečnost podána ve své vnitřní podstatě, reaguje na to tím, že se upíná tím dychtivěji na vnější ozdoby svatosti. Ale to budiž řečeno jen tak na okraj. Vlastní zlo špatného „přibližování světce“ záleží v tom, že se jím v člověku málo soudném a zbaveném zdravých instinktů snadno budí domnění, že ty rysy nejbližší jsou rysy jediné; že slovem „průměr“ je totožný s „nadprůměrem“. A to je ovšem nesmysl, protože tím se stírá rozdíl mezi všedností a mezi hrdinstvím, což je u světce rozdíl základní. Pak se může zcela dobře stát, že účinek hagiografického díla se omezí jen na to, že se člověk stane nadobyčejně pyšným na věc obyčejnou, nebo že bude cítit

nad něčím větší duchovní uspokojení, než jakého si ta věc zaslouží; že bude malou zásluhu pokládat za velikou, trochu větší zásluhu za něco vrcholného - a skutečný vrchol mu takto zcela zmizí s obzoru. Jakmile se však něco takového stane, znamená to vážné ohrožení našeho duchovního života; neboť je jednou ze základních skutečností cesty duchovního člověka na této zemi, že se opoždí za tím, co sleduje, a že může ujít svůj úsek cesty jen tehdy, má-li před sebou stále něco, co je vždycky ještě značný kus cesty před ním.

II.

K takovým důsledkům tedy může vést způsob, který je jinak dobře míněn. Nicméně toto vysvětlení ještě nevysvětluje všechno. Je tu ještě jedno zlo, které se dotýká samých základů duchovního ustrojení dnešní doby. Je nesnadno o té věci mluvit bez nebezpečí nedorozumění, poněvadž řádný výklad by si vyžádal příliš mnoho místa; zase však je to věc příliš významná, aby ji bylo možno prostě pominouti. Je to věc, která se týká psychologické stránky křesťanské asketiky - zase v jejím běžném průměru, který má největší výchovný vliv bez zřetele k ojedinělým pokusům najít nové cesty. Způsob, jakým se dnes v běžném případě vštěpují a uplatňují zásady křesťanské askese, má jeden zvláštní obecný znak - že je v něm totiž neobyčejně silně zdůrazněn rys záporu; že se tu věnuje neobyčejná péče odstraňování vad a uchovávání nedotčenosti, ale mnohem menší péče činnému obohacování života; že se tu vše slovem pohybuje převážně v mezích pouhé eliminace. A to není rozhodně kladný rys. Plně uskutečněná askese prázdnoty - askese, jež by znamenala po činné stránce toliko býti prázděn zlého, by byla nutně něčím zcela falešným - neboť ve skutečnosti ne-

existuje ani v psychologii ani v asketice nic takového jako čirá morální eliminace. Aby byl asketický úkon pro člověka něčím reálným, skutečnou kladnou hodnotou, musí to býti podstatně úkon proměny, nikoli pouhého vyloučení; neboť člověk nemá ve skutečnosti moci v pravém smyslu něco ze své přirozenosti vyloučiti - to vyplývá přímo z nauky o stvoření a o povaze lidské přirozenosti po Pádu - má však schopnost za jistých předpokladů uskutečniti *proměnu* morální skutečnosti - dáti nový smysl, nové zaměření a nový tvar ve vyšším řádu něčemu, co bylo dosud v řádu nižším nebo co bylo přímo zaměřeno k zlému. Látka úkonu - přirozená povaha a přirozená síla morální skutečnosti - zůstává prostě zachována, protože člověk je trvale vázán na svou přirozenost a každý sebe vyšší úkon duchovního života vždycky ještě zahrnuje celého člověka i v oblasti psychologické. Vezme-li se na příklad láska k bližnímu, tedy k ní nestačí prostě vůle býti prost nenávisti, nýbrž musí býti v tom úkonu zahrnuto aspoň vnitřně úsilí býti naplněn kladnou láskou, přeměnění činný vztah nenávisti ve stejně činný vztah lásky - neboť hlavní věcí, vrcholem řádu morálního není v křesťanství oproštění jako ve stoicismu, nýbrž naplnění; a dobré poselství není v tom, že je možno zbavit se věcí, nýbrž v tom, že je možno malé věci proměnit ve veliké. To pak znamená v řádu člověka činného, že duchovní život v plném smyslu nemůže býti omezen na úkon vůle nebo intelektu, nýbrž že si vyžaduje skutečného *díla*. Ani sama morální osobnost není utvářena pouhým myšlením a chtěním, nýbrž veškerou prací, která z nich vychází; a omezí-li se celá činnost na to první, dochází se nutně k prázdnotě jako k poslednímu slovu. Po té stránce není poučnějšího kontrastu, než je kontrast mezi východním asketou, rozjímajícím v nehybné ztrnulosti sebe sama a vyznávajícím při tom oproštění v nicotě,

a mezi egyptským křesťanským poustevníkem, který při největší plnosti duchovního života nikdy nezapomíná na tělesnou práci a plete vytrvale své rohože, i když mu nezbývá, než je zase znovu rozplétat, aby mohl pokračovat v práci. Opomíjení této skutečnosti je třeba přičíst velkou část nezdarů a omylů v duchovním životě. Chyba je zde prostě v tom, že se příliš velká část duchovních dějů omezuje na pouhý dobrý úmysl, který nepřechází v dobré dílo; že se příliš jen uvažuje o dobrých duchovních věcech a o vlastních ideách dobrých duchovních věcí - a že skutečná činnost se při tom omezuje jen na záporné gesto eliminace.

A v tom je také nejzávažnější důvod toho sklonu ke schematisaci, o němž mluvíme. Je to právě tato převaha trpné a záporné intelektuality, která působí, že takovému pohledu na život světce uniká právě to nejvlastnější, co je v podstatném spojení s plodnou plností života směřujícího k realizaci v duchovním díle. A účinek ovšem pak není zdaleka takový, jak by si toho vyžadoval vlastní konkrétní účel.

Lze ovšem namítnouti, že by často i sami světci museli být obviňováni z téže chyby, protože sami používají o svých duchovních zkušenostech velmi kusého způsobu vyjadřování, nebo že někdy projevují ve výkladech o askesi týž záporný postoj, který zde vytýkáme. Tato námitka se dotýká důležité věci, ale nedotýká se jí na pravém místě. Značná část zkušeností světců je už svou povahou těžko sdělitelná; hlavně však nesmíme zapomínat, že vzhledem k bohatství světcovy zkušenosti u něho slovo zahrnuje mnohem rozmanitější oblasti smyslu, než v běžném životě. Jediné slovo nebo krátká věta pro něho vyjadřují mnoho věcí prostě proto, že to jsou věci, o nichž má bohaté zkušenosti, nebo že stojí dosti vysoko, aby je viděl zblízka. My obyčejní lidé si nemůžeme osobiti nic takového; stojíme dole, na sa-

mém počátku cesty, a potřebujeme tedy, aby nám byla cesta ukazována zdola, abychom ji mohli sledovati až k místu, kde se ztrácí našemu zraku ve výsosti. Jinak jsme v nebezpečí, že budeme jen hledět do neurčitých mlh výšin bez přesného ponětí o směru, jímž se lze činem a nejen pohledem dostat někam výš. To znamená prakticky, že nám musí býti duchovní zkušenost světce ukázána v plnosti svých účinků i svého průběhu, ve své stránce přirozené stejně jako ve své nadpřirozené skutečnosti; a nelze se tedy zde odvolávati na světcův způsob vyjadřování jako na nějakou pohodlnou frazeologii, kterou bychom si mohli jen tak osvojiti.

III.

Tak jsme se dostali až k vlastnímu jádru otázky, jak užitečně psáti životy svatých. Musí se vycházet z faktu, že je to pro nás život viděný zdola, z naší bídy, jež nás ještě příliš poutá k nejnahodilejším a nejhmotnějším jednotlivostem života; že tedy cesta k němu musí býti dovedena až k těmto věcem. V tom záleží pravé přiblížení světce lidem. Je třeba ukázat skutečného člověka, bytost, která je osobností a která má svůj vlastní charakter, a nikoli nějaký neurčitý substrát, jakýsi povšechný model, potřebný k tomu, aby mohl býti ověšen skvělým rouchem svatosti. Je třeba člověku s jeho slabostí a s jeho konkrétním úsilím o duchovní život ukázat sílu svatosti v jejím individuálním působení na vyhraněnou a jedinečnou přirozenou osobnost - v tom působení, které zase vytváří celek zvláštní a jedinečný, odlišný od jiných - a nikoli pouhou obecnou svatostí o sobě, mechanicky kácející svou pouhou existencí všechny překážky, jež se jí staví do cesty. Je třeba umět správně vyložit člověku s jeho nuzným a omezeným chápáním slov a gest zvláštní význam slova nebo gesta světce,

jež může třeba navenek vypadat všedně, ale ve své souvislosti znamená něco mnohem vyššího. Nejvíce umění však je třeba prokázat ve správném spojení individuality s obecností - tam, kde je třeba vylíčit gesto právě v jeho jedinečnosti, tak, jak vyplývá ze zvláštní situace a zvláštního ustrojení osobnosti, a při tom v něm najít a uvést s ním v souvislost obecný princip duchovního života v náležité rovnováze. To je nejdůležitější, ale i nejtěžší věc ze všeho, neboť zde jde o to největší tajemství svatosti. Zde je nutno umět ukázat srozumitelným a jasným způsobem, že vlastní příběh světce je vytvářen gesty, tryskajícími z náhlých střetnutí sil, ze zvláště daných situací, v nichž se působením tajemné inspirace milosti tvoří něco, co tu ve své podobě ještě nebylo - něco, co se analogicky, ale ve zcela vyšším smyslu podobá tvoření z inspirace umělecké; že takové gesto je v přesném smyslu ve své jedinečnosti nenapodobitelné a neopakovatelné jako každé jedinečné dílo, a že tedy si nelze prostě předem připravovat kopii příslušného gesta pro určitou situaci jako na divadle; že však přece při tom lze v takovém gestu najít konkrétní aplikaci nějakého obecného principu duchovního života. Zde narážíme na tutéž zázračnou jednotu jedinečného a obecného, u níž se zastavuje už přirozené poznání - ale je v tom ještě mnohem větší tajemství, protože jedním činitelem je zde přímý zásah řádu nadpřirozeného.

V tom je tedy ta vlastní nesnáz úkolu, jež je největší zkouškou umění svatopiscova. Ale s této stránky musí *nutně* svůj úkol začínat, má-li jej dobře splnit.

NOVÉ VYDÁNÍ SCHALLERA

V návalu práce jsem zapomněl referovat o velké události, která nesmí býti opominuta mlčením. Vyšlo nové, již třetí, vydání Schallerova překladu Římského misálu. Je to událost velmi významná, která ukazuje na smysl pro pravé liturgické hnutí u našich věřících. Slyšeli jsme, že v Německu zakázali biskupové po dobu války jakékoliv debaty o tak zvaném liturgickém hnutí, že vyhlásili Hradní mír v této otázce. U nás nedospěl ještě tak daleko liturgický zájem a liturgické hnutí ještě se tak nerozvinulo, že by musila býti obava před přehnáním. Měli jsme sice a máme několik desítek liturgických fanoušků, kteří nevynechají žádné slavné liturgie tam, kde je, kteří střeží ostrůvkem zrakem ubohé mnichy, zpívající v choru, divné, obrýlené anebo jinak nápadné osůbky, které sledují každý krok a přísně kontrolují každé slovo v liturgii, kteří se dokonce i s chorem uklánějí a polohlasně spoluzpívají (což je již ovšem netaktní nešvar), ale mimo to se liturgické hnutí u nás dostalo nejdále k tomu, že se lidé zajímají o sledování mše svaté, že se rozebrala dvě vydání nového českého překladu misálu, že se rozletěly tisíce laciného vydání části breviáře, že se rozešly knihy o mši svaté, že jich bylo tolik vydáno a všechny se dobře prodávaly, že se konaly přednášky o liturgii, že tolik hochů se sdružilo v Legio angelica, hochů ministrantů, kteří chtěli býti dobrými ministranty, poučenými a zbožnými služebníky liturgickými. Když k tomu připočteme zavedení na několika místech recitované mše svaté, jest to sice málo, zvláště když uvážíme, co se všechno ještě stále zpívá při mši svaté, jaké poutní písně a písničky, mariánské usazené, srdceryvné písně, ale přece jen již je to mnoho. Hlavně vítám ono nové vydání Schallerova Misálu. Překlad byl opět opraven, zhuštěn, jak jsem si všiml, a po vnější stránce musíme jak vydavateli, tak Průmyslové tiskárně gratulovati k bezvadnému dílu. Krásný papír se skvěle ladí s nád-

herným písmem. Sazba tak obtížná při úzkém sloupci, jaký bývá obyčejem u liturgické knížky, jest provedena neuvěřitelně pečlivě. Mám z knihy upřímnou a opravdovou radost. Kniha je také poměrně tenká na svůj velký počet stran. Chcete-li někomu udělati upřímnou radost, darujte mu misálek.

Ne tak šťastni jsme v otázce lidových kostelních písní. Vedle českého kancionálu máme ještě kancionál svatováclavský, olomoucký a brněnský. Přísnou, ale spravedlivou kritiku písňových textů, jakož i oprav textů starých bez opravdového umění, kterou provedl básník Dokulil v posledním čísle Akordu, musím plně podepsati. Dávám exercicie a nábož. týdny pro lidi ze všech diecésí. Když nejsou po ruce kancionály pro všechny, musíme se úplně vzdáti zpěvu, protože ani j e d n u píseň nedáme společně dohromady. Tohle je již neudržitelné a nesnesitelné. Tohle rozhodně nepřispívá k povznesení ducha hnutí liturgického. - Brait.

JE VINNA TECHNIKA?

V takto nadepsaném článku obhazuje autor v jednom z loňských čísel revue Na hlubinu význam vstupu techniky do služeb náboženství a ve své obhajobě zachází tak daleko, že se zastává velmi rozšířeného zjevu, který i když není snad přímo zakázán, je jedním z největších nešvarů v chrámě se vyskytujících, totiž přímého osvětlení oltáře elektrickými žárovkami.

Jest samozřejmé, že význam techniky ve službě chrámu se nedá přezírat. Technika pomáhá architektovi, staviteli varhan i výtvarníkovi, ovšem že ne rozhodující nebo podstatnou mírou. Nelze popřít, že objev elektrického světla je dalším vítězstvím lidského ducha a že zdroje, jimiž je toto světlo buzeno jsou cenné a po př. i stejně účtyhodné jako zdroje, z nichž se živí plamen svíce. Jest dále nad veškeru pochybnost, že i svým tvarem se mohou elektrická světla plamení svíce přizpůsobiti, svou intenzitou mohou vždy jas svíce zastíniti a oltářní prostor mnohem plněji osvětliti než světla, jichž liturgie v době ještě před 100 lety jedině užívala. Hle-

díme-li na osvětlování oltáře s hlediska osvětlovací techniky, dospějeme zcela nepochybně k tomu závěru, že pokorně uznáme triumf nového svítidla.

V tomto hledisku však tkví háček. Žádný detail v chrámovém prostoru nemůže býti totiž řešen sám o sobě, s vlastního hlediska, nýbrž vždy v úzkém vztahu k celku. Socha na příklad, musí být do chrámového prostoru tak zasazena, aby architekturu nijak nerušila, naopak, aby s ní splynula, svou přítomností metafysický účín architektury ještě prohloubila, a tento účín vyjadřovacími prostředky, které jí jsou vlastními spolu s jinými plastikami a obrazy, usměrnila k mystériu dnes a denně v tomto prostoru se odehrávajícímu. Architektura nesmí vyrůst bez vztahu k účelu, pro nějž byla postavena a stejně tak každý detail musí býti dlabán a štětcem obtahován se zřetelem k tajemným událostem, jichž bude svědkem. Před portály katedrál s úžasem můžeme vnímati harmonii podřízenosti a nadřaděnosti prvků, menších a větších celků, která opět není vymyšlena jen pro sama sebe, pro docílení vnějšího efektu nádherou rytmického členění, nebo malířským hýřením detailů plastik a architektur. Portál ať už svou tektonickou strohostí, nebo malířskou členitostí a plastickou životností slouží vždy jedné a téže skutečnosti, k jejíž počtě a pro níž je tisíce soch, přípěr, sloupů nebo vyváženou proporcí ozdoben. Je-li tedy naprosto nutné, aby pod zorným úhlem v chrámě se odehrávající oběti byly tvořeny všechny detaily architektury, oč více péče jest v tomto směru věnovati místu, na němž se vše děje a k němuž, jako ke svému prostorovému středu, musí být interiér chrámu vztažen. Na tomto místě i veškeré pohyby kněze jsou podrobeny řádu odehrávajícího se tajemství. Jak by nemělo potom osvětlení oltáře býti podřízeno tomuto řádu? Celý vnitřek chrámového prostoru harmonií, rytmem, proporcemi na ducha lidského neslyšitelně, nehmatatelně hluboce působí, jej usměrňuje, uklidňuje, povznáší. Z jakého důvodu se osvětlení oltářů tomuto řádu nepodřizuje, proč jej tak svévolně ničí?

Jest sice možno s hlediska osvětlovací techniky do-

kázati vhodnost zavedení elektrického osvětlení, ať už je osvětlení provedeno jakýmkoliv způsobem, tak jako s jiných hledisek by bylo možno doporučení výzdobu chrámů umělými květinami. Jest možno připustiti, že filmový nadšenec by zavedl nový duch chrámových obrazů a ze svého speciálního stanoviska by mohl dobře doporučení nehluchá, dokonalá, hudbou provázená promítání jistých náboženských událostí, atd.

Zde vidíme, jak pouze speciální stanovisko je pochybené a k jakým absurdnostem může vésti zevšeobecnění jeho speciálních poznatků.

Každý pohyb předepsaný knězi u oltáře posvátným uměním má svůj symbolický význam, ne nahodile dodatečně připojený, nýbrž ze symbolu vyrostlý. Každá liturgická část oltářní mensy a oltáře vůbec, musí býti právě pro její hluboký náznak, jež vyjadřuje, přesně dodržována.

Svíce byla zajisté na oltáři stavěna též z přirozených důvodů, pro světlo, jehož je zdrojem, avšak byla přijata, a toho je třeba si zvlášť bedlivě všimnout, jako náznak přirozenosti lidské, ohně, člověka rozněcující božské lásky, neboť včelí vosk svíce je symbolem lidské přirozenosti a plamen, který je před obřadem rozžítán, symbolem zásahu, kterým je duch lidský zaněcován pro vyšší život. Jednota, kterou hořící svíce představuje, náznakem osobnosti lidské.

Ve velikonoční vigílii zachází liturgie k oslavě zmrtvýchvstání pohřbeného Krista ve sloupu velikonoční svíce, a tento obřad je dokonce středem předvečera velikonočních svátků. Při zevrubnějším porozumění liturgii pochopíme snadno, proč je na oltáři svíce předepsána. Pochopíme též, že liturgie považuje svíce především a hlavně za náznak a že jí téměř v její přirozené funkci zanedbává.

Jest tudíž patrné, že liturgie nemůže nahraditi na oltáři plamen svíčky žhnoucím jasným žárovkou, že jí nesmí býti lhostejno, je-li tělo svíce ze včelího vosku, nebo je-li duté, je-li tento plamen živěn jedním, vlastním tělem svíce, nebo pomocí šňůry anonymním zdrojem, jenž současně napájí nespočetná světla jiná. Žárovka v úloze

svíce s hlediska liturgie je na základě její fyzikální povahy symbolem analýsy, kolektiva, anonymity, neklidu a neživotnosti a musí proto býti i přes svůj lesk důrazně odmítána.

Smysl pro liturgii neupadl dosud tak hluboce, aby byly proti zákazu církevních předpisů všechny svíce na oltáři nahrazovány elektrickými žárovkami. V mnoha chrámech se však část svící nahrazuje žárovkami, ve většině pak se bodových zdrojů žárovek používá k „okrase“ oltářních architektur, ba i soch a obrazů. Tohoto způsobu výzdoby se s oblibou používá i v chrámech biskupských sídelních měst.

Nelze podceňovati tohoto umělého světla. Svou intenzitou je nad jiné světelné zdroje povoláno k osvětlování prostoru. Má nespornou výhodu v tom, že se jeho intenzita dá libovolně odstupňovati, jeho směr libovolně naříditi a nevyžaduje téměř obsluhy. Má však též tu vlastnost, že při velké intenzitě svého bodového zdroje prudce oslňuje při pohledu na zdroj a nehodí se naprosto k tomu, aby, jsouc nezastíněno, bylo vystaveno pohledům. Nezastíněné světlo žárovek svou nápadností, třpytem a řeřavým jasnem přitahuje těžiště oltářního prostoru k novému středu vytvořeného obrazci seskupených žárovek. Tím působí p r o t i všem zásadám posvátného umění, soustřeďujícího lidskou mysl k ději na oltáři. Avšak i s hlediska estetického je takováto výzdoba pochybená. O světlu nelze nikdy říci, že je krásné. Slunce není krásné, ale je krásná krajina při jisté poloze slunečního tělesa sluncem ozářená. Vhodné osvětlení je tak podmínkou vnímání krásy, avšak osvětlení samo nemůže být krásné.

Při osvětlení oltářních architektur jest tedy postupovati zcela opačně než se postupuje. Krása oltářního prostoru může býti jen tak zdůrazněna, když vhodným umístěním světél dáme promluvíti symfoniím stínů, polostínů a světél plastik, obrazů, sloupů a ozdob a náležitě při tom zdůrazníme ústřední postavení vlastního stolu obětního. V neúprosné tvrdosti přímého osvětlení žárovkami jest tato krása zcela stravována.

V ý z d o b a oltáře a oltářního prostoru elektrickými

žárovkami je, jak z předešlého vyplývá, protiliturgická a neestetická. Je pouze módní, neboť vyhovuje soudobému zkaženému vkusu a malému liturgickému smyslu dnešního křesťana, navnaděného světelnými atrakcemi cirků, Prátrů, velkých pohyblivých světelných reklam a světelných ozdob různých podniků s „ilusemi“.

Dospíváme tedy k tomu závěru, že světlo se hodí s hlediska posvátného umění, výtvarnictví i výzdoby chrámů pouze k osvětlení, nikdy však k přímé výzdobě. Nahrazení voskových svící svícemi elektrickými na oltáři, ve funkci liturgických předmětů, pak je zcela vyloučeno.

Ing. F. P.

P R A C O V N A

BUĎ ANEBO

Milá duše. Nerozumíte ani sobě ani svému duchovnímu rádci. Žádáte si nemožné a nedosáhnete toho nemožného ani kdybyste měnila své duchovní rádce, nevím jak často. Musila byste totiž měniti vždycky dva naráz. Je ve vás totiž cosi rozeklaného. Nevěděla jste o tom. Toužila jste rozletět se po něčem nesmírném. Dychtila jste po velké lásce Boží a byla jste vděčná svému duchovnímu rádci, že vás tak vysoko zvedal, postrkoval, povzbuzoval, nebo i pudil. Sahala jste jednou rukou po hvězdičkách, sahala jste do oblak a pak jste se ale najednou podivila, že se z oblak blýská, že cesta rozletu k Bohu je cesta strmá, že je na ní tolik překážek, že se ve vás všechno bouří, že jste propadla neklidu. Domníváte se, že to způsobil váš duchovní rádce, že vás vodí někam, nač nestačíte. A tak byste si ráda našla nového duchovního rádce, který by zase zhášel to, co první zapaloval, co jste sama zapalovala a po čem jste sama ruce vztahovala. Až vás druhý duchovní rádce uklidní, bude se vám to zdát být minimem, něčím málo šlechetným, velkodušným nebo také něčím i nedůstojným vás, a vaší touhy i lepší minulosti. Pak byste zase hledala,

kdo by vás zvedal. Tedy, takhle nedojdete ke konci. Nechte toho přelétávání a smířte se s tím, že když se rozletíte k Bohu, že se nepřítel rozzuří, také vzchopí. Satan nemůže, nesmí nechat jednoho jediného člověka rozběhnouti se velkodušně, velkoryse a statečně k Bohu. Musí zkoušet všechno své umění. Za těch několik tisíciletí křesťanského života, ze zkušenosti křesťanské s duchovním životem a s jeho zápasy víme již, že to je obvyklá satanova cesta, že nic jiného nemůže nikdo očekávat než neklid, kdo se odhodlá dát se docela Bohu. Kristus nepřinesl pokoj, nýbrž meč, a pokoj, který on dává, je pokoj vnitřní, tak vnitřní, tak ztajený, že kdo hledá pokoje smyslové dychtivosti, smyslového spočinutí, bude velmi zklamán zápasem na samém začátku duchovního života.

Braitó.

MŮJ BRATR NEBYL BY BÝVAL UMŘEL

Velmi často jsme svědky takové prapodivné víry u lidí. Pokud se jim daří vše podle jejich vůle a vyšlapaných cestiček, jsou i ochotni nějakou chvilku ztratiti pro milého Pána Boha. Běda však, jakmile jim něco zkříží jejich cestičky, jakmile se jim přihodí v jejich životě něco bolestného, když se jich dotkne nějaká ztráta drahých bytostí, nějaký kříž když je navštíví. Dovedou ihned křičeti, že kdyby nějaký Bůh byl, nemohl by to dopustit. Oni totiž přesně vědí, jak jejich Bůh má vypadat a jak má vypadati jeho řízení světa a jich samých. Má je nechat na pokoji, má jim dát drobné, malé, ne příliš odpovědné štěstí, všechno zlé je má minout a má dávat pozor, aby ty hrdiny ani větříček neofouknul.

To mi napadlo, jak lidé nerozumějí ani sobě, ani Božímu řízení, když jsem po tolikráte se opět zamyslí nad příběhem Lazarovým. Pane, kdybys tu byl, můj bratr by nebyl umřel... I židé tak smýšleli a říkali, vidouce Ježíše plačícího. Nemohl ten, který uzdravil slepce od narození, nemohl ten překaziti, aby neumřel... Kdybys tu byl, Pane, kdybys tu byl, Bože, nemohl bys to a ono na mne dopustit.

Proč dopustil Ježíš Lazarovu nemoc a pak i smrt? Aby se zjevila sláva Boží, aby ukázal ještě víc svou lás-

ku. Proč dopustil hřích a pád prvního člověka? Aby tím mocněji ukázal svou lásku, která byla schopna i toho, že se Bůh vtělil a přišel sám nás vykoupit. Bůh by nedopustil zlé na člověka, kdyby nebyl tak dobrý a mocný, aby mohl z toho zlého vyvoditi ještě větší dobro než bylo to, které jsme nějakým navštívením Božím ztratili. Tak se dívej na řízení Boží, když tě stihne ztráta drahé bytosti, nemoc v rodině, neštěstí v nejbližším okolí, rozházení tvých zájmů a plánů.

Věř Bohu i v takových chvílích! - Braitó.

MODLITBA MLČENLIVÁ

Ptáte se, jak nejspodněji vplouti do dobré, vnitřní modlitby. Přečtěte si nějaký úryvek z evangelia nebo nějaký verš žalmu. Ani ne tak proto, abyste měla myšlenky pohotově, nýbrž abyste spíše oddálila myšlenky dosavadní, myšlenky a starosti časné a tohoto světa, nebo myšlenky a starost o sebe jenom. Potom se ztište. Otevřete se Bohu, postavte se do jeho přítomnosti a stůjte před ním klidně beze slov, jako žebrák, který se ani neodvažuje mluvit k pánu. Stůjte před Bohem ve svaté sebranosti v pokorném mlčení a za chvíli zpozorujete, že se vaše duše zapaluje, že se rozsvěcuje v mysli, že vůle hoří k Bohu, že tíhne k němu, že zapuzuje všechny starosti o sebe, že všechny touhy se sjednocují v jedné jediné, blíž k tobě Bože, blíž.

A mysl třeba dále nedovede ničeho Bohu říci, ale již toto je velká a krásná modlitba, to, že člověk uznává svým mlčením, že nedovede nic dostatečně velkého, krásného Bohu, neb o Bohu říci.

Nesnažte se v takových chvílích nutiti se do nějakých slov, nepapouškujte z knížek modlicích, co jiný cítil nebo necítil a prostě jen napsal. Vydržte tuto zkoušku temnoty. Copak musí mysl stále jako mlýn pracovati, i když nemá právě co by mlet, copak musí mlet naprázdno, copak musíte se stále nutiti do nějakých slov vůči Bohu?

Když se takto mlčením připravíte, Bůh sám bude mluvit ve vaší duši. Duch svatý sám vás naplní, protože on

nás učí teprve správně se modlití, on za nás volá vzdechy nevyslovitelnými. Duch svatý zaplní naši samotu a naše mlčení, ale to již nebudou naše ubohá vztahování se k Bohu, nýbrž Boží bohatství se přelije samo do naší duše. - Braitó.

JAK PODROBUJEME DRUHÉ VLASTNÍ VŮLI

Kdybych řekla panu Novákovi, co mu musím vyplýtvat na to, aby nemohl provést to, co si umínil vůči mně provést - na příklad mne žádá, abych mu vyhledala něco v té neb oné knize, ačkoliv vůbec nepotřebuje, abych právě já mu takovou věc vyhledávala a konečně vůbec toho nepotřebuje - byl by jako „dobrý katolík“, jak si říká, velmi překvapen.

Ovšem, neříkám mu toho - ze zdvořilosti, která mne nicméně mnohdy omrzí.

Chce utratit nějak svůj čas a proto se snaží donutit mne, abych já utratila svůj čas - k utracení jeho času...

Je v tom neobyčejně vynalézavý.

Nejprve přijde oznámit, že jeden pán povídal, druhého dne, co bych na to asi byla řekla, kdyby to onen pán byl povídal,

třetího dne, že sice na tom nezáleží, co onen pán povídal, ale je zajímavé sledovat možnost toho, kdyby to byl povídal,

a tak má vždy nějakou záminku, aby mne udolával, jednou filantropií, podruhé humanitou, po třetí jinými svými problémy.

Nemám s tím sice vůbec ničeho společného. Nezajímám se o to. A myslím, že ani on sám se o to vážně nezajímá - o nic jiného, kromě o sebe, jak vidím, se nezajímá... ale vyhledal si právě mne, protože mne jedinou má v nejbližším dosahu a také asi jsem jediný člověk v jeho dosahu, který dosti trpělivě snáší tento ustavičný nápor jeho vůle. Pokud se jí ovšem včas nemohu vyhnout.

Proč jsou nám lidé - kteří na nás chtějí uplatňovat svoji vlastní vůli - tak obtížní?

Neznají souznění s bližním.

Vpravdě jsou to lidé neschopní i pravé lásky blíže-necké, neboť podstatou této lásky je právě souznívání.

Drží se stále - a křečovitě - smyslně - všeho, co jim sebeláska - utajená, nebo zjevná - vnuká. Pokud jsou absorbováni takto vlastní vůlí, je jim ovšem nemožno, přejít do tóniny vůle druhého, ale nejen to: chtějí i tu přinutit - lépe řečeno zlomit tak, aby ji zvládli po svém. Protože ji nemohou zvládnout souzněním, pokoušejí se ji zvládnout vůlí. Přicházejí, aby nás vytahovali z dveří našeho bytu proti naší vlastní vůli na jejich vlastní podniky - ať už je to procházka - nebo pobožnost podle jejich zálib - nebo přednáška, kniha, jež je okouzila, a již nám míní vnutit.

Souznění s lidmi okolo nás musí vycházet z nás, neboť jinak by nemohlo být souzněním. Je pravda, že najdeme někdy lidi, s nimiž každé obcování je velmi snadné a možno říci, že i rytmické, jako kdyby tónina jejich života měla náš hudební klíč. Jsou to lidé s velkou vnímavostí duchovní, kteří snadno přecházejí do naší tóniny, aniž co v sobě znásilňují. Toto „přizpůsobování“ není ničím jiným, než vyšším duchovním stavem, který má větší pružnost, citlivost, resonanci než my - a proto se rychle vžívá do jakékoli situace druhých. Tato vlastnost je pro apoštolské duše nepostradatelná.

Většinou však nemáme co činit s lidmi, kteří mají schopnost resonance - naopak, styk s většinou našich bližních je dán na základě nesouzvuků. Skřípe to až běda.

Despotický otec v rodině nadělá nejvíce škod tím, že uvede do nesouzvuku všechny okolo sebe. Není žádného spoluznění. Není-li vnitřního spoluznění - je vyloučena spolupráce, pravá spoluúčast, zkrátka všechno, co vede k jednotě.

Jednota s druhými má právě tyto předpoklady - které se dají vyjádřit termíny hudebními, protože celý náš vnitřní život je jakoby hudební dílo v tvůrčím rozmachu, stále nedokončené, stále se dotvořující, velmi citlivě zachycující všechny proudy okolo nás, i v nás.

Kdybychom se dívali na soužití s druhými jen reálně

- jen věcně - theologové říkají: jen přirozeně - unikne nám tato nadpřirozená podstata soužití, jež je spóluzněním - v hudební melodii Boží, chcete-li to vyjádřit nábožensky. Pak by byl život něčím tak tvrdým, že by nám všem vbrzku nervy polámal. Ustavičného náporu tvrdých skutečností bychom neunesli, kdyby v nás nebylo tohoto jemného vnitřního protitlaku. I vůči jejich ideám a ideologiím, i vůči věcem. Je stará známá věc, že kdyby sekáči nekosili rytmicky, padnou za hodinu únavou. Tak je to s každou prací - s každým zmáháním věcí, i s myšlením.

A protože duchovní život všechny věci vnějšího světa musí zmáhat, přepodstatňovat a do vnitřní rovnováhy převádět, je bez duchovního rytmu nemyslitelný.

Marie Štechová.

CESTA NEJJISTĚJŠÍ

Tisíce cest je, kterými můžeme se zatratiti, ztratiti se Bohu a promarniti spasení, které nám Spasitel zjednal. Ale jenom jedna je cesta, kterou můžeme přijmouti spasení Ježíšovo. A to je pokora. To je jediná cesta, když uznáme svou ubohost, svou ničemnost, to, že sami ze sebe ničeho nemůžeme, že sami ze sebe nic nejsme v duchovním nadpřirozeném ohledu a že všechno dání výborné je od Otce světél, že On sám musí v nás způsobiti naše spasení.

Toto je velké tajemství duchovního prospěchu, duchovní cesty. Viděti jasně a přesně svou malost. Pak nebudeme spoléhati na své síly, nýbrž stále volati k Bohu, nebudeme se vydávati zbytečně do nebezpečí, jakoby pro nás nebezpečí neplatila.

Pokora je také nutný podklad lásky. Mohli byste totiž říci, že láska je onou jedinou cestou, ale když k tomu opět potřebuješ pokory. Jen tehdy, když uznáš svou malost, nestočíš kolem této své malosti celý život a všechnen svět, nebudeš chtít jen sebe a na prvním místě svou vůli za každou cenu. Uznáš, že Bůh má spíše právo než ty na tebe, na tvou poslušnost a horlivost a na to, abys jemu sloužil, abys jeho hledal nejprve a na prvním místě, čili, abys ho miloval.

Proto docela právem říkají učitelé duchovního života i svatý Tomáš, že pokora třebaže není největší a nejvznešenější ctností, kterou je láska a prozíravost, přece je ctností nejdůležitější v tom smyslu, že je základem ctností ostatních, že je základem nutným a nezbytným, že se bez ní nerozvinou ctnosti ostatní. - Braitó.

PROMĚNOVÁNÍ SVĚTA

Tak nás postavil Kristus do Církve, jak nás postavil do světa. A jak nás postavil do království milosti. Kristovo tělo, Církev, je vybudováno dary, úřady a láskou i schopnostmi nadpřirozenými i přirozenými. Každý má svými duchovními především dary, uplatňováním, uskutečňováním, prováděním svých darů druhým usnadňovati cestu jejich spasení, má jim přelíti něco ze svých milostí. Přímou i nepřímou.

Nepřímou oním tichým, neviděným, uskutečňováním milostí a darů, které Bůh každému uděluje, každému dává nějaký dar. Jiný, ale přece nějaký. Vedle charismat divotvorných jsou charismata úkolů, úřadů k duchovnímu otcovství a vedení duší a pak posléze charismata skutků milosrdenství tělesného nebo duchovního. Stačí chápati své prosté povolání jako prokazování těchto skutků lásky. Protože láska je svazek dokonalosti podle sv. Pavla. Láska spojuje tyto všechny dary a všechny údy těla Kristova v posvátnou jednotu.

Tam všude, kde člověk uskutečňuje onu duchovní, nadpřirozenou schopnost, kterou mu Bůh dal, třeba nejprve na sobě, všude tam, kde matka učí dítě se modlit, otec křesťansky nadpřirozeně žít, kde katecheta učí děti, kde kněz káže, kde se milosrdná sestra sklání nad ranami Krista v nemocných, kde se někdo ujímá duše opuštěného sirotka, kde někdo přes almužnu chce duši pozvednouti a přivést ke Kristu, tam všude je Kristus. Toto všechno je působeno silou Ježíše Krista. A tam všude je království Boží. Tam všude na těch místech se přetváří svět. Buduje se nový svět, svět Kristův, svět jeho těla, jeho tajemné posvátné jednoty.

Toto je tvé místo v Církvi, toto je tvá práce na rozší-

ření, rozmnožení Církve na jejím upevnění v duších. Takto přichází zvolna, ale jistě království Boží do duše a na svět. Protože království Boží nepřichází nápadně s halasem, nýbrž tiše se rozrůstá dary pocházejícími ze síly Páně, aby i druzí byli námi k této plnosti Ježíšově přivedeni. Neznám vyššího vyznamenání nad to, že smíme býti druhým ukazateli ke Kristu, že je můžeme k němu přiváděti. - Braitto.

NEBEZPEČÍ VYCHOVATELŮ

Některá povolání poctivě vzata tak proniknou člověka, že je člověk skoro nevědomky vykonává stále a všude. Říká se hanlivě na př. o lékařích psychiatrech, že vidí ve všech lidech lidi úchylné, potažmo blázny. Vytýká se někdy učitelům, že vidí ve všech lidech malé žáčky a podle toho se všemi jednají. A co je nejhoršího, že prý jsou sváděni k tomu, aby se ke všem chovali jako moudří učitelé, povinní stále někoho poučovat a umravňovat. U kněží je samozřejmé, že se na každého člověka dívají jako na toho, jehož spásu by měli míti na zřeteli. Je tento rys stavovský špatný, je nebezpečný?

Má své nebezpečí, že totiž zůstávají celý den na kothurnech vychovatele, který se domnívá, že musí imponovati mládeži, že musí vyžadovat svou autoritu, že musí stále ničemné mladíky tahati za uši, je kárati, je varovati před nimi samými. Tak jsem porozuměl nedávno dopisu mladého kněze, jemuž byla kdesi svěřena výchova mladých lidí. Postavil se tak vysoko na ostří vědomí své důležitosti, že na dopis obsahující nějaké výtky odpověděl dopisem plným osobních urážek, dávajících přemoudré rady, jako když kuře poučuje starou kvočnu, jakoby měl před sebou nějakého ze svých mládenečků. Nemůže býti ovšem nešťastnější metody nad toto přebujelé vědomí své důležitosti, moci. Takový člověk pak přílišným zdůrazňováním své autority ji ztrácí. Nesmí zapomenouti, že jeho osobní vlastnosti musí u mládeže tuto autoritu podepřít a jaksi zdůvodnit. Ale nesmí rovněž zapomenouti, že ostatní lidé nejsou jeho žáčky, a že se tím nesmrtelně zesměšňuje, když ostatní

tak mistruje, pořádá, napomíná a nad ně se vynáší jako to dělá mezi svými mládenečky. - Braitto.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

GEISSELMANN: Geist des Christentums und des Katholizismus. Mathias-Grünwald-Verlag, Mainz, 1940, str. 491, 12 RM. Pátý svazek výborné a důležité sbírky Deutsche Klassiker der kath. Theologie der neueren Zeit. Svazek obsahuje klasická díla. Tak uvádí Sailera a jeho školu. Ze Sailera samého obsahuje svazek jeho skvělých konferencí na téma Základní nauky křesťanské. Geiger je také zastoupen svou organologií Církve, jak se již tehdy jasně rýsovala. Další žák Sailerův Gügler je zastoupen studií o duchu křesťanství. Od Möhlera jsou tu tři studie. Jeho příspěvek k pojmu dějin a církevních dějin, pak o živé tradici a poměru tradice písma a Církve. Uzavírající studie Geisselmannova shrnuje celý přínos těchto klasiků.

GRABER: Maria in Gottgeheimnis der Schöpfung. Pustet, Regensburg, 1941, str. 120, 2 RM. Kniha velmi zajímavá, čte se napínavě, ale když ty argumenty jsou všechny jen spíše přáním než důkazem. Proč zavádět právě tuto polaritu do vnitřního i vnějšího života Církve. To je jasné, že i ženský prvek má své místo v křesťanském životě. To je docela v pořádku a po té stránce knihu chválím, ale proč sesouvat celou podstatu Církve po této ploše? Vyvážení obou, řád a podřaděnost jsou principy našeho uspořádání života.

Jahrbuch für christliche Kunst, 48. Jahresgabe der deutschen Gesellschaft für christliche Kunst, 1940, München. Knihy se nám dostalo nevšední laskavostí uvedené společnosti pro křest. umění. Její členství je ročně 10 RM. Studenti polovinu. Mimo jiné výhody každého roku vydává tato společnost, která má nesmírné zásluhy o křest. umění a která zasahovala vždy velmi živě do vývoje náboženského, chrámového užitého umění daleko i u nás, jest roční premie, ve formě sborníku. Letošní sborník je zvláště velmi bohatý na ukázky moderních kostelních staveb, výtvarného umění, malířství. Jsme mile překvapeni množstvím dobrých a poctivě i pravdivě provedených námětů, dobrým vývojem náboženského umění, kterému bychom i u nás přáli silnější ohlas. U nás pokusil se o takovou ročenku Štorm, jak jsme již referovali. Má tam sice jen své ukázky, ale během času, protože bude v těchto ročenkách pokračováno, jistě uvi-

díme jak jeho, tak i jiné ukázky nových řešení a pokusů i snad náboženského, liturgického umění. Dal by Pán Bůh, aby ten brak obchodů s devocionáliemi již zmizel nejenom z chrámů, nýbrž také z oněch obchodů.

JUNGSMANN: Gewordene Liturgie. Rauch, Innsbruck, 1941, str. 356, 5.80 RM. Není vždycky lehké pro laika správně pochopit liturgii katolických bohoslužeb. Bývá často posledním kamenem úrazu, na němž ztroskotá snaha o obrácení na víru. Liturgii katolické Církve je třeba osvětlovati s hlediska dějin a vývoje, má-li být přesně vystižena a pochopena. Církev a křesťanství jsou při své nadčasnosti, která je právě v jejich nejhlubších kořenech a podstatě, zapojeny do světového dění, mají svůj růst a změny, poněvadž také Ježíš Kristus sestoupil mezi nás na svět v určité době dějin, a poněvadž jeho slovo a jeho dílo může k nám přijíti prostřednictvím lidí stojících právě v naší současnosti. Tak také liturgický bohoslužebný život Církve měl svůj počátek v určitém bodě dějin a pak se vyvíjel v plánu Prozřetelnosti, až došel k naší době, ve formě, jak jej známe my. Ale pochopit, to je možné jen na základě znalosti minulosti. A na ní hlavně staví autor této výborné studie, v níž přináší cenné výklady o mši svaté a jejích částech, právě tak jako o celku církevního roku jakožto tajemství Kristově a jiné.

HOFF: Rheinische Madonnen d. Mittelalters. Schwann, Düsseldorf, 1940, str. 58. Rozkošné ukázky středověkého umění výtvarného z Porýní. Ale autor sestupuje do hloubek dějin umění a kultury, aby vystihl správně kořeny mariánské úcty v těchto krajích, zejména uctívání Panny Marie-Bohorodičky. Jsou tu tedy reprodukovány jen sošky Madon s Božským Dítětem, které představují v autorově uspořádání různá pojetí, ale základní východisko, nesmírnou a vděčnou úctu k největší Pomocnici lidstva. Škoda, že některé reprodukcce nejsou provedeny lépe.

LÜTZELER: Der Bilderkreis. Vynikající odborník v křesťanském umění vydává u Herdera tuto velmi poučnou a důležitou sbírku vyobrazení různých, hlavně náboženských motivů. Vyšly další tři svazky: Winteryllovo Auferstehung, Hermannovo Jünger und Apostel a Marienleben. Knihu uvádí dobrá studie o vývoji daného malířského tématu, zhodnocení nejvýznačnějších projevů a pak v druhé části jsou překrásné reprodukcce, z polovice vícebarevné. Je to takový krásný, milý dárek, že nad ním srdce zaplesá. Reprodukce jsou voleny tak, že podávají názorný přehled a při tom se vystřihají opakování běžných a známých a kolikrát ani ne důležitých mistrů.

KARL ROBERTZ: Held, Narr oder Heiliger? Echter-Verlag, Würzburg, 1940, str. 92. Život misionáře. Co

o něm ví, v zemi, z níž odejde muž, aby se již nikdy nevrátil, aby celý svůj život věnoval šíření slova Božího mezi těmi, kdož na ně čekají? A zde je to tím úchvatnější, poněvadž P. Petr, severan, slabého zdraví, odchází do horkých krajů mezi indiánské obyvatele, aby získal jejich lásku pro Krista a zároveň se jim zapsal jako jeho nejpokornější sluha, blázen a světec.

SCHEEBEN: Die mysterien des Christentums. Nové vědecké a kritické vydání Höferovo tohoto stěžejního Scheebenova díla. Scheeben s řadou německých svých druhů jsou budovateli obrozené katolické novější teologie. Proto jsme přivítali toto nové vydání. Nové vydání Höferovo vrátilo se k vydání původnímu a pracovalo podle dvou příručních knih Scheebenových, kterých on sám užíval a jež naplnil svými poznámkami, opravami a doplňky. Na tomto základě vyšlo nové vydání. Mluví ve zvláštním článku o důležitosti tohoto díla i jeho nového vydání. Kniha shrnuje celé křesťanské učení, všechna tajemství v organický celek, v pevnou jednotnou soustavu. Obhazuje jejich tajemnost a vyvádí z nich životné závěry. Díl tvoří druhý svazek nového vydání sebraných spisů Scheebenových, má 800 stran a stojí 14 RM. Vydal Herder, Freiburg, 1941.

TOMÍŠKO: Čistým mládím k manželství nebo ke kněžství. Tuto přednášku dra Tomíško vydal Svaz katolických žen a dívek v Praze IV. Profesor Tomíško se tu obírá vlastně nejzákladnějšími problémy dnešní mládeže. Brožura by se měla dostat do rukou nejširších vrstev. Cena 1.50 K, pro hromadné objednávky sleva.

Z RŮZNÝCH POLÍ

HANISCH: Geschichte Russlands. II. Band. Von 1801, bis 1917. Herder, 1941, str. 250, 5 RM. Od napoleonských dob po světovou válku zahrnuje druhý svazek dějiny Ruska. Kniha je psána na základě důkladného studia a poctivé znalosti pramenů. Prozatím musilo býti dílo ukončeno, protože hodnocení převratu a jeho uspořádání života čeká teprve na své zpracování, ocenění a hodnocení a proto i posouzení. Autor si všímá všech oborů života, i náboženského a kulturního. Výborné jsou jeho postřehy literatury oněch úseků, ve které člení ruské dějiny. Velmi poučné jsou studie o poměru Ruska k okolí, z něhož čerpalo svou vzdělanost, jak i Rusku bylo Německo zdrojem pokroku a vzdělanosti. Kniha je velmi dobrou příručkou pro každého, kdo chce znáti dějiny ruské a rozumět jim.

HRONEK: Vyučování náboženství na středních školách. Kropáč a Kucharský, Praha, 18 K. Profesorům a kandidátům profesury náboženství poskytuje tato pří-

ručka poučení o platných předpisech středoškolského práva a to zejména o těch právních normách, o nových opatřeních, jichž znalost jest jim nezbytně potřebná. Důležité předpisy jsou uvedeny v doslovném znění, aby je měli profesori v rukou jednak k přípravě ke zkouškám, jednak k denní praxi.

KUBÍČEK: Ordinariátní osnova pro vyučování katolickému náboženství na obecných a měšťanských školách. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 109, 22 K, váz. III. vyd. Nové vydání osnov pro vyučování náboženství dostává od autora ráz více výchovný. Katolický katecheta bude vděčen za slova, poukazy a poznámky didaktické, jako vůbec za praktické pokyny, jaké jsou na př. v části o prvním svatém přijímání.

PELIKÁN: Hra o duši. VII. vydání. Pelikánova knížka se těší u mládeže neobyčejnému zájmu. Není to dlouho, co jsme oznámili čtenářům vyjití šestého vydání. A nyní již sedmé. Je to neklamné svědectví, že dobře řešený problém mládí má v sobě velkou přitažlivost. Kniha může vykonat mnoho dobrého mezi dospívající mládeží.

RESL: Katechese pro školy obecné. Bohuslav Rupp, nakladatel u sv. Jindřicha, Praha, stran 390, 36 K. Autor známý svou kritickou důkladností, vzděláním a zkušenostmi, sepsal katechese, které jsou podrobným a důkladným doprovodem k Hronkově „Cestě k Bohu“ a Kubíčkově „Prvouce“, podává však daleko více, aby vystačil pro všechny třídy obecných škol. Ač jsou to v základě katechese biblické, je v nich zpracováno všechno učivo pro obecné školy i katechismové a liturgické – v rámci biblických dějin a církevního roku. A vše je podáno metodicky přehledně, živě, názorně a prakticky, mluvou ušlechtilé dětskou a mnoha vybranými příklady, takže toto dílo bude bohatou a nepostradatelnou pokladnicí katechet, v níž bude mít sneseno a připraveno všechno, co potřebuje k dobré přípravě pro sebe a pro děti.

SELLMAIR: Weisheit Unterwegs. Fr. Pustet, Regensburg, 1940, str. 262, 4.20 RM. Taková antologie, vybraná šťastnou rukou, má pro nás nesmírnou cenu. Mít stále u sebe, po ruce slova mistrů, kteří je pronesli nebo napsali již ze zkušenosti, kteří se dovedli dívat na život a výpozorovat jeho smysl, marnost vší hmoty, jež je přemáhána duchem. Na 262 stranách jsou obsažena nejzávažnější slova nejzávažnějších lidí, kteří kdy vůbec žili, a to v takovém seřazení, že si můžeme kdykoliv patřičné místo nalézt a zopakovat. Na 170 autorů, básníků, spisovatelů, světců, filosofů, pedagogů, vědců, mystiků, antických, středověkých a novověkých tu k nám mluví a kdykoliv se nám nabízí k nahlédnutí. Takové dílo je pro duchovně žijícího člověka nepostradatelné.

jádrila sv. Gertruda, když napsala: „Kdybych mohla, Bože, všechny lidi přivést, s nimiž ty ráčíš své rozkoše mít, ráda bych bosa svět procházela až do dne soudného a přinesla bych ti každou duši na loktech, abych tvému srdci radost učinila.“

H. L.: Nejsilnějším důvodem pro křesťanství zůstane stále síla Páně přetvářející lidi a svět. Jsme povinni ukázat světu tuto přetvářející sílu, jsme povinni ukázat světu, že křesťanství není jen krásným snem, nýbrž, že se dá žít a uskutečňovat. Kolem každého svatého se shromažďuje žiznivá rodina duší. Tak to někdo správně napsal: Jako hladová ptáčka kolem své matky, tak sedí lidé kolem obětního plamene toho, jenž přemohl svět. Lidé se kupí kolem toho, o němž tuší, že dosáhl onoho slavného vítězství nad svým sobectvím, že se dovedl rozdati. Proto vítězí svatí často právě tam, kde jsou poraženi, kde je jejich já podáno v obět.

Nove pobožnosti. Jisté je nezdravá honba za stále novými kulty a za sensacemi duchovními. Jisté je nesprávné tvrzení, že již dosti kultu jednoho a že je třeba zase obživit, zavést či podobně, kult druhý. Svatá Stolica nyní velmi přísně pronásleduje všechny nové a nezvyklé pobožnosti. Dává je bez milosti na index a zakazuje je. Tím ovšem není řečeno, že bychom měli ustrnouti na třech prvních stoletích, jak chtěli někteří úzkoprsí liturgisté a historisující křesťané. Ale ony pobožnosti musejí vyjít z nitra Církve, od lidí duchovně zdravých, a ne od fantastů.

Sv. přijímání. Odpovídám vám veřejně, aby bylo poučeno více lidí: Svaté přijímání není odměnou, nýbrž pokrmem. Denním má být pokrmem. Sv. přijímání je podstatnou částí oběti. Když denně obětuje Církev Tělo Páně, ukazuje, jak potřebné je pro křesťany, aby se denně spojovali nejenom účastí pasivní na této oběti, nýbrž také aktivní účastí, a ta se právě uskutečňuje svatým přijetím obětovaného těla spojením svého života skrze toto svaté přijímání s životem Kristovým. Jen to je důležité, aby to bylo ne pouze přijímání, nýbrž communio v pravém slova smyslu, to jest, spojení s Kristem Pánem. Abychom nepřijímali pouze něco, nýbrž někoho, to jest živého Ježího Krista. Přijímáme sice nejprve něco, to jest podstatu těla a krve jeho, ale s podstatou jeho těla a krve je tu i jeho osoba jeho božství a s druhou božskou osobou celá nejsvětější Trojice. Tělo Páně má být denním chlebem, pokrmem našeho denního života, protože máme svůj denní, každodenní život otevřít životu Páně a přetvářet jej jeho svatým životem.

Mši svatou společnou pro naši duchovní rodinu slouží P. Brait v Praze dne 11. května o 8. hodině ranní. Po

mši svaté obvyklá promluva. Tentokráte nebude nutno měniti hodinu mše svaté. V Brně je naše mše sv. s promluvou a shromážděním III. řádu dne 23. května o půl 10. hod. v kapli sester dominikánek Na Veverí 27.

Mši svatou za naši duchovní obec slouží P. Braito dne 15. května. Spojte se všichni v ten den. Prosím veledůstojné pány, sve odběratele a příznivce, aby v ten den nebo v jiný buď sloužili mši svatou za naši rodinu duchovní nebo aspoň v den 15. května na ni v mementu, jak za živé, tak za zemřelé vzpomněli.

O propagaci dobře náboženské knihy musí usilovati všichni. Jak mnoho lidí je odkázáno jen na to, co vidí u knihkupce za výlohou a zde právě náboženské literatury bývá velmi poskrovnu. Knihkupci většinou knihy náboženského obsahu nemívají na skladě, aspoň venkovští téměř vůbec. Proč? V prvé řadě proto, že je u nich nikdo nehledá. Kdyby lidé šli ke knihkupci a žádali dobrou duchovní literaturu, jak se o ní dovidají v náboženských časopisech, které s láskou čtou, jistě by mnohý knihkupec sám sledoval náboženské knihy a jak by viděl, že je lze bez úhony jeho obchodu prodávati, vystavil by je i za výklad a tím by se dobrá kniha šířila víc a více. Kdybyste kupovali u knihkupce aspoň občas duchovní literaturu, jistě by ochotně vyšel vstříc a knihy dal i do výkladu, zejména kdybyste ho o to požádali. Víme, jsou knihkupci všelijací, ale povinnost šířiti dobrou duchovní knihu všemi prostředky vyžaduje mnohdy i sebezapření. Prakticky to proveďte takto. Knihu, kterou chcete objednat nebo koupiti ať v Praze, Brně či Olomouci, objednejte u knihkupce ve vašem městě a požádejte ho, aby vedl i knihy duchovní, ať z kteréhokoliv katolického nakladatelství, že máte o ně vy i vaši známí zájem. Známým pak rovněž doporučte, at použijí téhož způsobu, a knihkupce upozorněte, kde se o knihách píše, ať v „Hlubině“, „Výhledech“, či jiných náboženských časopisech, aby sám věděl, co vychází a mohl jiným knihy doporučiti.

Dary: Brabcová Ludm. 10 K, Crhová Jana 10 K, Čámská R. 15 K, Čerovská Anna 10 K, P. Fr. Janíček 10 K, vdp. Klos František 29 K, Kolářová Pavla 15 K, Kolářová Zdeňka 20 K, dr. Jan Kotek 15 K, Knoppová Milada 30 K, Mariánská družina 50 K, Mužíková M. 15 K, Nováková Marta 45 K, Pavelka Frant. 14.50 K, Pavlíková Boh. 17 K, Počepický Jan 10 K, dr. Škarda Jaromír 20 K, Špálová Ljuba 15 K, Vidláková Jarmila 10 K, Wolfová Ludm. 15 K, dr. Fr. Žák 10 K.

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

Zásady. Tauler, Posvátnost povolání 321 - Braitto, Zpytování svědomí prostředkem k očišťování duše 324 - Habáň, Činnost duše 328 - Reban, Býti Božími a žiti z Boha 334 - Dacík, Dogma základem zbožnosti 339 - Merell, List k Efeským 344 - Čala, Liturgie svátosti svěcení kněžstva 348 - Pecka, Aforismy o nemoci 353 - **Život. - Pracovna. - Žeň.**

1941

Ročník XVI. Číslo 6.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

hovorna

Exercicie pro čtenáře a přátele revue Na hlubinu. Jako každého roku i letos pořádáme řadu exercicií pro naše čtenáře a přátele. Pro ženy: Praha, klášter voršílek od 28. června do 2. července. Svatá Hora od 8. do 12. července. Slavkov u Brna od 26. do 30. července. Na Kladně u Školských sester od 18. do 22. srpna. Řepčín u Olomouce, klášter dominikánek, od 23. do 27. srpna. - Pro muže: Stará Boleslav, kolej Otců redemptoristů, od 2. do 6. srpna. - Pro kněze: v dominikánském klášteře v Olomouci, od 14. do 18. července a pak druhý turnus od 21. do 25. července. - Pro učitelky koná P. Braitó exercicie v klášteře řepčínském od 2. do 6. července.

Pokyny pro účastníky exercicií. Přihlaste se co nejdříve v redakci Revue Na hlubinu na zmíněné exercicie. Všude je pouze omezený počet míst. Pro exercicie v Řepčíně a na Kladně si přineste s sebou potraviny, které si vyzvedněte na své lístky předem. Jinde nezapomeňte na potravinové lístky nebo potraviny, které se vám odpočítají od exercičního poplatku. Na exercicie u ss. voršílek vezměte s sebou také ložní prádlo. Přihlášky na exercicie pro učitelky, pořádané v klášteře v Řepčíně, posílejte na zmíněný klášter. Nikdo nechť nepřichází nepřihlášený. Nebudeme naprosto moci se o takové účastníky pak postarati.

Studentům maturantům: Než se budete rozhodovat o svém povolání, napište si do Olomouci do naší administrace, aby vám poslala gratis a vyplaceně krásnou knihu **Dominikáni, co jsou a co chtějí**. Potřebujeme po-

T a u l e r :

POSVÁTNOST POVOLÁNÍ

Divisiones ministrationum sunt, idem
autem spiritus. (1 Kor. 12, 6.)

Vezměme slova sv. Pavla: „Rozdílné jsou skutky a přísluhování, ale všechno působí jeden a týž Duch.“

Dítky, je to tak, jako vidíte již zevně na těle. Jedno tělo má mnoho údů a mnoho smyslů a každá část údu má svůj zvláštní úřad a dílo, tak: oko, ucho, ústa, ruka, noha, a žádné si neosobuje býti druhým neb něčím jiným, nežli Bůh mu přikázal. Právě tak jsme my všichni jedno tělo a jsme údy mezi sebou a Kristus jest hlava tohoto těla a na tomto těle jest velký rozdíl v údech. Jeden jest oko, druhý ruka, třetí noha, ústa, ucho. Oči svatého těla Církve, to jsou učitelé, po tom vám nic není. My obyčejní křesťané máme však opravdu důkladně pochopiti, co jest náš úřad, k němuž nás Bůh povolal a pozval a jaká jest milost, k níž nás ustanovil. Neboť všechno jsou milosti, každé umění a každé dílo jakkoli malé, a všechny působí tentýž duch k užitku a ovoci člověka.

Začněme tím nejnižším! Jeden může přísti, jiný dělati boty, mnozí se mohou tak dobře zaměstnávatí těmito vnějšími věcmi, že zjednávají užitek, jak jiný neumí. A toto vše jsou milosti, které působí Duch Boží.

Hleďte, kdybych nebyl kněz a v řádu, považoval bych za velkou věc, kdybych mohl dělati boty, a chtěl bych je rád všem lidem dělati a svůj chléb zasloužiti svýma rukama.

Dítky, noha a ruka nemají chtíti být okem. Každý má konati svůj úřad, který mu Bůh naří-

dil, ať je jakkoliv hrubý; jiný to snad neumí. A také naše sestry každá má konati svůj úřad. Jedny dovedou líbezně zpívati, ty mají čisti své žalmy. A toto vše přichází od Božího Ducha. Sv. Augustin praví: Bůh jest jednotvárné božské jednoduché Bytí a působí přece všechny rozmanitosti a jest vše ve všech věcech, jedno ve všem a vše v jednom. Není dílečka tak malého, ani uměníčka tak nepatrného, přece přichází vše od Boha a jest obzvláštní milostí. A jeden každý má pro svého bližního dělati, co tento neumí a má dávat z lásky milost za milost. A věz, že člověk, který pro svého bližního dosti nekoná, netvoří a nedává, musí Bohu vážně státi v slovu a odpovědnosti, jak praví evangelium, že onen člověk musí skládati účty ze svého hospodaření. Co kdo od Boha obdržel, to má a musí opět dáti jinému tak dobře, jak dovede a jak mu to Bůh propůjčil.

Jak to tedy přijde, že je tolik žalováno, a každý si stěžuje na svůj úřad! Že mu překáží, zatím co jest přece od Boha a Bůh nikomu žádnou překážku nedává? Na to řekneš: „Odkud přichází potom výčitka svědomí? Ta přichází také od Ducha Božího a přece mučí a činí nepokoj.“ Milované dítě, věř, co ti dělá tento nepokoj, to nejsou skutky, ne, vpravdě ne, je to nepravý pořádek ve tvých dílech. Kdybys konal své skutky tak, jak je příslušně a správně máš konati a měl bys na mysli jediné a čistě jenom Boha, a ne to své, a nemiloval bys a neobával bys se ani zalíbení ani nelibosti a nevyhledával ani užitek ani rozkoš, nýbrž jen čest Boha a konal svou práci jediné pro Boha, hled, potom by bylo nemožno, aby tu někdy vznikla sebetrýzeň neb muka svědomí. A duchovní člověk měl by se patřičně styděti, kdyby své dílo konal tak neuspořádaně a nečistě, že bychom od něj slyšeli, že mu činí nepokojné srdce. Neboť z toho lze slyšeti, že jeho práce nebyla konána v Bohu ani v správném, čistém myšlení, ne z opravdu ryzí lásky k Bohu a ne k užit-

ku bližního. A z toho, zdali při tom zůstaneš spokojen nebo ne, poznáš ty i druzí, zdali tvé konání bylo jediné k Bohu zaměřeno.

Náš Pán nevytýkal Martě její práci, neboť ta byla svatá a dobrá, nýbrž vytýkal jí velké starosti o ni.

Člověk má mít dobrou užitečnou práci, jak to právě přijde, avšak starosti má poručiti Bohu. Má konati svá díla skromně a v tichu, zůstávati sám v sobě, přitahovati k sobě Boha, často zírati v sebe s obrácenou myslí, vroucně a zbožně, a sám v sobě dávatí pozor, co ho k dílu žene neb pohání. Také si má člověk správně všímati ve své vniternosti, kdy ho Duch Boží upomíná k odpočinku neb k působení, aby byl každého poslušen a podle pokynu Ducha svatého činil: nyní odpočíval, nyní působil. A tak koná přece svá díla docela v dobrotě a pokoji. Kde jest starý, slabý neb nemocný člověk, tomu máme běžeti vstříc a předstihnouti jiné v činění mu skutků lásky. A každý nes břímě druhého. A nečiníš-li tak, buď jist, že ti to Bůh vezme a dá jinému, který to může dobře vyřizovati a tebe nechá prázdného a bez ctnosti a milosti. A nalezněš-li ve skutcích vniterný dotyk, všímej si ho s jemným smyslem a uč se tak vnášeti Boha do prací a hned od toho neodbíhej.

Dobrý člověk stál a mlátil své obilí a mezi tím padl do vytržení a anděl musel držeti cep, jinak by se byl tloukl sám.

Rádi byste byli osvobozeni od působení. To přichází ale hodně z lenivosti; každý chce být okem a všichni chcete nazírati a ne působiti.

Znám jednoho muže, nejvyššího Přítele Božího, který byl po všechny své dny rolníkem, více než 40 let, a jest jím ještě. A ten se tázal jednoho dne našeho Pána, zdali chce, aby se vzdal práce a šel si sednout do kostela. Tu mu bylo řečeno ne, nemá tak činiti, má získávati svůj chléb ve svém potu ku cti Jeho ušlechtilé drahé Krve. Člověk

si má vzít mezi dnem i nocí vždy dobrý čas a v tom se pohroužit do hlubiny, každý podle svého způsobu. Ušlechtilí lidé, kteří se mohou obrátit v Boha v čirosti, bez obrazů a tvarů, mají činit podle svého způsobu. A ostatní se mají podle svého způsobu v tom v pravou hodinu cvičit, každý podle svého způsobu, neboť ne všichni můžeme být očima. A pak mají dále konati svoji dobrou práci, jak jim nařídil Bůh, ve velké lásce, v míru a laskavosti podle Boží vůle. Kdo slouží Bohu podle vůle Boží, tomu odpoví Bůh podle vůle člověkovy. Ale kdo slouží Bohu podle své a ve své vůli, tomu Bůh neodpoví podle vůle člověka, nýbrž podle vůle Boží.

Dítka, z tohoto potlačení vlastní vůle zrodí se a vychází podstatný mír, který vzniká z vycvičené ctnosti. A buďte ujištěni, že musí vznikat z vycvičené ctnosti, jinak jest falešný. Vnitřně i zevně musí být cvičen. A mír, který přichází z nitra, ten vám nemůže nikdo vzít.

P. Silv. M. Brait o. P.:

ZPYTOVÁNÍ SVĚDOMÍ PROSTŘED- KEM K OČIŠŤOVÁNÍ DUŠE

Dva způsoby zpytování svědomí.

I.

Abychom poznali, jak jsme daleko v duchovním životě, abychom poznali, čeho se nám nedostává, jaké jsou naše vnitřní překážky, je třeba dobře se znáti. Treba znáti, jaké jsou naše sklony, k čemu nás nejvíce hřích strhuje, co nás nejvíce odvádí od Boha.

Obyčejně se koná zpytování svědomí podle Desatera. Ale to je jenom jedno hledisko, je to hledisko čistě negativní a ještě ne tak přehled-

né. Zpytování na příklad podle sedmi hlavních hříchů nám ukáže, který je hlavní zdroj našich hříchů, protože hlavní hříchy nesou s sebou celou rodinu hříchů příbuzných.

Ještě dokonalejší jest dívati se na dokonalosti Boží a zpytovat také podle ctností, abychom věděli jak ještě máme daleko, co nám ještě chybí.

Všechny hříchy vlastně vycházejí ze sebelásky, která se nechce podrobiti Bohu a uznati jeho svrchovanost a proto jde za svou trojí žádostivostí.

Sedm hlavních hříchů jest rozdělení těchto žádostivostí po všech oborech pozemských hodnot, k nimž nějak může lidské srdce přilnouti. Každý z nich je pak opravdovou matkou mnohých jiných hříchů. Když se nám podaří vypátrati kořen a zdroj hříchů, je již snazší s nimi bojování.

Pýcha na příklad nese s sebou hrdost, neposlušnost, umíněnost, chvástavost, všetečnost, svárlivost, přetvářku.

Lenost: nechť k Bohu a božským věcem, marnomyslnost, duchovní zakejslost, a pak ovšem v náhradu zalíbení ve věcech nedovolených.

Závist: nenávisť, pomluvu, donášení.

Hněv: spory, hádky, různice, urážky atd.

Lakomství: přestupky proti lásce, proti spravedlnosti, podvod a klam, lež.

Nestřídmost: necudnost v řečech, nevázanost, smyslnost, hloupost až k zblbnutí.

Smilstvo: zatemnění ducha, nestálost, sebelásku, přilnutí k pozemskému životu, nenávisť Boha a věcí svatých, kněží a Církve, konečně zoufalství.

Protože všechny tyto hříchy pocházejí ze sebelásky, která nedovede na uzdě udržeti trojí lidskou žádostivost, vidíme ihned jenom z prvního letného zpytování svědomí, jak je důležitá pokora. Máme ihned první námět ke zpytování svědomí a očišťování sebe, zda totiž milujeme

více sebe nežli Boha anebo více Boha nežli sebe. Kdo dobře zpytuje svědomí, řekněme podle hlavních hříchů, vidí na prvý pohled jasně, kam by jej mohl takový hřích, i když ihned není těžký, uvrhnouti. Tak na příklad ješitnost není těžkým hříchem, ale vyrůstá z pýchy, která nakonec dovede Boha zraditi, jak jsme viděli u tolika kacířů, kteří jenom z pýchy se nechtěli podrobiti úsudku Církve.

Ale i mezi hlavními hříchy po sobě je veliká souvislost. Tak na příklad pýcha plodí duchovní nechť čili acedia.

Neuznáváme omyl kvietistů, že je nedovolené, ba škodlivé vůbec uvažovati o sobě, třebaže ve zpytování svědomí. Odvolávají se na to, že prý nemůžeme proniknouti svou duší a že se máme spíše věnovati myšlence na Boha než na sebe. Oba důvody jsou neudržitelné. Právě proto, že se neznáme a nemůžeme se dokonale proniknouti, musíme aspoň učiniti všechno, co je v našich silách, abychom aspoň jaksi mohli sebe proniknouti. A čím více sebe poznáme, tím více se pak můžeme přivínouti k Bohu, neb poznáme svou ubohost a slabost, která potřebuje opření o Boha. Za druhé se tím vyhneme zehmotnění duchovního života, jak to činí skrupulanti, kteří vidí jenom materiálně hřích, kteří jej nevidí v jeho formalitě, totiž v urážce Boží a v jeho kořeni. Třeba uchopiti hřích za jeho kořen, abychom mohli proti němu vítězně bojovati.

Když se člověk dobře zpytuje podle hlavních hříchů, přijde snadno na svůj hlavní hřích, na svůj hlavní sklon a na svou prvou a základní chybu.

II.

Ale tato forma zpytování svědomí je jenom pasivní. Není dokonalá a je třeba doplniti zpytování svědomí podle ctností.

Bez milosti nemůžeme ničeho. Bůh naplňuje

každého člověka dobré vůle svou milostí. Každý ale má zvláštní milost od Boha, každého si Bůh přitahuje zvláštním způsobem. Každý list je jiný a každá duše má své zvláštnosti. Některé duše jsou přitahovány k Bohu svou inteligencí, jiné vůlí, jedny Mu dají horlivý apoštolát, jiné zase by nejraději seděly celý život u nohou Páně. Třeba poznati, kam nás volá Bůh, ne abychom tento nadpřirozený sklon potírali, nýbrž abychom jej vypěstovali, zdokonalili, abychom spolupracovali s milostí Boží, abychom věděli, co od nás právě Bůh chce, a abychom vybudovali svými dary ono tajemné tělo Kristovo, které se skládá z tolika darů.

V nadpřirozeném pohledu musíme býti svými, nesmíme ustrnouti na šabloně. Máme všichni základní povolání, abychom se stali podobnými samému Bohu.

Stačí projíti ctnosti božské a základní, abychom viděli, jak daleko jsme ještě na této cestě, jak ještě máme daleko k dokonalosti.

Uvidíme, jak žijeme z víry, jak je silná naše naděje, jak se dovedeme přenášeti ve své lásce k bližnímu přes nedostatky, zda dovedeme dáti Bohu všechno, i to nejtěžší, čeho od nás žádá.

Je dobré také uvést pozornost zpytování svědomí na poměr vnitřního k vnějšímu, zda náš vnější poměr odpovídá vnitřnímu snahou hlubokého náboženského života, zda i ve vnějším životě je v nás všechno uspořádané, abychom neuváděli v posměch duchovní život.

Když dobře prohlédneme své nitro zpytováním svědomí, uvidíme, jak ještě musíme mnohé napravovati, doháněti, jak musíme ještě mnoho se umrtvovati, na sobě pracovati. Zpytování svědomí nám přímo určí okolnosti a podrobnosti, ve kterých nejčastěji klesáme a v nichž se musíme míti na pozoru.

Někteří radí zapisovati, kontrolovati. To považuji již za zmechanisování duchovního života.

To musí duše sama vycítiti, jak je daleko, co jí ještě chybí a co musí právě učiniti. Bylo by dětinským chtít se opíjeti nějakými tak zvanými úspěchy, právě tak, jak je nekřesťanské dáti se odraditi neúspěchy a říkati, že jsme stále stejní. Rozhodněme se statečně a konkrétně, co chceme, a modleme se a odpírejme, křižujme své sklony, které nás k chybám vedou, a uvidíme, že v srdci našem je větší pokoj, více klidu a lásky, že se chováme k představeným pokorněji, k bližnímu laskavěji a k Bohu důvěrněji. To je barometr zpytování svědomí.

P. M a g. M e t o d H a b á ň O. P.:

ČINNOST DUŠE

Činností se dostává člověk k svému zdokonalení. Pokud člověk něco potřebuje, vyvíjí ze sebe činnost, aby toho dosáhl. Nedostatky, požadavky, touhy duše prozrazují, že člověk nemá v sobě vše, co potřebuje, aby byl šťastný a dokonalý. Je mu dána možnost činnosti, kterou může v sobě uskutečnit, co nemá. Činností se tedy člověk dostává jako kroky své duše k dosažení cílů a k vyplnění svých nedostatků a tužeb duše. Proto nelze žít člověku bez činnosti, nemůže býti bez ní šťasten; duše lidská, zvláště bez činnosti, se ocitá v propasti svých temnot, možnosti svých nedostatků, bídy, ve svém hladu a žízni po štěstí a lásce, po radosti a přátelství.

Jakákoliv hodnota života, zdokonalení sebe, větší vzrůst duchovní, větší radost, větší štěstí je dílem určité činnosti. Proto je člověk vybaven od přirozenosti a tedy od Boha, původce přirozenosti, tak mnohonásobnou schopností činnosti. Činnost je pro život lidský pohybem života, bez ní život se zastavuje a umírá.

Každá činnost, shodná s lidskou přirozeností,

je zdrojem blaženosti a zdokonalení, ovšem ve svém poměru. Dokonalejší činnost jí přináší více, nedokonalá nebo nižší činnost méně.

Mnohonásobné schopnosti a síly v člověku pobádají ho přirozeně k činnosti. Nelze býti vlastně ani na chvíli bez jakékoliv činnosti; pracuje buď mysl nebo vůle, pracuje srdce svými touhami a city, sympatiemi nebo odporem, nebo fantasie se svými odvážnými stavbami představ a jejich spojováním, nebo člověk vykonává zevnější práci, jíž uskutečňuje, co bylo a je v jeho nitru. (Nemluvíme ani o činnosti biologické lidského organismu). Duše lidská je tedy stále zaujata a hledá stále nové možnosti k činnosti, zvláště u člověka tvořivě nadaného.

Smysl této mnohonásobné činnosti v člověku je, dosáhnouti plného rozvoje života, uplatnit životní síly a duchovní schopnosti, získat si jimi duchovní bohatství, potřebné jako strava duše pro její duchovní hlad a žízeň po pravdě, dobru a blaženosti; činností má člověk dosáhnouti svého cíle, vyplnit celý svůj smysl a dospět i k poslednímu cíli lidského života. Činnost je vlastně nutně připojena k hledání a dosažení posledního cíle, to jest plné blaženosti lidské, a poněvadž rozsah lidské duše v poměru k blaženosti je nezměřitelný, proto má tolik schopností a možností rozvíjet svou činnost, aby si plnila propasti svých tužeb a vzdechů, své bolesti a naděje. Ubohý je člověk, nedovede-li všechnu tuto schopnost a celý pohyb své duše obrátit pravým směrem. Mnohonásobná aktivita a projevy duše dovedou pak jíti svým směrem, bez jednotného cíle, roztrhávají náklonnosti duše na všechny strany, a tak je obětován pokoj a radost, ucelenost a soudržná spolupráce vnitřní. Rozpoutaný živel projevů a činností je pak i protichůdný a dovede ničit nitro lidské, dovede pohltit sílu vůle a orientaci poznání; protichůdnost činnosti dovede být někdy hrubá, že odnímá naprostou pevnost

a jistotu, ničí základ klidu duše. Protichůdnost a neuspořádanost vnitřní činnosti je podporována i tím, že se člověk rodí s porušenou přirozeností, v níž jsou veliké nesnáze a překážky pro čistou duchovní činnost, pro duchovní schopnost vidět a poznávat duchovní a Boží věci. Mysl je zatemněna, vůle je slabá, nižší část člověka brojí proti vyšší a neposlouchá snadno vedení vyšší části. Soulad je tedy porušen a nesoulad se zvětšuje, nepracuje-li člověk na tom, aby sjednotil své síly a schopnosti a svou celou práci na vytvoření nového souladu. V novém upravení má zase vládnout vyšší stránka nad nižší a vyšší stránka rozumu a vůle má být poddána Nejvyššímu, pro jehož poznání a lásku dostala své možnosti.

Smysl duchovní činnosti rozumu vůle i nižších projevů (na příklad pudové a vášnivé činnosti) záleží v tom, že každá z těchto přirozených možností síly a činnosti je upotřebena a přímo zapřažena do služby Nejvyššího cíle života a s ním spolu do uplatnění sebe v bezprostředních pracích a cílech. Je-li vše, co podnikáme, spojeno a skloubeno do jednoty řádu, vycházejícího z posledního cíle, pak i denní práce a uskutečňování poslání a povolání dostává svůj vyšší ráz správné činnosti, která má platnost pro věčnost a nese hodnoty a ovoce dobré činnosti. Taková činnost a práce je pramenem radosti a zdokonalení a plní svůj smysl.

Jde však i o činnost vnitřní, i ta má být pramenem štěstí a blaženosti. Vnitřní činnost mysli, vůle a jiných schopností vyžaduje na člověku úsilí, neboť jen úsilím se dopravuje k duchovní činnosti. Duchovní síla a činnost roste, pokud se uvedou do činnosti zvláště obě nejvyšší schopnosti rozumu a vůle.

Mnohonásobná činnost, jíž je člověk schopen, má být použita v duchovním řádu, takže vše, ať člověk koná cokoliv, může a má být výrazem

duchovní stránky přirozené i posvěcené milostí. Všechna krása lidské duše, přirozená i nadpřirozená, se má projevit v činnosti a v práci. Přirozená krása duše záleží v tom, že je podobna Bohu, je schopna poznávat Boha a jeho díla, aby z nich uvažovala o velikosti a vznešenosti Boží moudrosti a lásky a tak se spojovala podle své nejvyšší stránky s Bohem, svým původcem a cílem. Duchovní stránka člověka je schopna vydat i duchovní smýšlení a jednání, je schopna duchovní lásky a přátelství, je schopna porozumění a sdílnosti, dovede rozdávat svou činností z hlubokého pramene duchovního bohatství, pokud je Bůh duši dal od přirozenosti.

Nadpřirozená krása duše záleží v tom, že podobnost s Bohem v milosti je tak vlastní, tak dokonalá, že duše je dítkem Božím, že nese na sobě odraz krásy Věčné Moudrosti a Věčné Lásky. Je jí sděleno bohatství otcovského domu, má v sobě náplň Božích darů. Z této nové krásy odráží se v ní odraz v její mysli nového poznání Božího, ve vůli nová větší láska, účast na lásce Boží, v jiných schopnostech síla a schopnost nadpřirozená.

Takto vybavena Božím bohatstvím, může duše přetvořiti svou činnost v novou, dokonalou činnost duchovní, ve které se projevuje v duši Boží krása a síla. Taková duše má ve svém jednání něco, co vysoko vyčnívá nad lidsky ubohé jednání člověka, zůstane-li pouze na své přirozené základně, zůstane-li při zemi a nedovede-li se obírat ničím než věcmi této země. Podle této nadpřirozené úpravy a výbavy dostává člověk vznešený úkol žít a jednat jako dítko Boží, připodobnit se Synu Božímu, Kristu, který je přirozený Syn Boží a tedy jako Věčná Moudrost je nejvyšším vzorem a též pramenem nadpřirozené krásy a velikosti. Kristus jako člověk je nejlépe upraven a zařízen podle velikosti těchto darů, plynoucích z jeho Boží přirozenosti.

Duše lidská touto účastí se dostává do nového a dokonalejšího pohybu života a činnosti. Žije v ní podle nejvyšší a nejkrásnější stránky života duše, zrcadlí se v ní život Boží. Smysl a cíl činnosti dospívá k svému vrcholu. Nemůže duše vykonat nic lepšího a krásnějšího, než když podle svých darů Božích v sobě poznává Boha, ctí Boha, miluje nekonečnou dobrotu Boží, vzdává nejvyššímu Majestátu slávu a čest, bojí se Boha, doufá v Bohu, obrací k němu své touhy a nedostatky, plynoucí z propasti vlastního bytí. Rozlévá-li se světlo Boží do celé duše a láska Boží do každé součásti lidské bytosti, duše a oživené její tělo se pohybuje ve světle a v lásce k Bohu i k bližnímu. Jasní se duševní obzor, chvěje se cit duše a silná je její vůle ve službě Boží a ve službě bližnímu.

Rozpětí možnosti takové činnosti jde až k dosažení svatosti, v níž září čistota a výsost duše, nepromíchané ničím nižším, než je sama, ale naopak spojené s Bohem pramenem vší záře a čistoty.

Ve svatosti se duše i upevňuje ve svých dříve vrtkavých a měnlivých dispozicích vnitřních, že jedná vždy tak, aby to bylo ke cti Boží. Každá slabost a hřích je profanace této úpravy a tohoto upotřebení činnosti pro službu Boží.

Chce-li duše prospívat v duchovním životě, má uvádět stále do pohybu své schopnosti, obdařené Božími dary. Odtud duchovní život vyžaduje stálé činnosti a úsilí předně negativního, aby odstranila hříchy a překážky a vše, co zdržuje na postupu k Bohu. Za druhé pozitivní, kterou opakovaným úsilím v dobré činnosti, podrobené cti Boží, vzrůstá duchovní síla v každé schopnosti, vzrůstají ctnosti.

Bez této soustavné aktivity duše nepostupuje. Neodstraní-li všechny překážky, bude stále trpět neúplností v duchovním životě. Nevypěstuje-li si pořádně jednu ctnost, nemá v sobě vlastně

žádnou, neboť duchovní síla je jednotná. Je-li duše slabá v některé věci, po některé stránce, je slabá ve všem.

Boží pramen a zřídlo činnosti v duši je tajemné a hluboké, ale rozvádí svou sílu a životní mízu do všech schopností lidských, aby člověk žil a jednal podle velikosti Božího pramene v sobě.

Skrytým zdrojem všech pramenů a vší životní síly v duchovním životě je Duch svatý sám, který se usídí v čisté duši jako ve svém chrámě. Duše posvěcené pudí k činnosti a pomáhá jim, podporuje je, dodává jim účasti svými dary, aby z nich učinil nástroje nejen lidské, ale nadlidské činnosti a tím i blaženosti a ovoce dobrého jednání.

Duchem svatým a jeho dary je vedena lidská činnost k nejvyššímu vrcholu dokonalosti jak podle mysli v moudrosti, umění a rozumění, tak podle vůle v síle a statečnosti, pak v zevnějším jednání a v poměru k Bohu. V tomto zvláště činí duši něžnou darem zbožnosti vůči Otci nebeskému.

V Duchu svatém není ani stopy v lidské duši po prázdnotě a netečnosti, po omrzelosti a nudném trávení dnů života; život je naplněn účastí na Božím životě a na Boží věčné činnosti, v níž je Bůh věčně blažen a k jejíž účasti stvořil a povznesl i člověka. Je-li co menší než Bůh a jeho život, není to pro duši lidskou trvalý a uspokojující pramen.

Duše, ať jsou na začátku svého duchovního života nebo ať jsou v něm pokročilé, mají upotřebit své schopnosti a síly, používat jich a rozvíjet jejich duchovní sílu ve službě Boží, aby byla celá bytost podřízena Bohu. Bez úsilí a činnosti ani nejhlubší projevy smutku nebo touhy duše po životě neznamenaají nic pro dosažení cíle života. Vše plyne nadarmo, není-li to podřízeno Bohu, a duše si musí s bolestí uvědomovat ubíhání života, prožitého nadarmo. Skryté

a tajemné jsou zdroje činnosti lidské, ale patrné jsou blažené její výsledky a ovoce, jak naznačuje Kristus: „Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni; blahoslavení čistého srdce, neboť budou Boha vidět; blahoslavení kající, neboť budou potěšeni.“

K. R e b a n :

BÝTI BOŽÍMI A ŽÍTI Z BOHA

Toť odpověď k otázkám: Jaká musí býti katolická osobnost? A co má katolík tvořiti ve svém životě? To je podstatný úkol, jenž určuje hodnotu katolíka a jeho života. Posvěcovati sebe a posvěcovati svou osobností i prací celý život, uváděti sebe a svůj život do živého spojení s Bohem, vložití sebe a své prostředí v půdu Boží, uvéstí je v živé království Boží - toť naše věčné, vždy nové a nové poslání.

Prostě řečeno: je to živá víra, jež je naší povinností. Díky Bohu, dnes chápeme, že tomu tak býti musí. A průbojně a čistě dere se toto klíčící poznání a konání z hlubin srdcí do životního celku. Katolické pravdy a milost Boží nejsou pouhou dekorační součástí - kusem parádního nábytku v saloně - života. Ani nejsou pouhým symbolem, přijatým anebo smluveným, ani charakterem, ježž jsme si dali vtisknouti, abychom se jím lišili od ostatních. Chybovali jsme, dokud jsme si mysleli, že zbožnost a duchovní život jsou jedním ze mnohých úseků, stránek života, že se budou věčně vznášeti před námi jako vznešený program a jakási zbožná touha, před jejímž opravdovým a důsledným uskutečněním jsme se pojistili náboženskou prostředností v praxi. Až na dno duše svítí jasné poznání, že pravá zbožnost a pravé křesťanství jsou život sám, jehož jediným a veškerým obsahem a živlem je Bůh sám

skrze Krista, Církev a svátosti. Toť totalita katolického života, do důsledků prožitá theocentrika a christocentrika.

Pokoušíme se naznačiti hlavní složky a síly takového života.

Bůh v nás a my v Bohu. Vědomí toho a důsledky toho jsou základem duchovního života. Jako by mimochodem, ale není to něčím vedlejším, připomínáme, že není náhodou, říkáme-li: my v Bohu, nikoliv: já v Bohu. Křesťan nevidí sebe osamocенého, neztrácí pro své Já ostatní skutečnosti se zřetele, nýbrž od počátku vidí sebe pouze jako částčku celku, jako jeden úd celého Těla - Církve. Společně, ve spojení s Církví se modlí, žije, tvoří.

Nuže, je třeba prožívatí sebe jako skutečný a živý úd Těla Kristova. Žiji, ale nežiji již já, žije ve mně Kristus - tím nevyjadřuje Apoštol teprve vrchol jakési prazvláštní mystické zkušenosti pouze jemu vlastní, nýbrž naopak základ, který v nás klade Bůh sám svou milostí a jehož objevení v sobě musíme prožívatí jako počátky opravdového křesťanství.

Je to vzácným darem Božím, jestliže dnes opět jasně poznáváme, prožíváme a zužitkujeme základní pravdy: Člověk je dílem Božím. Křesťan je dítkem Božím, údem Těla Kristova, ratoolestí Jeho kmene. Duše v milosti Boží žije z Krista a v Kristu. Tento prazáklad a prapůvod nadpřirozena a božského živlu v nás zjednáváti, uchovávatí a zesilovatí - toť nejvyšší úkol duchovní péče, jak ji Církev koná skrze své kněze a duchovní prostředky, ale také nejprvnější úkol každého, kdo chce býti křesťanem v duchu a v pravdě, ne pouze vnější příslušností. Skrze Církev a skrze Krista jsme věnováni, zasvěceni Bohu, s Ním spojení, v Něho vloženi. Důsledkem toho musí býti ustavičný život v milosti posvěcující a vzrůst v ní.

Výchova k tomuto vniternému zjednodušení,

oproštění, k tomuto odumření světa je jistě úkol velmi těžký. Ale což není křesťanství náboženstvím kříže, opakem všeho světského? Nebylo by přátelství se světem nepřátelstvím s Bohem? Zcela důsledně a věrně musíme čekatí takový vývoj, že křesťanství bude vždy víc a více vzdáleno a odloučeno ode všeho, co je z tohoto světa. A není ani nemoudrostí ani nevýhodou, jsme-li vždy připraveni na duchovní i fysické ztráty a strasti.

Život z Boha a s Bohem je vůlí Boží a naším určením. Duše, jež si náležitě ujasňuje tento cíl, tím bolestněji si uvědomuje, jak jsme se Bohu odcizili, Jej s trůnu sesadili a nahradili lidskými měřítky. U vědomí toho musí býti křesťanský život pokáním, smírem a náhradou za pohrzenou lásku Boží, za pošlapaná a zneuctěná práva Boží. Nestačí pouze tu a tam drobný skutek kající. Celý život v duchu pokání a smíru - to patří k prvním povinnostem křesťanovým, abychom odvrátili Boží tresty a dobyli milosti pro duše ohrožené. Křižují se tu dva směry lásky: láska k Bohu setkává se s láskou k bližním; pravé dobro a blaženost, jímž je Bůh, a hrůza ztráty Boha, v níž vězí tak mnoho z lidských věcí.

Vycházíme-li v duchovním životě křesťanském ze skutečného spojení Boha a duše, snadno dospějeme k tomu, že toto spojení se projevuje a upevňuje setkáním myšlenky Boží a lidské, splynutím plamene Boží lásky a plamínku lásky, kterou naše duše miluje Boha. To je modlitba, kterou se modlí nejen nějaké zrnečko mysli a citu, nýbrž celá duše, celý křesťan. Modlitbou se povznášíme vědomě v Boží bytost a život. Tak se nám zjevuje nutnost modlitby, povinnost její, její moc i účinky. Modlitba taková vyslovuje všechnu vlastní bezmocnost a závislost na Bohu, v Němž je všechna moc, z Něhož jediného všechnen život a všechna krása. Vyslovuje také lásku naši k Bohu, Dobru nejvyššímu, jež se prodírá a

snaží se ocitnouti se stále blíž a blíže k Bohu a vždy plněji v Něm. Tento pojem o modlitbě má v sobě tolik krásy a moci, že stěží by se našel křesťan vlažný v modlitbě, kdyby v duši prožil tyto prameny její.

Nejobektivnější modlitbou, t. j. skutečným a neklamným spojením s Bohem, jež nekolísá s našimi náladami, jež uskutečňuje sám Bůh, Kristus skrze Církev, je liturgie. Liturgií je Kristus sám, Církev sama, v celé rozsáhlosti, výši a hloubce Svých modliteb a Své Oběti. Poměr kněze i laika k liturgii musí býti zcela nový zásadně i prakticky. Až dosud zdržovali jsme se na povrchu subjektivní účasti lidské a měli jsme zavřené oči k osobě a k činu Krista, jež jsou duší úkonu obětního ve Mši sv., duší a prvním konajícím činitelem v úkonech svátostí a svátostin a svatých tajemství vůbec. Liturgie, to jest Kristus a Církev ve Svých modlitbách, ve Své Oběti a ve Svém konání posvěcujícím musí se státi duchem, vnitřním obsahem, i vnější formou a zákonem kultu, modlitby, duchovního života.

Na živém stromě této duchovnosti, jímž jest účast na životě Kristově, zraje plné a živné ovoce: skutky, práce jednak mravní, jednak činnostní.

Živá víra, jež směřuje k plnosti Kristově a chce ji v sobě rozvíjeti, se neomezí na minimální zákonnou spravedlnost. Naprosto, bezvýhradně a velkodušně se snaží o mravní dokonalost. Budiž zde hned řečeno: snad vnější projevy této snahy nejsou ani nemohou býti něčím zvláštním, mimořádným. Ale ve svém nitru tají krásu: v pohnutkách, ve smýšlení, v úmyslech, v lásce, tedy v tom, co je duší každého činu, je jejich velikost a dokonalost; z nitra bude pronikati také navenek, kde k tomu si najde cestu. Ctnost do všech důsledků, všestranná a směrem k Bohu neohraňovaná - takové jsou mravní důsledky a důkazy onoho duchovního života, jaký roste na kmeni

Kristově. Ne pouhá morálnost, nýbrž rozkvět křesťanské askese musí ověřovati zdravé duchovní základy vniterné. Vše uvádí se na vztah k Bohu. Tím se posvěcuje celý a veškerý život. Taková ctnost je vpravdě vnitřní, nadpřirozená, nadprůměrná. To znamená mravní obnovu, protože Kristus z duší proniká jejich vnější činnost a prostředí. Z vnější povinnosti, diktované zákonem, stává se vnitřní, takřka samočinná láska. Všecko kypí milostí, všechno má na sobě stopy přítomnosti a působení Ježíše Krista. Tak se duchem křesťanským posvěcuje všechna lidská práce, všechny lidské radosti a žalosti v samotě a v manželství, v úřadech a povoláních, všude, kde křesťan tvoří. A kdyby tvořil sebe drobnější skutky ve své chudobě a prostotě - je to vždy něco velikého, kdykoli dává v to splývati svému zapojení v Krista.

Živá víra nezbytně se jeví skutky víry, zbožnosti a lásky a to ve slohu co nejsmělejším, co nejhrdinnějším. Kde živá víra, tam činná láska. A katolictví je činnou láskou, má jí býti a to až do krajností. Tu jsme u nejvlastnějších kořenů a cílů Katolické akce. Je to čin a obět pro to, by vše žilo pro Boha, s Bohem a podle Boha, je to posvěcení světa, překonání laicismu a omezených, lidských hodnot, křesťanstvím, Bohem samým.

Chápeme a povlovně vrůstáme v Tajemství Církve. Je v nás vědomí totožnosti se všemi, kdo jsou Kristovi, odpovědnost za duše bližních. To jsou úsvity duchovního i hmotného milosrdenství, výboje Božího království v blízkou i v dáli, apoštolát. Kdo se osvobodil z náboženského atomismu a dovede se modliti a Bohu sloužiti v duchovní jednotě a pospolitosti, přistoupí také k jednotné a společné práci o nejsvětější cíle. Z liturgie vede přímá a krátká cesta do Katolické akce.

Zbývá-li co dodat, bylo by to, že díky Bohu, všechno, o čem zde řeč, je nikoli teorií a zbožným

přáním, nýbrž projevem věčně mladého katolic-
tví, jak je prožíváno v nejrůznějších oblastech
katolické Církve. Protože všechny tyto projevy
jeho objevují se tak nápadně a mocně, lze za to
míti, že tu je při práci síla Boží sama. Tím záva-
znější je pro nás, abychom spatřovali v těchto
vlastnostech vůli Boží a vší silou je uskutečňo-
vali.

P. R e g i n a l d M. D a c í k O. P.:

DOGMA ZÁKLADEM ZBOŽNOSTI

Snad by se na první pohled zdálo, že mezi dog-
matem a křesťanskou zbožností možno jen stěží
hledat vnitřní spojitost. Katolické dogma je věc
víry, předmět rozumu. Je to holé, teoretické vy-
jádření pravdy, která je obsahem víry. Může být
proto snad předmětem hloubání rozumového, ale
jaká je tu spojitost mezi stroze formulovaným
článkem víry a třebaš i jeho obsahem a křesťan-
skou zbožností, která je záležitostí srdce? Člověk
zbožný ovšem přijímá všechna dogmata, v něž
věří. Ale v tom se vyčerpává veškeren jeho vztah
k nim. Nábožnost je ctnost mravní, nikoliv roz-
umová, a ta přece určuje náš vztah k Bohu. A ná-
božnost sídlí ve vůli, nikoliv v rozumu, kdežto
články víry jsou záležitostmi rozumu jakožto kon-
kretní vyjádření křesťanských pravd. Můžeme
proto vůbec mluvit o poměru mezi katolickým
dogmatem a duchovním životem?

Tak smýšlejí ti, kdo vidí v katolických dogma-
tech jen suché, abstraktní vyjádření obsahu víry
a neuvážili, a zvláště nezakusili nikdy, jak dogma
obohacuje duchovní život. Jejich zbožnost je ná-
sledkem toho příliš jednostranná, málo křesťan-
ská, protože nevychází z pramenů zbožnosti křes-
ťanské, jimiž jsou právě věroučné články křes-
ťanské. Ctnost nábožnosti, pokud určuje vztah

člověka k Bohu, pokud poutá člověka k Bohu na základě vědomí závislosti tvora na Tvůrci, je vlastně společná všem druhům náboženství, není něčím specificky křesťanským. Ano, i v náboženství čistě přirozeném bude ctnost nábožnosti vyjadřovat poměr člověka k Bohu. Jestliže v křesťanském náboženství má ctnost nábožnosti své zcela zvláštní zabarvení, jestliže křesťanská zbožnost se liší od zbožnosti židovské, mohamedánské, a jestliže katolická zbožnost je nadto odlišná od zbožnosti jiných křesťanských náboženských společností, je to právě odlišný obsah víry, který působí tuto různost. Čím hlouběji proto zasáhne katolické dogma do zbožnosti katolíka, čím větší bude mít vliv na utváření jeho duchovního života, tím katoličtější, tím svéráznější bude jeho zbožnost. Ale tím také bohatší a hlubší, protože žádné náboženství nemá tak bohatých a tak hlubokých tajemství víry jako právě katolická Církve.

Jestliže pozorujeme zbožnost věřících a jdeme až ke kořenům různých forem zbožnosti, s nimiž se setkáváme, poznáváme snadno, že jsou tu hlavně dva směry: anthropocentrický a theocentrický. Ti, kdo se ubírají prvním směrem, mají na mysli v duchovním životě hlavně člověka, druzí naproti tomu pohlízejí spíše na Boha. Snad to není na první pohled ani snadné rozpoznat, kterým směrem se kdo ubírá, protože tyto dva směry nejsou výlučné, ale bedlivý pozorovatel brzy pozná, že v jednom převládá myšlenka člověka, ve druhém myšlenka Boha.

Podívejme se na tyto dva směry konkrétněji. Člověk usměrněný anthropocentricky, bude zdůrazňovat poznání sebe v sobě a skrze sebe. Člověk vedený myšlenkou theocentrismu bude usilovat o to, aby poznával sebe v Bohu a skrze Boha. Proto myšlení prvního bude soustředěno na něho samého, myšlení druhého se bude neustále obracet k Bohu. U prvního bude určovat poměr k Bo-

hu ctnost nábožnosti jednoduché, společné všem, kdo jdou k Bohu, u druhého dostane tato ctnost nábožnosti silné zabarvení z jeho pohledu a pojetí Boha. Proto konkrétně řečeno: zbožnost prvního bude značně podobná zbožnosti člověka přirozeného, jeho ctnosti, vypěstované hlavně lidským úsilím, budou se v mnohém podobat ctnostem filozofa, kdežto zbožnost druhého bude zbavena všeho lidského, pokud jen může být lidský skutek zbaven lidského, a bude se podobat ctnostem Božím. To proto, že první se učil ve škole lidské, druhý ve škole samého Boha. První pohlížel na sebe, aby našel v sobě Boha, druhý pohlížel na Boha, aby v něm našel sebe a zařídil svůj život podle jeho života, který viděl v něm. Prvním směrem vedou mnohé moderní metody duchovního života, druhým směrem vede středověký způsob zbožnosti, orientovaný silně dogmaticky.

Stačí si všimnout poněkud, jak Bůh je vlastním předmětem celé věrouky, abychom pochopili řečené.

První otázka věrouky je otázka Boha a jeho vnitřního života, jak se projevuje v blaženosti nejsvětější Trojice. Není pochyby, že tyto otázky jsou pramenem nejhlubších pohledů, jakých je schopen lidský duch. Poznání Boha, jak se nám jeví ve stvořeném vesmíru a poznání Boha, jež nám podává zjevení, je základem našeho postoje k němu a proto veškeré naší zbožnosti. Když jdeme k tomuto poznání s vědomím, že *dítku náleží následovat Otce*, jak řekl sv. Tomáš, pak nalezneme v pohledu na Boha a jeho vlastnosti nejlepší školu duchovního života. Boží láska a milosrdenství nás naplní důvěrou, v síle Boží všemohoucnosti budeme vidět svou vlastní sílu a odhodlanost, pohled na Boží prozřetelnost zničí v nás všechnu malomyslnost, a když se zastavíme před propastnou hloubkou tajemství nejsvětější Trojice, skloníme v duchu pokory svá kolena. Čím více pohlížíme na Boha, tím se nám stává bližší,

aniž tím trpí v nejmenším naše úcta k němu. A náš duchovní život se zjednodušuje, podobá se stále více životu světců Starého Zákona, jejichž největší chválu vyjadřuje Písmo slovy: Chodil před Hospodinem. To jest: Měl stále Boha na mysli, žil v jeho přítomnosti, Bůh byl středem jeho myšlení a proto všechno ho přitahovalo k němu tajemnou přitažlivostí velikosti a lásky.

Věrouka však nejedná pouze o Bohu. Také tvorstvo, andělé a člověk jsou jejím předmětem. Otázka svátostí, milosti, otázka posledních věcí člověka a mnohé jiné nejsou nikterak podružné v katolické věrouce. Je možno pak tvrdit, že Bůh je jediným předmětem věrouky a že zbožnost, orientovaná dogmaticky, postaví Boha do středu lidského myšlení a právě tak do středu lidské činnosti?

Je sice pravda, že katolická věrouka obsahuje celý soubor různých otázek, zdánlivě různorodých, ale ve skutečnosti všechny tyto otázky je třeba v dogmatice chápat v jejich vztahu k Bohu. Uvažuje-li dogmatik o stvoření a tvorstvu, pak jen potud, pokud má stvoření a tvorstvo úzký vztah ke svému Tvůrci. Pohled dogmatiků na dílo Boží je vlastně pohled na Boha v jeho díle. Chápe-li jinak svůj úkol, pak bude spíše filosofem, geologem, anthropologem, biologem, ale nikoliv theologem. Zkoumá-li však jako theolog vztahy tvorů k tvůrci, jak se jeví ve stvoření, zkoumá-li v člověku otisk samého Boha, k jehož obrazu byl člověk stvořen, vidí-li v andělu nejvyššího ducha stvořeného, jenž chválí Boha a vede vše nižší k Duchu nestvořenému, pak nutně obohacuje tento pohled jeho duši, pozvedá ji k Bohu Tvůrci a učí ji vidět ho jako Tvůrce, jako Stvořitele a udržovatele všeho stvořeného ve všem, i v nejmenší buňce posledního láčkovce.

Je třeba zdůrazňovat, jak nesmírně obohacuje náš duchovní život myšlenka Boha v Ježíši Kristu? Již zběžný pohled na jeho mravní život je

zdrojem velkého posvěcení člověka. Což teprve, když se odváží duch ponořit v tajemství jeho hypostatického spojení, když se zhloubá nad jeho intimními vztahy k Otci a Duchu svatému, když se pokusí alespoň poněkud poodhalit roušku tajemství jeho vykupitelského díla. Pak teprve se nám zjeví osoba Ježíše Krista v celé své velikosti a člověk se pokloní tajemnému spojení božství a člověčenství v jednotě osoby Slova věčného Otce.

Nauka o milosti a o svátostech vyvolává v duši myšlenku na působení Boží na duši a na přebývání Boha v duši spravedlivého. Čím hlouběji člověk proniká tuto část katolické věrouky, čím více žije ze svátostí, které jsou pravidelnými zdroji milosti a čím intenzivněji prožívá Boha, přebývajícího na dně duše skrze posvěcující milost, tím rychleji se blíží k oněm vrcholům duchovního života, jež zůstanou provždy neznámé člověku tohoto světa. Je to právě neznalost bohatství a krás, jež obsahuje nauka o milosti, jež působí, že tolik duší se nemůže rozletět k výšinám svatosti. Kdo jednou usměrní svůj duchovní život na základě vědomí Božího dětství, které s sebou přináší posvěcující milost, zakusí velmi brzy blahodárný vliv tohoto vědomí a pozná velmi jasně, co to znamená život dítky Božího, pro něž Bůh je Otcem.

A konečně, kdo by pochyboval o tom, že dogmatické hledisko otázky posledních věcí člověka je nesmírně důležité i pro duchovní život. I tu je ústřední myšlenkou Bůh jako odplatitel, jenž dá spravedlivě každému podle zásluhy. Těm, kdo žili podle Božího zákona a vedení rozumu zjeví se jednou ve slávě a věčné blaženosti, aby je přijal, jak přijímá otec své děti, těm pak, kdo jím pohrdali a šli cestou rozkoše a hříchu, ukáže se v majestátu soudce, aby byl po celou věčnost trýzní jejich duše.

Tak Bůh prochází celou věroukou a stane-li

se věrouka základem duchovního života, bude postaven na základě nejpevnějším. Nic nemůže tak obohatit věřící duši jako věroučné pravdy, zvláště když se stanou předmětem stálých rozjímání. Proč tak mnozí i zbožní věřící mají tak málo smyslu pro duchovní samotu a sebranost mysli? Protože jejich duše je prázdná, nedovedou se zaměstnat ve chvíli ticha, jejich rozum nemá dosti látky, o které by uvažoval. Jejich náboženské poznání, zvláště po stránce článků víry, je příliš chudé. Potřebují naplnit svou duši svatými pravdami, aby mohla z nich žít.

Čím hlouběji se ponoří duše v tajemství Boha jednoho v přirozenosti a trojjediného v Osobách, čím více ho bude vidět v jeho díle a v sobě samé, tím jednodušší bude její život, a čím jednodušší, tím krásnější. Duchovní život, orientovaný jen morálkou, staví před oči člověka stále jen slovo musíš. Duchovní život, vedený dogmatem a proniknutý tajemstvím víry, jde ve znamení hesla: žij v Bohu a z Boha.

Dr. Jan Merell:

LIST K EFESKÝM

Pavlovo poslání (3, 1-13).

Proto (klekám na kolena) já Pavel, vězeň Ježíše Krista, pro vás, pro pohany... Vždyť jste snad uslyšeli o úřadu, který mi byl dán z milosti Boží pro vás, neboť zjevením mi bylo oznámeno tajemství, jak jsem je již dříve krátce napsal. To čtouce, můžete posouditi moji znalost v tajemství o Kristu. V dřívějších dobách toto (tajemství) nebylo oznámeno lidským synům tak, jak bylo nyní zjeveno v duchu jeho svatým apoštolům a prorokům: že (totiž) pohané jsou spoludědici, údy jednoho těla a spoluúčastníky

zaslíbení v Kristu Ježíši skrze evangelium. Tohoto evangelia jsem se stal služebníkem podle daru milosti Boží, která mi byla dána podle působivosti jeho moci.

Mně, nejmenšímu ze všech věřících, byla dána tato milost, hlásat pohanům nevystihlé bohatství Kristovo a objasnit všem, kterak bylo uskutečněno tajemství, jež od věků bylo skryto v Bohu, stvořiteli všeho.

Nyní má být skrze Církev zjevena knížatům a mocnostem v nebesích přenesmírná moudrost Boží. Takový byl odvěký úradek, který vykonal v Kristu Ježíši, Pánu našem. V něm máme odvahu přiblížit se s důvěrou (k Bohu). Skrze víru v něho. Proto vás prosím, abyste neklesali na mysli pro má soužení, jež za vás trpím; jsouť slávou vaší.

Pavel, vězeň Ježíše Krista pro pohany, začíná třetí kapitolu listu modlitbou. Když v předcházející kapitole (11-22) objasnil čtenářům, že pohané jsou, stejně jako židé, povoláni ke spáse a do Církve Boží, pro tuto velikou milost by nejraději klekl na kolena a děkoval za ni Bohu. Zmíniv se však o pohanech, přerušuje modlitbu a ve v. 2-13 popisuje svůj apoštolát mezi pohany a teprve ve verši čtrnáctém dokončuje svou děkovnou modlitbu.¹

Čtenáři listu asi Pavla osobně neznali, ale slyšeli o jeho zázračném povolání k apoštolátu mezi pohany, a toto povolání u bran Damašku jim Pavel v následujícím verši připomíná.

Snad jste uslyšeli o úřadu, který mi byl dán z milosti Boží pro vás. Byl to dar Boží milosti ne tak pro Pavla, jako spíše pro pohany, pro

¹ Je to příklad živého Pavlova slohu. Apoštol se svými čtenáři rozmlouvá. Jedno slovo mu často stačí (jako zde pohané), aby se odchýlil od vlastního tematu, přerušil chod myšlenek a již původní věty třeba nedokončil, anebo se k původní myšlence vrátil až později.

něž z vůle Boží se stal Pavel nástrojem jejich spásy. Tajemství, které bylo Pavlovi zjeveno, apoštol národů hlásá pohanům. Tímto radostným tajemstvím je Boží úrader, aby pohané byli povoláni k jednotě víry a k věčné spáse.

Pavel vylíčil čtenářům v krátkosti toto tajemství již v předcházející kapitole listu (2, 13 násl.). *To čtouce, mohou čtenáři posouditi Pavlovu znalost v tajemství o Kristu.* Apoštol se jí nechce snad chlubit - osmý verš této kapitoly svědčí o Pavlově skromnosti - připomíná-li však svou znalost a proniknutí mystéria o Kristu a povolání všech ke spáse, činí tak proto, aby zdůraznil význam tohoto mystéria i svou vlastní autoritu před čtenáři, kterých osobně neznal.

Tento úrader Boží prozřetelnosti byl až dosud lidstvu utajen a nebylo jej možno poznati, leč skrze Boží zjevení; proto Pavel tento Boží úrader nazývá tajemstvím (*μυστήριον*). Ve Starém zákoně sice proroci předpovídali všeobecnost mesiánského království, žádnému ze čtenářů však ani nenapadlo, že i pohané budou přijati do tohoto království, pouhým křtem, bez přijetí starozákonních předpisů a obřadů. Teprve nyní byl lidstvu zjeven tento tajuplný Boží plán *v Duchu, skrze apoštoly a proroky.* Proroky míní svatý Pavel charismatické hlasatele evangelia v Novém zákoně, o nichž píše později v jedenáctém verši čtvrté kapitoly.

Ještě jednou podává apoštol v několika slovech obsah a takořka definici vznešeného a radostného tajemství: *Pohané jsou spoludědici, údy jednoho těla* (mystického těla Kristova) *a spoluúčastníky zjevení v Kristu Ježíši skrze evangelium!* Krásná to a obsažná definice, která v sobě zahrnuje celou velikost a všechna dobra křesťanství.

Tato dobra byla lidstvu zjevena skrze evangelium, jehož pokorným hlasatelem z Boží milosti se stal Pavel. Není to však Pavel, nýbrž

Kristus, který skrze slovo Pavlovo působí, neboť apoštol je pouze nástrojem milosti Boží. Zamyslí-li se Pavel nad velikostí a vznešeností svého povolání, cítí nutkání, aby projevil svou vděčnost a pokoru k Tomu, který si ho, nehodného, nejmenšího z apoštolů, jenž se nepovažuje za hodna slouti apoštolem, poněvadž pronásledoval Církev Boží (I. Kor. 15, 9), vyvolil za hlasatele evangelia mezi pohany. Čím větší je bohatství milosti a vznešenost tajemství, k jehož hlásání byl apoštol vyvolen, tím více cítí Pavel svou nepatrnost: *Mně, nejmenšímu ze všech věřících byla dána tato milost, hlásat pohanům nevystihlé bohatství Kristovo a objasnit všem, kterak bylo uskutečněno tajemství, jež od věků bylo skryto v Bohu, Stvořiteli všeho.*

Zjevení Božích úradků se stalo skrze Církev, pozemskou to pokračovatelku vykupitelského díla Kristova. A toto zjevení bylo i pro bytosti nadzemské předmětem úžasu: *Nyní má býti skrze Církev zjevena knížatům a mocnostem v nebesích přenesmírná moudrost Boží.*

Takový byl odvěký úradek Boží, který vykonal v Kristu Ježíši Pánu našem, který je středem a vyvrcholením historie a dění světa.

Při vzpomínce na Krista myslí Pavel na rozdíl mezi dobou mesiánskou a předmesiánskou. V Novém zákoně není již oné bázně a hrůzy, se kterou se člověk Starého zákona skláněl před svým Bohem. Víra v Ježíše Krista dodává věřícím *odvahu přiblížit se s důvěrou k Bohu*. A proto křesťané nesmí klesati na mysli, když si někdy ve svém myšlení nedovedou srovnati různá utrpení s Božími plány. I čtenáři tohoto listu, když slyšeli o Pavlově utrpení ve vazbě, byli ve svém nitru zneklidnění a přece i toto utrpení bylo v Božím plánu a bylo dokonce posvěcením Pavlova apoštolátu a prostředkem nových milostí pro věřící. Toto utrpení svolává požehnání nejenom pro Pavla zajatce, nýbrž i pro všechny křesťany, za

něž trpí: *Proto vás prosím, abyste neklesali na mysl pro má soužení, jež za vás trpím; jsouť slávou vaší.*

P. A n t. Č a l a O. P.:

LITURGIE SVÁTOSTI SVĚCENÍ KNĚŽSTVA

V řadě sedmi svátostí dvě poslední, to jest svěcení kněžstva a manželství, tvoří zvláštní skupinu. Prvních pět svátostí posvěcuje člověka jako jednotlivce, dvě poslední posvěcují člověka jako část společnosti. Tyto dvě svátosti jsou ustanoveny k posvěcení dvou hlavních společenských úkolů: úkolu prostředníka mezi Bohem a lidstvem (svátost svěcení kněžstva) a úkolu šířitele lidského pokolení (svátost manželství).

Svátost svěcení zaujímá mezi ostatními svátostmi nejvýznačnější místo svým liturgickým bohatstvím. Při žádné jiné svátosti se nerozvila krása liturgie tak plně, jako při svátosti svěcení.

Od ostatních svátostí se tato svátost liší tím, že se neuděluje najednou, nýbrž postupně; kdo chce obdržeti plnou kněžskou moc, musí postupně projíti sedmi stupni této svátosti. Jednotlivé stupně této svátosti, počínaje od nejnižšího, jsou: ostiariát, lektorát, exorcistát, akolytát, podjáhenství a kněžství.

Všechna čtyři nižší svěcení mají stejné schéma, jež tvoří jádro jednotlivých svěcení; jsou to: napomenutí, odevzdání nástrojů a konsekrační modlitba.

I. Ostiariát.

1. Biskup klade čekatelům ostiariátu na srdce jejich povinnosti: zvonění, otvírání kostela a sakristie a otvírání knihy kazateli.

Z toho je patrné, že ostiář je vlastně vrátný kostela. Tuto službu konali v prvních dobách křesťanství laici; teprve později (v Římě od 3. století) byli ostiáři přiřazeni k duchovenstvu. Úkolem ostiářů je péče o dům Boží a o celé jeho zařízení.

Když biskup mluví k čekatelům ostiariátu o jejich povinnostech, doporučuje jim zvláště dvě ctnosti: péči o majetek kostela a přesnost v pořádku služeb Božích: „Hleďte, aby se z toho nic neztratilo vaší nedbalostí.“ Plněním této povinnosti budou zároveň konat jinou, vyšší duchovní povinnost: svým dobrým příkladem uzavrou ďáblu vstup do srdce věřících a tak otevrou přístup Bohu a jeho milosti.

2. Po tomto napomenutí biskup odevzdává svěcencům klíče kostela, jichž se všichni postupně dotýkají, a při tom jim říká: „Tak jednejte, abyste mohli Bohu skládat účty za ty věci, které se uzavírají těmito klíči!“

Potom vede arcijáhen svěcence ke dveřím kostela, jež mají otevřít a zavřít, a podává jim provaz zvonů, jimiž mají zvonit. Stačí však též zvonění oltářním zvonkem.

3. Závěr svěcení tvoří invitatorium a modlitba; v invitatoriu biskup vyzývá přítomné, aby spolu s ním se modlili k Bohu, aby svěcencům udělil stavovskou milost, potřebnou k vykonávání jejich úřadu; v modlitbě pak prosí biskup za požehnání pro svěcence, vyprošuje jim stavovskou milost: věrnou péči o dům Páně, čímž si mají zasloužit účast na životě věčném.

Už v raném středověku se objevuje názor, že také Kristus Pán sám zastával funkce jednotlivých svěcení. Podle toho názoru tedy Kristus zastával úřad ostiáře, když vyhnal prodavače z chrámu. Tehdy se ukázalo, jak vzorně pečuje o dům Boží a učedníci si vzpomněli, že je o něm psáno: „Horlivost o tvůj dům mne stravuje.“

II. Lektorát.

1. Čekatelům lektorátu připomíná biskup jejich dvě hlavní povinnosti: čtení v chrámě a žehnání plodů: „Lektor má čísti, co káže (nebo tomu, kdo káže), zpívati lekci a žehnati chléb a všechny nové plody.“ Co však lektori čtou ústy, to mají též věřiti srdcem a doplňovati svými skutky, aby mohli učiti své posluchače slovem i skutky.

Úřad lektora se objevuje už ve 2. století a byl vždy ve veliké úctě. Od lektora se vyžadovalo, aby byl vzdělaný a dovedl dobře postřehnout smysl vět a podle toho při čtení správně oddělovat nebo spojovat jednotlivé věty a jejich části. Uvážíme-li nedostatek interpunkce ve starých knihách, chápeme, že k úřadu lektora bylo třeba bystrého ducha, který dovedl správně a rychle proniknout čtený obsah a správně jej pak přednést.

Podle jednoho čtení biskup ve svém napomenutí praví, že „lektor má čísti to, co káže“, to jest nemá říkat nic z paměti, nýbrž to, co chce říci, má říci ve formě čtení. Podle druhého textu (a ten se zdá pravděpodobnější), biskup ve svém napomenutí praví, že „lektor má čísti tomu, kdo káže“. Po čtení bývalo obyčejně kázání, výklad čteného textu. Čtení bylo svěřeno lektorovi, kázání však zase jiné osobě. Lektor tedy předčítal text, jež pak kazatel vykládal.

Mimo to lektor má žehnati chléb a nové plody. I nynější kodex církevního práva mluví o žehnání, vyhrazeném lektorům (can. 1147, § 4).

2. Po napomenutí odevzdává biskup svěcencům knihu, z níž mají čísti a již se všichni dotýkají, a při tom říká: „Přijměte a buďte hlasateli slova Božího a jestliže věrně a užitečně budete plniti svou povinnost, budete míti podíl s těmi, kteří od počátku dobře spravovali slovo Boží.“

3. V konsekrační modlitbě pak biskup prosí, aby lektori vytrvalým předčítáním a studiem slova Božího dospěli k jeho prožívání a tak svým slovem i příkladem vzdělávali Církev.

Podle středověkého názoru Kristus Pán zastával úřad lektora, když v nazaretské synagoze (Luk. 4, 16-17) otevřel knihu proroka Izaiáše a předčítal místo, kde bylo psáno: „Duch Páně na-
de mnou.“ (Iz. 61, 1-2.)

III. Exorcistát.

1. Čekatelům exorcistátu biskup připomíná, že exorcista má povinnost vymítati zlé duchy, starati se o pořádek v domě Božím a pečovati o vodu při bohoslužbě; sami však mají zapuzovat ze svých myslí veškerou nečistotu, aby nepodlehli těm, které mají vymítati.

V prvních dobách křesťanských vymítali zlé duchy prostí věřící, kteří k tomu měli zvláštní charisma. Když pak těchto charismat ubývalo, vyvinul se ve 3. století zvláštní řád exorcistů, jako součást duchovenstva, jejichž úkolem bylo vymítání zlých duchů. Když potom ve 4. a 5. století byl tento úkol svěřen jiným řádům, akolytům a pak kněžím, byly exorcistům přiděleny podřadné úkony, na příklad starati se o svěcenou vodu (aquam in ministerio fundere) a udržovati pořádek v chrámě (dicere populo, ut qui non communicat, det locum). Provádění exorcismu je nyní dovoleno jen těm, kteří k tomu obdrželi od biskupa zvláštní a výslovné dovolení. Poněvadž toto dovolení se smí dáti jenom knězi (CIC can. 1151), exorcista nemůže nyní užívat své moci.

2. Po napomenutí dává biskup svěcencům knihu exorcismů, již se všichni dotýkají, a při tom jim říká: „Přijměte, zapamatujte si a mějte moc vzkládati ruce na posedlé, ať pokřtěné nebo katechumeny.“

3. Potom následuje invitorium a konsekrací modlitba, v níž se biskup modlí, aby exorcisté byli „duchovní vládci“, osvědčení lékaři Církve, provázení milostí uzdravování a nebeskou divotvornou silou. -

Kristus Pán prý vykonával tento úřad, když několikrát vymítl zlé duchy, ale zvláště když osvobodil Magdalenu od sedmi nečistých duchů.

IV. Akolytát.

Oproti předešlým svěcením svěcení na akolytu je mnohem slavnostnější a rozsáhlejší, neboť tento řád má mnohem užší vztah k eucharistické oběti.

1. Čekatelům akolytátu biskup připomíná, že akolyta má nositi svícen se svící, rozžít svítla v kostele, a chystati víno a vodu k mešní oběti. A pak pokračuje: „Nemůžete se líbiti Bohu, jestliže sami nesouce v ruku světlo, sloužiti budete skutkům temnosti a jiným dávati příklady nepravosti... Pečujte bedlivě o spravedlnost, dobrotu a pravdu, abyste osvěcovali sebe i jiné i Církev Boží. Teprve pak budete hodně podávati víno a vodu k Boží oběti, jestliže přinesete jako oběť sami sebe čistým životem a dobrými skutky.“

Hlavní úkol akolytů je: pomáhati jáhnovi a podjáhnovi v přípravě chleba a vína k eucharistické oběti. Akolyté jsou průvodci; mají však nejen doprovázeti vyšší duchovenstvo, nýbrž mu i pomáhati v jeho funkcích. V starších dobách byly funkce akolytů mnohem větší než nyní. V dobách pronásledování nosili akolyté (jako na příklad svatý Tarsicius) Eucharistii nemocným a vězňům.

2. Po promluvě podává biskup svěcencům svícen se svící (zhasnutou), již se svěcenci dotýkají, a při tom říká: „Přijměte svícen se svící a vězte, že jste povoláni k tomu, abyste rozsvěcovali

světla chrámu ve jménu Páně.“ Pak jim podává prázdnou konvičku a říká: „Přijměte konvičku k přinášení vína a vody k Eucharistii krve Kristovy, ve jménu Páně.“

3. Potom následuje invitatorium a tři modlitby, v nichž prosí všemohoucího Boha, aby požehnal své služebníky akolyty, aby roznítil jejich srdce k lásce a milosti, aby je osvětil světlem vědění a mysl zavlažil rosou zbožnosti.

Kristus Pán prý vykonával tento úřad, když prohlásil: „Já jsem světlo světa.“ (Pokračování.)

D o m i n i k P e c k a :

A FORISMY O NEMOCI

Pokračování.

9. — Pomoc, kterou můžeme poskytnouti nemocnému, má svoje meze. A tak jsou chvíle, kdy nemocný se takřka odvrací od lidí a chce býti se svým utrpením sám. A to ne snad jen proto, že ho namáhá hovor anebo že přítomnost lidí mu ukládá určité chování či že nechce býti břemenem: říkáváme sami, že nemocný potřebuje klidu a lékař někdy přímo zakazuje návštěvy. Neboť to jsou chvíle nejtěžší, kdy nemocný prožívá svoji sociabilitu ve zcela jiné, lidem zdravým těžko představitelné oblasti. Chce býti sám, poněvadž se zasubuje se svou bolestí; bolest jest mu bližší než kdokoliv jiný a cokoliv jiného - bolest jest mu nyní družkou, přítelkyní, sestrou. S ní hovoří, s ní obcuje, s ní bdí v nocech bezesných. A jest konečně i třetí důvod samoty - a ani ten není jiný než sociální: nemocný chce býti sám se svým Bohem, neboť Bůh jest poslední a nejvyšší Ty, po němž se vzpíná lidské já, Tvůrce a Pán, Pomocník a Spasitel. A tak i tato samota se jeví jako nejčistší vyznávání lidské sociability, jako vzdychání člověka, tvora dialogického, k Tomu, jenž ho

tvořil k společenství a jenž vložil do jeho srdce hlas volající Abba, Otče!

10. — „Nemocen jsem byl a navštívili jste mne“ bude řečeno v onen den, kdy přijde Pán, těm, kdož budou státí na pravici jeho. „Pane, kdy jsme tě viděli, žes byl nemocen?“ budou se ho tázati v údivu. „Amen, pravím vám, cožkoliv jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili“ odpoví jim.

Kristus je hlava a my údové jednoho a téhož duchovního těla. Kristus jako hlava lidstva je mysticky spojen, ba ztotožněn s bratřími svými. Dobro jim prokázané jest dobro prokázané Kristu samému. A tak je zřejmo, že nemocný nám zpřítomňuje a představuje Krista trpícího. Milosrdná láska a péče, kterou prokazujeme nemocnému, má nejhlubší a nejmocnější pohnutku v myšlence, že prostřednictvím nemocného mírníme bolest ran Kristových. V trpícím se vlastně skrývá Kristus. To vše se může nevěřícím jevití jako zbožná fikce a povzbudivá představa, která má nanejvýš jen nějaký psychologický podklad v tom, že člověk trpící, nemocný, opuštěný a chudý v nás vyvolává vzpomínku na Ukřižovaného. Ne, to není jen sdružování představ: to není jen v mysli, to je také ve skutečnosti. Že Kristus se skrývá v nemocných, jest realita - řekněme mystická. Toho slova zde užíváme ne proto, že by bylo zcela výstižné, nýbrž spíše proto, že nemáme lepšího slova, abychom vyjádřili tajemné, duchovní sjednocení Krista s bratřími.

Nemoc je výstup na Golgotu. Jen sledujte tu vnucující se paralelu! Svlečení, vbití na kříž, krvácení, žízeň, napájení octem a žlučí, úzkost, opuštěnost - zdali to vše se neopakuje v dějství nemoci, není-liž lože bolestným křížem, nezobrazují-liž se na něm duševní i tělesné muky Ukřižovaného?

A v tom je odpověď rouhačům, kteří se táží, proč se Bůh, je-li jaký, neukáže. Bůh se neuka-

zuje: skrývá se v inkognitu bolesti. Ale týž skrytý Bůh se zjeví v oblacích nebeských a přijde s velikou mocí a velebností. A jako ve chvíli smrti Kristovy se roztrhla opona dělicí svatyni od velesvatyně, tak na konci věků padne clona, za kterou se po věky skrýval Syn Boží, a všem, dobrým i zlým, bude zjeveno, že Oslavený jest týž jako Trpící. To bude konec božské skrývačky, která jest jen dílem Božího milosrdenství přízpůsobujícího se naší lidské slabosti - neboť láska k Bohu nám byla usnadněna tím, že Bůh chce býti milován v člověku.

Tajemství svého ztotožnění s trpícími zjevil Kristus mluvě o soudu posledním. Nemocný v naší blízkosti - toť Boží výzva k činům lásky. Nemocný jest vyslanec a zástupce Kristův: v něm a skrze něho vystupuje naše láska nad hvězdy. Nemoc pak jest nejvyšší čest, jaké se může dostat tvoru lidskému: proto velké a Boha milující duše volaly, aby přišla, a když přišla, prosily, aby neodcházela.

11. — Nemoc je trápení. A může býti i trestem. „My zajisté trpíme, co jsme si zasloužili, ale on nic zlého neučinil“ - tak vyznával lotr na pravici Ukřižovaného.

Je možno trpěti filosoficky. Je možno trpěti ďábelsky. A je možno trpěti křesťansky.

Filosof - jak slovo samo naznačuje - člověk vedený láskou k moudrosti - měl by se snažiti, aby odhalil skrytý smysl bolesti a přijal nemoc s klidem a vyrovnaností člověka, který umí všecky věci uvést ve správný vztah. Takových filosofů není mnoho. Zdá se, že jest něco jiného filosofovati o nemoci a něco jiného filosofovati v nemoci. Přemýšlí-li někdo o nemoci sám nejsa nemocen, upadá v podezření, že bude mluvit jako slepý o barvách. A mudruje-li někdo o nemoci v nemoci, je možno, že je příliš zaujat svým utrpením a že to, co říká, je vnukáno bolestí jako bylo proklínání Jobovo. Ať je to jakkoliv, zdá se, že zna-

kem filosofa jest klid a jakási povznesenost - to je zřejmý odkaz Stoy a její nauky o apathii. Filosoficky trpí, kdo dospěl k jakési necitnosti, takže dovede pohrdati bolestí. To je ovšem nadprůměrné a nadlidské, byť ne nemožné. Od tohoto způsobu utrpení jest již jen krok k utrpení ďábelskému. Již ta pyšná povznesenost filosofů má cosi příbuzného s pýchou toho, jen vzkřikl: *Non serviam!* Ďábel trpí. Trpí marným a neukojitelným zoufalstvím pro ztrátu Boha, od něhož je na věky odloučen.

Pohrdati bolestí - to je nadlidské. Zoufati si z bolesti je ďábelské. Ale přijímati bolest - to je křesťanské. Křesťan vítá bolest jako návštěvu Boží v duši. V mluvě našich věřících předků jest nemoc navštívení Boží. Bůh přichází, aby získal duši člověka, duši, která mu byla odcizena nevěrou, lhostejností a hříchem. Nemoc je ruka podaná k smíru. Ale není smíru bez očisty. A není očisty bez pokání. A to je první postoj křesťana k nemoci: trpěti za své hříchy. Nemoc je především výzva k pokání. A poněvadž nikdo není bez hříchu, není také nikoho, kdo by takto neměl rozuměti kročejům bolesti ve dnech nemoci. Svě veliké záměry tvůrčí může Bůh uskutečniti i bez nás, nikoli však své záměry spasné. „Ten, jenž tě stvořil bez tebe, nespasí tě bez tebe“ praví svatý Augustin. Pokání jest úkon člověku nejvlastnější a nejpriměřenější. Pokání - to jediné, v čem se Bůh nemůže takřka obejít bez člověka.

Jest však možný ještě jiný způsob, jak křesťan přijímá nemoc. Může ji přijímati nejen jako jedinec, nýbrž i jako úd mystického ústrojenství, jehož hlavou jest Kristus. Není samoty v řádu duchovním. Řád duchovní jest jednota všech se všemi v Kristu Ježíši. Jsme všichni údy jednoho těla duchovního. Prospěch jednoho údu jest i prospěchem údů ostatních. Modlitby, oběti a dobré skutky jedněch prospívají druhým. „Každá duše, která se povznáší, povznáší svět“ praví Eliška

Leseurová ve svých *Lettres sur la souffrance*.

Jest to jako ve spojitých nádobách: co se děje v jedné, děje se i v ostatních. Je možno trpěti za sebe. Ale je možno trpěti i za jiné. Obětovati své utrpení za blaho a spásu bratří. Kdo trpí křesťansky, trpí ne jako osamocený atom, nýbrž jako úd tajemného společenství, jehož hlavou jest Kristus. Tato zástupnost utrpení jest veliké tajemství, jež jest jakoby reflexem zástupného utrpení Kristova. Křesťan - Kristovec jest přece druhý Kristus.

I po vykonání díla vykupitelského má Kristus podle úradku Božího trpěti ve svém těle mystickém, aby se mu Církev připodobnila i v utrpení. V tom smyslu píše svatý Pavel Kolosským: „Nyní se raduji z utrpení pro vás, neboť vyplňuji na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, jímž jest Církev.“ (Kol. 1, 24.) Nemocný člověk jest člověk nečinný. Ale jeho vnější nečinnost může býti provázena mocnou činností vnitřní. Jeho slabost může býti silou, trpí-li za bratry, podle slov Pavlových: „Neboť když jsem sláb, tehda silen jsem.“ (2 Kor. 12, 10.)

12. — Jsou lidé, kteří na všechny, i vážné a oprávněné obavy, jež budí nemoc, mají jen sladce útěšné: Však bude zase dobře. To znamená přelhávati sebe i jiné. To znamená čerpati sílu z klamu a sebeklamu. Zatajovati nemocnému pravý jeho stav, předstírati mu zlepšení, která nenastala, vyhýbat se jakékoliv zmínce o věcech posledních a to z důvodu, aby se nemocný nepolekal, to je nejen nelidská komedie, ale jest to i porušení základního práva lidského: práva na pravdu. Nemocný má právo věděti pravdu o sobě. Toto právo by chtěli někteří citlivůstkáři nahraditi právem na omamující či dokonce usmrčující injekci.. Medicina se zakládá na zjišťování skutečného stavu. A je-li případ vážný, ku podivu, na to zjištění pravdy navazují lékař i příbuzní všechny myslitelné způsoby šalby, zastírá-

ní, přetvářky a planého utěšování. Možná, že jsou případy, kdy nemocný tuto hru prohlédne a docela dobře ví, že mu není pomoci. Ale když vidí, že se všichni bojí mu říci pravdu, oplácí jim jejich „lásku“ tím, že přistupuje na podmínky té hry a tváří se, jako by věřil všemu, co mu povídají, aby je nezarmoutil. Člověk ten umírá jako hrdina.

13. — Když odchází lékař od nemocného, umývá si ruce. Víme, že to činí z opatrnosti, aby snad nepřenášel nákazu. Ale tak trochu připomíná i Piláta, který mytím rukou chtěl naznačiti svou nevinu. Ano, lékař je tu jako zástupce živých a zdravých a myje si ruce, neboť je nevinný. Nemocný sám je vinný. A není-li vinný, netrpí-li zasloužený trest za své hříchy, jest třeba chápati jeho utrpení jinak: jako zkoušku. Zkouška - není to dosti výstižné. Zkoušce se podrobujeme, když už něco umíme. Utrpení není zkouška. Utrpení je škola. Nemoc je vyučování. Učitelem je sám Bůh. Čemu učí? Jistě tomu, co ještě neumíme: vážit si života a zdraví; ceniti práci a povolání jako nejčistší zdroje radosti; trpělivě snášet hlad, žízeň, bezesnost; oceňovati obětavost lékařů a ošetřujících; přemáhati strach, nedůvěru a škodlivou autosugesci; vžívat se a soucitně se vmýšleti v utrpení jiných; důvěřovati v pomoc Boží; odevzdávat se do vůle Otce nebeského; poznávat marnost života v hříchu; milovati Boha pro něho samého a ne pro dary, jež dává; připravovati se na smrt. To jsou veliké lekce Boží v nemoci. To je Boží vyučování. Zkouška přichází teprve po vyučování. Zkouška přichází teprve po vyučování. A ta zkouška je buď život nebo smrt. Nemoc je rozcestí. Jedna cesta vede k životu, druhá k smrti.

Nemocný musí mnoho mysliti na život. A musí mnoho mysliti na smrt. Těšiti se může na to nejlepší - a to je na život ve zdraví; připravovati se však musí na to nejhorší - a to je smrt. Život či

smrt - obojí je zkouškou. Život - prožije-li jej vskutku tak, jak si představoval v době nemoci, uskuteční-li krásná předsevzetí, splní-li zbožné sliby, vybředne-li opravdu z hříchu, jak si umiňoval. Co člověk dělá, když se uzdraví, to je pravá zkouška.

I smrt je zkouška. A v ní má člověk osvědčiti odevzdanost do vůle Boží, ochotnost přijmouti z ruky Boží nejen dobré, nýbrž i zlé, v ní má člověk zúčtovat s životem a se sebou samým, se svým dílem, se svými záměry, se svými nadějami. Tu už není místa pro umělé postoje. „To vše jsem musil trpěti,“ pravil Huysmans stížený rakovinou úst, jazyka a hrtanu, „aby všichni, kdož budou čísti má díla, věděli, že mé křesťanství nebyla pouhá: literatura.“

Před tváří věčnosti má smysl jenom volati z hlubin srdce: Buď vůle Tvá! a vzítí kříž svůj na sebe.

(Pokračování.)

Ž I V O T

JAK PÍŠÍ O KNĚZÍCH JEJICH PŘÁTELE

Důstojnost katolického kněžství je nesmírná a jeho slávy a moci nikdy nevysloví lidský jazyk dostatečně. Osobní oběť kněze a jeho celoživotní těžká práce je rovněž něco, čeho velikost se vymyká lidským zrakům a lidským soudům. Z toho však neplyne, že by se o knězích mělo psáti tak, jak to čítáváme v našem denním tisku, zvláště když nadchází červencová sezona výročí kněžských svěcení a jubileí. Je žádoucí, by si lid kněží vážil a prokazoval jim úctu, ale o to právě běží, přispěje-li obvyklý způsob psaní k větší úctě ke kněžství a ke knězi.

Začíná to již u novosvětců. Jim na počest vypravují se zvláštní čísla a různá drobná příležitostná literatura. Zdá se nám, že jedinečná krása milostí novosvětcových nesnáší se s okázalostí, při níž se píše obvyklými frázemi o mladých obětavých životech. Tajemství kněž-

ského povolání vězí hlouběji než na tom, co lidské oči vidí na povrchu kněžského stavu. Chtěli bychom, aby novosvěcenci sami vhodněji odhalili věřícím podstatu kněžství, totiž své spojení s kněžstvím Ježíše Krista. Jejich oznámení svěcení a primiční obrázky bývají stereotypní a hovoří také jen o vnějších vlastnostech. Potom přijdou primice a novinářské referáty o nich. To je četba někdy málo duchovní. A ty fotočky průvodů a družiček dovršují dojem, velmi málo duchovní a kněžský. (Je vůbec s našimi náboženskými slavnostmi svízel, někdy ani dobrého vkusu nemají, natož aby byly symbolem náboženské myšlenky.) - Do novin se psávají referáty a záslužné činnosti kněžské, loučení s knězem, když opouští své působiště. Komu čest, tomu čest a dejte chválu, kde je na místě, ale nepište chvalozpěvy na kněze, který byl u vás rok anebo slaví páté výročí svého posvěcení na kněze. - Jubilanti kněžství - to je zvláštní kapitola. Nevím, ale zdá se mi, že dobří věřící laikové se nám asi diví, co je tu oslav - u kněze, jehož život má se stápati v neznámu. - Referáty z jubilejních kněžských sjezdů a schůzek, psané kněžími samotnými, nebývají vždy povzbudivé. Vypravují širokým vrstvám čtenářů epizody, žertíky a drobnosti ze života kněžského, jež jistě laiky nemohou zajímat a jež je přímo udivují. Necítíme toho? - Oslavné články na církevní hodnostáře - to je vrchol této literární práce. Zdržujeme se kritiky - ale je třeba říci, že ne všecko je tu vkusné. (Těm oslavencům každý takový článek přinese korespondenci zvláštního druhu; jsou v naší drahé vlasti lidé, kteří se živí tím, že soustavně sledují katolický tisk a jakmile se tam objeví oslavný článek na kněze, hned mu píše o peněžitou podporu.)

Takto asi se nedobře propaguje úcta ke svatému kněžství. Je tu blízké nebezpečí, že se bude psátí fráze a líčeně, že se překročí meze skromnosti a vhodnosti, že se drahocenný prostor v tisku zbytečně zaplňuje látkou, jež pro věc samu a pro vážné poslání katolického tisku je bez významu a nezajímavá. Domnívá-li se někdo, že veřejná oslava kněží je s to vzbuditi v chlapci nebo ve studentu první jiskru povolání kněžského,

nutno odpovědět, že by to byla naprosto pochybená cesta buzení povolání kněžských a řeholních. Přicházejí potom kandidáti duchovního stavu, kteří hledají pouze jeho vnější stránku činnostní, aby ochutnávali vůni kadidla páleného k jejich oslavě.

Hlavní však zásada je v tom, že téměř nikdy takový novinový článek nezasáhne jádro věci; nikdo z laiků nepochopí, co je podstatou kněžství. Pro modlitbu kněze, pro jeho dobrovolnou pokoru a chudobu před Bohem i světem, pro jeho nejvlastnější práci a obět nemají dosud laici dosti cvičeného oka. - Kněz nechce býti maličerným, ješitným tvorem. Je mu nejkrásněji tehdy, když život jeho je skryt v Kristu. Je na světě, ale nikoli ze světa... - K. Reban.

NOVÉ VYDÁNÍ SCHEEBENOVY THEOLOGIE

Záslužná práce Hoferova a Herderova, že se rozhodli vydati v novém vydání klasického německého theologa Scheebena. V theologii Němci vždycky měli vedení právě od doby Scheebenovy a Mohlerovy, kteří uvedli německou theologii na vůdčí místo, které německá katolická theologie od té doby již nikomu nepopustila. Od podzimu 1940 vychází v nakladatelství Herderově nové vydání sebraných spisů Scheebenových. Obsáhne jeho vynikající dílo *Von den Herrlichkeiten der göttl. Gnade. Natur und Gnade, Mysterien des Christentums*, Výbor z jeho článků a pak jeho šestisvazkovou, žel, nedokončenou Dogmatiku.

Tak leží před námi první svazek tohoto nového vydání sebraných spisů. Scheeben totiž sám již připravil druhé vydání, když do dvou příručních svých exemplářů, kterých sám používal, vpisoval své poznámky, hojné poznámky.

Dosavadní vydání, hlavně Rademacherovo pozměňovalo docela libovolně text Scheebenův. Hofer vrátil se k původnímu vydání a korektury učinil přesně podle připravených korektur samým Scheebenem. Vydavatelé vyzvedají hlavní Scheebenovy principy, ukazují, co se z nich ujalo v budoucí theologické tvorbě, vpracovali pozdější theologické resultáty do Scheebenova díla, o-

všem označili vždycky, že tu jde o vsuvky. Podali také kritiku oněch názorů Scheebenových, které budoucí theologové nepřijali. Z tohoto vydání vysvítá zřejmě, jak se Scheeben snažil o dosažení staré scholastické metody, a jak se snažil vycházeti stále z Písma ve svých vývodech.

Proč máme takovou radost z nového vydání Scheebena? Má nám co říci theolog, jenž zemřel roku 1888? Zajímavé jest, že Scheeben se stal moderním theologem v pravém slova smyslu právě až v poslední době. Velkou zásluhu o to mělo nakladatelství Mathias Grunewald, které začalo vydávat klasické theology jeho doby. Byl to zvláště velký obnovitel studia dějin scholastiky Grabmann, jenž stále upozorňoval na velký význam a vliv pro moderní theologické myšlení Scheebenovo.

Po válce ožila v duších myšlenka Církve. Velkou zásluhu má o to jiný velký moderní katolický theolog německý a myslitel Guardini. Mnozí objevili také sv. Tomáše, že není jen aristotelik, nýbrž že podal Západu mnoho z plnosti východní theologie, hlavně v nauce o Kristu. Ukázalo se, že sv. Tomáš řeší celou otázku Církve hlavně christologicky, ve spojení s Kristem. Světem letěla myšlenka, že Církev je tajemné tělo Kristovo. Proti přehnanému chápání Církve jen jako společnosti domnívali se někteří myslitelé katoličtí, že najdou zde onu skrytou podstatu Církve. A tu se přišlo na staré klasické německé theology: Möhler, Scheeben, Pilgram, Sailer, Deutinger. Po válce vystupuje zásluhou Pia XI. silný zájem o východníologii, exegese i nekatolická poctivě doznává naprostou jistotu nadpřirozených skutečností božského původu a božských hodnot Kristových slov a činů. Tak se stále zjevovala theologie více jako nauka plná života, vycházející z živé bohaté pravdy. Objevila se také skutečnost a životnost oné ze základních pravd, pravda o Církvi.

Ačkoliv se Scheeben nevrátil ve své Dogmatice k Církvi jako ke zvl. otázce a ve svých Mystériích křesťanství věnoval jí jen jeden oddíl, přece se stal budovatelem nového theologického zpracování této otázky. Scheeben připjal otázku Církve na otázku Ducha sv. a Krista. To-

mášova osa theologická praví, že jsme od Boha vyšli a k Bohu že se vracíme. Tím je narýsována Tomášem tajuplná jednota mezi Bohem a námi skrze Krista a skrze posvěcující milost. Tato jednota se uskutečňuje v Církvi. Proto byla založena. To je jejím hlavním smyslem, spojití všechny s Bohem. Milost posvěcující jest onou spojovací silou. Scheeben dovedl znáti ducha doby, její požadavky a dovedl promyslití zděděný theologický majetek ve vědomí odpovědnosti za dobu a své bratry v ní, aby dovedl najíti si cestu těmito pravdami k bratrům, ale jejich řečí a řešením oněch problémů, které se jich dotýkají, a řečí, které oni rozumí. Scheeben nestudoval intensivně myšlené své doby jako později Hermann Schell, nýbrž šel v přesvědčení, že zděděné dědictví pravdy jest věčně živé a že má a dá odpovědi na všechny otázky i nejčerstvější. Chtěl jen znovu novým způsobem promyslití staré pravdy. Proto se v jeho spise střídají naprosto jisté pravdy s problémy, teoriemi theologickými. Ale jedno má Scheeben rozhodně. Umí ukázati pravdy Boží v celém jejich majestátu. My totiž berem mnohdy Boží pravdy příliš samozřejmě. Odnímáme jim, nechcíc, jejich vznešenost. Příliš je zjednodušujeme. To právě u Scheebena není. Není z oněch theologů, kteří suše všechno sestaví, že to vždycky klapne a klapne. Všechno je tak samozřejmé, že to tak všechno jakoby již musilo býti, jakoby ani nebylo rozdílu mezi přirozeným a nadpřirozeným.

Hlavní těžiště Scheebenovy theologie jest jak uchopiti poměr Krista k Církvi a k jednotlivým údům Církve. Otcové mluví o tomto spojení Krista s Církví v termínech, které upomínají na řeč koncilů o hypostatickém spojení. Z toho vyplynulo ono nedorozumění chápati Církev jako mystické tělo Kristovo, jako skoro metafysickou nějakou jednotu, jako osobní jednotu Krista a nás. Z toho přišlo ono nepochopení nauky o mystickém těle Církve jak u příznivců této myšlenky tak i u těch, kteří se domnívali, že tato myšlenka zastíní myšlenku Církve jako společnosti. Scheeben zápasil až do smrti s touto myšlenkou, s touto otázkou a nedořešil si ji. Ostatně ono řešení nepadlo ani v poslední době a přiznám se, že

jsem mnohdy sám kolísal v otázce jaké tedy je toto spojení Krista s Církví. Ono označení „mystické tělo Kristovo“ je nejjasnějším výrazem pro to, že mnohým tento způsob byl sám naprostou nejasností. Některým to slovo znamenalo, je to tak tajemné spojení Krista s námi, že pro to nemáme bližšího jistého označení a proto mluvíme o spojení mystickém, třebaže to znamená prostě „o b r a z n é s p o j e n í“. Ovšem, nesouhlasíme se Scheebenovým skepticismem či agnosticismem eklesiologickým, jakoby se Církev nedala definovat, protože je tajemství. Rovněž nesouhlasím s tím, jak Scheeben skoro ztotožňuje eklesiologii s kristologií, ani s jeho theologicky odvážným soustřeďováním Církve na jakousi inkarnaci Ducha svatého. Scheeben bere theologii jako celek a všechny otázky řeší s hlediska celku z jedné ústřední otázky, totiž podle vnitřního života Božího. Jak co vychází z něho a jak co k němu vede. Snaží se ne lacino vysvětliti pravdy, nýbrž právě ukázati jejich propasti a tím i dát tušiti velikost Boží a štěstí moci mysticky tušiti a skoro okoušeti tuto nesmírnost Boží.

Pokouší se celá řada mladých filosofů a theologů v duchu Heideggerově podati existenciální postavení problémů a existenciálními výroky je řešiti. Výsledky jsou prachabé. Scheeben místo takových pokusů stanoví ontologickou hodnotu a platnost skutečností a životních vztahů skutečností v našem životě na metafysickém podkladě a ve světle nadpřirozeného zjevení. Místo podrobného pitvání naší skutečnosti v existenciálním smyslu, ukazuje Scheeben na světlo, které vychází z Boží nesmírnosti a přesažnosti. A přece je nutné znáti sebe, abychom dovedli uchopiti svou duši Boha a do své existence jej uvedli, do svého života konkrétního jej postavili.

Upozorňuji na toto veledílo naše mladé kněze, theology, laiky. Scheeben je velký duchovní Otec obnovení klasické katolické theologie. Má i naší době co říci, protože dovedl soustřediti jak problémy naše, tak také odpovědi víry na ně. Nezoufá nad člověkem, nevidí jen jeho propasti bídy, není přesvědčen o jeho zkaženosti a nemožnosti dojíti k pravdě, vyznává novou sílu i pro rozum skrze zjevení a víru. Neutíká se světa, i když není

patronem horečného a slepého činění se. Vezměte do ruky toto dílo a oslní vás nesmírné bohatství křesťanské myšlenky a uchvátí vás zároveň také neobyčejná životnost těchto nesmírně bohatých a hlubokých myšlenek.

Budeme soustavně upozorňovati na to, jak vydávání bude pokračovati. Na novém vydání pracují nejlepší současní němečtí katoličtí theologové a historikové theologie, jako Grabmann, Brinktrine, Feckes, Grosche, Hofer a jiní. - Braitó.

DUCHOVNÍ KONCERTY V KOSTELÍCH

Rozmáhá se stále více zvyk používat kostelů za koncertní síně k provádění hudebních kusů náboženského obsahu. Nemám na mysli případy, kdy se pokouší ředitelé chorů proměnit nejmohutnější projev katolické nábožnosti, mešní obět v opravdový koncert, kterého by se mohli s dokonalým hudebním požitkem účastniti také ti, pro něž je mše svatá něco docela cizího. O tom snad až jindy. Myslím teď na skutečné koncerty, jichž byla zvláště v Praze v poslední době provedeno v katolických kostelích celá řada. Nepochybujeme ani dost málo o dobrém úmyslu pořadatelů. Je tu však oprávněná otázka, zda je kostel vhodným místem pro tyto akce. A tato otázka je oprávněná i tehdy, když církevní vrchnost mlčí k pořádání koncertů v kostele nebo je za jistých podmínek dovoluje. Stačí, abychom si dobře uvědomili, jaký účel má katolický chrám, jaký smysl má v katolické bohoslužbě hudba a jaký účel může mít duchovní koncert, a bude nám jasná nevhodnost a zavrženíhodnost používání kostelů jako koncertních síní pro duchovní hudbu.

Především si musíme uvědomit, že u nás je funkce kostela docela jiná než na příklad u protestantů. Katolík vidí ve svém chrámu nejen místo modlitby, tím méně pouze nějaké shromaždiště nebo řečnický sál. Pro něho je kostel opravdu dům Boží, stánek Boží. Tajemná přítomnost Bohočlověka Ježíše Krista pod způsobou chleba je duší katolického chrámu. Právem si připomínáme v den posvěcení chrámu slova Písma: *Terribilis est locus iste, non est hic aliud*

nisi domus Dei et porta coeli - Hrozný jest toto místo, není tu nic jiného než dům Boží a brána nebes. Odtud zcela zvláštní úcta, jakou má katolík k domu Božímu. Vždyť je tu jeho Pán a Bůh! Vše, co zavání duchem světským, musí být odstraněno z domu Božího. Dům můj je dům modlitby, praví Hospodin. A tato slova citoval Kristus těm, kdo učinili z domu Hospodinova peleš lotrovskou. Čím více platí tato slova o katolickém chrámu, který je prozářen nejen modlitbou věřících, nýbrž přítomností samého Boha!

Jak kostel tak vše, co je v něm, má vésti k Bohu. Takový smysl má také zpěv a hudba v liturgii. Musí být nutně modlitbou. Zpěv a hudba je v liturgií vyjádřením citů lásky a vděčnosti, lítosti a odevzdanosti těch, kdo touží dostat se k Bohu prostřednictvím ctnosti nábožnosti. Jestliže ti, kdo zpívají v kostele, nebo ti, kdo naslouchají zpěvu, se nemodlí svým zpěvem a nasloucháním, děje se tu cosi zcela nepřírozeného, obludného, zcela nekřesťanského, protože se dává věcem smysl, jaký jim nenáleží, vytrhují se ze svého přirozeného prostředí. Sv. Augustin cítil velmi dobře možnost takového nepřírozeného převrácení věcí, když psal: „Přihodí-li se mně, že mě dojíhá více zpěv než věc, která se zpívá, vyznávám, že trestuhodně hřeším. A tu bych raději neslyšel zpívajícího.“ (Vyzn. kn. X. hl. 33.)

A jaký smysl má koncert duchovní hudby? Potěšení člověka jako je tomu u každé jiné hudby. Jistě potěšení dovolené, krásné, hodné člověka, tvora rozumového, který se má těšit především hodnotami duchovými - ale přece jen potěšení přirozené, lidské. Sv. Augustin si pokládá za hřích, kdyby se liturgickým zpěvem pouze těšil a nemodlil. Dům Boží je však domem modlitby a nikoli domem lidského potěšení, i když jde o potěšení nejušlechtlejší. Je sice pravda, že duchovní hudba a zpěv jsou s to vyvolat v člověku nejhlubší city zbožnosti a proto se jich užívá v bohoslužbě. Ale nesmíme zapomenout, že v bohoslužbě se jim dává tento smysl, používá se jich jen jako nástroje ke spojení s Bohem. Nikdo však nebude tvrdit, že koncert duchovní hudby je částí bohoslužby. A i v bohoslužbě jsou hudba a zpěv jen po-

tud přijatelné, pokud slouží cíli bohoslužby ve smyslu slov sv. Augustina. Účelem koncertu bude vždy jen potěšit, i když to bude koncert duchovní hudby. A to je cíl poněkud odlišný od toho, pro jaký je určen katolický kostel.

Nelze proto než s největším důrazem varovati katolíky před pokusy zesvětšit dům Boží a učinit z místa přítomnosti Boží, místa hrozného a brány nebes koncertní síň pro duchovní hudbu. - R. Dacík.

RŮZNOST EXERCIČNÍCH METOD

V nebi je mnoho příbytků a k nebi vede mnoho cest. Toho je si vědoma Církev svatá, která popřává tolik volnosti na cestě k cíli, jen když je zachována jednotu cíle. Vždyť nejsme všichni stejní. Jsou duchové analytičtí a jsou duchové syntetičtí, jsou duchové spekulativní a jsou duchové praktičtí. A jsou ještě mnozí jiní duchové. Duchy je však třeba rozlišovat, nikoli zavrňovat a potírat. Základního omylu na cestě svatosti by se dopouštěl ten, kdo by chtěl, aby všichni šli jen jeho cestou, ať je to cesta pro ně nebo není. Bylo to vědomí různosti povah, osobních sklonů, ano i nestejnosti náhledů na jednotlivé věci, jež zrodilo v katolické Církvi tolik různých řádů, řeholních družin a duchovních škol, které jdou konec konců všechny za stejným posledním cílem. Zahrada Církve je příliš velká; nesmíme chtít, aby v ní byl jen jeden záhon s květinami jednoho druhu. Všechny květy, jež svou vůní a krásou barev těší srdce Boží, mají právo, aby v ní měly své místo. Což pak nemá každý svou zamilovanou květinu?

Je sice jen jedna pravda, tak jako je jen jeden Bůh, ale je mnoho cest, jimiž lze k této pravdě přijít, a je také možno uchopit pravdu s té neb oné strany. Každý člověk je od samé přírody jinak nadán, jinak uzpůsoben a proto bude každý rád, když nalezne cestu k Bohu přiměřenou svým vlohám a svým sklonům. Proč bychom usilovali z duchů hloubavých stůj co stůj vytvořit duchy čínorodé a proč bychom chtěli orly, vzhlízející odvážně přímo do slunce, přetvořit na pokorná kuřátka, batolící se při zemi? Je třeba orlů a je třeba kuřátek, ale

není třeba se domnívat, že je třeba jen jedněch. Taková domněnka by byla jistě bludná, protože jednostranná a protože odporující citění katolické Církve, která měla vždy pochopení a uznání pro všechny, kdo vedli k ní a skrze ni k Bohu. - R. Dacík.

STUDIUM RUKOPISŮ ECKEHARTOVÝCH SPISŮ

Když byl v netušeném měřítku probuzen po pětistyletém nezájmu zájem o studium Eckeharta v Německu, byly přeloženy hned jeho kázání a traktáty do němčiny a na nich byly konány studie všech otázek, týkajících se Eckeharta a jeho učení. Avšak odborní znalci Eckeharta nepřestávali poukazovati na nutnost znalosti také jeho latinských spisů, a to v originále. Teprve však v novější době se ustálilo přesvědčení, hájené zejména profesory Quintem, Klibanským a dříve již i Martinem Grabmannem, že bez důkladné znalosti všech Eckehartových spisů, jak latinských, tak německých, nelze dojíti konečně platného názoru na význam Eckehartův. Tento požadavek má velké odůvodnění zejména v oprávněné domněnce, že dosud ještě nejsou známy všechny spisy Eckehartovy, jež jsou většinou zachovány jenom v rukopisech. Patrně musejí být některé ještě objeveny a je pravděpodobné, že ještě k tomu objevení dojde. Vždyť není tomu dávno, co profesor Quint objevil čtyři nové rukopisy, které nezůstanou bez vlivu na bližší objasnění pobytu Eckehartova ve Strassburgu a jeho tamějšího působení po roce 1314. Teprve až budou známy a prostudovány všechny spisy Eckehartovy, až bude ověřena jejich pravost, pak teprve bude možno si učiniti konečnou představu o Eckehartově mystice. Celou záležitost ztěžuje okolnost, že všechny rukopisy jsou velice různě roztroušeny po archivech, knihovnách a jiných i málo známých skladištích. Tak nejrozsáhlejší část zkoumaného rukopisného materiálu má v majetku knihovna strassburská, v Soestu je 14 pergamenových listů, na nichž je zachycena obhajoba Eckehartova z posledního roku jeho života. Velká část rukopisů je uschována v Erfurtu, mezi jejich držitele patří také města Trevír a Cues. Tyto rukopisy obsahují nejdůležitější část jeho prací a nazývají

se společně „Opus tripartitum“. K tomu přistupují důležité kodeksy v avignonské a vatikánské knihovně, dále rukopisy norimberské a oxfordské. Komentář k evangeliu sv. Jana, který byl dlouho mylně pokládán za dílo sv. Alberta Velikého, je v Broumově. Jiné části rukopisů jsou v Mainingen. Při této roztroušenosti je si možno alespoň přibližně učiniti představu o potížích spojených se studiem Ekehartů. Všechny rukopisy jsou psány buďto posluchači Ekehartovými nebo i pozdějšími jeho žáky a přívrženci. Jen na rukopisech, které jsou uschovány v Soestu, jsou zaznamenány na okrajích drobné glosy jinou rukou, než je psán ostatní text; toto písmo se považuje všeobecně za rukopis samého Mistra Ekehartů. Jde tu o obhajovací spis Ekehartův z roku 1326, o 52 věty z jeho kázání, pro které byla naň vznesena obžaloba. Tento text obhajoby má velký význam pro doplnění a opravení ostatních rukopisů nebo alespoň k potvrzení jejich správnosti. V poslední době postoupilo studium rukopisů již tak daleko, že bylo přikročeno k soubornému vydání všech spisů Ekehartových, německých i latinských. Některé spisy Ekehartovy byly již sice vydány, obvykle jednotlivě, neúplně a nezávisle na sobě. Nebyl tím tedy problém nějak zvlášť zjednodušen. První souborné vydání spisů začalo vycházet v Lipsku. Vydání to bylo svěřeno universitním profesorům G. Thérymu a R. Klibanskému. První svazek vyšel v roce 1934, poslední svazek latinských spisů podle rozvrhu měl vyjít v roce 1937. Po několika sešitech však přestalo toto vydání vycházet. Bylo vystřídáno vydáním novým, důkladnějším, jež již značně pokročilo. Je to vydání opravdu pečlivé. Obsahuje u každého spisu vedle textu překlad, studii, komentář věcný i kritický. Je pochopitelné, že při obtížích, jež působí roztroušenost rukopisů, o níž jsme se zmínili, vydání celého díla si vyžádá hodně času. Spisy vycházejí ve více méně pravidelných lhůtách již několik let. Přes to však ještě velká část není vydána. Velkolepý podnik je svěřen spolehlivým odborníkům, z nichž jmenujeme mimo výše již zmíněné profesora Benze, J. Kocha a prof. Christa. Podle množství dosud vyšlých svazků se dá

bezpečně soudit, že toto velkolepé vydání bude skutečně dokončeno. Bude znamenat velký kus poctivé a záslužné práce, která bude důležitým mezníkem v historii studia Ekehartu. - zk.

TOUHA PO PRAVĚ LÁSCE

Člověk touží vyjít ze zakletí svého já. Rozletí se ke druhému. Neudrží své já. Chce je někomu podarovat, s někým se o ně rozdělit. Dychtí překonat svou samotu a opuštěnost. Rád by vylil něco ze své plnosti, ze svého bohatství.

Ale v této touze je zároveň stajena touha vrátit se k sobě obohacen o druhého, spojen s druhým v jedno. Jdeme si k bližním pro to, co cítíme, že nám chybí. Bez čeho je naše vlastní bohatství mukou a přítěží.

Tak se potácí naše láska mezi rozdáváním sebe a nahrazováním druhých. Proto ztroskotává touha po lásce u mnohých lidí na tom, že druhý nechce, nepotřebuje právě našeho daru, nebo nemůže nám nic dát.

Jiný zase nemůže patřiti jen jednomu a nedovede se spokojiti jenom s jedním. Takový člověk nesmí proto nikoho spojovati se sebou, protože to by připoutal druhého ke svému neklidu, ke své lidsky neuhasitelné žízni.

Láska touží po splnutí toho nejvnitřnějšího. Chce se dobrati nitra, duše, kterou miluje, protože, pokud nebude s jedné strany duše dána a s druhé vzata, ukazují se všechna spojení jen chvilkovým opojením. Chvilkový opar neuspokojí hlubin duše. Odtud pocházejí ona věčná hledání lásky, tak časté zklamání lásky. Lidé plýtvají, rozhazují lásku, ale pokud nedají všechno a nedostanou všechno, nespočinou uspokojení plným štěstím, kdy člověk už nemá, co by rozdal, a má všechno, po čem dychtil.

Takovou lásku má a dá jediný Bůh. Jen on přijme s porozuměním celou lásku. Jen u něho je bezpečně ukryta. Bůh jediný dá to, co dokonale uspokojí a nasytí, protože dá lásku, která byla schopna nás přijmout za syny a pozval nás ke společenství svého života.

Nikdo tě tak nevpustí do svého nitra, do svých tajemství, nikdo se s tebou tak bohatě a duchovně nespojí jako Bůh.

Bůh se vtělil a dává nám ke spojení svou osobu ve velebné Svátosti, svou osobu spojenou s podstatou svého člověčenství. Můžeme vejíti v důvěrný styk s Bohem v roztoužené vnitřní modlitbě, ale s jeho srdcem bohočlověka, s jeho duší, s celým jeho nitrem. Blíže a intimněji tě nemůže nikdo přijmout s tvou touhou lásky. Nikde se také nemůže tvá vlastní láska tak rozžhavit jako ve spojení s Bohem, jehož možno stále lépe a více, neskonalně znova a novým způsobem milovati.

Jediné Boží láska neochudí, jen ona konečně nás osvobodí od nás samých, od strašné tíže nás samých, se kterou si nevíme rady, a od které žádné rozdání lásky nepomůže. - Braitto.

P R A C O V N Á

PROMĚNĚNÍ ŽIVOTA V OBĚT

U všech národů se setkáváš s nějakým druhem oběti. Obětí chce člověk vyjádřiti, že uznává Boha za Pána všeho, co má, hlavně svého života. Člověk cítí, že by měl Bohu dát celý život. Obětuje něco ze svého života hlavně něco, co udržuje, podporuje tento život, ale tato vnější oběť je pouze vyjádření onoho ducha oběti, oběti vlastní, oběti vnitřní. Bez vnitřní oběti, bez vnitřního podrobení se Bohu nemá vnější oběť cenu a smyslu. Tvá oběť nebude dokonalá, pokud neučiníš z celého svého života jedinou oběť. To podal Ježíš Kristus. V naprosté poslušnosti až k smrti obětoval sebe úplně a dokonale nebeskému Otci. Všechno co měl až k životu.

Jestliže náš celý duchovní život má znamenat oblékání Krista, přetváření se v Krista, a nemůže mít tvůj duchovní život nižší poslání a menší sny, než aby učinil i z tebe jak obětníka tak obět, než abys učinil z celého svého života jedinou oběť nitra i všeho co máš.

Ježíš podal takovou oběť jednou. Teď je to tvá oběť. Máš se spojit v oběti a s obětí nejsvětější, ale máš s ní spojovati hlavně svůj život. Proto je svátost oltářní tak důležitá v duchovním životě, protože se v ní požívá toto obětované Tělo Kristovo jako pokrm života, onoho no-

vého života, života dítěte Božího, dítěte Božího, které dovede silou tohoto Pokrmu učiniti ze svého života podobně jedinou obět poslušnosti všeho, co jsme a co máme. To je celý tvůj duchovní život snažiti se to v síle Těla Páně dáti Bohu všechno a dávat mu to stále dokonaleji a radostněji a věrněji. Deus semper major, jak praví sv. Ignác v Duch. cvičeních. On je stále více střed a smysl mého snažení, mého celého duchovního života. Je to vyjádřeno slovy Spasitelovými: Buď vůle tvá, slovy, která vyjadřovala celý život Ježíšův. Nepřišel jsem plniti vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mne poslal. On, on ve všem, on a jeho vůle stále více a dokonaleji ve všem. To je celá dokonalost a celý duchovní život, celá obět a celé následování Krista. - Braitto.

NEŠTĚSTÍ PYŠNÝCH

Abych vám nejzřetelněji ukázal nebezpečí pýchy, marnivosti a ješitnosti v duchovním životě, ukáži vám pýchu s této velmi nebezpečné stránky, které si málokdo všímá. Pyšný člověk je odsouzen k tomu, že se nakonec udusí duchovně ve vlastní prázdnotě. Boha nepřipustí, nikoho jiného velkého většího, bohatšího vedle sebe nepřipustí, aby zasáhl do jeho života, aby něco přijal, aby se něčemu otevřel. Žije jenom ze sebe, ze své velikosti. A i kdyby i opravdu byla, vybere se, vyčerpá se a na konec takový člověk mele naprázdno. Lopatka jeho mlýnu se sice pohybuje větrem ješitnosti, dělá to na lidi dojem, někdy i poetický dojem, ale je to venkoncem jenom fraška, to otáčení sebeprudší větrných lopat.

Také není u nich možný jakýkoliv pokrok. K pokroku je třeba pokorného uznání nedostatků chyb, mezí. Pyšný ale člověk je hotový, dokonalý, nemá oč by stál, co by přijal, kdo by mu co mohl dát.

Proto také neslyší Božího hlasu. I když k němu Bůh mluví, i když mu Bůh nabízí svou důvěrnost, pyšný člověk tak povykuje svou velikostí, svým já, že není slyšet v duši Božího hlasu, hlasu, který mluví tiše a jemně k duši a vyžaduje proto hodně pozornosti. Proto není možný pro pyšného člověka nějaký vnitřní duchovní život, nějaká vnitřní modlitba, protože pyšný

člověk se zabývá nejraději a převážně sebou, slyší jenom sebe, rozmlouvá pouze se sebou. Duchovní život je však přetváření dítěte lidského v dítě Boží, odumírání starého člověka se vši pýchou jeho, s celou jeho domnělou velikostí, aby mohl v něm růsti Kristus, synovství Boží, skrze milost Boha působícího v člověku. - Braito.

TROJÍ DÉLNÍCI NA VINICI

Trojí znám druh lidí duchovního života. První „vedou“ duchovní život, druzí se oň snaží, třetí jej žijí.

Nejsmutnější figurkou jsou lidé „vedoucí“ duchovní život. Zvláště, když se k tomu ještě sami nazvou mystiky. Vedou duchovně život, někdy docela racionelně. Mají vše změněno a odpočítáno, kolik toho musí mít namodleno a odděláno, vyznají se náramně dobře ve svém nitru. Posty, almužny a modlitby jsou velmi odborně stříhány. Tito lidé líbí se sobě samým, pomoci Boží skoro nepotřebují. Oni „vedou“ duchovní život. Ovšem, jejich nitro neví ničeho o Bohu. Neotevrou se jemu, nezmlkají před ním v pokoře své uznané nicoty. Je mezi nimi a opravdu Božími ten rozdíl, jaký je mezi básníkem, Božím darem obdařeným, jenž dává ze své plnosti, a básníkem, jenž vypocuje ze své suché prázdnoty vytoužené ubohosti, mající podobu veršů. Také říkají o sobě, nebo říká se o nich, že „pěstují“ duchovní život. Vyjde to na totéž.

Druzí se poctivě snaží o duchovní život. Ale příliš při tom myslí na sebe, aby oni z toho něco a mnoho měli. Proto hodně přemítají a rozjímají, ale spíše o sobě a o tom, jak oni se k Bohu zachovají a jak se jich ty pravdy týkají. Proto jsou tak neklidní a roztržiti a neurovnání ve svém duchovním životě. Příliš chápou snahu o duchovní život jako záležitost skoro výlučně svou.

Třetí nemyslí na sebe. Ani na to, aby měli krásné myšlenky a mnoho krásných myšlenek. Ani nechtějí sami býti vysoko. Ani se nezastavují v cítění a slasti plném okoušení Božích účinků v duchovním životě. Nehledají ani sebe ani nějakého Božího účinku, nýbrž chtějí jenom Boha. S ničím, se sebe krásnějším a větším Božím účinkem se nespokojí. Nechtějí nic menšího než Boha. Každ-

dý jeho dar mu vracejí. Proto se ničím nezdržují. Ani sebe duchovnějším dar je nezdrží. Naopak je odplavuje s sebou jako proud řeky unáší všechno do moře, odplavuje je všechno zpět do Boha. Proto jsou jenom v něm zakotveni. Nepěstují, nevedou, nelepí a neskládají duchovní život, nýbrž žijí jej, protože žijí jenom v Bohu a z Boha. Pane, dej nám toho třetího! - Braitó.

ODBORNÉ ODKLÍZENÍ SLÁVY

Je velmi poučné chodit často na hřbitov.

Myslil sis, že jsi nepostradatelný. Život jde dál, pospíchá dál. Točí se dál i bez tebe. Sem přijdou lidé jen na okamžik. Je tu ticho i od vzpomínek. A sláva se válí v blátě žluté hlíny. Splihlé stuhy s ulhaným věnováním povalují se na propadávajících se čerstvých hrobech.

V koutě jednoho hřbitova viděl jsem staré věnce a stuhy a kytice narovnané do otýpek. Dvacet, třicet otýpek. Odborně udělaných, povříslý stažených. Jako otýpky klestí a chrastí k pálení. Hrobník má v tom již odbornou zručnost. A to bylo ke konci zimy! Na podzim má těch otýpek jistě ještě více připraveno. Uklízí docela odborně smetí lidské slávy. Lidé položili věnce a kytice na hroby jako poslední daň, nebo výpalné živých mrtvých. Poslední zbytek moci, lesku a slávy. Několik dní to ještě zdánlivě hřálo a těšilo aspoň pozůstalé. Pak to bylo naskládáno, stěsnáno a svázáno povříslý. A bude to uvrženo na oheň a spáleno.

Jestli nemáš u Boha trvalejší položky, bude tvůj konec podobný smetí, které po tobě zůstalo. - Braitó.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

VAN ACKEN S. J.: **Hysterie**. F. Schöningh, Paderborn, 1941, str. 111, 1.50 RM. Cenný příspěvek k pastoračnímu poznání. U hysterie je nejdůležitější otázkou její rozeznání a poznání. Poznat, zda jde o skutečně nemocného člověka. Autor se zabývá problémem se vši vážností a se zvláštním zřetelem k pastoračnímu, neboť téměř každý kněz se setká s tímto úkazem. Uvádí hojně odbornic-

kých dokladů, takže snadno pochopíme podstatu věci, a pak teprve přistupuje k závěrům, jež mohou mít velký vliv na chování a rozhodování kněze při pastoraaci v nemocnici, v kostele, ve zpovědnici a p.

Die frühen Werke des Heiligen Augustinus. Bd. I. Die Ordnung, Bd. II. Musik. F. Schöningh, Paderborn, 1940. Právě před půl rokem jsme zde referovali o novém německém překladu Augustinovy knihy O řádu. Tehdy to však bylo dílo samostatné a provázené podrobnou studií o autoru. Tyto dvě knihy jsou první dva svazky ze souborného vydání díla sv. Augustina. Zejména druhý svazek je značně obsáhlý (cena 1. sv. 3.60 RM, 2. sv. 5.80 RM), neboť v něm je obsažena celá nauka o verši, o harmonii, slabikách a hláskách, a to takovým způsobem, že žasneme nad velikostí ducha Augustinova, jenž dovedl takto vyjádřit zákony, jež platí nezměněně dodnes.

BOSSCHE: Demain, l'homme. Desclée, Bruges, 1941. Autor žádá si přetvoření dnešního člověka podle zásad Kristových a ukazuje jak lze toho docílit a proč toho docílit je třeba.

CAROLI: Heiligendes Mutteramt. Bonifaziusdruckerei, Paderborn, 1940, str. 116, 2.25 RM. Krásná kniha pro křesťanské matky. Autor mluví o této dříve zapominané důstojnosti matky, speciálně matky křesťanské. Autor mluví tiše a jímavě, ale přesvědčivě, k duším matek, i těch, které se k mateřství připravují. Dobré je rozdělení mateřské spolupráce ve trojím úřadu církve učící, posvěcující a vedoucí.

CASEL: Das christliche Festmysterium. Bonifaziusdruckerei, Paderborn, 1941, str. 230, 5.40 RM. V duchu pneumatického chápání liturgie psané výklady liturgických svátků a nedělí. Pro každou neděli je tu přichystána originelní myšlenka. Jen trochu unavuje ona exkluzivní terminologie Caselova. Velké bohatství nových myšlenek osvěží vděčně meditace, přípravu ke kázáním a k promluvám, a výklady ústřední liturgické myšlenky té které neděle nebo svátku. Škoda, že jsou tu pouze některé svátky vybrány a zpracovány. Jsou to docela nové pohledy na liturgické meditace.

DILLERSBERGER: Lukas. IV. Bd. Auf dem Wege nach Jerusalem. O. Müller, Salzburg, 1941, str. 196, 3.40 RM. V této části svého evangelia se sv. Lukáš nejvíce odchyluje od ostatních synoptiků. Při jeho výkladu však postupuje autor plynule a záměrně, jde o přípravu a cestu Krista Pána do Jerusalema. A tu sleduje Dillersberger zároveň cestu nás lidí do Jerusalema nebeského, jímž nám kyne věčnost. Čistý výklad Dillersbergrův je opravdovým duchovním požítkem.

DOLEZICH: Wir grüssen das Leben. F. Rauch, Inns-

bruck, 1939, 2.40 RM. Šest sešitů výchovy pro mladé dívky, nebo lépe sebevýchovy. Snaží se o prohloubení myšlení mladých povrchních lidí, o vážnější chápání života. Při tom však nezapomíná také na zábavu a veselost a zabývá se i věcmi zcela praktického rázu, takže může dílo býti užitečné po mnoha stránkách.

EHRHARDT: Niederdeutsche Madonen. Ellermann, Hamburg, 1941. Nesmírně vděční jsme nakladatelství za vydání tohoto díla, vzácné sbírky Dolnoněmecké gotické madony, plné krásy, které německé umění dovedlo odsáti životu. Madony jsou opravdu božsky prosvícené, svatou boží blízkostí posvěcené. Fotografie jsou bezvadné a vědecký doprovod odborně jedinečný. Tolik líbeznosti, něhy, vroucnosti, zbožnosti a dobroty se na vás dívá z těchto madon jako doklad prastaré víry a jistoty o dobrotě té, která sluje Matkou Boží a proto matkou všech, kteří jsou Boží.

FATTINGER: Predigt des Lebens. F. Rauch, Innsbruck, 1940, str. 472, 7.20 RM. I když je kniha určena předně pro kazatele a katechety, najde v ní každý čtenář hodně poučení, osvětlení a patřičné zdůraznění nejdůležitějších věcí katolické věrouky a mravouky. Je to důkladné a praktické zpracování látky z katechismu, doložené četnými příklady, jež sahají i do přítomnosti.

FREUENDORFER J.: Lebenswerte aus dem Neuen Testament. Vorträge. Würzburg, Echter-Verlag, 1940, str. 120. Autor uveřejňuje své čtyři obsáhlejší přednášky biblické. Zachycuje v nich hlavní linii novozákonní theologie. Jsou zdařilou ukázkou, jak možno vhodně a poučlivě mluvit o základních theologických věcech novozákonních knih v každé, i dnešní době. A třeba to činit, neb jejich cena pro život křesťanský je stejně velká v každé době.

GIERLICH A. M. O. P.: Der Lichtgedanke in den Psalmen. Eine terminologisch-exegetische Studie (Freiburger theol. Studien, Heft 56) Herder, Freiburg, 1940. XVII-206 str., 4.50 RM. Z bohatství přírody, jež v náboženské literatuře poskytuje tolik obrazů a symbolů pro pravdy a přikázání Boží, světlo patří k nejužívanějšímu v bibli. Je to přirozené, máme-li na mysli, že Písmo sv. bylo napsáno v krajích, v nichž světlo zdá se být působivější a takřka tvoří krásu oněch krajů. Spisovatelé bibličtí hojně použili tohoto daru přírody, aby obrazy z něho vzatými osvětlili náboženské pravdy a náboženský život. A. Gierlich ve své doktorské práci zabývá se jen žalmy, v nichž se zvláště často užívá světla jako symbolu pro život tělesný, mravní a nadpřirozený. Autor to vše probírá, a sice úplně, totiž zabývá se nejen vlastními výrazy pro světlo, ale i všemi s ním spřízněnými a souvisejícími, neopomíjeje ani těch, které mohou věc

osvětlit e contrario, totiž stín, který je obrazem smrti, jako světlo je obrazem života. Každému výrazu věnuje zvláštní pozornost, uváděje zároveň místa, kde se ho užívá a v jakém smyslu. V této úplnosti pojednání je přednost tohoto díla, které takto velmi přispívá k lepšímu pochopení známých míst ze žaltáře. Dílo se dělí ve dvě části, z nichž první obsahuje pojednání o jednotlivých výrazech, týkajících se světla, a výrazů jemu příbuzných, druhá pak odhaluje jejich obsah a smysl v jednotlivých žalmech.

GERSTNER: Unsterbliche Botschaft. 2 Teile, Bonifaziusdruckerei, Paderborn, 1941, stran 185 a 154, cena 3.50 RM. Rozjímání na celý církevní rok podle perikop epistol a evangelií. Nepěstuje tu autor lacinou aktuálnost. Význam jeho díla záleží v tom, že dovede z textů vyčerpát, co právě doba potřebuje a co jí křesťanství může dát. Kazatel najde v knize dobrou pomůcku.

MÖLLER-RAMGE: E. W. Hengstenberg. Bibelbundverlag, Amberg, 1939. Nadšené studie žáků exegety Hengstenberga, oceňující jeho význam pro současný protestantismus.

HILLIGER: Jeanne D'Arc. Koehler et Amelang, Leipzig. Velkolepým rytmem plyne před zraky život, dramatický život Johanky z Arcu. Autor nepřidal učený aparát ke knize, ale kniha je rozhodně stavěna na vědeckém podkladě. Hlavně dobře vystihl duchovní postavu poslání a smysl Johanky. Očišťuje tuto postavu od nánosů pomluv, třebaže nechce v ní také vidět světici. Ukazuje ale přece její duchovní a náboženskou velikost, která ji nadchla k tak velkým činům.

HOLZNER: Der Völkerapostel Paulus. Schnell & Steiner, München, 1940, str. 80, 2.20 RM. Holzner nepodává zde přímo jen životopis svatého Pavla. Jde mu hlavně o vystižení jeho významu pro dnešní duchovní svět, jak se jeho postava vytvářela mezi trojím duchovním prouděním, totiž Jerusálemem, Athenami a Římem, jak jeho myšlenka, zachovaná ve velkém odkazu literárním, je stále živá až dodnes; poněvadž je to myšlenka Boží. Knížka je doplněna četnými reprodukcemi uměleckých děl, znázorňujících apoštola národů, a to hlavně z dob prvního křesťanství a středověku.

CHRISTOPH: Der Gott des Lebens. Bonifaziusdruckerei, Paderborn, 1940, str. 130, 2.80 RM. Křesťanství v životě, v plném dnešním moderním životě. Tak o něm píše laik, který prošel otázkami dneška a odpověděl si na ně s Kristem. Rozděluje se o své poznatky a chce jimi pomoci druhým dívat se kladně a plodně na život křesťanským prismaem.

KALT ED.: Werkbuch des Bibel. I. Band, Das Alte Testament. Herder, Freiburg im Br., r. 1941, str. 583 s 86

obrázky, cena 9.80 RM. Kniha obsahuje množství náboženského poučení uspořádaného podle dějin spásy, jak je podávají knihy Písma sv. Celé tyto dějiny jsou stavěny na dobrých a spolehlivých výsledcích biblické vědy. Podávají aspoň to důležitější, co má mít objasněno vzdělaný katolík. Ty dějiny jsou však jen kostra. Životní v knize jsou theologické pravdy o Bohu, člověku a hlavně o plánu Božího vykoupení v Písmě sv. obsažené. Autor má při tom stále na mysli, co by si měl čtenář vzít z přečtené části bible pro své další náboženské poučení. Proto důležitější texty bible více vysvětluje, ukazuje na pravdy v něm obsažené a vyvádí z toho důsledky pro křesťanský život, drže se při tom tradičního výkladu na základě učení sv. Otců. Je to tedy učení bible pro život. A takto velmi dobře poslouží pro biblickou katechesi a těm, kteří mají za úkol, jakýmkoliv způsobem objasňovat biblické dějiny. A je také velmi vhodnou četbou v nábožensky vyspělejších rodinách.

KOPP CLEMENS DR.: Grabungen und Forschungen im Heiligen Land 1867/1938, s 227 fotografiemi a jednou mapou; text se 176 str., J. B. Bachen Köln. Je to 21-23 sešit des Deutschen Vereins vom Heiligen Lande. Autor pojednává o vykopávkách, konaných na starých místech v Předjordánsku. Jejich obraz podává v historickém rámci. Nejprve uvádí do práce různých archeologických společností a jednotlivců v Palestině, jež započala v polovici minulého století a jaksi dovršila v posledním desetiletí, kdy byla přerušována vnějšími okolnostmi. Seznamuje pak s pracemi na jednotlivých starých místech, totiž na tellech, pak na židovských synagogách a na konec na památných místech křesťanských. Autor tu seznamuje s pracovníky na vykopávkách těchto jednotlivých míst a potom popisuje výsledky jejich prací. Je to spolehlivé dílo v tom oboru, což lze poznat i z toho, že autor shromáždil pro ně materiál v Palestině samé, kam jej za tím účelem vyslala Görres-Gesellschaft. Měl tam příležitost jednak sám vykopávky shlédnouti, jednak přijíti do styku s různými společnostmi a školami palestinskou archeologií se zabývajících a konečně míti přístup k literatuře. I to, že ke konečné úpravě díla přispělo několik známých osobností v biblistice a částečně v archeologii palestinské, dodává dílu ráz vážné a spolehlivé práce.

KARRER: Freiheit des christlichen Menschen. Benziger, Einsiedeln, 1941, str. 136, Fr 4, 5. Karrer dovede podat věc neobyčejně srozumitelně a jasně, aniž při tom utrpí hloubka jeho myšlenky. Jeho nové dílko o pojmu křesťanské svobody jako skutečné jediné svobody je toho novým důkazem. Svoboda v Kristu není jen osvobozením od něčeho, nýbrž osvobozuje nás zejména k ně-

čemu: osvobozuje nás k novému životu v duchu synovství Božího, v duchu lásky. Nejvyššího dokonání nachází svoboda v lásce. To jest ústřední myšlenka celého díla, jež dává zvláště silný výraz v kap. 9. a pak 12., poslední, kde pojednává o nejvyšším stupni křesťanské svobody, jenž jest v lásce.

KRÜGER: Gläubiges Beten. Bonifaziusdruckerei, Paderborn, 1940, str. 165, 3.60 RM. Skvěle vypravená knížka velké hodnoty. Předchází krátký souhrn a popis východních církví. Druhý díl pak podává nejkrásnější modlitby k nejrůznějším příležitostem z východní liturgie. Jsou to modlitby krásné, hluboké a i západní křesťan v nich najde dobrou živinu své zbožnosti.

LERCHER: Ewige Heimat. F. Rauch, Innsbruck, 1939, str. 152, 2.30 RM. Úvahy o posledních věcech člověka a o věčnosti. Zejména důkladně je tu propracována nauka o křesťanské naději. Svým hlubokým podáním je kniha určena předně pro kněze, kazatele a vzdělané laiky.

LOTTIN: Considération sur l'état et la vie bénédictine, Desclée, Bruges, 1941, str. 100, cena 10 fr. belg. Ovoce dlouholetých konferencí pro benediktiny o podstatě, duchu a poslání řádu benediktinského. Jsou to úvahy vycházející z důkladné znalosti jak theorie o řeholním životě ve všech jeho obdobách, tak všeho toho, co Církev tomuto stavu dává a co od něho čeká.

PAPICA: Povolání sv. Odon. Vydal Řezníček, Stolín u Červeného Kostelce. Krásný čin. Známý továrník textilní vydal životopis svého patrona. Je to jeho dar a služba spoluvěřícím, aby poznali opět o jednoho neznámého světce více. Krásné obrázky Stritzkové doplňují svěží Papicův styl.

PLACHTE: Die Wiederentdeckung der Kirche. Vandenhoeck et Rupprecht, Göttingen, 1941, str. 160. I u evangelických křesťanů ukazuje se akutní otázka Církve, její podstaty a jejího prožití a všeho toho, co Církev s sebou nese v učení, řízení a postoji ke světu. Autor vychází se stanoviska dnešních lidí k Církvi a hledí i v tom najít ducha pravé podstaty Církve. My s tím jistě nesouhlasíme, ale zajímavý jest rozhodně tento pokus o uchopení Církve dnešním člověkem. Plachte hledá aspoň Církev ve společenství lidském.

RAHNER: Hörer des Wortes. Kösel-Pustet, München, 1940, str. 229, 4.90 RM. Myšlení Rahnerovo jde vlastními cestami pevně za vytčeným cílem. Již v dřívějších spisech se ukázal jako silný myslitel, obeznalý s nejnovějšími názory a problémy. Cílem této skvělé knihy je důkaz, že filosofie náboženství vždy musí být „fundamentálně-theologickou anthropologií, jejíž posledním slovem jest imperativ: na Boží slovo poslechnout.“ Tím závažnější jsou jeho slova, že tu zpracovává celou no-

větší filosofii náboženství, jak německou tak francouzskou.

ROCHOLL: Die personale Würde der Frau. Bonifazius-Druckerei, Paderborn, 1940, str. 80, 2.10 RM. Rocholl je šťastný objevitel prastarých zdrojů křesťanského života v mystériích. Dovedl najít hluboká slova, hesla a úkoly i pro ženu v křesťanství. Chce ukázat bohatství pro ženu právě v tom, co má svého bohatství, které i křesťanství respektuje a právě rozmnožuje a posvěcuje.

ROSENMEYER: Konvertiten Katechismus. Bonifazius-Druckerei, Paderborn, 1933, str. 180, 3 RM. Rozhodně dobrá je tato příručka vyučování konvertitů. Dobře také uvádí do jejich psychologie, učí je chápat, učí s nimi zacházet a svaté pravdy podávat tak, aby zachytily.

RUDLOFF: Malá věrouka pro laiky. Praha, Vyšehrad, 1941, str. 282, cena 39 K. Nikdo nepochybuje o užitečnosti stručné věrouky pro laiky. Rudloffova knížka, které se dostalo ve světě značného přijetí - je přeložena do více jazyků - je dokladem této potřeby. Každá stručnost má ovšem také své nevýhody: mnohé věci zůstanou kusé, na jiné se vůbec nedostane. Stručnost má však také své výhody: rychle poučuje a dává vzniknouti touze po větším a hlubším poučení. Rudloffova věrouka přinese jistě mnoho užitku duším. - Nevím, proč nezačoval autor tradiční rozdělení látky. Po úvodu jedná o nejsv. Trojici všeobecně, o Duchu sv. a o Církvi mluví teprve před pojednáním o svátostech.

SCHLEMMER: Die Technik und das Evangelium. Klotz, Leipzig, 1941, str. 30. Mnoho pravdivých slov o technice o její povinnosti sloužiti v kulturní společenství Kristu a tím i lidskému a národnímu společenství. Docela nové a zajímavé postřehy.

SPÁČIL BOH. T. J.: Psallite regi nostro. Rozjímání na žalmy pro kněze. Velehrad, nakladat. dobré knihy v Olomouci, 1941, str. 376. Tento první svazek obsahuje žalmy 1—50. Autor má na mysli hlavně čtenáře z řad kněžských, jimž je modlitba žalmů denním chlebem. Třeba ovšem žalmům dobře rozumět, nemá-li se jejich denní odříkávání stát nezáživným pro vnitřní život. Autorovou snahou proto jest učinit žalm nejprve srozumitelným. Činí to jednak tím, že do latinského textu vkládá do závorek někdy jasnější slova, jindy zase pravděpodobněji správnější. V knize se neuvádí, proč některý text v závorce uvedený je správnější, autorovi o to také nejde pouštět se do vědeckých výkladů, nýbrž jde mu o porozumění žalmu. Proto přidává za každým žalmem poznámky k věcnému porozumění a potom delší úvahu na jednotlivé verše, usměrněnou pro život kněze.

Ten najde v těchto bohatých úvahách mnoho poučení a povzbuzení pro svůj život a zároveň jsou mu ukázkou a pobídkou, aby sám se učil uvažovat o žalmech a čerpal z nich osobní poučení.

THIBON: Destin de l'homme. Desclée, Bruges, 1941, str. 80, cena 7.50 fr. belg. Sedlák, který se desíletí propracovával k filosofii. Jeho pohledy na věci, skutečnosti, příčiny, souvislosti hodnot a věcí jsou zdravé, hluboké a neobyčejně seřazené. Je to dílo rozhodně pozoruhodné. Thibonovy studie jsou dnes otiskovány v odborných filosofických revuích.

VANDENABELLE: Le divin semeur. Desclée, Bruges, 1941, str. 216, cena 12 fr. belg. Autor uvádí do četby evangelií, když ukazuje, jaký užitek pro denní duchovní život možno čerpati z knihy. Jsou to krátké homilie plné duchaplných, ale ne duchaplnických myšlenek. Kniha prokáže dobré služby kazatelům hlavně potřebujícím nové myšlenky ke stále se opakujícím kázáním nedělním.

WEISSENBACHER: Gottes Wort am rechten Ort. F. Rauch, Innsbruck, 1939, str. 320, 4.90 RM. Kázání na témata z evangelia, doložená však nesčetnými příklady z denního života. Jejich zaměření je do současnosti, aby v nich právě dnešní člověk našel cestu z dnešního zmatku duchovního. Při tom je nenápadně stavěna proti moderním názorům nauka náboženství katolického, seznamuje tu s jeho morálkou a dogmaty, aniž tím látka jednotlivých promluv je příliš zatěžována.

Z RŮZNÝCH POLÍ

ČEP: Tvář pod pavučinou. Praha, Vyšehrad, 1941, str. 208, cena 33 K, váz. 45 K. Nová kniha jednoho z představitelů naší umělecké prózy. Kniha povídek, v nichž je Čep nedostižným mistrem. Jsou to zcela obyčejné děje lidského života, které básník podává, ale způsob podání a vidění až za hranice smyslového, řekl bych k samé podstatě těchto dějů, je základní vlastnost Čepových povídek, které uchvacují jak svou prostotou, tak pronikáním do hloubky osob a věcí.

ČEP: Zeměžluč. Povídky. III. vydání. Praha, Vyšehrad, 1941, cena 33 K, váz. 45 K. S velkým potěšením vítáme nové vydání drobných próz Čepových, rozmnožených o dvě povídky, jinak nedostupné, totiž Dvojí domov a Vigilie. Lásky k domovu, k rodné půdě, lásky k venkovu, která je tak příznačná Čepově tvůrčí síle, se projevuje už v těchto pracích, jež jsou z jeho prvotin. Krásná obálka od Strizkové vyjadřuje velmi výrazně veškeru vnitřní krásu Čepovy tvorby, zvláště jeho zánění pro venkov.

DEML: Mohyla. Praha, Vyšehrad, 1941, str. 250, cena 48, váz. 60 K. Jsou to vlastně tři samostatné celky, obsahem související. Pozdrav z Tasova, Mohyla a Těpna. Všechny tři se vztahují k rodnému kraji básníkovu, v němž básník čte slova, jež tam vložil Bůh. Je to rodová kronika, psaná básníkem, milujícím každý kout, každou mez, vše, co ho upomíná na dny dětství, vše, co mu vypravuje o jeho předcích. Kniha je doplněna obrazovými přílohami a kresbou J. Bílka. Přátelé básníkovi sáhnou s radostí po tomto novém vydání Demlových prací.

Erbovní knížka na rok 1941. Redakcí dra Lífky a arch. Štorma vydal Vyšehrad v Praze, 1941, cena 60 K. S radostí konstatujeme zájem, jaký vyvolaly v posledních letech erbovní knížky, v nichž jsou ukládány výsledky badatelské práce v oboru heraldiky. Letos obsahuje erbovní knížka pozoruhodné články o strážcích moravského znaku, o znaku T. J., o heraldické kresbě, o symbolickém významu erbů a článek o znaku Julia Zeyera. Každý článek je doprovázen příslušnými kresbami.

FRINTA: Květiny z české zahrádky. Přírodopisné malovánky. 16 stran velkého formátu na tuhém papíře, cena 15 K. Vydal Vyšehrad v Praze. Dětem učiní radost a naučí je poznávat květiny, učitelům kreslení poslouží ve škole.

HARTMANN: Richelieu. Eine psychologische Studie. Junker u. Dünnhaupt, Berlin, 1940, str. 57, 2.70 RM. Důkladná studie o francouzském kardinálu a politikovi, „který dal svému století ráz svého ducha.“ Probírá tu podrobně jeho poměr k politice, vojsku, vědě, Církvi a náboženství, k národu a p. a zakončuje tím, že určuje jeho charakter a zařazuje jej do „typové skupiny“.

KAŠPAR FRANTIŠEK: Tam tichou nad Lužnicí. Básně. Družina literární a umělecká, Olomouc, 1941, str. 66. Reflexe denního života básníka-kněze, tak jak prožívá v krásném kraji západočeském. Mohli bychom je nazvat přímo básnickovým deníkem.

OLIVA: Šťastné dítě. V. Kotrba, Praha, 1940, 15 K. Dílko o výchově, jehož základnou jsou zásady náboženské. Je věnováno matkám, které mají být na tomto poli hlavními činitelkami. Je to jejich první povinnost, výchova miláčka, který je pro matku nejcennějším darem nebes. Jsou tu shrnuty cenné pokyny všední a samozřejmě vedle případů jemnějších odstínů, zasluhujících zejména pedagogické péče, ale které v běžném životě přehlédneme: mají být matce ukazatelem a posilou, je-li na rozpacích. Nezapomíná ovšem ani zde na působení milosti Boží, o kterou má matka prosit za sebe i za dítě, a jež jí musí být hlavní oporou.

RITTER-ELSASS: Martin Schongauer. Laumann, Dülmen, 1940, str. 462. Román elsaské spisovatelky za-

chycuje s velkým uměním vypravovatelským na historickém pozadí druhé poloviny patnáctého století pohnuté osudy umělcova života. Její podání psychologie jednotlivých postav, zejména ústředního hrdiny, svědčí o hlubokém proniknutí celým jeho uměleckým odkazem malířským i událostmi životními, jež se tu seskupují v tragický osud duše prahnoucí, hledající celým svým životem a dílem věčnou Pravdu.

Přátelství básníka a malířky. Vzájemná korespondence J. Zeyera a Zd. Braunerové. V Ed. České letopisy vydal Vyšehrad, Praha, 1941, str. 252, cena 56 K. Není jistě naší věcí uvažovat zde, zda je vhodné vydávat korespondenci našich velkých lidí a takto odhalovat nejtajnější záhyby jejich duše. Zkušenosti s Boženou Němcovou dávají za pravdu těm, kdo se stavějí negativně k podobným počinům. Případ J. Zeyera a Zd. Braunerové je ovšem mnohem jiný. Přátelství těchto dvou umělců je přátelství krásné, přátelství dvou lidí, kteří si rozuměli, kteří se podporovali na své umělecké cestě, kteří se těšili navzájem a dávali jeden druhému, jak dovede dávat jen přátelství čisté a nezištné. Kniha bude jistě nejen pramenem pro literárního historika, nýbrž i pro psychologa.

RYNEŠ: Blahoslavená Amabilia. Šumavan, Klatovy, 1941. Ve zvláštním otisku z časopisu Šumavan podává V. Ryneš drobnou historickou studii o tom, zda bl. Amabilia, více méně neznámá česká světice 14. století, náleží historicky do století Přemyslovců a do konce do jejich rodu, či zda s nimi nemá nic společného spadajíc dobově do století 14. Ukazuje jasně, že první možnost je pouhou smyšlenkou nebo mylnou kombinací kronikáře Hájka z Libočan a že ve skutečnosti její postava náleží století čtrnáctému. Věc sama by si zasloužila větší pozornosti historiků, jistě by dnes nezůstala jejich slova bez ozvěny.

O. SPENCER: Gefangen. F. Rauch, Innsbruck, 1939, str. 148, RM 2.30. Líčení vlastních zážitků ze španělského boje o svobodu. Spencerová nesnaží se vůbec o nějakou senačnost a právě proto její dílo je svým věrným líčením působivé.

Sbírka Poklady národního umění přinesla další svazčky: XXIII-XXIV.: Z. Kotíková: Katedrála sv. Víta. Textu 12 str., 12 fotogr. příloh. cena 10 K. - R. Rouček: Křivoklád, 16 stran, 12 ilustrací. Cena 9 K. - J. Sokolová, Strahov. XXVI. svazek 16 stran, 12 příloh, cena 9 K. - R. Rouček: Pomník sv. Václava. XXVII. svazek. 16 stran, 12 příloh na křídě. Cena 7.50 K. - Doporučujeme široké veřejnosti tyto svazčky, jež informují velmi dobře o nejkrásnějších náboženských i světských památkách našeho národa.

Sbírka Pro život. Články a profily. Praha, Vyšehrad.

Vyšly další svazky: XXI.: Dr. O. Albrecht. **Cesty národního hospodářství**. Pro první informaci velmi dobrá příručka, která svou stručností řekne mnoho. XXII.: K. Šourek: **Co s památkami**. 4 přílohy na křídě. Dobré postřehy a rady pro památkářskou péči o umělecká díla národní i církevní. - XXIV.: L. Peřich: **Čechy předhusitské**. Stručná historie nejslavnější doby českých dějin, zvláště kulturních, v době Karla IV.-XXV.: B. Benetka: **Jesuité a český národ**. Benetka dovede říci na 32 stranách mnoho o tom, co znamenali jesuité pro náboženský a kulturní život našeho národa. Měli by číst zvláště naši učitelé! - V. Renč: **Julius Zeyer**. Poznámky k jubileu. Jen básník dovede pochopit básníka a jen básník dovede říci to pravé o básníku. Renčova studie je opravdu na místě. - Jednotlivé svazečky jsou po 3.60 K.

TŘEBÍZSKÝ: Z končin pětিলisté růže. Edice Kytice, Smidt, Praha 1941. Sličné vydání Třebízského drobnosti. Třebízský ještě nevyšel bibliofilsky a tato bibliofilie je dobře volená i udělaná.

VIESEROVÁ: Zpěváček. Druhé vydání. Praha, Vyšehrad, 1941, str. 266, cena 33 K, váz. 45 K. Jsou knihy, které nestojí za to, aby byly vydávány po druhé; a jsou knihy, které musejí být vydávány stále, protože jejich krása a jejich vnitřní hodnota je toho druhu, že musí být stále viděna a oceňována. Takovou je kniha Zpěváček, jejíž chválu jsme tu již jednou přinesli a jejíž chválu musíme opakovat, protože ještě mnoho těch, kdo ji nezakusili. Těm pak doporučujeme, aby si Zpěváčka přečtli. Je to jemná poesie hochy, je to život jeho dětské a chlapecké duše, je to kniha, jakých je málo ve světové literatuře, kniha zcela odlišná od jiných, kniha, která volá a bude stále volat po čtenářích.

WAGGERL: Rok Páně. III. vydání. Praha, Vyšehrad, str. 192, cena 32 K, váz. 43 K. - Pestrý život jednoho roku na vesnici v Alpách, rok plný radosti, štěstí horalů, to je krátce obsah knížky. Je to kniha, která má věru málo podobných. Krásný optimismus, který vítězí nad veškerou bolestí, nad trampotami přítomného života, dodává knize čehosi nesmírně hřejivého a poutavého. Je to snad tento rys knihy, který jí získává stále nové čtenáře, jak svědčí třetí vydání v nedlouhé době.

WALDE: Die andere Maria. Korn-Verlag, Breslau, 1941, str. 480, 8.50 RM. Román dobrého podstatného ražení, dobírající se psychologie dvou povahově různých dívek, které se vzájemně přitahují a doplňují. Napětí mezi mužem a ženou končí u Marie duchovní osamocností, která jí ale nezdeptává, nýbrž probouzí k novému úkolu životnímu: sloužit nemocným a patřit všem potřebným, když její duch nemůže se pro žádného jedince rozhodnout.

nocníků pro své apoštolské dílo. Přijďte mezi nás, poplněte naše řady.

Rodičům studentů a studentek. Po Čechách i na Moravě se koná řada kursů duchovních cvičení pro studentstvo. Pošlete své děti, aby načerpaly v duchovních cvičeních světla a síly pro čisté a snaživé mládí.

Dogmatika pro laiky dokončena. Šestým svazkem dokončil P. Dacík, spoluredaktor naší revue, svou dogmatiku pro laiky. Jest to velké obohacení naší duchovní literatury, která postrádala tak svěží a při tom hluboce a odborně psané dogmatiky. Dílo je dosti podrobné, třebaže se vystříhalo odbornických polemik. Je to ze základních knih, která by měla býti v každé knihovně duchovně sečtělého a vzdělaného katolíka, jakož i v knihovně toho, kdo se chce z původních pramenů poučiti tom, co je katolictví, co vyznává a co káže.

Další svazek sebraných spisů sv. Jana od Kříže vyhází: Právě vychází druhý svazek sebraných spisů sv. Jana od Kříže. Upozorňujeme všechny, kteří si koupili první svazek, aby si pospíšili se zakoupením svazku druhého, který bude značně lacinější.

První historická studie o bl. Zdislavě. Naše slavná terciářka bl. Zdislava Berkovna byla nám celkem málo známa. Všechny české světice a blahoslavené byly předmětem živé úcty, jen tato světice, matka a paní hradní, příklad křesťanského života uprostřed rušného světa, byl nám neznámý. Ale právě její příklad světice v plném řádu veřejného života jest příkladem neobyčejně cenným a křesťansky výmluvným. Jsme šťastni, že právě takový historik jako je doc. Zdeněk Kalista se ujal této práce a podal nám tuto světici a krajanku naši tak výstižně, pravdivě. Obě knihy expedujeme ihned, ale hlavně po prázdninách.

Druhé vydání Piny-ho Odevzdanosti do vůle Boží. Neobyčejně brzo se rozebralo první vydání knihy o čisté lásce k Bohu P. Piny-ho, jenž ve formě duchovních cvičení probral celý duchovní život s hlediska naprosté odevzdanosti do vůle Boží, jakožto cesty a metody nejjistější, jak jíti rychle a klidně v duchovním životě dopředu. Doporučuji knihu jako knihu dobré solidní duchovní četby, jako knihu posilující v duchovních zápasech. Tato

kniha naučí vyssát olej třeba i z tvrdé skály lidské slabosti, opuštěnosti duchovní.

Příští číslo vyjde až v září, protože nastávají prázdniny. Proto nereklámujte!

H. P. Je jistě k úsměvu i k pláči případ mladého človíčka, který se pokládá za strážce pravověrnosti. Je směšné čísti jen s úmyslem najítí nějakou chybu. Takový člověk je krutě nešťastný, když nenajde, nad čím by se mohl pohoršiti. Stále čenichá, co by mohl napadnouti, strhati. Když ovšem píše sám, je to tak jalové a skřípe to na všechny strany, že měl věru nejprve si sednouti a něco si prostudovati, ovšem ne zase, aby našel, jak je vše špatné, nýbrž aby poznal, že dohromady nic neví a moc se ještě musí učit.

Shromáždění akademické sekce III. řádu v Brně bude dne 15. června o půl 10. hod. dopoledne. O půl 10. hod. slouží P. Braitto mši sv. s promluvou. Po ní pak shromáždění III. řádu s visitací provinčního ředitele III. řádu P. dr. Dacíka. Prosíme, aby se všichni členové účastnili tohoto slavnostního shromáždění.

Mši sv. za naši duchovní rodinu slouží P. Braitto dne 15. června. Spojte se s námi v ten den v modlitbách. Spolubratry kněze prosím buď o mši svatou nebo o vzpomínku při mši svaté za naši rodinu.

XII. Prázdninový vzdělávací kurs katolického učitelstva v Třebíči se koná letos v první polovici srpna. Program obsahuje: I. Náboženský život. II. Literatura. III. Kultura zpěvů chrámových a světských. IV. V pedagogickém praktiku bude vzat zřetel k četbě mládeže. V. Exkurse seznámí s nejpamátnejšími místy v okolí. Kurs jest čtrnáctidenní, podléhá schválení Mšano a příslušných úřadů. Z přednášejících uvádíme Alberta Vyskočila, Zahradníčka, Čepa, prof. J. Šoupala, prof. Miloše Dvořáka, Urbánek, Fr. Vítek, Em. Vejvodová, J. Janouch a j. Náboženský život vedou P. Alf. Daňha, dr. Zavadský, dr. Braitto, P. Vítek a j. O ubytování a stravování jest postaráno; kursové s celým zaopatřením i exkursemí 600 K. **Příhlášky pošlete včas, nejpozději do 15. července J. Kunckovi, Kojetín-Popůvky.** Tam žádejte také informace.

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

Zásady. Modleme se ve spojení s Ježíšem Kristem 385 -
Seusův dopis k obláčke jedné řeholnice 386 - Z „Úvodu
k vyznání víry“ Ludvíka z Granady 388 - Durych, Sed-
mery oči 395 - Braitto, Očišťování svátostí pokání a du-
chovním vedením 398 - Habáň, Normální dobro 404 -
Středa, Slova liturgie 408 - Merell, Pavlova modlitba a
doxologie 411 - Čala, Liturgie svátosti svěcení kněžstva
415 - Uher, Baroková zbožnost a dnešek 422 - Bertrand,
Nová kniha o liturgismu 427. **Život. Pracovna. Žeň.**

1941

Ročník XVI. Číslo 7.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

hovorna

Naše časopisy Výhledy, Filosofická revue, Vítězové a Růže dominikánská nevychází. Místo Výhledů přidáváme jeden tiskový arch k Hlubině. Pro ty, kteří odbírali Hlubinu i Výhledy, necháváme Hlubinu bez příplatku. Ostatní prosíme o příplatek 4.- K.

R. B.: Krásné a vznešené nevylučuje praktické. Tak někdo jede na sv. exercicie a na zpáteční cestě objeví na trhu cibuli, drahně želanou. I nakoupí si jí plnou náruč? Usmíval jsem se na to dobrácky. Věděl jsem, že taková opatrnost a pozornost může zase v duchovním ohledu se také řádně uplatnit. Bohatou kořistí pozorné a opatrně každé slůvko zachycující duše.

„Žízeň“. Myslíte, že byste měla klidně po Bohu jen toužiti, že vaše žhavá touha je něco nezdravého? Pro co jsme netrpěli, po čem jsme bolestně nežíznil, to si málokdy pevně držíme, do toho nenoříme lačně své rty. Bůh je takové dobro, které si zasluhuje, abychom po něm dychtili celou svou bytostí. Tak velký, že jenom velká žízeň jaksi patřičně vyhloubí pro něho duši.

L. M.: Lidé jako myšlenky a šaty přicházejí do módy a vycházejí z módy. Obratná reklama, trochu agitace a nová hvězda je objevena. Pozáří si, třeba nad obzorem několika šťastných a s málem spokojených dušiček, aby ustoupila brzo jiným hvězdičkám. Zda a co po tom po nich zůstane, je hodnotou, ne jejich okamžité zazáření. Podívej se na listí ve větru. Každým větrem chvějí se jinou barvou a jinak šelestí. Nebuď jako listí ve větru. Buď dobrým kořenem tkvícím pevně v zdravé půdě.

„Čest.“ I od toho se musíte nakonec osvoboditi, co lidé o vás říkají, a státí jen ve své vnitřní pravdivosti před Bohem a před sebou. Pak tě chvála nevznese.

Z Á S A D Y

MODLEME SE VE SPOJENÍ S JEŽÍŠEM KRISTEM

Kéž rozšíří Církev, ó můj Pane Ježíši, co uzavíráš sám v sobě! Kéž vyjádří navenek onu posvátnou zbožnost, kterou chováš ve skrytu svého srdce k svému Otci, v nebi i na oltářích! Jaké nebe, jaká hudba, jaký soulad na těchto svatých místech! Víra mi dá slyšeti skrze tyto svatostánky podivuhodné hymny, jež podává duše Kristova Bohu s anděly a se svatými, kteří ho provázejí.

Kéž tedy, můj Bože, všechny tyto chvály, všechny tyto zpěvy, jež budeme zpívati ke tvé cti, jsou pouze vyjádřením nitra Ježíše Krista. Kéž má ústa říkají jen to, co říká u sebe duše mého Spasitele.

Spojuji se s tvým duchem, můj Pane Ježíši, jenž jsi životem našeho náboženství. Dychtím vzdávati tvému Otci všechnu poctu a všechny povinnosti, které mu patří, jež jedině ty chápeš dokonale a jen ty je vzdáváš ve svém svatostánku.

Pohroužen do své nicoty, já, jenž jsem ubohý hříšník, klaním se tvému jednorozenému Synu, dokonalému ctiteli tvého jména, a spojuji se s tvým Duchem nejčistší částí své duše, abych tě oslavil v něm!

O l i e r : Journée chrétienne. I. p. 65.

SEUSŮV DOPIS K OBLÁČCE

JEDNÉ ŘEHOLNICE

*O svobodném odvrácení se počínajícího člověka
od světa k Bohu.*

„Regnum mundi et omnem ornatum saeculi
contempsisti propter amorem Domini mei Jesu
Christi.“

Královstvím světa a všemi okrasami země
jsem pohrdl pro lásku mého Pána Ježíše Krista.

Když jsem nad sebou slyšel pěti tento radost-
ný rej a panenské vyzdvižení jedné vybrané ne-
věsty Boží z falešného světa do nebeského Živo-
ta, pomyslí jsem si: „Může radostně zanechat
milé, kdo si vybral milejší!“ A to se mi dnes
vpravdě stalo. Proto ti dávám, falešný světe,
svobodně s Bohem!

Vizte, všechny lásky, hru světa! Obejmul jsem
stín, zasnoubil jsem se se snem, byl jsem posed-
lý bludem. Aj, kde je nyní obraz bludu, kde je
příslib snu? Kdybych tě měl, světe, tisíc let, co
by to nyní bylo? Jako okamžik pominulo. Roz-
loučení je vlastnost tvé přirozenosti. Domníval
jsem se, že jsem tě obsáhl, jak jsi mi zmizel!
Kdo tě dříve neopustí, toho opouštíš ty, kdo se
s tebou nerozloučí ochotně, toho odměníš truch-
livým rozloučením. Ó běda, ty vrahu! Proto s Bo-
hem, s Bohem! Milost Boží s tebou nyní i vždy-
cky. Podváděj ty, kteří tě nepoznávají, mne již
nikdy nepodvedeš.

Regnum mundi - ach, mé dítě v Bohu všemo-
houcím, poslyš, co ti pravím: „Pamatuj, pama-
tuj, že jsi se s rozvahou vzdala všech svých přátel
a cti a dober, a buď pevná v této vůli. Nebuď
jako mnohé pošetilé dívky, které se rovnají za-
vřeným zvířatům ve zvěřinci: když se zavrou
dveře, vyhlíží skrze plot. Tyto jsou půl zevně,
půl uvnitř. Běda, běda! Jak ztrácejí pro malé

věci na velkém díle! Bohu sloužiti je jim žalářem, duchovní kázeň úzkou těsnou stájí. A proto, že nemohou míti jablko, čichají vůni. Místo různých věnců oblékají pestré šaty a poněvadž nemohou nositi rudý šarlat, šněrují se do bílého pytle, místo svazku manželského pečují o čas marnící, srdce olupující rušitelku celého duchovního života: pomíjející přátelství. Co je jim odepřeno ve skutcích, to požívají ve slovech, a co se jim nemůže státi, to mají v myšlenkách. Souží se se svojí touhou a laskají s obrazy svých přání, tak jako žíznivý člověk, který sní o studené vodě. A jak se tak sem tam obracejí, mizí to a zůstává prázdná dlaň a smutné srdce.... Běda, Bože na nebesích, není to ubohý život, není to předpekli: svět nemoci míti a býti bez Boha, býti mrtev tomuto celému světu a přece býti oloupen o duchovní útěchu, býti ztracen pro obě strany, Boha i svět? Jak budou pohrdány státi na konci světa před svými přáteli i před celým světem! Jak se samy hořem uhryžou, že se tak malými věcmi olupily o tak veliké, nezměrné dobro!

Ach, mé dítě! Ale sloužiti Bohu svobodně a radostně, s čistým srdcem, aj, jak slastný je to život! Ach, obsáhnouti plným srdcem slastné, laskavé Dobro, jak rozkošná to věc! Věz, i kdyby nebylo žádné odměny podle tohoto světa, vyplátí se to samo v sobě. Hleď, oni chodí po zemi a bydlí na nebesích. Aj, čistoto, jak jsi krásná! Nikomu sloužiti, nikomu nežíti nežli Bohu - jak jsi svobodná! Ach, milý Pane, milostná Moudrosti, tobě se zasnoubiti, dáti lásku za lásku, jak milostné je to!

Pane, oni praví, že dáváš utrpení. Aj, utrpení, aj, radostné utrpení, které mne činí tobě milým, které mne s tebou spojuje... Pane, kdo je v čase bez utrpení? Vpravdě, nikdo na zemi. Jak jsou hrady vysoké, města široká, ani rudé pláště, ani pestré čapky tě před ním neochrání. Hleď, ne-

vidíš to správně: stkvíti se prospívá zevnějšku, ale trápení prospívá uvnitř . . . Pane, s počátku se od věcí odtrhnouti, to bolí; potom je to snesitelné, ach, Bože; ale pak je to rozkošné nad všechny časné věci.

Z „ÚVODU K VYZNÁNÍ VÍRY“

LUDVÍKA Z GRANADY,

v němž se jedná o stvoření světa, aby se naše mysl obrátila skrze věci stvořené k poznání Tvůrce a Jeho božských dokonalostí.

Jest mnoho cest, jimiž přicházíme k poznání Tvůrce a Pána všech věcí. Zde použijeme té, již nás učí apoštol (Pavel k Řím. I.), když praví, že se věci Boží, kterých nevidíme, poznávají skrze ty, jež Jím byly v tomto světě vytvořeny a kterými poznáváme Jeho věčnou moc a vznešenost Jeho božství. Jako totiž nám účinky hlásají něco o příčinách, z nichž pocházejí, a všechna stvoření jsou účinky a díla Boží, tak ona (každé svým stupněm) nám dávají nějakou známost o svém Stvořiteli. Proto zde budeme sledovati tento způsob přemýšlení, procházejíce nejprve hlavními částmi světa, které jsou: nebesa, hvězdy a živly, a pak sestoupíme k zvláštnímu pojednání o jiných stvořeních, pátrajíce skrze ně po nekonečné Moudrosti a Všemohoucnosti Toho, kdo je stvořil, a po Dobrotě a Prozřetelnosti Toho, kdo je řídí. .

Tato úvaha nám poslouží (mimo k poznání Boha, jež je vlastní nauce katechismu) k tomu, abychom Mu vzdali díky za Jeho dobrodiní, když uvážíme, že celou tuto tak velikou stavbu a dílnu světa stvořil tento svrchovaný Pán nejen k opatření našich potřeb, nýbrž mnohem více, abychom skrze poznání věcí stvořených povznášeli svého ducha k poznávání a milování

svého Stvořitele, jsouce si toho vědomi, že celou tu tak velikou stavbu s takovým zařízením věcí vytvořil On nikoli pro sebe, (neboť byl od věčnosti bez ní) ani pro anděly, kteří jsou pouzí duchové a nepotřebují hmotného bydliště, a mnohem méně pro nerozumné tvory (neboť ta věc byla nedůstojna takového Původce), nýbrž jediné pro člověka. V tom uvidí, jak velice ho Pán miloval a jakou ctí vyznamenal, vždyť takové paláce s takovým zařízením nespočetných věcí určil pro něho. To vyložíme v celém postupu a ukážeme jasně, že všechny věci jsou právě uspořádány k užitku a prospěchu člověka.

Poslouží také tato nauka k posílení naší důvěry. Proto uváží-li člověk, jak dokonale se nekonečná Dobrota stará o věci potřebné všem nerozumným tvorům, ať jsou jakkoli nepatrní (na př. mravenec, komár, pavouk a p.), uvidí jasně, jak velký důvod má k důvěře v Boha, že se ničeho nebude nedostávat nejvyššímu z Jeho tvorů (pro jehož službu stvořil veškeren nižší svět) v tom, co by bylo nutno k zaopatření jeho těla a posvěcení jeho duše.

Konečně je toto poučení prospěšné tím, že dává osobám, dbalým věcí duchovních, hojnou látku k úvahám, když vidí ve stvořeních krásu, moudrost, dobrotu a prozřetelnost jejich Tvůrce a Vládce. V takovém rozjímání našli velcí myslitelé vrchol lidského štěstí, jak dále objasníme.

Na jakých základech dospěli myslitelé přirozeným světlem svého rozumu k poznání, že je Bůh.

První věc, která se nám ve člancích víry předkládá k věření, jest, že je Bůh, totiž že je v tomto vesmíru první bytost, první hybatel, první pravda a dobrota, a první příčina, na níž závisí všechny ostatní příčiny, ale ona nezávisí na nikom. To je základ naší víry a první věc, které se musí věřit. A tak praví apoštol (Pavel), že kdo

chce přijíti k Bohu, musí věřiti, že je v tomto světě Bůh. A je tak patrná v přirozeném světle tato pravda, že jí dosahujeme zřejmým důkazem, jako k ní dospěli mnozí filosofové a dnes k ní dospívají všichni moudří lidé, poznávající skrze účinky, které vidí v tomto světě, první příčinu, od níž pocházejí, a ta jest Bůh. Proto praví svatý Tomáš, že moudří nemají víru od tohoto prvního článku, poněvadž mají jeho bezprostřední jistotu, která se nesrovnává s neprůhledností, pojící se s vírou. Ale lidé nemající vyššího vzdělání a neschopní dospěti k tomuto důvodu (t. j. jsoucnosti Boží, a věřící tomu, protože to Bůh zjevil a Církev to předkládá k věření) mají víru od tohoto článku.

Než vizme základy, od nichž vyšli myslitelé, aby dospěli k této pravdě! To nám poslouží, abychom s větší radostí přijali, co nám dosvědčuje víra. Když se totiž víra snoubí s rozumem a rozum s vírou, posilující se vzájemně, vzniká v duši nejušlechtlejší poznání Boha, jež je pevné, jisté a zřejmé a v němž víra nás sílí svou pevností a rozum potěšuje svou jasností. Víra poučuje o Bohu, zahaleném rouškou své velebnosti, ale rozum poodhaluje tuto roušku, aby bylo viděti Jeho krásu. Víra nás učí, čemu máme věřiti, a rozum činí, že tomu věříme s radostí. Obě tato světla rozptylují mlhy, zjasňují vědomí, ukojují chápavost, zbavují pochyb, plaší mraky, urovnávají cesty a způsobují, že přijímáme lehounce tuto svrchovanou pravdu. Pro ni máme dva učitele: svaté Písmo a tvorstvo, oba nám nesmírně dopomáhají k poznání Stvořitele. I dotkneme se tu některých pohnutek a důvodů, které vedly myslitele k této pravdě. Pravím „některých“, protože se dotkneme jediné těch, které jsou velmi jasné a přizpůsobené chápavosti lidu, odkazující jiné, vyššího důvtipu vyžadující, bohosloveckým školám.

Někomu se zazdá zbytečným pojednávatí me-

zi křesťany o této věci, protože všichni mají víru, od tohoto článku počínaje. Tak jest, než přesto jsme viděli a vidíme denně lidi tak zločinné, nesvědomité a kruté, že ačkoli uznávají, že je Bůh, svými činy to popírají, protože, věříce tomu, nic méně nečiní a nečinili by, kdyby tomu vůbec nevěřili. Těm tedy, u nichž světlo víry je zastřeno, prospěje objasniti světlem rozumu, že je Bůh: snad by tato domluva postačila, aby opravdu prohlédli. Mimo tento prospěch je jiný větší a obecnější, ten totiž, že všechny věci, které nám říkají, že je Bůh, zároveň nám dosvědčují mnohé z Jeho dokonalostí, zvláště Jeho moudrost, všemohoucnost, dobrotu a prozřetelnost, jimiž řídí a spravuje všechny věci.

První a nejhmatatelnější základ k poznání Boha bereme z *pořádku věcí*, neboť vidíme v tomto světě rozličné stupně dokonalosti ve stvořeních. A v tomto pořádku klademe nejnižše čtyři živly, jež jsou jednoduché látky, nemající víc než dvě vlastnosti. Na druhé místo řadíme smíšené látky nedokonalé, jako jsou sníh, dešť, kroupy, větry, jinovatka a jiné pod. věci, jež jsou poněkud složitější. Na třetím místě jsou smíšené látky dokonalé: kameny, perly a kovy, u nichž je dokonalé složení čtyř živlů. Na čtvrtém stupni umísťujeme tvory, jež mimo toto složení mají život, i rostou i se umenšují, to jsou stromy a všechny rostliny. Páté místo zaujímají nedokonalí živočichové, kteří kromě života mají cit, třeba se nemohou pohybovati: ústřice a mnohé mořské lastury. Na šestém místě jsou dokonalí živočichové, ti jsou obdařeni smysly a pohybují se, jsou to ryby, ptáci atd. Na sedmý stupeň stavíme člověka, který má kromě uvedených schopností rozum a soudnost, vlastnosti, jimiž předčí všechno nerozumné tvorstvo a liší se od něho. Nad člověka klademe anděla, který má mnohem vyšší chápavost a je podstata duchová, vši hmoty prostá. I mezi samými anděly je řád, protože

jedni jsou ušlechtilejší a dokonalejší přirozenosti než druhí, neníť podle mínění svatého Tomáše (shodného s naukou Aristotelovou) dvou andělů stejné dokonalosti, přes to, že je jich nesmírný počet, nýbrž vždy je jeden v podstatě dokonalejší než druhý. Stoupající tedy tímto pořadem, buď musíme postupovati do nekonečna, aniž dojdeme k poslednímu členu řady (a to je přirozeně nemožno), nebo se musíme posléz zastaviti u nejdokonalejší ze všech věcí, nad niž už není jiné dokonalejší. Tato tudíž, jsouc na vrcholu všech a nade všemi, je ta, kterou jmenujeme Bohem, nebo první pravdou, první příčinou a prvním hybatelem i původcem všech věcí: ta nemůže být stvořena nebo učiněna nějakým stvořitelem nebo činitelem, poněvadž tento by byl dokonalejší než onen, neboť je dokonalejší stvořitel než věc stvořená a činitel než věc jím učiněná. Odtud vyplývá, že tento Pán musí býti věčný a bez počátku, nemohl být tedy stvořen nebo učiněn někým jiným. To je první základ této pravdy, která se bere z pořadu stvoření.

II. Druhý základ nám poskytuje *pohyb věcí*. Pro něj bereme za zásadu, že všechny věci, které se tělesně pohybují, mají v sobě nebo mimo sebe nějakou schopnost nebo sílu, která jimi hýbe. To se vidí jak u člověka, tak u živočichů, u nichž je tělo věc, která se hýbe, a duše, která tělem hýbe. I zdá se, že je tomu tak, protože chybí-li duše, chybí i pohyb, který z ní vycházel. Než nechme nyní pohyby na zemi a vystupme k pohybu nejvyšších nebes, jež jsou nad hvězdným nebem a hýbou jinými nebesy nižšími a jsou příčinou všech pohybů zde na zemi: tato nebesa se pohybují s tak velikou rychlostí, že za jediný přirozený den obrátí celý svět. Tato tedy nebesa podle předpokladu musí míti hybatele, který jimi pohybuje. O tomto tedy hybateli si klademe otázku, zda ve svém bytí a v schopnosti, již má, aby působil onen pohyb, závisí na jiném, či ni-

koli; nezávisí-li, nýbrž má sám od sebe své bytí a svou moc, nazveme jej Bohem, neboť jedině Bůh, jsa nade všemi věcmi, nezávisí na nikom, ani ve svém bytí, ani ve své moci, nýbrž sám na sobě. Ale řekneš-li mně, že má nad sebou někoho vyššího, na němž závisí jak co do bytí, tak co do schopnosti hýbati, položím si touž otázku o této vyšší bytosti jako o nižší: a budeme-li postupovati v této úvaze, buď musíme pokračovati do nekonečna (a to jest, jak jsme řekli, nemožno), nebo přijdeme posléze k prvnímu hybateli, na němž závisí jiní hybatelé, a k první příčině, z jejíž síly čerpají svůj podíl všechny ostatní příčiny, a tu pak zoveme Bohem. To je důkaz, jímž filosofové potvrdili, že je první hybatel, který nezávisí na nikom, nýbrž sám na sobě. A u těch, kteří pronikají silou tohoto důkazu, se nezačíná víra tímto prvním článkem, poněvadž poznávají, jak jsme řekli, jeho bezprostřední jistotu. Ten se pro ně také nejmenuje prvním článkem víry, nýbrž předpokladem (preámbulo) jejím, jak praví týž svatý učitel.

III. Myslitelé měli ještě jiné pohnutky k uznání Boha, na nichž si Cicero mnoho zakládá a s mnohým důvodem. Jeden z nich je: ačkoli je tolik a tak rozmanitých národů na světě, není žádný tak surový a divoký, že i když neví, jaký je opravdový Bůh a nechápe, že jest, přece Jej nějakým způsobem uctívá. Příčina toho je - kromě krásy a pořádku tohoto světa, jež dosvědčují, že je Bůh, který jej spravuje - že sám Stvořitel, jako vštípil v srdce lidí přirozenou náklonnost, aby milovali a ctili své rodiče, tak jim vnukl jinou podobnou náklonnost, aby milovali a uctívali všeobecného Otce všech věcí, jejich udržovatele a vladaře. A odtud pochází onen způsob ctění a náboženství, byť i nepravé, jež vidíme u všech národů světa. To je tak vštípeno v lidská srdce, že pro pouhé jeho obhájení národové bojují mezi sebou, nemajíce jiné příčiny

boje, jak to vidíme mezi Maury a křesťany. Protože věří jedenkaždý, že jeho náboženství jest pravé a že jím jest Bůh opravdově uctíván, nikoli jinými, zdá se jim, že jsou povinni hájiti svého Boha a válčiti s těmi, kteří Ho neuctívají tak, jak myslí, že má býti ctěn: tak je vtištěno v lidská srdce uctívání Boha, bohoslužba. A co více ještě, každý den spatřujeme, jak lidé přestupují od různého bludařství k našemu náboženství, i zanechávají ženy, děti, majetku a čestných úřadů, jak jsme nyní viděli jednoho, jenž zapřev před mnoha lety víru, přišel do křesťanské země a upustil od všeho toho, jak jsme řekli, pro pravou víru. Z toho je patrné, jak mocně vkořenil Stvořitel náboženský cit v naše srdce, neboť nabývá vrchu a přemáhá nejmnocnější city v člověku, jako je zaujetí pro ony uvedené věci. Totéž se přihodilo za časů Esdrášových synům izraelským, kteří žili v manželství s ženami pohanských rodů. Když se vrátili z babylonského zajetí zanechali žen a dětí, jež s nimi zplodili, aby neporušovali Boží zákon, který zakazoval takové sňatky.

IV. Na jiný příznak této pravdy poukazují. Ten také vyplývá z řečené přirozené náklonnosti a jeví se v tom, že všichni lidé, když se octnou v nějaké veliké a neobyčejné tísní a úzkosti, samo sebou se rozumí bez jakékoli úvahy, povznášejí srdce k Bohu a prosí o pomoc. A z toho, že toto hnutí tak rychle vzniká, že předstihuje rozumovou úvahu, plyne, že pochází z téže přirozenosti lidské, která je od Boha utvořena, z toho pak, že Bůh nečiní věci nepotřebné a bez záměru, následuje nejen že je Bůh, nýbrž také že je nekonečně dokonalý. Neboť toto volání o pomoc je jakoby hlasem a svědectvím téže přirozenosti, která tím vyznává, že božský Vladař všechno to vidí a předvídá a je všude přítomen. Zde projevuje svou prozřetelnost, dobrotu, milosrdenství a lásku, kterou chová k lidem,

i přání pomoci jim. Vždyť On sám, když je stvořil, vštípl jim tuto přirozenou náklonnost, která je má k tomu, aby se k Němu uchýlovali jako k opravdovému otci ve svých úzkostech a souženích.

... Jak nadpis ukazuje, jsou naše ukázky vyňaty z „Úvodu k Vyznání víry“, velmi obsáhlého díla, v němž ctih. Ludvík z Granady podává podivuhodnou obranu křesťanského náboženství a jež je zároveň významnou památkou španělské literatury. Napsal je už ve věku pokročilém a vložil do něho všechnu hloubku svého přemýšlení, skvosty svého slohu, všechno své vzdělání a cítění. Rozděлил je ve čtyři části: v první pojednává o stvoření světa, v druhé o výbornosti křesťanského náboženství, v ostatních dvou o díle Vykoupení.

Obě ukázky jsou vybrány z první části uvedeného díla, jež i dnes můžeme čísti se zájmem přes to, že spisovatel, kdekoli čerpá z lidského vědění, stojí na stanovisku svého šestnáctého století. Než tento nedostatek nikterak neoslabuje podstatu jeho dokazování.

Ze španělštiny přeložil a doslovem opatřil F. S. Horák.

J a r o s l a v D u r y c h :

SEDMERY OČI

Čteme ve Zjevení svatého Jana (5, 6):

„A hle, uzřel jsem prostřed trůnu a čtyř živých a prostřed starců beránka stojícího jako by zabitého, majícího sedm rohů a sedm očí, což jest sedm duchů Božích, poslaných na všecku zemi.“

To ovšem by nebylo lze ani si představit v lidské mysli, ani viděti lidskýma očima. Kdyby to měl někdo vykresliti, vykreslil by věc nesrozumitelnou nebo zřůdnou; kdyby to měl někdo vy-

světliti, mohl by namluvit mnoho slov, ale nevysvětlil by ani malou část toho, co se míní. Beránek, mající sedm rohů a sedm očí jest lidským smyslům a představám prostě nepřijatelný.

Ale slova ta nejsou bajkou nebo pouhou alegorií, nýbrž zjevením a zjevený obraz jest obrazem slávy; z toho plyne, že tento obraz tak jak byl skutečně pozorován, neměl v sobě nic nepřijatelného, nýbrž že to byl obraz svrchovaně dokonalý a krásný, že všechno na něm bylo ladné, úměrné a božsky krásné, takže nejen nic neodporovalo přirozenosti věcí, nýbrž tato přirozenost věcí se tímto obrazem teprve patřičně projevila. A z toho ovšem plyne, že naše představy o skutečné přirozenosti věcí jsou velmi skrovné a že vlastně jsme jen nepatrnou měrou schopni utvořit si správné představy o věcech jakýchkoliv.

Jsme omezeni svými zkušenostmi. Ty jsou nepatrné. Ale ani v mezích těchto svých nepatrných zkušeností nejsme schopni si utvořit představy zcela správné a trvalé. Nejsme s to, abychom svým poznáním úplně obsáhli podstatu jepice, poněvadž poznání naše nemůže obsáhnouti podstatu řádné věci. Ale nemůžeme obsáhnouti ani tvar a všechny proměny tvaru, ani ostatní případnosti, jimiž se vyznačuje život kterékoliv ojedinelé jepice; tím méně známe svého bližního nebo sami sebe.

Domníváme se, že známe a umíme mnoho, neboť mnoho jsme viděli a mnohému jsme se naučili. Ale téměř denní zkušenost dokazuje, jak neúplné, nejisté a nestálé jest toto vědění a umění. I užití našich schopností jest omezeno tolika okolnostmi a nahodilostmi! Naše paměť není tak dobrá, jak bychom si rádi namlouvali, naše pohotovost v chápání a v tvoření úsudku leckdy žalostně uvázne, a ve chvíli, kdy se má projevit veškerá duševní bystrost, bývá nám často tak, jako bychom se probouzeli ze zmateného spánku a nevěděli, kde jsme a zda jsme to opravdu my.

Musíme těžce sbírat síly, soustřeďovati pozornost a mnohdy teprve trpělivě či netrpělivě čekati na okamžik, kdy zasvitne jiskra v přítmí naší nechápavosti, nedostatečnosti a mdloby.

To jsou věci, které zná každý učitel i pokročilejší žák. Ale týká se to nejen všedních věcí, nýbrž i života duchovního. Jsme především odkázáni na své smysly a na jejich užívání. Naše smyslové poznávání jest omezeno už počtem a jakostí smyslů a jejich užívání jest omezeno mnohými případnostmi a slabostmi. Máme jen dvě oči, umístěné blízko sebe, které se mohou obracet jen společně jedním směrem a proto nemohou viděti vždy vše, co by bylo třeba viděti, zvláště v nebezpečí. Zpytujeme-li své činy a jejich pohnutky, vidíme, že leckdy bychom byli bývali leccos učinili jinak, kdybychom si byli v rozhodném okamžiku bývali mohli na něco vzpomenouti. I kdybychom znali z paměti celé Písmo a všechna pravidla moudrosti, nic by nám to neprospělo, kdyby nám ve chvíli potřeby nepřišlo na mysl právě to, co potřebujeme. Člověk vidí, že by potřeboval všech darů, a přece musí býti šťasten, dostává-li se mu aspoň jednoho nebo dvou. Jak se to zdá divné! Co pomáhá statečnost tam, kde jest třeba rady a naopak! Ale tu právě poznáváme, že život jest vlastně jen zkouškou a školou, ve které se neučíme jinému, než poznávání své nedostatečnosti.

Musíme a máme si býti vědomi této své nedostatečnosti, která nás odlišuje od andělů, neboť právě vědomí této nedostatečnosti jest nám důkazem milosrdenství Božího a zároveň slávy, kterou Bůh ukazuje ve svých činech. Nedal nám sedm očí jasných a nesmrtelných, jimiž bychom viděli na všechny strany, takže nic by nás nepřekvapilo, nýbrž toliko dvě oči, podléhající únavě i klamu. Ale dosti nám dal; to musí stačiti k naší spáse. Bohu naše slabost a nedostatečnost nepřekáží; kdyby nás chtěl míti dokonalejší, učinil by

nás dokonalejší; ale chtěl nás míti v takovém těle, jaké nám dal, a s takovými schopnostmi, jaké nám dává; to ostatní si už zařídí sám. Na nás jest, abychom šli nebo klopýtali, jak můžeme, ale abychom šli, kam máme jíti, totiž do království Božího. A jest třeba, abychom si stále uvědomovali, že máme jen dvě oči, jimiž nemůžeme nikdy viděti to, co jest naznačeno obrazem o sedmi očích Beránka zabitého, a že se nesmíme příliš spoléhati ani na tyto své dvě oči, ani na všechny ostatní smysly, zkušenosti a schopnosti, poněvadž máme jich příliš málo k dokonalosti a musí nám stačiti milosrdenství Boží.

P. Silv. M. Braitó:

OČIŠŤOVÁNÍ SVÁTOSTÍ POKÁNÍ A DUCHOVNÍM VEDENÍM

Církevní právo předpisuje řeholním osobám týdenní svatou zpověď. Kněží pak doporučuje zpověď co nejčastější. Obdobně můžeme z toho vyvozovati potřebu častějšího přistupování ke svátosti pokání pro ty, kteří chtějí pokračovati v duchovním životě.

Proč a jak častěji přistupovati ke svátosti pokání? Mluvím o začátečních krocích v duchovním životě. Začátečník je ještě zadržován zápasem s různými svými náklonnostmi, s pokušeními, s nejasnostmi, nerozumí ještě dobře sobě, nezná sebe, nezná úskalí v duchovním svém životě. Na začátku jej překvapuje mnoho nejasností. Proto potřebuje častější svaté zpovědi. Nejprve ze všeho nejvíce potřebuje milosti. Potřebuje nejprve rozmnožení milosti a s ní přicházející utvrzení v lásce. Jen vzrůstající láska dovede překonati lákání hříšných návyků, které se neodstraní náraz; jen milost může přemoci náklonnosti poru-

šené přirozenosti, které člověka svádějí k tomu, co je snadnější, co více lahodí smyslům, co se hned vidí, co hned zaplatí za námahu. Kdyby nebylo nic jiného ve svátosti pokání, než právě rozmnožení milosti, než udělení svátostné milosti, zvláštního rázu milosti, abychom se spojili se silou utrpení Páně, jak praví svatý Tomáš, již to by bylo velikým přínosem častější svaté zpovědi.

Dále se ve svátosti pokání člověk utvrzuje v pokoře. Pokory potřebuje obzvláště začátečník, aby nezpychl nad svými zdánlivými úspěchy, nad svou domnělou svatostí, aby viděl sebe v pravém světle své slabosti, své hříšnosti, své náklonnosti ke zlému. Čím více nás udržuje častější přistupování ke svátosti pokání v pokoře, tím nás činí schopnější ku přijetí darů Božích, jeho síly, přetavující člověka. Jestliže všechny hříchy vycházejí ze sebelásky, svátost pokání nám ukazuje, jak deptati tuto sebelásku, když nám dává se pokořiti před Bohem i před knězem i před námi samými, když se musíme ponořiti ne do nádhery své vznešenosti, nýbrž do své bídy, nicoty a hříšnosti.

Uvidíme ve svátosti pokání, že právě sebeláska je pramenem všech hříchů. Uvidíme při častějším zpytování svědomí, které je podmínkou dobré svaté zpovědi, své nejčastěji se opakující hříchy, své největší pády a příčiny svých pádů.

Svátost pokání s nás sejme hříchy, takže si duše stále více navyká na pečlivou čistotu duše. Nepovažuje již ani nejmenší hřích za něco nepatrného. Hřích jí zůstane hříchem a ohavností. Naopak, při častější svaté zpovědi uvědomí si, že i tak zvaný nejmenší hřích je proviněním proti povinné lásce, proti dobrotě Boží, která má právo, abychom jejích tvorů užívali ne proti ní, nýbrž v její službě, v plnění svaté Boží vůle. Uvědomíme si svou povinnost pečovati o čistotu co možná nejdokonalejší, když se stále, tak často očišťujeme. Zavazuje nás pak dále častější svatá

zpověď k povinnosti bdíti nad sebou, bdíti nad sklony, příležitostmi a vším ostatním, co by nás chtělo svést ke hříchu.

Dále je svatá zpověď důležitá pro duchovní vedení. Málokdo má možnost a čas mít vedle svého zpovědníka ještě duchovního Otce. Při zaměstnanosti kněží je to skoro nemožné. Tak spojuje častější svatá zpověď i potřebu duchovního vedení. Bez duchovního vedení není možný v obyčejném případě rozvoj a vzrůst duchovního života.

Podle svatého Tomáše Bůh ustanovil kněze jako prostředníky, aby předávali svaté věci lidu, aby ho učili zákonu Páně. (III. q. 21.) Spasitel rozlišil věřící na přijímající a dávající, na rozhřešující a přijímající rozhřešení. Kdo vás slyší, mne slyší. Od začátku Církve byli ti, kteří vedou a vedení. I sv. Pavel byl poslán ke knězi. Vestředověku doporučuje duchovní vedení nejvíce sv. Bernard, svatý Vincenc Fererský a pak celá škola německých mystiků, kteří pěstovali duchovní vedení velmi intensivně: Blah. Jindřich Suso s Taulerem a Eckehartem obcházeli dokonce celé kraje, kde bydleli jejich žáci, zvaní Přátelé Boží, nebo žáci okolo svaté Kateřiny Sienské, nazvaní La bella brigata, které ona přiváděla svému žáku blah. Raymundu. Duchovní život skrývá mnoho zákrutů, úskalí, nebezpečí a je často navštěvován úpornými temnotami. Jak se tu chceš vyznati, jak se chceš sám vyhnouti všem nebezpečím? Víš, že na této cestě se sice stalo mnoho lidí svatými, ale že tu také mnoho lidí strašně bloudilo? Jak chceš býti soudcem sám sobě, jak chceš sám o sobě rozhodnouti, jak postupuješ a jak je třeba zasaditi sekeru ke kořeni? Sebeláska nám dává všem brejle mámení.

Mimoto začátečníci potřebují často ruky pevné, až energické, která by je láskyplně sice, ale pevně vytrhla z jejich prostřednosti, z jejich omylu o dosažené již dostatečné svatosti, která by

jimi zalomcovala, která by je vyburcovala z duchovního polospánku starých chyb. Dále potřebuje začátečník duchovního Otce, aby nezaměňoval duchovní život za nějaké duchovně cítěné duchovní hody, duchovní útěchy, se smyslovou ozvěnou především. Jindy opět jest obzor zatažen. Začátečník vidí jenom své chyby a svou slabost. Zdá se mu, že to vůbec nikam nedotáhne, že to všechno, co koná, je hotové bláznovství, že se nevymaní ze svých chyb, že je ode všech, i od Boha opuštěn . . . Takové chvíle jsou velmi vhodné pro nepřítele, který loví rád především v kalných vodách. A pak přijdou chvíle únavy z duchovního života. Zdá se, že je všechno pošetilé, zbytečné a těžké. Každý krůček si vyžaduje na jednu nesmírných, pociťovaných jako nesmírných obětí. A což když přijdou takové zkoušky, kdy jsme přišlápnuti, odkopnuti, neuznání, podezírání, odstrašení svými představenými i těmi, kterým jsme dosud věrně sloužili, když jsme odstrčeni, jako byl svatý Pavel, když přijde, jako po něm přišel, nějaký skvělý, elegantní řečník jako Apollo?

Dále potřebujeme někoho, kdo by nám stále před mysl stavěl náš cíl, nedosažitelný sice zde na zemi, ale cíl, ke kterému musíme stále spěti, když nám stále více mizí v dálce, protože čím více Boha milujeme, tím více nám připadá lásky hodnější a naše láska nedostatečnější! To je veliká zkouška v duchovním životě. Čím dále se nám zdají naše poklesky strašnější, protože stále více milujeme Boha. Proto se docela upřímně prohlašovali svatí za největší hříšníky na světě!

Neméně důležitá jest činnost duchovních Otců, dávající pravý směr duchovnímu životu. Někteří začátečníci jsou nakloněni zaměňovati podružné za hlavní, prostředky za cíl, některým prostředkům dávati neúměrně přednostní místo. Mnoho začátečníků ztroskotá, protože si nakládají na bedra břímě neunesitelné. Tak potřebují opět

vedoucí ruky určující směr, rozhodující, co je právě důležité, potřebné a hlavní.

Pro všechny uvedené důvody je důležitý duchovní Otec ve snaze o křesťanskou dokonalost.

Nemůžeme schvalovati duše, které se chtějí obejít bez duchovního vedení, protože Bůh mluví v duchovním životě tak jako v jiných skutečnostech prostřednictvím lidí. Mluvívá jistě i k jednotlivým duším, ale jistotu tohoto hlasu Božího dává opět těmi, které sám poslal k duším.

Nejlepším ovšem, protože nejjednodušším prostředkem duchovního vedení jest svátost pokání. Zpovědník zná duši, zná její těžkosti, dobré vlastnosti i špatné sklony, návyky, obtíže, okolnosti. Proto může dáti dobré rady, pokyny k výstupu v duchovním životě. Ovšem doporučuje se na začátku duchovního vedení složití u duchovního Otce aspoň jakousi generální zpověď, aby si mohl duchovní Otec učiniti obraz o stavu, cestě a potřebách svého svěřence. Není to sice nutné, protože během doby pomalu pozná duchovní Otec i z jednotlivých zpovědí duchovní stav a potřeby, ale kratší je cesta jakési generální zpovědi. Kdyby však to působilo kajícímu mnoho pokoření nebo ostychu, který by se mohl i postavit mezi duchovního Otce a jeho, pak je dobré nejen netrvati na této generální zpovědi, nýbrž ještě od ní odraditi.

Nejlepším začátkem duchovního vedení jsou dobré exercicie, ve kterých se dobře poznáme. Duchovního Otce je třeba zvoliti si v místě, protože písemný styk je dosti obtížný. Písemně se někdy dají některé věci těžko vyložit. Poměr duchovního Otce k duchovnímu dítěti: poměr na-prosto duchovní. Nemluvte se svým duchovním Otcem o ničem světském, časném, o žádných marnostech. hloupostech. Nikdy se s ním nebavte. Takové duchovní vedení přímo ve zpovědnici je také jakousi ochranou před tím, aby se duchovní vedení nezvrhlo v neduchovní bavení.

Vedený ať přichází s naprostou důvěrou k duchovnímu Otci. Jinak ať raději nic nezačíná. Spokorou musí předstoupiti. Nesmí ani kriticky rozebírat každé slovo a každé gesto svého duchovního Otce. Zavrženíhodný jest zvyk některých dušiček, že s tím, co slyší od jednoho duchovního Otce jdou ke druhému. Kolikráte i zkreslí z nepochopení slovo jednoho a tak vydávají svého duchovního Otce jen do podezření nepravověrnosti. O tom, co ti říká tvůj duchovní Otec, s nikým nemluv. Ani abys někoho tím povzbudil!

Nejlepší je, když nikdo ani neví, kdo je tvým duchovním Otcem. To budiž tvým tajemstvím. Tajemství mezi tebou a Bohem. Musíš pak mít naprostou důvěru k svému duchovnímu Otci. Ne abys chodil k jednomu se svými hříchy a ke druhému se svými ctnostmi a domnělými pokroky v duchovním životě.

Dominikánské stanovy zakazují také přijímati dárečky, munuscula, od vedených osob, hlavně ženských. Zařízení neobyčejně moudré, aby totiž měl duchovní Otec volné ruce, aby si nedával takovými dárečky, obyčejně velmi nevhodnými, svazovati ruce.

Když pak je někdo tvým duchovním Otcem, jsi mu povinen dokonalou poslušností. Není tak řídký případ, že duchovní dítko smlouvá s duchovním Otcem. Tak dlouho smlouvá, až si nakloní zpovědníka na svou stranu a pak se pokorně podrobí svému vlastnímu názoru. To je zvrácenost dokonalá, která vyznívá v pustou komedii duchovního života.

Posléze vykládej si v dobrém, ba nejlepším úmyslu, pokyny a nařízení svého duchovního Otce. Uvědom si, že má stavovskou milost, že mu Duch svatý pomáhá tebe řídit, a že tě nenechá Bůh blouditi pro tvou pokoru a důvěru.

Otvírej svému duchovnímu Otci celý svůj život za dobu uplynulou od poslední rozmluvy

nebo svaté zpovědi. Vyznej se mu, jak jsi jeho pokyny uskutečňovala. Proč ne? V čem? Jen tak bude moci viděti, jak jsou jeho rady správné a bude tě moci vésti dále a hlavně výše!

P. M a g. M. H a b á ň O. P.:

NORMÁLNÍ DOBRO

Kolik práce má vykonat člověk, aby pracoval normálně? Kdy je stav duše normální, ať v činnosti nebo v klidu, v radosti nebo bolesti, v náladách a citech? Taková otázka se zdá dost neřešitelná nebo alespoň bezvýznamná pro život. Přece však má svou důležitost pro duchovní život, pro povzbuzení k odpovědnosti, aby člověk věděl, kdy zadostčiní svému poslání a svému úkolu, který mu klade život a Bůh.

V člověku je velmi hluboký pramen možnosti rozvoje a použití schopností duševních. Přírodní nadání se nedá měřit jen tím, co člověk skutečně koná, nebo tím, co vykonal, nýbrž tím, co může vykonat. Faktická činnost a práce nebo zdatnost jsou často omezeny na nejnutnější projevy nebo jsou omezovány nedbalostí nebo neznalostí možnosti uplatnit se. Tím tedy normální stav duševní činnosti u mnohých lidí je snížen na nejmenší nebo na značně sníženou úroveň. Faktický stav nelze tedy nazvat normální.

Už v přirozené činnosti normálnost je velmi často nedosažitelná pro člověka. Vidíme, že mnoho lidí nezná normální rozsáhlost duševní stránky lidské ani ve vědě ani v umění ani v náboženství. Neznají dobro ani krásu ani pravdu v celé šíři, pokud jsou tyto hodnoty dosažitelné. Už přirozený řád zůstává snad pro většinu lidí nedosažitelným tajemstvím. Duchovní obzor a úroveň lidí po každé stránce je nepatrná. Nejsou všichni tito ochuzení jedinci neschopni většího rozpětí,

jsou někdy přirozeně velmi nadaní, ale nepoužívají svých duchovních sil. Faktický život a jeho rozmach nevyčerpá téměř nikdy potenciální možnost duchovní stránky. Bůh dal člověku účast na své vlastní přirozenosti milostí. Přirozená možnost lidská byla tím v poměru k Bohu povýšena do vyššího řádu, do šlechtictví dítek Božích. Možnost normálního vývoje duchovního života nabyla tím nedozírných rozměrů velikosti milosrdenství a lásky Boží. Úroveň duchovního života odpovídající této nové přirozenosti v člověku, této výši dítek Božích, je nedozírná a uskutečňuje se každodenně novým vzrůstem v milosti a lásce Boží, novými zkušenostmi vnitřními, v nichž duše prožívá účinky Boží přítomnosti a Božího působení v sobě. Rozvoj na této základně je neohraničitelný, neboť pochází z nesmírné Boží dobroty a moudrosti, sdílející se duším podle zákona nekonečné dobroty a lásky k tvorům. Celé dílo tohoto rozvoje je více dílo Boží, kterému se člověk svou svobodou otevírá a dostává se tak do nadpřirozeného pohybu života. „Tak se děje v království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země a potom spí a vstává v noci a ve dne, a símě vzchází a vzrůstá - on sám neví jak. Neboť země plodí samoděk nejprve stéblo, potom klas, nato plné zrno v klasu.“ (Marek 4. 26-28.) Země lidské duše zúrodněna milostí plodí klasy a zrno nadpřirozeného života. Bůh zvýšil milostí normálnost lidské duše a jejího dobra a vyžaduje na člověku, aby hospodařil na duchovní půdě ze všech svých sil.

Celistvost lidských sil z milosti v celé výkonnosti by dovedla vykonat dílo svatosti duše. Nedostatky a slabosti duše jsou uzdravovány a doplňovány, náklonnosti ke zlému a k hříchu odstraňovány, síla duchovní, kterou zlé náklonnosti stravovaly, je používána ke konání dobra. Proud radosti, tužeb, naděje a odvahy, tryskající v duši posvěcené milostí, strhuje pohyb duše a její sna-

hy k Bohu a k dobru. Životní síla, rozptýlená dříve na množství neurčitých předmětů, je soustředěna na hlavní předmět vůle, na nejvyšší dobro - na Boha. V takovém soustředění se dostává lidský život do správných mezí, aby mohl proudit hlavním tokem k neomezenému dobru, které je vlastním předmětem lidské vůle. Neuvědomí-li si člověk svůj stav a svou vznešenou úroveň a výši v milosti, žije zbytečně nejchudším a strádajícím způsobem, trpí nedostatkem ve své duchovní cizině, zatím co dům Otce nebeského oplývá bohatstvím života a pokoje, lásky i radosti. V prožívané plnosti tohoto života napsala sv. Gertruda: „Neznám nic a nenacházím nic na zemi, co by mi mohlo způsobit slast, mimo Tebe jediného, můj nejdražší Pane! Jsem co nejvíce zavázána, Pane, ponořit se do propasti vděčnosti, jak Ty, můj Bože, neocenitelná laskavosti, spojuješ s ústy mého nic neocenitelné zlato Tvé velebnosti, zdobíš mou duši drahocennými perlami svých milostí. Za všechny Tvé dary, Pane, budiž Tobě sláva a moc, chvála a ples na věky.“ (Revelat: S. Gertrud. I. II., II. 4.)

V řádu milosti hospodaření s dobrem a statkem Božím vynáší člověku nové bohatství dobrých skutků a dobrého života.

V přirozeném řádě normálnost projevů duše záleží v tom, že rozum svou přirozenou silou světla, vidoucího vnitřní smysl života, vede jednání a činy člověka k dosažení přirozených cílů, t. j. k přirozené blaženosti. Vůle vedena rozumem v normálním průběhu by měla ovládat vše nižší a řízena rozumem používat všech duševních sil a projevů v rozumných mezích pro životní cíl. Normálnost přirozená je rušena slabostí vůle, neovládáním sebe a nižších projevů žádostivosti nebo vznětlivosti, takže člověk je poroben množstvím svých nálad a neuspořádaností vnitřních. Normální dobro přirozené v celé šíři by zname-

nalo člověka s pevným charakterem, ušlechtilého podle míry vlastního rozumu.

Normální dobro v nadpřirozeném řádě zvyšuje karakternost a ušlechtilost přirozenou na podobnost s Bohem: „Buďte dokonalí jako Otec váš nebeský je dokonalý.“ Karakternost se mění v šlechtictví ducha podle Boha, podle Boží velikosti a svatosti. V této míře posvěcení Boží milostí rozvíjejí se svatí do rozměrů dokonalé lásky k Bohu a k bližnímu; v popudu lásky jsou schopni sebeobětování až nadlidským způsobem. Síly Ducha svatého dovedou přetvořit i přirozený řád tak, že tam, kde přirozenost pláče a trpí, nadpřirozenost se raduje, že je považována za hodnou trpěti pro Krista příkoří a ponížení. Tam, kde přirozenost se veselí, nadpřirozenost poučuje o marnosti nad marnost a o trápení ducha. Tam, kde přirozenost se bojí, nadpřirozenost dodává odvahy a statečnosti, kde se přirozenost unavuje, milost dává sílu, kde je přirozenost zotročena, milost osvobozuje a dává duši svobodu dítek Božích. Kde v přirozenosti oplývá mnoho ran a nedostatků, milost dává oplývat množstvím síly a velikosti. Milost nezná mezí: „Vše mohu v tom, jenž mne posiluje.“

Kdo z křesťanů ve své ubohosti považuje vše v duchovním životě, co vykonal pro Boha, za mnoho, není podle nové nadpřirozené normálnosti ani hoden jména křesťan. „Služebníci jsme neužiteční.“ Pro Boha a jeho království v duši není nikdy dosti. Nikdy nesplatíme Bohu jemu povinnou čest a slávu, nikdy nevyplníme povinnou spravedlnost vůči Stvořiteli, jíž jsme vázáni dát Bohu, co je Božího v nás. Tato normálnost zahanbuje všechna malicherná pojetí o poměru duše k Bohu.

Jindřich Středa:

SLOVA LITURGIE

Judica me Deus! Hrozná jsou to slova, s nimiž kněz přistupuje k oltáři. Vždyť podle staré legendy sám Bůh sebe vzývá, aby soudil podle svého milosrdenství a ne podle své spravedlnosti - a nyní kněz praví: Sud' mne, Bože... Ano. „Hrozná je to místo“ - oltář, na kterém Bůh přebývá; a tak přistupujícímu je řečeno: „Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez“ - nikoli v opovážlivém spoléhání na milosrdenství Boží. Ale kdy se smí člověk odvážit tak hrozná prosby? - Et discerne causam meam de gente non sancta! - Tehdy se smím odvolávat na Boží spravedlnost, když mám proti sobě celé množství, celé okolí, dokonce jako prvokřesťané celý sevřený národ neposvěcený. Takové osamocení není malá věc: hned mi text udá, proč je křesťan může vydržet. Quia tu es Deus fortitudo mea! Bůh je netoliko moje síla; on se slitovává i nad mojí slabostí: dovoluje mi, abych ve chvíli ponížení mu vyčítal: Quare me repulisti? Proč jsi mne vzdálil od své pomoci? Ale hned si musím sám říci: A pročpak chodím smutný, když mne stihá nepřítel? Pošli světlo své a pravdu svou - pravdou je v řeči biblické jako ve slovanštině myšlena zároveň pravda i spravedlnost: tedy se modlím, aby Bůh zjevil světlo své pravdy a obhájil řád své spravedlnosti: ony mne dovedou do stánku Tvého - přivedou k nerušenému církevnímu životu.

Domine, dilexi decorem domus tuae, et locum habitationis gloriae tuae. Bůh nám dovoluje, ba ukládá, abychom se takovou modlitbou doprošovali viditelné cti, ozdoby a prospěchu jeho Církve. Ale nesmíme se dát zaslepit jejím leskem. V téže Bibli, v níž praví Hospodin, že jeho je zlato i stříbro, praví jeho náměstek: „Zlata a

stříbra nemám.“ Tyto věci nemají cenu samy o sobě, nýbrž jen ve službě Boží. Proto vzpomenuv na zevnější okrasu a oslavu Církve, kněz hned dodává: Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus iniquitates sunt. Nedopuť, abych se dal mezi lidi, kteří krvavým násilím plní své ruce nespravedlivým statkem; nedopuť ve své Církvi zjevy jako byl onen papež, jenž naplnil svůj Vatikán leskem zlata i drahokamů, své potomstvo obtížil vévodstvími, hrady a poctami, zvěčnil na skvoucích stavbách okolo Rybářova hrobu svého erbovního býka, a připravil cestu odpadu celých národů. A ty z nás, kteří nepřijdou v pokušení násilných zločinů, uchovej před zkaženostmi všedními, před dotykem rukou, zanášejících tiše a bázlivě nepravý prospěch do svatyně, které svádějí pracovníky Církve ohledy na prokázané úsluhy: dextera eorum repleta est muneribus.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie! V přítomnosti nejsvětější oběti, ve chvíli, kdy podle napomenutí východního obřadu máme odložití všechnu životní péči, nedovoluje nám Církve pronést jinou prosbu stran časného života, než prosbu, uloženou v modlitbě Páně: chléb náš vezdejší dejž nám dnes! Více nám není třeba: co máme hmotného navíc, je dar Prozřetelnosti, ze kterého máme skládat účet, je nadbytek, o který už se musíme dělit. Ale co, když ani chleba na den někdo nemá? Pak přichází k platnosti pořádek proseb v modlitbě Páně: předchází zajisté prosba: buď vůle Tvá! Ale ještě před tuto prosbu jako by Bůh chtěl svou vůli podřídít péči o naši spásu, postavil prosbu o Církve: přijď království Tvé! Přijď, rozkveť a všecko obejmí Obec Tvého vykoupení! A tato prosba zase dává smysl páté prosbě modlitby Páně.

Et dimitte nobis debita nostra! odpuť nám naše viny. Už chápeme, proč i největší světci po-

kládali kající skutky za svou povinnost: proč jim je duch Církve ukládá. Naše Církev nepovažuje příkázání Páně za tyranská a nesplnitelná: nepopírá, že někteří svatí, jako svatý Alois, si uchovávali po celý život milost posvěcující. Neukládá také věřícímu nějakou pokryteckou poníženost vůči jeho Spasiteli: koho Bůh svou milostí uchovával od hříchu, ten ji nemá popírat, nýbrž vděčně uznávat. Proč ale, pravím, největší, nejnevinnější světci pokládali za svou povinnost pokání a zkroušenost? Poněvadž věděli, že ani milosti, ani hříchy nepatří jedinému údu v Těle. Odpusť nám naše viny, se modlili, a odpýkávali hříchy ostatního Těla Kristova, sdíleli mu své milosti.

Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta . . . Všechna tajemství vykoupení si připomínáme společně, spojení nejen službou jednoho Pána, nýbrž i společenstvím jednotného lidu Božího, lidu svatého a vyvoleného. Toto společenství je jedním z podstatných a význačných rysů svaté Církve. Pohané mají svá mysteria zasvěcenců - islam má své tajné nauky myslitelů - bludaři vždy měli svou stupnici nauk pro lidi více a méně inteligentní a osvědčené - pomatenci našich dob se svými náboženskými kroužky, sedánkami duchařů, tajemnými vědami a podobnými nápady podobně upadají v názor, že může být náboženství zevní - pro lid a esoterické pro vybranou společnost. Ale naše Církev sice také za dob pronásledování tajívala své nauky před nevěřícími: věřícím ale nikdy netajila ničeho. Naše tajemství jsou tajemstvími, poněvadž převyšují lidský rozum: ale zasvěcením je v nich každý katolík. Každému se udílí v biřmování Duch svatý: každý se účastní oběti mše svaté a má podíl na tělu a krvi Páně. Lid křesťanský je a zůstane královským kněžstvem: Církev po věky hlásá, že Pravda je pro všechny duše, spása je pro všechny duše. Církev nestrká pojem rovnosti všude. Nepopírá, že ve světské

společnosti mohou mít různé třídy, ba různé národy velmi rozličné pracovní úkoly, pravíme pracovní úkoly - neboť býti neužitečným není nikomu dovoleno: Církev také ve svém ústrojí má údy povolané k různým úkonům. Ale všichni údové mají jednu Hlavu, jsou oživováni jednou krví, a jedna Pravda zůstává na věky.

Dr. Jan Merell:

PAVLOVA MODLITBA

A DOXOLOGIE (3, 14-21).

Proto klekám na kolena před Otčem (Pána našeho Ježíše Krista), od něhož má svůj původ veliký rod na nebi i na zemi: Dej vám podle bohatství své velebnosti skrze Ducha svatého, abyste v síle zmohutněli pro vnitřního člověka, aby Kristus přebýval skrze víru ve vašich srdcích a abyste byli zakořeněni a založeni v lásce, abyste mohli pochopiti se všemi svatými šířku a délku, výši a hloubku, i poznati Kristovu lásku převyšující veškeré poznání. Tak budete naplněni veškerou plností Boží.

Tomu pak, jenž může učiniti všecko, mnohem více, nežli prosíme nebo rozumíme, podle síly, která v nás působí, tomu budiž sláva v Církvi, a to v Kristu Ježíši po všecka pokolení na věky věkův. Amen.

Pavlova vroucí modlitba, kterou v následujících verších vysílá k Bohu Otci za čtenáře listu, počíná týmiž slovy jako první verš třetí kapitoly. Již na počátku této kapitoly chtěl Pavel děkovati Bohu za milost povolání pohanů ke spáse, avšak stržen myšlenkou na velikost svého apoštolátu a mysterium vykoupení, přerušil chod myšlenek a teprve ve čtrnáctém verši dokon-

čuje započatou modlitbu. Protože pohané nejsou již cizinci v Církvi, bez naděje a bez Boha, nýbrž spoluobčany věřících a domácí Boží; *Proto klekám na kolena před Otcem (Pána našeho Ježíše Krista),¹ od něhož má svůj původ všeliký rod na nebi i na zemi,*² t. j. na nebi všechny třídy andělů, o nichž Pavel mluvil již dříve a na zemi všichni lidé. Církev to jest, která tvoří jednu velikou rodinu, andělé i lidé mají jednoho společného Otce, Boha stvořitele všech.

Židé se modlili zpravidla v stoje. Na znamení zvláštní vroucnosti a pokory padali při modlitbě na zem. Tak i zde vděčná Pavlova modlitba je výrazem jeho pokory a vroucnosti.³

Pavlova modlitba počíná dovoláváním se *bohatství velebnosti Boží*, neboť velebnost Boha Otce se zračí v jeho dobrotě k lidem. Apoštol prosí, aby *skrze Ducha svého* dal věřícím, aby zmohutněli pro vnitřního člověka (16), aby Kristus přebýval skrze víru v srdcích čtenářů (17 a) a oni byli zakořeněni a založeni v lásce (17 b).

Abyste v síle zmohutněli pro⁴ vnitřního člověka, t. j., aby vyšší, duchovní přirozenost člověka

¹ Slova Pána našeho Ježíše Krista jsou sice velmi starým dodatkem lat. vulgáty, nikoliv však původním řeckým textem.

² Není možno s jistotou říci, co míní sv. Pavel větou: *ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται*, po němž se jmenuje všeliký rod na nebi i na zemi. Co znamená podstatné jméno *πάτρις*? Slovo se vyskytuje pouze u sv. Lukáše (2, 4) ve smyslu pokolení, rodina (Davidova) a ve Sk. ap. 3, 25 v podobném smyslu (podle Gen. 12, 3, hebr. mispehoth). Herodot 1200 tímto termínem označuje Babyloňany jako národ, pocházející ze společného otce. Sv. Pavel chce asi říci, že od Boha má své jméno každý rod. V biblické mluvě výraz „jmenovati se, nazývati se“, rovná se pojmu býti, pocházeti, míti svůj původ, proto možno větu přeložiti: od něhož má svůj původ všeliký rod na nebi i na zemi, t. j. na nebi všechny třídy andělů, na zemi všichni národové.

³ Srv. 3 Král. 8, 54; Dan. 6, 10; Lk. 22, 41; Sk. ap. 7, 60; 9, 40.

⁴ Předložka řeckého textu *σε* vyjadřuje pohyb, postup (v zdokonalení).

(Řím. 7, 22) zvítězila nad vnějším člověkem (2 Kor. 4, 16), totiž nad jeho smyslnou a tělesnou stránkou. Toto duchovní zmohutnění se uskutečňuje skrze dary Ducha sv., který je Duch života (Řím. 8, 2).

Druhá prosba: přání, *aby Kristus přebýval*⁵ *skrze víru v srdcích čtenářů*, aby si mohli říci s Pavlem: žiji pak již nikoliv já, nýbrž žije ve mně Kristus (Gal. 2, 20). Tak jako každý křesťan je údem mystického těla Kristova, tak opět žije Kristus v srdcích křesťanů. Podmínkou tohoto přebývání Kristova v srdcích křesťanů, jež počíná okamžikem křtu, je víra. Ne však pouze abstraktní poznávání dogmat víry, nýbrž i život proniknutý vírou a jí odpovídající.

Od víry přechází Pavel k lásce. Dvojím obrazem, který vyjadřuje lásku pevnou, která vydrží všechny zkoušky, pronáší apoštol třetí prosbu: *abyste byli zakořeněni a založeni v lásce*. Jako strom je zakořeněný v zemi, anebo budova pevně spočívá na svých základech, tak i křesťané, kteří jsou „rolí Boží“ a „Boží stavbou“ (1 Kor. 3, 9) musí býti spojeni navzájem láskou.

Zmohutnění pro vnitřního člověka přinese pro čtenáře i své ovoce, stanou se schopnými, *aby pochopili se všemi svatými šířku a délku, výši a hloubku a poznali Kristovu lásku, převyšující veškeré poznání*. Často se stává, že ve spádných a živých Pavlových větách je vynechán na př. předmět. Podobně i zde, gramatická konstrukce věty neříká jasně, jaký je předmět šíře, délky, výše a hloubky, kterou mají věřící pochopiti. Pavel může míti na mysli buď velikost mystéria⁶ povolání všech do Církve Kristovy, o němž mluvil v předcházejících verších (3, 1-13) a jež

⁵ Pavel volí termín *κατοικεῖν*, vyjadřující přebývání trvalé (srv. Kol. 1, 19; 2, 9) a nikoliv *παροικεῖν*, označující přebývání pouze přechodné.

⁶ Sv. Jan Chrysost., Efrem, sv. Tomáš, Knabenbauer, Vosté, Huby, Grandmaison.

je příčinou Pavlovy modlitby, anebo je předmětem nesmírná láska Kristova, jejíž poznání apoštol vyprošuje čtenářům od Boha. Ať již má Pavel na mysli mysterium samo, anebo Kristovu lásku, převyšující veškeré poznání, smysl jeho věty je jasný: Pavel je unesen Kristovou láskou, která se projevila zvláštním způsobem v povolání všech ke spáse a jeho největší přání je, aby všichni věřící tuto lásku poznali a v celé její hloubkosti pochopili. Celá souvislost dokazuje, že šíří míní Pavel Kristovu lásku, která se vztahuje jak na národ vyvolený, tak na pohany. Na celek jako na jedince, kteří ve vykupitelském plánu Kristově jsou stejně předmětem jeho lásky. To může dosvědčiti Pavel, který se považuje za nejmenšího ze všech (3, 8). *Délka* Kristovy lásky: nemá počátku a bude trvati na věky. *Výše*: spojením s Kristem jsme se stali účastni výše života Božího a byli jsme povzneseni až k výšinám nebes. *Hloubka* Boží lásky se projevila nejhlubším pokořením Krista, umírajícího na kříži za spásu všech lidí.

Vrcholným přáním Pavlovy modlitby je, aby věřící byli *naplněni plností Boží*. Apoštol má pravděpodobně na mysli dokonalosti, jichž pramenem je Bůh a jichž se stávají věřící účastni skrze své mystické spojení s Kristem.⁷

Unesen Kristovou láskou a Boží štědrostí uzavírá Pavel svou modlitbu téměř liturgicky znějící doxologií: *Tomu pak, jenž může učiniti všechno, mnohem více, nežli prosíme nebo rozumíme, podle síly, která v nás působí, tomu budiž sláva v Církvi, a to v Kristu Ježíši po všechna pokolení na věky věkův. Amen.*

V modlitbě prosil apoštol o milosti pro čtenáře listu. Ví však dobře, že Boží dobrota a všemohoucnost může více, než co my bychom si přáli, anebo chápali. Úvaha o této vlastnosti Boží je důvodem důvěry věřících. Tato důvěra a naděje

⁷ Srv. 1 Kor. 15, 28.

ještě vzrůstá při vzpomínce *na sílu, která v nás působí*. Touto silou je moc Boží, milost Ducha svatého, o níž mluvil ve verši šestnáctém.

Konečným cílem veškerého díla Božího je sláva Boha Stvořitele. Na věky bude oslavován v Církvi ve spojení s Kristem, neboť skrze něho a pokud v něm Bůh bude oslavován, dostane se této oslavě přijetí před trůnem Božím.

Starozákonním *Amen, staň se*, je uzavřena tato skoro liturgická modlitba.

P. Ant. Č a l a O. P.:

LITURGIE SVÁTOSTI SVĚCENÍ KNĚŽSTVA

Pokračování.

V. Podjáhenství.

Liturgie podjáhenského svěcení je v jádře stejná jako liturgie nižších svěcení. I při svěcení na podjáhna biskup dává svěcencům napřed napomenutí, pak jim odevzdává jejich vlastní nástroje a konečně nad nimi říká konsekrační modlitbu. Když později byly k podjáhenství připojeny dva důležité závazky: dokonale čistý život a každodenní modlitba brevíře, projevilo se to i v liturgii; k původním obřadům podjáhenského svěcení byly připojeny jakési doplňky: na začátku úvodní napomenutí a litanie ke všem svatým, na konci odevzdání amiktu, manipula, tuniky a epištolní knihy.

1. Poněvadž přijetím podjáhenství se definitivně ukončuje vstup klerika do služeb Církve, proto se před tímto svěcením vyžaduje od klerika titul, jenž mu zajišťuje existenci a na nějž bude svěcen.

Arcijáhen *vyvolává jména svěcenců a u každého uvádí titul*, na nějž bude vysvěcen jmeno-

vaný kandidát. V prvních stoletích byl klerik svěcen jen pro službu v určitém kostele, z něhož měl pak hmotné zajištění. Později se věci změnily. Kostelů přibývalo, zakládala se beneficia, určená k vydržování duchovenstva. Bylo též dovoleno, že klerik mohl žít ze svého vlastního dědictví po rodičích. O hmotné zajištění řeholníků se staral jejich vlastní řád. Poněvadž církevní zákon zavazoval biskupy vydržovati kněze nebo jáhny, vysvěcené bez titulu, postačujícího k jejich zaopatření, časem se vyvinul zvyk uváděti titul svěcení před přijetím prvního vyššího svěcení, to jest před přijetím jáhenství; a od 13. století před přijetím podjáhenství.

2. Když byli svěcenci vyvoláni a uveden titul jejich svěcení, biskup k nim koná *promluvu*, v níž je upozorňuje na důležitost jejich kroku:

„Synové nejmilejší! Když máte býti vysvěceni na podjáhny, opět a opět bedlivě uvažujte, o jaké to břímě dnes sami dobrovolně žádáte. Neboť až dosud jste svobodni a jest vám volno podle libosti odejít do stavu světského. Jestliže však přijmete toto svěcení, už vám nebude dovoleno změnití předsevzetí; nastane vám povinnost ustavičně sloužiti Bohu - jemuž sloužiti vlastně jest kralovati - a povinnost zachovávat čistotu s jeho pomocí . . .“

Odloučení od světa se nejvýrazněji projevuje v čistotě, kterou svěcenci slibují, když přijímají podjáhenství. Tyto povinnosti se zdají těžké, ale vedou k pravé a nejvyšší důstojnosti, neboť „Bohu sloužiti jest vlastně kralovati“.

Biskup pak vyzve svěcence, aby, chtějí-li přijmouti tyto nové závazky, přistoupili blíže k němu.

Tento obřad pochází z doby, kdy podjáhenství začalo býti považováno za vyšší svěcení, to jest z konce 12. stol. Je vynecháván při svěcení řeholníků, kteří mají sliby, protože ti svými sliby se už odloučili od světa.

3. Potom se zpívá *litanie ke všem svatým*; při tom biskup klečí, svěcenci pak leží na zemi před oltářem, obrácení tváří k zemi.

Forma litanie je velmi vhodně volena k tomuto svěcení. Světci, kteří jsou tu vzýváni, mají totiž býti pro svěcence nejen přímluvci, nýbrž i skvělými vzory.

Ke konci litanie biskup vstane, obrátí se k svěcencům, uděluje jim slavnostní požehnání a prosí Boha, aby je požehnal, posvětil a přijal do své služby (*benedicere, sanctificare, consecrare*).

Tento obřad zpívání litanie je velmi starý, ale původně se ho užívalo až při svěcení na jáhna.

4. Když se skončí tyto přípravné obřady, jež byly přidány k tomuto svěcení v pozdější době, biskup přikročí ke svěcení samému. Všechny obřady jsou tu podobné jako při nižších svěceních.

Po litaniích má biskup k svěcencům *promluvu o povinnostech*, které na sebe berou: „Podjáhen musí pečovati o službu u oltáře: připravovat vodu ke službě u oltáře, přisluhovat jáhnovi, prátí oltářní plátna a korporály, podávati kalich a patenu k mešní oběti.“ Poněvadž však oltář značí Krista, hlavu Církve, oltářní roucha pak údy tajemného těla Kristova, to jest věřící, proto s těmito liturgickými povinnostmi podjáhna je spojena též mravní povinnost: slovem i příkladem přispívati k očišťování a zdokonalování věřících, a proto od okamžiku svěcení začítí nový život.

5. Po tomto napomenutí podává biskup každému svěcenci *kalich a patenu*. Když se jich svěcenci dotýkají, biskup praví: „Vizte, jaká služba se vám svěřuje; proto vás napomínám, abyste se tak chovali, byste se líbili Bohu.“

Arcijáhen pak podává svěcencům konvičky s vodou a vínem a misku s ručníkem, svěcenci se jich dotýkají.

6. Nato se biskup modlí *invitatorium a konsekrační modlitbu*. V nich vyprošuje svěcencům sílu a požehnání, aby je Bůh učinil statečnými a

pečlivými strážci nebeského vojska, aby na nich spočinul Duch svatý se svými dary.

Duch svatý je při tomto svěcení vzýván ze zvláštních důvodů. Jáhenství zavazuje kleriky k dokonalé čistotě. K tomu je třeba velké síly. Duch svatý je však Bůh síly. Proto je při tomto svěcení vzýván, aby dal podjáhnům svou nadpřirozenou sílu k řádnému plnění jejich stavovských povinností.

7. Závěr obřadu podjáhenského je *odevzdání posvátných rouch*. Biskup klade svěcencům humerál, jež mají okolo krku, na hlavu, říká: „Přijmi nárameník (humerál), jenž značí krocení jazyka.“ Potom každému svěcenci navléká manipul na levou ruku a říká: „Přijmi manipul, jenž značí ovoce dobrých skutků.“ Konečně každému svěcenci obléká tuniku, říká: „Rouchem radosti a šatem veselí přiodějž tě Pán.“ Po každém tomto úkonu dává biskup svěcenci požehnání, říká: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.“

Nakonec podává biskup každému svěcenci *knihu epištol*, říká: „Vezměte knihu epištol a mějte moc předčítati je ve svaté Církvi Boží, jak za živé, tak i za mrtvé. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.“

Tím jest ukončeno svěcení podjáhnů. Biskup pokračuje ve mši a když přijde k epištole, jeden z novosvěcených podjáhnů ihned vykonává svůj úřad, hlasitě čte epištolu. -

Kristus vykonával podle Duranda podjáhenský úřad, když na svatbě v Káni proměnil vodu ve víno a když při poslední večeři naléval vodu do nádoby, aby umyl nohy svým učedníkům.

VI. Jáhenství.

Jáhenské svěcení uděluje biskup při mši svaté hned po epištole. Obřady jáhenského svěcení začínají jinak než u předešlých svěcení.

1. Když arcijáhen vyvolá svěcence jejich jménem, obrátí se k biskupovi se slovy: „Nejdůstojnější Otče, svatá matka Církev katolická žádá, abyste tyto přítomné podjáhný posvětil, vkládá je na ně břímě jáhenství.“ Církev žádá o posvěcení nových jáhnů, protože jich potřebuje k svému trvání a k svému vzrůstu.

Biskup se táže: „Víš, že jsou toho hodni?“ Arcijáhen odpoví: „Pokud to dovoluje lidská křehkost, i vím i dosvědčuji, že jsou hodni vzítí na sebe břímě tohoto úřadu.“ Biskup odpoví: „Bohu díky!“ Blaho Církev vyžaduje, aby k vyšším svěcením byli připuštěni jen žadatelé opravdu hodní. Proto se biskup táže, zdali přihlášení svěcenci jsou toho hodni. A poněvadž svěcenci bývají vychováni pod církevním dozorem, v semináři, arcijáhen může říci s určitou jistotou, že jsou hodni toho úřadu.

Biskup pak oznamuje duchovenstvu i lidu: „Za pomoci Pána Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista volíme tyto podjáhný k svěcení na jáhný. Má-li někdo něco proti nim, ať vystoupí a řekne to; avšak ať je si vědom své vlastní lidské slabosti.“

2. Po krátké pomlčce se biskup obrací ke svěcencům a mluví k nim o povinnostech jáhnů: „Jáhnovi přísluší přisluhovati u oltáře, křtíti a kázati.“ Biskup zdůrazňuje svěcencům jejich jáhenskou důstojnost a připomíná jim, že jejich jáhenské funkce vyžadují, aby žili svatě a svým příkladem vedli k svatosti i jiné: „Poněvadž jste spolupřisluhovateli a spolupůsobiteli (comministri et cooperatores) těla a krve Páně, vzdalujte od sebe všechny tělesné žádosti.“ Za vzor jim dává sv. jáhna Štěpána, a ukládá jim, aby, „hlásající evangelium ústy, vykládali je též příkladem svého života“.

V prvních stoletích křesťanských byla činnost jáhnů velmi rozsáhlá. Hlavní jejich úkoly byly: pečovat o chudé, rozdávat Eucharistii a hlásat

slovo Boží. Mnohdy jejich činnost byla rozsáhlejší než činnost kněží. Apoštolská konstituce nazývá jáhna okem, uchem, ústy, rukou, srdcem a duší biskupa.

Po napomenutí se biskup modlí nad svěcenci litanii ke všem svatým, nebylo-li předtím svěcení na podjáhny, při němž už byla tato litanie zpívána.

3. Potom biskup vyzve všechny přítomné, aby, když všichni dali společný souhlas ke svěcení, provázeli jej při svěcení společnou modlitbou za svěcence; mají se modlití za svěcence, aby zářili duchovním životem, aby je Bůh milostivě chránil a svým požehnáním je posílil.

V konsekrační modlitbě ve formě preface, která je pravou perlou liturgické modlitby, obrací se biskup slavnostním způsobem na všemohoucího Boha, který „udílí hodnosti, rozděluje stupně důstojnosti a pořádá úřady, který - ač je v sobě stále nezměnný - přece všechno obnovuje a vhodně zařizuje pro každou dobu, který takovou obnovu, vzrůst a rozšíření dopřává také své Církvi trojí hierarchií“. A biskup pokračuje: „Nechť Bůh milostí pamatuje na ty, kteří budou posvěceni na jáhny, nechť jim odpustí jejich hříchy a udělí jim nutné milosti ke zbožnému životu; neboť on zná všechna tajemství a zkoumá srdce.“

Poněvadž však ten, kdo chce žítí ctnostně, musí bojovat proti zlému duchu, proto biskup nyní přerušuje modlitbu, vkládá pravou ruku na hlavu každého svěcence a říká při tom: „Přijmi Ducha svatého k posile a k odporování ďáblu i jeho pokušením, ve jménu Páně.“

Potom biskup pokračuje v konsekrační modlitbě, drže pravici vztaženou nad svěcenci, a prosí Boha o udělení sedmi darů Ducha svatého svěcencům, aby věrně plnili svůj úřad a žili ctnostným životem, jenž září důstojností, skromnou vážností, stálou čistotou a nevinností a duchovní ukázněností. Jejich čistota, modlí se dále biskup,

má sloužit za vzor všemu lidu, mají býti neochvějně upevněni v Kristu a stálým pokračováním v dobru si zasloužit, aby z nižšího stupně dospěli k vyššímu.

4. Potom dává biskup svěcencům vnější odznaky jejich nové důstojnosti: štolu, dalmatiku a knihu evangelií.

Biskup usedne, dá každému svěcenci, který před ním poklekne, štolu na levé rameno a při tom říká: „Přijmi bílou štolu z rukou Božích, plň službu svou, neboť mocen jest Pán, rozmnožiti v tobě milost svou, jenž žije a kraluje na věky. Amen.“ Přisluhující kněží pak přeloží svěcenci štolu křížem pod pravým ramenem.

Potom obléká biskup každému svěcenci dalmatiku, říká: „Přiodějž tě Pán oděvem spásy a rouchem radosti a pancířem spravedlnosti obklopuj tě vždycky. Amen.“

Nakonec podává biskup každému svěcenci knihu evangelií, již se každý dotkne; biskup při tom říká: „Přijmi moc předčítati evangelium v Církvi Boží, jak za živé tak za mrtvé, ve jménu Páně. Amen.“

Závěr obřadů jáhenského svěcení tvoří modlitba, v níž biskup opět prosí Boha, aby svěcenci věrně a řádně plnili svůj úřad a žili svatě.

Tím je svěcení jáhnů ukončeno. Jeden z novosvěcených jáhnů hned čte nebo zpívá evangelium.

Kristus prý vykonával jáhenský úřad, když při poslední večeři podával svým učedníkům své tělo a svou krev; dále když je vybízel k bdělosti a modlitbě slovy: „Bděte a modlete se;“ a konečně když kázal evangelium.¹

(Pokračování.)

¹ Durandus II, c. 9, n. 19.

Dr. Augustin Uher:

BAROKOVÁ ZBOŽNOST A DNEŠEK

Kdo by neznal nějaká otlučená Boží muka s roztodivným začernalým obrázkem, kdo z nás neviděl truchlé zbytky sousoší, kde se postavy nám už neznámých světců kroubí v podivné křeči a pahýly svých končetin zvedají v jakémsi nesrozumitelném vytržení k nebi. Kdo si nevšiml opuštěných, křiklavě a trapně přebarvených starých křížů, kdo nepozoroval v omšelých chrámech temné oltářní obrazy, na nichž jen tváře přísné či milostné vystupují, osvětleny jakýmsi pohaslým světlem? Dech plísně vane z těchto věcí, povlak špíny na nich straší a rozpadávající se starodávnost od nich odpuzuje.

Tak se nám zachovaly památky z doby baroka, zhruba ze století 17. a 18. Není se co divit, že donedávna i vzdělanci odmítali kulturu této doby jako výstřední, hrubou a neladnou. Dnešek se však dobral spravedlivějšího názoru na dobu baroka. Chápeme už, že ta špína na starých malbách není baroková, nýbrž že jsou to saze nepříteli staré. Všecko to zaneřádění, zničení, zneuctění a pokoření má na svědomí nechápavá indolence liberalistické éry, která ve svém suchém rozumářství nedovedla najít ke vznětu barokové epochy a k jejímu citovému dynamismu žádný vztah.

Když tedy odečteme všechno to, co navalily falešného na baroko pozdější časy, dojdeme k poznání, že tato doba nemá jako svůj znak vetřlost falešné pohřební nádhery, nýbrž že pod znešvažením a pokořením nacházíme mocný život, ducha, jehož silou rozehrával výtvarník hmotu do nebývalých tvarů, a dával jí výraz, který byl odleskem hlubokého a mocně nábožensky vzrušeného citlivého zbožného nitra. A tak jako v nynější době smývá ruka obnovitele barokových

památek pozdní nános s krásy původního poctivého díla a přivádí je k obnovené slávě, tak bychom mohli očistit i jiné duchové projevy veliké doby a přišli bychom k podobným potěšitelným výsledkům.

Zvolili jsme si kamenné a barevné svědky zaslých časů, protože jsou každému nejlépe známy, jsou nejpravdivější a nejjasnější svědectví o duchu doby, ve které vznikly. Náboženské umění všeho druhu, jeho úroveň a forma jsou nejlepším a nejpresnějším ukazovatelem výše náboženského života v každé době. Století 17. a konečně i 18. bylo dobou vzrušených zápasů nejenom na bojištích v různých končinách Evropy, ale i nesmírného napětí v lidské duši a úporných bojů o její nové určení a novou rovnováhu. Vypětí citů, potřebné k vítěznému vybojování tohoto zápasu, se projevilo i na duchu dobové zbožnosti.

Předchozí časy znamenaly chronickou krizi náboženských forem. Husitství, které se snažilo o zpřísnění života a o návrat k domněle ryzejším formám náboženského života, přineslo zajímavým paradoxem první ukázky nálady silně protikněžské, ba téměř protináboženské vůbec. Skepse, která z husitství vyklíčila, projevuje se nejlépe dobovým obrazem, na němž je znázorněno, jak vozkové horlivě, ovšem bez jakékoliv naděje na úspěch, pobízejí ke spěchu koňská spřežení, zapřažená v opačném směru na předním i zadním konci vozu. Vůz byl obrazem Církve, vozkové byli kněží dvou různých směrů náboženských v zemi. Kultura renesanční rovněž v kruzích vzdělanců uvolňovala náboženskou vroucnost. Avšak Církev ve všem kolotání časů zachovává dvojím způsobem neměnný podklad křesťanského života. Tito dva činitelé jsou neměnnost učení a nadčasový ideál svatosti, v jehož naplnění podléhají ovšem ti, kdo baží po dokonalosti, vlivům doby.

S prvními projevy barokové zbožnosti setkáváme se v listech a zprávách mladých českých kavalírů, meškajících na zkušené v Itálii. Než nesmíme z nich vyvozovat více, než co mladí šlechtici chtěli sdělit adresátům ve vzdálené vlasti. Šlo spíše o vyličení vnějšího dojmu a společenského rázu různých náboženských slavností, procesí a zbožných divadel. Jak se změnila srdce mladých Čechů, to povědět byl příliš obtížný a složitý úkol pro takového mladého Humprechta Jana Černína. Než skrze formu a společenskou konvenci nedovedli historikové proniknout ještě nedávno. Viděli rušné pouti, slavná procesí, novou intenzitu úcty mariánské, zanícený kult národních patronů, ale byli ochotni hlásat, že za vyvinutou a skvělou formou těchto projevů nebylo ducha. My víme naopak, že prvně se obvykle projevuje na věci kaz právě ve formě; a vůbec dokonalá forma bez opravdového obsahu není možná.

Baroková zbožnost proniká po období renesančního zakolísání opět celého člověka, jako několik století předtím v době gotické. Avšak jaký je tu rozdíl! Střední věk jak ve svém díle myšlenkovém, tak ve své práci civilizační bojoval proti přírodě a přemáhal ji ve smyslu odmítání smyslových radostí, jak to vyjádřil nejjasněji a nejrozhodněji svatý Augustin. Naopak svět barokový. Příroda se začíná chápat jako *velkolepý odraz tvůrčí činnosti Boží*, její krása a lahoda pak nejsou zavrženíhodny, vždyť zvěstují moc a slávu Boží. Také širší okresek pozemský - vlast - sesvými přírodními divy, památkami, bohatstvím a věncem znamenitých mužů, nade vše pak se svými světci a světicemi, dostává nové místo v poměru Boha a světa.

Horoucí vznícenost citu a poetické ladění duše výtvarným i literárním a hudebním uměním barokovým určuje ráz dobové zbožnosti. Náboženství proniká opět všechno myšlení člověka a

zkrášluje i posiluje celý lidský život od křtitelnice až po slavnou zádušní mši. Náboženská nota proniká i ven z kostelů. Literátská bratrstva pěstují půvabně zlidovělou píseň náboženskou. Na nejlahodnějších místech lesů, luk a polí budují se kapličky, kříže, Boží muka i prosté obrázky, obyčejně pod ochranou stromoví, na památku nějaké osudové události. Tyto projevy laické zbožnosti ukazují mimoděk nejužší spojení náboženství s živlem přírodním a se životní realitou. Život v 17. století byl těžký hmotně i duchovně. Nejistota dne dodávala reality lidskému pocitu závislosti na vůli a milosrdenství Božím. Básník Jaroslav Durych ukazuje v příšerné nahosti, jak zlo a hrůza v té době vystupovala před tváří člověka v celém svém apokalyptickém rozsahu. Nedivme se tedy, že peklo a ďábel byly tehdejšímu člověku mnohem evidentnější veličiny, než nám v životním závětrí a v zajištěné existenci. Tento informativní rys je dalším základním prvkem barokové zbožnosti, který ukazuje mocné metafysické rozpětí tehdejšího ducha.

Ale tím jsme nevyčerpali rejstříky zbožnosti barokového člověka. Ta má také v některých svých projevech ráz utilitární. Mor, války, drahota, pád dobytka, nemoci a truchlivé bídne časy byly jistě dostatečným vysvětlením pro okolnost, že hluboce v Boží pomoc důvěřující barokový člověk prosil Boha o pomoc v časných potřebách, častěji než křesťan dneška. Rané a vrcholné baroko má ráz období vzrušeného boje a dynamického napětí. Z něho přechází ve vítěznou píseň chval a hymnickou oslavu Boží, když boj byl převážně šťastně dobojován. Asketického jesuitu prudké apologetické výmluvnosti nahrazuje bílý premonstrát se smyslem pro krásu Boží oslavy. Takový Svatý Kopeček na Moravě, to již není svědek bolestného zápasu o duši českého lidu, jako tak zvaná alej protireformace na Karlově mostě v Praze. Líbezná stavba chrámu pre-

monstrátského, toť alej nejušlechtilejšího vítěství, která má vznešenou ctižádost a schopnost stát se monumentálním pomníkem tohoto obratu, pomníkem, patrným po celé širé krajině a kouzelně přitahujícím po věky. Uměřená výzdoba chrámu v alabastrové běli a zlatě s tolik zdůrazněnou výzdobou kůru, kde sbor okřídlených andělů pořádá velkolepý koncert k hymnické oslavě Boží, zdaž to nebyla pro opojeného diváka 18. století tucha pravého ráje a odlesk nebeské dokonalosti? Vždyť toto ovzduší čaruje básníkům i malířům - a nikoliv nevýznamným - i dnes.

Ovšem, od cílů tak závratných je jen malý krůček k banálnosti, není-li duch i forma svrchovaně práva svým úkolům. Musíme téměř přisvědčit knězi, který prohlašuje, že by hned vyhnal z kostela ministranty, kteří by se tu chovali tak frivolně, jako andělícci na některých barokových obrazech. Rovněž můžeme uvěřiti rozhorlení dnešního ředitele kůru, který prohlašuje, že sluší vzíti bič na hudebníky, provozující při posvátné liturgii hudební mši Jana Jakuba Ryby s práskáním biče, pískáním pastýřů a jinými přírodními zvuky. To zacházel ve svém doznívání duch baroka svým naturalismem příliš daleko, takže dnešnímu civilnímu a přísně styl uctívajícímu člověku se to zdá téměř rouháním, ačkoliv tím barokový člověk ve svém přírodním zanícení a při lidovém zamíření jistě upřímně uctíval Boha.

Když jsme tu rozvili aspoň v povšechných rysech obraz barokové zbožnosti, nečinili jsme to proto, abychom mu získali bezmezný a nekritický obdiv. Snažme se však správně pochopit barokovou dobu, v níž tkví kořeny našeho národního i náboženského bytí. Uplynulá doba s kultem samoučelné jednoduchosti, s odporem k monumentalitě a s podceňováním citu nemohla baroko pochopit. Nadchází však nová doba, dynamická, s velkou budovatelskou vášní a pathosem, které

tvořivé napětí barokového člověka je mnohem bližší.

P. Bertrand O. P.:

NOVÁ KNIHA O LITURGISMU¹

Druhé vydání knížečky Max Kassiepeovy, „Irrwege und Umwege im Frömmigkeitsleben der Gegenwart“, může ukázat její potřebnost a spolu též ochotu přistoupiti a napravit se, jak to požaduje tato knížečka. Autor nechce vnášet spory a rozptýlení do dobrého hnutí k zúrodnění křesťanského života, chce jen jako dobrý hospodář odstranit příliš bujné a neplodné výhonky. Zároveň chce povzbudit k liturgickému hnutí, zdravému proto, že se přidrží v poslušnosti církevně stanovených zařízení. Krátkou statí, oč vlastně jde, uvádí nás do stavu této spletné otázky, otázky kvasícího nového života v Církvi; k označení všech těch hnutí používá názvu liturgismus. Nejdříve ovšem ukáže, jak a oč se liturgismus zasloužil. O znovuvykopání z trosek zapomenutí nauky o Církvi, jako mystickém těle Kristově a o všem, co z toho plyne, jako větší cenění a návštěvu svátostí, účast na svátostném životě Církve v liturgii, a s tím související opravy věcí liturgicky nevhodných, na příklad úprava modlitebních knížek a diecésních zpěvníků, omezení výstřelků soukromých pobožností a nemožně pobožných knížeček, zušlechtění vkusu věřících i umělců. A tak se připojily k životu a ruchu náboženskému kruhy, které se dříve kostelu a církevnímu životu vzdalovaly. Ukazuje, jak hlavně mezi mládeží došlo toto hnutí souhlasu.

Ovšem, musí hned ukázat na nebezpečí. Neboť

¹ Kassiepe: Irrwege und Umwege. II. Aufl. Echter-Verlag, Würzburg 1940.

nebezpečí je všude, a i zde, neboť když se přežene dobrá věc, může uškodit. Když se jedna část vydává za celek, jeden prostředek, který by stačil na všechno. Hlavní výstřelky liturgismu shrnuje v několik bodů, vždy osvětlených příklady: na příklad nedostatek úcty a poslušnosti k Církvi předepsaným rubrikám, když liturgičtí kněží přivádějí tak zvané malé pozdvihování opět k původnímu zvyku (i se zvoněním ministrantů při tom). Nebo: svatební mše, skoro celá v lidové řeči. Nebo: požadavek, aby svaté přijímání bylo přijímáno ve stoje, pak také, aby oltář a kněz byli obráceni tváří k lidu a podobné věci, požadované jako návrat k správným a původním zvykům v křesťanství. Dokonce se vyskytují i kněží, kteří se modlí svůj breviář v lidovém vydání, ačkoliv pro kněze nic takového schváleno nebylo. A když se má vystavěti kostel podle liturgických požadavků, vypadne z toho často puritánská modlitebna, neboť se žádá odstranění všech ozdob, soch, kaplí atd.

Jiná slabost hnutí je v přehánění použití misálku. Tu vidíme se předhánět věřící s knězem v obracení a slabikování listů misálku. A zapomíná se proto, že mše svatá je předně oběť. Podobně je tomu s recitovanou mší svatou. Když je dobře nacvičena a nerecituje se příliš mnoho, třeba i to, co není dovoleno, na příklad modlitby kněze při obětování, a neruší se tím ani kněz, ani věřící ve zbožnosti, může se osvědčit. To však se nehodí vždy a pro všechny. A hlavní je zbožně se účastnit mše svaté. Ovšem že takový liturgista bude se dívat s patra na mimoliturgické pobožnosti, na příklad růženec a křížovou cestu, nepochopiv, že Církev jako dobrá matka různých dětí poskytuje každému, co se mu hodí a prospívá. Ani nebude spoléhat příliš na objektivní cenu modliteb. Neboť si musí uvědomit, že ten úkon je také jeho, ne jen Kristův.

V dalších statích pak si všímá poměru mladých

a starých, který vznikne, když na příklad pan farář a kaplan zastávají každý jiný liturgický směr; a pak otázek, které jsou ohroženy liturgismem, na příklad častá svatá zpověď, které se liturgisti vyhýbají, protože ve staré Církvi se také nechodilo tak často ke zpovědi, a pod., nebov chápání manželství, které pro horlivé přirovnávání k mystickému spojení Krista s Církví ztrácí spojení se zemí, a tedy nedovede posílit ty, kteří musejí ten život prožít v celé jeho opravdové skutečnosti. A hlavně třeba dbát, abychom při veškeré péči o vnitřní život neupadli do výstřelku, nýbrž hledět, abychom zachovali to slovo evangelia o apoštolátu. Církev nemůže se zavřít jen do kostelů, do vnitřního života; Církev musí ven mezi lidi, získat je.

V celku můžeme říci, že Kassiepe je Kassiepe, totiž ač nemusí každý v podrobnostech s ním souhlasit, přece jen, že je třeba to, co zdůrazňuje: jednotu i při různých prostředcích. A širší rozhled. Dopřát, pokud to nepřekračuje míru, každému, aby vytvořil svůj život podle možností jemu daných. A myslím, že i když výtky Kassiepeho zdůrazňují víc asketickou, činnou, subjektivní stránku, přece neuškodí opravdovému liturgistovi. Ten mu za ně poděkuje, jako poděkujeme někomu, kdo nás šetrně upozorní na chybu. Tak to chápe Kassiepe, a doufá, že tak to pochopí i všichni. Neboť hlavní, co v životě je třeba držet, je míra.

Ž I V O T

NĚKOLIK POZNÁMEK K ŽILKOVĚ KNIZE NAŠE KŘESŤANSTVÍ

Kniha předního českého protestantského myslitele, překladatele Nového zákona. Kniha psaná celkem klidně. Kdo by pochyboval o tom, že autor je člověk vy-

rovnaný, jistý v tom, co tvrdí? Způsob psaní, stálé odbočování od daného tématu vám připomíná různé náboženské úvahy Masarykovy. Pozorujete, jak se autor pohybuje stále na periferii položené otázky a zdá se, jako by se bál jít k podstatě věci. Znalostí všech náboženských proudů zvláště v křesťanských církvích převyšuje ovšem nesmírně Masarykovu povrchnost v tomto ohledu. A právě tak způsob, jakým se vyjadřuje Žilka o křesťanských směrech, které jsou v rozporu s jeho názory, je zcela odlišný od způsobu vyjadřování u Masaryka. Jistý takt, snaha být spravedlivým ke všem, i k odpůrcům, je jistě předností autora knihy *Naše křesťanství*. Že se mu to vždy nepodaří? Ostatně, která snaha se podaří v celém rozsahu a vždy? A přece už sama snaha je něco hodného chvály a uznání.

Obsah knihy je zajímavý po mnohé stránce a snad právě ta okolnost, že se tu střídají pojmy a názory jako v kaleidoskopu, činí knihu zajímavou. Je tu mnoho otázek nadhozených, mnoho myšlenek, s nimiž lze věru těžko souhlasit, a nelze se v krátkém referátu ani dotknout všeho, co člověku napadá při četbě. Musím se proto omezit jen na několik poznámek, na kritiku několika myšlenek, jež se mně zdají být charakteristické pro celé pojetí Žilkova křesťanského názoru.

Už sám titul knihy je velmi příznačný a nutí k myšlení. *Naše křesťanství*, to jest křesťanství Žilkovo a skupiny lidí, kteří smýšlejí tak jako on. Tak rozumí autor titulu své knihy, jak se dovíme z úvodu. Křesťanství je v jeho pojetí něco relativního, jistá hodnota, která podléhá subjektivním názorům jednotlivcovým, něco měnitelného, co se řídí názory doby, lidí, co podléhá člověku. Zdá se vám, že v Žilkově pojetí je křesťanství cosi nejasného, nejistého, a při tom cosi zcela lidského. „Ještě dlouho se povede myšlenkový zápas o zjištění podstaty křesťanství“ (52). Tedy po devatenácti letech nevíme ještě, co je křesťanství. Jestliže se ovšem život křesťana vyčerpává ve stálém hledání - protestantismus je podle Žilky hnutí, snažení, tvoření, hledání (60) - pak chápeme jeho doznání. Pro nás je křesťanství věc hotová, kterou není třeba teprve tvořit, hledat, protože

normy, jež jsou dány v Kristově učení, mají platnost absolutní a nepodléhají lidským rozmarům. Žilka se brání sice tomu, že by jeho křesťanství bylo cosi zcela subjektivního. „Mé křesťanství se nevznáší ve vzduchu jako výtvar nebo vynález vlastního myšlení“ (14). Ale při tom klade důraz na své křesťanství a tvrdí, že „absolutní jednota dogmatická není možná“ (52). Protože kdyby byla možná dokonale objektivní dogmatika, byla by jen jedna (15). Zde je právě podstatný rozdíl mezi námi a protestanty v chápání křesťanství: kdežto pro katolíka platí objektivní dogmatika, jejíž obsah je určen učitelským úřadem Církve, zaručujícím objektivní pravdu i věroučnou jednotu, platí pro evangelíky zásada svobodného hledání, v níž je základ věčné roztržitosti, jejíž konce nelze dohlédnout. Protestantským subjektivismem, zahájeným Lutherem, byla otevřena brána věčnému neklidu, věčnému hledání, které znamená pozvolné ztrácení a ubývání sil. „Reformace je proces, který pokračuje“ (60). Těžko říci, že by to byl proces slučovací, když vidíme z dějin, že výsledkem tohoto procesu je další rozklad. Autor sám doznává, že vznik některých sekt byl pokračováním v reformaci (60), protože reformace není hotová (59). Reformace je princip, ne definitivní útvar (59). Proto stále vpřed čili jinými slovy stále dále od skutečného učení Kristova, stále dále od evangelia a prvotní Církve. „Každá novější církev protestantská, vzniklá po klasickém období reformačním, svědčí o tom, že vývoj šel dále. Jde dál až podnes“ (16). Ano, šel až k církvi českomoravské, která už nemá z křesťanství nic než jméno. A půjde-li ještě dále, jak doufá Žilka, pak bude třeba vzdát se i jména ve jménu reformace a pokroku.

Je to stále a stále táž myšlenka relativity křesťanství a následkem toho stálého vývoje náboženské ideje Kristovy, jež proniká protestantismus. „Není dnešnímu člověku možno opakovati staré formule. Není možný návrat k jakékoliv formě křesťanské minulosti“ (12). To je východisko protestantismu. Reformace znamenala rozklad křesťanství, které tvořilo nerozbornou jednotu až do XVI. století. A tento rozklad pokračuje. Nebyl to

rozklad celého křesťanství, protože křesťanství ve svém celku katolické Církve zůstalo tím, čím bylo. Byl to rozklad oné skupiny, která se odtrhla od církevní jednoty a zahájila své bloudění na základě myšlenky stálého vývoje k Kristově myšlení. Princip subjektivismu byl postaven jako hlavní a jediné dogma reformačního hnutí. Lidské bylo dosazeno na místo božského. A dnes, kdy protestantský oekumenismus usiluje o jistou jednotu, kterou ztratil a kterou nemůže nalézt a také ji nenajde, jsme svědky tragiky hnutí, které by rádo našlo to, co odhodilo, aniž by se muselo vrátit tam, odkud vyšlo. „Pro protestanta žádná tradice není nedotknutelná“ (19). A abychom tomu lépe rozuměli, že člověk má právo určovat si svůj poměr k Bohu a má právo provádět za všech dob kritiku Boží myšlenky, znázorňuje nám to Žilka příkladem: „Žádná jiná věda nepřijímá bez výhrady názory ze 16. století. Astronomie překonala geocentrický obraz světa Martina Luthera, který prohlašoval Kopernika za arogantního blázna a jeho názor za libovůli... Reformátoři dali své současnosti teologii na svou dobu nejlepší. Ale troufá si někdo říci, že je to teologie neomylná pro všechny doby?“ (19). Vše má hodnotu jen pomíjející. Žilkovo křesťanství není křesťanství Kristovo, nýbrž křesťanství takové, jaké je chápe Žilka. Tedy křesťanství jeho. Nemá platnost věčnou, není pro všechny doby. Je podle něho jen pro dobu naši, pro dnešního člověka, tak jako křesťanství Luthe-rovo bylo pro XVI. století. Příští doby nám přinesou nové křesťanství, které bude lépe vyhovovat dobám příštím a lidem novým. To jsou závěry zcela logické a samozřejmé od té chvíle, kdy byla odmítnuta autorita Církve učící, kdy na místo článku víry o učitelském úřadě Církve byla dosazena autonomie rozumu každého věřícího. Proto také nevěříme, že kdy dojde k jistému sjednocení protestantských církví mezi sebou. Oekumenické hnutí dosáhne nanejvýš toho, že jednotlivé protestantské náboženské společnosti se navzájem lépe poznají. Ke sjednocení je však třeba více než vzájemného poznání.

O katolicismu ví Žilka mnohem více, než vědí ostatní

protestanté, a musíme mu přiznat, že se snaží být spravedlivý. Přesto však nese těžce rozmach katolické Církve a její vliv, jaký může uplatňovat tam, kde znamená převahu. Na jedné straně tvrdí, že protestanté jsou mnohem výbojnější než katolíci, že katolicismus vede k jakési pasivitě, a na druhé straně píše, že obnova katolictví směřuje vždy ke zvýšení autority Církve a její moci (35). Katolická církev se označuje jako panovačná, která ve svém sebevědomí chtěla těžit vždy jen pro sebe a pro své zájmy, a to jednostranně a bezohledně pod heslem pokřesťanění života veřejného a rodinného. Zároveň pak vyhrožuje, že toho nebude katolíkům zapomenuto. Při tom však zapomíná, že národ, který je ve svém celku katolický, má právo na katolickou školu, na katolické učitele, na katolický rozhlas atd. Dovolává se demokracie a zapomíná, že kdyby se dostalo našim protestantům, co jim náleží podle práva a spravedlnosti, že by toho bylo mnohem méně, než se jim dostává, když je jich sotva dvě procenta v národě. Podobné věci Žilka psát neměl. To jsou slova, která se hodí tak do Kostnických jisker, ale ne jemu, zvláště, když často ukazuje, jak protestantismus byl už za Rakouska výbojnější než katolicismus. Právě tak mohl potlačit větu, kterou tvrdí, že vznik papežství a vše, co souvisí s pojmem římského biskupa, je založeno na legendě o pobytu apoštola Petra v hlavním městě říše (177). Tak se mluvilo ještě před padesáti lety a tehdy měla podobná řeč ještě nátěr čehosi moderního a vědeckého. Dnes už je nejen něvědecké, nýbrž i nemoderní mluvit o legendě ve spojitosti s otázkou pobytu sv. Petra v Římě. Proto podobná řeč málo zapadá do celku knihy. Píše-li pak autor: „Římsko-katolické církvi nestačí býti první mezi rovnými; chce býti jedinou duchovní i světskou mocí“ (34), má pravdu až na poslední slova. Církev katolická se nemůže řadit s jinými křesťanskými církvemi, které se od ní odštěpily, protože je jedinou Církví Kristovou, je jedinou duchovní mocí. Nechce však být mocí světskou. Leda potud, pokud duchovní hodnoty mají primát.

Uznáváme upřímné snahy Žilkovy, tak jako uznáváme mnoho poctivého v úsilí velkých reformátorů. Ale co je

to vše platné, když jsou to kroky mimo cestu! Jediná cesta pro ně byla cesta nazpět, protože ratolest může růsti jen tehdy, žije-li ve spojení s kmenem. Každé odštěpení znamená zánik. Je nám líto protestantů a modlíme se za ně, aby se vrátili do domu otcovského, v němž jedině je přirozené prostředí pro každé dítě.

R. M. Dacík O. P.

Žilka, Naše křesťanství. Laichter, Praha 1941, str. 354, K 48.

O SPOJENÍ KŘESŤANŮ

(K článku H. Langa v Hochland, květnové číslo 1941.)

Křesťané mají dosti náboženství, aby se nenáviděli, ale ne dosti, aby se milovali.

Každého pravého křesťana mučí myšlenka, že se křesťané jednotlivých vyznání vzájemně nechápou, až nemilují, ba nenávidí. Vždycky byli lidé, kterým bylo nejtrpčí mukou, že jsou křesťané rozptýleni na tolik vyznání, která mají pro sebe navzájem odsouzení a nanejvýše hrůzu jistého zatracení, které nesou svou růzností jako ve svém lůně. Touží po sjednocení křesťanů.

Ale tato cesta je neobyčejně svízelná. Byly tu Malínské rozhovory, řízené kardinálem Mercierem s jedné strany a lordem Halifaxem (ne oním dnešním politikem!) s druhé. Byla tu unionistická práce Velehradská, kláštera v Amay sur Meuse, ruských seminářů v Lille a pak v Římě, hnutí kolem časopisu *Una sancta*. S protestantské strany konference ve Stockholmu, Oxfordu a Lausanne. Řím se choval ke všem těmto pokusům krajně zdrženlivě, k některým i přísněji. Některých se účastnil jen jako pozorovatel svými důvěrníky v přísném inkognitu.

Loni vydal Casper sbírku „*Um die Einheit der Kirche*“, shrnující studie, články, diskuse, náměty různých křesťanů různých křesťanských vyznání, lidí, kteří nechtějí odstraniti Církev, nýbrž církev. Nazýváme toto hnutí souborně hnutí *Una sancta*. Toto hnutí je velmi složité. Jen některým tane na mysli sjednocení všech křesťanů

v jedné víře. U některých stačí spojení jen v jakési vzájemné úctě a toleranci, nebo se dokonce spokojují s odstraněním vzájemné nenávisti. Protestantům je tak asi celkem jasno, že nemohou očekávat od katolíků jejich zmizení v jakési nové církvi budoucnosti, ani sami by nechtěli utonouti v katolicismu i kdyby odstranil, co je nejvíce dráždí.

P. Hugo Lang v článku „Um die Einheit der Kirche“ v květnovém čísle Hochlandu vyslovuje větu, kterou těžko přijímám, či vůbec nepřijímám, že katolicismus měl by či mohl by přijmouti leccos z protestanství, co v katolictví nebylo tak zdůrazněno.

Proti tomu stavím skutečnost, že katolictví všechno to, co protestantismus zdravého, křesťanského zdůrazňuje, má, jenomže to má vyvážené, podložené životem, křesťanskému, nadpřirozenému, ale praktickému životu přizpůsobené.

Neúčinná a jenom vnějšková by však byla snaha, uzavřít s protestantskými katolíky hradní mír ke společnému hájení křesťanských základů. Tyto základy by asi byly: apoštolské vyznání víry, podklad křtu a mravnost evangelia. Jenomže: když všem těmto hodnotám dávají nejrozličnější denominace protestantské mezi sebou a katolíci se strany druhé různý smysl. Křesťanská mravnost, když my věříme v posvěcení a proměnění nadpřirozenem a když protestantská mravnost musí býti něčím vnějším, protože člověk zůstává i po vykoupení zlý a zkažený. My obojí budujeme svou mravnost na synovském poměru vykoupeného člověka k Bohu-Otci. Nám katolíkům je ale toto synovství opravdovým znovustvořením, přetvořením, povýšením nadpřirozenosti. A tak dále. I v tom bych rozbil sen Langův.

Neúčinné by bylo toto spojení, protože vnitřní rozdíly by se tím neodstranily a jen by tím prudčeji uvnitř kvasily a hledaly vybuchnutí. Tato otázka se dá řešiti jedině vyřešením základní otázky, zda je totiž různost s obou stran před Bohem ospravedlněna a oprávněna. Nejprve je nutné vytvořiti potřebné ovzduší. Je třeba si nejprve uvědomiti na obou stranách, že rozkol je něco, co by nemělo býti.

Ale nemožno s katolické strany zahájit tyto pokusy rozdělováním našeho katolického duchovního majetku na podstatné a případkové, jež by mohlo a mělo být obětováno. Sjednocovací snahy jdou vůbec až k pokraji, k propasti. Je to boj v nejpřednějších zákopech, který lehce svádí k domněnce, že by to a ono mohlo být pro vyšší dobro obětováno.

Herrigel nedoufá mnoho v této Casperově knize ve spojení. Jemu spojení znamená, aby katolíci opustili své učení a přijali protestantské. Opuštění protestantských principů znamenalo by mu obrácení dějin, což je nemožné. Správně poznamenává, že k odstranění rozdělení bylo by třeba shladit proudy, zásady, kterých je protestantství jako církev jen vyjádření. Katolicismus by musil přijmouti protestantské zásady a přestat být katolicismem. I katolický pojem jednoty, ohraničený primátem a neomylností vylučuje spojení za dosavadního způsobu trvání. Jak prý by dále mohla tuto jednotu uskutečnit theologie, táž theologie, která kdysi způsobila rozdělení.

Lang s tím souhlasí a očekává povstání nové, katoličtější theologie i Církve. Uvádí, že theologie tu nemůže zůstat nepovšimnuta, protože hrála důležitou roli v rozkolu.

V téže knize vyznává Lortz: Jen strašně mizivá menšina členů protestantské církve stojí na půdě učení, které Luther ve své dogmatické nesnášenlivosti prohlásil za nutné věřit ke spasení C 34, Schumann tamtéž p. 165. „Luterství nechalo zaniknouti mnohé ze své vlastní podstaty.“

Tedy, co je onou naukou, které se protestantství nemůže vzdát? Kde je tedy základní kámen úrazu? Je to Lutherova nauka o ospravedlnění. I dnes platí, co kdysi řekl Krogh Tonning, že je velmi málo poctivých zastánců protestantské nauky o tom, že pouhá víra ospravedlňuje. Anebo trvá a platí jako trvalá hodnota t. zv. základní postoj protestantství? Tu je tento základní postoj buď něco záporného nebo kladného. Kdyby to bylo jen záporné, nemohlo by to být něco náboženského, protože to, proti čemu protestoval Luther, odstranil z velké části

Tridentský sněm, jak správně poznamenává Lortz.

Proto, když chtějí protestanté ještě dnes správně protestovat proti katolictví, musejí je dobře znáti. Jejich ustavičné spílání, křivdění, vypínání se nad katolíky, jak činil farizej ve chrámě nad publikánem, ač z katolíků nikdo ani zdaleka tak na protestanty neútočí, ukazuje, že se nechtějí, bojíce se, podívati pravdě do očí, aby mohli dále protestovati proti svým donquichotským větrným mlýnům.

Otázka sjednocení všech křesťanů nesmí zůstatí zájmem a otázkou několika nadšených jedinců, ani nějakých skupin s obou stran, nýbrž musejí se za ně všechny církve postavit s celou svou vážností. Protože smysl církve Kristovy není vyznání, nýbrž jednota povolaných za děti Boží.

Katolíci nepřisahají na žádného z velkých svých Otců, ani na Augustina ani na Tomáše. Ani oni nás neosvobozují od vlastního postoje k pravdám víry. Jejich hlediska a stanoviska nepodmiňují naše Kredo. U většiny protestantů ale Lutherův postoj je nejvyšším kriteriem jejich vlastního postoje ke Kředu.

Katolický příspěvek k této otázce bude záležeti především v poctivé snaze určití nejprve podstatu Církve, postavití důkladnou a přesnou nauku o Církvi. Již jsem se zmínil v únorových Výhledech o posledních diskusích o Církvi. Ozývají se hlasy: Deimel, Koster, Przywara varující před jednostranným zdůrazňováním obrazu Církve co těla (mystického) Kristova. Bylo by opravdu kacířsky nesprávným viděti podstatu Církve ve vnitřní pouze její stránce. Kristus chtěl nás spojití ve viditelnou rodinu, ale proti Deimelovi i Kosterovi prohlašuji, že právě tak patří k podstatě Církve živé a trvalé spojení s Kristem, vyjádřené obrazem Hlavy. Zásluha Deimelova záleží v tom, že šťastně ukázal na vnější stránku onoho obrazu Těla Kristova. Církev je corpus - těleso - a tak je Tělem Kristovým. Proč by se tu nedala aplikovat thomistická nauka o látce a tvaru - materia et forma - jež obě tvoří podstatu věci? Asi v tomto smyslu: Církev je společnost společenství v Kristu. Tvárný prvek - společnost Kristova, tvorný: společenství v Kristu! - Braitó.

VÍČ ODVAHY K ODPOVĚDNOSTI

Jsou věci nekalé, které se dlouho plíží potmě, až je třeba na ně si řádně posvítiti a tak jim učiniti přítrž. Mám za to, že v literární práci takovým nepěkným, nedůstojným, protože obyčejně nemužným zjevem je strach před odpovědností za to, co jsem napsal. Příznakem takového útěku od odpovědnosti zdají se mi býti tyto dvě

Vydávají se zvláště odborné práce s poznámkou na titulním listě: Tištěno jako rukopis. - Tedy soukromá věc autorova. Není povinen dáti ji vůbec veřejnosti k dispozici, nemusí ji dáti na knižní trh a nepodléhá veřejné kritice. Ku podivu, velice často týž autor, který se vyhýbá kritice, dává o své práci psáti články doporučující a reklamní. Máme také z theologické literatury z nedávné doby u nás toho příklady. Máme na mysli knihu, jež by svrchovaně potřebovala řádné a neúprosné kritiky, protože má závažné nedostatky. Ale na pana spisovatele si nepřijdete. Jemu stačí knihkupecká reklama a knížka jde na odbyt.

Druhým znamením nestatečného uhýbání odpovědnosti jsou spisovatelské šifry, leckdy hotové kryptogramy. - Víme, že šifra má své odůvodnění. Zvláště v tisku novinářském a revuálním. Ale i tu chceme vědět, s kým máme tu čest. Opravdu uznání autoři mají své šifry nebo krycí jména, jež zná širší kruh čtenářů, případně spolukritiků. Ale co říci tomu, když spisovatel třetího a čtvrtého a dalšího řádu se schová za záhadnou šifru a potom bez míry chválí či bez míry haní? O nějaké silácké slovo nebývá nouze: vždyť ho nikdo nepozná, proč by si netroufl? Myslíme, že takto se nedá seriosně pracovat a redakce samy měly by dbát čistoty šifer a odpovědnosti pisatelů, jinak nelze je bráti vážně, neboť přejímají odpovědnost za takové výlevy nálad a lehkých dojmů. Kritika vůbec - také kritika a recense v katolickém tisku - potřebují více metody, umění, hloubky a věcnosti. Kritikou není zběžný, nahozený, náladový dojem a výkřik fanatického odporu nebo slepé oddanosti. Udělejme si pořádek v této věci. Je to konec konců m r a v n í o t á z k a, jsem-li hotov nésti odpo-

vědnost za to, co dělám, a zvláště tenkrát, když chci souditi jiné, jak to dělají. - K. Reban.

UČITEL VLADAŘŮ

Středověk nerozumoval o vládnutí. Prostě vládl. Renesance vládnutí zracionalisovala. Začala psát teoretické úvahy a návody, jak vládnout. Dovolávala se sice ve všech oborech lidského snažení antiky jako vzoru, ale nevzala si příklad z římské universálnosti a ukázněnosti. Nechtěla už organisovati „římský mír“ na celém okrsku zemském, svůj vrcholný cíl viděla ve vypuzení cizinců a sjednocení rozervané Italie.

Jako povýšila ve velkém na prestol individualitu národní, tak v malém zdůrazňovala individualitu jednotlivce. Měřítkem významu osobnosti byl úspěch, nejpřednější vlastností „virta“, příbuzná starořímské „virtus“, ale s větší příměsí neohlédavé odvahy a činorodosti.

Z renesance vzešel také Nicolo Machiavelli. Politika byla jeho životním osudem. V 30 letech se stal tajemníkem Rady desíti, nejpřednějšího úřadu republikánského, v rodné Florencii. Po 15 let měl příležitost k veřejné činnosti, k pokusům o zavedení lidové milice místo žoldnéřských sborů a k diplomatickým cestám, na nichž poznával svět a taje velké politiky. Největší dojem na něho udělal Cesare Borgia, nejstrašnější výhonek rodiny Borgia a pravý typ kondotiera té doby. V Sinigagli dal Cesare zajmouti a postupně popraviti čtyři námezdné generály, kteří se od něho dali koupiti. Usuzoval asi správně, že ani jemu nebudou věrni. V tomto činu uviděl Machiavelli záblesk státnické velikosti a Cesare Borgia se mu stal vzorem, když spisoval příručku pro vládce „Il Principe“.

Renesance věřila pověřčivě v Štěstěnu a Osud. I Machiavelli na sobě poznal proměnlivost osudu. Když padl r. 1512 neschopný poslední představitel florentské republiky Pietro Soderini a vlády se ujal rod Medici, Machiavelli sdílel jeho pád. Stihla ho nucená politická nečinnost - nejhorší trest, jaký si lze představit pro renesančního člověka, žizníciho po činu. Po odhalení

spiknutí, namířeného proti Mediceům, byl Machiavelli zatčen a dokonce prý mučen. Pak se musel usadit mimo město, kde žil až do smrti.

Jako znalec lidí s pronikavým zrakem realisty a jako hlasatel politické morálky prospěchu, byl by se měl přimknout k novým pánům města - Mediceům. Ale ti od příliš učeného Machiavelliho nechtěli žádných politických činů. Dával jim tedy aspoň rady, jak vládnout. Věnoval jim své dílo „Il Principe“ (Kníže), kde republikán Machiavelli doufá, že medicejská knížata provedou toužené dílo sjednocení Itálie. Na formě vlády Machiavellimu nezáleželo, cíl mu byl věcí hlavní. Méně známé, ale stejně závažné je rozsáhlejší dílo „Discorsi sopra la prima deca di Tito Livio“ (Rozpravy o první dekádě Tita Livie), psané v podobě poznámek k tomuto římskému dějepisci. Slohově jsou to mistrovská díla italské prózy, jasná a logicky učeněná, zvláště kniha „Il Principe“. Machiavelli napsal také spis o válečném umění a četná dramata. Jeho korespondence je místy takového rázu, že ji nelze uveřejnit. Machiavelli byl sice občas věrným manželem a staral se o rodinu, ale jinak vedl život podle renesanční zásady, že si člověk nemá nic odpírati.

Spisovatelství nebylo u Machiavelliho činností chladně akademickou, bylo mu okolnostmi vnucenou náhradou za skutečné činy. Zdá se, že ten utajený život, skrytý za krutě cynickými větami politického Florentina, vybíjel se a vybíjí dalším působením jeho myšlenek na vladaře a státníky.

Machiavelli se se svým osudem zklamaného a zatrpklého člověka skoro ztratil za svým dílem. Machiavellismus je známější než Machiavelli. Někteří říkají, že machiavellismus byl už před Machiavellim, narážejíce na to, že politika se častokrát řídila jinými měřítky než soukromá mravnost. Teprve však Machiavelli formuloval jasně a otevřeně zásadu, že kritériem dobra a zla v politice je pouhý prospěch (asi to, co bylo později nazýváno „raison d'État“ - státní zájem).

Machiavelli byl vždycky čten a studován, i když se proti němu oficiálně vystupovalo. Ale byl čten vždycky

jaksi potajmu. Jako by se vládcové báli, aby poddaní nevěděli, jakými zásadami je řídí. Císař Karel V., jeho syn Filip II., francouzský král Jindřich IV., kardinál Richelieu, pruský král Friedrich II. i Napoleon, zkrátka skoro všichni úspěšní státníci znali dobře Machiavelliho spisy. Nejnovější doba pak znamená opět stoupající oblibu Machiavelliho. Posmívané a všemi hanami zavrhované jméno Machiavelliho, ke kterému se dřívější doby sotva odvažovaly potajmu přiznávat, bylo tím veřejně rehabilitováno.

Ani české prostředí nemohlo zůstat stranou tohoto zájmu o Machiavelliho. Ukazuje to řada překladů a pojednání o jeho díle, stoupající v posledních letech. St. Janderka přeložil „Discorsi“ pod názvem „Vlády a státy“ (Zlín 1939), Jar. Zaorálek pak přeložil „Il Principe“, s titulem „Vladař“ (Orbis, Praha 1940). K němu napsal František Bauer obsáhlou předmluvu o Machiavelliho politickém díle. Vyšel i překlad z italštiny beletristického „Života Nicola Machiavelliho“, který napsal Giuseppe Prezzolini (Orbis 1940). Nejnověji vydal Fr. Bauer studii „Machiavelli a machiavellismus“ ve Svazcích čís. 29. (Petr, Praha 1940).

František Bauer se vůbec stává vykladačem a do jisté míry i apologetou Machiavelliho pro naše prostředí. Obrací se ostře proti úzkému požívání pojmu machiavellismu jako synoma pro lež, zákeřnou vraždu a násilí v politice a podává pojem ten v lidštější podobě s odkazy na dobové i osobní prostředí jako původce. Bauerovy studie jsou však i pokusem o české vyrovnání se zásadami machiavellismu. „Zvláště českému lidu prospěje, zví-li leccos z hlubin politiky. Někdy jsme se v této oblasti točili pouze na jednu stranu. Machiavelli učí a působí jako protilék,“ tak doslovně píše Bauer ve Svazcích (čís. 29. str. 41).

Bauer ovšem nechápe odkaz Machiavelliho jako recept, hodící se na každou situaci, vidí spíše jeho význam v metodě, totiž v politickém realismu, kdy politik počítá se slabostmi lidskými, s lidmi, jací jsou a nikoli jací by být měli. V referátu ČČH 1940 str. 91-96 však upozornil Fr. Kutnar, že je třeba pohled na Machiavelliho rozdě-

lit. Pokud se díváme na historického Machiavelliho, který bere svět tak, jak je, spíše horší než lepší, pak je jeho „Il Principe“ věrným zrcadlem renesanční doby. Ale při pohledu na Machiavelliho jako zakladatele nové politické doktriny nebo umění neobejdeme se bez mravního hodnocení.

V některých věcech i Machiavelli byl průběhem staletí překonán. Věřil na př., že se vyskytují znova vždy stejné politické situace. Protože se lidé v podstatě nemění, je možno ze zkušenosti minulých s naprostou jistotou určovati, jaký bude výsledek současné situace. Dějiny jsou Machiavellimu studnicí politické vědy i politické praxe. I když přiznáváme historii stále titul učitelky života, přece víme, že minulost se nikdy doslova nevrací. Nastávají jen situace podobné, nikoliv stejné a výsledek se nedá předem předpovídati. - B. Havlovský.

LEGENDY O ČESKÝCH PATRONECH V OBRÁZKOVÉ KNIZE ZE XIV. STOLETÍ

A. Matějček a J. Šámal obohacují naši historicko-uměleckou knihovnu o zajímavý důkaz vyspělosti českého umění ve XIV. století.

Prvé projevy našeho literárně uměleckého života úzce souvisí se vzrůstajícím se křesťanstvím v Čechách. Náboženský zápal vyvolal četné snahy po přísném, ba mučednickém životě. A aby byl zachován příklad světců a světic pro potomstvo, zachycovaly se jejich bohumilé životy v četných legendách, jak jazykem domácím, tak církevním. Tyto jsou obrazem naší vyspělé kultury, ony prvním jazykovým pokladem, neboť mnohé z nich jsou psány nedlouho po smrti světců, ač rukopisy máme většinou zachovány až z doby pozdější (XIV. století), což vedlo zřejmě k vědeckým sporům při určování stáří rukopisů. To bylo zejména při nejcennějším díle toho druhu, Křišťanem latinsky psaném „Vita et passio S. Venceslai et S. Ludmilae“, které konečně historik Pekař správně umístil do X. století.

Forma těchto legend je rozmanitá: vedle prostých exemplářů nacházíme - zejména v pozdější době - nád-

herná díla vynikajícího provedení. Umění malířské nalézá v době gotické i pozdější době karolinské renesance utěšené uplatnění ve výpravě, zejména iniciálek, těšících se pro svou dokonalost nevšední oblibě. Ilustrace stává se nezbytnou zejména v textech básnických, světských (v náboženských knihách často překážela), takže podnítila nápad vypravovat události pouze obrazem - k n i h a o b r á z k o v á.

Nejstarší obrázková kniha (podle literárně kritického rozboru vydavatelů tohoto díla) je francouzsky psaná Bible im ag é e v národní knihovně pařížské z poloviny XIII. století, z doby Ludvíka Svatého. Ta je vzorem všem ilustrátorům gotic. obrázkových knih. Žaltář královny Marie v Britském museu, psaný před rokem 1322, je pojátkem k české bibli Velislavově. K ní se druží obrázkový sborník Liber depictus, rovněž českého původu. Jsou to jediná dvě díla toho druhu. Jsou to nejkrásnější a největší sborníky; způsob je francouzský, ale kopie to není.

Bible Velislavova má 130 listů; je to nejrozsáhlejší, byť ještě neúplná, ilustrovaná bible od knihy Mojžíšovy po knihu Judit. K ní je připojena legenda o svatém Václavu ve fragmentu.

Liber depictus jest obrázkový svod životů svatých (také před polovicí XIV. století). Rukopis je v archivu vídeňském (Wien) a byl asi majetkem kláštera krumlovského. Je známa v umělecko-historické literatuře od sklonku minulého století, kdy (r. 1896) zajímala Neuwirha při studiu nástěnných maleb schodiště karlstějnského, v jejichž obrazech zjišťuje značnou ikonografickou shodu s obrázkovou knihou. Ale plný zájem se rozvinul teprve v době svatováclavského jubilea. Liber depictus obsahuje dva ilustrační celky: I. část je Bible chudých, II. část cyklus legend, v jichž čele je legenda o svatém Václavu, svatě Ludmile atd. Na vodorovných pásech je dosaženo plynulosti líčení; vysvětlující přípisky, začínající vždy slovem „hic est...“ a jejich různé rukopisy, ukazující na několik malířů, umožnily naléztí předlohy k jednotlivým celkům. Pro legendu o svatém Václavu je to latinské znění z druhé poloviny XIV. sto-

letí: Ut annuncietur... s některými odchylkami. Události jsou rozvinuty ve větší počet výjevů, čímž vypravování nabývá ještě větší pestrosti. Marně se však hledala předloha k vsuvce o svatém Václavu v legendě o svatém Oldřichu, která je neobyčejně cenná pro poznání vývoje zpodobování. Svatý Václav je v Liber depictus zobrazen vedle pokojného světce v přepásané tunice také jako gotický vévoda v slavnostním hávu, s dlouhým hermelínovým pláštěm. Svatováclavská vsuvka v legendě o svatém Oldřichu zobrazuje svatého Václava ještě jako rytíře v brnění s varkočem (vrchní šat). I z ostatních stránek má ústroj osob Liber depictus historický význam. Vedle zajímavých změn v ústroji hlavních osob jsou i význačné rysy, jimiž je charakterován stav osob ostatních a které se po celý cyklus nemění. Tak císař a králové mají koruny listového tvaru gotického, biskup má nízkou mitru, vojíni kroužkové brnění, jezdci ostruhy a pod. - Figury jsou většinou podle dobového zvyku kresleny v poloze tak zvané tříčtvrteční a celé držení těla odpovídá gotice. Se zdarem jsou zobrazeni koně a psi, zatím co rostliny jsou značně neumělé. I architektura staveb odpovídá dobovému pojetí, při čemž není dbáno poměru osob k jejich okolí.

Tyto obrazy byly podkladem dalších uměleckých děl, zejména malby nástěnné. Podle různých motivů těchto děl lze soudit, že podobných předloh bylo daleko více a že se snad najdou zachovány alespoň v obrazech nástěnných, krytých zatím omítkou.

A z tohoto svodu obrázkových legend vybrali Matějček a Šámal tři legendy o českých patronech a samostatně je vydali.

Jsou to snímky legendy o svatém Václavu, svaté Ludmile a svatém Prokopu, k nimž je připojena vložka z legendy o svatém Oldřichu, znázorňující setkání tohoto světce se svatým Václavem. Snímky jsou pořízeny podle vídeňského originálu a zobrazují ve třech vodorovných pásích hlavní příběhy ze života těchto světců; obrázky jsou doprovázeny latinskými titulky. Vložka z legendy o svatém Oldřichu má obrázky větších rozměrů a jsou jen ve dvou pásích.

Za touto vlastní částí knihy je překlad legend z latiny Boh. Rybou. Za jeho základ byly vzaty jednak latinské nápisy obrázkové knihy, jednak známé psané legendy latinské, s nimiž se text těchto titulků shoduje a které byly pravděpodobně i malířům vzorem. Podle odchylek v některých z těchto titulků od známých textů je patrné, že psaných předloh bylo daleko více, než známe.

Po svém překladu podává Ryba několik juxtposic, které mají být ukázkou shody a odchylek textu poznámek od textu ostatních známých legend o těchto patronech. Největší nesnáze působí legenda o svatém Prokopu, jejíž přípisky se značně odlišují od známých textů.

O obsahu těchto legend není třeba se rozepisovati: jsou to známé motivy z bohulibého života těchto osob a vyličení zázraků po jejich smrti. Obsah čtvrté části vložky z legendy o svatém Oldřichu, znázorňující setkání a společné uzdravení měšťana, není vypravován.

Po tomto vlastním díle následuje již vzpomenutý literárně-historický rozbor a ocenění obrázkové knihy, podaný vydavateli.

V části „Pořadový soupis obrazových scén“ jsou seřazeny latinské nadpisy obrázků a jejich překlad.

Vydání této památky, málo známé širší veřejnosti, je práce vpravdě záslužná a přispívá značně k obohacení vědomostí o vyspělosti naší kultury a umění pod vlivem křesťanství. Upoutá zájemce odborníka, jak literárního historika, tak výtvarného umělce, kterým se názorně přiblíží věci, o kterých dosud většinou jen čítal; přinese však též užitek laikovi, který veden pečlivými vysvětlivkami vydavatelů, vnikne zábavným způsobem do krás starého umění.

Že bylo toto dílo náležitě oceněno a vděčně přijato, svědčí také jeho druhé vydání. - L. Petříková.

SCHWARZENBERG KAREL: HERALDIKA

Vyšehrad, Praha, 1940, str. 235, 95 K.

Heraldika Karla Schwarzenberga je dílem po každé stránce vynikajícím a patrně nejdokonalejším, jaké až dosud u nás o heraldice byla napsáno. Obě starší knihy

o heraldice (Schwarzenberg se o nich zmiňuje v předmluvě ke své práci), Králova a Kolářova (napsaná Augustinem Sedláčkem), jsou novou prací Schwarzenbergovou daleko překonány, a jen úvod do heraldiky od arch. Břetislava Štorma (vydaný vloni Vyšehradem) se může svou hodnotou a časovostí měřit s heraldikou Karla Schwarzenberga, již však nepochybně náleží prvenství.

Karel Schwarzenberg, mladý český historik, jemuž je teprve třicet let, byl zajisté povolán více než kdo jiný, aby napsal přehledné dílo o heraldice, jíž se věnuje již řadu let. Kniha, do níž nyní shrnul výsledky svého studia a badání, prozrazuje každou svou stránkou, že její autor je nejen důkladně vědecky vyškolen a poučen, ale také, že lne k hrdinské vědě o znacích láskou, která pramení zřejmě z hlubších důvodů; spolupůsobí tu jistě u autora, který sám je nositelem knížecí hodnosti a představitelem jednoho z nejvýznamnějších šlechtických rodů v Čechách, vědomí starých rodových tradic, které jej spojují s dlouhou řadou starých šlechtických rodů vymřelých i trvajících. Schwarzenbergova láska k heraldice však nikde nedává újmu vědecké hodnotě jeho práce. Autor se nikde nedává svou přichylností k hrdinské vědě o znacích unášet a strhovat do té míry, aby snad vybočil z mezí vědecké nestrannosti a kritičnosti. Naopak, jeho láska k heraldice, jeho vášnivý zájem spolu s kritickou vědeckou důkladností tvoří v jeho knize nejšťastnější syntesu: jeho kniha je vědecky přímá a nestranně objektivní ve všech kapitolách i otázkách, při tom však z jejích stránek promlouvá nezakrytě: láska, o níž tato kniha byla psána. A tak kniha se přes své odborné zaměření a přes veliké množství podrobností čte velmi zajímavě.

Schwarzenberg sleduje v knize vývoj heraldiky od nejstarších dob až k dobám nejnovějším. V předmluvě zdůrazňuje, že jeho práce nechce býti žádnou příručkou praktické heraldiky, nýbrž teorií hrdinské vědy o znacích a přehledem jejího vývoje. Věda o znacích je v úvodě autorem definována takto: „Heraldika je nauka o znacích, totiž učení o nich a jejich dějinách a umění je tvo-

řiti. Proto je heraldika zároveň věda a umění nebo - skromněji řečeno - stojí na pomezí historických věd a výtvarných umění.“ Skutečnost, že heraldika je vědou i uměním, je v knize na mnoha místech výrazně podtrhována v tom smyslu, že autor věnuje nejen historii a vývoji, ale i čistě výtvarným a estetickým otázkám heraldiky živou pozornost, a mnohá místa knihy přesvědčují čtenáře o tom, že autorovi je také vlastní jemné výtvarné a estetické cítění.

Text knihy je ilustrován množstvím autorových kreseb, jejichž počet jde do celé řady desítek a kromě toho také 17 fotografickými přílohami vybraných heraldických zajímavostí. Nakladatelství Vyšehrad vykonalo příkladně záslužný čin vydáním této krásné knihy, kterou graficky pečlivě a s dobře již osvědčeným vkusem vypravil Břetislav Štorm. - V. S.

VITAE CONSTANTINI ET METHODII,

versio latina, notis dissertationisbusque de fontibus ac de theologia ss. Cyrilli et Methodii illustrata auctore Dr. Francisco Grivec.

Poslední dvojčíslo olomouckého věstníku Akademie Velehradské (Acta Academiae Velehradensis, fasc. 1-2, 1941), uveřejnilo pod tímto záhlavím první část souborných studií, jimiž jako by uzavíral téměř čtyřicetileté své badání v otázkách cyrilometodějských jeden z jejich nejlepších znalců, dr. František Grivec, profesor university lublaňské. Seskupil je kolem předních pramenů dějin cyrilometodějských, Životů obou sv. bratří, které znovu přeložil do latiny. Po tolika už překladech těchto věrohodných pramenů dějinných nejen do latiny (u nás na př. dr. Fr. Pastrnek v „Dějinnách slovanských apoštolů Cyrila a Methoda“, Praha, 1902), nýbrž i do různých moderních jazyků (Miklošić rusky, slovinsky a latinsky, Dvorník francouzsky, Stanislav slovensky r. 1933 atd.), zdál by se snad nezasvěcenému čtenáři nový Grivcův překlad zbytečný. Ale kdo si pozorně povšimne bohatého vědeckého aparátu v poznámkách a četných změn v překladě sa-

mém, pozná, že nový překlad odpovídá nynějšímu stavu vědeckého badání a že vytěžuje z něho co nejstručněji a nejpresněji vše, co až do poslední doby přinesla v tomto oboru odborná kritika historická, filologická i theologická. Kromě toho předeseílá autor svému překladu přehled všech významnějších pramenů slovanských a řeckých, zachovaných kodexů obou Životů, dotýká se otázky jejich původců, srovnává je s podobnými hagiografickými spisy byzantskými a všímá si též charakteristického jejich slohu. K dokonalému osvětlení otázek cyrilometodějských připojuje kritický rozbor i ostatního písemnictví cyrilometodějského, obou „Pochval“ (panegyrických řečí na sv. bratry), prologů (t. j. krátkých životopisů liturgických), nejstarších „služeb“ (liturg. oficií), historie Chilendarské, menších pramenů slovanských (Nalezení sv. Klimenta, Řeč o přenesení sv. Klimenta, Uspenie, Pamet Nauma atd.) a řeckých (legenda ochridská, bulharská a j.). Z latinských pramenů analyzuje a k doplňujícímu svědectví vyčerpává Legendu italskou, svědectví knihovníka Anastasia, listy římských papežů (Hadriána II., Jana VIII. a Štěpána V.), Obrácení Bavor a Korutan a legendy české a moravské (zvláště Kristianovu). Tímto svým úvodem k novému překladu Životů slov. apoštolů dává dr. Grivec bezpečně nahlédnout do nepřehledné téměř spleti odborné literatury cyrilometodějské, orientuje v ní čtenáře a tak mu nahrazuje mnoho těžko přístupných pramenů různých jazyčných. Odborníkovi pak otevírá cestu k dalšímu podrobnějšímu studiu. Doplněním těchto studií je další pojednání Grivcovo: o theologii sv. Cyrila a Metoděje, o jejich poměru k Fotiovi, o bohovědných pramenech sv. apoštolů (sv. Řehoři Naz.), o papežském primátu, slovanské liturgii, askesi sv. Cyrila, o původnosti Hadriánova listu (Sláva na výsostech Bohu) a j. Akademie Velehradská se jistě zavděčí všem ctitelům sv. věrozvěstů slovanských, když solidní, bystré a souhrnné cyrilometodějské úvahy neúnavného a zasloužilého vědce prof. dra Grivce vydá v separátní knize. -a.

NEŠKODTE KNĚZÍM SVÝM NADŠENÍM PRO NĚ

Oblíbí si duše zbožná, ale naivní a omezená některého kněze. Třeba jen pro zevnějšek. Nebo i pro jeho kázání, třeba jen jeho vnější formu. Nebo pro jeho způsoby. No, najdou si ženy kostelní již leccos, co by mohly zbožňovati vedle anebo místo manželů na mužích jiných, neboť – posvěcených.

A nyní začíná sakrální tanec oné osobičky kolem jejího vyvoleného kněze. Nejprve začíná tím, že svou modlu kanonizuje. Ten její kněz je svatý, autenticky svatý. Koupila by si štoudev Sidolu, aby mu mohla stále leštiti jeho svatozář.

Pak mu shání ctitele. Založí více méně početné Bratrství ustavičného klanění jejímu světci. Shání mu obdivovatele. Přesvědčuje je o jedinečné vynikajících své modly. Proto musí snížit všechny ostatní. Nelení zajet si tam i onde, vyslechnout si různé jiné kazatele, aby zjistila, zda rozdělila se se svým zjištěním, že se jejímu světci a apoštolovi nikdo nemůže vyrovnati.

Posléze je třeba tak vynikajícího kněze postavit správně na patřičné místo. Tak mu i shání práci. Neváhá jiné kněze jiných směrů a metod očerňovat. Nerozpakuje se rozbíjet lásku a svornost celých sdružení a skupin. Rozvine okuřovací akci pro větší čest a slávu svého vyvoleného jako jediného a nejlepšího kazatele a exercitátora a organisátora a spisovatele. Třeba mu i knihy vydává, vychvaluje a rozprodává.

Výsledek? Že se rozumní lidé s ošklivostí a hnusem odvracejí nejenom od takové čarodějnice, nýbrž také od kněze, který jí tohle trpí a nezatrhne. Lidé zlí a podezíraví vyvozují z takového nechutného horování podezření nejčernější a nejsilnější, aby slovo takového kněze zapadlo nadobro hlouše a bezúčelně. Je-li kněz mladý a hlavně dosti prostoduchý, uvěří sladkému pochlebování, uráží sám bratrskou lásku, naučí se zvolna sám vynášeti

nad ostatní, pohrdati bratřími a dovoluje si vůči nim činů naprosto nebratrských.

Když pak se postižení brání, lítá baba jak na koštěti a naříká, jak jejímu miláčku všichni ubližují. Tohle je obrázek slepený asi z deseti. Snad mne ty vosy neubodají. - Braitó.

LÁSKA A POJEM LÁSKY

Rozjímá člověk křesťanský. Jeho srdce se rozšiřuje pod teplem svatých pravd o Boží dobrotě třeba v utrpení Páně. A pak se rozhoduje tento člověk dobrý, že chce splatiti svému Spasiteli za tolik jeho lásky. Jeho srdce jihně, naplňuje se svatými city. Je nad tím velmi šťastný, docela i uspokojený. Je spokojený posléze sám se sebou. Spokojený nad tím, že se dal tak naplniti svatými myšlenkami, city. Dokonce snad i narobí v pošetilém rozběhu řadu předsevzetí. Tak šťastně naplnil drahnou chvíli času své pobožnosti. Konal rozjímání, nebo vnitřní modlitbu. A konal ji dobře, protože procvičil všechny své schopnosti. Všechny je naplnil, ba nasýtil. Vstává plný radostí nad tím, že jeho duchovní život roste, že jeho láska se rozšiřuje. Jistě? Je to láska, anebo snad jen představování si lásky, pocítění nějakého citu provázejícího lásku, nebo jsoucího jejím účinkem, nebo jenom slabým a vzdáleným třeba návštěm?

Láska chce, účinně chce dobro milovaného. Láska k Bohu musí chtítí tedy především prvé místo Bohu ve všem svém jednání a v celém svém životě a musí to chtítí úsilovně. Jinak to není láska, nýbrž jen uvažování o ní, nebo procitování nějakých jejích peripetií.

Nenech se nikdy klamat svými city, svými myšlenkami, byť by byly nevím jak svaté. Musí se z nich přejíti k účinnému plnění vůle Boží, k tomu, aby dávaly Bohu jeho vůli, protože tak se projevuje Bůh vůči nám a chce, abychom my projevovali svůj rozlet k němu, prvé místo v oceňování, v rozhodování a uskutečňování svého všedního skutečného denního života. Jinak jsou city laciné, myšlenky krásné, ale neplodné, a proto neživé. - Braitó.

ROZŠÍŘ SVÉ SRDCE!

Nepatříš také mezi ony lidi úzkého srdce, kteří se nedovedou povznést nad to, co je zajímavé, co konají, čeho se bojí, co chtějí a oč usilují? Dají se tak zaujmouti svou prací, svou věcí, svou starostí, že na nic již nedovedou myslet. Jejich myšlenka je provází po jídle, na cestách a pronásleduje je i při modlitbě. Dají se prostě zaujmouti. To již není zájem ani zaujetí, nýbrž zajetí věcí myšlenkou. Jejich záležitost je nese, unáší. Dusí je. Nemají ani času ani schopnosti myslet ještě na něco jiného, hlavně nemají smyslu pro to, aby svou práci odvedli od toho, pro koho jediné mají pracovat, pro koho ona myšlenka je krásná a velká. Abys opravdu sloužil Bohu a ne myšlence jenom.

Když pozoruješ toto zotročování myšlenkou nebo věcí, které sloužíš, buď nechej té své práce, je-li mimořádná, anebo aspoň nejprve se nauč duchovní svobodě, uč se jí, cvič se v ní stále, oné svaté duchovní svobodě dítek Božích, aby tě nic tak nenaplnilo, že by pak ve tvé duši nebylo více místa pro Boha, abys ničemu tak nesloužil, že bys oslepl a ohluchl ke všemu jinému, hlavně k Božímu.

Vychovávej se k tomu, že stále budeš své práce prosvěcovati myšlenkou pro koho pracuji, myšlenkou na svatou přítomnost Boží, že se budeš snažit o to, abys hovořil s Bohem i v práci nejnapínavější, že si budeš toho vědom. Nesmím se dát svou prací pohltnouti, nýbrž musím ji řídit, musím ji naplňovati, posvěcovati Bohem.

Braitó.

JÁ JSEM PAVLŮV, JÁ APOLŮV, JÁ PETRŮV

Zahnizďuje se i u nás odporná zvrácenost, že se křesťané připínají místo na Krista, na jeho kněze. Někoho uchvátí jeho přednes, plný citového vzrušení. Umí bít na vybrané a vyzkoušené struny. Jiný vypadá horlivě jako apoštol, jiný je zase asketického vzezření jako Koníáš s celou jeho legendární pochmurností, kterou na něho navěšují kacíři, mající tuto pochmurnost za svou

stavovskou ctnost. A teď to začíná. Nikdo neumí tak kázat jako tento jediný, vyvolený, osvědčený, nejhlubší, nejsvětější. Všechny ostatní exercicie jsou prázdné a neúčinné kromě tohoto jediného odborníka zkušeného. Pořádají se doslova duchovní hony na duše, reklama, inserce, sdružení se budují na oslavu a fedrování těchto určitých a jedinečně osvědčených. Pořádají se pro něho jenom jím konané exercicie, sekretariáty, které pracují bezvadně jak reklamou, tak snižováním plánovitým všech ostatních.

A je to všechno tak krajně nechutné, že se divíme těm, o které se jedná, že to trpí, že to neztratí, že to nezakřiknou. Tak daleko vděčnost, oceňování nesmí jíti, aby se zvrhlo v osobní kult, v jakési bratrstvo „ustavičného klanění“ vybrané a zamilované osobě. O pravdy Páně se jedná. Způsob již nerozhoduje. Mnoho neznamená. Komu ano, nehledá věc, nýbrž své zalíbení ve formě, uspokojení svých estetických a jiných zálib. Kéž by nikdo z hlubinářů nepěstoval nikdy této ohavnosti!

Braitó.

SLOVO

Vyjadřuje myšlenku vlastní nebo cizí. Když cizí, je to fráze. Slovo vyjadřuje tedy člověkovu nitro. Ale je hodně lidské. Proto se odívá vnější, postižitelnou podobou. Má zvuk, protože člověk má tělo a smysly. Ale zvuk by nebyl ničím bez vnitřního obsahu. Proto zvuk vyjadřuje a zprostředkuje vnitřní myšlenku. I cit se ozývá slovem, protože je zvuk rozrýván stupněm afektivního prožití myšlenky.

Dokonalé lidské slovo má míti dokonale zladěné všechny tři složky slova: vnější vyjádření vnitřní myšlenky s určitým výrazem.

Slovo má vyjadřovati myšlenku, odlesk skutečnosti. Proto je nejprve třeba vychovávat se, aby slovo opravdu vyjadřovalo nejprve vlastní myšlenku a potom myšlenku opravdové skutečnosti. Výchova k věcnosti a opravdovosti našeho slova. Aby nebylo slovo pouze flatus vocis. Kultura slova vytvořila určitá slova, vhodná pro vyjádření jakékoliv pravdy a skutečnosti. Čím vyšší

pravda, tím pečlivěji musíš dbáti, abys užil pravého, správného, co nejdokonaleji vyjadřujícího slova. Fráze, vyjadřující nižší skutečnosti a všednosti, nehodí se k vyjádření věcí vznešených a božských. Podobně je zase nešvarem zneužívati Božích slov z Písma, posvátných slov z liturgie pro věci nižší. Ani básník se nemá rouhati používáním liturgických, Božích symbolů pro věci nižšího řádu.

Prázdnotu a klackovitost projevuje člověk zneužíváním slov nejsvětějších pro službu nesvatou, pro hněv a vztek, jen duchovní barbar užívá svatých slov jako cito-slovce v leknutí, vycpávky v plané řeči. U spisovatele a herce je to nehoráznost, svědčící jak o neúctě k tajemnému, tak ke slovu. Člověk nemající úcty ke slovu a k tajemnému, není umělcem, není básníkem. Je jen a jen nevzdělaným klackem, který píše s touž asi vznešeností, jako když má vydatné vydávání přebytků.

Slovo posléze musí mít svůj rytmus, svou podobu a ráz. I k tomu je třeba vzdělávání sebe a pečlivě hleděti, aby slovo procházelo také výhni afektivní. Afekt také zhodnocuje skutečnost vyjádřenou myšlenkou. Oceňování se různě vyjadřuje podle toho, jak se staví k afektu. Je směšné horoucně mluvit o tom, co není horoucí, co nevychází k horoucnosti a nevede k ní. Slovo vrhané prudkostí citu o věci, které si nezasluhuje smyslového rozechvění, anebo aspoň ne v takovém smyslu, působí trapně a připomíná buď hysterika, nebo člověka, který neumí vychovávat a řídit své vášně, nebo aspoň neumí užiti pravých účinků vášní v pravý čas a na pravém místě. Vychovatelé mladých lidí mají bdíti nad jejich slovem. Nestačí jen potíratí lež. To je pouze jedno z mnohých provinění proti slovu. Je třeba je vychovávat, aby poznali a správně užívali správných slov pro určité skutečnosti a aby dovedli i sílu toho slova zvážiti podle závažnosti myšlené skutečnosti. Proto je pro mladé lidi důležité studium stylu. Důležité je studium odborných slov pro kterýkoliv obor. Důležitá je četba literárních klasiků, kteří dovedou vážiti slovo, kteří slovy neplýtvají, slova obracejí proti jejich vlastnímu smyslu, nepřemísťují slov a jejich vlastní polohy.

Závažná dále je také úvaha nad skutečností a slovem, které by ji vyjádřilo. Lidové přísloví říká: Dvakrát měř, jednou řež. Působí trapně, když i lidé inteligentní pleskají hlava nehlava slova nejneprůpustnější. Myslí málo, nebo překotně. Proto také, protože není synchronisace mezi myšlením, cítěním a mluvením, je jejich slovo nevhodné, nevýrazné, chvatné. U řečníků a vychovatelů je pak také nepřesvědčivé, neúčinné. Slovo je velký dar a proto také velké umění. Umění se dá vyučiti. Pravda, mající slovo za šat a výraz, zasluhuje si práce s tímto učením. - Braitó.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

AUGUSTINUS: Die Hochzeit zu Kana. Zeugen des Wortes, sv. 30. Herder, Freiburg, 1941, str. 70, 1.20 RM. J. M. Nielen uvádí v překladě kázání svatého Augustina. Svatý Augustin byl podle něho, jak praví v úvodě, kazatelem z Boží milosti a z vnitřní nutnosti. A zejména vynikal jako vykladatel evangelia, především evangelia svatého Jana, jako je na př. kázání v tomto svazku. Zřídka kdy bylo tak hluboce a správně pochopeno a vyloženo slovo Boží v tak dokonalém smyslu tohoto slova, jak tomu bylo u něho. Jeho výklad evangelia svatého Jana zůstává tak vzorem správné exegese i pro naši dobu.

DESSAUER: Der Anfang und das Ende. Hegner, Leipzig, 1941, str. 160, 3.80 RM. Filosofický a theologický pohled na otázku začátku všech věcí. Dessauer chápe začátek v absolutním smyslu a vysvětluje jej jedině Bohem, jenž jest tak mocný a bohatý, že může i věcem dát první bytí, podklad všech růzností a tvárností ve světě a ve věcech. Do středu pak všech věcí začátku i konce, správného jen tehdy, je-li chápán ne jako zánik, nýbrž jako dosažení cíle, staví Krista, jenž je středem všech dějin, i našeho celého dění, který jedině dává světu i našemu životu poslední pravý smysl, jenž není zánikem, nýbrž naplněním v tom, jenž dovede dát nejenom začátek, nýbrž také přivést k cíli.

EGENTER: Von der Freiheit der Kinder Gottes. Herder, Freiburg, 1941, str. 350, 2.60 RM. Pochválné zpytování svědomí katolického teologa, jak dalece my, katolíci, žijeme ze svobody dítek Božích. Studuje, v čem záleží

tato svoboda. Cenná jest filosofická studie o svobodě vůbec a pak theologická studie o svobodě dítek Božích o nadpřirozené svobodě od hříchu a od všeho, co by nás chtělo duchovně omezovat a snižovat. Svoboda nejvyšší znamená ničím nebýt omezován ve svém vzrůstu dítěte Božího k Boží podobnosti. Kniha Egenterova patří k oné skupině nových knih německých theologů, kteří se snaží lámati hroty nedorozumění a vzájemnému odcizení mezi křesťany. Jest vážnou výzvou ke katolíkům o snahu ke svobodě nadpřirozené. - Brait.

FLOROVSKÝ: Čeští jesuité na Rusi. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 472, 240 K. Mohutné dílo historické, spočívající na širokých a bezpečných základech, rozrůstající se do nesmírné šíře a ukazující, co české země, reprezentované hlavně Prahou a Olomoucem, znamenaly v kulturním dění evropském jako spoj mezi západní a východní Evropou. S jak uvědomělou záměrností a pečlivostí se autor chopil práce, svědčí na př. již prvních úvodních sto stran, kde jsou probíráni jednotliví studenti z východních a severských zemí na českých školách církevních, kde se jedná o jejich všeobecných i zvláštních studijních podmínkách, o osudech jednotlivých alumnů, o úspěších i neúspěších stipendijních míst na učilištích a o mnoha jiných podrobnostech, jež jsou doloženy s neobvyklou svědomitostí a jež zároveň otvírají průhled do historie studia a seminářů v českých zemích už od poloviny 16. století. Kolik materiálu však bylo zde zpracováno a jakým způsobem, o tom svědčí teprve část druhá, hlavní, jež uvádí čtenáře do ruského prostředí, zejména do Moskvy. Při takové rozsáhlosti díla a podrobnosti studia nepřekvapí, že dílo pomalu na sebe bere charakteristiku objevitelskou, jak je to na př. pozorovat při pojednání o P. Davidovi a jeho literární činnosti. A stejně tak je pochopitelné, že se autor mimo jesuity, jejichž činnosti je dílo věnováno, musel setkat také s činností jiných řádů; a tak ke konci zachycuje osudy kapucínů a františkánů na Rusi. Vůbec dílo Florovského překvapí jak svou obsahovou hutností a zacílením ústřední myšlenky, tak velkolepostí organizační a ne nezajímavým způsobem podání.

GRABER: Ewige Wahrheit. Bonifazius-Druckerei, Paderborn, 1941, str. 380, 5.85 RM, váz. 6.45 RM. Graber jde v těchto svých kázáních na jednotlivé svátky a příležitostných promluvách za jedním: ukázat na chyby dnešní společnosti, jež musíme hledat především v sobě. Každá doba přináší nové, své lidi, a ti si přinášejí s sebou nové problémy, nové bolesti a nové otázky, na něž třeba odpovědi. Proto jeho slova patří současnosti. Nemáme zbaběle utíkat před dneškem k odbyté romantice

středověku, jež se dovede skrývat pod nejrozmanitější rouškou, nýbrž musíme se postavit čelem k dnešku a na základě křesťanské víry v Boha a jeho evangelia rozřešit otázky přítomnosti. To ovšem klade také velké požadavky na kazatelské umění, neboť i ono musí hledat nový, náležitý výraz pro tuto dobu, tyto otázky a formulovat nově odpovědi na ně. A přečteme-li si některou z Graberových promluv, na př. úvodní „Was sollen wir tun“, vidíme, že dovede nalézt tento výraz a správně ho také užít.

CHRISTOPH ERIK: Der Gott des Lebens. Bonifazius-Druckerei, Paderborn, 1940, str. 130. Dějiny duše, jež hledala a našla cestu k Bohu ze zmatku nevěreckého moderního světa. A zároveň je to skvělá apologie křesťanství, apologie Církve, apologie evangelia. Právě forma dopisů, v níž je knížka psána, zaručuje, že to není suchá apologetika, nýbrž že každá myšlenka je probrána hned, jakmile se objeví a že jsou hned probrány námitky, jakmile jsou vysloveny, a to způsobem, jaký je jen možný mezi korespondentem-nevěrcem a přítelem, jenž se raduje z nalezení smyslu života, z nalezení Boha, z nalezení jeho Lásky. Mnohý čtenář tu nalezne netušeně vděčnou látku k přemítání.

KALISTA: Blahoslavená Zdislava. Dominikánská Edice Krystal, Olomouc, 1941, str. 180, 20 K. V Kalistově studii, jež shrnuje vlastně všechn dosažitelný materiál, dostává se nám cenného pramene pro poznání vývoje českých zemí v třináctém století. V první části podává se všeobecný obraz rozrůstající a vyvíjející se české kultury náboženské, představované zakládáním klášterů v kolonizovaných hvozdech země České, v druhé části pak především osobnost bl. Zdislavy, jejíž jednotlivé rysy jsou pracně vystopovány ze skrovných spolehlivých pramenů - zároveň s použitím, srovnáním a zhodnocením údajů legendárních - a konečně v třetí části se nám dostává jedné z nejpřednějších a nejdůležitějších studií o počátcích dominikánského řádu v českých zemích, jež těsně souvisí s životem bl. Zdislavy a jejího rodu. V celku pak podává Kalistova studie - pokud je to na základě spolehlivých pramenů možno - věrný obraz dominikánské světnice české, jejíž kult se právě v současné době neobyčejně rozvíjí.

KARRER: Gebet, Vorsehung, Wunder. Räder, Luzern, 1941, str. 160, 2.80 RM. Karrera počítám mezi nejlepší současné náboženské spisovatele. Zde se zabývá otázkou, kterou jsme se kolikrát v Hlubíně zabývali, totiž otázkou modlitby prosebné. Právě v příštím čísle podáme zase několik pohledů na ni. Karrer docela správně řeší, že modlitba prosebná nesmí býti snahou

změnití vůli Boží, nýbrž právě naplnití vůli Boží, která nám chce dát své dary právě na naše modlitby. Divím se ale, jak při svém řešení mohl vynechat sv. Tomáše, který právě v této otázce je mistrem korunovaným, jenž krásně řeší otázku modlitby prosebné, že je prosba o vhodné věci a že z nich je právě Bůh nejvhodnější a že tedy můžeme prosit o potřebné věci, pokud jsou potřebné k dosažení toho nejvhodnějšího pro nás, totiž Boha samého. Jinak ale je to kniha skvěle pracovaná v zábavné formě, jak si staří naši libovali, totiž v podobě rozpravy. Rozprava je velmi duchaplná a nechybí v ní ani *advocatus diaboli*.

KIRCHHOFF KILIAN: Über dich freut sich der Erdkreis. Regensburg, Münster, 1941, str. 190. Správně praví v úvodě překladatel, že to, čím křesťanský východ obohatil zintelektualisovaný západ, byl nevyčerpatelný žár a činnost, dětinná naivnost, které si hájil jako posvátné jmění, a k tomu onen jedinečný dar, ne poznává, nýbrž vidět, ne vědět, nýbrž věřit. Proto jejich řeč není řečí střízlivého rozumu, nýbrž řečí duše a řeč duše, toť obraz. Z toho pak pochopíme tu krásu veršů mariánských hymnů byzantské církve. Zde mluví něžnost a zápas milujícího srdce, a přece možno směle říci, že je tu málo sentimentality a slabošské odevzdanosti, neboť tyto hymny jsou plné života a pravdy, takže je možno dáti jim pečeť živého dogmatu, nazvati je „živou mariologií“.

KONERMANN: Männerpredigten zu religiösen Grundfragen. Echter-Verlag, Würzburg, 1941, str. 147. Zvláštní tematika kázání umožňuje autorovi, aby se věnoval s důkladností svému úkolu: prohloubit duchovní život dnešního muže. A dává se důraz především na to slovo *dnešní*. Právě muž, jenž je v dnešní době pevně spojen s životem a povoláním, potřebuje, aby se k němu dostalo též mužné slovo duchovní, chce i své náboženství prožít jako muž, chce poznat jeho hloubky, jeho utěšující sílu, jeho schopnost dávat odpovědi na současné otázky. Proto je také ústřední postavou a tématem Ježíš Kristus, jeho utrpení a dílo spásy. Předností knihy je také uspořádání, jež heslovitě zvýrazňuje jednotlivá témata, takže možno jednoho kázání použít k několika promluvám o různých tématech.

KRAJČA ANTONÍN: Velikost Panny Marie. Gustav Franci, Praha, 1941, str. 128, 18 K. Májová kázání Krajčova vynikají předně tím, že se vymykají jakékoliv možnosti neporozumění jim. Jsou mluvou jasné, každému pochopitelné a při tom poučují o Panně Marii na nejvyšší spolehlivě na základě dogmatickém. Celek se dělí na dvě podstatné části: v první je předmětem po-

zorování a úvah osobnost Nejsvětější Panny zde na zemi, její svatost. V druhé pak přistupuje k tomu vztah věřících k ní jakožto největší pomocníci. Jsou tu také zahrnuty všechny hlavní pobožnosti k Panně Marii, takže kniha působí dojmem bohaté pomůcky mariánské.

KRAMP JOSEPH S. J.: Briefe der Kirche. Regensbergsche Verlagsbuchhandlung, Münster (Westf.), 1940, str. 415, 5.80 RM. Liturgii neděl a svátků Páně církevního roku dobře neporozumíme, nevnikneme-li do hloubky textů, které nám po většinu církevního roku ve svých listech podává svatý Pavel. - A právě tento úkol - vysvětlit a přiblížit nám onen hluboký biblicko-liturgický smysl Apoštolových listů - si vzal za úkol loni zesnulý (14. června) P. dr. Josef Kramp S. J. - Ukazuje, jak ony prastaré texty mají i dnes pro nás mimořádně důležitý význam. Jako by je Apoštol psal vlastně dnes anebo pro dnešní lidi...

NEWMAN: Zur Philosophie und Theologie des Glaubens. II. Teil. Matthias-Grünwald, Mainz, 1940, str. 310, 9 RM. Druhá část třetího svazku vybraných spisů Newmanových. Newmanovo dílo je dílem psychologa. Jeho filosofická a theologická pojednání, rozbor, kázání, promluvy a konečně i korespondence jsou sice psány hodně osobně, ale tak, že každý takřka čtenář pozná v těch slovech sebe; pozná, že právě toto se vztahuje na něho, to že je řečeno o něm samém, toto zase že je problém, který se vynořil v jeho duši a teprve zde že je rozřešen. O tom se přesvědčujeme znovu a znovu i při četbě tohoto svazku jeho sebraných děl, jenž obsahuje mimo deset kázání o hlavních otázkách víry hlavně čtyři důležitá pojednání o filosofii a theologii katolické víry, které dnes z jeho díla jsou stále ještě těžko přístupny, ačkoliv jsou nesmírně důležité.

PELIKÁN: Ovoce se stromu poznání. Rupp, Praha, 1941, str. 108, 18 K. Rodina jako základ národa a lidské společnosti vůbec je předmětem těchto úvah, jež vznikly z přednáškového cyklu. Proti autorově spisku Hra o duši, tématicky nejpříbuznější, vidíme přednost této knížky v její zhuštěnosti. Dovede totiž přistoupiti přímo k věci samé, nebojí se ji nazvat jejím pravým jménem a zároveň hned podat lék na jediné spolehlivém základě, totiž křesťanské morálce přikázání Božích. Mladým manželům může knížka mnoho dáti.

PESCHKE: Die Theologie der böhmischen Brüder. Ibid. Das Abendmahl I. Untersuchungen, Kohlhammer, Stuttgart, 1935, str. 380. Velmi obsáhlá studie o theologii Českých bratří. První svazek podává studie o jejich theologii ohledně Eucharistie. Peschke je velmi poctivě důkladným, když studuje theologické názory všech

těch, kteří jsou nebo byli pokládáni za předchůdce Českých bratří. Tak probírá teologii, život a názory Mistra Janova, Štítného, Chelčického. Staví všechny tyto autory do světla současných proudů filosofických a theologických. Vždycky pak studuje teologii zmíněných postav v ústředním úhlu otázky Eucharistie. Při tom ale studuje celou myšlenkovou síť, hlavně důkladně je to provedeno u Chelčického. Málokde najdete tak jasné analysování našich náboženských myslitelů této doby jako u Peschkeho. Poslední díl tvoří poměr Luthera k českému náboženskému hnutí, především k Českým bratrům. Analysuje poctivě tento vliv a ukazuje, že vlastně nebyl ani tak velký, jak se někdy předpokládalo. Peschke prostudoval českou i německou příslušnou literaturu velmi podrobně a proto jsou jeho rozborů a jeho soudy zvláště cenné. Vážím si nejvíce jeho přehledů nauk a celého českého duchovního tažení od 15. století.

Braitó.

STEINMANN: Kluge Mütter, glückliche Kinder. Benziger, Einsiedeln, 1941, str. 94, 2.60 RM. Z Benzigerova nakladatelství jsme již uvedli zde několik výborných knih z oboru vychovatelství. Tentokrát je to praktická knížka, jež se vymyká rámci vědeckého spisu, čímž však neztrácí na ceně. Naopak, pokyny spisovatelčiny, podané tu srozumitelnou formou, svědčí jak o odborném školení, tak o praxi. Jsou to pokyny pro matky, jak vychovávat děti, aby v nich vyrostli noví silní lidé, aby se vyvíjeli harmonicky duševně i tělesně, aby se nestávali obětí zkaženého světa, aby netrhali pouta rodiny, aby si uvědomovali, že člověk je tvor Boží, k jehož bytosti nerozlučně náleží duše a tělo. V celku autorka postupuje podle myšlenky: k správné výchově dětí se dospěje jen tehdy, jsou-li správně vychováni rodiče.

SCHÜLLER SEPP: Neue christliche Malerei in China. Mosella-Verlag, Düsseldorf, 1941, 2.85 RM. Referovali jsme zde před časem o díle téhož autora, v němž se obíral prostředím japonského umění křesťanského. Podával tam biografický souhrn novějších malířů a umělců s reprodukcemi jejich nejvýznačnějších děl, dovozuje, že tak nečiní, aby podal ucelený obraz o umění v celé zemi, nýbrž o jeho úseku na poli misionářů. Tak je tomu i v díle o čínském malířství. Díla křesťanských malířů musejí být posuzována jako doklad nebo výplod a prostředek misijního hnutí v této zemi. A snad právě proto, že je tato okolnost zdůrazněna, můžeme si učinit věrnou představu i o ostatním umění v těchto zemích, nám tak vzdálených.

Stoleté modlitby k Panně Marii, Královně nebes. Baťov, 1941. Roztomilá knížka ukázek lidové zbožnosti

osmnáctého století. Krása těchto modlitbiček a zbožnost jejich skladatelů, kteří je snad pravidelně skládali improvisovaně při pouti jako předříkávači, svědčí o zvláštní úctě našich předků k Panně Marii Pomocné a o jejich zbožnosti, jež jím mnoho dávala, mnoho z toho, co snad chybí i dnešní době. Dobře je to naznačeno v úvodě P. Kunického, že by neměly být tyto modlitby jen předmětem našeho obdivu a zkoumání jako lidové umění.

TÓTH TIHAMER: Věřím. I. O víře. II. Je-li Bůh? II. vydání, str. 184, 26 K, váz. 38 K. - **Vítězství Kristovo, Panna Maria. II.** vydání, str. 211, 30 K, váz. 42 K. - **Veliký Bůh. Vlastnosti Boží.** Str. 262, 35 K, váz. 47 K. - Všechny tři svazky vyšly v nakladatelství Vyšehrad, Praha, 1941. - Biskup a velký maďarský kazatel Tihamer Tóth je dosti znám svými spisy, zvláště z oboru kazatelství, takže jeho jméno je samo doporučením. Jeho kázání se liší od mnoha jiných vysokou úrovní, theologickou náplní a jasností, která přitahuje. Právě tyto vlastnosti byly příčinou, že jsou překládány do všech evropských jazyků. Při tom je Tóth kazatelem naší doby. Rozumí dnešnímu člověku, zná jeho obtíže a řeší je způsobem, který poutá a přesvědčuje. Témata, obsažená právě v těchto třech sbírkách, jsou pravdy, o nichž je třeba stále kázat, protože stále zaměstnávají lidského ducha. Proto nejen kazatel, nýbrž i laik sáhne rád po těchto knihách.

VINZENZ VON PAUL: Gespräche. Zeugen des Wortes, sv. 3. Herder, Freiburg, 1941, str. 81, 1.20 RM. Svažek obsahuje několik promluv sv. Vincence z Pauly, které měl na památku zemřelých zasloužilých žen a sester v době, kdy zakládal sdružení a kláštery Milosrdných sester. Jsou to vlastně jakési konference, rozmluvy, jež míval příležitostně s prvními Milosrdnými sestrami a v nichž je vyučoval a vychovával pro jejich poslání. Všude, i když jsou to řeči příležitostné, můžeme pozorovati ústřední myšlenku, za níž šel neustále při zakládání díla milosrdenství, které žije dodnes. A zároveň tu můžeme nahlédnouti do dějin prvních počátků tohoto hnutí, jež vyšlo z evangelické myšlenky lásky k bližnímu.

Z RŮZNÝCH POLI

Listy úcty a přátelství. Vzájemná korespondence Jaroslava Golla a Josefa Pekaře. Vydal Josef Klik, Vyšehrad, Praha, 1941, str. 716, 220 K. Pozorný čtenář, jenž je ochoten věnovat patřičný čas reflexím po jednotlivých dopisech, větách nebo i slovech se tu stává

velkým a šťastným pozorovatelem, jenž je zároveň vychováván a obohacován. Před jeho očima se odehrává jakoby gigantický zápas dvou veličin, dvou duchů, dvou lidí: s počátku mladého, v mnohém nezkušeného muže, jenž si některými vlastnostmi, především nadáním, upřímností, dobrou povahou získal srdce druhého, staršího, zkušeného, vyrovnanějšího muže. Mladý Pekař – to je život, čilý, mladý život, ale zvláštní a typický. Je upřímný, otevřený a snaživý. Chce prorazit. Je u něho mnoho slov. A je jich někdy více než skutků, které jsou jimi prislibovány, ale přece jsou tu také již v mládí skutky, a to velké, které dovedou ve svém protějšku vážném a zkušeném vznítit víru v talent, naději a lásku, otcovskou lásku. Goll – to je zase vážný tok řeky-života. Úsečný, skoro násilně úsečný, stručný a věcný. Jeho mluva je heslovitá. Ale to je jakoby umělé zadržování vnitřní energie: náhle se hráz protrhne, a tu čteme řádky dlouhé, slova opravdová a vláčná, myšlenky krásné, zdobené obrazy přiléhavými. Tu pak nám připadá, jako by tento zdrženlivý muž znal jen ono: Myšlenka krásná zavítá-li, ó spěš a duši zotvírej, ta nikdy nepřichází sama. Můžeme pozorovat takový průlom, jež vyvolala zdánlivě tak naivní záminka, jakou bylo uzavření Pekařovy životní pojistky, na př. na str. 80 a 81, na nichž rozvířil Goll záplavu takových krásných slov, vět a myšlenek, slov lásky. Mimo tento vzájemný postoj dvou lidí, nestejně povahy, ale právě proto se vhodně doplňujících, dvou lidí, mezi nimiž je neustále zvláštní, činné a čínorodé napětí, přináší v sobě dílo, obsahující na 700 dopisů, doklad dobové charakteristiky prvních tří desetiletí tohoto století. Kdyby se mělo něco vytýkat na dílu, byla by to jeho rozsáhlost, jež však právě z mnoha význačných vlastností není poslední.

HILGER: Bild und Gleichnis. Herder, Freiburg, 1941, str. 118, 2.20 RM. Nejčastěji to bývají zrakové vjemy, které inspirují umělce k tvorbě. A zde umělcovo oko spojilo svou činnost s činností věřícího srdce a ukázalo, co vše v sobě má a co tedy můžeme vidět v každé květině, jež je tvorem Božím, jež slouží k jeho chvále, k jeho slávě, jež se mu klání jako vše, co jím bylo stvořeno. Jsou to opravdu myšlenkami naplněné essaye, jež jsou schopny naučit nás novým pohledům na rostliny ve volné přírodě, pohledům, jež poskytují umělecký požitek a zároveň přinášejí několikerý užitek pro duši. Taková úvaha o divizně, již se knížka končí, je právě tak hluboká nábožensky jako ušlechtilá umělecky.

JONG, DE CORNEL: Starý přístav. Čin, Praha, str. 568, 82 K. Kniha povrchem svým líčí osudy rozvětvené holandské rodiny, ale svým smyslem je nesmírně zaji-

mavým generačním románem holandské přítomnosti. Země, jako bezpečný dosud přístav, ztrácí výraznou holandskou přitažlivost a mladou generaci lákají účinně nové přístavy daleko za obzory domácími. Zvláště pozoruhodnou činí knihu psychologické bohatství postřehů a vedení osob skutečně každého věku a stavu, nevyjímajíc ani kluky, ani pastora. To jsou skutečné osoby živé, radostného názoru na svět a život. Jsme za knihu vděční. -es-

KOMÁREK JULIUS: **Neznámá tvář Prahy**. Čin, Praha, 1941, str. 225. Lehkým tónem, zabíhajícím leckdy do humorného způsobu podání, ukazuje autor skutečně málo známou a přece mnohdy neobyčejně zajímavou a krásnou tvář Prahy. Odkrývá našim zrakům zákoutí, o nichž mnohdy nevíme, anebo jimž z pohodlnosti odpíráme svou pozornost. V živém líčení, představujícím nám živočichy od nejmenších bakterií a všelijakých červotočů až po divoké králíky a velkou zvěř, se v mnohém poučíme, seznamujeme se hned se svým neznámým dosud ušlechtilým přítelem, hned zase s tajným a neznámým nepřítelem anebo škůdcem. A právě tento způsob podání způsobuje, že četba se nestává unavující a že se neocitáme v rozporu s názory o poměru člověka k ostatnímu světu nebo vyššímu jsoucnu.

Krásná Gudrun. Pramen četby, sv. 5. Melantrich, Praha, 1941, 2.50 K. Nový svazek Pramene četby přináší další klasické dílo, totiž nejstarší germánský epos Gudrun. Tím tato edice znovu potvrzuje ušlechtilý cíl, který patrně sleduje, seznámit mladé čtenáře s velkými památkami světové literatury.

KUBŮ RUDOLF: **Král Brigantů**. Nakladatelství Velehrad, Olomouc, str. 230, cena 30 K. Úžasný život misionáře ve střední Africe, nyasského biskupa Josefa Duponta. Sledujeme tu jeho život, přípravy na misionáře, život zakladatele misí a zvoleného krále do té doby loupeživých kmenů afrických, vyznění tohoto apoštolského života v pokorném sebeobětování, když v práci misí zničené síly nedovolovaly práci v Africe. V originále musí to býti četba na jedno posezení. Ale český překlad! Při shovívavém posuzování shledal jsem na 230 stránkách 150 překladatelských, částečně i mluvnických chyb. Škoda, že to nepřekládal někdo, kdo by ovládal obě řeči. -es-

MACHAT ANTONÍN: **Schubert - muzikant Boží**. Topičova edice, Praha, 1941, str. 80, 16 K. Dobře a přiléhavě je tu zachycen obraz tohoto všedního, prostředního, nenápadného muže, jenž nevynikal tělesnou krásou, jenž nezcestoval celý svět v honbě za novými dojmy, jenž nezažil žádných katastrof a zvratů života, jenž žil

stále ve stejné chudobě, ne-li bídě, tak jak se narodil, jenž nežil na světě ani zvláště dlouho, jenž však dovedl z tohoto svého zdánlivě ubohého jmění rozdávat krásu melodií, krásu písní, jež dovedly získat slávu dílům velkých básníků, jako byl na př. Goethe, jež dovedly a dovedou léčit nemocné a unavené duše. Ano, zde je Schubert podán tak, jak skutečně žil, střední člověk, ale velký hudebník, jenž si dovedl udržet dodnes čestné místo mezi velkými současníky, jako byl na př. Beethoven nebo Haydn a j.

· OLIVA: **Katechese pro mládež.** Kropáč & Kucharský, Praha, 1941, str. 80, 9 K. Příručky, které se dobře hodí pro laické učitele náboženství i pro katechety. První svazek obsahuje přípravu ke svaté povědi, druhý svazek přípravu k prvnímu svatému přijímání. Tím ovšem není omezeno jenom jejich použití při první sv. zpovědi a prvním sv. přijímání, neboť jeho zpracování umožňuje i jejich pozdější používání.

Paměti sedláka Josefa Dlaska. Odkaz minulosti české, sv. 5. Melantrich, Praha, 1941, str. 132, 14 K. Dlaskovy Paměti se nedostávají českému čtenáři do rukou po prvé. Byly již kdysi vydány, ovšem jiným, méně věrným a úplným způsobem. Jsou vzácným dokladem české lidové kultury celé první polovice minulého století. Josef Dlask byl sedlákem na Turnovsku, v kraji Pekařově. Zachytil ve svých pamětech, jež jsou v té době a u sedláka vzácností, osudy selského života, ale tak, že z toho dnes můžeme vidět více než snad jen události, vztahující se k jednomu statku v Dolánkách. Tehdejší sedlák žil se světem, události, které měnily tehdejší Evropu, zasahovaly i jeho život, tehdejší sedlák žil také s Církví, žil intenzivní život náboženský, jenž mu byl spolehlivou vzpruhou v celoživotním trmácení. Tehdejší sedlák si byl také vědom své stavovské hodnosti, své lidské ceny, a tyto jednotlivé složky životní dovedl spojovat - i když ne právě uvědoměle a záměrně - v plný celek opravdového života. Taková četba potom ovšem dovede dát mnoho i dnešnímu čtenáři, jemuž toto prostředí nemůže být naprosto cizí.

THASSILO VON SCHEFFER: **Hellenische Mysterien und Orakel.** W. Spemann, Stuttgart, 1940, stran 180. Kniha nás uvádí do náboženského světa Řeků, do světa mysterií, jež jako spodní proud provázely oficiální náboženství státní. Seznamuje nás s jednotlivými druhy mysterií, z nichž nejznámější jsou eleusinské, právě tak jako s jejich místy. Zpracovává tu snad všechny dosavadní poznatky tohoto oboru studia antiky, snaží se autor uniknouti okruhu pouhého zpravodajského předkládání výzkumů a fakt tím, že se v celé studii pokouší

o jasnější obraz nám tak vzdáleného světa myšlenkového vlastním chápáním a osobním vcítěním do podstaty věci.

Sonette einer Griechin. Herder, Freiburg, 1941, str. 41. V skutečném básnickém přetlumočení seznamujeme se tu s třiatřiceti obsahově úchvatnými a formálně mistrnými sonety neznámé řecké básnířky. Jsou to verše bloudění a klamu, za nimiž jde v zápětí - jako přichází po bouři duha - smír a odpuštění, jež jsou jediné v dobrém Bohu.

LOPE DE VEGA: Sedlák svým pánem. Novina, Praha, 1941, str. 122, 28 K. Svěží pohyblivý styl myšlenkový u De Vegovy hry došel v přebásnění J. Hořejšího skvělého přetlumočení, jež je ochotno poskytnouti, ba vnutit čtenáři celovečerní zábavu, jež je s to - při inscenačním a básnickém doslovu - nahradit přítomnost na divadelní hře. Je to především dějová problematika, jež s neporovnatelnou lehkostí střídá a vynalézá záměny v celku poměrně nekomplikovaného děje, že pozornost čtenáře je zaujata dokonale. Konflikt prosté selské filosofie: Král je pán a já jsem pán, každý jí svůj marcipán, se suverenitou královskou zní za neustálých zápletek vítězstvím královské moci, až nakonec zůstává vítězem právě dotud ke zdi přitlačená filosofie sedlácká: král poznává, že skutečně má pravdu sedlák, mluvící o marcipánu králově a sedlákově, který každý jinak chutná a nesmí se tedy zaměňovat. Jen poznáním lehkosti verše De Vegova se může pochopit, jak bylo mu možné napsat tak velké množství divadelních her. -ka.

WAGGERL: Rok Páně. 3. vydání, Vyšehrad, Praha, 1941, str. 192, 32 K. Román životní liturgie. Jsou na světě lidé, kteří žijí opravdu s Církví, a jsou to lidé šťastní, pokud lze u člověka o štěstí mluvit. Jsou šťastní - každý svým způsobem, ten víc a ten míň - jako ten Davídek, hrdina románu, dítě svého zhrzeného světa, dospělý a přece dítě, jako ten farář, jako ty ženy, na př. Háta, jako všichni, kteří dovedli zůstat věrni náboženství a celému dědictví otců a krájejí pokorně z bochníku života každý svou skývu. Jen by se mohlo zdát některému čtenáři, že román není ukončen; ale což nezačíná liturgie církevního roku vždy znova, kde začala? A Waggerl jasně naznačil vztah mezi rokem a životem lidským, životem venkova.

Útrpně se jí usměješ. Proto znáš svou nicotu. Hana tě nezasáhne, protože tvá vlastní velikost je v Bohu a tu ti nikdo vzít nedovede. Sv. František z Assisi říkal: „Šťastný služebník, který není šťastnější proto, že lidé o něm pěkně smýšlejí, než když o něm smýšlejí potupně.“ Nežijeme pevně v lidech a jejich soudech, nýbrž v Bohu.

„Víra.“ Víra není možná u lidí, kteří se spoléhají jen na smysly, na to, co si mohou změřiti a zvážiti. Budují na zkušenosti smyslové. Ale nad touto smyslovou zkušeností jest zkušenost vnitřní, oné vlité jistoty spočinutí v autoritě Boží. Toto dává víra. Tak je víra vítězstvím ducha nad smysly a nad hmotou. Vnější, povrchní a smysloví lidé neuvěří ani Bohu, ale ani lidem. Kdo je věrou nesen vnitřní zkušeností Bohem, kdo okouší tuto sílu, strhující na kolena uprostřed temnot tajemství, nabývá zároveň tuto sílu, aby mohl žíti z věřeného. Tak dává víra božskou, nesmírnou sílu do života. Tato síla víry uchvacuje i okolí a žáky silně věřících mistrů. Kde není víra, nezůstane se při prázdnotě nevěry, nýbrž rozbují se pověra, dusná a dusící pověra.

Stroj: Kdo by tomu uvěřil, že stroj, který jen člověk dovede vymysleti a sestrojiti, dovede učiniti člověka nelidským v míře jinak naprosto neobvyklé? „Zmechanisovaný“ člověk, člověk k podobenství stroje, lidský automat jest nejubožejší a nejnižší člověk, když jej srovnáváme s duchovním člověkem, jenž jest k podobenství Božímu. Mechanický člověk stojí pod člověkem vegetativním, živočišným, psychickým, rozumovým, což vše stojí pod člověkem duchovním, člověkem z duše a z těla, řídí vše. - Haecker, Dialog vom Wunderbaren und vom Nichts. Hochland, Mai 387.

G. L.: Nezazlívejte mi, že se vám zdá býti v Hlubině, hlavně v mých člancích, mnoho vět vedlejších. Že je tam spousta vsuvek, věcí v závorkách, mnoho zámlk nebo i náznaků. Duchovní život je tak bohatý a mnohovýtvorný, že jej nelze jen tak jednoduchými větami vyjádřiti. Jen když se nevzdalujeme od základního tématu, když se vždy k němu vrátíme, když šťastně všechny vedlejší věty věcně spojíme s větou hlavní. Kdo chce pěstovati theologii, musí si na to popřáti trochu času. Na jiné věci, ne tak důležité, jej má dosti.

Také definice života: Požírat a být jednou sám sežrán. A dala by se doplnit: a hledět, abych nebyl sežrán. Zajistit si, abych nebyl sežrán a klidně mohl si pěstít tento požíravý život. Filosofie plutokratů, ale ne křesťanů.

„Dobrota.“ Nesmí býti nemoudrá a nebezpečná. Někteří lidé totiž považují dobrotu za slabost a dovolí si

vůči dobrým lidem všech hrubostí. Ke zlým a zlomyslným lidem nesmíš býti jednostranně dobrý. Pro ty je velkým projevem dobroty klepnout je někdy po prstech, nebo po pusách nadutých a zlolajných, protože pravdu dří přísloví: Posad' sviní za stůl, dá nohy na stůl.

„**Modlitba.**“ Tehdy je prosebná modlitba dobrá, je-li především klaněním, uznáním Boží svrchovanosti. Hledá-li Boha především a ne sebe. Je-li nábožným pozvednutím mysli k nebi a ne pokusem o stažení nebe na zem. Taková modlitba je vždy vyslyšena. Bůh vždycky pro ni dá sebe a to, co k němu nejbezpečněji vede. Kdo opustí Boha pro něco jiného, byl atheistou i když se modlil nevím jak mnoho. Věřil v sebe a ne v Boha.

Náš nový tisk pro podzimní knižní trh:

Svatý Jan od Kříže: TEMNÁ NOC.

Druhý svazek sebraných spisů svatého Jana v překladě dr. Jaroslava Ovečky S. J. Str. 204, K 40. Pro subskribenty K 30.

Zdeněk Kalista: BLAHOSLAVENÁ ZDISLAVA.

Po překonání nejrůznějších obtíží podařilo se nám konečně vydat první historickou studii o české světici a dominikánské terciářce třináctého století. Str. 180, K 20.

P. Antonín Cala: MSE SVATA.

V Calově knize se nám dostává spolehlivého poučení o liturgii mešní. Doufáme, že nezůstane na tomto svazku o mši sv. a že brzo budeme moci uvítati další svazek liturgiky pro laiky. Str. 200, K 22.

Bl. Jordán Saský: SVATÝ DOMINIK.

První životopis zakladatele řádu je zároveň lidsky nejkrásnějším jeho životopisem. Z tohoto díla čerpali všichni životopisci sv. Dominika. Knížka vychází v mimořádně ušlechtilé výpravě s původními uměleckými dřevoryty a obrazy. 12 K.

Dominikánská Edice Krystal v Olomouci,

Bernardínská 14.

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Počet a dohlédací úřad Olomouc 3.

Zásady. Bochořák, Na okraj římského misálu 465 - Mistr Eckhart, Nauka o podstatném díle 466 - Braitto, Očisti svou modlitbu 471 - Deml, K narození Panny Marie 480 - Vašek, Hledání cest ke sblížení 484 - Merrell, List svatého Pavla k efeským 491 - Čala, Liturgie svátosti svěcení kněžstva 498 - Švach, Cesta důvěry 505 - Tkadlčík, Křesťanský ráz flámské literatury 510 - Stránecký, Sv. Kopeček 514. **Život. Pracovna. Žeň.**

1941

Ročník XVI. Číslo 8.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Sekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

vyšší náboženský kurs v Říjnu

V PRAZE I., v klášteře dominikánů, Husova 8, dne 4. apologetika, 11. Písmo svaté, 18. mravouka. Začátek o 7. hodině večer.

V BRNĚ, v sále Umělecko-průmyslového musea, tř. Horst Wessela, dne 11. mravouka, 25. apologetika. Začátek a půl 7. hodině večer.

hovorna

„Katol. akce“. Dnes neleží nebezpečí v tom, že by si laici osobovali kněžskou pravomoc. Nebezpečná je skutečnost, že si lidé neuvědomují, že mají svým křestním a biřmovacím charakterem účast na kněžství Páně (viz sv. Tomáš III. q. 13 art. 3). Zapomínají laici, že celý jejich život se má také proměnit v oběť, ve snahu podati sebe, svou práci, své povolání v oběť. To je smysl Katolické akce: Církev - království Boží, proměnění celého světa v jednu bohopoctu přísluší i tobě, i tobě patří, je to i laikovou úlohou. Někdy především laikovou, totiž ve všedním životě, kde má laik pokračovati v Oběti Páně a podat v oběť sebe a své a svou práci a své místo i své okolí!

Nejkrásnější modlitba je Otčenáš. To jsou slova samého Ježíše. Modlitbou Otčenáše modlí se Kristus dále v nás. Je to modlitba Jeho - našeho velekněze, velekněze učícího nás se modliti a podávat v modlitbě zároveň sebe a celý svůj život v oběť. Jen se jej modleme vroucně. Nedrmojme, neodříkávejme bez ducha. Stane se nám studnicí nevyčerpatelnou důvěrných spojení s Bohem, ohně duchovního a silou přetvářející všední den.

Z Á S A D Y

K l e m e n t B o c h o ř á k:

NA OKRAJ ŘÍMSKÉHO MISÁLU

Zlaté číslo nekonečna
službou knězi chlapec řešival.
Ritus v lesa zašumění,
zvonek louky v příjemnosti jitřní
k pokleknutí odhodlanějšímu zvou
a cherub nové zsinalosti prst
v třesnutých vteřinách mi klade na tajemství.

Je blankyt hymnus nejtišší, ať v zpěvný sloup
má chabá chvála k němu ustrne.
By rozptýlenost hadí neublížila,
do centra četby pozorné mně čočku oka brus
pro nejostřejší paprsek, jímž Kříž.
A staré znaky nové úmluvy,
ať holubici, zrno, hořkou svoji krev
do čiré barvy jména Lásky Tvé
od mladosti své úzkostlivě skládám,
nejmenší z laiků.

Modleme se: Jenž knihu své chvály po tisíciletí
zachováváš,
k dobru a radosti, pro příklad básníků střízlivost
jejího slova,
trůnové květin se sbory ptactva, já v řeči své rodné
ať smíme se připojit k stupňům v den každý, amen.

NAUKA O PODSTATNÉM DÍLE

O nepokojných lidech, kteří jsou plni svévole.

Tak často praví lidé: „Ach ano, Pane, chtěl bych rád býti tak s Bohem zadobře, a míti tolik zbožnosti a pokoje s Bohem, jak mají jiní lidé; aby mi tak bylo a abych mohl býti tak chud.“ Nebo říkají: „Mně není nikde vhod; ať již jsem zde neb tam a dělám tak nebo tak; musím pryč z domova, do poustevny nebo kláštera.“

Věru, toho jsi vinen sám a nikdo jiný; jest to jen tvá svévole. I když to nevíš a nezdá se ti to: nikdy v tobě nepokoj nepřestane, neboť vzniká ze svévole, ať to pozorujeme nebo ne. Co myslíme tím: že člověk má jednomu prchati, druhé vyhledávati - když jsou zde jiná místa, jiní lidé, jiné způsoby, jiný smysl, neb nové konání - to není vinno, že ti způsoby neb věci překázejí, ty sám ve věcech jsi to, co ti překáží, neboť nejsi ve správném poměru k věcem.

Proto počni nejdřív u sebe sama a *zanech sebe!* Vskutku, jestliže neprchneš nejdříve sám sobě, pak můžeš utíkat, kam chceš, nalezneš zde jen překážky a nepokoj, ať je jak chce. Lidé, kteří hledají pokoj ve vnějších věcech, buď na místech neb u způsobů, neb lidí, neb skutků, neb opouštěním domova, neb v chudobě neb v opovržení, ať jest to cokoli a jakkoli velké, to vše není přece ničím a nedá žádného pokoje. Kdož takto hledají, hledají vše obráceně: čím dále putují, tím méně nalézají, co hledají. Jdou jako ten, který zbloudil z cesty: čím dále jde, tím více bloudí. Nuž tedy, co má dělati? Má nejdříve zanechat sebe sama, pak upustil od všeho. Věru, kdyby nějaký člověk upustil od království nebo od celého světa a ponechal si sám sebe, pak neupustil od ničeho. Ano, a upustil-li člověk sám od sebe, cokoli potom

ještě podržel, ať jest to bohatství neb čest, neb co jiného, pak upustil od všeho.

Sv. Jeronym poznamenává k slovu, které pravil sv. Petr: „Viz, Pane, vše jsme opustili“ - a při tom neopustil přece nic, než svou síť a svou loďku - sv. Jeronym praví: Kdo ochotně opouští málo, neopouští jen toto, opouští vše, co lidé své kdy mohou získati, ano i také jen žádati. Neboť kdo zanechá svou vůli a sebe sama, opustil vlastně vše tak, jako by to bylo jeho volné vlastnictví a on je měl s plnou mocí. Neboť po čem nedychtíš, toho jsi se vzdal a nechal k vůli Bohu. Proto praví náš Pán: „Blahoslavení jsou chudí duchem“ - t. j. chudí vůlí podle vůle. A o tom nemá nikdo pochybovati. Kdyby byl nějaký lepší způsob, náš Pán by jej jmenoval, jak přece také pravil: „Kdo mne chce následovati, zapři nejprve sebe sama.“ Na tom vše záleží.

Bdi nad sebou a kde cítíš své já ve skutcích, upuť od toho, to jest to nejlepší.

*O užitku pokojnosti, kterou máme vnitřně
i zevně cvičiti.*

Pamatuj, že se v životě ještě nikdy žádný člověk tak nepřemohl, aby mu nezůstalo ještě něco k přemáhání. Jest málo lidí, kteří to správně postřehnou a v tom setrvají. Jest to spravedlivá výměna a obchod: kolik vycházíš od věcí se vším svým, tolik - ne méně a ne více - vchází Bůh do tebe se vším Svým. Proto počni a zkus vše, co jen můžeš vykonati. Tak a ne jinak nalezneš pravý mír.

Lidé nemají tolik přemýšleti, co mají činiti, ale mají uvážiti, co jsou. Kdyby jen byli sami a jejich způsoby dobré, pak by jejich díla nádherně zářila. Jsi-li spravedlivý, pak jsou i tvé skutky spravedlivé. Nezamýšlej nikdy zakládati svatost na konání, svatost máme zakládati na bytí. Neposvěcují díla nás, nýbrž my máme díla po-

světiti. Neboť ať jsou skutky jakkoliv svaté, přece nás vůbec neposvěcují, poněvadž jsou snad námi činěny, nýbrž pokud máme pravou jsoucnost a bytí, potud posvěcujeme také všechno naše konání, ať jest to jídlo, spaní, bdění aneb cokoliv. Ti, kdož nejsou velkými podstatou, mohou působiti cokoliv, nic z toho není.

Uč se z toho, že máme klásti všechnu píli na to, býti dobrými, ne tak mnoho na to, co činíme, neb jakého druhu jsou skutky, nýbrž na to, jaký je základ skutků.

O odloučenosti a o osvojení Boha.

Tázali se mne: mnozí lidé drželi by se přísně v ústraní před lidmi a byli by rádi sami, a jejich pokoj by v tom záležel, a aby byli v kostele - zdali by to bylo to nejlepší? Tu jsem pravil: ne. A věz, proč:

S kým jest to dobré, věru, tomu je dobře na všech místech a u všech lidí. S kým to ale není dobré, tomu není dobře na žádném místě a u žádného člověka. S kým jest to dobré, ten má vpravdě Boha u sebe, kdo však má tak správně vpravdě Boha, má jej na všech místech a na ulici a u všech lidí právě tak jako v kostele, nebo v pustině, nebo v cele. Jen když jej správně má a jedině jej má, takového člověka nemůže nic zmásti.

Proč?

• Pak má jedině Boha a myslí jedině Boha a všechny věci budou mu sám Bůh. Tento člověk vnáší Boha do všech svých skutků a na všechna místa, a všechno konání takového člověka působí zhola Bůh, neboť kdo dá k dílu podnět, toho jest dílo pravdivěji a vlastněji nežli toho, kdo jej provedl. Myslíme-li tedy čistě a jedině Boha, vpravdě, pak musí působiti naše konání a v jeho skutcích zajisté nemůže mu nic překážeti; žádné místo, ani žádná mnohost. Tak také nemůže býti onen člověk ničím zmaten, neboť on myslí, hledá

a nenechá si dostačiti nic, než jen Boha, který se přece s tímto člověkem jeho myšlením sjednocuje. A jako nemůže býti Bůh žádnou rozmanitostí rozptýlen, tak také tohoto člověka nemůže nic rozptýliti ani zrůzniti, neboť je jedno v Jednom, v němž jsou všechny rozdílnosti; jednota a nerozdílnost.

Člověk má zažívat Boha ve všech věcech a zvykati svou mysl, aby ve svém smyslu, myšlení a lásce měl vždy Boha zpřítomněného. Všimej si, jak usiluješ o svého Boha! Jaký jsi v kostele a v cele: podrž tutéž mysl a vnes ji do množství a do neklidu a do celého světa. A - jak jsem často pravil - mluvíme-li nyní o zůstávání v stejnosti, není tím myšleno, že máme všechno konání, neb všechna místa, všechny lidi považovati za stejné. To by bylo nesprávné, neboť modliti se jest lepší dílo než přísti a kostel je ušlechtilejší místo než ulice. Ale ty máš míti ve své práci stejnou mysl, stejnou věrnost a stejnou vážnost k svému Bohu. Věru, zůstaneš-li v takové stejnosti, pak ti nikdo nebude překážeti míti svého Boha zpřítomněného.

U koho však Bůh není tak v Pravdě uvnitř, nýbrž vzdálen, takže si musí stále Boha zvnějšku, odtud a odtamtud přinášeti, a kdo jej hledá střídavým způsobem, v konání, u lidí nebo na místech, ten nemá Boha. A potom se může lehko státi, že člověku něco překáží, neboť on nemá Boha v nitru a nehledá a nemyslí jedině Jeho. A proto mu nepřekáží jen špatná společnost, je mu překáží i dobrá, a nejen ulice, nýbrž i kostel, a nejen špatné slovo a skutek, věru i dobré slovo a skutek. Neboť překážka je v něm, poněvadž se mu nestaly všechny věci Bohem. Kdyby mu bylo vše Bohem, pak by mu bylo docela dobře a blaze na všech místech a u všech lidí, neboť by měl Boha v nitru a toho by nemohl nikdo uloupiti, jako by mu nikdo nemohl překážeti v jeho působení.

V čem záleží toto opravdové osvojení Boha, že jej skutečně máme? Toto opravdové osvojení Boha záleží v mysli a ve vroucím a vědomém obrácení a bažení po Bohu, ne snad na stálém stejnoměrném myšlení na Boha, neboť to bylo by přirozenosti nemožné se domoci, bylo by to docela těžké a také ne nejlepší. Člověk nemá mít pouze myšleného Boha a na tom mít dosti; když zmizí myšlenka, tak zmizí také Bůh. Nýbrž člověk má mít podstatného Boha, který je vysoko nad myšlenkami lidí a vším tvorstvem. Tento Bůh nezmizí, neodvrátí-li se člověk od něj dobrovolně.

Kdo Boha tak v podstatě ovládá, ten jej božsky vystihl a tomu září ve všech věcech, neboť pak mu připadají všechny věci božské a také se mu ze všech vytváří Bůh. V něm má Bůh vždycky oči otevřeny, v něm se děje tiché odvrácení od vnějšího a vnikání milovaného, přítomného Boha. Právě tak, jako kdyby někdo prudce žíznil opravdovou žízni: tak může ovšem činiti něco jiného než pít a může ovšem také zamýšleti jiné věci, avšak ať činí cokoli, neb jest u čeho chce, v přáních neb myšlenkách, nebo v konání, přece mu obraz nápoje nezmizí, pokud žízeň trvá; a čím větší má žízeň, tím více a vnitřnější a živější a trvalejší jest obraz nápoje. Nebo když někdo prudce miluje nějakou věc s celou silou, takže jej nic jiného netěší a srdce netouží než po jednom, takže chce jen toto, a jinak vůbec nic, věru, kde ten člověk jest, neb u koho, neb jakkoliv si počíná a co koná, přece v něm nikdy neuhasíná, co tak miluje; ve všech věcech nachází obraz toho jednoho, a čím je láska hlubší a hlubší, tím živěji se mu zpřítomňuje. Takový člověk nehledá klid, neboť jej neomýlí žádný neklid.

Takový člověk je tím spíše Bohem omilostněn, jak všechny věci božsky oceňuje, a výše, jak věci samy v sobě jsou. Ovšem, k tomu patří horlivost a odevzdanost a ostrá bedlivost naší vniternosti, a ostražitě, jasné, odůvodněné vědo-

mí, ve kterém se mysl staví k věcem a lidem. A utíkaním se člověk takového něco nenaučí, tím že prchá před věcmi a vrací se do osamělosti, pryč od vnějšího, nýbrž musí se učit osamělosti vnitřní, ať je kde nebo u koho chce. Musí se učit pronikati věcmi a vystihnouti uvnitř svého Boha a dovésti jej v sobě mocněji vytvářeti ve vniterně trvajícím obraz.

Právě tak, jako kdo se chce učit psát. Věru, má-li rozuměti umění, musí se v něm mnoho a často cvičiti, ať je mu jakkoliv krušné a těžké, a jak nemožné se mu zdá. Bude-li jen pilně a často cvičiti, naučí se to a získá umění. Nejdříve musí myslet jednotlivě na každé písmeno a to si pevně představovati. Potom, když umění ovládá, jak je úplně osvobozen od představy a myšlení na písmena, píše volně a lehce, ať jsou to tlachy neb smělá díla, která mají povstati jeho uměním. Stačí mu, ví-li, že nyní má cvičiti své umění, a i když stále na ně nemyslí, ano, nechť myslí co chce, přece tvoří své dílo svým uměním.

Tak má býti člověk proniknut Boží přítomností, má býti tvářností svého milovaného Boha protvářen a v ní obytnostněn, takže mu Jeho přítomnost září beze vší námahy a že poznává věci v jejich pravé podobě a zůstává od nich úplně svoboden. Až tam se však musí dostat, tak jako žák k svému umění, především myšlením na to a vštěpováním toho.

P. Silv. M. Brait O. P.:

OČISTI SVOU MODLITBU

(Kurs duchovního života pro začátečníky 8.)

Modlitbou se dotýkáme Boha, tulíme se k němu a tak čerpáme z něho sílu. Modlitbou se však především klaníme Bohu, modlitbou velebíme Boha, oslavujeme ho, děkujeme jemu za jeho

velkou slávu a velebnost. Modlitbou směřujeme k Bohu. Modlitbou dýcháme v Bohu. Modlitbou stává se nám Bůh naším středem. Proto jak je modlitba úkonem bohopocty, tak je také důležitým prostředkem v pokroku našeho duchovního života. Ale - aby byla modlitba opravdu také prostředkem v pokroku duchovního života - musí býti především bohopoctou. Musíme očistiti svou modlitbu od sobectví, od přilnutí k tomuto světu. Proto je třeba nejprve očistiti svou modlitbu, abychom uměli s Bohem obcovati a mohli načerpat veškerou sílu, která je obsažena v dobré modlitbě.

Projdi se mnou hlavní nedostatky modliteb začátečníků a přízemních křesťanů.

Náboženství zpustošené.

Události a věci tvoří dějiny. Dějiny nejenom trvají tisíciletí, nýbrž se také vyvíjejí a tvoří po celá ona tisíciletí. Nechtěj tedy ani věcem ani událostem ani dějinám z nich složeným chtít rozuměti ihned a dokonale.

Rozumím ti. Ty bys chtěl všechno mít, podržet, užít. Jenomže ty sám tu nejsi. Jako tys vyrostl a žiješ z potu a krve a obětí nesčíslných mnohých, ani ty se nesmíš vyhnouti bolesti a obětem, ze kterých, tedy třeba také z tebe, opět druzí budou žít a porostou.

Tvé reptání proti Bohu je sice znamením tvé slabé víry, ale hlavně tvé pošetilosti. Domníváš se, nebo jednáš jako by ses domníval, i když to tehdy nevyslovíš, že jen ty jsi na světě, že tys jeho středem, ty žes na něm nejdůležitější. I Bůh že teprve tebou má svůj smysl a žes ochoten ho i uznat, uzná-li on tebe zase za svého boha, za střed své moudrosti, péče i moci. A abys věděl: Tohle není žádná víra. Není také divu, když lidé Bohem zklamaní odvrhují takovou víru. Stejně jako je bezcenné jejich nadšení pro Boha, jak-

mile se věci nepochopitelně obrátí tak, jak si toho tito lidé přáli.

Těmto lidem, těmto smutným křesťanům není pŕomoci. Rozcházejí se s Bohem co chvíli, aby ho zase uznávali. Nemají náboženství, nemají Boha, jsou to praktičtí atheisté. Není jiné pomoci těmto ubohým křesťanům, než aby přijali jiný pohled na Boha: Aby jim byl Bůh pánem a moudrým Otcem, který jim lépe rozumí než oni sami sobě, jemuž věří za všech okolností, od něhož očekávají dar nejvzácnější, totiž jeho samého.

Protože jedině toto je náboženství: Poddání se Bohu svrchovanému a vyjádření této poddanosti. Všechno ostatní jest ubohoučké, maska náboženství, projev bez života, povrchnost bez otevření celé bytosti, magie, pověra, zvyk, pohodlné přehazování klopotného životního zápasu na Tajuplného, kterému zaplatíme zlomky času, sil a slov.

Modlitba prosebná.

Utrpení a kříže životní jsou rozhodující zkouškou naší víry. Zda jsme věřili v Boha, nebo ve své osobní malé štěstí. Jenom jedno je potřebné. Jen jedno jest nutné. Jedno největší a nejvznešenější. On, Bůh. Jeho vůle se musí naplniti a mé celé pravé štěstí je, abych přišel k němu, abych byl s ním na věky dokonale spojen. V očekávání tohoto cíle nemohu býti zklamán.

Jenomže ty máš i jiné věci za nutné, za důležité. Mnohým lidem i tobě je nesčíslněkrátě důležité a důležitější tvé buržoasní pohodlíčko, tisíce drobností nejvšednějších. Prosíš nebo prosil jsi o ně Boha. Byl jsi ochotný uznati jeho dobrotu za to a odevzdati mu daň několika modliteb či jiných nábožných nebo dobrých úkonů.

Nedal ti Bůh, cos chtěl, rozhodil tvé dosavadní vyšlapané cestičky, rozhodil tvůj příjemný teplý pelíšek. To je nějaký Bůh? Vůbec žádný není,

když mi neuhlídal mého pohodlí, když mne nevyslyšel! Bůh, který nedává pozor na to, co si přeji od něho, pro mne neexistuje.

Směšní, maličtí lidé, jak směšné si tvoříte představy o Bohu. Máte pojem Boha důstojný sebe. Duchovní paďourství! Je-li Bůh dobro nejvyšší a moudrost svrchovaná, jeho vůle je dobrá a nejsprávnější. Jeho vůle se musí naplnit i v mém vlastním zájmu. Abych i já byl šťasten. To je to jediné nutné. Jedině nutné i pro mé vlastní štěstí. Proto se modli, abys přišel k němu, aby ti dal přijít k sobě. A aby ti i z pozemského dal vše, čeho potřebuješ, abys k němu došel.

Tak smíš se modlit i o pozemské věci. V pokorné odevzdanosti do jeho vůle, do plánu jeho vůle, jeho moudré dobroty. Abys dosáhl Jeho a darů potřebných k dosažení Jeho. Tvá modlitba byla zahrnuta v plánu Božím. Všechno tě má k němu vést, i to, že něčeho potřebuješ. Máš vyjádřit svou závislost na Dárci! A když ti nedá, oč prosíš, i tehdy tě vyslyšel. Dokonaleji vyslyšel. Dá ti toto nedání, oč jsi prosil, aby tě to přivedlo k němu, a aby místo toho, co ti nedal, tím jistěji dal tobě sám sebe!

Co chci změnit modlitbou?

Jistě ne stanovený Boží úrdek. Nemohu chtít modlitbou změnit nebo zadržet události běžící svým proudem, jestli je v Božím plánu určeno, aby věci spěly a dospěly určitým směrem.

Když se modlím za odvrácení zlého, neprosím, aby pro mně Bůh měnil přírodní zákony, nýbrž opírám se o skutečnost, že může Bůh zkrřížit určité přírodní zákony zákony jinými, silnějšími. Proto prosím, aby takto Bůh zamezil, co mne ohrožuje, nebo mi dal, co tak jednoduše běžnou cestou nemohu dosáhnouti. Ale prosím o to tak, jak je to v plánu vůle Boží. To znamená, že každá naše modlitba musí být odevzdaná.

Nemodlím se proto, aby Bůh pro mne změnil své úradky, nýbrž naopak, abych naplnil úradky jeho. Stanovil totiž dáti mi i věci těžké k dosažení, věci závažné a mně nedostupné právě na mé modlitby.

To je míněno ve spodních tóninách mé modlitby, skrze odevzdanost do vůle Boží při modlitbě: Je-li to tvá vůle. Modlím se tedy, ne, aby Bůh splnil vůli mou, nýbrž abych já splnil vůli jeho, abych si totiž modlitbou zjednal jeho dary, že mi je dá *na* mou modlitbu.

Čili, naše modlitba musí míti Boha za střed a ne nás! Jeho zájmy a ne zájmy naše. Když se k němu utíkáme v těžkostech, voláme sice jako Spasitel: Možno-li, odejmi tento kalich ode mne. Ale hned musí následovati další věta Mistrova: Ne jak já, nýbrž jak ty chceš, Pane! Vystrašený a bolesti přirozeně se bojící člověk má právo volat k Bohu ve svých úzkostech, ale hlavně proto, aby se přiblížil k Bohu své vůle, aby ho ani svízel neodvrátila od Boha, aby u něho načerpal síly, aby se u něho ohřál!

Tedy sebe změnit musíme hledět při modlitbě! Sebe v Bohu!

Také o věci časné se smíš modliti.

Vím, že mnoho lidí nebude rozuměti mému varování před modlitbou, která vidí jen sebe a jen věci pozemské, že mnohý z toho vyčte, že zavrhují vůbec modlitbu prosebnou. Nikterak a rozhodně ne. Ale zdůrazňuji, že naše modlitba i prosebná, nesmí se stále a jen a výhradně a na prvním místě otáčet kolem časných věcí, že se nesmí v nich utápět a ztrácet. Smíš o ně prosit, či přesněji řečeno, smíš a máš také o ně prosit, ale ne především a ne výlučně.

Smíš svému Otci přece důvěryplně a klidně sdělit vše, co tě tíží, i své starosti časné, mluvit s ním i o svých pozemských potřebách. Vždyť tě

přece postavil do světa. On dopustil tyto kříže, těžkosti a starosti, které na tebe právě doléhají. Proč bys neměl nebo nesměl s ním o tom všem hovořiti? Když bolest je od boleti, a když kříže lekají každého, jak bys neměl prositi Pána, volati k němu? Když sám víš, že jsi slabý i v časných věcech, víš, že je vše od něho, jak bys neměl jej prositi, jako dítě prosí otce, třebaže otec je rozhodnut dát vše dítěti a dítě o tom také dobře ví a přece prosí a musí dokonce prositi. Ale tvá modlitba prosebná nesmí míti tebe za cíl a střed, nýbrž Boha. V každé prosebné modlitbě musí býti jako ve zkratce, třeba nevysloveně, obsaženo: Dej mi vše, co potřebuji, abych došel bezpečně k tobě!

Tak nás učí Ježíš se modliti: Chléb náš vezdejší dej nám dnes, zbav nás od zlého, ale v duchu hledejte nejprve království Boží a vše ostatní vám bude přidáno.

Prositi v duchu Ježíše Krista.

Dosud jste o nic neprosili ve jménu mém. Prosíte a obdržíte. Neznamená to jenom spojovati své modlitby s prostřednictvím Kristovým. Abychom se spojili s ním, abychom předkládali Otci své modlitby v živém a vědomém spojení s Kristem, jehož Otec vždycky slyší.

Prositi ve jménu Ježíše Krista má ještě další, hluboký smysl. Prositi v jeho duchu, tak, jak se modlil. Především z lásky k Otci. Aby přišlo brzo království Boží! Prositi tak, že bude Bůh středem našich modliteb.

Kdo hledá v něm své celé štěstí, svůj střed a své všechno, nebude se tolik ztrácet v prosbách o jednotlivosti, o jednotlivé, jen pozemské dary. Otčenáš je modlitba ve jménu Kristově. Hledá nejprve a především Boha, tulí se k němu jako k Otci a zahrnuje všechny lidi jako Ježíš do své starosti. Když předstupuje křesťan před Boha,

předstupuje před něho a ne před sebe, hledá jeho království, jde k němu jako k Otci a ne pouze jako k pokladníkovi a hospodáři a neotvírá sám jen pro sebe svou dlaň, nýbrž bere sebou za ruku i všechny své bratry, přednáší všechny jejich prosby a hlavně chce, aby i oni byli naplněni královstvím Božím.

To znamená prositi ve jménu Kristově. Jen tehdy se modlíme jménem Kristovým, jestli se modlíme v jeho duchu. Jen tehdy je to jeho modlitba, je-li to modlitba k Otci o království jeho pro všechny. Taková modlitba je vždycky vyslyšena. Od ní vstává vždycky člověk s novou silou. Vždycky je taková prosebná modlitba naplněna Božím slitováním a jeho svatou přítomností.

Spojuješ své modlitby s Kristem. A to musíš, protože jen skrze něho jsme děti Boží a jen skrze něho mají děti Boží přístup dále k Otci. Proto se nerouhej svou modlitbou sobeckou a židovsky přízemní a časnou, když končíš své modlitby: Skrze Krista, Pána našeho. Spoj nejprve ducha své modlitby s Kristem, pak můžeš i svou modlitbu s ním spojit. Spojíš ji také s neomylným vyslyšením všech jeho modliteb! Neb Kristus byl vždycky Otcem vyslyšen. I ty budeš s ním, budeš-li se opravdu s ním, podle něho, v jeho duchu modliti.

Liturgická modlitba prosebná.

Abyste mne nevinili z individualistického výkladu katolické nauky, projděte jednou sami liturgické modlitby. Jak Církev chápe modlitbu, jak rozvádí modlitbu Páně. I když prosí o věci časné, vždycky o ně prosí tak, aby nám byly s užitkem a prospěchem ke statkům věčným. Proto se modlí: Aby ve světských zmatcích vždy pevně zakotvena byla srdce naše tam, kde je pravá radost.

Církev prosí, aby Pán sám nám dal prositi o to,

co se jemu líbí, abychom jistěji mohli býti vyslyšeni. Stále prosí, aby naše tužby byly odvráceny od pozemské žádostivosti.

Všimněte si takových proseb na Velký pátek, kdy se modlí za všechny křesťany, ba za všechny lidi a za všechny jejich potřeby. Modlí se za poutníky: abys všechny poutníky a všechny po mořích se plavící ráčil přivést do přístavu spásy... Myslí na ubohé poutníky, Církev, na jejich únavu, ale také na všechna nebezpečí, ale je si vědoma, že celý život je poutí, a že by neprospělo nic člověku, i kdyby si vyprosil šťastné doplutí, šťastné dosažení nějakého určitého cíle, nějaké cesty, kdyby hlavní pouť lidského života měla končiti ztroskotáním...

Zvednout, vysoko zvednout je třeba modlitbu naši, modlitbu mnohých křesťanů, abychom nepovažovali modlitbu za pověrečný, magický prostředek k získávání jen čistě pozemských darů.

V tom je právě rozdíl mezi starým Židovským náboženstvím a mezi Kristovým učením. Židé hledali království pozemské, i když mělo býti Boží, ale hledali v něm hlavně sebe, kdežto Kristus staví Otce nebeského do středu. Tak i my musíme postavit do středu celého svého náboženského života, a tedy i modliteb, Boha a jeho zájmy. Vždyť ostatně On je dobro samo a štěstí samo a proto i nás oblaží. Jen nehledej stále a výhradně sebe. Jinak jsi nesmírně daleko od křesťanství. Jinak nepozvedneme my křesťané svět, jak bychom měli, protože když budeme stále hledat jen pozemské, budeme pomáhat ke komplikování života, jenž je komplikován právě starostmi jen o časné a starostí k tomu ještě sobeckou.

Modlitba společná.

A ještě v něčem musíš očistiti svou modlitbu.

Není možné smířiti se s tvým názorem a s názorem přemnohých katolíků, že se nejlépe a proto

nejraději modlíte sami. Katolík není, nesmí býti izolovanou bytostí. Tvoříme rodinu dětí Božích. Když stojíme před svým Otcem, musíme se chytit za ruce svých bratří. Jen takto se naučíme skutečné křesťanské lásce, viděti v lidech bratry jedné rodiny, povolaných za děti Boží, a také podle toho s nimi jednati. Proto je tak důležitá liturgická modlitba. Liturgická modlitba také dá pochopení a smysl pro Katolickou akci. Křesťan, libující si jen ve svém koutečku, nemůže ovšem míti zájmu o své bratry a zda něco vědí o Ježíši. Také ovšem není křesťanem. Není živě spojen s Kristem. Byl by totiž živě spojen také se svými bratřími. Svatý Pavel odsuzuje korintské měšťany, kteří se sešli k eucharistické hostině, ale každý se ustranil zároveň pro sebe. Svatý Pavel se ptá rozhorleně: „Pohrdáte Církví Páně?“ Církve Páně je konkretisována nejprve v místní obci. Pohrdáte Církví Páně, to jest, za nic nepokládáte podstatu Církve, to jest ono svaté spojení a společenství? Proč se scházíme vespolek? Aby každý z nás jen sám a své záležitosti Bohu předkládal? Jsme opravdu rodina anebo náhodné shromáždění vzájemně si cizích lidí?

Církve je nejbližší vyjádřena v prvním shromáždění věřících, protože se shromažďují všichni lidé všech stavů, všech potřeb, shromažďují se k posvěcení a ke svatým úkonům, pod knězem a jeho hierarchickým stupněm, plynoucím z apoštolské posloupnosti, v jedné apoštolské víře, aby utvořili vzájemně onu jednotu, ke které volal Kristus, ke které nás povolal, k jednotě vnitřní i vnější dětí Božích v jednom Otci, v jednom vykoupení skrze jednoho Syna, v jeho jednom Těle a svaté účasti na jeho jednom životě dětí Božích.

Můžeš a musíš si také najít okamžik tiché komůrky, kdy budeš sám s Otcem, ale vedle těchto okamžiků, kdy předstupuješ před Boha jako jeho dítě, potřebující soukromé rozmluvy s Otcem

v soukromých záležitostech, volá tě Kristus ke slavnostnímu shromáždění, kde se máš modlit se všemi a za všechny v duchu Otčenáše, základu to společné modlitby, kde prosíme za všechny.

J a k u b D e m l:

K NAROZENÍ PANNY MARIE

Věřilo se, že každý člověk se rodí pod jistou hvězdou, a co je komu souzeno, že tomu neujde. V pohádkách nad kolébkou dítěte stály sudičky a určovaly novorozenci nejen délku, nýbrž i způsob života. Bylo to vždy proroctví do minulosti, byl to výplod poesie, která tak ráda čas a jeho události ztělesňuje, tvoří z nich nové obrazy a staví je do nových perspektiv. Takové poznání stačilo dětem a primitivním národům. Život je nesmírně složitější a nevýslovně závažnější.

Dnešní evangelium nám vypočítává obšírný rodokmen Panny Marie až do sv. „Josefa, muže Marie, z nížto se narodil Ježíš, jenž slove Kristus“. Čtyřicet těchto jmen není jenom výpočtem, nýbrž zároveň historií. Jsou to milníky na cestě dlouhými staletími, tito předkové Marie sami tvoří cestu z pravěkých pouští a neznámými krajinami až k tomu, který řekl: „Já jsem cesta.“

Oni věděli, proč žijí, oni věděli, kam jdou, neboť věřili. Sami si život nedali, ale zařídili si jej podle Boha. „Byloť světlo pravé, které osvětluje každého člověka, přicházejícího na tento svět.“ Platí-li to o každém, jak hluboce a široce a silně to platí o předcích svaté Panny? A jak teprve o Ní samé? Bylo Světlo pravé, které osvětluje každého člověka, přicházejícího na tento svět. Nikdo není z tohoto světla vyloučen, nikomu nebylo odepřeno, nikdo nemá výmluvy, nikdo nemůže říci: Já za to nemohu! Leda bys obviňoval svého otce nebo někoho ze svých předků. Nebo někoho ze

svých současníků. To však se netýká podstaty věci, to není řešení, neboť kdyby ten Fares a Esron a Obed a Joram a Eliud ukazovali na jiné a neřídili se Světlem, které bylo dáno jim, a kdyby byli poslouchali osudu a sami žádného netvořili, byli by vypadli z řady těch, kteří na zemi připravovali a životem svým zvěstovali příchod Spravedlivého.

Milosrdenství, soucit a láska není všechno, tak jako kniha a socha není všechno. Slovo Kristovo: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a všechno ostatní bude vám přidáno.“ Důraz se tu klade na *spravedlnost*. Láska je nemožná bez spravedlnosti, také soucit a milosrdenství není možné bez spravedlnosti. Neboť spravedlnost předpokládá zákon, ona do celé větrné růže volá a křičí po zákonu, tak jak po něm volá „Světlo pravé, které osvětluje každého člověka, přicházejícího na tento svět“. Bez řádu a pravidel není vědy, bez kázně a poddanosti nelze si představit občana, bez dogmatu náboženství, a radost a život bez pravdy věčné, bez Krista.

Hrabata Mitrovští mají prý ve svém znaku heslo: Aeternus quia purus. Věčný, protože čistý. Není to nepravda, neboť toto heslo možno čísti i ve znaku Panny Marie a Sibylly, vestálky a theosofové také se ho dovolávají, ale to není pravda všechna. Svatá Církev má v litaniích pro Pannu Marii sedm a čtyřicet invokací, čili oslovení, a mezi nimi: Matko nejčistší, Matko nejčistotnější, Matko neporušená, Matko neposkvrněná, Královno panen a Královno, bez poskvrny hříchu prvotného počatá - ale nezapomínáme, že v těchto vzýváních je také Věž ze slonové kosti a Panna Mocná, Panna nejmoudřejší a Stolice Moudrosti a Královna proroků, apoštolů, mučedníků, vyznavačů a *Zrcadlo spravedlnosti*. *Speculum justitiae spectaculum facta est Deo et angelis et hominibus - Zrcadlo spravedlnosti učiněna jest podívanou Bohu i andělům i lidem.*

Advent znamená příchod. A jak zní jeho vstup čili introit? Slyšme: Rorate coeli desuper et nubes pluant justum. Rosu dejte, nebesa, shůry a a oblakové dštěte *Spravedlivého*.

Otevřme biblickou konkordanci, čtěme bibli a které slovo tam najdeme nejčastěji anebo jaké nejvyšší vyznamenání má a zná Duch svatý? *Spravedlnost*. Noë, svatý Josef i Simeon mají v Písmě svatém titul *Spravedliví*. Ale nejčastěji se dává v Knize knih tento přívlastek samému Bohu. *Spravedlnost*, daleko a mnohem více než láska, je vlastností Boží. Kdyby tomu bylo jinak, nebylo by žádné řeči o Posledním soudu. Známe my křesťané ovšem i soud soukromý. Každý člověk bude souzen zvlášť, ale potom, to jest nakonec, všichni pohromadě. Každý člověk přichází na svět sám a zrovna tak se světa odchází.

Panna Maria nepřichází na svět sama, už ten bílý obláček na hoře Karmel po ní žíznil a mizou její rosy byl nakojen, všichni patriarchové a proroci Jí na cestu stelou své nejvyšší pohledy, svá nejhlubší mlčení v horách a pouštích, své kobylky a med lesních včel a roucha z velbloudí srsti a řemeny pobité uvnitř ostrými hřeby a špičaté kameny i střepy rozbitých sklenic, které jim sloužily za lůžka a za polštáře, a blažené úsměvy, které říkaly: Svatá Panno, toto všechno je málo a nic, čiré a nicotné nic za tvou spravedlnost! My že konáme něco velkého a zvláštního? Co by se potom muselo říci o Tobě, Královno andělů? Vymyslili, vyrozjímali, vyzpívali, vyšepťali a vyřkli jsme o Tobě a k Tobě na tisíce titulů a ukojili svého ducha, svou paměť, svou vděčnost a svůj rozum, radost a veselost svou, mysleli jsme, my bláhoví, že na to stačíme, že se v tvých chválách přemůžeme a překonáme, ale skládáme všechny tyto zbraně, podrobujeme a vzdáváme se, neboť Ty, Maria, jsi nevyčerpatelná, nepoděkovatelná, neoslavitelná a nevyslovitelná.

V knize Panaretos čteme: „Synu, až budeš přistupovati k službě Boží, stůj v spravedlnosti a bázni a připrav duši svou na pokušení.“ A podle téže knihy Panna Maria byla ustanovena k službě Boží od věčnosti a od pradávna, prve než země učiněna byla a dříve než byly propasti a než studnice vyprýstily a než hory ve veliké tíži stannuly před pahrbky, než byl Bůh učinil zemi a řeky a stěžeje okrsku zemského. K službě Boží byla ustanovena a Ona ji přijala. Také Lucifer a andělé jeho byli ustanoveni ke službě Boží a oni ji nepřijali. Přijali, ale zradili a zavrhlí. Mohli mu sloužit v synovské důvěrnosti a svobodné radosti. Takto však mu slouží v bezmezném smutku a jako vztekli psi v zuřivém a všeho světla zbaveném zoufalství. Takový jest úděl nespravedlnosti a inteligencí od Nejvyšší Spravedlnosti odvrácených a odpadlých.

Hned svým narozením Panna Maria odpovídá Bohu a světu: „Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého!“

Hned svým narozením Ona přistupuje ke službě Boží, stojí v spravedlnosti a bázni a připravuje duši svou na pokušení, to jest na všechno, co ji očekává na tomto světě, ať je to jakékoliv.

Říká Otokar Březina: „Jediná pýcha závratí nezná, bojte se pýchy, ó bratři!“ Bála se pýchy Maria, neznala její závratí, nezažila žádného pokušení, neokusila jako Eva jablka hadova. Ona hned svým narozením stála ve spravedlnosti a bázni, ale tato bázeň nebyla strachem, jaký známe my lidé hříšní; bázeň Panny Marie byla dokonalá láska, která nemá čeho litovat, leda toho, že Spravedlnost je tak nepochopená, zneužívaná a zneuctíváná. Spravedlnost je totožná s láskou, jež nikoliv v jazyce tohoto světa, kde se láska zaměňuje mazlením, takže každý, kdo zrovna nehladí, nelíbe a neobjímá a nedává k dispozici svůj sklep a špižírnu a bankovní konto je pova-

žován za surovce, a v očích tohoto světa třikráte běda tomu, kdo soudí a trestá!

Tak tomu nerozuměla, takto nesoudila Panna Maria. Spravedlnost Boží převyšuje každý lidský důvtip a rozum, ale možno v ní stát, tak jako stojíme v slunečním světle, ač jeho zdroj je tak daleko a tak vysoko nad námi. Jedna jediná výjimka se stala na tomto světě a v celém vesmíru: *Mulier amicta sole et luna sub pedibus ejus*, žena oděná sluncem a měsíc pod jejíma nohama. Všechno, co začíná a roste, všechno, co roste a zrá a zase zaniká, všechno, co přichází a odchází, všechno, co se mění, všechna rada, všechna poslušnost i rekovnost, také všechno vědění a umění, všechna radost a síla pod nohama tvýma, Maria!

Dr. Bedřich Vašek:

HLEDÁNÍ CEST KE SBLÍŽENÍ

Několikery svět žije v našich zemích a prolíná se navzájem. Žijí vedle sebe, někdy i v téže rodině. Stýkají se při práci, na ulici, ve společnosti. A přece jsou si cizí. Nemají se rádi. Vyvyšují se každý nad druhého. Někdy sebou i navzájem opovrhují. Někdy se i nenávidí.

Vezměme aspoň dvojí z těch světů: svět s věrou otřesenou a svět s věrou jednostrannou.

I.

Svět s věrou otřesenou.

Potkával jsem je v neděli ráno, když jsem šel do kostela. Na byciklech, muži i ženy, jeli na výlet. Někteří - zase muži i ženy - jen v koupacím úboru. Nebo v sobotu odpoledne jsem je vídal, když v tramském úboru - někdy zase jen v koupacím úboru - a s batohem na zádech šli na

tramp. Že je den Páně, na to si nevzpomněli. Neděle pro ně je den výletů, jako všední den je den dřiny.

Lidé, pro něž setměla světla na nebi a pro něž svítí tím oslnivěji světla tohoto světa. Dovedou dřítí úžasně a dovedou se k práci postaviti obratně. Jako úředníci, učitelé, obchodníci, strojníci, zedníci, v kancelářské práci vzorní, důmyslní, nenahraditelní. Dají si na sobě záležet, nikdo by na dělnících v neděli nepoznal, že jsou dělníky. Jsou hrdi na své výkony: „Já se již ve světě neztratím,“ řekl mi s oprávněným sebevědomím jeden takový mladý člověk. Pochroumáte si plnicí pero: spraví vám je krátkou cestou a máte ušetřenu složitou cestu k mechanikovi a výklad u něho. Psací stroj vám jaksi stávkoval: zavoláte jej, za chvíli na vás volá: „Můžete již zase psát, už to mám.“ Potřebujete nějakou věc, poradí vám, kde ji dostanete a třeba sám zaběhne. A ve svém vlastním povolání je velmi obratný a tahoun do práce. - Velmi si dává záležeti na tom, aby kulturně nezůstal pozadu. Není mu na to líto peněz: denně si kupuje před továrnou noviny, na neděli i ilustrovaný časopis. Začnete s ním rozhovor o kině: užasnete, kolik filmů zná a jak si pamatuje podrobnosti. Překvapí vás, možná, výší obnosu, který má již ušetřený, a svými smělymi plány do budoucnosti. Zkrátka to, čemu se říká: Člověk úspěchu.

Ale v životě náboženském - vedle. Prostě nechápe, jak jen mohou lidé hodinu vydržet v kostele, poslouchat kázání, býti na mši svaté. To je pro něho zabíjení času. To je nuda. To je zbytečnost. Je mu záhadou, jak kněz N., jež poznal příležitostně při nějaké občanské poradě nebo při sportu jako velmi milého a jistě i bystrého člověka, mohl si zvoliti kněžství za svůj životní úkol. Naprosto nechápe vět: „Hřích je *největší* zlo.“ „Milovati budeš Boha z celého srdce svého. To je *největší* a první přikázání.“ V lidech zbož-

ných vidí takřka jakési podivíny, k nimž pociťuje cosi jako skoro soucit, tedy cosi podobného, co pociťuje, když mluví s člověkem nervosním nebo koktavým, nebo invalidou, nebo vůbec s člověkem, jež potkalo nějaké neštěstí.

Charakteristikou lidí tohoto směru jest spoléhání na svůj osobní úsudek a na svou vlastní zkušenost. Mají vyvinutý odpor k autoritě: k rodičům, k autoritě náboženské a mravní. Mají nechut k zásadám, které byly zděděny od pokolení předchozích. Odmítají názory, které si nemohli ověřiti sami. Jsou velmi kritičtí ke všemu; ke všem normám, které se jim předkládají, si dělají otazníky. To zvláště platí o pravdách a normách náboženských. „Mají pořád dojem, že naše náboženské pravdy jaksi vnitřně vyschly a jsou pouhou prázdnou slupkou. Buď nedovedou uvést v soulad světový názor náboženský a vědecký, nebo křesťanské pravdy ztratily svou autoritu a svou psychologickou oprávněnost. Je jim cizí myšlenka, že by byli smrtí Kristovou vykoupeni; není jim možno věřit. Přiznávají sice ochotně, že je šťastný, kdo může věřit, ale když prý se víra nedá vynutit! Hřích je něco zcela relativního, co je pro jednoho zlé, pro druhého dobré. Proč by nemohl mít pravdu zrovna tak Buddha?“¹ Jsou zkrátka na cestě k té konečné stanici, na níž je napsáno slovo Nietzscheovo: „Nic není pravda. Všechno je dovoleno!“

Avšak při tom hrdém vystupování nedýchá se těmto lidem dokonale volně. Jakési obavy, jakási nejistota je zneklidňuje. Dobrá, od břehů pevniny jsme s lodičkou odrazili za jásavého zpěvu - ale co teď na širém moři? Vždyť ten nový svět, ve kterém se teď pohybujeme, není jen samá dokonalost. Ty ilustrace v obrázkových časopisech, kterými si chceme vyplnit část volného sobotního odpoledne a část deštivé neděle, bývají často

¹ C. G. Jung, Die Beziehungen der Psychotherapie zur Seelsorge, Stuttgart 1932, 15.

tak nechutné, tak nevkusné, tak hloupé, někdy dokonce jako by chtěly hnusnou nemravností zastříti nedostatek inspirace a myšlenky - prohlížení takových ubohých obrázků není požitkem, nýbrž jen rozčilí. Z kina jde též dost často s dojmem: „Jak se jen ti lidé opovází obecenstvu předvádět takovou naivnost nebo takovou hrubost?“ V hospodářském životě též nikoli samý úspěch, nýbrž velmi často i nezdár a zklamání, a důkladné zklamání. Často smrtelně otřesena i víra v jednotlivé lidi, v nichž dosud viděl své proroky.

Závěr: Ve světě ideovém již dávno nejistota a skepticism. Náhradou měla být země. Na té stál oběma nohama, a jak se sebevědomě domníval, stál pevně. Ale i tato půda se stala nejistou. Pochybnosti zachvátily i tyto pozemské hodnoty. Skepse se tedy šklebí ze všeho, co tvoří život.

II.

Druhá jednostrannost: ti, kdo přehánějí a špatně chápou život z víry.

To jsou ti, kdo na příklad veškeren důraz kladou na jednotlivé náboženské *úkony* a jimž chybí správné *smýšlení*. Jednotlivé náboženské povinnosti plní svědomitě: účast na mši sv., modlitba, častější sv. přijímání, páteční půst, zdržování se od služebných prací v neděli a zasvěcené svátky. Ale chybí základní požadavek náboženského života: pokorně se podříditi ve všem vůli Boží, plniti ochotně celou vůli Boží, především tedy milovati bližního, odpustiti i těm, kdo nám ublížili, překonati v sobě sobectví, usilovati o získání bloudících bližních.

Druhá jejich častá chyba: Podceňují přirozené povinnosti. Podlehli nezdravému supranaturalismu. Všecko očekávají jen od modlitby, od sv. přijímání, od Boha. Přivrženci naturalismu, o nichž jsem mluvil v prvním odstavci, *přeceňují* pozem-

ské prostředky a hodnoty; přívrženci nezdravého supranaturalismu je *podceňují*. Nesnaží se, aby si zjednali v dostatečné míře pozemské vědomosti a dovednosti, aby si vycvičili vůli, aby se dobře vytrénovali v ctnostech i přirozených a občanských, aby - jaksizásadně - neodsuzovali s despektem přirozených prostředků, aby neměli za zlé době její záliby v módě, v zábavě, ve sportu, pokud to nejsou věci mravně závadné a pokud je vše ve správných mezích.

Skupina první stojí oběma nohama na zemi, hledí jen na zemi, nic pro ni neexistuje než země. Skupina druhá dělá, jako by vůbec nestála na zemi a jako by hleděla jen výšin.

III.

Mezi těmito dvěma světy jest přehrada. A kdyby těsně vedle sebe pracovali a v témž domě nebo i v téže světnici bydlili a desetkrát za den se na ulici potkávali, tož přece si nerozumí. Nechápu se. Nemohou na sebe lidsky mluvit, protože mluví každý řečí cizí a druhému neznámou. Co jednomu je vysokou hodnotou, je pro druhého bagatelou. S povýšeností a spatra hledí na sebe. Odsuzují se navzájem. Často se i navzájem nenávidí.

Věci mohou dospěti tak daleko, že čím více jsou stoupenci těchto dvou světů rodem nebo povoláním nuceni, aby žili nebo pracovali vedle sebe, tím nesnesitelnějším se stává jejich vzájemný odpor.

A tak máme výslednou situaci: dva světy, které jsou si navzájem cizí.

(Člověk věřící ví, že tato skutečnost je jen nynějším momentem v řadě projevů, v nichž probíhá a probíhat bude odvěký zápas mezi Bohem a zlem.)

IV.

Čím sblížit tyto lidi?

Pokud se týká naturalismu, nezapomínejme, že život z Boha nemůže býti dílem lidským, nýbrž Božím. Bůh povolává duše. On určuje i hodinu, kdy zavolá. Lidská soběstačnost, pýcha, titánství mohou zabarikádovati milosti Boží přístup do duše. Jen všemohoucí Bůh dovede přemoci tuto vzpouru vzpouzejících se duší. Proto *modlitba* za bloudící duše je první a nejdůležitější cestou k nim.

Druhý prostředek jest, abychom *poznali* mentalitu těchto duší. Je třeba obeznámiti se s jejich vnitřním světem, zjistiti, co je zajímavá, proč je to zajímavá, co v nich zůstalo křesťanského, co odmítají, jaké individuální důvody proti křesťanství v jejich duši působí, jakými pohnutkami, jakou metodou bylo by je možno získati.

Třetí prostředek: Taktně ukazovati na *slabiny* všeho toho, v čem dosud hledají své štěstí. Ne tak, abychom otráslí v nich ještě i posledními zbytky jistoty, která jim zbyla, aby propadli naprostému zoufalému skepticismu, nýbrž tak, abychom jim dávali místo pilířů, které se hroutí, pilíře absolutně pevné, jaké dovede poskytnouti jen nadpřirozená víra. A musíme jim to podati řečí, které rozumí a která dovede se dotknouti i jejich srdcí.

Pokud se týká jednostranného supranaturalismu, i jemu musíme vypověděti nesmiřitelný boj. Náboženství není jen hrstka zevnějších náboženských úkonů. Ty patří nutně do náboženského života též, ale ony samy nestačí, je nutný plný náboženský život; je nutno uspořádati všecko smýšlení a všecko jednání - v osobním životě, v životě rodinném, v povolání, ve společenských stycích, v občanském životě - podle vůle Boží. Když jsme u nás prodělávali přechod od liberalistické životní praxe k životu náboženskému,

od praxe, kdy se přistupovalo ke sv. svátostem třikrát nebo jednou do roka, ke sv. přijímání častému, tu zdálo se mnohým již jakýms takýms pokrokem, když aspoň se dosáhlo oněch úkonů. Ale tento částečný úspěch naprosto nemůže stačit. Cílem musí býti: integrální katolický život. Jen ten je důstojný Boha a je nezbytnou podmínkou spásy a vnitřního štěstí. A jen integrální katolický život bude imponovati duším dosud zajatým v naturalismu a bude je vábiti zpět k Bohu.

Tento integrální nadpřirozený život žádá též, aby byl překonán druhý omyl falešného supranaturalismu: podceňování přirozených sil, prostředků a hodnot životních. Milost Boží navazuje na přirozenost. Bůh žádá pro dílo ospravedlnění spolupráci člověka. Bůh nám propůjčil tělo, smysly, citovost, rozum, vůli, nikoliv abychom je mrzačili, abychom je jako propůjčené hřivny zakopali, aby takto propadaly zkáze, nýbrž abychom s nimi pro slávu Boží a pro rozkvět království Božího hospodařili. Bůh nám ukládá: „Vypěstí si zdravé, odolné tělo, aby jako zdatný služebník dobře sloužilo duši při provádění úkolů, které jsem jí svěřil. Ať si vytríbíš svůj zrak a svůj sluch a jiné smysly, vyškol si paměť a obrazivost, správně si vychovej citovou stránku, to vše má vysoký význam v práci pro království Boží. Rozum si vycvič, aby dovedl řešiti těžké problémy vyskytující se ve tvém povolání a vůbec ve tvém životě, zásob jej potřebnými vědomostmi. Vůli si vychovej, aby vládla nižším schopnostem a nebála se ani odpovědných úkolů. Stal jsi se milostí Boží v nadpřirozeném smyslu dítkem Božím, ukaž, že dovedeš všechny přirozené schopnosti a dary, které jsem ti propůjčil, postavit úspěšně do služeb myšlenky Boží. Já jsem tě úmyslně postavil do světa, abys ty - jako perlolovec v hlubinách moře vyhledává drahocenné perly a vynáší je na povrch - tak abys ty v sobě a v tom, co jest kolem tebe, vyhledával a zužit-

koval vše, co může prospěti mé slávě a věčnému a pozemskému prospěchu tvému a tvých bližních. Já ti to nepropůjčuji, abys to proklínal, nýbrž abys z toho co nejvíce vytěžil pro zájmy věčné. Odmítnouti smíš to jen potud, pokud by to bylo zájmům nadpřirozeným na překážku.“

Toť tedy jedna z cest ke sblížení: Působit na stoupence naturalismu, aby svůj respekt k hodnotám přirozeným doplnili absolutním respektem k hodnotám nadpřirozeným. A působit na stoupence jednostranného supranaturalismu, aby náboženský život převzali v celém rozsahu a také s patřičným respektem k hodnotám přirozeným.

Dr. Jan Merell:

LIST SVATÉHO PAVLA EFESKÝM

Láska v jednotě (4, 1—16).

Prosím vás tedy, já vězeň v Pánu: Žijte hodně toho povolání, jímž jste vyvoleni, ve vší pokoře, s tichostí a trpělivostí. Snášejte se vespolek v lásce. Snažte se zachovati jednotu ducha ve svazku pokoje: Jedno tělo a jeden Duch, jakož jste také byli povoláni v jedné naději svého povolání. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest. Jeden Bůh a Otec všech, jenž je nade všemi a skrze všechny a ve všech (nás).

Každému z nás byla dána milost podle míry daru Kristova. Proto praví (Písmo):

*„Vystoupiv do výše,
odvedl zajatce,
dal dary lidem.“*

Co je to však jiného „On vystoupil“, než to, že (dříve) „sestoupil“ do nižších oblastí země? Ten, který sestoupil, je týž, který vystoupil nade vše-

cka nebesa, aby vše naplnil. On také ustanovil jedny za apoštoly, jiné za proroky, jiné za evangelisty, jiné za pastýře a učitele, za účelem zdokonalení věřících v díle služby k vybudování těla Kristova. Neboť je třeba, abychom se všichni vespolek sešli v jednotu víry a poznání Syna Božího a vyspěli v dokonalého muže v míru vzrůstu plnosti Kristovy. Pak již nebudeme jako děti kolísající a zmítající se každým závanem učení, jež má svůj původ v lidském podvodu a lstivosti, směřující k provedení bludu. Vyznávající však pravdu, budeme v lásce růsti ve všem k němu, jenž je hlavou, ke Kristu. Z něho celé tělo, spojené a spjaté jednotlivými klouby, jež konají svou službu podle činnosti každému údu odpovídající, vzrůstá ke své výstavbě v lásce.

Když Pavel v předcházející věroučné části vložil nesmírná dobra Boží, jichž se dostává věřícím, přechází k výzvám a napomínáním k životu hodnému těchto dobrodiní. Milostem a plánům Božím musí odpovídati i život křesťanů. Aby svým slovům dodal vážnosti a vroucnosti, připomíná čtenářům znovu svá pouta, jež nosí pro věc Boží: *Prosím vás tedy, já, vězeň v Pánu: Žijte¹ hodně toho povolání, jímž jste vyvoleni.* Křesťané tvoří společnost, jsou všichni údy téhož duchovního organismu, a proto je nutno, aby v křesťanských obcích kvetly zvláště ctnosti nutné pro zachování harmonie celku. *Pokora*, neboť je základem, na níž spočívá jednota srdcí, právě tak jako *pýcha* je pramenem sporů a nenávisti. *Tichost*, sestra pokory, blahoslavená Spasitelem: Blahoslaveni tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. *Trpělivost*, či chceme-li věrněji vystihnouti

¹ V řeckém originále se čte: *περιπατῆσαι*, kráčejte. Jest to oblíbená Pavlova metafora, založená na podobnosti lidského života a cesty. Tak jako chůzí, kroky, se přibližujeme k cíli, tak dobrými skutky se blížíme k cíli věčnému.

vlastní výraz Pavlův, velkodušnost,² jeví se ve snášení křivd a urážek, jichž se nám dostává od druhých. Trpělivě velkodušný je k nám sám Bůh, snášející u veliké shovívavosti nádoby hněvu, způsobilé k zahynutí“ (Řím. 9, 22.)

Láska v jednotě, toť cíl, k němuž směřuje Pavlova exhortace. Budou-li mezi věřícími ctnosti, o nichž apoštol právě mluvil, a budou-li se věřící *vespolek snášeti v lásce*, bude tohoto cíle, *jednoty ducha*³ *ve svazku pokoje*, dosaženo. Pavel se ve svých listech snaží neustále o ideál církevní obce, jak jej vyjadřují Skutky apoštolské, když praví o jerusalemské komunitě: „Obec věřících měla jedno srdce a jednu duši.“ (4, 32.)

V dalších verších, zabarvených silně dogmaticky, Pavel ve formě skoro rytmičké ukazuje, z jakých kořenů tato jednotu vyvěrá: *Církev* (v. 4.), *Kristus* (v. 5.), *Bůh Otec* (v. 6.).

Křesťané tvoří *jedno tělo*, *Církev*, jednu viditelnou společnost, kterou oživují a jejíž duší je *jeden Duch*, Duch svatý.⁴ Toto tělo, oživované Duchem svatým, má jediný cíl: patření na Boha v životě věčném, neboť všichni jsou povoláni v jedné naději svého povolání. Tohoto povolání se dostalo věřícím skrze *jednoho Pána*, skrze Ježíše Krista. Skrze něho žije jeho mystické tělo, *Církev*, a s ním v *Církvi* jsou spojeni věřící *jednou věrou*, byvše včlenění do jeho *Církve jedním křtem*. *Jeden Pán, jedna víra, jeden křest*. Tak vnitřní a duchovní jednotu se projevuje navenek význáním jedné víry a přijetím jednoho křtu.

² V řeckém originále μετὰ μακροθυμίας.

³ Duchu vykládají někteří exegeté o Duchu sv. (Theophylactus, Abbott, Sýkora). Souvislost však mluví spíše pro jednotu ducha lidského, t. j. svornost duší (tak na př. sv. Tomáš, Knabenbauer, Vosté).

⁴ Mezi exegety není opět jednoty ve výkladu slova Duch. Někteří se domnívají, že ani zde nemá apoštol na mysli Ducha Sv., nýbrž jako ve v. předcházejícím jednotu ducha mezi věřícími. Zde však, když Pavel mluví o podstatě *Církve*, je bližší Pavlovu myšlení (jako v 2, 18, 22; 1 Kor 12, 4) výklad uvedený v textu.

Poslední motiv jednoty a lásky je sám Bůh, okolo něhož věřící, kteří se stali jeho adoptivními syny, se musejí seskupiti: *Jeden Bůh a Otec všech*.

Rytmus, spočívající v trojím označení, zachovává Pavel i ve verši šestém, když dodává: *Bůh, jenž jest nade všemi a skrze všechny a ve všech (nás)*.⁵ Vědomí, že nade všemi věřícími je Bůh, musí je povzbuzovat k jednotě a svornosti: Bůh působí v nás všech svou prozřetelností, my jsme pouze jeho nástroji. Opět pohnutka pro věřící, aby krotili svůj egoismus, a cenili si bližního jako nástroje vůle Boží. Konečně je Bůh v nás všech nejenom svou všudypřítomností, nýbrž i způsobem zvláštním, ve spravedlivých totiž, jejichž tělo je chrámem Ducha svatého (1 Kor. 6, 19) a v celé Církvi, jež roste v chrám svatý v Pánu (Efes. 2, 22).⁶

Pavlovy listy nejsou chladnou spekulací anebo moralisováním. Jsou odrazem skutečného života církevních obcí. Apoštol je psal pro obce, zpravidla po zprávách, jež z obcí dostal. Proto, i když dnes mnohé narážce dobře nerozumíme anebo nechápeme, proč tu anebo onu chybu Pavel pranýřuje, prvotní čtenáři listů však dobře cítili, kam apoštol bije. K porozumění následujících veršů bylo by dobré přečísti několik kapitol prvního listu ke Korintským, zvláště 12—14, kde se dotýká svatý Pavel mimořádných darů Ducha svatého, jichž se v prvních dobách křesťanských podle slibu Spasitelova (Mr. 16, 17, 18) dostávalo mnohým věřícím. O těchto darech mluví v následujících verších. Jednota Církve, kterou apoštol tak důrazně požaduje, není jednotou vyprahlou,

⁵ N á s je dodatek latinské Vulgáty.

⁶ Někteří tento verš překládají: Bůh, jenž jest nade vším, proniká vším a jest ve všem (Westcott, Robinson, Vosté a j.), t. j. ve všech věcech stvořených, nejenom v lidech. Gramaticky je tento překlad sice přípustný, ale souvislost – mluví o vztahu Boha k věřícím – spíše doporučuje překlad uvedený v textu.

nýbrž bohatou a složitou jednotou duchovního organismu, životné společnosti, kde každý úd má svůj úkol k dobru celku. V Kristově Církvi je podivuhodná různost duchovních darů, dokazující štědrost Kristovu k Církvi a bohatost božského života, který ji oživuje.

Každému z nás, píše Pavel, byla dána milost podle míry daru Kristova. Tato milost charismat je dána Kristem podle míry potřeby celku jeho mystického těla. Starozákonním žalmem osvětluje svatý Pavel myšlenku, že oslavený Kristus s výšin nebes uděluje své dary:

„Vystoupiv do výše,
odvedl zajatce,
dal dary lidem.“

Citace je vzata ze žalmu 68 (Vulg. 67), je však svatým Pavlem poněkud pozměněna. Žalm líčí triumfální pochod s archou po vítězství na horu Sion. Zástup zajatců následuje archu a bohatá kořist jest obětována Pánu. Pavel cituje podle LXX⁷ a mění druhou osobu ve třetí, a místo *přijal* dary (hebr. lâqaḥtâ) čte *dal* dary,⁸ a tak obrací slova žalmu na Krista, který vstoupil na nebe a odtud rozděljuje své dary.⁹ Kristův výstup však předpokládá sestup. Kristus vystoupil z nižších oblastí země, kam dříve ve své neskonale pokoře sestoupil. Co tím chce Pavel říci? Pravděpodobně vyjádřiti myšlenku, kterou tak hluboce vystihuje v listě k Filipským (2, 5—11), totiž myšlenku Kristova vtělení.¹⁰ Pokora inkarnace, sestou-

⁷ Septuaginta, řecký překlad Starého zákona.

⁸ Žalm zní: Do výše vstoupils, zajatce vzal sebou, tu mezi lidmi jsi přijímal dary.

⁹ Tato přeměna textu není u sv. Pavla vzácností. Apoštol cituje častěji Písmo sv. z paměti a upravuje text podle potřeby.

¹⁰ Někteří exegeté (sv. Jeronym, Westcott, Robinson) v místě sestupu vidí shôol, Kristův sestup do předpekli po jeho smrti. Jak souvislost, tak duch listů ze zajetí

pení na tuto zem, byla příčinou slávy Krista, triumfálně vstupujícího na nebe. V druhé kapitole listu k Filipským (9—11) líčí svatý Pavel, jakého triumfu a oslavení se dostalo Kristu od Boha v odměnu za jeho pokoření se při inkarnaci. Otec mu dal jméno Pán, to jest Bůh, který má nárok na všecku čest a slávu, patřící Bohu Otci, *aby naplnil všechno*, zejména všechny věřící svými dary a svým duchem.

V následujícím verši vypočítává svatý Pavel některé z charismatických darů: *On také postavil jedny za apoštoly, jiné za proroky, jiné za evangelisty, jiné za pastýře a učitele. Apoštolové*: Svatý Pavel nemínil pouze dvanáct apoštolů, vyvolených Kristem, nýbrž i ostatní, kteří v prvotní Církvi tímto jménem byli označováni, jako sám svatý Pavel, Barnabáš (Sk. ap. 13, 2, 3; 14, 4), Silvanus (1 Thes. 2, 6) a jiní. *Proroci*: jež vzbudil Duch svatý „ke vzdělání, povzbuzení a útěše“ (1 Kor. 14, 3). *Evangelisté*: Tímto slovem nebyli v nejstarší době označováni spisovatelé našich evangelií, nýbrž misionáři, podřízení apoštolům. Tak je nazýván ve Skutcích apoštolských na př. Filip, jeden ze sedmi jáhnů (21, 8). Ve druhém listě k Timotheovi (4, 5) vyzývá sv. Pavel tohoto svého průvodce, aby „konal dílo evangelisty“. *Pastýři* byli pravděpodobně správci určitých církevních obcí, učitelé, vykladači víry, katechisté. Tento výčet křesťanů, obdařených charismaty, není jistě úplný, jak je zřejmo z ostatních Pavlových katalogů charismat.¹¹

Charismat a duchovních darů se dostává jedincům jak pro jejich vlastní dobro, tak pro dobro celku, Církve. Jejich účelem je *zdokonalení věřících*. Čím více budou věřící posvěceni, tím dokonalejší bude jejich *dílo služby* pro vzrůst krá-

mloví spíše pro výklad výše uvedený. (Srv. K. Gschwind, Die Niederfahrt Christi in die Unterwelt v Nt. Abhandlungen II, 3-5, 1911.)

¹¹ Řím. 12, 6; 1 Kor 12, 28-30.

lovství Božího, *vybudování těla Kristova*, to jest rozšíření a vzrůst jeho Církve.

Pavel jako pravý apoštol neustále zdůrazňuje, že jest úkolem jednotlivců, obdařených charismaty a duchovními dary, dáti se bezvýhradně do služby celku. Jak má na srdci dokonalost Církve a nejenom některých jednotlivců, o tom svědčí cíl, který v následujícím verši vytyčuje: *Je třeba, abychom se všichni sešli v jednotu víry a poznání Syna Božího*. To je společný cíl všech. Na tomto poznání jedině může býti vybudována křesťanská dokonalost. Pak jednotlivci i celek se budou podobati *vyspělému*, dokonalému *muži* a pak teprve budou moci přijmouti plnost darů Kristových, která z nich učiní dokonalé údy mystického těla Kristova.

Takový jednatel i celé církevní obce budou pevně zakořeněni. Jim nebudou více škodit podvodná a klamná učení lidí. Prvotní církve se mnohdy podobaly dětem, lidem, nemajícím ještě pevný úsudek. Snadno se daly svést krásným, ale prázdným slovem. Jak často se o tom dověděl Pavel, když opustil některou církevní obec, jako na příklad Korint. Mnohdy se obce, anebo někteří věřící, podobali člunku na rozbouřené hladině moře, kterým zmítá sem a tam vítr. Ne tak obec, která dobrým použitím charismat a darů Ducha svatého dosáhla plnosti Kristovy: *Pak již nebudeme jako děti kolísající a zmitající se každým závanem učení, jež má svůj původ v lidském podvodu a lstivosti, směřující k provedení bludu*. Taková obec bude ozdobou Církve, protože bude zbudována na zdravém a pevném základě, na pravdě, a bude schopna nadpřirozeného vzrůstu, který bude směřovati ke Kristu, hlavě mystického těla. Tento duchovní vzrůst bude posvěcen láskou: *vyznávající však pravdu, budeme v lásce růsti ve všem k němu, který je hlavou, ke Kristu*.

Tak jako tělo je závislé na hlavě a s hlavou pevně spojeno, takový musí býti i vzrůst církevní

obce i každého jednotlivce vzhledem k hlavě mystického těla Kristova. Pevné pouto spojuje Krista s Církví. Z hlavy proudí síla, která jediné může dokonati vzrůst těla. Pouty různých charismat a milostí užívá Kristus jednotlivých údů k dokonání celku. Tak poskytuje církevní obec při své mnohotvárnosti a různosti darů a charismat krásný obraz uzavřeného celku. Ještě jednou (jako ve v. 15.) jmenuje apoštol lásku, jako podmínku harmonického vzrůstu. To je smysl, na první pohled nejasného, šestnáctého verše, kterým jest uzavřena věroučná vsuvka v morální části listu k Efeským: Z něho celé tělo, spojené a spjaté jednotlivými klouby, jež konají svou službu podle činnosti, každému údu odpovídající, vzrůstá ke své výstavbě v lásce.

P. Ant. Čalá O. P.:

LITURGIE SVÁTOSTI SVĚCENÍ

KNĚŽSTVA

Pokračování.

VII. Kněžství.

Předcházejících šest svěcení jest jako šest stupňů, po nichž se vystupuje stále výše až k poslednímu stupni, ke kněžství, v němž se svěcencům udílí plnost kněžské moci. Předešlá svěcení jsou toliko přípravou ke kněžství. Jeví se to také v liturgii, která se při tomto svěcení rozvíjí v celé své kráse.

1. Začátek kněžského svěcení je podobný jako začátek jáhenského svěcení.

Na počátku kněžského svěcení, jež se koná při mši sv. po epištole, vyzývá arcijáhen svěcence, aby předstoupili a žádá biskupa, aby tyto jáhny posvětil na kněze. Když je biskup od arcijáhna

i od lidu ujištěn, že jsou toho hodni, má k nim krásnou promluvu:

„Nejmilejší synové, kteří máte býti posvěceni k úřadu kněžskému, hleďte, abyste jej přijali hodně a až jej přijmete, abyste jej zastávali chvályhodně. Knězi totiž přísluší obětovati, žehnati, vésti duše, kázati a křtíti. S velikou bází se ovšem musí přistupovati k přijetí tak vysoké důstojnosti a musí se dbáti, aby vyvolené doporučovala k ní nebeská moudrost, zbožné mravy a vytrvalé hledání spravedlnosti. Proto i Pán, poroučeje Mojžíšovi, aby si vyvolil na pomoc sedmdesát mužů z celého Izraele a udělil jim dary Ducha svatého, dodává: „o kterých víš, že jsou starší lidu“. V sedmdesáti starších mužích jste naznačeni vy, budete-li pomocí sedmerých darů Ducha svatého strážci desatera přikázání, zbožní a svatí ve vědě i v činech. A stejně tajemným způsobem vyvolil Pán v Novém zákoně sedmdesát dva a poslal je po dvou před sebou kázat, aby tak slovem i příkladem ukázal, že sluhové jeho Církve mají býti dokonalí ve víře i skutcích, čili, že mají býti postaveni na pevném základě dvojí lásky, totiž k Bohu a bližnímu. Snažte se tedy býti takovými, abyste si hodně zasloužili býti milostí Boží povoláni za pomocníky Mojžíšovi a dvanácti apoštolům, t. j. katolickým biskupům, kteří jsou předobrazem Mojžíšem a apoštoly. Tímto podivuhodným řádem Církve je obklopována, ozdobována a řízena, když jsou v ní svěcení muži všech stavů, jedni na biskupy, jiní opět k menším hodnostem, na kněze, jáhny a podjáhny, a z mnohých údů všech stavů a důstojností skládá se jediné tělo Kristovo. Proto, synové nejmilejší, jež vyvolil úsudek našich bratří, abyste byli posvěceni za naše pomocníky, zachovávejte ve svých mravech neporušenost čistého a svatého života. Dávejte dobrý pozor na to, co konáte! Následujte, co konáte: slavíce tajemství smrti Páně, hleďte ve svém těle umrtvovati všechny nepravosti a

zlé žádosti. Vaše učení buď lidu Božímu lékem pro duši! Líbezná vůně vašeho života budiž potěšením Církvi Kristově, abyste svým kázáním a příkladem budovali dům, to jest rodinu Boží, abychom ani my za to, že jsme vás povýšili, ani vy za to, že jste přijali na sebe vysoký úřad, nebyli od Pána zavrženi, ale abychom si spíše zasloužili dojítí odměny věčné. A to nechť nám udělí on sám svou milostí. Amen.“

Potom se biskup s chorem modlí litanii ke všem svatým, při níž svěcenci leží na zemi.

2. Po litanii následuje obřad nejpodstatnější a nejposvátnější: *vzkládání rukou biskupových a konsekrační modlitba*.

Všichni přítomní svěcenci povstanou, po řadě přistupují k biskupovi, který stojí tiše vzkládá obě ruce na hlavu každého svěcence, klečícího před ním. Totéž činí po biskupovi i všichni přítomní kněží. Po skončeném vzkládání rukou drží biskup i všichni přítomní kněží pravici nad svěcenci a biskup se modlí:

„Prosme, bratři nejmilejší, Boha Otce všemohoucího, aby tyto své služebníky, které vyvolil ke kněžskému úřadu, štědře obdařil nebeskými dary, aby úřad, který z jeho milosti na sebe berou, jeho pomocí věrně zastávali. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.“

Potom biskup odloží mitru a obrácen k svěcencům modlí se slavnostním způsobem:

„Vyslyš nás, prosíme, Pane Bože náš, a vylej na tyto své služebníky požehnání Ducha svatého a moc kněžské milosti, abys ty, které tvé dobrotě předvádíme k svěcení, ustavičně štědře provázel svými dary.“

A pak biskup slavnostně zpívá konsekrační modlitbu ve formě preface:

„Vpravdě hodno a spravedlivo, slušno a spasitelné jest, abychom tobě vždy a všude díky vzdávali, Pane svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, původce důstojenství a rozdateli všelikých hod-

ností, skrze něhož všechno se daří, skrze něhož všechno se upevňuje, kdyžtě vždycky rozumovým tvorům moudrým zařízením nutné prostředky k prospěchu v dobrém rozmnožuješ. Odtud také vznikly stupně kněžské důstojnosti a levitické úřady, ustanoveny tajemnými obřady. A když jsi svěřil velekněžím správu všeho lidu, vyvolil jsi jim za společníky a pomocníky v jejich díle muže nižšího řádu a menší důstojnosti. Tak jsi i na poušti dále šířil ducha Mojžíšova duchem sedmdesáti moudrých. A on pomocí nich snadno řídil veliké množství lidí. Tak jsi vylil i na syny Aronovy, Eleazara a Itamara hojnost otcovské milosti, aby se k spasitelným obětem a častějším bohoslužebným úkonům stále dostávalo kněžské služby. Se stejnou prozřetelností jsi, Pane, apoštolům svého Syna přidal hlasatele víry za průvodce, pomocí nichž apoštolové naplnili celý svět úspěšnými kázáními. Pročež, prosíme, Pane, propůjč i naší slabosti takové pomoci, neboť čím my jsme slabší, tím větší počet jich potřebujeme na pomoc. Vtiskni, prosíme, těmto svým služebníkům kněžskou důstojnost, obnov v jejich nitru ducha svatosti, aby úřad od tebe, Bože, přijatý zastávali ke šťastné zásluze, a svým životem dávali příklad dobrých mravů. Ať jsou obezřelými spolupracovníky v našem úřadu, ať na nich září obraz všeliké spravedlnosti, aby jednou mohli vydati dobrý počet z úřadu sobě svěřeného a dosáhli života věčného.“

Potom biskup usedne, svěcenci k němu přikleknou jeden po druhém, a on každému přikládá štolu i přes pravé rameno, takže jim pak splývá s obou ramenou křížem přes prsa; a při tom říká: „Přijmi jho Páně, neboť jeho jho jest sladké a jeho břímě je lehké.“

Pak obléká každému kasuli tak, že přední část jest rozvinuta, zadní část je však svinuta na znamení, že jim dosud nebyla dána úplná kněžská moc. Při tom biskup říká: „Přijmi kněžské rou-

cho, jímž se rozumí láska; neboť mocný jest Bůh, aby v tobě rozmnožil lásku a dílo dokonalé.“

Když jsou všichni svěcenci oděni kněžským rouchem, biskup povstane a - zatím co ostatní klečí - on se modlí:

„Bože, původce všeho posvěcení, od něhož pochází opravdové vysvěcení a plné požehnání, ty, Pane, vylej na své služebníky, které zasvěcujeme ke kněžské důstojnosti, hojnost svého požehnání, aby vážností svého jednání a svatostí svého života se osvědčili jako starší, řídíce se pokyny, jež dal sv. Pavel Titovi a Timoteovi, aby, rozjímajíce tvůj zákon ve dne i v noci, to, co budou čísti, věřili, a co budou věřiti, hlásali, a co budou hlásati, i plnili; ať na sobě ukazují spravedlnost, vytrvalost, milosrdenství, statečnost a všechny ostatní ctnosti; ať je dosvědčují příkladem a napomínáním ať je posilují; ať si uchovají čistý a neposkvrněný dar svého úřadu; a k službě tvého lidu ať proměňují neposkvrněným žehnáním chléb a víno v tělo a krev Syna tvého; a v lásce nezrušitelné v den tvého spravedlivého a věčného soudu ať povstanou jako mužové dokonalí podle vzoru Kristova, s čistým svědomím, pravou vírou a plni Ducha svatého.“

4. Pak biskup zanotí hymnus „Veni Creator Spiritus“, v němž pokračuje sbor. Při tom biskup maže každému svěcenci ruce, obrácené dlaněmi vzhůru, svatým olejem křtěnců v podobě kříže, počínaje od palce pravé ruky k ukazováčku levé ruky, a pak od palce levé ruky k ukazováčku pravé ruky. A pak pomaže každému svěcenci i celé dlaně, modle se při tom: „Račiž posvětiti a požehnati tyto ruce, Pane, skrze toto pomazání a naše požehnání, aby cokoli budou žehnati, bylo požehnáno, a cokoli budou světiti, bylo posvěceno a zasvěceno ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.“

Tento obřad velmi vhodně vyjadřuje onu skutečnost, že většinu milostí zprostředkuje kněz vě-

řícím svýma rukama. Když kněz leje křestní vodu na hlavu křtěnce, když přináší Bohu eucharistickou oběť, když podává věřícím sv. přijímání, když při udílení svátostí a svátostin vzkládá ruce, žehná, vždycky k tomu používá svých rukou. Bůh používá kněžských rukou jako bezprostředního nástroje k udělení svých milostí. Olej je symbol milosti. Původcem veškeré milosti je Duch svatý. Proto se při tomto mazání rukou vhodně zpívá hymnus k Duchu svatému.

5. Když byla svěcencům udělena moc žehnati, pak jest jim dána moc přináseti oběť mše svaté.

Proto jim biskup podává kalich s vínem a vodou, a patenu s hostií; oni se dotýkají obojího zároveň, při čemž biskup říká: „Přijmi moc přináseti Bohu oběť a sloužiti mši svatou jak za živé, tak i za zemřelé, ve jménu Páně.“

6. Jako podjáhen a jáhen hned po vysvěcení vykonávají svůj úřad, tak i novosvěcení kněží.

Když při obětování obětovali biskupovi hořící svíci, hlasitě říkají zároveň s ním všechny mešní modliby od „Suscipe sancte Pater“, s ním i po prvé proměňují a pak z jeho ruky přijímají Tělo Páně.

Po svatém přijímání novosvěcenců následuje překrásná antifona: „Už vás nebudu nazývati svými služebníky, nýbrž přáteli, neboť jste poznali všechno, co jsem konal uprostřed vás... Přijměte Ducha svatého Utěšitele... Jste mými přáteli, budete-li činiti, co já vám přikazuji.“

7. Potom stojí svěcenci před biskupem a říkají apoštolské vyznání víry. Stojí na znamení své ochoty zvěstovati víru, kterou vyznávají.

Když bylo skončeno vyznání víry, vzkládá biskup ruce na hlavu jednotlivých svěcenců a uděluje jim moc odpouštětí hříchů, říká: „Přijmi Ducha svatého. Kterým odpustíš hříchů, budou jim odpuštěny, a kterým je zadržíš, budou zadrženy.“

Nato rozvine biskup svěcenci svinutou zadní

část kasule na znamení, že nyní mu byla dána už celá kněžská moc v plném svém rozvinutí.

Biskup bere pak po řadě ruce svěcenců do svých rukou a táže se každého: „Slibuješ mně a mým nástupcům úctu a poslušnost?“ Svěcenec odpoví: „Slibuji.“ Když biskup přijal od svěcenice slib poslušnosti, políbí ho na pravou tvář, říká: „Pokoj Páně budiž vždycky s tebou.“ Tím se také zevně naznačuje, že kněz jako je spojen se svým Mistrem a Pánem, tak i s jeho zástupcem, biskupem, vstoupil ve svaté společenství.

8. Závěr svěcení tvoří napomenutí, jež dává biskup novosvěcencům, aby se od zkušených kněží naučili celému obřadu mše svaté. Slavnostním požehnáním, jež biskup uděluje novosvěcencům, se končí obřady kněžského svěcení.

Po pontifikálním požehnání pronáší biskup k novosvěcencům ještě závěrečná slova: „Synové nejmilejší, pilně uvažujte svěcení, které jste přijali, a brímě, které bylo vloženo na vaše bedra. Snažte se žítí svatě a nábožně a líbiti se všemohoucímu Bohu, abyste mohli dojít jeho milosti; tu vám rač Bůh udělití pro své milosrdenství. – Vysvěceni na kněze, po své první mši svaté služte tři jiné mše svaté: jednu k Duchu svatému, druhou k blahoslavené Marii vždy Panně, a třetí za věrné zemřelé, a Boha všemohoucího prostě i za mne.“

9. Kristus vykonával kněžský úřad, když chléb a víno proměnil ve své tělo a svou krev. A Durandus dodává: „Ještě vyšším způsobem vykonával tento úřad, když za hříchy lidského pokolení obětoval Otci sebe samého na oltáři kříže, zároveň jako biskup, kněz i žertva; a ještě slavněji plní tento úřad, když, sedě na pravici Otce, přimlouvá se za nás.“¹ (Pokračování.)

¹ Durandus II, c. 10, n. 14.

CESTA DŮVĚRY

Dřívější církevní kázeň v ohledu svátosti pokání byla přísnější než nyní. Bylo nařízeno na IV. sněmu Lateránském (1215), aby se všichni věřící jednou za rok vyznávali svému vlastnímu knězi. Pro duchovní pastýře z toho sice plynula ta výhoda, že mohli lépe poznati vnitřní stav svého stádece, ale byly s tím spojeny též mnohé nevýhody a obtíže, protože jde o svátost, která zcela zvlášť vyžaduje důvěry. Tyto nevýhody připomíná již sv. Tomáš, který sice schvaluje a odůvodňuje správnost církevních předpisů, aby se zpovídali věřící svému vlastnímu knězi, ale současně poukazuje na praktické obtíže tohoto nařízení v některých případech. Na námitku, kterou si položil, zda snad tato povinnost vyznávat se vlastnímu knězi není některým překážkou ke spáse pro ostych nebo podobné důvody, odpovídá: „Musí se říci, že tím, že je třeba se vyznávat vlastnímu knězi, není zužována cesta spásy, nýbrž dostačující cesta ke spáse je stanovena. Hřešil by však kněz, kdyby nebyl ochoten udělití dovolení vyznati se jinému, protože mnozí jsou tak slabí, že by raději zemřeli bez vyznání, než by se vyznali tomuto knězi. Pročež ti, kdož jsou příliš starostliví, aby znali svědomí poddaných z vyznání, mnohým házejí osidlo zavržení, a následkem toho i sobě samým.“¹

Jestliže se tyto obtíže vyskytovaly již ve středověku, tím více to platí v moderní době, kdy je zvláště zdůrazňována svoboda svědomí. Proto také nynější církevní předpisy o svátosti pokání jsou daleko mírnější a je ponechána větší svoboda ve výběru zpovědníků, tak, aby snad pro lidské ohledy neupadla sama svátost pokání v nevážnost, jež je přece řádně ustanoveným prostřed-

¹ Sum. Theol., Doplněk, ot. VIII., čl. 4, k 6.

kem spásy pro ty, kdož po křtu se těžce provinili, a která mimo to je výborným lékem proti hříchům a zlým náklonnostem. Ve skutečnosti sice nezáleží při této svátosti na vlastnostech nebo mravní úrovni kněze, protože ji uděluje stejně platně kterýkoliv kněz, jen když je obdařen příslušnou zpovědní pravomocí, ale pro psychologii lidskou to má nesmírnou důležitost, aby hlavně u této svátosti měla co největší uplatnění důvěra kajícího ke knězi, protože právě v této svátosti má podíl i ten, kdo ji přijímá, tím, že odhaluje své nejtajnější nitro. Proto zde hraje tak velkou úlohu ostych, stud, bázeň a nedůvěra, tak jako zase ctnosti nebo vynikající vlastnosti zpovědníka nebo jeho zkušenost ve vedení duší vzbuzují důvěru u kajících.

Každý věřící, který dospěl užívání rozumu, je povinen alespoň jednou do roka se věrně vyznati ze všech svých hříchů (c. 906), ale není k tomu vázán již u svého vlastního kněze, i když ten nepřestává mítí řádnou pravomoc nad svými věřícími. Každý věřící se může vyznati kterémukoliv knězi, třeba i jiného obřadu, na př. řeckokatolickému, jen když má zpovědní jurisdikci pro příslušný obvod (c. 905). Řádně schválení zpovědníci pro nějaké území mohou rozhřešovati nejen všechny obyvatele toho území, ať již je to farnost nebo diecése, nýbrž i poutníky nebo ty, kteří se na tom místě zdržují bez náležitého bydliště, i když jsou to snad katolíci východního obřadu (c. 881). I když možnost zpovídati se u kteréhokoliv schváleného kněze je dána ve prospěch věřících, nejsou tím duchovní správcové zbaveni povinnosti přisluhovati svým poddaným touto svátostí. Jsou k tomu zavázáni ze spravedlnosti, ačkoliv nemusejí ten úřad vykonávat osobně, nýbrž mohou tuto povinnost vyplniti prostřednictvím jiných. Proto praví kánon 892, § 1 církevního práva: „Faráři a jiní, jimž je svěřena péče o duše mocí úřadu, jsou vázáni těžkým zá-

vazkem spravedlnosti buď osobně nebo prostřednictvím jiného zpovídati věřící sobě svěřené, kolikrátkoliv to rozumně žádají.“ V případě nutnosti všichni zpovědníci jsou k tomu vázáni z lásky a v nebezpečí smrti všichni kněží (c. 892, par. 2). Protože jde o tak důležitou svátost pro spásu věřících, dává Církev již napřed jurisdikci všem kněžím, i ke zpovídání neschváleným, kdykoliv hrozí nebezpečí smrti (c. 882). Větší výhody mají též kněží cestující po moři.

Jestliže byla usnadněna všem věřícím svátost pokání ve výběru zpovědníků podle vlastních potřeb duše, byla tato možnost v určitém smyslu rozšířena též na všechny řeholní společnosti, ať mužské nebo ženské. Věřícím ve světě se ukládá povinnost svaté zpovědi jednou za rok, kněžím v duchovní správě často (c. 125, 1°), řeholníkům všech kategorií týdně (c. 595, 3). Při tak častém používání této svátosti by se snadno mohlo státi, že by zevšedněla pro lidskou slabost a že, kdyby se řeholní osoby mohly zpovídati jen u jednoho kněze, mohlo by dojíti v některých případech ke ztrátě důvěry, po případě k ohrožení platnosti samé zpovědi neúplností vyznání. Z toho důvodu dala Církev i řeholníkům různé výhody, aby mohli co s největší důvěrou a prospěchem pro duchovní život přijímati tuto svátost a aby byla odstraněna cesta svatokrádeží. Proto v každé řeholi má býti postaráno o dostatečný počet schválených zpovědníků. Pro řeholnice však musí býti určen řádný zpovědník se zvláštní pravomocí na řeholnice, bez níž by vykonával neplatně svůj zpovědnický úřad, i kdyby jinak byl opatřen běžnou zpovědní jurisdikcí (c. 876, § 1). Tu zvláštní jurisdikci pro řeholnice uděluje místní biskup. Mimo řádného zpovědníka má býti pro každou družinu řeholnic ustanoven ještě mimořádný, který alespoň čtyřikrát do roka se má dostaviti do příslušné řeholní společnosti a všechny řeholnice mají k němu jíti alespoň pro požehnání

(c. 521, § 1). A kdyby snad některá řeholnice chtěla zvláštního zpovědníka nebo duchovního rádce k vůli většímu duchovnímu pokroku nebo klidu duše, místní biskup jej má snadno povolit, jen když z tohoto povolení nevzejdou nějaké zlořády; a kdyby snad vznikly, má je moudře odstraniti a při tom zachovati svobodu svědomí (c. 520, § 2). Konečně pro zvláštní případy mají býti určeni ještě někteří zpovědníci pro domy řeholnic, k nimž by se mohly tyto uchýliti, aniž je třeba po každé žádati biskupa o dovolení. Představené řeholnic v tom nemají nikterak brániti, ani hledati důvody této žádosti nebo to nějak těžce nésti (c. 521, § 2 a 3). A konečně, i kdyby se řeholník nebo řeholnice k vůli klidu svědomí obrátili na kteréhokoliv zpovědníka venku, jen když má obyčejnou zpovědní jurisdikci, zpověď je platná i dovolená. Pro řeholnice je poněkud omezena tato možnost co do místa (c. 522), že totiž se může řeholnice platně zpovídati v takovém případě jen na místě, které je schváleno pro zpovědi žen, tedy buď v kostele nebo poloveřejné kapli, takže na př. nelze zpovídati řeholnici ve světnici nebo na chodbě a pod., nýbrž to musí býti místo řádného zpovídání žen, jež je buď kostel nebo poloveřejná kaple, nikoliv však jen soukromá. Platnost zpovědi není nikterak zasažena tímto omezením, jde-li o řádného zpovědníka řeholnic, i když tento je má zpovídati kromě nemoci nebo nějaké jiné vážné příčiny jen na místě schváleném pro ženy, t. j. v kostele nebo kapli. Po dlouhých dohadách různých autorů, zda určení místa pro zpovědi řeholnic u kněze, který je sice schválen pro ženy, nikoliv však pro řeholnice, je k platnosti zpovědi nebo ne, vyšlo několik autentických odpovědí, že místo je u řeholnic k platnosti svátosti pokání, čímž je věc definitivně vyřešena.² Je jasno, že, kdyby se řeholnice

² Srov. *Codicis Iuris Canonici Interpretationes authenticae*, Romae, 1935, c. 522.

v podobném případě z vážné příčiny nemohla zpovídati v kostele nebo v kapli, na př. pro hluchost a pod., nemůže se mluvit o neplatnosti takové zpovědi. Zde je dlužno dodat, že i zpovědi žen mají býti řádně buď v kostele, čímž se rozumí i přilehlá sakristie nebo na jiném posvátném veřejném místě, a kromě případu vážné nemoci nemají býti nikdy v soukromých bytech (c. 909). Ale o platnost se nejedná v případě žen neřeholnic. Dobrodiní tohoto kánonu o možnosti zpovědi řeholnic u příležitostného zpovědníka není omezeno jen na ty, které mohou vycházeti ven, nýbrž ho mohou použít i ty, které žijí v úplné klausuře, že se mohou vyzpovídati v takovém případě doma, jen když je zpověď na místě pro ženy schváleném.

I u tohoto kánonu 522 je dodatek pro představené, že nemají nikterak tuto výsadu řeholnic omezovat: „... a představená to nemůže zakázati nebo o té věci nějak vyzvídati, ani nepřímou; a řeholnice nejsou povinny něco hlásiti představené.“

Aby se zdůraznila posvátnost zpovědi a neporušitelnost zpovědního tajemství, je zakázáno zpovědníkům vměšovati se do vedení řeholní společnosti: „Zpovědníci řeholnic jak řádní, tak mimořádní ať se žádným způsobem nevměšují do vnitřního nebo vnějšího vedení společnosti“ (c. 524, 3). Tím méně ovšem může někdo zasahovati nějak do duchovního vedení zpovědníkova nebo jej nějak ovlivňovati.

Aby byla šetřena svoboda svědomí i v klášterích, kde pod pojmem poslušnosti nebo pokořování by snadno mohlo dojít k zotročování duší a omezování práv osobnosti, je v nynějším církevním právu zakázáno nucené vyjevování svědomí. Důvěrné otevření svědomí přináší užitky, ale výsledky násilného vyšetřování svědomí mohou býti velmi zlé. „Všem řeholním představeným je přísně zakázáno jakýmkoliv způsobem

naváděti osoby sobě poddané, aby jim otvíraly své svědomí. Avšak poddaným se nezakazuje, aby mohli svobodně a sami od sebe otevřít svou duši představeným; ano sluší se, aby sami přicházeli s dětinnou důvěrou k představeným a jim, jsou-li kněžími, též pochybnosti a úzkosti svého svědomí vyložili“ (c. 530).

I když jednotné vedení má veliký význam pro duchovní vedení, nemají zpovědníci naléhati na kajícíníky, aby se jen u nich zpovídali, nýbrž jim ponechat svobodnou volbu v tomto ohledu. Je to v duchu církevních výnosů o svátosti pokání.

Z těchto několika ukázek je vidět záruku svobody svědomí nejen věřících ve světě, nýbrž i řeholních osob mírnější praxí v ohledu volby zpovědníků, čímž je otevřena cesta důvěry, která má v duchovním životě větší cenu než strach. Pro věřící byla tato cesta nastoupena po sněmu Tridentském, pro řeholnice od dob Pia X., který se k tomu odhodlal z vlastního přesvědčení a popudu. Zneužití těchto výsad nevyváží výhody z toho plynoucí. Je otevřena cesta větší upřímnosti, zdůrazněna svoboda svědomí a zmenšena možnost zneužívání svátosti pokání a nehodného přijímání Eucharistie.

Viktor Tkadlčík:

KŘESŤANSKÝ RÁZ FLÁMSKÉ

LITERATURY

Flámský národ byl vystaven jako i jiné národy přílišnému vlivu cizímu, ať už následkem politického, zeměpisného nebo sociálního postavení. Je tedy pochopitelné a je to zároveň v takovém případě nutný důsledek, že se proti tomuto vlivu projeví reakce, jež je nejvýrazněji a nejdříve vyjádřena v literatuře. Ve flámské literatuře je pak

skutečnost, že nejvíce popudů v tomto smyslu vyšlo z literatury křesťansko-národní.

Flámské národní hnutí přijímalo rozhodující popudy od německé romantiky, jak poznamenává prof. Antz ve studii o tomto předmětu v časopise „Theologie und Glaube“. Flámští spisovatelé a básníci, kteří byli spřáteleni s německými romantiky, počali se podle jejich vzoru obírat studiem starých národních děl literárních a horovali pro jejich uveřejnění. Mezi prvními byl Jan Frans Willems, jenž žil v první polovině 19. století. Bylo jeho cílem a pak také skutečnou zásluhou, že získal pro své idee a myšlenky mládež. U veliké části dosáhl sebevědomého nadšení. Do dalších, širších vrstev národa pronikl svými díly Hendrik Conscience (1883), který vskutku „naučil svůj národ číst“. Mezi jeho četné zásluhy o národ patří předně ta, že on vlastně byl tvůrcem a zakladatelem křesťanskonárodní literatury. Svými historickými romány budil v lidu národní uvědomění, objasňoval mu jeho dějinné poslání a v četných idylách z lidového prostředí pěstoval a posiloval lásku k vlastnímu rodu a úctu k dědictví otců. Tím se stal brzy flámskému lidu vedoucím, jemuž patřila láska všech. Politicky se sice Conscience - právě tak jako Willems - klonil k směru liberalistickému, přece však vnitřní spojení křesťanskokatolického smýšlení, které se pokládá u většiny národa za samozřejmé, s myšlením národním bylo patrné jak v jeho životě, tak také v díle.

Přesto, že jeho díla byla známa i v jiných řečech, přece na forum evropské literatury přivedl platně flámskou tvorbu teprve básník kněz Guido Gezelle, který zemřel r. 1899. Tento muž měl nesmírný vliv na lid ať už jako kněz, rádce, vychovatel nebo spisovatel. Vychovával svůj lid pro nejvyšší staky, to jest - jak sám říkal - pro „flámskou řeč, flámské mravy, flámské, to jest katolické náboženství a křesťanskou úctu k Bo-

hu“. Jeho básnické dílo osvědčilo a dokázalo na sobě velké možnosti básnické řeči flámské a tím obohatilo duchovní život a majetek flámského lidu měrou netušenou. Vlastní silný, společensky založený život nezlomeného a sebevědomého lidu, krásná a bohatá krajina, hloubka náboženského založení flámského, to vše se dostalo k výrazu v díle Gezellově a stalo se tak živým majetkem národním.

Jmenovaní básníci tvořili jakýsi základ budoucího vývoje. Již ve své čtenářské obci měli nejednoho epigona v literární tvorbě, který si vybíral podobně národní nebo národněkřesťanskou látku pro svou činnost. Z nich se zejména povznesl svou tvorbou A. Bergmann († 1884), který zachycoval humorným způsobem život malých lidí, dále A. Rodenbach († 1880), ohnivý hlasatel a pěvec národní touhy po svobodě. Celkem však tato tvorba sotva odpovídala vyšším uměleckým požadavkům. Jejich díla byla označována jako plod nesprávného provincialismu, proti němuž se stavělo hnutí, které se rozmohlo v posledních letech minulého století. Jeho stoupenci se seskupili kolem A. Vermeylena, jenž založil roku 1893 časopis „Van nu en straks“. Vzali si za úkol uplatňovati požadavky umění a „zařadit duchovní flámský život do evropského“. Toto pojetí kultury však bylo cizí flámskému prostředí, a proto se potkali s nepochopením. Jen tak se mohlo stát, že díla prosaika Buysse nebo lyrika Woestijna doma nebyla přijata ani zdaleka tak, jako v cizině, ačkoliv básníci tohoto okruhu neztratili úplně smysl a pochopení pro národní ráz. Ostatně požadavky této družiny byly částečně převzaty a v nejednom se shodovaly dokonce i se směrem protivným, jehož hlavním reprezentantem byl Karel van de Oever. Časopis „Flamsche Arbeid“ to byl, jenž stál proti směru evropskému a kladl proti němu důraz na prvky národní a křesťanské.

V uvedené studii prof. Antz rozlišuje ve flám-

ské literatuře celkem čtyři směry (jež ovšem nelze vždy přesně od sebe odlišiti). Do první skupiny řadí sebevědomé aktivistické básníky, nadšené zastánce směru národního, jako René de Clercq, význačného lyrika a bojovníka proti utlačovatelům národním. De Clercq původně vyšel z katolictví, avšak později byl pod vlivem i jiných duchovních proudění. K němu se řadí August van Cauwelaert, Jef Simons a Anton van de Velde. - Do druhé skupiny řadí zástupce idylly, kteří jsou již u nás více známí. Je to především F. Timmermans, Ernst Claes a A. Thiry. Jejich díla jsou překládána do několika jazyků. Ale právě tato jejich obliba v cizině je s nevolí pozorována mluvčími literárního hnutí národního, neboť sama o sobě tato tvorba nedává podle nich správný obraz skutečného Flanderska. - Křesťanští realisté tvoří třetí směr. Sem patří částí své činnosti A. van de Cauwelaert, uvedený již jako zástupce prvního směru, a stejně tak i A. van de Velde, dále některé romány G. Walschapa, zejména jeho romány Trouwen a Een Mensh van goeden Wil. Dále je sem řazen E. Claes se svým dílem Het leven van Herman Coene a dílem o Tomáši Kempenském, a konečně Ed. Vermeulen se svými Trimards. Křesťanští realisté se silně účastní národního boje Flámů a mají otevřené srdce pro naléhavé sociální nutnosti lidu. V jejich dílech jsou omyly a chyby, ale také očista a náprava. Prikázání Boží jest uznáváno i od těch, kdož je překročili a ve velkém soužení dovedou nalézt útočiště v katolické víře. Konečně je čtvrtá skupina, pozitivistická a deterministická, s předním zástupcem Stijn Streuvelsem. Ale i u něho při všem tom naturalismu a fatalismu je stále patrna souvislost s křesťanskou tradicí flámského národa. Také on zřejmě čerpá z křesťanského dědictví a jeho tvorba nezapře, co znamená pro národ křesťanství.

Bezprostředně vedoucí a reprezentativní osob-

ností v přítomnosti je však Cyriel Verschaeve, jenž žije v ústraní v malé vesničce na pobřeží jako kaplan. Přesto, že takto žije již od r. 1911, přece je všeobecně uznáván za vedoucí autoritu v národním hnutí svého lidu. Je v něm přímo spatřováno ztělesnění národního svědomí a instinktu. Jeho význam literární je právě tak velký v essayi jako v lyrice; ani jeho dramata nezůstávají pozadu. Jeho essaye, sebrané a vydané pod názvem „Stunden der Bewunderung vor großen Kunstwerken“, měly velký vliv v literárním dění. Nejhlouběji však působila lyrika, především velký cyklus „Seesymphonien“. Jeho historické, biblické, náboženské drama přivedlo k životu flámskou národní scénu a prohloubilo ji. Jeho životní dílo má jednu charakteristiku: že totiž v něm byla nerozlučně spojena myšlenka národní s křesťanskou vírou. Jeho láska k vlasti vždy se opírala o víru a spočívala na základech živého náboženství. Proto se dostal na vedoucí místo v národě, neboť tak správně vystihl své poslání a poslání svého národa.

V. Stránecký:

SVATÝ KOPEČEK

Pouhých sedm kilometrů od hanácké metropole Olomouce stojí na výšině bezmála 400 m vysoké poutní chrám Svatý Kopeček, jeden z nejkrásnějších barokních kostelů Moravy. K chrámu se přijíždí od Olomouce po silnici, vroubené stromy, která vede vzhůru až ke schodišti, po němž se vystupuje ještě výše na terasu chrámovou. Na svazích poutní výšiny se podobá silnice, která vede skoro až k úpatí chrámu, příjemné serpentíně, jak obtáčí výšinu, nad níž se pne vzhůru k nebi žlutý chrám, Svatý Kopeček.

Pohled odtud, od schodů výšiny chrámové, je

pohled, který jímá za srdce svou nekonečností a krásou: široko, bez konce se prostírá všude vlídná, úrodná moravská rovina, hanácká rovina jako stůl, a dole pod kopcem je v dálce Olomouc, krásné, klidné a příjemné město s věžemi staletých kostelů nad rozložitými střechami domů. Snad nikde jinde není rovina tak krásná a malebná i bez lesů, a srdci tak blízká, jako odtud s posvátné výšiny Svatého Kopečku.

Z okolí blízkého i dalekého, z Olomouce i ze všech koutů Moravy přicházejí a přijíždějí od jara až do podzimu na Svatý Kopeček poutníci, aby hledali v poutním kostele uklidnění a posilu k dalším životním bojům, i aby se potěšili svěží a radostnou krásou tohoto chrámu a kopce, odkud daleko je vidět úrodnou rovinu Hané. Nechce se věru pryč od toho úžasného, dalekého pohledu po nekonečné hanácké rovině.

A nad touto požehnanou rovinou stojí na výšině jako věrný strážce a ochranitel hanáckého lidu památný poutní chrám, který je zdaleka se všech stran viditelný. Svatý Kopeček je chrám velmi vzácný svou stavbou. Byl vystavěn v raném baroku od vynikajícího architekta Baldassara Fontany, který pracoval také na stavbě arcibiskupského paláce v Olomouci a letní residence olomouckých arcibiskupů v Kroměříži. Stavba chrámu byla skončena roku 1674 - má tedy chrám svou nynější podobu již více než 250 let.

Minulost poutního místa Svatého Kopečku je však ještě starší. Neboť na místě dnešního nádherného barokního chrámu stával již dříve menší kostelík, který byl zbudován již v letech 1629 až 1633 zásluhou zbožného olomouckého měšťana-kupce Jana Andrýska. Kupec Andrýsek měl prý dvojí podivný sen o výšině na Svatém Kopečku, který jej pobídl k zbožnému úmyslu postavit na opuštěném kopci kostel. Malý kostelík Andrýskův byl však zakrátko vypálen od Švédů a po 40 letech trvání vystřídán velkolepou stav-

bou dnešního chrámu. K novému chrámu byly potom ještě přistavěny úpravné klášterní budovy, které se s obou stran přimykají k poutnímu kostelu.

Na Svatém Kopečku totiž bývalo premonstrátské převorství, které podléhalo opatům premonstrátského kláštera Hradiska u Olomouce. Když však byl klášter Hradisko za Josefa II. zrušen, byla pak pravomoc nad Svatým Kopečkem přenesena na premonstrátského opata na pražském Strahově, který zřídil na Svatém Kopečku pobočku, jíž stojí dnes v čele probošt.

Chrátová stavba působí zblízka mohutným dojmem. Žluté průčelí chrámu je zdobeno bohatou branou, četnými sochami, slohovým štítem a kamennými balustrádami, a nad stavbou rostou vzhůru do výše dvě štíhlé, červené cibule věží. Budovy kláštera, které se rozkládají po obou stranách chrámu, jsou nahoře ve výši střechy zakončeny řadou krásných soch apoštolů.

A vzadu za chrámem je volné zelené prostranství, uzavřené do kruhu dalšími budovami kláštera, která tu tvoří dlouhé klášterní chodby, řečené ambity, v nichž panuje staleté ticho a mír klášterní samoty. Na druhé straně nádvoří naproti chrámu je stará kaple svaté Anny, nad níž se vznáší malebná zelená kopule.

Vnitřek chrámu na svatém Kopečku je nezapomenutelně krásný. Žádná slova nestačí ani zdaleka zachytit všechnu tu přecistou a vzácnou krásu, která dýchá z celého prostoru chrátového, z jeho oltářů, soch i ostatní výzdoby. Hlavní oltář z polovice 18. století je z mramoru a bohatě ozdoben stříbrem. Největší vzácností hlavního oltáře je zázračný obraz Panny Marie, vytesaný na pískovcové desce. Obraz prý se jistého rána roku 1632 objevil poustevníkovi, který se usadil při původním Andráškově kostelíku. Roku 1732 byl obraz slavně korunován.

Po stranách hlavního oltáře jsou čtyři stříbrné

reliefy, na každé straně po dvou. Na prvním je zpodobeno zázračné vidění olomouckého kupce Andráška, na druhém poustevník Matěj Sgar, který prý objevil zázračný obraz Panny Marie, na třetím reliefu je znázorněno vypálení Andráškova kostelíku od Švédů, a na čtvrtém je výjev, jak Panna Maria svatokopecká uzdravuje nemocné.

Krásné jsou také boční oltáře, na nichž jest mnoho zajímavostí. Tak je v kostele oltář svaté Pavlíny v místech, kde stál původní malý kostelík Andráškův uprostřed lesů, které se před staletími prostíraly na Svatém Kopečku i všude kolem. Jinde jsou v chrámě malby, na nichž je zachyceno Andráškovo vidění Panny Marie.

Ze všeho daleko nejzajímavější je však v poutním chrámu na Svatém Kopečku klenba, pohled vzhůru do výše. Žádný jiný chrám na Moravě nemá tak krásnou a radostnou klenbu, jako Svatý Kopeček. Na klenbě je na celé řadě výjevů znázorněna litanie loretánská. Nejnádhernější je však klenba v kopuli, která je zvlášť bohatě vyzdobena. Je v ní zpodobeno na šesti malbách šest žen starozákonních (Ester, Judith, Abigail, Sara, Rebeka a Betsabe), které byly předzvěstí příchodu Panny Marie. Šest velikých oken osvětluje z kopule celý chrámový prostor. Uprostřed nejvýše v klenbě je lucerna, v níž je holubice, symbol Ducha svatého. Přes žluté sklo proudí do lucerny zlatožluté světlo, které naplňuje celou kopuli kouzelnou náladou, a světélkuje někdy i nějakou dobu ještě navečer.

Ostatní výzdobu kopule tvoří nádherná štika, zdobená zlatem. Pod kopulí jsou v jednotlivých rozích čtyři velké malby, znázorňující čtyři díly světa, v nichž se rozšířila úcta k Panně Marii: Evropu, Asii, Afriku a Ameriku. Ostatní klenba a kopule až dozadu k varhanám jest ozdobena mnoha dalšími malbami, na nichž jsou zpodobeny všechny věky lidstva, jak uctívaly Pannu Marii.

Mnoho dojmů odnáší si návštěvník z poutního chrámu na Svatém Kopečku. Jsou v něm krásné sochy, stojící ve výklencích; je tu bez počtu andělů, vznášejících se ve výši, nebo sedících na vrcholcích sloupových piliřů; a pak nádherné oltáře a nesčetné malby v klenbě a mnoho jiného. A nad tím vším je nekonečná nádhera klenby chrámové, na jejíž malbách svítí zlato, červeně a modrá barva nebe. Jásavá píseň víry v život a jeho krásu zní do duše z klenby poutního chrámu na Svatém Kopečku, který ve své nynější podobě již více než dvě a půl století stojí vysoko nad požehnanou rovinou Hané.

Ž I V O T

STÁLE V DUCHU KŘESŤANSKÉM!

Všecko, cokoli správného a krásného kdy se objevilo ve světě myšlenek a v životě mravním, je ve svých kořenech křesťanské. Křesťanství je Zjevení Boží skrze Krista. Tvůrce a Vykupitel, pán a vládce díla Svého, jistě nejlépe zná potřeby tohoto díla a nebude nám předkládati nic kromě toho, co je k rozvoji tohoto díla a k jeho zdokonalení. Proto všecko, co kdykoliv objevilo se jako zákon doby a příkaz poměrů kulturních, sociálních a jakýchkoli jiných, je vlastně křesťanské neb aspoň blíží se ke křesťanství.

Nelze tedy vyřazovati křesťanství ze života, nelze je vyřazovati ani ze školy a z výchovy. Proto také nejnovější úřední, třeba jen přechodné učebné osnovy a výchovné zřetele pro školství národní ke třem základním prvkům, na nichž stojí duchovní budova české školy, počítá vedle národní svébytnosti a reálného šetření všech důsledků vyplývajících z našeho státoprávního postavení, také křesťanství. Heslo: „V duchu křesťanství“ zůstává závaznou normou školské práce.

V rukou učitelových sbíhají se tolikeré nitky, vybíhající z nejrůznějších počátků a všechny jsou pozname-

nány křesťanstvím, všechny z něho berou svou sílu, míru a oprávnění. Záleží na učiteli, by tohoto křesťanského znamení a ducha nesetřel, nýbrž je prohluboval a posiloval a vkládal je do budoucnosti národní i sociální.

Nejvyšším úkolem školy, tím, co nedávno počali nazývati „slohem české školy“, je nesporně výchova a to výchova duchovní a mravní. Těžko lze říci, je-li větší nutnost tohoto cíle, či jeho krásná vznešenost. Běda, kdyby učitel se spokojoval jenom mechanickým procesem naukovým a neměl vzletu, neměl lásky a síly k tomu, aby tvořil v české mládeži ducha a charakter. Ale obojí chápe správně a pěstuje pouze křesťanská výchova, v níž Bůh blížící se k nám Svým Zjevením v Synu Svém Ježíši Kristu podává nám nejvyšší pravdu a skutečnost i nejvyšší mravní zákon. Nasycujme tudíž své výchovné dílo pravdami o životě jedince, rodiny, národů a mravními zásadami a pohnutkami, jež čerpáme ze zdrojů věčně živého křesťanství.

K nejnaléhavějším oborům mravní výchovy patří dnes výchova sociální. Sobectví silných jedinců a privilegiovaných tříd je zlomeno a celek a dobro všech se nadřazují nad ony úzké zájmy. Právě k tomuto zásadnímu hledisku přispívá křesťanství, učíc žítí pro celek a prohlašujíc za nejvyšší zákon spravedlnost, jež dává každému a všem, čeho potřebují a zasluhují. Křesťanského ducha objevují ti, kdo se pozorně sklánějí k Boží přírodě. Ve vědách přírodních a v praktických cvičeních s látkami přírodovědnými shledáváme se se stopami Boží všemohoucnosti a moudrosti. - Odhalujeme prvky křesťanské také v tělesné výchově, jež je velmi naléhavou a časovou nutností v zájmu fysického zdraví lidské společnosti. Křesťanské pojetí o důstojnosti lidského těla a jeho účasti na službě Boží, konané celým životem, naučí mládež tomu, že tělo je živým příbytkem, chrámem Božím, a proto něčím posvátným a neznesvětitelným. Tím dáte mládeži světlou myšlenku a silnou ochranu před hříšným zneužíváním těla vlastního i cizího: jinak sotva ji přesvědčíte o smyslu čistoty.

Veďte mládež k takovým dílům kulturním a uměleckým, jež dýchají Boží pravdou a krásou. Česká kultura

knižní, hudební, výtvarná, má taková díla, zrcadlící křesťanského ducha. Chybovali jsme, že jsme jich nedbali. Chybovala kulturní tvorba, jež se odpoutala od ideje Boží. Dnes jakoby Bůh sám nám sesílal v literatuře i v jiných uměleckých oborech proroky, kteří postihují, co krásy je na náboženském vidění života a světa.

Zvláště bohatou příležitostí k tomu, aby mládež na vlastní oči spatřovala vlivy náboženství křesťanského v životě lidském, je celá šíře a rozmanitost toho, čím kdysi žil náš lid. Ocítáme se u křesťanských životních forem v rodině, v obci, v jednotlivých stavech a povoláních a v různých oblastech krajových. To všechno, co dýše svěžím, silným a půvabným životem, plným ušlechtilosti a jemnosti, produševněným životem, musí býti něčím mnohem více než zajímavostí museální nebo folkloristickou. Byla to kdysi plnost vřelého života a tato česká a křesťanská tradice - společná nám se všemi velikými kulturními národy evropskými - musí slaviti své vzkříšení a oživovati znovu naše dnešní životní formy.

Studujte křesťanského ducha v dějinách světových i domácích. Předvádějte slovem i obrazem, literaturou a filmem z dějin takové osobnosti, jež jsou vzorem souladné synthesy národní a náboženské. České umění tu musí teprve objevovati nové a nové motivy a látky, protože - vinou naší - byly naše znalosti těchto látek nevalné.

Naplňte duchem křesťanským všechnu práci. Práce je jedinou oprávněnou náplní života. Pouze práce mu dodává ceny. Pouze práce je měřítkem člověka: co dělá, co znamená svou prací pro celek - tak se ptáme dnes. Je tu určité nebezpečí, že jednostranně budeme přeceňovati vnější nápadné úspěchy a zapomeneme, že před prací musí předcházeti tiché sbírání sil hluboko v nitru, kde tvoří se mysl a povaha člověka. Je jisto, že spolu s modlitbou práce musí býti obsahem života. To je křesťanský duch, jenž mluví ze starého slova „Modli se a pracuj“. Tím je prostě řečeno, co lze říci velmi důmyslně a filosoficky: „Udržuj svého ducha na vyšší myšlenkové a vytvářej svou energií hodnoty nejkrásnější.“ - Práce bude si činiti nejpřísnější požadavky na život

dětí, jež má učitel ve škole. Jak je tu důležité, bychom jim dali křesťanský pojem práce s jeho mravní hodnotou, závazkem svědomitosti, stálého pokroku atd.!

Škola musí konečně dětem ukazovati stopy křesťanského ducha v takových nejbližších denních maličkostech, řekl bych: v inventáři a na scéně všedního života. Duch, křesťanský duch je to, jenž dodává všednímu, malému životu obrysů věčného a nekonečného posvěcení, jenž jej osévá květy krásy a životní lahodnosti. Až bude našim dětem zníti Boží hlas z volání zvonu znějícího ke klekání, z prostinkého lučního kvítku, ze skývy chleba, kterou matčina ruka požehnala křížkem, z mariánského obrázku na stěně českého příbytku, z pozdravu, v němž je zmínka o Bohu - potom škola naplnila své poslání a vychovala nám nové pokolení v duchu křesťanství... - K. Reban.

NA OBZORU SE RÝSUJE NOVÉ STŘEDISKO DUCHOVNÍ OBNOVY

Je jím Provodov nedaleko Luhačovic, nedaleko Zlína. Roztomilé poutní místo, známé dobře na Slovácku a na Valašsku. Po dvě stě let tam Matka Boží činí divy, po dvě stě let tam putují zbožní věřící zblízka i zdáli. Po dvě stě let skýtá toto místo duchovní posilu tolika duším. Místo samo svou polohou je jakoby určeno k tomu, aby se stalo slavným. Má v sobě cosi přitahujícího, jakési kouzlo, jež těžko vymezit. Celá okolní atmosféra se zdá proniknuta čímsi nadzemským. Nejsou to modlitby, které tu bývají vysílány k Bohu a jeho svaté Matce? Nejsou to slzy, které zde osušila svatá Panna na tváři svých věrných synů a dcer? Není to ono náboženské nadšení, kterým se ozývají na svátky mariánské celé okolní hory?...

Kostelíček Matky Boží Provodovské chátrá. Je příliš malý, aby mohl pojmout jen pravidelné své návštěvníky. Což teprve, když přijde spousta věřících za zpěvu mariánských písní, za hlaholu hudby... A místo je přece tak krásné! Pod kostelem bývalá škola, nyní poutní dům. Chátrá rovněž. Po několik let v ní býval přes

prázdniny umístěn tábor katolických studentek. Bylo jim tam dobře, jak doznaly vždy na konci tábora. Cítily, že jsou tu pod ochranným pláštěm Matky Boží. Jen nerady se vracely domů a slibovaly si vždy, že příští rok učiní vše, aby opět spatřily horu svaté Panny Provodovské.

A dnes, díky Bohu a jeho svaté Matce, hora provodovská, zdá se nám, nabývá zcela nové tvářnosti. Je jakoby prozářena zcela zvláštním jasem. Vidíme už v jakési mlhavé dálce, jak malý, sešlý kostelíček roste, okolo něho se zvedají krásné ambity, pramen posvátné vody, který přinesl uzdravení tolika lidem, teče velkým proudem v nové kapli vodní, pod kostelem se rozkládá nový exerciční dům... V den sváteční se všech stran proudí davy lidu, aby hledaly pomoci, posily a útěchy u té, která nikoho neopouští. Ale i ve všední den hora žije: exerciční dům se plní věřícími, kteří přicházejí, aby se pronikli svatými pravdami a upevnili v Bohu. Jsou tu kursy hlubinářských exercicií, náboženské týdny, škola náboženské výchovy...

Ale což je to všechno pravda? - Bude to pravda, když se spojíme všichni ve vzájemné pomoci, aby Provodov vyrostl v nové středisko duchovní obnovy. Nenechte proto bez povšimnutí letáček a složenku, které vkládáme do tohoto čísla. Nechť není ani jednoho čtenáře Hlubiny, který by nepřispěl na tento podnik. Až jednou přejde myšlenka o provodovské hoře do stavu uskutečnění, musejí být čtenáři Hlubiny na prvním místě mezi těmi, kdo k tomu přispěli. - R. Dacík.

MYSTIKA TRANSCENDENTÁLNÍ A IMMANENTNÍ

Celé poslední číslo Heilerovy revue *Eine heilige Kirche* je věnováno studiu a srovnávání mystiky východní a západní. Vrátime se k celé knize, kterou posuzujeme celou úhrnně na jiném místě, ale zde bych se rád zmínil o jedné otázce, nadhozené v tomto čísle Goldammerem. Goldammer srovnává mystiku transcendentální s mystikou immanentní ve studii *Wege aufwärts und Wege abwärts*.

Snesl záplavu dokladů pro oba směry, jak jeden směr se snaží spíše vystoupiti k nesmírnému Bohu a druhý, jako by hlubší, snaží se sestoupiti do propastí Božích a vniknouti jaksi do Božích hlubin. Goldammer přináší záplavu textů pro oba směry, ale kdyby šel věci ještě hlouběji na kloub, přišel by na to, že skoro u většiny mystiků se setkáváme s texty, které vedou lidi, jak dojít k tomu, aby se snažili vyjít ze sebe a vystoupiti k Bohu, stále jít za ním, stále vystupovat k němu. To je ale jedna stránka křesťanského života. Křesťanský život je dán jakousi dvoupólovostí. Nemyslím tu dvoupólovost ve smyslu hegelíanského napětí, nýbrž myslím onu dvoupólovost danou tím, že jsme stvořeni Bohem a postaveni do řádu přirozeného, milostí pak jeho že jsme znovuzrozeni a postaveni do řádu nadpřirozeného. To je ona dvoupólovost, o které se zmiňuje svatý Pavel, když si stěžuje na dvojí zákon ve svém těle, na zákon ducha a zákon těla. Sváří se v nás, protože porušených prvním hříchem, má sklon k zemi, jen k přirozenému a k tomu ještě porušenému, s milostí, s voláním milosti, s příkladem Kristovým, s vnuknutím Ducha svatého.

Tak se jeví tato dvoupólovost ve všem, co se týká člověka, i v jeho cestě k Bohu. Stále jsme ubohými tvory, kteří musíme se pracně hledět vydrápat k nebi, dostat se k Bohu. Musíme stále přemáhati náklonnost k zemi, snahu být sami středem všeho a uposlechnout volání Kristova, abychom zapřeli sebe, brali na sebe kříž jeho a své daně, abychom plnili vůli Boží a ne vůli svou, hlavně ne onu vůli, která chce míti prvé místo, i Boží místo v našem životě. Ale zároveň s tímto zápasem musíme se snažiti o to, abychom vystoupivše k Bohu přes podrobenou sebelásku, abychom se pak pokusili sestoupiti do propasti Boží, do onoho jediného potřebného, jež je nejlepší stránkou. To se netýká pouze mystiky. Již základní křesťanský život jde tímto dvojím proudem. Křesťanský život totiž znamená nejenom varovati se zlého, nýbrž také činiti dobré.

Tak nesmíme stavěti obě cesty k Bohu a do Boha proti sobě, ani ne jenom vedle sebe. Jsou to dvě cesty. Kdo vystupuje k Bohu, již tím samým sestupuje také

do něho. Dále vystupujeme k Bohu jenom proto, abychom mohli se ponořiti do něho, abychom mohli žít z něho. A zase jenom ten, kdo se hrouzí do Boha, kdo žije vnitřní modlitbou, jen ten načerpá síly, aby sám k němu vystupoval, aby se mu stával aspoň poněkud podobný. Oba proudy jsou vzájemně podmíněny a mohlo by vésti k tragickému omylu, kdyby někdo chtěl být hrdý na výlučnou svou cestu tím či oním směrem. Oba proudy jsou vzájemně podmíněny, žijí ze sebe. Nikdy se nesmí křesťanu Bůh zdát tak vznešený, že by jej ztratil z dohledu, že by se mu tak zatajil dech, že by bázně se stáhl zpět s cesty k Bohu, jako zase ať se pohrouzí jak chce do jeho tajemství, vždycky si musí být křesťan a je si mystik opravdový vědom nesmírné přesažnosti Boží. Ba čím hlouběji sestupuje člověk do Božích tajemství, tím jasněji vidí jejich nepostižitelnost jejich tajuplnost. Proto nepřipouštím hlavně po studiu dominikánské mystiky, že by oba proudy stály nějak proti sobě, nebo když Goldammer připouští, že existují hlavně u dominikánských mystiků často pohromadě, připouští to jen proto, že tvrdí, že oba proudy leží nesyntheticky vedle sebe. U skutečných mystiků se oba proudy životně podmiňují. - Brait.

DISKUSE O CÍRKVI

Poznámky ke Kosterově knize „Ekklesiologie im Werden“. (Bonifaziusdruckerei, 1940.)

Koster vytýká knihám o Církvi, že buď jsou jen apologetického rázu, nebo že vynechávají docela dogmatické chápání Církve a že vycházejí z docela nesprávného základního pojmu o Církvi. Navrhuje jako hlavní slovo, ze kterého by se mělo vycházeti, Lid Boží, že je to nejčastější slovo, kterým se sama Církev označuje v liturgii.

Naprosto nesouhlasím s Kosterem v této věci a tvrdím, že na této cestě nenajde nikdy správné definice. Musíme vycházeti nejprve od toho, jak Hospodin a Kristus sami označují svůj lid. Označují jej jako Regnum Dei. Hospodin je ve Starém zákoně sám králem svého

lidu. Král je pouze jeho zástupcem. Nic pak tak Kristus nezdurazňuje nežli právě regnum Dei s jeho třemi fázemi.

Liturgické Populus Dei, lid Boží, to je již subjekt tohoto království, ale rozhodně ne objekt, to jsou oni údové tohoto království, této Církve, stojící před Bohem. Proto definice musí vycházeti z něčeho objektivnějšího, a tím je právě toto regnum Dei. Lid Boží znamená v liturgickém smyslu již lid stojící uvědoměle, liturgicky řekněme, sakrálně před Bohem, obřadně před ním stojící, sakrální cestou dostávající milosti požehnání a duchovní i jiné dary od svého Pána.

Theologické knihy a studie o Církvi ihned přecházejí k tomu, aby vyjádřily zřízení tohoto království Božího a nazývají je společností, což je pojem ještě méně obrazný než navrhovaný Kosterův pojem Lidu Božího. V pojmu Lid Boží je stále ještě dosti liturgicko-symbolického, uměleckého výrazového ražení.

Dále zapomíná Koster, jak Kristus sám označuje své království, že sám nesčíslněkrát spojuje představu svého království s tajemnou jednotou údů toho království se sebou, s Otcem, a údů pak spojených v Kristu mezi sebou, čili to, čemu říkají theologové společenství a pro co bylo nalezeno slovo Mystické tělo Kristovo. Přiznáváme, že bylo zneužíváno popularisujícími theology tohoto obrazu, ale je to rozhodně více než pouhý obraz a není to obraz jenom sv. Pavla. V tom se rozhodně Koster mylí. U synoptiků odpovídá tomu myšlenka zástupnictví věřících, údů toho království, kteří zastupují Krista. Tak jsme spojeni, že co činíme nejmenším, Kristu samému jsme učinili. To je myšlenka onoho tajemného spojení nás s Kristem a skrze Krista i mezi námi, jak je Kristus v Evangelích zdůrazňuje. Jistěže sv. Pavel myslil onou myšlenkou, že tvoříme Tělo Kristovo, myšlenku, že tvoříme těleso, ve kterém má každý své místo, svůj úkol, svou službu, svou funkci. Sem přichází nutně myšlenka hierarchická, myšlenka přísluhy, myšlenka svátostného charakteru, kterým sloužíme jak kněžství Kristovu, tak onomu Tělesu Církve, ale není možno nepochápat Církev kristologicky. Zdá se mně, že

Koster příliš chce stále oddělovati Kristologii od Ekklesiologie. Jsem pevně přesvědčen, že se nenajde jinak definice Církve, než právě cestou tak é kristologickou, protože On založil Církev, on jí dal své milosti skrze svátosti, které zastupují a slouží jeho kněžství, z něho žije dále Církev, protože jejím úkolem je přivést lidi ke spasení, a všechno spasení povstalo a rozdává se dále skrze Krista.

Priznávám, že někteří autoři přehnali tuto myšlenku společenství, že do ní položili podstatu Církve, že ji postavili proti vnější stránce Církve. Církev je svou podstatou společností, ale ptám se, pro co se spolčuje jako společnost lidí? Aby jim dala život Kristův! Cíl znamená také mnoho v definici a patří k podstatě definice. Víím, že nesmíme přepínati obraz, ale také nemáme práva theologicky jím opovrhovat a nevyužítkovat a říkati tomu, kdo obraz zhodnocuje, že pracuje netheologicky, nebo jenom přípravně theologicky.

Myšlenka zástupnictví u synoptiků je nahrazena u sv. Jana myšlenkou tajemné jednoty, kterou tvoříme všichni s Kristem a ke které nás Kristus všechny zve. A je to jednota života, života účasti na životě samého Boha, jednota dítek Božích. Tohle rozhodně již není obraz. A myšlenka o těle Kristově je také rozhodně více než pouhý obraz, protože právě sám sv. Pavel buduje dále na tomto obraze a sám jej rozvádí. Z toho plyne, že jej považuje za více než za pouhý obraz. Upozorňuji hlavně na onen text, kde sv. Pavel ukazuje na příčinu, proč tvoříme jedno tělo, když praví, že tvoříme jedno tělo, protože požíváme jednoho chleba a jeden kalich. Chce tím říci, že když živí nás jedno tělo a jedna krev, jeden život, z jednoho pokrmu přechází na všechny jeden život, jako žijí jedním životem různé údy jednoho těla, živíce se jedním stejným pokrmem. Tu opět vystupuje ona myšlenka jednoty, a sice organické jednoty. Nelze připustiti ani s Deimelem ani s Kosterem, že by tu byla myšlena u sv. Pavla pouze jednota organizační, jednota jednoho tělesa. I to, především tato jednota, ale ona jednota vnější předpokládá nutně jednotu vnitřní, a v tom je podstata Církve, v jednom životě. Thomistic-

ká sentence o víře jako bytostně nadpřirozeném úkonu tu právě krásně napomáhá k tomu, abychom viděli onu jednotu skrze Církev v jednotě skrze Krista. K Církvi patří každý, kdo jakýmkoliv způsobem žije z onoho jednoho nadpřirozeného života. I pouhá vnější příslušnost znamená dar spojení s Kristem, ona příslušnost ke Kristu per fidem, protože fides je něco nadpřirozeného, znamená zároveň příslušnost k jeho Tělesu životodárnému, k Církvi. Tak také dostanete do tohoto pojmu Církve všechny, i vyvolené v nebesích. Vždyť máme také distinkci, že někdo je údem Církve per participationem a per essentiam. Kdo patří k celé jednotě vnější i vnitřní, patří k ní per essentiam, kdo jen z Krista čerpá skrze výjimku nadpřirozenou milost, patří k ní per participationem. Dříve se říkalo, že někdo patří ad animam et ad corpus k tělu anebo jen k duši Církve. Správnější je distinkce, že někdo patří k podstatě Církve, k její jednotě vnitřní a vnější, anebo že patří k ní jen per participationem, ne již skrze její podstatu, ne již spojením s její podstatou, nýbrž skrze její účinky, skrze účast na jejích účincích.

Fl. Schlagenhafen, kritik Kosterovy knihy v Zeitschrift für Kath. Theologie III. Heft, str. 92. praví k definici Církve, že se musíme spokojiti s definicí, která bude obsahovat jen základní rysy, z kterých se dají vyvodit vlastnosti a rysy vedlejší. Poukazuje na to, že podle sv. Tomáše tajemství, a Církev jím rozhodně jest, nedá se jedním pojmem vyjádřiti, protože takového pojmu nemáme. Proto praví, že kdybychom chtěli dokonale Církev definovat, že by to musila býti nesmírně složitá, spleťtá a rozsáhlá definice. Tvrdí Schlagenhafen, že nemáme analogátu, který by jednoduše vyjádřil Mysterium. Myslím, že ohledně Církve můžeme najít, když ne jeden analogát jednoduchý, tedy již aspoň analogát sám složitý. A tím je již pomoheno. Když se má skládati Církev z Krista a z lidí a když se lidé skládají z duše a z těla a Kristus byl Bohočlověkem, je třeba najíti něco, co nějak analogicky vyjadřuje tuto složitost, a tím je právě člověk. Vždyť ohledně Trojice a vystižení Krista bereme za základ člověka, člověk je tu analogátem vel-

mi vděčným. Když tedy se Církev skládá z lidí a z Bohočlověka a je určena pro lidi, aby lidé mohli skrze Bohočlověka Bohu chválu vzdávat a dojít k Bohu, čili býti spaseni, je naprosto nutné v tomto směru jít. Scholastika vystihuje člověka jako bytost složenou z tvaru a látky, proto i spojení těchto lidí, jakékoliv spojení, tedy i spojení nadpřirozené, musí obsahovat tvar a látku, musí býti společností lidí ve svatém společenství.

Schlagenhaufen navrhuje pro složitost člověka, kterého má Církev posvětit, tuto dvojici pojmů pro pojem Církve a definici Církve, Společnost a nadpřirozené. Proč se ti lidé bojí najednou po kritice Deimelově toho slova Společenství a společnost? Nestavíme oba pojmy proti sobě, nýbrž k sobě, oba patří k podstatě, jak látka, tak tvar, jak tělo, tak duše, tedy i zde jak společnost, látka, tak společenství, tvar. Ono společenství života, které i tělo oživuje a bez něhož tělo nic není, jako zase bez oživeného těla by nebylo pravého, skutečného člověka. Církev bez svého těla, bez své viditelnosti, bez svých údů není Církví Krista Bohočlověka a lidí s tělem a duší. Koster žádá od theologů, aby prostudovali poctivěji poměr svátostných charakterů a charismat, která ve většině dále trvají a jsou jako charismata úřadu a přísluhy lásky nesmírně častá. V nich vidí činitele utvářejícího Církev. Ale právě tyto charaktery utvářejí jak společnost, tak společenství.

Jsou něčím duchovním a neviditelným. Jest to spiritalis potestas, trvalá schopnost a moc, princip přísluhy obecnému dobru, bohopoctě a spásonosnému úkolu Církve. Není správné, chce-li viděti Koster ve svátostných charakterech pouze organizační princip. Rovněž charismata mají za úkol přísluhu lásky, přísluhu lépe řečeno oné účasti na životě Božím, oné jednotě jednoho života, na kterém se nám dává Kristus, který je sám oním celým životem jako Jednorozený Syn Boží. V tom nesouhlasím se Schlagenhaufenem, který odmítá svátostné charaktery jako princip jednotící Církev. Slouží jak kněžství Kristovu, tak kolektivní myšlence, jsou to svátosti včleňující se do kolektiva, podílející a rozmnožující duchovním otcovstvím církevního kolektiva a há-

jící tento kolektiv království Božího, kterým chce především být Církev proti kolektivu království tohoto světa. Proto se již na křtu odřiká křesťan satana a celého jeho království, proto se stává v bířmování křesťan bojujícím údem tohoto království Božího, které v něm zplodil kněz křtem (ať kněz hierarchický, nebo laik účastný ve křtu kněžské moci Kristovy), kněz, který byl zvláštním pověřením a zasvěcením určen k duchovnímu plození tohoto nového života. Že je kněžství i ve schismatu a že trvá jeho moc pod určitými předpoklady i v kacířství? To jsou výjimky, kterým ale chybí všem jeden rys podstatný kněžství Kristovu, totiž jednotící síla lidí vespolek a jich s Kristem v tajemnou jednotu. Charakter má za úkol utvářet jednotu. To je podle mne nejvyšší rozeznávající a organisující princip Církve a proto i podklad, obsah a základ definice Církve. Tato jednotu Církve je ale nemožná bez jednotícího prvku, ale bez živého jednotícího prvku, když má býti Církev živým organismem, živým tělem. Proto nestačí jen pouhá vnější autorita ani jurisdikce, nýbrž je třeba tohoto jednotícího prvku, totiž svátostného charakteru. Ani nestačí, jak správně Koster ukazuje, jen láska jako jednotící princip, protože se jedná o tělo, o těleso, společnost, kde je třeba, aby i láska byla určena, řízena, zařazena a postavena do služeb. Proto pouhá láska nestačí, nýbrž je tu třeba lásky oficiálně pověřené, lásky postavené do služeb této jednotě. Vždyť stačí ve službě takového charakteru ona původní láska Kristova, které se ten, jenž přijal charakter svátostný a v jeho síle pracuje, podrobuje. Bez tohoto charakteru ale je ona láska neúčinná, jako zase stačí k charakteru podřízení se oné objektivně působící, již jednou působivší lásce Kristově, nejvyššího velekněze, který podal oběť v lásce nejvyšší a dokonalé.

Se Schlagenhauferem také tvrdím, že se neobejdeme při pokusu o definici Církve bez těchto dvou pojmů společnosti a společenství a že této Monzelovy distinkce můžeme i jako katolíci a eklesiologové klidně a šťastně použít jako dobrého přínosu a že měl pravdu Rademacher, když se snažil vyvážit oba prvky. Kniha Koster-

va dala příležitost k bohaté diskusi, kterou již po tolikráte zde podávám s vlastními poznámkami. Bylo by dobré, aby i u nás se stala živou a otevřenou tato otázka, která je přece základní českou náboženskou otázkou. - Braitó.

NOVÉ VYDÁNÍ SUŠILOVÝCH „MORAVSKÝCH NÁRODNÍCH PÍSNÍ“.

Moravské národní písně s nápěvy do textu vřaděnými. Sebral a vydal František Sušil. Třetí vydání pořídil Robert Smetana a Bedřich Václavek. Úprava Ant. Strnadla. Str. 796. Cena 290 K. Čin, Praha, 1941. Životní sběratelské dílo Sušilovo, jak bylo vydáno v definitivní formě r. 1860, se po osmdesáti letech objevuje znovu před námi. A řekněme hned, že je to počín záslužný. Podněty, z nichž vycházel ušlechtilý brněnský profesor bohovědy Fr. Sušil, rodák rousínovský, sbíraje živé tehdy ještě bohatství lidového zpěvu, byly sice poněkud jiné než podněty sběratele dnešního, ale přesto vzácně ucelená, bohatá a metodicky značně přesná sbírka Sušilova představuje i pro dnešního znalce sumu, na níž může máloco opravovat a doplňovat. Z tohoto správného názoru vyšli i pořadatelé nového kritického vydání Moravských národních písní dr. Robert Smetana, odborník jejich stránky hudební, a dr. Bedřich Václavek, znalec jejich stránky slovesné a jazykové. Zachovali úplně ráz původní sbírky Sušilovy, upravovali jen zřejmé omyly a doplňovali jen tolik v údajích, co bylo potřeba pro lepší porozumění. Vlastní badatelský přínos vydavatelů je uložen v rozsáhlém doslovu a jejich plus vydavatelské v aparátu dokumentačním, poznámkovém a v rejstřících, uspořádaných podle nových edičních hledisek. Udělali svou práci dobře; jen jednu hořkost cítíme, katolíci: to musel přijít luterán Smetana, aby po osmdesáti letech vzkřísil dílo toho Sušila, jehož měl plná ústa kde-který hurá-katolický mluvka? Vložený stručný Sušilův životopis je ovšem až kupodivu nevýrazný a nuzný. Sušilova sbírka zachytila nedotčené bohatství lidového projevu písňového v letech 1830-1860, tedy ještě ve své

nedotčené fázi. V čele jsou položeny lidové písně duchovní, převážně povahy legendické, tedy epické. Lyrické bohatství se na Moravě rozvinulo hlavně v písni milostné, citovější a hlubší i poetičtější než je milostná píseň česká. Sbírka Františka Sušila, moravského druha K. J. Erbena, je krásná kytice nejlahodnějších květů ze záhonu lidové tvořivosti, kde se Morava představuje zvláště živoucími výtvary. Nestarožitnický vztah vydavatelů a ozdobitele knihy k obsahu je milá přednost krásné knihy. -šs-

P R A C O V N A

KDO JE MŮJ BLIŽNÍ?

Některá slova ztrácejí překladem nebo novým vytvořeným slovem v překladu celou svou sílu i rozsah. Tak slovo *proximus*, bližní. Kdo je můj *proximus*, ten, o kterém praví Písmo, že ho mám milovati jako sebe samého? Jest to jenom ten, jenž je mi nejblíže národnostně, nábožensky, rodem, postavením, povahou? Tím vším se dá omeziti pojem nejblíže bližního tak, jak jej rozšířil Kristus. Nejblíže ti není jenom ten, jenž je ti blízko původem, nebo čímkoliv tvým, bližní tvůj není ti bližním, protože ty ho uznáváš, nýbrž bližním je, kdo nezávisí od tebe, bližním i nejblíže podle Spasitele je ti každý, kdo tě potřebuje, každý, kdo potřebuje tvé pomoci, tvé lásky, tvého světla. To je tvůj bližní, ten, kterého ti Bůh sám postavil na cestu tvého života, ten, k němuž máš svůj závazek lásky a pomoci. Bližním je ti každý, ke komu můžeš projevit lásku Ježíšovu, který nemohl jíti kolem žádné bolesti a potřeby, aby neukázal svou lásku a svou pomáhající moc.

Tak rozšiřuje Spasitel lásku k bližnímu na všechny potřebující pomoci. Proto také volí za příklad Samaritány, kteří pro Židy platili za cizince, za pohany, za méněcenné lidi, při nejblíže tedy jistě ne za ty, kteří by člověku mohli býti nějak blízcí. Na něm právě uka-

zuje Spasitel, jak je třeba rozšířiti srdce ke všem, ne pouze jenom k těm, kteří jsou nám egocentricky nejbližší. Vybírá příklad samaritána, protože věděl, že Židé nebyli schopni tak širokého srdce, když vlastní kněz a levita si nevšimli svého soukmenovce. Proti tomu staví paradoxálně cizince, který pochopil, že, kde je bída a potřeba pomoci, tam musíme cítiti svou povinnost pomoci. Spasitel totiž shromáždil všechny ve svatém povolání za své syny Boží, ve své vlastní krvi. V ní jsme si všichni, v tom povolání jsme si všichni nesmírně blízko. A naše povinnost lásky jde tak široko, jako toto povolání, protože Kristus velí milovat se ve spolek, tak jak On miloval, totiž až k sebeobětování za druhé, kde toho bližní, to jest všichni povolání v jeho vykoupení za děti Boží, potřebují. - Braitó.

LÉČENÍ SKRUPULOSITY

Hlavní chybou u lidí úzkostlivých jest jejich nesprávný postoj k náboženství, jest to jejich egocentrismus. Nechápu náboženství jako službu Bohu, nýbrž jen jako sebespasení. A protože znají své slabosti, protože znají tolik lidí, kteří chybili, jsou naplněni strachem a úzkostí. Dále vidí jen zákon, svou slabost a možnost zatracení. Čili opět vidí jen sebe. Proto skrupulanty je třeba léčiti docela od kořene. Je třeba léčiti celý jejich poměr k Bohu, čili celé jejich náboženství. Je třeba je učit, že nezáleží tak na jejich spasení, jako na Boží slávě. Když se odváží nemysleti tolik na sebe, nýbrž na Boha a budou konat co právě dovedou, jsou na cestě k uzdravení. Jsou sice skrupulanti, kteří jsou vlastně organicky nemocní, u nichž jejich úzkost jest původu kardiatického, ale vedle těchto skrupulantů, řekl bych fysiologických je řada skrupulantů, kteří se stále jen obírají sebou, kterým jde především o jejich spasení. Protože pak dobře znají sebe a protože se strašně bojí věčného neštěstí, právě proto, že sebe nesmírně milují, jde jim více o to, aby byli v pořádku, aby se nedopustili žádného hříchu, aby nemohli býti zavrženi. Celou svou sílu a celou svou jistotu očekávají jen od svých skutků. Jest

to mentalita čistě starozákonní. Když budou v pořádku s každým předpisem, budou spaseni. Jenomže křesťanský život nemá zde v tomhle své těžiště. Jsi tu, abys Boha miloval, abys ho oslavil a tak abys byl spasen. To je až to poslední, to je jen důsledek. To je theologická zkratka pro život oddané dětinné lásky, která končí v náručí Božím, ve věčném, jistém spočinutí v náručí Božím. To je spasení, to je tvé věčné štěstí.

Zkuste to všichni úzkostliví mysliti více na Boha, než na sebe, na jeho oslavení, než na své spasení. Zkuste to duchovní rádcové se skrupulanty. Mám tuto metodu již vyzkoušenou. Když se nejedná o patologické zjevy, určitě tato metoda pomůže. Protože totiž všichni skrupulanti nejsou patologické případy. - Braitó.

POKUŠENÍ ROMANTISMU

Přichází k tobě nejrozličnějším způsobem. Vidiš krásný obraz, fotografie z dalek, začteš se do klasické knihy a již tě drží touha romantická. První projev romantické nemoci nebo romantického pokušení jest pocit dusící všednosti, jednostranně stále se opakující, až nesmyslné všednosti.

Čteš třeba po letech jen tak, abys četl něco lehčího, takového Joergensena, na kterého trpěli otcové naši, když snili o františkánství usměvavém a o mystice tajemné, ale nezávazné, hrůzné, ale proto rozhřešující od nenásledování. Pojednou cítíš, jak jsi zatoužil po slunné, krásné Italii, po úbočích vyzvednutých zadumanými cypřiši, po galeriích s italskými Primitivci, po tichých městečkách, která spí po pohnutých bojích, porážkách a vítězstvích. A tak na tebe sedne hořká únava z tvé ulice, z tvého domu a ze tvé všední světnice, kde znáš každý kout. Zachce se ti velkých gest, krásných míst, jiné práce. Vyčítáš Bohu, že tě nechal žíti v tvém zastrčeném zákoutí v práci tak skoro marné, kterou by zastalo sto jiných místo tebe. Zatoužíš, zatoužíš po vůních, světle, vzruchu, pohybu a velikosti. A právě to je tvá velikost; uměti zůstatí věrný své všednosti, svým polím, svým ulicím, své dílně, své škole a své kanceláři,

své knize, své suchopárné knize, za kterou tě straší ještě suchopárnější profesor. Křesťan musí umět lámat romantické touhy tím, že vidí velikost, pravou, svatou a krásnou velikost ne v barvách, ne v pitoreskním, nýbrž ve velké, svaté, poctivé věrnosti. To je romantismus křesťanský; umět být věrný i když se zalykáš prachem, umět stát tam, kde tě všechno láká, abys od toho utekl. To je věrnost a romantismus vojína ztracené hlídky, ztracené varty. Ty musíš se učit viděti velkou Boží vůli v tom, co se ti zdá malé a zamilovat si tu malou věc a malou službu velkou Boží láskou ke spolupráci na velkém a svatém plánu Božím, který i tebe zahrnuje, i na tebe pamatuje.

Doznávám ale, že je to zatrolená vojna s pokoušením romantickým! - Braitó.

ZÁZRAK

Nepřipouštíte je, protože uznáváte pevné přírodní zákony, které dal Bůh sám, a kdyby je nyní rušil, uvedl by sám své dílo ve zmatek. Nesmíš si představovat Boží zákony jako něco stojícího nad ním. Tak si představovali i rabíni doby Kristovy Thoru. Zákon jako něco, co váže neodvolatelně samého Hospodina, který sám s učenými rabíny studuje několik hodin denně Thoru.

Jako je v Bohu naprostá jednota, jako všechny jeho vlastnosti jsou dokonalé Jedno a jenom my si je rozlišujeme, protože si nedovedeme představit takovou jednolitou dokonalost, podobně také celé jeho řízení světa jest jedna jeho vůle. Tato jeho vůle jest zdrojem všech tak zvaných zákonů. Tato vůle jeho sama jest nejvyšší a celý a jednotný zákon přírodní. A v tomto zákoně jest pak určeno i stanovení, připuštění a uskutečnění výjimek se všemi rekompensacemi ve světě. Vedle těchto detailních zákonů existuje tedy také tento jeden detailní zákon, zákon výjimky, který musí býti připuštěn každému zákonodárci, každému moudrému činiteli, právě aby se ony zákony mohly vyvážit, aby mohly zahrnouti co možná největší počet spravovaných řízených jedinců.

Tak jsou zázraky výjimkou snad od určitého zákona nižšího, ale spadají rozhodně opět pod určitý zákon vyšší, třeba pod onen nejvyšší, Boží, všemohoucí a moudré vůle.

Tak se nemusíš příteli stydět, když se mluví o zázraku jako důvodu naší víry. Je i filosoficky dobře zdůvodněn. Nemusíš, jako mnozí katolíci, ostýchavě kolem něho chodit, abys snad neurazil vědeckého smýšlení těch, kteří jsou daleko a kteří snad chtějí k Bohu. Nemusíš se bát, že pro zázrak se zastavili na cestě k Bohu. Kdo připustí tuto Jednotnou dokonalost v Bohu, naprostou jeho příčinnost ve vesmíru, najde již místo pro to, co jest opravdu výjimkou v řádu určitých zákonů, totiž zákonů přirozených. - Braitto.

JEDINÁ PÍSEŇ

Svatí ke konci svého života, když vystoupili až na vrchol, který jim Pán stanovil, zjednodušili svá slova, své rady.

Svatý Pavel ke konci života prohlašuje, že nezná jiné moudrosti, než Krista ukřižovaného. A nejrozumnější světové shrnuli do výrazných hesel svou celou životní moudrost. Následování Krista, Ama nesciri et pro nihile reputari. Chtěj býti neznám a za nic považován. Svátý Tomáš volá ke Kristu, že chce jako odměnu: Jenom Tebe, ó Pane. Jan od Kříže: Trpět a být v opovržení pro Tebe. Svátá Terezie: Trpět nebo umřít. Sv. Magdalena de Pazzi: Neumřít, nýbrž trpět. Tak zjednodušuje každý svatý a každý člověk Boží celou svou moudrost ke konci své cesty v jediné heslo, tak jak mu byl celý život ve sladkém poznání Jediného potřebného.

Proto se nediv, když s časem ubývá ti výmluvnosti, když se tvé myšlenky scvrkávají, když se usmíváš útrpně a soustrasně nad těmi, kteří potřebují ještě slov mnohých, nebo kteří ještě dovedou mnoho mluvit o věcech nejjednodušších.

Buď vděčný Bohu za to, když tě ke konci tvých dnů obdaří moudrostí, která vidí všechno v jediném středu, na všechno se dívá s nejvyšší příčiny. To pak již přiro-

zeně nepotřebuješ mnoho slov. Tak říkal Fra Masseo, žák sv. Františka: Kdo našel své jediné štěstí, má se spokojiti jedinou písní. Jen kdo ještě těká po všech stránkách za štěstím, potřebuje mnoho slov k vyjádření toho mnohého, co ho ještě zajímá. Pravý kontemplativec nezná mnohých slov. Má jedinou píseň o své jediné lásce, která je jeho celým skutečným štěstím. Proto se zdálo Andělskému učiteli vše, co napsal, jako vymláčená sláma. Jako theolog a kněz musil mluvit, ale toužil již po mlčení. I kazatel a učitel duchovní touží po této jediné písni a čeká, až bude vystřídán v úkolu.

Braitó.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

BRAITO: **Základy**. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 230, 26 K, II. vyd. V předmluvě se praví: „Nejsou to kázání,“ nýbrž „kytka myšlenek, jak jsem je zachycoval při své přípravě na říjnové konferenci v Praze.“ A skutečně, místy jsou to jenom sentence, otázky a stručné, někdy až heslovité odpovědi na ně, většinou však jsou rozváděny již v tomto nárysu. Tak dostávají všechny tyto řádky ráz syrovosti, živelnosti. Tím se také liší - můžeme říci - od všech současných kazatelských pomůcek, že totiž se v nich podává skutečně *ž i v é s l o v o*. Tento ráz má kniha Braitova ovšem docela náležitě a po právu, poněvadž promluvy vznikly jako odpovědi na otázky, na něž „denně hledá lidská mysl odpověď“. Tedy jsou psány a prosloveny pro denní život, autor a řečník se nevznáší kdesi v imaginárnosti svých představ theologických či asketických, nýbrž stojí zde mezi námi a od nás čerpá látku pro svá útěchyplná slova, pro slova cesty Kristovy. Nelze knihu Základů doporučovat toliko kazatelům, nýbrž každému, kdo miluje duchovní život a touží po užším spojení s Kristem.

DECKER: **Die Entwicklung der Lehre von der prophetischen Offenbarung**. Müller & Seifert, Breslau XV, 1940, str. 224, 12 RM. Kniha patří do sbírky „Breslauer Studien zur historischen Theologie“. Předmět pojednání je vývoj nauky o prorockém zjevení a blížeji ne tak o pojmu prorockého zjevení, jako o konu jeho vzhledem k li-

dem, jimž se ho dostalo. Jde totiž o to, jak si máme představit a vysvětlit prorocké zjevení se strany člověka, je-
muž se ho dostalo. Dílo chce přispěti k objasnění této
otázky historickým studiem. Autor má na mysli hlavně
dobu scholastickou, jak se v ní ponenáhlu objasňovala
tato otázka; až u sv. Tomáše shledáváme se s řešením,
k němuž v pozdějších dobách až do dneška nebylo nic
podstatného přidáno. Aby pak lépe ukázal historický
vývoj různých řešení v době scholastické, rozebírá v prv-
ní části prameny pro poznání scholastického učení o po-
znání. Hledá tu, co mělo vliv na učení scholastiků, a
zjišťuje, že tím bylo učení sv. Augustina, dále Kassio-
dora a sv. Řehoře Vel. Co však tito řekli, nedalo podnět
v době scholastické k dalšímu zkoumání, spíše jen spo-
lehlivý základ. Podnět k dalšímu badání třeba hledat ve
filosofickém a náboženském hnutí arabských filosofů.
Na tom si dává záležet hlavně u Avicenny, Algazela a
Averoese. A pojednání by nebylo úplné, kdyby nepro-
bral i smýšlení Židovských učitelů jako Isaaka ben Sa-
lomoni a Mojžíše Maimonida. Potom v druhé části, která
je jádrem knihy, rozebírá nauku scholastiků kteří v té
otázce razili cestu k řešení. U každého podává nejprve
kritické posouzení traktátů o prorocství. Rozebírá jejich
nauku po stránce obsahové a závislosti, odhaluje záro-
veň, co každý z nich má vlastního a čím prospěl k dal-
šímu řešení. Jde tu hlavně o objasnění tak zv. *speculum*
aeternitatis, v němž se předpokládalo, že proroci viděli
budoucí věci. Dále o to, jak a čím vnímali proroci zje-
vení Boží. Důkladné zpracování otázky knihu jen dopo-
ručuje. Kniha má cenu také po té stránce, že uvádí a pod
čarou vypisuje části z traktátů o té otázce (Filipa kanc-
léře, Alexandra Halského, Alberta Vel., Bonaventury),
které se doposud nacházejí v rukopisech a nebyly ještě
zpracovány. Zájem o dílo budou mít hlavně profesori
traktátu *de revelatione*.

GRÄBER KONRAD: Der Mystiker Heinrich Seuse.
Herder, Freiburg, 1941, str. 242, RM 5.40, 6.80. Kniha o
středověkém mystikovi podává nejprve v úvodě povšechnou
studii, uvádějící čtenáře do pozdního středověku, a
nadále se drží již jenom osoby jeho, ale tak, že se v díle
setkáme se všemi velkými současníky jeho, zejména
také s jeho učitelem mistrem Ekehartem, jehož neblahé
osudy na konci života nebyly patrně bezvýznamné pro
Susona. Arcibiskup Gräber ve svém díle však se ne-
obírá toliko jeho životem, nýbrž zachycuje také vznik a
hlavně ducha jeho děl, dějiny jeho duchovního života,
značnou část věnuje viděním a extasím a zakončuje celé
dílo, psané svědeckou přesností a slohem živým a srozu-
mitelným, povšechnou studií o Susonově mystice, vysti-
huje jeho význam jako mystika a askety, jako básníka,

kazatele a duchovního rádce, i s jeho vztahy k Církvi, řádu, vlasti a konečně i jeho působení na umění.

HEILER: Östliche und westliche Mystik. Zvláštní číslo časopisu *Eine heilige Kirche*. Reinhardt, München, 1941, str. 280, RM 5.80. Sbírka studií o mystice. Jsou to studie ovšem různé ceny. Taková sbírka je ovšem vždycky sbírkou různé ceny, protože ani autoři této sbírky nejsou si jasně vědomi toho, co je mystika, a proto také nejsou jednotni. Mezi nejcennější příspěvky patří studie ruského theologa, žijícího v Německu, Arseniewa, jenž soustřeďuje správně celou mystiku kolem Krista. Dibeliova studie o mystice sv. Pavla je vzácným případem nedorozumění osamém pojmu mystiky. Proto končí Dibelius svou studii apodiktickým tvrzením, že sv. Pavel je apoštol prorok, ale ne mystik. V celém čísle trapně řadí snaha vše systemisovat. Proto je pak třeba postavit různé theorie, které - jak zajímavé - pracují většinou s oblibou dialektickou metodou. Karl Bart má své následovníky i mezi svými odpůrci. Zajímavá je studie o dogmatu jakožto základu východního mystika od Finka. Do rozpaků uvádí autora i čtenáře studie o protestantské mystice. Ale celá sbírka je nesena vzácným duchem touhy po nalezení církevní jednoty, jak o to usiluje celý časopis *Eine heilige Kirche*. - S. B.

HEILER FRIEDRICH: Altkirchliche Autonomie und päpstlicher Zentralismus. E. Reinhardt, München, 1941, str. XVI, 420, RM 7.-. Autor rozsáhlého díla, jež - jak uvádí v úvodě - mělo být daleko větší, zpracovává nesmírné množství historického materiálu, jež také uvádí. Dílo především ukazuje, kterak prvotní Církev západní se skládala z celé řady autonomních církevních obcí, z nichž každá měla vlastní liturgii a ráz, které byly těsně spojeny s lidem, právě tak, jako tomu bylo i u církve východní. Autor postupuje se skutečnou spravedlivostí historického pracovníka. Sleduje od začátku jednotlivé obce církevní, afrikánské, galské, franské i italské a jejich liturgii, spojuje je s dosud málo známými skutečnostmi a pohledy. Zvlášť obsažná je část věnovaná keltsko-irské církvi a t. zv. ariánským církevním obcím. Kapitolou o původní jednotě východní a západní Církve uzavírá první část a přechází k části druhé, v níž sleduje - velmi podrobně dokládaje historická fakta - vznik a vývoj papežství. V celku je dílo skvělou apologií Jediné, Apoštolské Svaté Církve.

LAIS HERMANN: Eusebius Amort und seine Lehre über die Privatoffenbarungen, Freiburg i Br., Herder & Co., 1941, RM 4.-. Dr. Lais pojednává v tomto historicko-kritickém díle o slavném theologovi německém 18. stol., Eusebiu Amortovi, augustiniánu. Jeho velký význam nebyl dosud kriticky zhodnocen, protože nebyl

dosti znám život tohoto významného theologa, a nebyly sestaveny a zhodnoceny jeho spisy. Kniha dr. Laise vyplňuje tuto mezeru a důkladně probírá jak život tohoto theologa, tak jeho spisy. Všímá si hlavně systematicky jeho nauky o soukromých zjeveních a proroctvích. Postoj Amortův byl velmi kritický k těmto soukromým zjevením a k zdánlivé mystice, kde může mít tak velkou roli jen lidská stránka. Proto tato kniha, vědecky zpracovaná, přináší mnohé a důležité informace o různých otázkách z filosofie a theologie, jimiž se Amort zabýval, a hlavně o mystice a soukromých zjeveních.

HEVENESI: Jiskry sv. Ignáce. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 453, 25 K, II. vyd. Výroky a sentence sv. Ignáce jsou tu zpracovány v kratičké úvahy. Jsou rozděleny podle kalendáře tak, že připadá na každý den jedna. Je to tedy knížka pro praktický duchovní život v duchu sv. Ignáce. Jeho myšlenky jsou obvykle přesně zaměřeny a při takovém množství výroků je nasnadě, že se v Jiskrách podává bohatý materiál k úvahám a rozjímáním.

C. G. JUNG: Seelenprobleme der Gegenwart. Rascher Verlag, Zürich, 1941, str. 435, 14 švýc. fr. Nová Jungova kniha, která je knihou napínavou a zajímavou jako všechny knihy Jungovy. Kniha povstala jako odpovědi na otázky, které kladlo Jungovo čtenářstvo a posluchačstvo svému učiteli. Jung staví se jako lékař k dnešnímu lidstvu a odpovídá na jeho psychologické záhady a problémy. Naprosto zamítavý je jeho postoj k náboženství, hlavně konfesnímu, a očekává, že se tato přirozená touha naplní něčím novým, pravděpodobně východním, gnostickým. Ve všech studiích jeví se Jung jako dobrý znalec lidského nitra, ale méně již jako znalec hodnot pro toto nitro. Celá kniha je rozvedením jeho psychoanalytických objevů, v nichž se značně rozchází s Freudem. — S. B.

KAHLES WILH. ThDr.: Radbert und Bernhard. Zwei Ausprägungen christlicher Frömmlichkeit. Heinr. & J. Lechte, Emsdetten, Westf. Str. 222, 4.50 RM. S církevním Imprimatur vydaná studie o sv. Radbertovi, který (v 9. stol.) vynikajícím způsobem bohovědného badání odevzdával středověku pravověrné myšlenky církevních Otců. S ním je jako protějšek přijímající tuto nauku prostudován sv. Bernard z Clairvaux. V první části jest vylíčen obraz Krista, jak jej chápal Radbert a Bernard. V druhé části mystika obou. Radbert jest líčen jako vynikající theolog myšlenky objektivní. Bernard pak jako osobité a osobní uskutečnění této objektivní myšlenky. Pro odborníky je to kniha skutečně nová a velmi podnětná. —es—

MARTINŮ VOJTĚCH: Do života. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 184, 30 K. Název sám už říká, komu je knížka

určena. Mladí lidé, které čeká „život“, nemají mnohdy rádi mnohomluvnost. Snad proto je způsob podání základních předpokladů spořádaného života uvědomělého křesťana tak zhuštěný. A je tu obsaženo všechno od otázek věrouky, mravouky i dogmatiky, týkajících se vnitřního života, až po společenské mravy a zásady, a to vše ovšem jenom takovým způsobem, jak to dovoluje nepřítliš velký rozsah knihy.

Die Martyrerakten des zweiten Jahrhunderts. Zeugen des Wortes, Bd. Herder, Freiburg 1941, 1.20 RM. Na prahu křesťanství stojí pevné sloupy, které jsou zárukou naší víry: Útrapy pronásledovaných pro víru Kristovu. Čteme-li o tom svědectví očitých svědků, jež se nám dochovala, vidíme, jak nepatrné jsou překážky, které musíme zdolávat, proti utrpení prvních křesťanů, kteří byli účastni tak velké milosti, totiž obětovati život za víru. A jejich hrdinství k nám mluví v těchto zápisech i po tisíciletích. Celkem obsahuje svazek mimo podrobný úvod sedm příběhů z dob pronásledování prvních křesťanů.

MÖHLER J. A.: Kirche und Geschichte. Zeugen des Wortes, Bd. 1.20 RM. Svazek obsahuje poznámky, jež vznikly na pokraji větších děl Möhlerových. Ukazuje se v nich celá jeho osobnost snad největšího současného německého spisovatele a teologa, jehož moderní chápání dějin si razí cestu do dalších širokých kruhů. Jako moderní historik a theolog dovede zřetelně se vyslovit o Prozřetelnosti, jež dává proti ostatním falešným naukám křesťanství zdravý a jediný pochopitelný základ. Pohanství se pohybuje v kruhu, z něhož marně hledá únik; křesťanství však má své východisko i pevný cíl, jímž je Alfa a Omega.

PELIKÁN ADOLF S. J.: O původu mravního svědomí. Edice Akord, Brno, str. 120, 15 K. Vedle loni vydaného theologického rozboru svědomí v díle dr. Inn. Müllera O. P. (Dominikánská Edice Krystal) má práce P. svou oprávněnost svým vědomě apologetickým rázem a kritickým zhodnocením všech názorů v úseku o původu svědomí ve filosofiích netomistických. Autor právě s tohoto stanoviska apologety bere svědomí ve smyslu jaksi lidovém, za vědomí mravních zásad i za aplikaci jich. (Zdá se, že pravdu mají přece jen ti, kteří výraz synderesis odvozují od stoického odborného výrazu syneidesis, spoluvědění, který jim znamenal ovládnutí hmoty duchem.) Svému účelu vyhovuje práce P. velmi dobře. Citace u sv. Tomáše jedna je nesprávná (I. 2. 91, c.), druhá je vedlejší místo; hlavní místa jsou: I. 79, 12. 13 a I, 2, 19, 5. 6. Třeba však práci P. doporučit právě pro její kritickou část, kde jsou odborně zhodno-

ceny názory velmi propagované proti názoru katolickému. —es—

RUDLOFF LEO O. S. B.: Malá věrouka pro laiky. Praha, Vyšehrad, 1941, cena 39 K. Tento překlad dílka německého theologa má za účel dáti do rukou širší veřejnosti dogmatiku v malém vydání, která však podává všechno, co má vědět vzdělaný člověk a křesťan o svém náboženství. Věrouka postupuje podle tradičního rozdělení a pojednává o náboženství, o víře, o Bohu jednom ve třech osobách, o svátostech a o posledních věcech člověka. V dodatku jsou přidány důkazy o jsoucnosti Boží, o církevním roku, o stvoření, poznámky k dějinám dogmat a přehled církevních sněmů. Kniha vyniká jasností a přesností a pojednává o předmětu svěže a zajímavě.

TSCHIPKE THEOFIL: O. P.: Die Menschheit Christi als Heilsorgan der Gottheit. Herder, Freiburg, 1941, str. 198, 5.20 RM. Ústředním bodem celé studie je nauka svatého Tomáše Akvinského. První část je jakýmsi přehledem vývoje nauky o Kristově lidství před svatým Tomášem. Nejprve uvádí doklady z Písma, kde církevní Otcové viděli vyjádření vnitřního spolupůsobení lidského a božského v Ježíši Kristu, potom probírá latinské a především řecké církevní Otce, ukazuje na vliv novoplatonských spisů (zejména uvádí Pseudodionysia), zastavuje se v souvislosti s tím u boje proti různým bludům, jako monoenergismu, monofysitismu a j., a přes zjištění, že velcí scholastikové před svatým Tomášem se nijak zvlášť tímto problémem neobírali, dochází k sv. Tomáši. Teprve Tomáš, jak dovozuje autor v druhé části, začlenil nauku řeckých Otců do systému západní teologie, zhodnocuje s úžasným spekulativním nadáním jejich theologické prameny. Kniha Tschipkova je velkou studií, která může v budoucnosti působiti velmi podnětně.

WEIGER: Maria die Mutter des Glaubens. Werkbund Verlag - Die Burg, 1941, str. 196. Mariologie, jaká má být. Maria Panna zasazena do celého věroučného rámce křesťanské nauky, zároveň s morálními a asketickými závěry. Kniha vyrostla z praxe. Jejím autorem je praktický duchovní správce. Při tom ale kniha obsahuje krásné pasáže hlubokých mystických kontemplací a dobrých theologických spekulací. Neocenitelná kniha pro duchovní četbu i pro kněze pro měsíc květen a pro všechna mariánská kázání a konference o svaté Panně. S. B.

Z RŮZNÝCH POLÍ

BARTOŠ JAN: **Bělčický kluk**. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 175, 38 K. II. vyd. Příběhy venkovského chlapce z nedávných dob, jejichž způsob života dnes se znovu vrací na venkov. Je to neocenitelně zdravá četba pro všechny „kluky“.

BERNATZIK: **Duchové žlutých listů**. Orbis, Praha, 1941, str. 220, 50 K. Skutečně zajímavé poslání jedenapůlletého pobytu mezi exotickým lidem Zadní Indie. Snad právě proto, že si kniha nečiní nároků literárních, je její četba jak zábavná, tak poučná. Poznáme tu primitivní způsob života a primitivní kulturu, ale také kultury vyspělé, poznáme v údiv uvádějící mravy a způsob života, a zároveň romantičnost cesty manželů cestovatelů a jejich odvahu a vytrvalost - nakonec přece jen odměněnou - na cestě za Phi Tong Luangy. Skutečně poučné a zábavné čtení.

HEIDRICH DR. O.: **Kniha o Norsku**. Česká Grafická Unie, Praha, 1941, str. 208, 29 K. Kniha psaná Čechem pro české čtenáře s velikou láskou ke krásné zemi, do které se znova s touhou vracel. Není to suchý cestopis, nýbrž jakoby kulturně historické líčení, konané na místě samém, za názorného živého doprovodu krajů, osob, měst, venkova a věcí, které tvoří v nich to, čemu autor říká „Norsko, země obdařená skoro neuvěřitelným bohatstvím přírodních krás, hraničících místy na fantastičnost.“ Kniha opravdu občerstvující. —es—

JIRKOVSKÝ: **Německy v obrazech**. Kropáč & Kucharský, Praha, 1941, str. 352, 39 K. Mezi záplavou učebnic cizích jazyků zaujímá nesporně tato význačné místo svým způsobem podání. Neznáme podobné české učebnice. Je ovšem určena pro začátečníky. Její obrazová metoda svou názorností musí předstihnout všechno slovíčkaření, jež má vrátký základ. Dílo Jirkovského a Brožovského je ovšem stavěno na širší základně, je to samostatná škola němčiny, proto ji také vítají především učitelé. Od ní je nutno odlišit drobné učebnice němčiny, určené pro jednotlivé obory, jako je Praktická němčina pro holiče, pro elektrikáře a pod., které vydává jednotlivě podle řemesel Domácí učení v Praze po 6 K.

ZDENĚK KALISTA: **České baroko**. Evropský literární klub, Praha, 1941, str. 352. Kalistův soubor textů barokní doby české liší se od ostatních podobných souborů a studií o českém baroku z poslední doby tím, že pohrdá apologetickým nátěrem, k němuž téma českého baroku v dnešní době značně svádělo. Kalista tu stojí jako historik na vlastních nohách a na vlastní nohy tu staví také český dějepis minulé doby, jež byla ochotna brát vše realisticky, jenom ne sebe samu, což bylo její

chybou nejpřednější. V úvodní celkové studii, chápající baroko jako určitý úsek doby, vystopuje základní historické prvky barokní od samého století patnáctého pozvolným jeho vykristaliso- váním k vyvrcholení v závratné touze a snaze přiblížit se Bohu co nejvíce skrze tento viditelný a hmatatelný svět, přiblížit si Boha do tohoto světa hmoty, lidí a přírody, a přes toto vyvrcholení kolem zlomu 17. a 18. století až zase k jeho opadu, zachycuje především svět měšťanský a vyšší. V souboru textů však podává ucelený obraz tohoto údobí české minulosti. Seznámíme se tu s uměleckými výt- vory, jejichž autory byli zástupci nej- různějších tříd, od prostého anonyma selského synka po světového učen- ce J. A. Komenského. Projdeme-li pak celým dílem Kalistovým, nabudeme jistoty, že si dovedeme utvořit věcný a spo- lehlivý obraz o době českého baroka, jejíž význam byl dlouho právě tak nedoceňován, jako přeháněn. Právě svou střizlivostí se dílo Kalistovo vymyká oběma těmto extrémům a proto v nás vzbuzuje pocit vděčnosti za ně.

KOLÁTOROVÁ L.: **Třicet dnů v náruči Boží?** 2. Vyd. Knihkup. Kalich, Praha II., Jungmannova. Str. 128, ce- na 6 K. Duchovní četba pro příslušníky církve česko- bratrské; jsou tu sestaveny výroky sv. Písma, příklady a citové aplikace, při nichž ani nechybí několik výpadů na víru katolickou. —es—

LOMSKÝ JOSEF: **O střední školu.** Odbor profesorů středních škol, Praha II., Jungmannova II. Odsuzující poznámky ke knize prof. dr. Josefa Macka „Školské kapitoly“. Kdo sledoval polemiky prof. dr. Macka a odpůrců, nalezne tu jakési závěrečné slovo, velmi bystře pověděné. —es—

MELNIKOVA-PAPOUŠKOVÁ: **Putování za lidovým uměním.** Čin, Praha, 1941, str 394, 200, 230 K. Velká, pestrá mosaika dojmů a poznatků z cesty pozorného, vnímavého a svou věc ovládajícího poutníka za lidovým uměním. Lidové umění zabírá však veliké pole život- ních prostorů a je těžko je zachytit v úplnosti hned na- poprvé. Ostatně autorka již v úvodních slovech se zmi- ňuje o tom, co jsme pozorovali na poslední výstavě lidového umění v Olomouci (nebo konečně i v Brně), že totiž některé obory lidového umění jsou v postraní všeobecného i odborného zájmu; na zmíněné výstavě totiž byly vyzdvíženy neúměrně krojové vyšívky, nebo keramika a j. na úkor řezbářství, jež bylo sice zastou- peno četnými a jistě nikoliv méněcennými exponáty, avšak nikoliv dostatečně popsáno, čímž z celkového rámce zájmu návštěvníků vypadlo. A tak dílo Melni- kové-Papouškové si neosobuje název úplné příručky lidového umění, což ovšem nemůže mu vadit, aby se nám v něm nedostávalo velkolepé čítanky lidového

umění, jež je nejen s to ukázat na smysl, původ, kořeny a současný stav lidového umění a jeho studia, nýbrž zároveň mocně zapůsobit na nitro čtenáře intimním kouzlem čistoty prosté myšlenky lidového umělce. Především nás však naučí jednomu umění - pokud mu vůbec lze se naučiti - rozeznat lidové umění a jeho smysl od ostatních výtvorů lidských rukou a lidského ducha, především od umění oficiálního monumentálního. Autorka tu totiž nezapomíná stále zdůrazňovat jeho přední charakteristiku, jež spočívá - ne-li výlučně, tedy především - ve stránce duchové, a nikoliv ve stránce vnější; význam konečné vnější formy je podřazen významu prvků inspiračních. To je ovšem nesmírně důležitý předpoklad, který může mít velký vliv na posuzování a názory na lidové umění.

RUBATSCHER: Co věří katolík. Brněnská tiskárna, 1941, str. 47, 2.50 K. Opravdu jsme snad neměli dosud takového dílka, ač se nám nyní zdá, když již je máme před sebou, že bez něho nemůžeme být. Je to takový kapesní katechismus, zachycující zhuštěně základní pravdy věroučné, o přikázáních, o milosti a svátostech a o modlitbě. Všechny otázky jsou vzájemně v sebe zapojeny, takže vytvářejí shrnutý celek, jenž ukazuje jako střed celého katolictví Ježíše Krista.

SACH JOSEF. Josef Suk. Neubert, Praha, 1941, str. 100, 18 K. Vzpomínková mosaika J. Sacha dobře vystihuje ve svých kratších úlomcích z příběhů událostí, žertovných i vážných, osobnost Sukovu, jak obyčejně uniká v množství odborných studií: Přibližuje nám jeho lidskou tvář.

WEISS JAN: Nosič nábytku. Průboj, Brno, 1941, str. 210, 33 K. Povídky Weissovy jdou za proniknutím do neznámých záhybů lidské duše, kde se skrývá rozřešení myšlenek nejvšednějších, ale také nejnepochopitelnějších. Ale ta cesta za těmito neznámými a vábivými oblastmi lidského ducha může jít tak jen do určité meze, k jejímuž překročení nenalezne každý odvahy. Tou mezí je na př. v Nosiči nábytku smrt. Smrt není jen usnutí, ztuhnutí těla, jako život není jen kouř dýmu cigaretového, který se smrtí rozplyne v nic. Ale tato cesta za otázkami lidského nepochopitelného nitra vede spisovatele nejen k lidem nejruznějších stavů a druhů, nýbrž i k zvířatům, ba věcem. A právě jen ta pout, končící obyčejně v oblasti neskutečna, umožňuje takováto řešení, někdy až nepochopitelná.

„Svátosti“. Jsou podávány Církví, ale opět se k ní vracejí. Podle sv. Tomáše neslouží svátosti pouze osobnímu posvěcení, nýbrž také připravují a uzpůsobují člověka k bohopoctě. Čili, svátosti nemají pouze osobní význam. Slouží, či mají sloužiti i celému společenství Církve. Nesmíš se proto při sv. přijímání či při kterékoli svátosti schouliti pouze do sebe, nýbrž posilniti se a posvětiti se také pro druhé, pro službu bratřím. Tak slouží všechny svátosti Katolické akci. Není myslitelná účinná Katolická akce bez častého a dobrého sv. přijímání. Ale nebude dobré a účinné sv. přijímání pro Katolickou akci, pro celou církev, jestliže si neuvědomíme živě, že přijímáme Tělo Páně obětované za všechny a dávající účast na jednom Životě pro všechny. V tomto smyslu jest účinek Eucharistie utvoření a utužení jednoty mystického Těla Kristova. (Cf. Summa III., q. 13. a. 6. ad 1.)

Z. Máme sílu proti všem útokům zlého v sobě i ve svém životě, totiž sílu Zmrtvýchvstalého Krista. Zmrtvýchvstáním zvítězil nad hříchem, protože nad smrtí, jeho následkem. Křtem byli jsme zasazeni celou svou bytostí do tohoto Zmrtvýchvstání. Proto i do jeho vítězné síly. Křesťan nemusí podléhati zlému. V síle křestní milosti může zvítěziti nad nástrahami hříchu, své duchovní smrti.

H. L. Zda nepřeháníme své zdůrazňování společenství všeho v Církvi? Podívejte se na svátosti. Všechny svátosti mají vedle osobních účinků, vedle osobního určení také poslání kolektivní, společenské. Křtem stáváme se dětmi Božími, ale jsme také přivtěleni do tohoto společenství povolanych za děti Boží. Svátostí pokání vracíme se k Bohu, ale jsme také vraceni společenství života Církve. Svátostí birmování jsme posilováni jako bojovníci, ale právě také zároveň jako ti, které církev může oficielně poslat svým jménem, kteří mají bojovati pro svaté společenství Církve. Svátost pak svěcení kněžství má právě dáti služebníky tohoto svatého společenství. Svátost pak manželství má rozmnožiti království Boží. Svátost posledního pomazání připraviti na šťastný krok do společenství dětí Božích již ve slávě patřících na Boha. Vidíte tedy jasně, že se nic nedá v Církvi Boží odloučiti od společenství bratří. To obcování svatých je velmi důležitou pravdou pro celý křesťanský život.

N. M. Náboženství nesmí ztráceti se zřetele skutečný život. Jinak ztrácí důvěru, když si jeho hlasatelé takhle počínají. Náboženství se totiž týká celého člověka. Nemůže sice řešiti podrobně sociální, umělecké a vědecké otázky, ale musí dávat principy, jak ony otázky řešiti tak, aby jejich vyřešení přispělo k přivedení člověka

k jeho pravému cíli a k vyřešení otázky nejústřednější. Jakmile začíná tato nějaká společnost hlásající náboženství opomíjeti, jakmile začnou na to zapomínati její členové, musí přijít na krvavé probuzení, aby se zase vrátili k životu, aby hleděli v náboženství nejenom klaněti se Bohu v kultu, nýbrž v celém životě, a proměnit celý život v bohopoctu a umožniti všem, aby se jejich život mohl takovou bohopoctou stát. Jinak půjde umění, sociální řešení a věda širokým obloukem daleko od náboženství a teprve v trpkém bloudění bude zase nalezena podstata náboženství, totiž podřízení celého člověka a celého jeho života Bohu, nejvyššímu Dobru, a proto nejvyššímu cíli. Proto pracujte v tomto smyslu na svém místě!

Shromáždění akademické sekce III. řádu sv. Dominika v Brně koná se dne 26. října. O půl desáté recitovaná mše sv. s promluvou. Po ní shromáždění III. řádu s duchovní promluvou. Vše v kapli sester dominikánek v Brně, Veveří 27. Zveme mladé inteligenty a studenty, aby po vzoru Pier Giorgia Frassatiho a inženýra Mattheye rozmnožili řady těch, kteří chtějí jíti ve stopách apoštolské svatosti. Podobnou skupinu máme i v Praze, kde ji vede P. Dr. Dacík a v Olomouci pod vedením P. provinciála Habáně.

P. Braitto slouží v Praze mši sv. pro naši duchovní rodinu dne 5. října o 8. hodině v kostele dominikánů u sv. Jiljí na Starém městě. Po mši svaté měsíční promluva redaktorova.

Mši sv. za celou naši duchovní obec slouží redaktor P. Braitto dne 15. října. Spojte se v ten den ve svých modlitbách a při mši sv. s námi vespolek.

Nový život sv. Dominika. Posléze se dostává do rukou našich čtenářů skvělý život sv. Dominika, psaný jeho bezprostředním žákem bl. Jordánem Saským. Pel prostoty a dokumentární svědecké jistoty zdobí krásné dílo. P. Jakub Deml postaral se o krásnou vnější úpravu. Ať není ani jednoho hlubináře, který by neměl tuto knihu. Jste tím povinni řádu, který vás vede poznati jeho zakladatele. Kniha stojí 12 K. Máme též na skladě sličně vázané výtisky, které mohou býti velmi vhodnými dárky.

Zásady. Posvátná Kongregace koncilu 545 - Pýcha, počátek všech hříchů 548 - Braitto, Druhé obrácení 555 - Šnobl, Střízlivé opojení 560 - Habáň, Duchovní smysl 564 - Merell, List svatého Pavla efeským 569 - Dacík, Mluva mystiků 573 - Čala, Liturgie svátosti manželství 581 - Havlovský, Vrcholná gotika nebo raný humanismus? 587 - Stránecký, Klášterní chrám augustiniánů na Starém Brně 593. **Život. Pracovna. Žeň.**

1941

Ročník XVI. Číslo 9.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

hovorna

Vyšší náboženské kursy se prozatím nekonají. Jakmile bude možné je konati, sdělíme to ihned v denním tisku a na kostelních tabulích v Praze a v Brně.

Zimní exercicie pro Hlubinářky hodlá uspořádat redaktor P. Braitto jako obvykle každého roku. V příštím čísle budeme snad již moci sdělit definitivní podrobnosti.

Naše novinky. Vydaly jsme knihu Čalovu O mši svaté, jež je jedním ze svazků chystané sbírky Liturgické příručky pro laiky. - Dále doporučujeme vzácnou novinku, totiž Život sv. Dominika od jeho nejstaršího žáka bl. Jordána Saského. Vyšel ve sličné úpravě s dřevoryty mladého nadaného výtvarníka Jiřího Marka z Velkého Meziříčí. Dále vyšel také již druhý svazek souborného vydání spisů sv. Jana od Kříže Temná noc. Doporučujeme tuto knihu všem, kdo se zajímají o katolickou mystiku, protože toto je kniha nejautoritativnější v tomto směru.

Nazírání: Přejete si vědět, jaký je rozdíl mezi modlitbou rozjímavou a nazíravou. Stručně by se to dalo asi vyjádřit takto: Rozjímavá modlitba jest dívati se na namalovanou krajinu, nazírání je jako vidět živou krajinu.

N. L. Ne, kněze a žádného jsem nemínil zasáhnouti oněmi poznámkami o babách mladých nebo starých, ochomejtajících se stále kolem kněze k jeho škodě a k pohoršení bližních. To zase si ty dušičky jen stočily ránu, která měla dopadnouti na jejich záda. I v tom ukázaly, jak jsem měl pravdu, když jsem se toho dotknul. Ihned začaly lítat jak divé a poňoršovat se nad tím, čeho se to P. Braitto zase odvážil proti tomu a onomu - jejich svatému knězi - zatím co měly vyvoditi z mých článků jediný důsledek: vejít do sebe a odejít od onoho tančení kolem svého vyvoleného jediného kněze. Já jsem

POSVÁTNÁ KONGREGACE KONCILU

Poučení, jak se mají věřící vybízet k hojné a zbožné účasti na Oběti mše svaté.

Náš svatý Otec, papež Pius XII., už častokráte láskyplně vybízel křesťanský lid celého světa, aby se veřejně i soukromě modlil za dnešní potřeby lidské společnosti, a zvláště za zjednání míru mezi národy, připomínaje si zaslíbení božského Mistra: „Proste, a bude vám dáno, hledejte, a naleznete, tlucte, a bude vám otevřeno“ (Mat. VII., 7; Luk. XI., 9).

Rovněž nařídil za tím účelem týž náš svatý Otec 27. října 1940 Motu proprio „Norunt profecto“ („Zajisté nevědí“), že se mají na celém světě přinášet eucharistické Oběti, poněvadž nic nemůže více „usmířit a uprosit Boží vznešenost než eucharistická Obět, při níž je sám Vykupitel lidského pokolení »na každém místě obětován a podáván . . . jako obět čistá«“.¹ Neboť je to Boží Obět, co se koná při mši svaté, a v níž, jak učí sněm Tridentský „je obsažen a nekrvavým způsobem obětován týž onen Kristus, který sám sebe jednou krvavým způsobem obětoval na oltáři kříže“ (sez. XXII., hl. 2.); je to nejen obět chvály a díkůčinění, nýbrž i vpravdě obět smírná jak pro živé, tak i pro mrtvé.

A proto křesťanští národové nikdy po staletí neustali od toho, aby jak pro jejich vlastní potřeby, tak i za věřící - v Kristu zesnulé a dosud ještě zcela neočištěné - byla od slunce východu až do

¹ Malachiáš I., 11.

západu přinášena tato čistá Obět, a aby jí bývali často a zbožně účastni.

Všichni však nevědí, že se od tohoto velmi svatého zvyku pro ochabující víru a horlivost ve zbožnosti den ze dne více ustává, a že přemnoží věřící, znechutivše si božské věci, ani nevědí, jak je třeba uctívati Obět mše svaté, ani že je třeba horlivě pečovati, aby byla mše svatá obětována za jejich potřeby a aby pomáhala zemřelým, jak se to konávalo dříve. Nerozpakují se však často místo toho obracet se k jiným věcem, které nejsou tak užitečné.

Proto tato posvátná Kongregace koncilu ze zvláštního nařízení našeho svatého Otce, papeže Pia XII., důrazně vybízí všechny biskupy celého světa, aby oni sami a prostřednictvím duchovních správců a jiných kněží obojího kléru naléhavě poučovali věřící křesťany:

1 O povaze a vznešenosti Oběti mše svaté, o jejích účelech a spasitelných účincích pro život světa, a konečně o obřadech a ceremoniích, aby sami jí byli účastni nejen trpně, nýbrž aby byli s kněžími, sloužícími mši svatou, jedno duší, srdcem, vírou a láskou.

2 O závažnosti povinnosti obcovati mši svaté, k čemuž je povinen, kdokoli je schopen užívati rozumu, v neděle a jiné zasvěcené svátky (1248. kánon Kodexu církv. práva), ježto se jedná o hlavní vnější a veřejný úkon pocty Bohu povinné, jímž uznáváme nad sebou svrchovanou moc Boha Stvořitele, Vykupitele a Zachovatele.

3 O prosebné a smírné moci Oběti mše svaté, k jejíž časté, ba i každodenní účasti jsou věřící, je-li jim to možné, vábeni, když tuto Obět dobře pochopí a poznají, aby Bohu děkovali, aby obdrželi milosti a aby odčinili jak hříchy své vlastní, tak i těch, kteří zemřeli, pamětlivi napomenutí svatého Augustina: „Odvažuji se říci, že Bůh, poněvadž je všemohoucí, nemohl dáti více; poněvadž je nejmodřejší, nevěděl co dáti více; poně-

vadž je nejbohatší, neměl co dáti více“ (pojednání 84. na Jana).

4 O nejprospěšnější účasti na nebeské hostině, kdykoli obcují mši svaté, čím úžeji se přimknou ke Kristu, jak je to v Dekretu této posvátné Kongregace ze dne 20. prosince 1905 *De quotidiana Ss. Eucharistiae sumptione* (O každodenním přijímání nejsv. Eucharistie) a podle vůle téhož Tridentského sněmu: „Svatý sněm by si sice přál, aby při každé mši svaté věřící jí účastní obcovali jí nejenom duchovním způsobem, nýbrž aby jí obcovali i svátostným přijetím Eucharistie, z čehož by jim plynul bohatší užitek této nejsvětější Oběti“ (sezení XXII., hl. 6.) podle oněch slov samého Krista: „Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. Kdo jí mne, i on živ bude skrze mne“ (Jan, hl. VI.).

5 O článku víry o Obcování svatých, jehož účinností se Obět mše svaté velmi bohatě obětuje nejen za zemřelé věřící, kteří očistným ohněm odpykávají své lidské poklesky, nýbrž i za lidi, kteří ještě žijí a potřebují dojíti Božího milosrdenství a dosáhnouti jeho pomoci.

Ať tedy místní biskupové a ostatní duchovní správcové tím ochotněji uskutečňují tyto předpisy a ať častěji vyzývají věřící, aby uspořádali svůj život podle Kristových přikázání, a aby se ve svém způsobu života vyhýbali všemu tomu, co se zejména méně sluší na křesťanskou víru a mravy. Proto ať nepřestávají zavrhovati nemírné výdaje, jež věřící, zlákaní marností, někdy v životě za různých okolností vynakládají, a opomíjejí při tom někdy onu Obět mše svaté, která je ze všech proseb a milostí vrchovatou měrou nejmocnější podpora a nevyčerpatelný poklad Božího bohatství.

A aby toho všeho konečně duchovní správcové dosáhli, ať si vyhledají pomoc bratrstev nebo družin nejsv. Svátosti, které jsou ustanoveny v každé

farnosti, podle předpisu kánonu 711 § 2 Kodexu církv. práva, hlavně proto, aby byly všem věřícím za příklad a ku pomoci při vzdávání a posilování úcty k Eucharistii.

Poslechně-li, s Boží pomocí, křesťanský lid s radostnou myslí těchto pobídek biskupů a duchovních správců, stane se eucharistická Oběť, nad níž nemůže být Bohu nic více ke cti a nic příjemnějšího, opravdu zdrojem života a svatosti ke spáse celého světa.

Dáno v Římě dne 14., měsíce července r. 1941.

*F. kard. MARMAGGI, prefekt.
I. Bruno, tajemník.*

PÝCHA, POČÁTEK VŠECH HŘÍCHŮ

(Granátové jablko, kn. II., část 1., kap. V.)

Nejdříve tedy o pýše, která je královnou všech neřestí. Pýcha, jak praví Augustin, je nezřízená touha po povýšení. Neboť, jak praví jinde zase Augustin, pýcha závidí všem vyšším, protože jim není rovna; nižším, aby jí nebyli rovni; stejným, poněvadž jsou jí rovni. Proto pýcha ducha je hřích, v němž někdo nechce vedle sebe strpět vyššího nebo rovného. Říká se pak o pýše, že je začátkem všeho hříchu, z trojího důvodu:

Předně pro příčinu, která je v každém hříchu. A v každém hříchu jest obsaženo pohrdnutí Bohem, což je tedy jaksi příčinou hříchu. To pohrdnutí Bohem jest odvrácení od Stvořitele, které je v každém hříchu, kde se dává dobru pomíjejícímu přednost před nepomíjejícím. A jako bez lásky ostatní ctnosti nejsou nic, tak také bez pýchy jiné hříchy nejsou nic. Odstraň pýchu a budeš mít milost, protože Bůh je proti pyšným; pokorným však dává milost.

Za druhé proto, že byla počátkem hříchu. Ne-

boť tímto druhem hříchu se provinil ďábel v nebi a první člověk v ráji.

Za třetí proto, že se z ní rodí jiné hříchy, jak již bylo řečeno. Musíme si však uvědomit, že pýcha je čtverá: podle srdce, podle úst, podle konání a podle oděvu. O tom praví blažený Bernard, uváděje některé léky: „Jest pýcha srdce, pýcha úst, pýcha konání a pýcha oděvu. Pýcha srdce je, když člověk je si sám ve vlastních očích velký. Proti takové pýše se moudrý modlí: Vychloubání vlastních očí kéž's mi nedal, Pane. Pýcha úst nebo jazyka, které se říká též vychloubačnost, je, když člověk o sobě hodně netoliko si myslí, nýbrž i mluví. Proto žalm: „V záhubu přivádí Hospodin veškerý ret lstivý a jazyk vychloubačný.“ Pýcha konání je zase, když nějaký člověk podniká pyšné věci, aby se zdál velkým. O tomto hříchu zase žalm: „Nebude bydlet v domě mém, kdo jedná pyšně.“ Pýcha oděvu je, když se člověk odívá do drahých šatů, aby vypadal vznešeně. K tomu praví apoštol: *Non in vesta preciosa . . .*

Jest však patero věcí, které dal Bůh rozumné duši na vyléčení tak zhoubné nemoci, totiž místo, tělo, pokušení ďáblové, velebení Krista a obcování s ním. Místo, které je vyhnanstvím, tělo, které je obtížné, pokušení, které nedá pokoje, velebení Krista, které buduje, a obcování s ním, které zdokonaluje. Těmito jakoby pěti smysly působí Bůh na pokoru v duši. Jako totiž je duše životem těla, tak Bůh je životem duše. A jak tělo, které neožívá pěti smysly, jest mrtvé, tak jest také mrtvá duše, která se takto Pánu nepoddává. To Bernard. A poněvadž životem pro duši jest Bůh a bez milosti a dobrých darů nemůže žít, musíme se hodně vyhýbat pýše a odmítati ji, protože ona to je, co zbavuje člověka milosti Boží a překází a ničí výsledek dobrého díla. O prvním praví blažený Bernard takto: Pýcha jest nalezena ve mně a odklonil se Pán v hněvu od služebníka svého. Tedy důkazem pýchy je zbavení milosti.

Někdy se ale ztrácí milost ne pro pýchu, která už je, nýbrž pro budoucí. Pyšnému oku pravda není zjevována, čistému pak je zjevena. Tam totiž nalezne klid pokojný a prostý člověk, kde lstivý a pyšný jest tísněn. Remigius o tom praví: „Spravedlivý soud Boží všechnu milost daru Božího odnímá tomu, kdo je zachvácen mravy neblahé pýchy a nadutosti.“ Že však skutek dobrý a ctnostný je pro hřích povýšenosti a pýchy nedokonalý a neužitečný, to dokazuje Bernard slovy: „Povýšené srdce tvrdé jest a bezbožné, neznalé lítosti, suché a bez vší rosy duchovní milosti.“ Pýše je nutno se vyhýbat více než všem jiným hříchům. Kdo totiž chápe velký skutek, ten ve své pokoře pozná i skutek prázdný. Pýcha totiž není slučitelná s pokorou nebo trpělivostí. O tom praví Damascenus: „Žádná ctnost nebo žádné jednání by se nemohlo zaskvíti krásou, jestliže by v něm byla rozeznána třeba sebemenší jiskřička pýchy.“

Je tedy třeba býti na stráži proti hříchu pýchy, protože napadá každý stav lidí a v každém postavení, hříšníky, nedávno obrácené i spravedlivé. O tom podle Hugona. O nitru duše mluví takto: „Pýcha to je, která úplně vládne hříšníky. Nedávno obrácené sužuje a volá je zpět. Spravedlivé pak pokouší a svádí.“ U lidí světských je viditelná, je ji poznat u konvršů, někdy je skryta i u řeholníků. Strojí úklady lidem světským, aby je mohla přistihnout při špatném skutku. Řeholníkům však klade nástrahy v chvále a slávě lidské. Někteří totiž ve svém vychloubačném srdci se dívají na jiné svrchu ve svých pyšných myšlenkách. A i když někdy projevují druhým navenek úctu, v skrytosti srdce přece jen se nad ně vynášejí. A je-li v nich něco dobrého, byť sebemeně, zapomíná okamžitě jejich mysl na zlo, které dříve vykonali, a veškerou pozornost mají upjatu na jediné malinké vykonané dobro a pokládají se pro ně jakoby za svaté. Ale mnohá zla,

ve kterých jsou, nepoznávají. O takových mluví blažený Řehoř (XLIV). Všichni nespravedliví uchváteni v mysli strachem, na všechny, na koho se dívají, pohlízejí svrchu podle pýchy, a i když se jim někdy navenek klanějí, přece v skrytosti srdce svého, kde podle vlastního hodnocení jsou velkými, svůj život a zásluhy kladou před ostatní, protože v pyšném smýšlení svého srdce se umístili do jakési vysoké tvrze. O nich dobře je však řečeno skrze proroka: „Běda vám, kteří ve vlastních očích jste si moudří.“ Také Pavel praví: „Nechtějte být moudří u sebe samých.“ Proto se praví Saulovi: „Zdaž jsem tě neučinil hlavou kmenů Izraelských, protože jsi byl maličký v očích svých?“

Malým totiž ve vlastních očích je ten, kdo ve vlastní mysli sebe pokládá za nerovného vůči cizím zásluhám. Neboť sebe spatřuje vznešeným každý, kdo se povýšeným smýšlením vytahuje nad cizí zásluhy. Když však Boží milost po zavržení Saula zachovala Davida k řízení věcí království, přece když jej protivník pronásledoval, pokornou myslí se poddával tomu, před nímž mu božský úradek - jak jej dřív seznal - dal přednost. Tomu dával před sebou přednost ve své pokoře, proti němuž se seznal nesrovnatelně lepším pro milost vyvolení.

Ať se tedy naučí, jak se musejí pokořovat před bližními, poněvadž dosud nevědí, zač jsou u Boha. Tak i vyvolení ať se poníží před těmi, nad něž podle vlastního vnitřního přesvědčení vynikají. To však má být vlastní všem vyvoleným a vždy, že o sobě smýšlejí vždycky méně, než jsou. Proto také skrze Davida je zase řečeno: Nesmýšlel-li jsem pokorně etc. A učitel národů napomínaje své učedníky praví: Pokládejte se navzájem za lepší. Neboť nespravedlivý pokládá každého, o němž přemýšlí, za horšího, než je sám. Na druhé straně zase spravedlivý se snaží, aby pokládal každého bližního za lepšího, a nikoliv, zatím co

jeden se vůči druhým poníží, aby druhý byl pyšný. Oběma stranám dal poučení slovy: Mezi sebou se pokládejte navzájem za lepší, jako v myslí své i já dávám přednost tam tomu před sebou a on zase mně. A když na obou stranách se bude srdce pokořovat, nedojde nikdo újmou na cti, které dosáhl.

Ale špatní lidé odmítají poznat nebo zachovávat tento způsob pokory, protože i když se někdy zdají hodně pokorní, odmítají zachovat si uvnitř sílu té pokory. Pak se jim často stává, že když vykonají nějaký sebemenší dobrý skutek, odvracejí svou pozornost od všech ostatních hříchů a v plném rozsahu ji věnují tomuto skutku, který považují za nejdokonalejší a podle něho sebe považují již jako za svaté, zapomínajíce na všechny hříchy, kterých se dopustili a myslíce jen na ten jediný dobrý skutek, který snad ani nemohli vykonat dokonale, jak tomu bývá u dokonalých; ti, i když se skví velkou slávou ctností, trápí se a trýzní pro každý poklesek, třeba sebemenší, poněvadž se domnívají, že tak jsou jaksí zeslabováni. Ale v těch ctnostech, v kterých neobyčejně vynikají, se vůbec nevynášejí, a zatím co se bojí slabosti i v tom, kde jsou silní, zachovávají pokoru. Špatní tedy často pro to jediné nepatrné dobro špatně nazírají; mnoho těžkých hříchů, v nichž jsou, vůbec nepoznávají. A vyvolení zase často pro tento jediný - třeba velmi malý - poklesek se obávají, že jsou jím oslabováni. Podivným řízením se tak stává, že neztrácejí ony velké dary, k nimž jsou povzneseni. A tak spravedlivá a skrytá míra zkoušky způsobuje, že spravedlivým i zlo pomáhá, oněm i dobro přitěžuje. Zatím co tito k dokonání dobra využívají i lehčích poklesků, oni k zvětšení zla i sebemenších dobrých skutků. Proto ti první s tím větší dokonalostí prospívají v dobrém, čím více jsou pokoušeni, druzí však klesají do většího zla, čím více se vychloubají dobrem. A tak špatně užívá dobra bez-

božný, a dobře užívá zlého poctivý, jako se často stává, že někdo si přivodí ze zdravého jídla nemoc a horečku, když se nají nezřízeně, jiný jedem správně užitým v léku přemůže obtížnou nemoc. Jeden tedy umírá, poněvadž nechtěl užít správně zdravého pokrmu, jenž jiným dobře slouží k životu, druhý však, poněvadž použil jedu obezřetně, prospěšně žil z toho, z čeho jiní zákeřně umírají.

*

„Granátové jablko“ je starý latinský spis, který „složil kterýsi důstojný opat cisterciáckého kláštera na Zbraslavi v Čechách.“ Tento spis není obecněji znám, ačkoliv je to významný mystický spis, vzniklý na české půdě v době vrcholné gotiky. Zachovalo se ho jenom několik málo výtisků. Jeden z nich je v majetku olomoucké Studijní knihovny, jejíž laskavostí nám bylo umožněno blíže se jím zabývat.

Již po vnější stránce udivuje dílo svou rozsáhlostí, obsahujíc na sedm set stran velkého formátu a hustého tisku. Obsahová stránka však naprosto nezůstává za vnější formou. Jméno autora není v díle uvedeno. Ale již na začátku z citované věty je vyjádřeno, že tu nejde tak o vlastní spisování, jako o sestavení moudrosti minulých dob, tedy hlavně o slova Otců, která tu jsou sestavena v obsáhlou praktickou příručku pro duchovní život. Pro tuto domněnku mluví mnoho věcí a na některých místech se zdá, jako by to říkal autor sám. Stavba díla je totiž záměrně dialog, a to z důvodu, který je uveden v úvodě: „... poněvadž hlasitá rozmluva působí povzbudivěji na zatvrzelá srdce, než prosté čtení, rozhodl jsem se pro způsob rozmluvy...“ Je to zde ovšem jenom vnější forma dialogu, který se rozmluvou v dnešním slova smyslu naprosto nedá nazvat. „Rozmlouvá“ tu „duchovní syn s duchovním Otcem.“ Moudrost a obsah celého díla je ulo-

žena v slovech Otcových, zatím co slovům synovým se dostává místa jenom poskrovnu, neboť on tu má úlohu jakoby pořadatelskou, nebo chceme-li technickou. Jeho slovy se čtenář dovídá, o čem bude v příští kapitole pojednáno nebo jeho slova také shrnují obsah kapitoly předešlé.

Při tom však je tato forma důsledně a s důkladností zachovávána, jako vůbec je celek velmi důmyslně a důkladně sestaven. Důkladnost autorova se počíná v samém nadpisu díla a končí na samém konci, jímž se vrací k prvotním slovům. Granátovým jablkem nenazývá dílo jen pro krásu slova *Malogranatum*; jde tu o obdobu, která je vystopována do krajní možnosti. „Jako granátové jablko má pod oblou slupkou spoustu zrnček, tak tato kniha v podobě příručky obsahuje množství naučení a myšlenek rozličných učenců.“ Ale podobnost je uváděna i v podrobnostech, v celé konstrukci díla: je totiž rozděleno na oddíly podle přihrádek, které jsou v granátovém jablku, v nichž jsou uložena jednotlivá zrnka, nebo zase jednotlivé jiné vlastnosti díla jsou aplikovány na vlastnosti granátového jablka.

Je rozvrženo do devíti oddílů, které tvoří dohromady tři knihy. První z nich je o stavu počátečním, tedy knihou začátečníků, druhá o stavu dokonávajícím, tedy pokročilých, třetí knihou dokonalých. Jsou to tři hlavní stupně v duchovním životě; nikdo, kdo nepatří do některého z nich, nemůže vejít do království nebeského. První tři oddíly probírají obrácení od hříchu, o lítosti a zadostučinění, druhé tři o dalším pokroku, který učiní obrácený, to jest o ještě větším očištění a odvrácení od hříchu, a jsou zároveň jakýmsi úvodem k naučení o ctnostech, poslední tři oddíly pojednávají v jakémsi vyvrcholení o čistotě srdce, o lásce Boží a k bližním. Mohlo by se tedy zdáti, že nejdůležitější a nejzajímavější by mohla či měla být třetí kniha, pojednávající o dokonalých. Avšak jednotlivé knihy a oddíly jsou rozdě-

leny do velkého množství kapitol, které jsou dosti obsáhlé a které obsahují mnoho a mnoho krásných slov a myšlenek. Jen namátkou jsme vybrali ukázkou z druhé knihy, pojednání o pýše jako o hlavním hříchu, z něhož pocházejí všechny ostatní. I když snad v této části nejsou patrný všechny vlastnosti díla, přece je jenom vidět, oč jde a jaký bude ráz díla v celku.

Zdeněk Kašíčka.

P. Silv. M. Braitto O. P.:

DRUHÉ OBRÁCENÍ

(Kurs duchovního života pro začátečníky 9.)

Již jsou dále v duchovním životě tito křesťané, aspoň se bojí vážně a opravdově každého těžkého hříchu. Ale jinak se dávají vésti skoro výlučně tím, čemu říkají zdravý rozum, zdravý přirozený smysl. Vyplní každé přání své přirozenosti, zapomínajíce, že lidská přirozenost jest pokažená a že není možné jí ve všem vyhověti a že jsouc pokažena musí býti držena na uzdě ve věcech dovolených, aby pak bylo snadnější ji ovládnouti ve věcech nedovolených, které dovedou lákati prudce a vytrvale, vábiti lichotivě a vemlouvati se pod rouškou rozumnosti.

Tito lidé vyplní každé přání a všechny choutky svých smyslů. Modlí se, ale aby se nezdáli výstřední, konají své povinnosti, ale aby je vykonali. Neumějí posvětití svou celodenní práci v bohopoctu a ani se o to hrubě nestarají. Jest to zpohodlnění, zburžoustevnění jejich vnitřního života. Tak se odkrvuje, ochuzuje jemnocit svědomí. Člověk si zvyká na povrchnost a prostřednost a bojí se zápasu i tehdy, když jenom jím je zaručeno vítězství a rozhodnutí se duše pro Boha.

Tito lidé oceňují ještě přenesmírně lidské uznání, prvá místa, čest, přízeň lidí. Tím je má nepří-

tel duší v rukou. Ví, jak na ně. Pak si s nimi hraje jako s loutkami. Aby neztratili nic z toho, nač si zvykli, neváhají intrikovat, neváhají získávat si lidi, ucházet se o přízeň, počítat, točiti si své zájmy a záležitosti. Pak ale je pomalu takový člověk ochoten obětovat i věci vážnější i svou celou horlivost, i lásku k bližnímu i poslušnost. Pak již těžko dovede všechno dát a obětovat pro lásku Boží.

To, že člověk hledá sebe, myslí na sebe, jitří a živí jeho pýchu. Jeho pýcha oslabuje sílu nésti kříže a trpěti z pouhé neviděné lásky k Bohu. Pýcha rozmnožuje také nespokojenost. Hledá možnosti vyniknouti, ukázati se, míti úspěch. Později pak za každou cenu. I za cenu neposlušnosti, nelásky, i za cenu vědomého odmítání hlasu Božího. Takový člověk pak smlouvá s křesťanstvím, smlouvá s přísnými Božími požadavky. Touží se dostat do středu, být postaven na svícen, míti možnost ukázati své schopnosti. Věří, že bez něho a bez jeho práce je Církev i milý Pán velmi ochuzen.

Tak se připíná na lidi mající vliv. Nerad slouží chudým a ubohým. Nerad vykonává práce neviděné, nedoceněné. To pro něho přece není. Vymyslí si dobrý a nejlepší úmysl a tím dobrým úmyslem zakryje to, že učinil sebe středem svého celého života i života zdánlivě duchovního a apoštolského. Říkají dokonce, že konají všechno jenom pro Boha, jenomže konají všechno pro něho tak, jak se jim to líbí, jak je to uspokojuje, jak jejich ješitnost to povznáší a odměňuje.

A při tom ovoce je uvnitř. Neznamená pracovat pro Boha, jestli někdo s reklamou a hlomozem shromáždí si četné posluchačstvo, jestliže se lidé pro jeho vypočítané vedení tísní kolem jeho zpovědnice, jestli lidé pro jeho naučenou laskavost hlavně k cizím, vyváženou neláskou a tvrdostí k vlastním a domácím, jestli lidé jsou okouzleni v zástupech touto dobrotou, která krájí úsměvy a sladká slova jako třenou bábovku.

Užitek a skutečné ovoce jest prostě úměrné s tím, jak se kdo oddal velkodušně a šlechetně Bohu. Jinak možno snad mluvit o úspěchu, ale ne o ovoci. Tak tráví někteří lidé celý život, nebo dlouhý život, aniž z toho většina patří Bohu. Při tom se domnívají, že jsou duchovní a nábožní. Nejsou nábožní a nejsou zbožní, protože zbožnost znamená pohotovost, odevzdat se celý službě Boží. A tady člověk neodevzdává nic službě Boží, nýbrž i služby Boží zneužívá pro své soukromé účely, pro svou ješitnost, pro ukojení své ctižádostivosti, pro vyhovění své porušené sobecké přirozenosti.

Výsledek je ten, že si člověk vyhrazuje mnoho tužeb, ukojení jich a smyslů, mnoho náklonností, mnoho Bohem nenaplněných schopností, prostě mnoho a mnoho věcí, které neotevřeme Bohu, které nenecháme Boha sebou naplniti. Tak bojuje řadu let proti Bohu, proti jeho milosti, proti jeho svatým vnuknutím. Posléze nás tyto drobnosti, jako jemná ale pevná vlákna drží tak, že je nedovedeme přetrhnouti.

Je nutné rázně ukončiti tuto hru na duchovní život, přetrhnouti pouta a odhodlati se k prvnímu kroku naprosté velkodušnosti vůči Bohu a jeho svaté vůli.

Za řadu let, která jsme žili jako začátečníci, nastřádalo se tolik návyků, tolik drobných návyků proti úplné oddanosti Boží vůli! Namlouvali jsme si totiž stále, že jsme začátečníci. Na tento účet jsme připisovali všechny své nevěrnosti, své zbabělosti, své nerozdvojnosti. Navykli jsme si na tento stav začátečníků. Smířili jsme se s tím, že jako začátečníci musíme stále chybovati, že nemůžeme býti dokonalí, že stále pokulháváme. Tak narostla hora našich návyků a nedokonalostí. Proto je třeba opět jednou probrati svůj celý dosavadní tak zvaný začátečnický život, vzdáti se všeho, co nás zdržuje, pohlédnouti ve tvář své nesta-tečnosti smlouvavé s těžkostmi s naprostou láskou Boží.

Který je první krok ve skutečném obrácení k Bohu, když si po tomto zrcadle musíme říci, že by již byl věru svrchovaný čas, abychom procitli a obrátili se celou duší k Bohu? Jest to pevná a rozhodná vůle odstraniti všechny překážky k přiblížení se k Bohu. Odstraniti vše, co nám překáží, abychom nedleli stále v přítomnosti Boží, abychom se neotevřeli a nedali docela Bohu. Rozhodnout se, že nechceme nic Bohu odepřít z toho, co poznáme, že od nás chce, aby si nás přitáhl blíže k sobě.

Protože málo lidí je tak velkodušných, proto tak málo lidí pokračuje v duchovním životě, proto tak málo lidí postupuje v dokonalosti. Ale bez tohoto nového rozhodnutí, bez tohoto nového obrácení nedostaneme se rozhodně ani o krok dále a blíže k Bohu.

Vím, že to znamená boj se sebeláskou, ale bez tohoto boje není dokonalosti, není pokroku na této cestě. To znamená druhé obrácení, dokonati své odevzdání lásce a službě vůle Boží. Abys nežil více ty, aby nežila tvá sebeláska, abys nenásledoval slepě své porušené přirozenosti, nýbrž, abys ji pronásledoval všude tam, kde by tě mohla odalovati od Boha, kde by mohla zaujmouti sebe-menší koutek tvé duše, tvých sil, tvých zálib.

Nedomnívej se, že se tím oslabí tvá činnost, o které říkáš, že ji konáš pro Boha, pro duše, z poslušnosti, zvláště když jsi si tu poslušnost vyškemral, anebo když při tom posloucháš jenom své záliby. Proto musíš při svém druhém obrácení být upřímný k sobě a podívati se i na svou práci, na svou činnost. Co tě při ní vede? Kolik z té lásky při ní patří Bohu?

Mluvíš o svém apoštolátě. Ale, pokud z tebe nebude mluvit Bůh, v tobě dokonale působící, málo prospějí tvá slova, tvá napomínání, tvé pokusy o apoštolát. S Bohem by se neměl vůbec nikdo k bližnímu přibližovat, koho Bůh sám bydlící a působící v duši nepudí k bratřím. Ostatně, neboj

se, že by tě dokonalá láska k Bohu odvedla od činnosti. Čím ho budeš horoucněji milovat, tím horlivěji se vynasnažíš, aby jej i druzí milovali. Rozdíl je jen v tom, že když půjdeš k nim z plnosti lásky a z plnosti srdce patřícího jenom Bohu, že bude mluvit Bůh z tebe a s ním i jeho síla. Proto obracejí svět ne hezcí velební páni, ne příjemní společníci, ne vtipní řečníci, ne ohleduplní zpovědníci, nýbrž a jedině - světci.

Ona činnost je správná, která nás vede těsněji do Boha, která v nás budí žízeň po něm. To může být i práce nejvšednější, ale jen se nesmíš jí dát pohltiti, nýbrž jí dávat nejvyšší smysl a cíl tužby, poslušnosti k vůli Boží. Tak tě povede každá práce i sebe napínavější do Božího nitra. Tak říká pravdivě P. Lallement, jehož *Doctrine spirituelle* nemohu se nasytit. Člověk vnitřní modlitby vykoná za rok, co druhý za celý život (p. 115). A na jiném místě: Duchovní člověk vykoná více vlivu na srdce jedním slovem zapáleným duchem Božím, než jiný dlouhou řečí, která ho stála mnoho práce a v níž vyčerpал všechnu sílu svého rozumu (p. 304).

Proto nepřinášíme ovoce, že naše práce nejsou naplněné duchem Božím.

Člověk propadlý úspěchu a honičkou za svým já bojí se úplného otevření duše vnitřní modlitbě a vnitřnímu životu. Kde by byla jeho práce? Vnitřní modlitba, vnitřní život otvírá duši Bohu, který nám pak práci teprve posvětit a usnadní. Duše si navykne ještě více na vůli Boží. Pak dovede tím více pro Boha a pro bližní vykonati i tehdy, kdy to stojí nesmírné oběti. Sobci selhávají v kritických chvílích tam, kde je odpovědnost a práce nejdůležitější, protože nestojí pevně v nepohnutelném středu. I od toho třeba se osvoboditi, abychom stále nehleděli, co může ona vnitřní modlitba vynést pro naši práci, pro náš apoštolát. Prostě dej se Bohu, ne aby ti to něco vyneslo. Boží působení pak samo uskuteční ovoce duchovní, které

si z lásky k němu přeješ způsobiti v duších svých bližních.

P. Bertrand Šnobl:

STŘÍZLIVÉ OPOJENÍ

Jako mohutným sloupořadím přiblížili jsme se řadou modliteb k svatyni svatých;¹ tam však možno vejít jen skrze krev - krev oběti² - v Novém zákoně, krev obětovaného Krista.³ Oběť,⁴ to nejsou slova, ale čin; čin, který dokonce potřebuje přijetí Bohem - vyústit v tajemnu stínu Božího majestátu,⁵ být stráven ohněm Božího políbení.

Čím hlouběji byl kdo přijat v Boží mlčení,⁶ tím živelněji si to uvědomí. Zde víra našich otců žhne v plné střízlivosti opojivého jasu.

Sancta simplicitas.

Sevřit celé obětování v jednom úkonu a jedné modlitbě knězově⁷ - chor bratří zatím pokrývá

¹ Vzpomeňme si na modlitbu, se kterou kněz vystupoval k oltáři: *Aufer a me. Sejmi s nás, Pane, naše nepravosti, abychom byli hodni vejít do Svatyně Svatých čistou myslí, skrze Krista, Pána našeho, amen. Křížek na oltáři, polibek kříže a vykročení dál s křížem in nomine... , ve jménu Otce...*

² Viz sv. Pavel k Hebr. hl. 9, v. 11-14 a verš 22.: Bez vylití krve není odpuštění. Všichni i pohané to tušili, oběť, zemřít sobě a žít Bohu.

³ Sv. Pavel 1. ke Kor. 5, 7. náš velikonoční beránek - obětovaný Kristus.

⁴ Oběť - *sacrificium* = *sacrum facere* - konati.

⁵ *In conspectum divinae Majestati tuae* (modlitbu, *Jube haec, z kánonu po proměňování*).

⁶ Pro dominikány, stejně jako i pro „muže mlčení“, kartuziány, bylo mlčení - *silentium* - *sanctissima lex* - neporušitelný zákon. Drobný odraz Božího mlčení.

⁷ Je to vlastně jen jeden pohyb - podání darů Božství - podává sebe v darech, Krista, (na památku umučení Krista) jak stojí v žalmu 140, 2 *elevatu manuum mearum, sacrificium respectinum...* pozdvižení svých rukou - večerní oběť (vzpomeňte Krista na kříži) - pohyb,

děj trásnými melodií zpěvu k obětování, offertoria,⁸ vyzván k tomu knězem pozdravem *Pán s Vámi . . a modleme se.*⁹

Božská odvaha . . .

položit klíč k tomu v prosté větě, verši žalmu, málo známého 49., pronesené ještě přísluhovatelem - jáhnem,¹⁰ kterou on vlastně uvádí úkon, podává mu kalich a prosbou s obětními dary (neboť líbá při tom knězi ruku) své lásky - nutí ho¹¹ k oběti . . . *Immola Deo Sacrificium laudis* . . . Obětuj Bohu oběť chvály a splň své sliby Nejvyššímu.¹²

Kněz, spatřiv kalich obětní, vzpomene si na prosvícený čarovnou září slov Církve (poslechněte si i jejich melodii, je v responsoriu mše sv. XVIII. ned. po sv. Trojici).

⁸ Naše offertoria jsou prostší - zbavené příliš umělých ozdob. Často se zříká i hudebně krásných gradací (viz offert. I. ned. po Zjev. Jubilate). Poněvadž nebyla nepohnutelná, stalo se, že máme na různé svátky jiná offertoria než římský misál; na př. na Nanebevstoupení Páně, krásné off. druhého tónu *Viri Galilaei* - a off. na sv. Štěpána *In virtute*.

⁹ I offertorium je modlitba, zejména u nás, kde se začíná zpěv hned po knězově Oremus, jako bezprostřední odpověď. - *Ritus Oremus*: Po pozdravu *Pán s vámi* se kněz obrátí týmž směrem zpět k oltáři, roztáhne ruce (jako k modlitbě, nebo pozdravu) a když začne říkat Oremus, spojuje je tak, aby na poslední slabiky byly sepiaty před hrudí a stejně s nimi dělá úklonu hlavou.

¹⁰ Slova jsou pronesena zcela v skrytu oltáře - jen mezi knězem a jáhnem. Jáhen vezme kalich již odkrytý, pouze s paténou a hostií, od podjáhna na epišt. straně a podá knězi, stojícímu uprostřed.

¹¹ Slova sv. Pavla . . . *caritas urget nos* - (nutnost lásky k oběti).

¹² Tento krátký veršík má podobně hluboký význam jako moderní verš *Confitemini*. V jeho skrytém světle poznáme celou krásu tohoto obřadu - nechci rozvádět, srovnejte jen celý žalm 49. a připojte citované místo ze sv. Pavla v pozn. 2. Ano, obětí chvály se dostává pocty Bohu . . . a tu je cesta, v níž nám ukazuje, jak dojít spásy. Viz též modlitbu z kánonu *Memento* . . . , kde je též výraz *sacrificium laudis* a *reddere vota sua* (plnit své sliby). Viz dominikánské heslo *laudare, benedicere, praedicare* (vzaté z praeface bl. Panny).

slovo Kristovo¹³ a přijme jej se slovy *Calicem salutaris accipiam* . . . Kalich díky za spásu zdvihnu a jméno Páně budu vzývat¹⁴ a mírně jej pozdvihnuv zasvěcuje tento spásný kalich Bohu Trojedinému, jehož nehodným sluhou je, modlitbou:¹⁵ *Suscipe, Sancta Trinitas, Přijmi, svatá Trojice, tuto oběť, kterou ti přináším na památku umučení Pána našeho Ježíše Krista, a dej, aby v pohledu tvém Tobě se líbic, vystoupila a věčné spasení moje i všech věřících působila. Při slovech a věčné spasení působila* pokládá opět kalich na korporál a uchopiv patěnu nejdřív levou, pak i pravou rukou, umístí hostii před kalichem, nedotýká se jí a patěnu položí na purifikatorium tak, aby jedna její polovina byla skryta pod korporálem.

Tím je vlastní obětování u konce¹⁶ . . . a přece, ještě se zdá, že něco chybí . . . další výraz oběti, neboť přísluhovatel-jáhen, přistupuje k němu s prosbou, aby požehnal kadidlo, kterým by okouřil obětní dary i oltář¹⁷ (vzpomeňte na ko-

¹³ Modlitbu v zahradě Getsemanské a kalich, symbol utrpení v události s bratřími Zebedeovými. Luk. 22, 42. Marek, 14, 36 atd. a Mat. 20, 17-28; Marek 10, 32-45.

¹⁴ Slova, se kterými kněz přijímá kalich jsou ž. 115; dnes předchází jim ještě náhrada za verš jáhna: *Quid retribuam*... Čím se odvděčím Pánu za vše, co mi prokázal? (Tento verš chybí ve starších misálech; není ani v mis. 1614; též vypadá při mši sv. za zemřelé) Doprovázející pohyb je: ruce položené na korporál zvedne a při slovech *Quid retribuam* spojí před hrudí.

¹⁵ Náš text je obdobný římskému, prostší; je v singuláru . . . offero vynecháno vše až na slovo *passio*, i zmínky o svatých. Kartuziáni, kteří mají též prostší způsob obětování se modlí na místo *Suscipe*, modlitbu *In spiritu humilitatis*.

¹⁶ Prostota našeho obětování je podmíněna též tím, že kalich s obětními dary už je připraven.

¹⁷ Jáhen žádá za požehnání slovy: *Benedicite*. A kněz: *In nomine Patris* . . . (podobný způsob žehnání byl použit pro vodu). Jáhen nasype kadidlo do kadidelnice, kterou drží akolyta a podá ji knězi do středu oltáře. Kněz okouří dary tak, že nad nimi udělá kadidelnicí kříž; pak

nec prvního odstavce). Skončí na epištolní straně, kde i on je okouřen jáhnem a obmývá si ruce s modlitbou: *Lavabo*¹⁸. Umyji mezi nevinnými ruce své a choditi budu kolem oltáře Tvého, Pane, abych zaslechl *hlas chvály* - a vyprávěl o všech Tvých divech. Pane, miluji krásu tvého domu a místo přebývání Tvé slávy. Nyní innocens manitus et mundo corde, očištěn na těle i na duši, může vstoupit před Pána, (vrací se do středu oltáře) ale jen *In spiritu humilitatis*.¹⁹ - V duchu pokory a se srdcem zkroušeným nechť jsme přijati Tebou, Pane a tak se děj naše oběť, aby byla přijata Tebou dnes a líbila se Ti, Pane Bože. Při posledních slovech se zdvíhá a obrátiv se k lidu vybízí i je *Orate fratres*²⁰ - Modlete se bratři - a znovu se obrátiv k darům pokračuje: aby i má i vaše oběť stejně byla přijata v pohledu Páně. Pane, vyslyš modlitbu mou a volání mé k Tobě přijd'. - Modleme se, a modlí se tichou modlitbu, modlitbu závěru obětování, kterou přechází v praefaci, v děkovný zpěv Otci, dárce všeho dobra.

se ukloní hlavou a znovu okouří trojím pohybem zpředu dary, pak oltář třemi pohyby na ep. straně nahoře, pak evang. nahoře; zpět dole i epišt. a sám je na epišt. rohu okouřen jáhnem.

¹⁸ Původně praktický úkon, později symbol očisty. Dominikáni říkali zprvu jen první verš a ještě dodnes říkají jen uvedený text (ne až do konce žalmu se závěrem Sláva Otci).

¹⁹ Modlí se hluboce skloněn, ruce sepjaté na prsou. Text je vzat z příběhu o třech mládencích v peci ohnivé. U nás beze změny, tak, jak se vyskytuje v breviři v 1. ned. postní, jako 4. antif. o chválách. Pokračování v myšlence očisty s vyjádřením smyslu okouřování.

²⁰ Na *Orate fratres* se u nás neodpovídá, stejně jako u kartuziánů a ve starých Ordin. římských. Text se neshoduje doslova s žádným známým.

DUCHOVNÍ SMYSL

„Optavi et datus est mihi sensus.“ (Moudr. 7.)

Moudrost Boží o každou věc se stará tak, jak to odpovídá věci samé. (III. qu. 60. a 4.) Zařizuje vše příznivě (Moudr. 8.); každému měří podle jeho schopností. (Math. 25.)

Bůh ve své prozřetelnosti a péči o spásu člověka má ohled na podmínky jeho duchovního života.

Podmínky duchovního života a stav člověka po hříchu, stejně jako činnost lidská sama vázaná na smyslový svět, to vše klade lidskému duchu překážky nebo obtíže v poznávání a prožívání Božího života, jehož účast má v sobě z milosti.

K duchovním věcem, pokud o nich neví, pokud je nezná, má člověk takový poměr, že po nich příliš netouží; jsou mu bližší věci smyslové a jejich půvab přitahující a působící na smysly. Poznají-li však zkušenostním způsobem půvab duchovních věcí, tedy začíná mít pro ně větší smysl, zatím co zkušenost ve smyslových věcech a radostech přivádí k omrzelosti.

Existuje tedy v člověku pro nepříznivé podmínky a pro stav vnitřní, který vznikl po hříchu a vzrůstá každým novým hříchem, určitý nepoměr k duchovním věcem. Nepoměr se projevuje buď těžkopádností nebo leností, nechutí nebo naprostou nevšímavostí k duchovnímu životu. Království ducha je ohraničeno překážkami, přes které prochází málokdo. Začne-li kdo první kroky, často se zastavuje před překážkami a nejde dál, nebo se vrací do zdánlivé snadnosti radosti a projevů života smyslového. Kráčejících po cestách duchovního světa je tedy velmi málo nebo nejdou hluboko. Bereme-li zřetel na vše, co zdr-

žuje člověka nebo mu brání porozumět duchovním věcem, objeví se nám, že tím vším duchovní život a Boží věci, jejich vliv a posvěcení nejsou méně skutečné, ale že je třeba úsilí, námahy, dobré vůle, sebevzdělání, četby, výkladu, úvahy, modlitby a prosby o to, aby duchovní život nabyl převahy v lidském nitru a s ním i duchovní účinky klidu, pokoje a jiných důsledků přirozeně plynoucích ze stavu duchovní převahy v člověku.

Podmínky lidské přirozenosti jsou dost nesnadné k tomu, aby se člověk vyšinul k duchovní výši života. Lidská přirozenost má svou stránku hmotnou a duchovní. Tělo a hmota je soupodstatnou součástí člověka. Duch oživuje tělo, takže první úkon lidské duše je dát život tělu, aby se vyvíjelo a s ním i smyslové schopnosti (zrak, sluch, fantasií, paměť atd.). Duše přichází k sobě a k své vlastní činnosti myšlení a chtění dobra, porozumění pro ideál nebo k projevům touhy po vyšším světě, po Bohu, ne přímo, nýbrž prostřednictvím smyslového světa. „Skrze viditelný svět k neviditelnému, skrze smyslový k duchovnímu.“ Proto všechny poznatky a pojmy, kterých duch lidský nabývá o duchovním světě, mají na sobě podobnost věcí smyslových. Je to cesta k duchu a k Bohu dost obtížná a spleť, ale není neskutečná. Vede ke skutečnosti, která je vlastně největší skutečností, která nás dovede zaujmouti docela a naplnit nevyslovitelnými zkušenostmi života Božího v nás, na př. svobodou dítek Božích, nesmírnou důvěrou v Boha, slastí lásky k Bohu a pokoje, vnitřním světlem a jistotou, požíváním účinků přítomnosti Boží a působení Ducha sv., hlubším poznáním smyslu života a účelu existence atd.

Ke skutečnosti duchovní přirozené i nadpřirozené se duše prodírá dosti nesnadno. První však sebumenší zkušenost v duchovním světě upoutává duši a probouzí v ní touhy po poznání a od-

halení celého půvabu duchovní krásy a života. Proto první zážitky v duchovním životě probíhají celou duší, i její citlivostí organickou a smyslovou, duše zakouší smyslovou radost a štěstí. To však není vrchol duchovního života. Duch se projevuje svou silou, a proto je nutné z prvních zkušeností citlivého vzrušení postupovat k duchovní síle a k velikosti poznání Boha nadpřirozeným světlem víry, rozmnoženým rozjímáním o Boží velebnosti a svatosti, upevněným nadějí a láskou k Bohu.

Nadpřirozenými ctnostmi božskými, vírou, nadějí a láskou se rozrůstá nadpřirozená síla duše v poměru k Bohu, takže slabý poměr přirozený a plný překážek a obtíží je přeměněn na nový poměr, plný duchovní živosti a jistoty.

Bůh sám přispěl člověku na pomoc v této jeho nesnadné cestě k duchovním věcem tím, že se stal člověkem a přiblížil si člověka, aby se člověk přiblížil jemu. Dal člověku i prostředky odpovídající jeho přirozenosti, t. j. svátosti jako viditelná znamení jeho milosti a posvěcení vnitřního, které sdílí člověku. Proto Bůh ve své prozřetelnosti a moudrosti vede člověka po jeho cestách lidských k nadpřirozenému a duchovnímu životu. Mezi všemi svátostmi vyniká Nejsv. Svátost Oltářní, v níž se požívá jako hostina pro duši Kristus a bere se účast na jeho milosti a životě, na jeho slávě a věčnosti. V tomto případě je nejpatrnější, jak svátostné posvěcení odpovídá složení lidské přirozenosti z duše a těla, jak Bůh dává plně to, co patří člověku a vede ho skrze smyslové věci k duchovním.

Nejen podmínky lidské jsou nesnadné k tomu, aby člověk žil duchovně, i stav člověka po hříchu překáží nesmírně duchovnímu životu. Stav člověka po hříchu je takový, že jeho afektivní stránka je obrácena k hmotným věcem; sympatie k hmotným půvabům se probouzí velmi snadno, přitažlivost a náklonnost ke smyslovému světu je

snadná. Člověk lne svým citovým světem, svými vášněmi a sklony k hmotnosti. Používá často hmotných a smyslových vzrušení a radostí jako prostředků proti duchovní prázdnotě a proti smutkům. Nitro lidské je téměř úplně proniknuto sklony k smyslovým zálibám, které strhávají sebou často dobrá předsevzetí a úmysly pro malou odolnost vůle, naklonění k smyslovosti. Takový stav plný afektů k blízké hmotné stránce života a věcí velmi překáží, zdržuje, zabraňuje, někdy i ničí úplně duchovní život a vnitřní smysl pro Boží věci, pro modlitbu a rozjímání, pro modlitbu Církve v liturgii a pro jiné úkony, kterými se v nás rozmnožuje život Kristův.

Každý nový hřích zvětšuje tuto afektivní náklonnost k hmotnému světu a v duchovních zápasích působí vždy novou a větší porážku. Odtud plyne strašná kolísavost duší, ne dosti zakotvených v duchovním životě, jejich nestálost. Jsou samy sebou samozřejmě nejméně spokojeny, trpí neklidem a rozvratem vnitřním. Nedovedou se často rozhodnout ani pro ani proti. Ubohý to výraz malé duchovní síly, spíše nemoci dosud neuzdravené, která tkví v nepřemožené a neovládnuté stránce smyslové afektivnosti a přilnutí k věcem. Nešťastný je každý podobný projev duše, neboť zabraňuje rozvoji duchovní krásy a života v Bohu, zdržuje vzrůst duchovního rozumu duchovnímu království, které prožívá věrná duše v Kristu.

Duch lidský prochází sice smyslovým světem a dostává poučení slovem nebo písmem nebo zrakem, tedy branami smyslů o duchovních věcech, o Bohu a jeho působení, ale nesmí se zastavit ve smyslovém světě.

Kristus přichází na pomoc i po této stránce. Dává nám své tělo a svou krev, pomáhá nám svátostmi, v nichž smyslová stránka vnímá zevnější obřad, aby tím duchovní stránka si uvědomila a prožila duchovní účinek milosti, lásky a posvě-

cení Božího. Bez těchto úkonů stanovených prozřetelností Boží k posvěcení člověka, lidé by se klonili velmi snadno k různým úkonům pověrečným,¹ jak je patrné ze zkušenosti u lidí primitivních, že připisují tajné účinky věcem, které svou povahou nic takového vykonat nemohou. Nesmírná je tedy prozřetelnost Boží, která pečuje o člověka po každé jeho stránce, aby přirozenost lidská, zraněna hříchem, přece jen zduchovněla a octla se v pravém svém prostředí života podle duše, nikoliv podle těla. Pomoc Kristova k duchovnímu životu je stále nablízku a odpovídá lidské přirozenosti.

Dá-li si duše záležet na tom, aby došla k vnitřní stránce života, skrytého v Bohu, překoná všechny překážky a obtíže. Duchovní snaze neuniká vědomí, že milost Boží, plynoucí z hojných pramenů utrpení Kristova, znenáhla převyšuje každý jiný projev neposvěcené přirozenosti, vybavuje ji ze smyslové náklonnosti k tvorům a k zálibám a obrací i tuto stránku k duchovní kráse a k Bohu.

Tak znenáhla vzrůstá vnitřní smysl pro duchovní věci, duše o ně více prosí, Duch sv. rozmnožuje svým působením chápání i afekt duchovní a tak se uskutečňuje v duši pravdivost slov knihy Moudrosti: „Optavi et datus est mihi sensus.“

Smyslová stránka spolupracuje ve spojení s duchovní svou silou a svými projevy, neboť i ona vypěstovanými ctnostmi a vlitou silou milosti vydává energii potřebnou k vroucnosti, intenzitě duševních úkonů k Bohu. Vyžaduje to ovšem výchovu a ukáznění pomocí mravních ctností, zvláště mírnosti a statečnosti, aby smyslová stránka nepřekážela nadbytkem svých neposvěcených projevů.

¹ III. 60, a. 1.

Dr. Jan Merell:

LIST SV. PAVLA EFESKÝM

Nový člověk (4, 17-5, 20).

Toto tedy pravím a zapřisahám v Pánu: Nežijte již tak, jak i pohané žijí ve zvrácenosti své mysli. Ve svém rozumu jsou zatemněni a odcizeni od života Božího pro nevědomost, která je v nich a pro zatvrzení jejich srdce. Oni otupěvše, oddali se chlípnosti k pátrání všeliké nečistoty v nezřízené míře.

Vy však jste se tak nenaučili znát Krista. Vždyť jste o něm slyšeli a v něm byli vyučeni. Neboť pravda jest v Ježíšovi. Odložte tedy starého člověka, podle něhož jste byli dříve živi, který hyne v klamných chťích. Obnovte se však v duchu svého smýšlení a oblecte nového člověka, který je stvořen podle Boha v pravé spravedlnosti a svatosti.

Proto odložte lež, mluvte pravdu každý se svým bližním, vždyť jsme vespolek údy. Hněváteli se, nehřešte. Slunce nezapadej nad hněvem vašim. Nedávejte místa ďáblu. Kdo kradl, již nekraď, ale pracuj spíše, ať si vydělá rukama svýma majetek, aby měl z čeho udělití tomu, kdo má nouzi. Ať nevychází z vašich úst žádné špatné slovo, nýbrž jen dobré, které přispívá ke vzdělání, kde je toho třeba. Přinese milost těm, kteří je slyší. A nezarmucujte svatého Ducha Božího, kterým jste byli poznamenáni ke dni vykoupení.

Veškerá hořkost a zlost a hněv i křik a utrhaní odstup od vás spolu se vši zlobou. Buďte však k sobě vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějící jeden druhému, jakož i Bůh odpustil vám v Kristu.

Vlastní morální část listu počíná 17. veršem, který je slavnostním zdůrazněním výzvy s počátku této kapitoly: Žijte hodně toho povolání, jímž jste vyvoleni, kterou pak Pavel přerušil dogma-

tickou úvahou o jednotě Církve. První část mravoučné nauky Pavlovy je ovlivněna myšlenkou: Svlékněte starého a oblecte nového člověka. Slyšíme zde ozvěnu hlubokých věroučných pravd z první a druhé kapitoly tohoto listu, kde apoštol ukázal, kterak my, kdysi mrtvi, stali jsme se v Kristu mocí Otce opět živými.

V dogmatické části listu ukázal Pavel na ubohý stav lidstva v době před Kristem a na jejich vznesenost, získanou jim Kristem. Tomuto stavu musí odpovídati i jejich mravní život. V mohutném protikladu stojí proti sobě *dříve a nyní*, starý a nový člověk. Je třeba, aby věřící počali nový život, odlišný od ubohého stavu čtenářů tohoto listu před jejich obrácením. Přijavše křest, musí křesťané jednou provždy vyúčtovat s minulostí a pohanským životem. Pavlova výzva k tomu je velmi důrazná a apoštol se dovolává Pána, aby jeho slova byla co nejúčinnější. *Toto tedy pravím a zapřísáhám v Pánu: Nežijte již tak, jak i pohané žijí.*

Zvláště tři vlastnosti vyznačují život pohanů: Zvrácenost mysli, zatemnění rozumu a odcizení života Božího. Žijí *ve zvrácenosti mysli*, neznajíce pravého rozdílu mezi dobrem a zlem.¹ Jejich rozum je zatemněn, bez pravého Boha a bez poznání pravdy. Jsou poutáni pouty bludů a vášní. Pavel má asi na mysli slova Spasitelova: „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude choditi ve tmách, nýbrž bude míti světlo života.“ (Jan 8, 12). Jsou *odcizeni od života Božího*, který je pramen milostí a vzor našeho mravního konání. Tímto životem jsou věřící povyšováni k důstojnosti dítek Božích.

Příčinou tohoto smutného stavu pohanů je *nevědomost, která jest v nich*. K ní přistupuje hříšný život, který tu *zaturzuje jejich srdce*, že nemají smyslu pro vyšší zájmy. *Tak otupěli a oddali*

¹ Viz popis života pohanů v Řím. 1, 18-32; 1 Petr 4, 1-4.

se chlípnosti k páchání všeliké nečistoty v nezřízené míře.

Proti tomuto smutnému stavu pohanského života klade apoštol v protiklad ideál života křesťanského. Kristus, vzor vší dokonalosti a nejvznesenější nauky, osvětil temnoty pohanské noci a čtenáři tohoto listu pochopili Krista v celé jeho podstatě. Nepřijali pouze nějakou nauku, oni pochopili samého Krista a „v něm“ byli vyučeni. Jsou Jeho tělem a s ním jsou mysticky spojeni. On jest novým člověkem, který byl vzkříšen z mrtvých a v něm má vše svou působnost. V protikladu k nicotnosti a pošetilosti pohanství, nazývá Pavel Krista Pravdou: *Neboť pravda jest v Ježíšovi.*² Pravda v plném tohoto slova smyslu. Od této Pravdy byli čtenáři vzdáleni, když bloudili ve tmách pohanství. Nyní, když poznali pravdu, musí podle ní zařídit svůj život a sčítovati se starým člověkem. *Odložte tedy starého člověka, podle něhož jste byli dříve živi.* Jak tato nutnost odložit starého člověka je naléhavá, je zřejmo z dalších slov, že totiž tento *v klamných chtících spěje do záhuby.* Když odložili starého člověka, je nutno, aby se stali lidmi zcela novými, *aby se obnovili v duchu svého smýšlení a oblékli se v nového člověka, který křtem byl v nich stvořen k Božímu obrazu v pravé spravedlnosti a svatosti.*³

V následujících verších přechází Pavel k dennímu životu a zdůrazňuje ctnosti, jimiž čtenáři uskuteční ideál spravedlnosti a svatosti v pravdě. Celá tato morální perikopa je rozdělena ve dvě části. V první dává apoštol napomenutí, týkající se všech křesťanů (4, 25-5, 21), ve druhé zdůrazňuje zvláštní povinnosti členů rodiny a společnosti (5, 22-6, 9). Sv. Jan Zlatoústý vykládá tuto

² Srv. Gen. 1, 27.

³ Výrazy spravedlnost a svatost jsou u sv. Pavla častěji spojeny (1 Thes. 2, 10; Tit. 1, 8). Výrazu spravedlnost bývá v Bibli užíváno ve vztahu k bližnímu, svatost ve vztazích k Bohu.

perikopu (XIII. homilie) praví výstižně: „Toto bylo řečeno nejenom Efeským, nýbrž je nyní řečeno i vám a nejenom námi, nýbrž i Pavlem, ba dokonce nejenom námi a Pavlem, nýbrž milostí Ducha svatého.“

Pavlovy rady a napomenutí se týkají hlavně poměru k bližnímu: *Proto odložice lež, mluvte pravdu každý se svým bližním*. Slova jsou vzata z proroka Zachariáše (8, 16), u Pavla však mají smysl ještě hlubší, poněvadž je odůvodňuje poukazem na mystické spojení věřících s Kristem. Kristus je absolutní pravda a věřící, kteří jsou s ním mysticky spojeni - *vždyť jsme vespolek údy* - mají vznešenou pohnutku k pravdomluvnosti.

Harmonii s bližním často porušuje hněv. I křesťan je pouze člověk a pocítí nejednou hněv proti bližnímu, nesmí však přivolit, aby ovocem hněvu byl hřích. Proto Pavlova slova: *Hněváte-li se, nehřešte!*⁴ Hněv je cosi přirozeného, někdy je i hněv spravedlivý, jestliže se mu však někdo poddá, vznikne proti bližnímu nenávist, která je již hříchem. Proto dává sv. Pavel čtenářům prostou radu: *Slunce nezapadej nad hněvem vaším. Nedávejte místa ďáblu*. Nestane-li se tak, bude mít ďábel přístup k lidskému srdci a poznenáhlu si obnoví svou nadvládu, kterou měl kdysi ve starém člověku.

Další napomenutí se týká poctivosti: *Kdo kradl, již nekrad!* Na první pohled snad překvapuje, ale musíme si uvědomiti, že většina čtenářů byli malí, prostí lidé, kteří podle svých starých zvyků z pohanství své pány snad šidili. Proti tomuto sklonu, zděděnému z pohanství, zdůrazňuje apoštol poctivou práci: *ale pracuj spíše, ať si vyděláš rukama svýma majetek*. S hlediska křesťanského má práce ještě vyšší posvěcení, pokud totiž skýtá možnost *udělit* almužnu *tomu, kdo má nouzi*.

I špatné slovo ubližuje bližnímu; to nemá vyjít z úst křesťanů: *Ať nevychází z vašich úst žádné*

⁴ Žalm 4, 5 podle textu LXX.

špatné slovo, nýbrž jen dobré, které přispívá ke vzdělání, kde je toho třeba. Tak bude u těch, kteří je uslyší, připravena cesta milosti Boží.

Na počátku tohoto listu (1, 14) nazval sv. Pavel obsažně Ducha svatého závdavkem našeho vykoupení, t. j. zárukou věčné blaženosti. Křesťané se stali křtem a vnitřním přijetím Ducha svatého novými lidmi. Jeho milost je takoruka pečetí a zárukou *ke dni vykoupení*. Proto hříchy proti lásce k bližnímu - Duch sv. je Duchem lásky⁶ - *Ducha Božího, kterým jste byli poznamenáni ke dni vykoupení.*

Vše co odporuje lásce, musí tedy býti vzdáleno života křesťanů: *Všeliká hořkost a zlost a hněv i křik a utržení odstup od vás spolu se vši zlobou. A naopak, co vyznačuje lásku k bližnímu, má vyznačovati i život křesťanů. Buďte však k sobě vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějící jeden druhému.*⁷ Aby dodal své výzvě důrazu, dovolává se apoštol dobroty samého Boha, *který i nám odpustil v Kristu.*

P. Reg. Dacík O. P.:

MLUVA MYSTIKŮ

Smysl lidské řeči je umožňovat sdílení vnitřních zážitků duše, smýšlení a cítění, které ovládá člověka. Jednotlivá slova, z nichž se skládá řeč, mají tu funkci znamení, pomocí nichž se možno dorozumět. Lidská slova jsou znamení umělá, to znamená, že jejich obsah je určován člověkem, a proto se může snadno stát, že dva lidé rozumějí zcela jinak jednomu a témuž slovu, podle toho, jakou náplň tomuto slovu dali. Každá věda má svůj slovník, své odborné názvosloví, a chce-li

⁵ Vulgáta dodává ve víře.

⁶ Řím. 15, 30.

⁷ Srv. Kol. 3, 12 násl.

kdo rozumět odborné řeči té či oné vědy, musí nutně znát její terminologii.

Čím jde o hlubší poznání věci, tím nesnadnější je člověku vyjádřit slovy obsah tohoto poznání. Mystika, jejímž předmětem a obsahem je Bůh a jeho působení, jak je prožívá duše ve svém nitru, je nejvyšší ve stupnici lidských poznatků. Praví-li sv. Tomáš, že theologie jako věda je jistý otisk poznání, jaké má Bůh o sobě, jistá účast na poznání, které je vlastní Bohu, tím více musíme toto tvrzení vztahovat na mystiku, která je vrcholem theologie, je theologií žitou, je zakoušením a prožíváním, a řekl bych jistým zkušenostním ověřením toho, co vidí theologie jen jako logický závěr, obsažený v premisách. Tam, kde končí práce theologa, začíná mystik. Za pomoci milosti, veden Duchem svatým, odvažuje se za hranice lidských možností, usiluje překročit hranici, přejde-li, abych tak řekl, z oblasti lidské do oblasti božské, setká se s nesmírnými obtížemi, chce-li vypravovat druhým o výsledcích své výpravy. Jeho řeč může být jen podobná řeči svatého Pavla, jenž byl vytržen z tohoto života a bylo mu dopráno nahlédnout v taje božství, o nichž však nedovedl říci zhola nic. „Vím,“ praví o sobě, „o tomto člověku, že byl - zdali v těle nebo mimo tělo, nevím, Bůh to ví - vtržen do ráje a uslyšel slova nevyzpytatelná, kterých nepřísluší člověku mluvit (II. Kor. 12. 4.).“ Pavel praví, že o věcech, které zakusil v mystické extasi, nepřísluší člověku mluvit, protože nenalézá slov. Lidská slova jsou příliš nedokonalá, aby mohla vyjádřit dokonalosti božské, jsou příliš hmotná, aby se mohla pozvednout k označení Boží nehmotnosti a právě tak lidské představy jsou naprosto neschopné, aby pojaly tajemství Božího života.

Ta okolnost, že lidským slovem nelze vyjádřit tajemství čirého božství, je nejpodstatnějším důvodem, omlouvajícím mnohdy velmi nedoko-

nalou mluvu mystiků. Lidská slova odpovídají lidským představám a lidské představy jsou omezeny hranicím lidského poznání. A toto lidské poznání, vycházející ze smyslového a vystupující pomocí abstrakce k rozumovému, je vázáno na smysly, které jsou důležitým činitelem v poznání člověka. Scholastická zásada *Nihil est in intellectu, quod non fuit prius in sensu* - nic není v rozumu, co neprošlo smysly - je východiskem teorie poznání. Dokud žije člověk v těle, nemůže odezírat od podstatného spojení, jaké je mezi tělem a duší, nemůže si odmyslet jejich vzájemnou závislost. Následkem toho lidské poznání je hmotné, je vyjádřeno hmotnými představami a jim odpovídajícími hmotnými slovy. Pozvedne-li milost člověka nad jeho přirozený způsob poznání, octne se ve sféře, která sice není proti jeho přirozenosti, protože lidská duše je nehmotná a proto schopná nazírat v síle milosti na čiré božství, ale je to sféra nad lidskou přirozeností, a proto člověk nenachází slov, jimiž by vyjádřil své zážitky, a hlavně pak nenachází takových slov, kterým by rozuměli druzí. Neboť i tehdy, kdyby se pokusil dát běžným slovům novou náplň ve smyslu poznatků a zážitků, které by jimi chtěl vyjádřit, nemohli by mu druzí rozumět, protože jim chybí vztah mezi slovy a obsahem, který je jim neznám.

Má tedy mystik zcela mlčet a ponechat si jen pro sebe, čeho se mu dostalo od Boha? Někdy nesmí mlčet, zvláště když je tázán, a někdy nechce mlčet, když touží, aby svým slovem prospěl druhým. Sv. Terezie píše své mystické zážitky a potýká se statečně s lidským slovem, aby jím vyjádřila božské, na rozkaz svého zpovědníka. Sv. Jan od Kříže píše neosobně o tom, co osobně zakusil, aby ukázal cestu těm, kdo budou toužit po cestě až na vrchol hory Boží. Bl. Jindřich Su-

¹ *Doctrina sacra est velut quaedam impressio divinae scientiae. Theol. summa, I. ot. 1. čl. 3. k 2.*

so vypravuje o svých duchovních zkušenostech, aby poučil a povzbudil, a jeho vypravování je zapsáno. Čteme-li dnes stránky mystiků, které jsou reflexem jejich vlastní duše, musí být nutně jistý poměr mezi nimi a námi, máme-li jim rozumět. Tak jako jen lékař bude dobře rozumět řeči lékařově, tak jako jen theolog pochopí dokonale hlubokou řeč jiného theologa, tak také jen mystik může dokonale pochopit mystika. Je třeba jistého příbuzenství mezi dušemi, mají-li si dokonale rozumět. Čte-li kdo mystickou literaturu jen zcela materiálně, chápe slova jen v jejich běžném významu, nemůže rozumět tomu, co mystik chtěl říci. Snad chápe něco, podle velikosti své víry a lásky, ale nechápe všechno, nechápe celou hloubku obsahu, tak jako ten, kdo začíná studovat theologii a vezme do rukou Summu sv. Tomáše, nebude daleko tak dokonale chápat obsah a celou souvislost jednotlivých otázek, jako theolog, který po léta se zabývá tímto studiem.

Poněvadž mystik je člověk, zná jen slova lidská, proto může vyjadřovat své poznatky a zážitky jen slovy lidskými. V jeho řeči však nabývají tato slova mnohdy zcela nového významu, jsou pozvedána a očišťována, aby zasáhla samo čiré božství. Naše poznání o Bohu je pouze analogické: vycházíme z věcí stvořených a pozvedáme se k Nestvořenému. Všechny stvořené dokonalosti povyšujeme na nekonečnou, abychom je mohli připsat Bohu. Dobrota, krása, jednota jsou dokonalosti a proto je musí mít Bůh. Ve stvořeném jsou tyto dokonalosti nedokonalé, v Bohu musejí být dokonalé. Máme-li však vyjádřit tyto Boží dokonalosti, tu se setkáváme s velkými obtížemi, neboť ať chápeme věc jakkoliv, vždy ji můžeme chápat jen konečně, když náš rozum sám je pouze konečný. Bůh je však naprosto nekonečný. Můžeme se pak divit, když Eckehart²

² Denz. 501. n.

tvrdí, že Bůh není dobrý ani nejlepší? Co jiného chtěl říci, než že každá dokonalost, kterou připisujeme Bohu, je v něm nekonečně vyšší, než jak si ji my můžeme představovat. V tom smyslu mluvil také velký vykladač sv. Tomáše, kardinál Kajetán, když pravil, že božství je více než bytí a všechny jeho druhy, protože Bůh je nadbytí, nadjedno - superens, superunum.³ Právě tak když uvažoval sv. Jan od Kříže nekonečný rozdíl, jaký je mezi Bohem a člověkem, dal se strhnouti k tvrzení, které by mohlo být špatně vykládáno: Všechno stvořené není nic. A je to jen jakoby ohlas slov, která pronáší Bůh k sv. Kateřině Sienské, uchvácené po svatém přijímání velikostí Boha: Věz má dcero, že já jsem všechno a ty jsi nic. - Kdybychom tato a podobná rčení brali doslova, museli bychom v nich vidět pantheismus, ztotožňující Boha s tvorstvem. Ve skutečnosti však jde pouze o lidský, a proto nedokonalý, výraz nesmírné přesažnosti Boha, jehož nelze vyjádřit lidským slovem.

V duši mystikově se dějí mnohdy věci, pro něž nenalézá vysvětlení, tím méně pak výraz. Bůh se mu dává poznávat, naplňuje ho tajemným štěstím a duchovní slastí, a duše cítí jeho blízkost a prožívá spojení s ním. Mystik ví, že každé slovo lidské a každé přirovnání z okruhu lidských zážitků je velmi nedokonalé k vyjádření toho, co cítí a co by rád řekl druhým. Ale chce-li mluvit, čím srdce oplývá, musí užívat lidských slov a obrazů, musí se utíkat k přirovnáním, vzatým ze světa viditelného. A pak čteme slova a rčení v knihách mystiků, jež třeba chápat tak, jak byly myšleny, nemáme-li jejich autory podezírat z pantheismu, idealismu nebo jiných bludů.

³ In I. q. 39. a. 1. n. 7, 8. Sv. Tomáš ostatně praví podobně: Bůh nemá jména nebo je nad pojmenování, poněvadž jeho bytnost je nad to, co o Bohu rozumem poznáváme a slovem označujeme.

Chce-li mystik vyjádřit úzké spojení, jaké nastává mezi Bohem a duší na vrcholcích duchovního života, používá výrazů z života manželského. Láska snoubenecká a láska manželská je chápána jako největší láska lidská. Touto láskou se dávají dva lidé sobě navzájem, těší se jeden z druhého, splývají takřka vjedno. Chce-li mystik vyjádřit svůj intimní poměr k Bohu, nenachází vhodnějšího obrazu nad obraz lásky mezi snoubenci nebo manžely. A pak mluví o stavu, ve kterém duše vchází s Bohem v duchovní manželství, Bůh objímá duši a vtiskuje jí polibek lásky a duše požívá svého božského Snoubence.⁴ Jak zřejmo, jde o řeč obraznou, o snahu vyjádřit nevyjadřitelné spojení, které vzniká mezi Bohem a duší. Slovem duchovní manželství je vyjádřena intimita lásky mezi Bohem a duší a zároveň síla spojení, podobná nerozlučnosti manželské. Duše, která dospěla k této lásce silně jako smrt, je velmi vzdálena všeho, co by ji mohlo zbavit Boha. O této dokonalé lásce platí slovo sv. Pavla: „Jestliže žiji, už nežiji já, nýbrž žije ve mně Kristus.“ Je tu jistá obdoba manželské jednoty, o které praví Písmo, že budou dva tělem jedním (Gen. II. 24.). Mluví-li mystikové o polibku Ducha svatého duši a o obětích Božích, chtějí naznačit duchovní rozkoš, sladkost a útěchu, jakou zakouší duše, když se jí dává Bůh poznávat, když se jí dotýká, tajemným způsobem přítomný v jejím nitru.

Podobně třeba chápat mystiky, když mluví o požívání Boha nebo Slova. Svatý Bernard vyznává, že lidskými slovy nelze vyjádřit slasti, které jsou naznačeny ve slovech požívat Boha. Jde podle něho o tajemnou rozkoš duše, která vzniká ze spojení s Bohem, jehož duše má a z ně-

⁴ Srov. Phil. a ss. Trin.: Summa Theol. Myst. I. Disc. proem. VI.; Valgornerea: Myst. Theol. Divi Thomae, I. Disp. proem. a. VI.-X.; Ant. a Sp. s.: Directorium mysticum, disp. I. sect. VI.

hož se těší.⁵ Požívání Boha podle sv. Tomáše spočívá ve vidění rozumu a v potěšení citu, který z toho následuje. Je to potěšení z dosažení cíle. A poněvadž zde na zemi nelze dosíci Boha plně, je toto požívání Boha jen jistou předchutí nebeských slastí, kterých požívají blažení nebešťané plně, patříce na Boha tváří v tvář a radující se, bez nejmenšího stínu bolesti, z něho. Poněvadž však duše, která vystoupila vysoko, ve svém poznání Boha a zvláště v lásce k němu, blíží se jistým způsobem životu blažených v nebi, dostává se jak v rozumu, tak ve vůli jisté účasti v tom, co blaží nebešťany. Proto mluví mystici o požívání Boha, i když vyznávají, že samu podstatu těchto slastí z Boha nedovedou dobře ani popsat, tím méně definovat s filosofickou či theologickou přesností.

Mnohdy užívají i katoličtí mystikové výrazů, které mohou nezkušeného velmi snadno svést na myšlenky pantheistického pojetí Boha a duše. Mluví o přetvoření duše v Boha, o zaniknutí v Bohu, lidská vůle má zaniknout ve vůli Boží, duše v nejužším spojení s Bohem je zničena, je pohroužena v Boha, ztrácí se v Bohu, duch zaniká v čirém božství. Zdá se na první pohled, jakoby pod vlivem silné obožující milosti zanikala lidská osobnost a ztrácela se v propasti Božství, tak jako kapka vody se rozplývá a ztrácí v poháru vína. Pak už by nebylo nic než Bůh. Duše by pozbyla vlastního sebevědomí, přestala by existovat jako samostatná, svéprávná bytost, jako osobnost, mající možnost samostatně žít a samostatně o sobě rozhodovat.

Tak ovšem nesmíme rozumět zmíněným obrátům, jež nalézáme u mystiků. Mluví-li o přetvoření duše v Boha, nemají na mysli řád ontologický, bytnostní, nýbrž řád psychologický a morální. Přirozenost lidská nebude nikdy přetvořena v přirozenost božskou. Bůh však svou milostí dá-

⁵ Sermo super Cant. 85.

vá člověku hříšnému novou formu, činí z něho nového tvora, dítě Boží, a proto můžeme říci, že milostí je člověk vnitřně přetvořen. Milost jakožto účast v samé přirozenosti Boží působí, že člověk napodobuje Boha v tom, co je jemu vlastní, napodobuje ho v jeho životě poznání a lásky a takto se mu stává podoben. Čím více pak roste milost posvěcující v duši a čím více roste i morální podoba člověka s Bohem pomocí ctností, tím více je člověk, řekli bychom, přetvořován v Boha, formován podle vzoru Božího. Nikdy však nedospěje toto přetvoření tak daleko, že by člověk pozbyl své vlastní přirozenosti lidské a stal se podstatně Bohem.

Lidská duše proto nikdy nezanikne v čirém božství, nebude zničena, když dokonale přilne k Bohu. Těmito a podobnými slovy chtějí naznačit mystičtí autoři, že čím více se duše pokořuje, čím více pohrdá sama sebou, čím více zapomíná na sebe a na všechny tvory, čím více se zbavuje každé myšlenky zbytečné, neužitečné, čím více se vyprazdňuje, to jest odstraňuje ze svého nitra vše, by mohlo být překážkou plnému působení Božímu. Má-li se duše zcela oddat Bohu, má-li plnit jeho vůli bez nejmenšího odporu a za všech okolností, musí se pozvolna zbavit všech pocitů a sympatií čistě lidských, nesmí lnout k věcem tohoto světa, až by dospěla k svaté nelišnosti, která dovede říci na každý projev Boží vůle: Staň se. To znamená onen výraz zaniknutí lidské vůle ve vůli Boží. Lidská vůle zůstane lidskou, podrží si svou svobodu rozhodování, ale nezneužívá jí už proti Bohu a k své škodě, nýbrž podřizuje ji zcela všem Božím přáním. Je prázdná sama sebe a proto ji Bůh může naplnit svou přítomností a může v ni působit divy své lásky.

To je několik ukázek z mluvy mystiků. Bůh tajemný ve svém bytí a právě tak tajemný ve své činnosti je hlavním předmětem, kterým se obírá mystik. A poněvadž o Bohu víme spíše co není,

než co je, není divu, že veškera naše řeč o něm je pouhé dětské žvatlání, plné nedostatků, nedokonalostí, nepřesností. Stává se nezřídka, že čím více se chce mystik svou řečí přiblížit k Bohu, tím více se od něho vzdaluje, pokud jeho řeč se stává temnější a stále méně srozumitelná. Bůh je tajemné světlo, které oslňuje zrak člověka, pokoušejícího se do něho pohlédnout. Proto mystici mnohdy mluví o tom, jak duše, která proniká k Bohu, vchází v tajemnou božskou temnotu, a myslí tím hlubiny božství, k nimž se blíží duše ve vlitém nazírání, nebo mluví o tom, jak duše vystupuje k paprsku, pronikajícímu temnotami. A smysl je týž. Tajemným paprskem je Bůh, jenž prozařuje temnoty lidského poznání, a duše, které bylo dopřáno milostí pozvednout se v nazírání nad vše stvořené, vystupuje k tomuto paprsku a dává se jím prozářit.

Tuto řeč mystiků a její zvláštnosti a odchylky od běžné mluvy lidské musíme mít na mysli, chceme-li číst jejich knihy. Nedbání a neporozumění mystické terminologii mohlo by mít za následek mnoho omylů v řádu praktickém. Každá věda má svou terminologii, má ji i mystika. Proto nezasvěcený nerozumí tomu, co je běžné člověku, jenž má zkušenosti v příslušné vědě. Jen tehdy možno rozumět mystikům, když k vzdělání teoretickému přistoupí alespoň nedokonalá láska k Pánu Bohu, a touha podobat se jim v jejich úsilí o dosažení velkého cíle.

P. Ant. Čala O. P.:

LITURGIE SVÁTOSTI MANŽELSTVÍ

S hlediska theologického svátost manželství se velmi liší od šesti předešlých svátostí. Jiné svátosti musí udělovat kněz nebo biskup spojením látky a tvaru. Látka, jíž bývá voda, mazání ole-

jem nebo vkládání rukou, je blíže vymezena nějakou formulí, jež dává tomu úkonu určitý duchovní smysl. Nic takového není ve svátosti manželství. Svátost manželství neuděluje kněz. Ti, kteří uzavírají manželství, si ji udělují sami vzájemným dáním a přijetím souhlasu. Musí při něm ovšem býti přítomen i kněz, ale jenom aby dovědčil jejich vzájemný souhlas a aby mu požehnal. Látka a tvar této svátosti je vzájemné dání a přijetí souhlasu, vyjádřené buď slovy nebo nějakým znamením.

Proto také s hlediska liturgického svátost manželství se značně liší od ostatních svátostí. Jakmile si snoubenci dají před knězem vzájemný souhlas, svátost manželství je udělena. Během staletí však Církev vytvořila obřady, modlitby a žehnání, jež mají doprovázet udělování této svátosti. Jako Kristus ustanovil svátost manželství tím, že přirozený souhlas snoubenců povýšil na svátost, tak Církev vytvořila obřady této svátosti tím, že světské obřady, obvyklé při uzavírání sňatků, povznesla a posvětila a učinila z nich posvátné obřady.

Nebudeme zde pojednávat o svátosti manželství s hlediska dogmatického ani morálního ani právního, nýbrž jen s hlediska liturgického. Chceme ukázat, že nynější obřady svátosti manželství jsou velmi staré, plné hlubokého symbolismu.

I. Vznik obřadů při uzavírání manželství.

Vznik a vývoj obřadů při uzavírání křesťanského manželství úzce souvisí s právním názírem na podstatu manželské smlouvy, která pro velký význam manželství již u pohanských národů byla vždy doprovázena náboženskými slavnostmi.

1. V římské říši, v níž křesťanství vzniklo, bylo zásadou, že „souhlas tvoří sňatek“. Souhlas, jímž se uzavíral sňatek, býval pravidelně provázen ná-

boženskými slavnostmi. Přípravou k uzavření sňatku bylo už u Římanů zasnoubení, v němž byl obsažen příslib, že později bude uzavřeno manželství. Už zasnoubení bývalo spojeno s jakousi okázalostí: snoubenec dával své snoubence prsten na znamení vykonaného zasnoubení; v pozdější době císařské bývalo hned při zasnoubení stanoveno věno. V den sňatku už časně zrána kněží zkoumali vůli bohů auspiciemi a haruspiciemi. Pak se scházeli svatební hosté, jimž augurové sdělovali budoucnost snoubenců podle letu ptactva: Snoubenci měli na hlavách květinové věnce, nevěsta pak kromě toho ještě závoj ohnivé barvy (flammeum). Potom si snoubenci dali manželský slib před svědky, kněžími a pozvanými hosty, načež družka nevěstina spojila ruce snoubenců. Pak byla konána oběť, kterou při slavných svatbách přinášel sám velekněz. Závěr svatebních slavností tvořila svatební hostina a slavný průvod s nevěstou do domu ženichova.

I Církev uznávala zásadu římského práva, že podstatou manželství jest jediné souhlas snoubenců. Na tom nic nezměnila. Nemohlo jí však býti lhostejno, jak její členové uzavírají sňatky. Od svého Zakladatele dostala rozkaz učití všechny národy, aby zachovávaly všechno, co on přikázal. A k tomu patří také nauka o božském původu manželství, o jednotě a nerozlučitelnosti křesťanského manželství. Aby se však poznalo, zdali zamýšlený sňatek se shoduje s křesťanskými zásadami, proto od počátku žádala, aby snoubenci už před uzavřením sňatku se poradili s Církví. Už sv. Ignác Antiošský, nástupce sv. Petra, praví: „Sluší se, aby snoubenci uzavírali sňatek se souhlasem biskupovým, aby to bylo manželství podle vůle Boží, a ne podle smyslové žádosti.¹ Na počátku 3. stol. Tertulián píše: „Je nebezpečí, že tajné sňatky, t. j. takové, které nebyly učiněny napřed u Církve, budou posuzovány jako smilstvo“(?).

¹ Ep. ad Polyc. c. 6. — ² De pudic. c. 4.

První souvislý popis starobylých křesťanských obřadů při oddavkách podle římského ritu se nám zachoval v „Odpovědech na dotazy Bulharů“ papeže Mikuláše I. († 867). „Po *zasnoubení*,“ praví tento papež, „které je příslibem budoucího sňatku a které se vykoná souhlasem těch, kteří je uzavírají, a těch, v jejichž moci jsou, a když si ženich zasnoubil nevěstu tím, že jí dal na prst *prsten* věrnosti, a když jí před pozvanými s obou stran odevzdá písemnou smlouvu o *věně*, které je slíbeno oběma, buď brzo nebo ve vhodnou dobu, aby totiž se neopovážili něco takového konat před dobou zákonem stanovenou, oba jsou přivedeni k manželské smlouvě. Nejprve ovšem jsou rukou kněze postaveni v chrámě Páně s *oběťmi*, jež mají přinést Bohu, a tak konečně přijmou *požehnání* a nebeský *závoj*, jak kdysi Pán prvním lidem v ráji požehnal, řka: „Rosťte a množte se“ atd. Tak i o Tobiášovi je psáno, že dříve než se sešel s manželkou, modlil se s ní k Pánu. Onen závoj však nedostane, kdo vstupuje do manželství po druhé. Potom však vyšedše z chrámu, nesou na hlavě *věnce*, jež bývají vždy uchovávány v chrámě.“

Přípravou k uzavření sňatku bylo *zasnoubení*. Při něm pravidelně nebýval přítomen zástupce Církve. Jen výjimečně se udělovalo církevní požehnání hned při zasnoubení. Bylo však všeobecným zvykem, že zasnoubení se konalo před více svědky.

Zasnoubení pak bylo potvrzeno tím, že snoubenec navlekl snoubence na prst *sňubní prsten*. Už Tertulián se o něm zmiňuje.³ Isidor Sevilský zaznamenává zvyk, že snoubenka nosí prsten na čtvrtém prstě, „protože prý na něm je jakási žíla spojená přímo se srdcem“. – Pak byla sepsána *zá-sňubní smlouva*.

Po zasnoubení následovalo „ve vhodnou dobu“ uzavření manželského svazku. Středem oddavko-

³ Apolog. c. 6.

vých slavností byla *mše svatá*, při níž snoubenci obdrželi *požehnání*, „oddavkový závoj“, a byli ozdobeni věnci.

Tak tedy Církev zachovala nedotčenou podstatu a převzala staré pohanské obřady, vžité při uzavírání sňatků (zasnoubení, snubní prsten, přinášení oběti, závoj, věnce), ale pokřesťanila je.

2. Když přijaly víru germánské národy, Církev uznávala také manželství uzavřené podle jejich práva. Podle německého práva se též rozlišuje zasnoubení a uzavření sňatku. Ale podle něho za snoubenku dával souhlas její otec, po případě poručník; nevěsta byla totiž od něho ženichu odevzdána čili oddávána (odtud název oddavky). Tato smlouva byla původně věcnou smlouvou (nevěsta byla téměř prodávána); když se později změnily právní názory, změnila se ve smlouvu osobní, která se uzavírala s použitím symbolických obřadů, k nimž patřilo zvláště odevzdání prstenů.

Změnil se názor na naprosté poddanství žen pod moc otce nebo poručníka, a tak nevěsta se mohla sama i zasnoubiti i vdáti, t. j. odevzdati se svému budoucímu manželu jako pánu. Při takové smlouvě pak poručníka zastupoval zástupce, jež si zvolili sami snoubenci, a který s počátku nemusel býti ani kněz. Obyčejně však byl k tomuto úkonu pozván od snoubenců kněz a Církev sama to schvalovala a zakazovala laické sňatky, t. j. bez účasti kněze. Sněm trevírský r. 1227 ustanovuje: „Zapovídáme, aby laici, ať jsou jakékoli hodnosti, neopovažovali se uzavíratí sňatky sami bez kněze.“ Podobně ustanovuje i pražský sněm r. 1350 a magdeburský sněm r. 1370.

Než i přes opětovné církevní i státní zákazy byly po celý středověk uzavírány též tajné, neohlášené sňatky (matr. clandestina). To mělo ovšem neblahé následky a způsobilo celou řadu zmatků. Dlouho se volalo po nápravě. Konečně sněm tridentský vykonal nápravu. Dekretem *Ta-*

⁴ De eccl. off. II, 19.

*met*si prohlásil za platná pouze taková manželství, která byla uzavřena *před farářem a dvěma svědky*. Ustanovil jako zákon, aby vlastní farář se tázal snoubenců na jejich vzájemný souhlas, a potom jim požehnal. Tím se Církev nijak nedotkla podstaty této svátosti, totiž manželského souhlasu; jen stanovila jisté podmínky k platnosti tohoto souhlasu.

Tridentský dekret byl ještě doplněn dekretem *Ne temere* z r. 1907, jehož znění přešlo pak i do nového církevního zákoníka (can. 1094—1099).

Účast kněze při sňatku byla tedy různá v různých stupních církevního obřadu. Všeobecně lze rozlišit tři stupně vývoje. Nejprve se uzavírá sňatek *před* Církví, při čemž kněz je pouze zástupcem Církve. Potom se uzavírá sňatek prostřednictvím Církve, při čemž kněz sám už vykonává oddavkový obřad a přejímá úkol onoho poručníka, odevzdávajícího snoubenku snoubenci. A konečně na třetím stupni vývoje přestává ono odevzdávání nevěsty, takže sňatek je spíše vzájemným odevzdáváním a přijímáním souhlasu, na jehož zjištění se klade nyní největší váha. Tento souhlas, jenž byl původně dáván při zasnoubení, Církev zjišťuje bezprostředně před uzavřením sňatku; tím obřady zasnoubení přešly do oddavkových obřadů. A tak i původně zasnubní prsten se stal prstenem oddavkovým. Podle toho i oddavky se skládají ze dvou částí: z otázek, kladených ke zjištění souhlasu a z vlastního sňatku, ze vzájemného odevzdání se snoubenců.⁵

⁵ Sr. L. Eisenhofer: Handbuch der katholischen Liturgik. Freiburg i. Br. 1933, str. 413.

B. S. H a v l o v s k ý :

VRCHOLNÁ GOTIKA NEBO RANÝ HUMANISMUS?

(Případ biskupa Jana IV. z Dražic.)

Doba gotická vytvořila v Evropě individuality: stavy, národy i osobnosti. Jednotlivé stavy zaujaly svá místa: duchovenstvo, rytířská šlechta, řemeslnické a obchodnické měšťanstvo - konečně i sedláci, ne jako dav vyvržených nevolníků, ale jako vědomí živitelé tříd vyšších. V nové Evropě, jak vypadala po stěhování národů, vykrystalisovaly národní jednotky. Doba románská byla jako probuzení a první krůčky dítěte. Od křížových válek se datuje dospívání. Nebylo už lze zatajovati pod společnou pokličkou mnohost evropských národů. Nebyl to ještě zdaleka konec jednotné evropské kultury. Gotická doba byla jednotou v mnohosti. S vědomím národní odlišnosti byla v souladu náležitost k velkému celku křesťanstva. Teprve reformaci náleží smutná zásluha, že rozbila evropskou jednotu. - Gotika také uvolnila lidské individuum ze strohé vázanosti románské. Dala mu ideál mnicha či rytíře, vytvořila typ kolonisačního nebo kapitalistického podnikatele. Individualismus není naprosto výhradním znakem humanismu a renesance - znala jej již doba předcházející, byť v jiném odstínu.

Mnohem více, než tušili romantičtí snílkové s počátku minulého století, stála doba gotická na pevné půdě skutečnosti této země. Opírajíc se o ni, povznášela se k nebesům jako vertikály gotických katedrál. Proto ani její individualismus nebyl nebezpečný, neboť nebyl nevázaný. Měl svůj ukázněný řád.

U nás se s pojmem vyvrcholení gotiky obyčejně spojuje jméno Karla IV., ač jsou dobře zná-

my humanistické prvky v jeho okolí a na jeho dvoře. Dr. E. Winter v díle „Tisíc let duchovního zápasu“ (L. Kuncíř v Praze 1940) zahrnuje však celou dobu lucemburskou od nastoupení krále Jana pod myšlenkový oddíl, nazvaný „Raný humanismus“. Již v době panování Janova sleduje jeho průkopníky. Nejpřednější z nich byl pražský biskup Jan IV. z Dražic. U něho se opravdu objevuje něco nového, pro co nemáme shodného pojmenování. Myslí a cítí mnohem jemněji než minulá generace. A přitom organicky vyrůstá z nejlepších domácích tradic. V jeho osobě se spojuje vrcholná gotika s tím, co E. Winter nazývá raným humanismem. Na Janu z Dražic se dá nejlépe vyšetřovat obsah a nosnost těchto dvou pojmů.

Jan z Dražic pocházel z české šlechtické rodiny (narodil se asi po roku 1250) a silné vědomí rodové pospolitosti si zachoval po celý život. Už jeho strýc byl pražským biskupem a vychoval jej k povolání duchovnímu. Láska k vědám a umění se pojila u něho s náboženskou opravdovostí a vážným chápáním povinností biskupských od prvního okamžiku, kdy nastoupil na stolec svatého Vojtěcha (1311). E. Winter jej charakterizuje: „Z celého srdce oddán svému národu a vlasti, stal se ideálním vzorem šlechtického duchovního, podporovatelem všeho krásného, vznešeného a velikého.“ Můžeme proto Jana z Dražic považovati za typ tehdejšího kulturního českého člověka vůbec.

Pozdní středověk znal zbystřené cítění náboženské. Je přirozené, že náboženství bylo chápáno hlouběji než v dobách, kdy barbarské národy teprve přijímaly první seménka víry. Je stejně rysem vrcholně gotickým jako raně humanistickým (podle terminologie Wintrovy), že biskup Jan z Dražic od počátku pečoval o zlepšení duchovní správy v diecési. Svolal k tomu účelu synodu a hleděl si nejprve opatřiti co možná prav-

divý obraz o stavu diecése. Potíral také spodní kacířské proudy v lidu. U nás to bylo valdenství a pantheistický směr bratří a sester „svobodného ducha“. Tak se nám jeví Jan z Dražic jako pečlivý duchovní pastýř v nejlepším slova smyslu, jak je znala vrcholná doba gotická.

Docela dobový byl také častý případ sporů mezi pravomocí biskupskou a mnišskými řády, podléhajícími přímo papeži. Každá doba měla své oblíbené řehole; benediktiny v tichých celách, kolonisační řády cisterciáků a premonstrátů, rytířské řády za křížových válek a konečně pro práci v širokých vrstvách lidových (hlavně v nových městech) vzniklé řády mendikantů, založené na zapalující myšlence křesťanské chudoby. Čtrnácté století nebylo již stoletím třináctým, bylo vzdáleno jeho prvotnímu nadšení. Nyní byl módním řád augustiniánů, který podle mínění doby spojoval řeholní dokonalost s estetickou vybraností.

Biskup Jan z Dražic, opíraje se o usnesení koncilu viennského (jehož se v letech 1311-1312 zúčastnil) a o vysoké pojetí své moci biskupské, octl se ve sporu s minority, jenž se měl státi osudovou událostí jeho života. První příčinou sporu bylo, že mendikanti pohřbívali po křesťansku šlechtice, které stihl biskup interdiktem a exkomunikací, protože napadli biskupské statky. Biskupovy pokusy o zavedení jednotné duchovní správy bez ohledu na exempce řádů zostřily rozpory. Konečně biskup neuznal volbu Heinricha ze Schönburgu za probošta v Litoměřicích (Leitmeritz), kamž chtěl prosadit jednoho svého příbuzného. Vrcholem bylo, když roku 1318 dal Jan z Dražic svou čeledí násilím osvobodit z inkvizičního vězení lidi, kteří byli odsouzeni bez jeho souhlasu. Papež Jan XXII. okamžitě zbavil biskupa úřadu a povolal jej do Avignonu, aby se odpovídal z podporování kacířství a odporu ke Stoliči papežské.

Proces Jana z Dražic se vlekl od roku 1318 až do roku 1329, jednak z důvodů politických, jednak proto, že byli hledáni stále noví a noví svědkové. Po dlouholeté nepřítomnosti slavil Jan z Dražic roku 1329 vítězný vjezd do Prahy, vračeje se zcela očištěn z nařčení. Volba Heinricha ze Schönburgu byla však potvrzena a práva papežské inkvisice znova prohlášena. Boh. Balbín ve své „Vita Arnesti“ označuje pobyt Jana z Dražic v Avignonu za „zkoušku světce skrze navštívení“. Při vší úctě k Balbínovi nemohli bychom nyní bráti ten výrok doslova. I když uznáváme nevinu biskupovu a víme, že spor byl zbarven specificky našimi poměry národnostními i stavovským rozporem šlechtice-biskupa s mnichy, oblíbenými u lidu městského, přece jen to byl spor nechutný, jeden z těch vnitřních sporů mezi církevními činiteli, o kterých by bylo lépe, kdyby vůbec nebyly bývaly. Byl to jeden z dobových projevů, neboť vrcholný středověk, jako každá doba, jež dospěla ke své kulminaci, byl do jisté míry úpadkový. I biskup i ti mniši byli synové své doby.

Význam pobytu Jana z Dražic v Avignonu byl jinde než v nechutném sporu, který mu slávy nepřidal. Avignon byl tehdy ohniskem kultury, tam vyrůstal a rozvíjel se Francesco Petrarca, tam vznikaly z papežské štědrosti nádherné stavby gotické. Zase tu máme dvojí pojem: vrcholná gotika a raný humanismus, vskutku však jen jeden papežský dvůr jako kulturní činitel.

Více než sedmdesátiletý biskup byl ještě duševně podivuhodně svěží. Přinášel si z Avignonu plno dojmů, neotupených stařeckou netečností. Slunná nálada, jaká oblévá ten jižní kout světa při toku řeky Rhône s velebným pozadím Alp, to byl nejcennější zisk, jež si přinesl do Čech. V biskupském městě Roudnici nad Labem se pokusil uskutečnit svou představu Avignonu s papežským hradem a kamenným mostem. Zahájil

velkolepou stavební činnost. Znak jeho rodiny, vinný trojlist, se stkví dosud na mnohých stavbách. Nápisy i kronikářské vypravování pražského kanovníka Františka zajistily dílu biskupovu trvalou památku. Jasně vědomí vlastní osobnosti a péče o zajištění vzpomínky pro věky budoucí je sice něčím antickým a humanistickým, ale ani středověku nebyla ta věc cizí.

Při stavebních dílech Jana z Dražic se v našich poměrech po prvé dovídáme přesná data a jména stavitelů. Jiné stavitelské památky starší gotiky byly zařazovány časově příliš dlouho zpátky a nyní nastává velká revise v jejich datování (srov. V. Mencl: Biskup Jan IV. z Dražic ve Štencově sborníku „Umění“ 1941, str. 101—122). Památky dražické, jsouce pevně opřeny v pramenech, zůstávají na svém místě a jejich relativní hodnota se tak zvětšuje, když se ocitají v méně vyspělém sousedství.

Když se gotika z místního slohu stala slohem světovým (asi v 2. polovici 13. století), dosáhla své klasické dokonalosti. Klasická gotika věnovala hlavní pozornost hmotné obálce stavby, prohnětla a propracovala hmotu s úžasnou virtuositou podle pravidla o tíži zemské, takže každý článek stavební měl svou přesnou funkci, cosi podpíral, opíral nebo nesl.

Ve střední Evropě nebyla gotika tak slohově vázána. Starala se více o prostor, hmotou konstrukce omezený. Vytvořila stavby tvarově sice mnohem chudší, skoro suchopárné, ale zato sonou pověstnou gotickou horizontální linií. Půlkruhovitě přípory (polosloupy) pozbyly vlastní stavební funkce a změnily se v pouhé linie, jejichž smyslem byl směr vzhůru. Také živoucí a naturalistický stavební ornament (nejvíce na hlavičkách přípor) se ve střední Evropě změnil v stylizované, mechanicky vedle sebe kladené prvky.

Do tohoto vývoje zasáhla u nás jako překvapující novinka stavební činnost biskupa Jana

z Dražic. Jeho dílo má přízvuk slunného jihu od břehů Rhôny. Tamější sloh v době poklasické si zachoval s jemným vkusem nápadný zřetel k ozdobným tvarům, k dekorativismu. Ornamentální plastika ztratila svůj stavební význam a stala se pouhou ozdobou. Tento klasický gotický sloh k nám uvedl jako průkopník Jan z Dražic. Později k nám zasáhl v míře mnohem větší za Karla IV.

Janem z Dražic povolaný mistr Vilém z Avignonu spolu se třemi staviteli zahájil roku 1333 stavbu kamenného mostu přes Labe v Roudnici. Vystavěli jeden oblouk a zaučili domácí pracovníky, kteří pak most dokončili. Bohužel, byl zničen za třicetileté války. Dalším velikým dílem Jana z Dražic byl augustiniánský klášter a kostel v Roudnici. Stavbu zahájila také roku 1333 domácí stavitelská huť jen průměrně školená. Náhle někdy po roce 1338 přešla stavba do cizích rukou, patrně když cizí pracovníci dokončili jiné stavby v biskupových službách. Je to hned znát na rázu stavby. Prostor se v duchu poklasické gotiky přestává vázati na čistě stavební konstrukci klenby. Stavitelům zřejmě šlo o hravý optický dojem, plný pravé jižní lehkosti. Ozdoby na hlavicích přípor jsou podány impresionisticky, jak to bylo módou někdy kolem roku 1900. Tak se v Čechách po prvé vyskytl poklasický sloh gotický. Pak stavba přešla opět do rukou domácích stavitelů a ti porušili optický dojem prostoru prolomením velikých oken.

Kromě staveb roudnických zbývá po Janu z Dražic ještě několik památek na venkově. Je to zrušený farní kostel v Dražicích, jehož prostor má tvar půlválce, protože oblouky klenby jsou nízko posazené. Připomíná nápadně kostely v Provinci, na př. v městě Carcassonne. V Dražicích je též zřícenina hradu, kde stavěl už otec Janův Řehník, a biskup Jan obohatil stavbu hlavně o kapli. Stavitelé, povolání biskupem Janem,

snad také provedli stavbu kostela ve Vel. Pálči v okrese slánském.

Stavitelská činnost Jana IV. z Dražic má přes svou nepopiratelnou novost u nás ráz čistě gotický, jak ani jinak nemůže býti. Vývoj umění je vhodným dělítkem historických dob, jak toho byl u nás zastáncem na příklad profesor Pekař. Ten dovedl sugestivně podávati ráz jednotlivých historických epoch, vycházeje právě z rázu umění. Podle něho gotické životní nazírání mělo převahu ještě v následujícím století v hnutí husitském. Tím nepochybnější je gotický ráz rané doby lucemburské. Mnohé z toho, co dr. Winter nazývá raným humanismem, bývá stejným právem shrnováno pod pojem vrcholné gotiky. Biskup Jan z Dražic má na sobě myšlenkově přes svůj dlouholetý pobyt v Avignoně málo z toho raného humanismu. Jeho spory s mnichy nepramenil z nějakého zásadního nepřátelství k řeholím, naopak, on sám zakládal kláštery. Byl to jen rozdíl mezi oblibou různých řeholí. I dr. Winter zdůrazňuje vždy křesťanský ráz tohoto raného humanismu. Počátek 14. století je zajisté dobou příprav a kvasu, jak v umění, tak v myšlení, ale všechn ten ruch a nepokoj vyrůstá organicky z toho, co tu již bylo, je spíše rozvíjením podnětů dřívějších. Na zlom epoch je vše to, co je na tom humanistického, přece jen málo. Název raný humanismus pak spíše jen působí nedorozumění. Snad by se ho o Janu z Dražic ani ve smyslu průkopnickém užívat nemuselo.

V. Stránecký:

KLÁŠTERNÍ CHRÁM AUGUSTINIANŮ NA STARÉM BRNĚ

Mezi nejkrásnější gotické kostely na Moravě patří klášterní chrám P. Marie na Starém Brně,

při němž sídlí řád augustiniánů. Klášterní kostel starobrněnský stál původně mimo obvod městských hradeb brněnských, neboť Staré Brno ve starých dobách nepatřilo k městu Brnu, ale tvořilo samostatnou osadu, která měla vlastní radnici. V jediný celek s městem Brnem splynulo Staré Brno až v druhé polovici minulého století, kdy byly také zbořeny brněnské hradby.

Klášterní kostel starobrněnský, postavený z červených cihel přibližně do podoby kříže, je slohově stavbou jedinečnou a téměř úplně neporušenou. Ačkoliv více než plných pět století - od svého založení až do šedesátých let minulého století - stál vně městských hradeb brněnských, zůstal podivuhodnou shodou okolností ušetřen jakýchkoli pohrom válečných i živelních; a tak v podstatných rysech zachoval si tento chrám svou původní podobu od svého vzniku až do dneška plných šest století.

Chrám i s klášteřem byl založen roku 1323 královnou Alžbětou Rejčkou, vdovou po Václavu II. Do kláštera byl uveden ženský řád cisterciáček, který v klášteře zůstal až do roku 1783, kdy byl cisterciácký klášter starobrněnský rozhodnutím císaře Josefa II. zrušen a do budov kláštera se nastěhoval řád augustiniánů, jejichž konvent při chrámu sv. Tomáše byl z rozkazu Josefa II. zabrán. Starobrněnský klášter byl augustiniánům přidělen jako nové působiště. Vypuzené cisterciáčky pak většinou přestoupily do řádu alžbětinek (milosrdných sester), a od té doby působily dál na Starém Brně v malém klášteře za řekou Svratkou, poblíž kláštera milosrdných bratří. -

Brzy po založení starobrněnského kláštera královnou Alžbětou Rejčkou - po níž se až dodnes nazývá konvent augustiniánů starobrněnských „Králové klášter“ - se začalo se stavbou nového klášterního kostela, o jehož dokončení se však nedostává zpráv. S velkou pravděpodobností však stavba trvala dlouhou řadu let. Za klášterní kos-

tel až do vystavění nového, nádherného chrámu sloužil původní farní chrám starobrněnský, který stál nedaleko. Zatím co původní farní chrám časem zanikl beze stop, přetrval nový chrám bez podstatnějších změn šesti století a zůstal zachován do dneška.

Vůně idylického klášterního středověku dodnes dýchá z vyrudlé barvy tmavých cihel zdí starobrněnského chrámu, jehož tvary jsou spíš jemné, půvabné, než tvrdé a přísné. Na této vzácné a krásné cihlové stavbě nikterak není zdůrazněna moc a sláva světská, nic nepřipomíná návštěvníku, že tento chrám dala stavět královna, vdova po jednom z nejemocnějších a nejbohatších Přemyslovců; jen deska uvnitř chrámu na dlažbě před presbytářem, pod níž odpočívá v kryptě královna Alžběta podle svého přání. Přitom však zároveň ušlechtilá monumentálnost hovoří z celé stavby, která zřejmě byla budována stavitelem-umělcem. Podobnými slohovými rysy i stejnou cihlovou stavbou jako chrám starobrněnský se vyznačuje také vzácný gotický chrám sv. Ducha v Hradci Králové, který byl rovněž zbudován z podnětu královny Alžběty Rejčky.

Bohatý a vzácný je také vnitřek chrámu, který však byl celý nově vyzdoben v druhé polovici 18. století ve slohu barokním. V posledním údobí devatenáctého století byly však stěny i klenba chrámu opatřeny ozdobnými malbami, bez nichž by se vnitřek kostela se svou vzácnou dobovou nádhrou vyjímal daleko lépe.

Největší vzácností chrámového vnitřku je nádherný hlavní oltář, který celou svou výzdobou i jednotlivými uměleckými díly je památkou jedinečnou. Roste do výše svým bohatstvím sloupů a soch a zdá se, jako by celý presbytář byl zbudován jen pro hlavní oltář. Kamenná bělost soch střídá se na tomto vzácném oltáři s ladnými tvary barokních ornamentů - a svítí na něm lesk zlata a stříbra i měnivé odstíny mramorů.

Nejvzácnější součástí hlavního oltáře je vlastní „stříbrný oltář“, který byl přenesen do klášterního chrámu starobrněnského roku 1783 z chrámu sv. Tomáše, při němž byl augustiniánský řád až do toho roku usazen. Uprostřed svítící barokní nádhery tohoto oltáře spočívá v nádherném slohovém rámu tmavý, zčernalý zázračný obraz P. Marie, jehož původ není bezpečně znám. Tento obraz býval dlouho v chrámě sv. Tomáše a stará pověst o něm tvrdí, že v dobách obléhání Brna Švédy svou divotvorností ubránil město od zkázy. Obraz byl roku 1736, kdy byl ještě v chrámě sv. Tomáše, slavnostně korunován.

Jako hlavní oltář jsou v bohatém baroku provedeny i boční oltáře a kazatelna. Na oltářích jsou také vzácné staré malby, na příklad od ješuity Ignáce Raaba, známého chrámového malíře barokních dob. Jinak i na bočních oltářích kamenná bělost soch malebně kontrastuje s ostatní slohovou nádhrou. Sochařská výzdoba oltářů, která se působivě uplatňuje v temném, zšeřelém prostoru starobrněnského chrámu, je z části dílem vynikajícího brněnského umělce pozdně barokních dob Ondřeje Schweigla.

Zajímavé je také okolí chrámu. V sousedství kostela se dodnes zachovaly i pozůstatky ženského kláštera cisterciáček - a to v budově, kde bylo z jara roku 1938 otevřeno Bartošovo Biblické museum. Když se prováděla úprava místností pro sbírky Biblického musea, přišlo se na krásné gotické detaily, které byly pečlivě očištěny a ochráněny, aby zůstaly zachovány budoucnosti. V prostorách, které byly určeny pro sbírky Biblického musea, bývala původně kapitulní síň kláštera cisterciáček, k níž přiléhala křížová chodba. Budova byla pro účely Biblického musea důstojně upravena, byla také nově pořízena krásná okna s uměleckou malbou a výzdobou, přizpůsobenou gotickému duchu, a na okenních malbách byla také symbolicky zpodobena zakladatelka kláš-

tera královna Alžběta Rejčka i starobrněnský chrám. Do místností této budovy byly pak uloženy bohaté biblické sbírky, které desítky let shromažďoval msgr. Antonín Bartoš († v létě 1939), někdejší profesor náboženství, dlouholetý jednatel a nakonec předseda Palestinského spolku. Msgr. Bartoš, který podnikl devět velkých poutních cest do Svaté země, byl vynikajícím znalcem Palestiny i ostatních biblických zemí. Biblické museum, které je jeho životním dílem, je svého druhu jediné na Moravě.

K chrámu starobrněnskému přiléhají také nyní budovy Konventu a prelatury, které stavebním řešením i dekorací okenních říms jsou v celku prostší a nenáročnější než klášterní budovy druhých dvou moravských opatství, benediktinského v Rajhradě a premonstrátského v Nové Říši. Je to zřejmé tím, že augustiniánský řád se do těchto jednopatrových budov pouze přestěhoval ze svého nádherného konventu při kostele sv. Tomáše v dobách, kdy neměl nadbytek peněžních prostředků k vybudování rozsáhlejších a nákladnějších konventních budov.

Vnitřek prelatury (v čele augustiniánského kláštera starobrněnského stojí totiž infulovaný opat a prelát) však příjemně překvapí návštěvníka bohatstvím památek, slohového nábytku, vzácných obrazů, starého porculánu a jiných uměleckých předmětů. V prelatuře je také řada památek na vynikající členy augustiniánského řádu, zejména na skladatele P. Křížkovského a na přírodopytce Mendela (někdejšího opata a preláta starobrněnského), jehož osobnost přilákala již do Brna, a přímo do zátiší kláštera starobrněnského, významné návštěvníky a badatele z celého světa. Klášter nejednou býval živým střediskem kulturního života moravského, zvláště za uvědomělých prelátů Nappa a Rambouska. Za preláta Nappa býval v klášteře hostem Dobrovský i Palacký. Když Dobrovský zemřel, vy-

pravil mu prelát Napp pohřeb. V tradici svých velkých předchůdců důstojně pokračoval i nynější opat a prelát P. Fr. Sal. Bařina, který obohatil klášterní sbírky o mnohá umělecká díla. Jeho zásluhou byly na půdě Velkého Brna postaveny dva nové kostely, Ve Starém Liškovci a na Babákově náměstí.

V klášterní zahradě se dodnes ukazuje také zahrádka, kde konal slavný učenec opat Mendel své pokusy s křížením rostlin, na nichž zkoumal dědičnost znaků, o níž pak vyslovil svůj proslulý zákon, který je znám pod názvem „mendelismus“. Zahrada kláštera vybíhá vzhůru na Žlutý kopec a je obehnaná zdí z červených cihel, která svou podobou je přizpůsobena zdem vzácného klášterního chrámu.

Krásný je pohled na starobrněnský klášter z dálky, s vrcholu Špilberka, zejména od rozhledny, odkud je dobře vidět křížovou podobu chrámu i ostatní budovy kláštera a jeho starou zahradu; je to tichý kout Brna - učenec Mendel jej však proslavil po všem vzdělaném světě.

Ž I V O T

PO NAKLONĚNÉ PLOŠE

(Několik poznámek k novému učení pravoslavného protojereje O. S. Bulgakova, profesora Bohoslovného ústavu v Paříži.)

Bohatá literární činnost O. Bulgakova na poli filosoficko-theologickém jistě nepostrádá jakési podivné původnosti myšlení, ba možno snad říci, že právě tato jeho touha po čemsi novém i v bohosloví svádí učeného profesora pravoslavné theologie na bludné cesty, vede ho k názorům a tvrzením, které nejsou ve shodě ani s rodným pravoslavím, ani s učením katolickým. A nejde tu jen o věroučné či filosofické jednotlivosti. O. Bulgakov si vytvořil v těchto oborech svůj vlastní systém,

novou soustavu, v níž o hlubokých křesťanských pravdách pronáší své vlastní domysly. Tak řeší O. Bulgakov svým způsobem především otázky prvotní spravedlnosti¹ prarodičů a jejich pádu, vysvětluje následky dědičného hříchu;² tak vykládá i mimořádné posvěcení svatého Jana, Předchůdce Páně,³ a zvláštní postavení Panny Marie vůči nejsvětější Trojici Boží.⁴

Podrobné kritice podrobil názory Bulgakovy už svého času učený odborník dr. Bohumil Spáčil T. J., ještě jako profesor římského východního ústavu.⁵ My zde chceme upozornit jenom na některé názory Bulgakovovy, které jsou v rozporu s křesťanskou tradicí, zvláště pak se svědectvím svatých Otců východní církve.

*

Hlavním pramenem pochybených bohoslovných názorů O. Bulgakova je vedle jeho učení o Sofii (Moudrosti Boží) také jeho zvláštní výklad o stvoření prvních lidí. Na tomto základě buduje pak dále svou nauku o vtělení Kristově, o vykoupení lidstva, i svůj názor na Matku Spasitelovu a na Předchůdce Páně, svatého Jana Křtitele. Není divu, že po této nakloněné ploše sjíždí pak O. Bulgakov dále k své nové podivné angelologii.⁶

O. Bulgakov učí, že první člověk byl stvořen jako dokonalý, podstatný a přirozený obraz věčné Moudrosti Boží. Že v člověku měl býti vyjádřen i vnitřní život nej-

¹ Srov. S. Bulgakov, Kupina neopalimaja = Keř nespalný (který neshořel). Pokus dogmatického vysvětlení některých rysů v pravoslavném uctívání Bohorodičky. Paříž, YMCA, 1927 (str. 27 a násl.).

² Týž, O čudesach Evangeljskich = O zázracích evangelních, str. 90 a násl.

³ Týž, Drug ženicha (O pravoslavné úctě Předchůdce Páně), Paříž 1927, str. 32 a násl.

⁴ Týž, O Sofii, Premudrosti Bož'ej, str. 37 a násl.

⁵ Viz „Orientalia Christiana“, Roma, vyd. Pont. Inst. Orient. Studiorum, Vol. XI. - 4. (1928), De theologicis conceptibus et doctrinis prof. Sergii Bulgakov, 195-214 a Vol. XVI. - 1. (1929), Angelologia prof. Sergii Bulgakov, str. 29-46.

⁶ Prof. Sergij Bulgakov, Ljestvica Iakovlja (= Žebřík Jakobův). Ob Angelach (= O andělech), Paříž 1929

světější Trojice, to jest duchovní hypostatické (hypostasis = osoba) otcovství i duchovní hypostatické mateřství (ve vycházení Ducha svatého). Proto prý musela býti stvořena obě pohlaví, muž a žena. Tvrdí dále, že původní stav milosti (justitia originalis) patřil v podstatě k přirozenosti prvních lidí, stejně jako k ní počítá i dar jejich nesmrtelnosti podle těla, že nebyly tedy tyto dary dány člověku jen jako přídavek nad jeho přirozenost (donum super additum), jak učí katolická theologie. Adam měl podle O. Bulgakova v sobě životní sílu (mohl neumřít = posse non mori), i sílu nevinnosti (mohl nehřešit = posse non peccare). Odvozuje to ze slov Písma svatého, že „Bůh smrti neučinil,“ (Moudrost, 1, 13—14; 2, 23—24) a z opakovaného výroku Boha Stvořitele: „A viděl Bůh, že to bylo dobré.“ (Gen. 1.) Proto prý katolíci urážejí Boha, když učí, že v prvním člověku byla před pádem jeho přirozenost podrobena žádostivosti (concupiscentiae), která není „dobrem“. Jinde zase připouští O. Bulgakov, že první člověk nebyl nesmrtelný, ale že se smrt jako možnost uzavírala v jeho tělesné přirozenosti.⁷ Adam měl svobodu vlastního rozhodování, domníval se však, že může nabýti duchovní moci a nesmrtelnosti silami tohoto světa, a tak se rozhodl pro svět, a ne pro Boha. Následky tohoto rozhodnutí se ukázaly v podobě bolesti, trápení, starosti a smrti. Odkloniv se od Boha k světu, první člověk se stal služebníkem světa a služebníkem „knížete tohoto světa“.⁸

Výklad O. Bulgakova o prvotním stavu prarodičů trpí nejprve sám v sobě rozporem. Na jedné straně tvrdí Bulgakov, že nesmrtelnost Adamovi náležela po jeho přirozenosti, a že nebyla darem k ní přidaným, jak to vysvětluje učení katolické. Na druhé straně však přiznává, že Adamova nesmrtelnost byla podmíněčná: poslechne-li totiž Boha, nezemře. Jestliže však přestoupí Boží přikázání, stane se smrtelným. První své mínění odůvodňuje O. Bulgakov slovy Písma: „Bůh smrti neučinil“, a svědectvím Genese, že

⁷ Srov., Týž, O čudesach Evangeljskich, str. 60.

⁸ Srov., Týž, Kupina neopalimaja, str. 28.

„všechno stvořené bylo velmi dobré“. (Gen. 1, 31.) Po-
něvadž tedy smrt je zlo, nemohla býti v původním
stvořeném světě. Jestliže pak Bůh-Stvořitel smrti ne-
učinil, je samozřejmo, že jí vůbec neučinil ani pro člo-
věka, ani pro ostatní svět. Takový závěr však nelze
správně vyvoditi z dvanáctého verše 5. hlavy Pavlova
listu k Římanům, kde se praví, že „smrt přišla na
všechny lidi“. Smrt byla ve světě vůbec jako podstatná
vlastnost všeho stvoření. Adam svým hříchem ztratil
dar nesmrtelnosti, daný jemu nad jeho přiro-
zenost, a tak se vrátil v přirozený stav všeho
smrtelného stvoření. Kdyby byla milost, hříchem ztracená,
podle názoru Bulgakova patřila k Adamově přiro-
zenosti, byla by musela býti zničena ztrátou této milosti
i sama lidská přirozenost.

Než O. Bulgakov si nejen sám leckdy ve svých vý-
kladech odporuje, nýbrž ocitá se i v rozporu s učením
bohovědy katolické, a také s učením starých církevních
Otců, zvláště východních. Aspoň několik svědectví těchto
církevních Otců zde uvádíme:

Apologeta Theofil učil, že Adam byl stvořen
nesmrtelným - podmíněčně - vzhledem k tomu,
bude-li poslušen Boha či přestoupí-li jeho přikázání.

Svatý Atanáš pojednává o této otázce ve dvou
svých spisech: „Proti pohanům“ a ve „Slově
o vtělení“. Učí tam, že prvnímu člověku byla dána
nesmrtelnost, aby věčně přebýval v obcování se svým
Stvořitelem. Neposlušnost snížila Adama do stavu smr-
telného stvoření. Obraz a podoba Boží byly v něm pouze
dary z milosti Stvořitelovy a nikoliv podstat-
nou vlastností lidské přirozenosti.

Svatý Augustin učil, že tělo nevinného Adama
bylo pozemské, živočišné, sytilo se plody (země). Žena
mu byla dána k rozmnožení lidského rodu, protože ani
nesmrtelnost nebyla překážkou lidského rozmnožení.
Bůh mohl oslaviti lidská těla, aniž je musel nechat
zemřít. (Genes. ad Litteram IX. 5—14.) Adam dostal
nadpřirozené dary: nesmrtelnost, spravedlivost, svobodu
od zlé žádostivosti i při plození dětí (sine ullo inquieto
ardore libidinoso). Měl svobodnou vůli, byl nakloněn

k dobrému (*posse non peccare*). Byl smrtelný vzhledem k svému živočišnému tělu (*conditione corporis animalis*) i nesmrtelný dobrodiním Stvořitele (*beneficio Conditoris*; *Contra Julian.*, IV. 82).

Svatý Jan Zlatoústý mluví o tom, že se Adamovi dostalo nesmrtelnosti jako daru, kterého pozbyl následkem svého hříchu.

Svatý Hilarius a svatý Ambrož pokládali ztrátu nesmrtelnosti za trest za hřích prarodičů. Bůh zbavil Adama darů, udělených jemu pod podmínkou a v odměnu za jeho poslušnost.

Svatý Cyril Alexandrijský učil, že člověk byl stvořen pro nesmrtelnost, nakloněný k dobru, prostý nezřízených žádostí a obdařený darem prorocství a moudrosti. Ale jeho tělo bylo pozemské a proto smrtelné. Dary, které dostal od Stvořitele, povznášely ho nad jeho přirozený stav.

Takové bylo také učení svatého Maxima Vyznavače. Blah. Theodorit Kyrský mluví o tom, že se Adam svým pádem zbavil milostných darů Ducha svatého. Hřích Adamův přešel pak na jeho potomstvo, které se stalo smrtelným a nakloněným ke hříchu.

Svatý Jan Damašský píše, že podobnost člověka Bohu spočívá v lidském rozumu a svobodě. Stav prvního člověka byl blažený. Dostalo se mu darů milosti, mohl zůstat bez hříchu a nesmrtelný, kdyby byl zachoval přikázání Boží. Bůh, předvídaje jeho pád, dal mu ženu, aby skrze spojení s ní umožnil rozmnožení lidstva, které se stalo smrtelným. Pozbyv nad přirozených darů Božích, Adam se stal služebníkem smrti i žádostivosti, poznal útrapy života i nadvládu těla nad duchem.

Jak z těchto svědectví je patrné, není učení o darech, daných prarodičům od Boha nad jejich přirozenost, jen výmyslem katolického bohosloví, nýbrž učním starých církevních Otců, kteří většinou náleželi k církvi východní. O. Bulgakov se tedy rozchází s podáním staré východní církve, uváděje své domysly, nikoliv učení pravoslavné. Je to

ovšem jen důsledek celého jeho systému necírkevního a svévolného.

O. Bulgakov pronáší mínění, že Adam, přikloniv se ke světu, se stal služebníkem živlu nicoty (nebytí) a smrti, a že si tak přivodil bolesti, starosti a hřích a že se změnil ve služebníka „knížete tohoto světa.“ Neznačí-li to, že svět, naplněný bédami, hříchem, žádostivostí a smrtí, nezůstal „velmi dobrým“, jak tvrdil dříve O. Bulgakov, a zdali nyní sám tím neuráží Boha? - O. Bulgakov ví, že „svět je postaven ve zlém“, a že, co bylo stvořeno „velmi dobré“, působením původce zla odvrátilo se od Boha: „Jestliže vás svět nenávidí, vězte, že mne prve než vás měl v nenávisti“ (Jan 15); a přece tvrdí: „Jedno a totéž je vše podle svého obsahu v božském stvořeném světě, v božské stvořené Moudrosti (Sofii) ... i po pádu světa Boží moudrosti v něm svítí.“⁹

O. Bulgakov učí, že dědičný hřích přechází na člověka spojením duše s tělem, při čemž tělo (hmota) samo sebou je poskvrněné. Sjednocení toto se děje pro duši dobrovolně, neboť Bůh v okamžiku stvoření duše vyzývá ji k svobodnému rozhodnutí. Bulgakov tu vlastně obnovuje pochybné učení Origenovo, že každá duše tehdy a jedině tím se poskvvrňuje, když se spojuje s tělem.¹⁰ Ze starých církevních Otců se přidržel tohoto mínění pouze Viktorin a musel proto slyšet obvinění z manichejského bludu. O učení Origenově pak napsal svatý Petr Alexandrijský, že je to učení hellenské (řecké), nikoliv však křesťanské.

O. Bulgakov tvrdí dále, že hlavní následek dědičného hříchu pozůstává ve smrtelnosti člověka. Než Církev učí jinak. Adam a Eva tím, že neposlechli Boha a poslechli ďábla, sami si zvolili svého pána a stali se „služebníky ďáblými“. Toto služebnictví (otroctví) přechází na všechny jejich potomky,

⁹ Srov. Agnec Božij, Paříž 1933, str. 148.

¹⁰ „Quaecumque anima in carne nascitur, iniquitatis et peccati sorde poluitur.“ In Lev., VIII., 3. Contra Celsum, VII., 50.

takže i novorozené dítě, které se nedopustilo žádného osobního hříchu, má na sobě „otroctví nepřítelovo“. Zbavuje se ho jen svatým křtem. Býváme jím „obmýváni a nad sním zbíleni“. Odtud otázka při křtu svatém: „Odříkáš se satanáše, i všech skutků jeho, i vši pýchy jeho?“ Odtud i modlitba křtícího kněze k Bohu: „Vyžeň z něho všelikého zlého a nečistého ducha!“ Křest smývá s nás prvotní hřích, osvobozuje nás od otroctví nepřítelova, ale neosvobozuje nás ani od smrti, ani od bolesti, ani od žádostivosti, podstatných to přívlastků naší fyzické přirozenosti. Spravedlivý Enoch a prorok Eliáš byli zvláštní blahovůlí Boží osvobozeni od tělesné smrti, to však neznamena, že s nich byl sňat prvotní hřích. Aspoň nevíme, kdy a jak by se to bylo stalo.

A konečně toto podobenství Boží v člověku nezáleží dokonce už v tom, že muž a žena byli stvořeni podle obdoby (analogie) dvou principů v samém božství, mužského a ženského, při čemž Duch svatý by měl představovati princip ženský. Odvolává-li se O. Bulgakov také na text Syřana Afraata, který přeložil slova evangelia svatého Jana, hl. 14, v. 26: „Duch svatý, Utěšitelka, ona vás naučí...“¹¹ není v tom žádný přesvědčivý důkaz. V syrském jazyku nebylo totiž středního rodu, a tak přeložil Afraat řecké slovo „pneuma“ libovolně rodem ženským místo mužského, jak uvádí církevní obvyklý překlad. Větším právem byl by se mohl o této věci O. Bulgakov dovolávat židovských gnostiků, kteří učili, že Duch svatý je ženského rodu.¹² Ale to by byla ovšem účast na gnostickém bludu!

*

„Zdalipak je možné, aby současně vládl satan nad tělem i duší Předchůdce Páně, na kterém spočinul Duch svatý hned v životě jeho matky?“ táže se O. Bulgakov, a odpovídá: „Samozřejmě, že nikoliv.“ A zdalipak je slučitelná služba satanovi zároveň

¹¹ Srov., O Sofii, Premudrosti Bož'ej, str. 37.

¹² Viz, Tixeront, Histoire des dogmes, vol. I., p. 190.

se sestoupením Ducha svatého na Pannu Marii, když se svatá Panna tímto sestoupením stala podle O. Bulgakova „dokonalým zjevením třetí Osoby boží“? - Ona mu není sice Duch svatý, ale jeho „stvořené zjevení“, Ona je „sláva Boží, v níž sestupuje Pán“, Ona je „Bohoroditelskou Moudrostí“ (Sofia) - tak velebí Pannu Marii Bulgakov - a současně by měla podle něho skoro po celý svůj život na sobě nésti prvotní hřích, který ji činil služebnicí ďáblovou i tehdy, když ve svém lůně nosila dítě, vtělené Slovo Boží?

Nesrovnatelnost těchto tvrzení O. Bulgakova možno si vysvětliti toliko úporností sektáře, který nechce přiznat jasnou pravdu článku víry o neposkvrněném Početí Panny Marie toliko proto, že byla prohlášena „katolíky“. Jenom proto si vymýšlí novou hypotézu o zvláštním ohraničení moci ďáblovy „ohnivě hořícím kruhem jejího ozáření“. Cizím je Církvi mínění, že toliko osobní hříchy dávají ďáblu moc nad člověkem, a ne hřích prvotní.

K stejnému druhu smyšlenek O. Bulgakova patří i jeho tvrzení, že prvopočáteční hřích byl sňat s Bohorodičky až o Letnicích, kdy přijala křest ohněm Ducha svatého. Ostatně sotva že vyřkl tuto svou domněnku O. Bulgakov, hned si pospíšil ji vyvrátit, uváděje staré podání, podle něhož prý svatá Panna v hodinu své smrti prosila svého Syna, aby „odstranil od ní ďábelské obrazy (vidění), obstupující cestu smrti“.¹³ Neznamená-li to, že ani o Letnicích přesevatá Bohorodička by nebyla osvobozena od prvotního hříchu, který umožnil přiblížení ďábelských vidění až k jejímu smrtelnému loži?!

Není potřeba uvádět jiných ještě nesrovnalostí O. Bulgakova, jako na příklad jeho učení o trojím živlu v lidské přirozenosti: duchu, duši a tělu (což je vlastně starý blud apolinaristů, odsouzený Církví), nebo tvrzení, že Syn Boží vzal z Marie neposkvrněnou přirozenost prvotního člověka a proto byl i osvobozen od přirozené smrti a mohl umřít pouze smrtí ná-

¹³ Srov. Kupina neopalimaja, str. 121.

silnou. Toto tvrzení Bulgakovovo odporuje zase jinému a zvláště tomu, že svatá Panna podléhala prvotnímu hříchu a měla tudíž poskvrněnou přirozenost padlého Adama. Tato poblouzení a nesrovnalosti v názorech O. Bulgakova jsou jen důsledkem celé jeho bludné soustavy, do níž pojal i svoji mariologii. A při tom všem prohlašuje tento profesor bohoslovného ústavu pařížského, že se nechce odchýliti od pravoslavného učení! Odloučeným církvím tu chybí nejvyšší rozhodující instance, nejvyšší učitelský úřad Církve Kristovy, který by neomylně chránil Boží pravdu zjevení proti svévolným smyšlenkám lidské moudrosti, když jednotliví biskupové pravoslavní si tu odporují. Za O. Bulgakovem stojí pařížský pravoslavný exarcha Jevlogij, proti němu pravoslavný synod Sr. Karlovický a moskevský patriarchát.

*

Doslov redakce. Nakonec je vhodné uvést o této věci úsudek jednoho z nejlepších znalců srovnávací dogmatiky. Svou odbornou kritiku náboženských názorů Bulgakových uzavírá dr. B. Spáčil¹⁴ těmito slovy: „Kdyby šlo o výmysly (spekulace) pouze světské, nebylo by žádné překážky, aby kdokoliv podával z plnosti svého smyslu co se mu líbí, i když toho nemůže dokázat. Ale zde se jedná o vzácný poklad Božího zjevení a tradice, kterého nesmí porušovat bohoslovec, nýbrž jej má hájit a vysvětlovat. Kdo jinak jedná, nejen nekoná dílo užitečné, nýbrž škodlivé.“

A největší škodu vidí P. Spáčil v obavě, aby nebylo takovou svévolnou theologií - jako ji dělá Bulgakov - vydáno na posměch a v opovržení nepřátel všechno náboženství křesťanské.¹⁵ „Stačí, aby vystoupili u odloučených bratří někteří jiní takoví „theologové“, a brzy bude u nich veta po veškerém tradičním učení Církve Kristovy!“ Proto také na toto nebezpečí upozorňujeme.

S. Marakujev.

¹⁴ Viz dr. B. Spáčil, *Orient. Christ.*, vol. XVI. - 1, str. 46. Recenze knihy S. Bulgakova *Lěstvice Iakovlja, Ob angelach*, Paříž 1929.

¹⁵ Srov. *Orient. Christ.*, vol. XI. 4, str. 214.

LITURGICKÉ HNUTÍ

Co byste řekli vojevůdci, který by učinil všechna opatření pro útočný postup: letecký a jezdecký průzkum, dělostřeleckou přípravu, stavbu mostů a cest, dopravu munice a sanity - ale v rozhodnou chvíli by neposlal kupředu pěchotu, která jediné může území obsadit a uchránit? Takto by si počínal katolický pracovník, který by si hleděl všech možných stránek církevního života, ale jeho ústředí, liturgii, by nechával stranou. Nuže, zdálo by se, že takový katolík ani být nemůže. Je-li vůbec něco jasné, tedy je pravda to, že vše v Církvi: i organisace, i bohosloví, i kázání, i kostelní stavby, i mystika, ba i samy ostatní svátosti, že jsou tu jen pro Svátost oltářní, pro tajemství spojení člověka s Bohem, pro hostinu více než andělskou, pro mši svatou - pro liturgii. To zajisté nikdo nepopírá. Ale přece se najdou kritikové novodobého liturgického hnutí, tak živelně rostoucího.

Ti nemají zajisté na mysli nic jiného než, neřeknu výstřelky, ale spíše lze říci nepochopené jednotlivosti tohoto hnutí. To hnutí dělají lidé a lidem není dáno ve všem stále pamatovat jen na podstatné myšlenky. Možná že tedy vskutku tu a tam vznikl onen „Liturgiesport“, o němž jeden vynikající biskup byl nucen mluvit. Došlo snad k nepotřebným rekonstrukcím, k umínělostem, snad k estetickému hraní.

Ale kdyby tomu i tak bylo, tedy co? Je-li tu nějaká nedokonalost, nemůže věru být neškodnější nedokonalosti. Budiž si liturgický pracovník jednostranný, nepraktický, nesnášenlivý, budiž si dokonce nedosti seriousní: sama povaha jeho oblíbené činnosti uloží nepřekročitelné meze jeho nedostatkům, které by se vyžily mnohem škodlivěji na příklad v organizačním nebo v tiskovém životě. Ale což pak taková nějaká nadbytečnost, nějaké nedočkavé vybočení ze stávající praxe je podstatou liturgického hnutí? Což v této vnější stránce jeho podstatu mají spatřovat jeho kritikové - a jeho přátelé? Kdyby snad kněz sloužil mši čelem k lidu: myslím, že by se stejně mýlili kritikové, kteří by se

zhrozili takového činu, i přátelé, kteří by v tom snad viděli cennou vymoženost a krok na cestě ke starokřesťanskému životu.

Nikoli - liturgické hnutí je živelným projevem toho, že celý církevní život následkem okolností, které Prozřetelnost řídí k prospěchu své Církve, je na této cestě ke starým výšinám. Hnutí to je živelným výrazem neodolatelné duchovní touhy po obnově takového života, který odpovídá naší době. A že liturgické formy starověku se tu těší zvláštní pozornosti, má své velmi dobré důvody. Nikdo neupřel, že jednotlivé modlitby a obřady liturgické mají svůj hluboký význam, k jehož plnému vystižení je často třeba se poučit o křesťanské stařině - ale hlavně jde o to, že musíme a chceme napodobit právě tu soustředěnost starokřesťanského života kolem liturgie. Ta odpovídá - a v tom právě vidíme řízení Prozřetelnosti - jak vlastnímu ideálu Církve, tak praktické potřebě doby. Že je ideálem Církve, aby vše v ní bylo co nejúže spojeno s Eucharistií, s ústředním všeobsáhlým Díkůčiněním, Liturgií - Obecnou službou, nepotřebuje snad důkazu. A praktická potřeba? Kritické liturgického hnutí často se obávají, že prý se tím budí jakési přezírání mimoliturgických pobožností, na př. sv. růžence, který je přece památnou, od Bohorodičky požehnanou, pomůckou nábožnosti. Zajisté! Je ovšem překrásné, když tatáž tajemství, která jsem přítomná uctíval ve mši, připomenu si v růženci mezi dnem. Ale což (ať už pomlčím o případech nikoli vzácných, že někdo spěchá k soukromé modlitbě, s nepochopením odbyv nebo ani neodbyv mši) když prostě nemám čas být na mši a ještě se modlit? To se dnes stane často a co potom? Pak jsem nucen všechny své modlitby vložit do mše. Je to možné? Je ve mši všechno, co se kdokoli chce modlit? Je. Ale musíte mši znát, abyste se ji mohl modlit! A jestli snad (jednotlivosti ovšem připouštějí debatu!) nějaké pozdější změny jsou tomu na překážku, aby liturgie byla všemi sdílena tak, jako ji sdíleli staří - pak, rozumí se, žádá liturgické hnutí i návrat ke starým způsobům.

V té debatě zajisté se musíme vystříhat obou krajností. Dům Boží není hospoda, kde si každý objednává

co chce a pokřikuje netrpělivě, když to nedostane - to bychom se oklikou přes tradicionalismus dostali zrovna k životu sektářů a nových, živých atd. církví. Ale vůči ctitelům předpisů energicky lze tvrdit, že dům Boží také není žádná úřední místnost, kde cosi dostáváme zpoza přivřených okének a jinak „Nedotýkati se předmětů!“ - Nýbrž je to dům Otcův, dům náš, rodný: podle toho si pohovoříme o jeho zařízení.

A že se projevuje stále mocněji v těch, kteří církevní život ještě prožívají, ale i v těch druhých, touha po zařízeních starých - že ta stará zařízení, čím lépe a pozorněji se do nich zadíváte, tím lépe našim nejnovějším potřebám odpovídají, že okolnosti samy nás do starého života, do dokonalejšího života nutí - v tom vidíme důkaz toho, kterak i na vlnění a proudění dějů lidských lze vztáhnouti slova žalmu: „... Spiritus procellarum, quae faciunt verbum Ejus!“ - Jindřich Středa.

PRACOVNA

PŘÁVNÍ KŘEŠTANÉ

Nikdo netuší, co je okolo nás křesťanů, kteří svůj právní vztah k Bohu skrývají pod vznešenými způsoby, neboť styděli by se přiznat i sobě pravdu, že mají k Bohu poměr námezdný.

Řekne se tomu třeba „liturgické pojetí věci“, nebo „úcta k předpisům“, „smysl pro tradici“, „záliba pro věčnost“, „láska ke kráse“, „smysl pro povinnost“ - ale starý čert má v tom drápky bezpečně.

Toto odvolání na literu a držení se litery je také znamením, že člověk zkostnatěl, když jsou mu nezbytny takové opěrné hole. Protože, jak řekl čínský Laotse, nemá citlivého smyslu pro spravedlnost, kdo má okázalý smysl pro právo. Protože nemůže pojmut krásu v její rozlehlosti a vláčnosti a třpytné lehkosti, vede ji na řetízku estetickém. Protože nemá ducha náboženství, drží se křečovitě náboženské formy.

Svobodnému duchu lze lehko přejít od formy ke smyslu věci, od předpisu zevního k substancialitě vnitřní.

Někdy se domníváme o druhém, že je to člověk schopný velkých věcí, spolupráce, jednoty s bližními, zkrátka apoštolského díla. Stačí však ho vyzkoušet právě v těchto základech všelikého dorozumívání, abychom si zjistili, že jim naprosto nerozumí. Nechápe nic, zhola nic - kromě svých paragrafů, svých symbolů, svých právních a povinnostních závazků - vždy ovšem hrubě zkreslených. Byla by to sysifovská práce, jít s ním třeba jen na šišky do lesa, neboť má na všechno svou formu, své zaměření...

A té si neobyčejně váží. Jeho způsoby, jeho náhledy, toť obzor celého jeho života. Je arci do něho uzavřen. A tím upoután beznadějně k dosti truchlivé úloze, být strašákem na všech místech, kde se smějí svatí andělé. Lidé budou mít z něho neméně strach, neboť k žádné opravdové společné práci se nehodí. Hodí se sice vždy k úkolům, jak se říká reprezentativním - neboť tam jistá nehybnost je vždy vítána. Ale nehodí se k vážné práci. Neboť není elastický; tak si všude něco pocuchá ze svého drahocenného úboru. - Marie Štechová.

ZVRÁCENOST

Chce-li někdo průměrného křesťana hodně urazit anebo se o něm hodně opovržlivě vyjádřit, řekne o něm, že je „svatý“. Mnozí lidé to nesou a cítí jako urážku. Kdyby o něm řekli, že je lichvář a věrolomník, neurazí se tak, jako když mu někdo vytkne nebo má v podezření, že je „svatý“.

Nadchází hrozné zvrácení pojmů a hodnot. Svatost znamená blízkost Bohu. U mnohých pak lidí znamená dnes něco nedůstojného člověka. Proto je něco přepjatého, nerozumného.

Odkud ta zvrácenost, že se lidé stydí více za věci Boží a svaté než za hříchy a nepravosti lidské nejčernější? Protože zhynula víra, hlavně živá víra v mnohých. Nevěří v Boha. Bůh a náboženství je jim choroba, politováníhodné poblouzení. Tedy něco proti zdravému

rozumu. Je těch lidí sice stále ještě menšina, ale dove-
dou si vynutiti respekt i u lidí věřících, ale s vírou ne-
jasnou, až ostýchavou. Proto se stydí před těmito lidmi
s drzým čelem.

Víra těchto křesťánek potřebuje upevnění, utvrzení,
aby věděli, co a koho mají v Bohu. Pak si budou vážit
jako největšího bohatství daru Boží blízkosti, daru Boží
milosti a života z ní, což je - theologicky řečeno - pra-
vou svatostí.

Zkoumej sebe, zda i ty se nedíváš úzkostlivě na to,
co řeknou o tobě a o tvém poměru k Bohu lidé mali-
cherní a povrchní. Víím, že sice člověk nemá házet perel
sviním, ale z toho neplyne, abys pro tyto tvorečky za-
hazoval svou perlu lásky Boží a projevů této lásky vů-
bec!

Jen tak může svět být vyléčen, jestliže děti Boží mu
dají jasně pocítiti, že se nemá čím chlubit, že jeho bo-
haprázdnost je něco ne k vynášení, nýbrž něco krajně
ubohého a nešťastného! Jinak bychom hříšně ustupo-
vali světu a utvrzovali jeho děti v jejich malodušné
prázdnosti. - Braitó.

JAK POTÍRAT BLUDY?

Myslíš si, že stačí logicky přivést protivníka ad ab-
surdum, rozcupovat jeho hledisko. Ještě nikdy tato me-
toda nepomohla. Mohli se theologové vítězně, ba jako
vítězstvím opítí tvářit, blud dále působil, dále se roz-
šiřoval. V čem je dočasná, více méně delší nebo kratší
síla bludu? V tom zbytku pravdy, který zůstává v kaž-
dém bludu. Je přehnaný, vybičován nebo přebroušen.
Právě proto působí jako něco velmi vážného a přísného,
seriosního.

Tak je účinnější vyhmátnouti tento zbytek pravdy,
to, čím blud získává půdu a ukázati živě, přesvědčivě,
protože prakticky a účinně, co katolictví má v tomto
ohledu, jak to má ale vyrovnané a vyvážené. Ale to je
třeba ukázati prakticky. Jako na příklad v sociálním
ohledu. Nestačí dokazovati, že křesťanství má všechny
prvky k řádnému vyřešení sociálních problémů, nýbrž

je třeba ukázati ihned prakticky, jak se tedy dají tyto zásady uplatniti, jak se to dá v praktickém životě prováděti. Síla každé myšlenky je její praktické provádění, slabost její je teoretisování jejích nadšenců. - Braitó.

DEN SVÁTEČNÍ

Carlyle řekl, že člověk zpustne, jestliže si již neobléká sváteční šat. Propadá své bídě, svým hadrům, a z bídy hmotné přechází k hadrům duchovním. Zvyká si na sprosté, nízké a vulgární. Sv. Terezie proto zdůrazňovala potřebu čistoty i v nejpřísnější klášterní chudobě. Aby se člověk nesmířil s ošklivostí, ani s prachem zbláčenosti.

Jakmile člověk obleče se v hadry, velmi často obléká i duchovní vulgárnost. Tak svádí trampování lidi mravně slabé, aby se chovali plantavě a hrubě a nevkusně, jako jsou nevkusné a hrubé jejich šaty. Tak upadá i člověk, který se již nedovede povznést k duchovní neděli, k duchovnímu dni svátečnímu. Může se navléci do nejnedělnějších šatů, jestliže neobleče ducha svátečního a nepovznese ducha aspoň tu neděli k Bohu, jestli stále propadá jen všednímu dni s jeho všedními starostmi.

Tak je třeba nejenom obléci hmotně sváteční šat, nýbrž je nutné obléci ducha svátečního čas od času a snažiti se o to, abychom byli posléze celí proniknuti tímto duchem. Je třeba posvětit, povznést a očistiti všední den, aby i on se proměnil duchem služby Boží v den Boží, v den sváteční. - Braitó.

ŽÁRLIVOST

S pokorným se snadno žije, pyšný však člověk stále je stíhán žárlivostí a rozhořčením, říká „Následování Krista“. Pyšný člověk jedná, jako by jen on sám jediný měl právo jednati. Jen sobě přeje úspěchu. Všechn úspěch patří jenom jemu. Protože on samojediný všemu nejlépe rozumí. Pyšný člověk nesnese nikoho vedle sebe. Snad ještě otroky, spolupracovníky, nikdy však ne samostatně působící jedince. Je roztrpčen, když o všem

není informován. Chce mít všechny nitky všech věcí v rukou. Proto se také někdy lopotí až nerozumně. Nemůže snést, aby při něčem nebyl, v něčem nehrál spolu nějakou roli. Je smrtelně uražen, když se něco připravuje nebo děje bez něho.

Žárlivý člověk nepracuje pro Boha, i když o něm mnoho třeba i píše a mluví. Dopouští se strašné svatokrádeže. Bere si slávu Boží a čest jeho za záminku, aby vynesl svou osobičku. Přidívá se pláštěm svaté horlivosti a lásky k Bohu jako šasek histrionským rouchem. Nasazuje si kothurny horlivosti o spásu duší a čest Boží. Dovede se i dřít a uštvat, ale pro Boha by toho nikdy tolik neučinil ani nepodstoupil, jako toho snáší pro svou čest a slávu.

Práce pro duše a pro čest Boží stala se tak sportem jeho ješitnosti a pýchy jako druhý uhánění rekordy v běhu, automobilové rychlosti nebo zvedání břemen. Jako jsou směšné tituly světového mistra v házení třeba kladivem, on chce mítí honosný titul horlivého, neúnavného apoštola. Říká, že musí tolik pracovat, protože tolik duší hyne. Ale běda, jestli druhý přesvědčený o bídě duší chtěl by něco bez jeho vědomí nebo řízení vykonati. Dovede užítí i hnusných intrik, osobních a veřejných výpadů v novinách. Nasadí si masku pohoršené horlivosti, která lká nad tak špatnou službou Boží. Podle zásady: Neslouží Bohu, kdo neslouží mně!

Viď, ošklivé, prolhané zrcadlo! Ba, všechna zrcadla lžou a jsou venkonce nepříjemná těm, kdož nemilují pravdu! - Braitó.

LÁSKA NIKDY NEPŘESTANE...

Proroctví přestanou, jazyky utichnou, učení v nic přijde. Jen částečně poznáváme a jen částečně prorokujeme... Láska nikdy nevypadne... Největší je láska.

Dar největší, bohatství nejduchovnější, právě křesťanské. Všechny ostatní dary jenom nedokonale nás přibližují k Bohu, jen nedokonale nám ho podávají. Láska nestahuje Boha na zem, totiž nepokouší se o to. Láska se stále sama rozbíhá k Bohu. Láska se jím dává

stále přitahovati. Prorokování i nejhlubší theologické poznání je jenom nedokonalé. Oč dokonalejší, lepší je láska, která má jen toto lidsky neblahé na sobě, že nemůže tak Boha milovati, jak by si toho zasluhoval, ale má to božské štěstí, že může stále růsti, že může růsti až do posledního okamžiku.

Může růsti až do posledního okamžiku i tehdy, kdy se Bůh odmlčí, koho si vyvolil jako proroka, jako učitele. Láska ale přece jen dovede nejdéle nalézati nové a krásné v Bohu a když pak je toho už pořádku, dovede aspoň jej puditi s místa na místo všude tam, kde ještě někdo neví o velké Boží láskyhodnosti. Tato láska zůstane i tehdy, kdy se člověk již dobere všeho, čeho se na světě může o Bohu dobrat.

Láska zůstane těm, může zůstat těm, kteří byli poslání jako Boží proroci s hlášením jeho poznání. Jestli opravdu milovali Boha, neodcházejí smutní. Z lásky učili, z lásky prorokovali a láska přece zůstává. Milovat může člověk vždycky, i když již nic jiného nemůže. Láska zůstává. O tu se tedy snaž ve všem, i ve svém učení i „prorokování“, aby tě přijala, až tě vše ostatní opustí, aby všechno ožilo touto láskou a abys jí byl opravdu bohatě naplněn. - Braitó.

MARIA NEJLEPŠÍ STRÁNKU VYVOLILA

Blahoslavení čistého srdce, protože budou Boha viděti. Čistý Bůh jen křišťálově čistým srdcem je viditelný. Kdo si takto očistí srdce, je připraven na věčné patření na Boha. Ale již zde začíná jej tušiti, již zde ho požívá, poznává a rozkoší je naplněn nad nejtajuplnějším a nejbohatším poznáním.

Již teď, již zde. A věčný život bude pokračováním, ovšem naplněným a nekonečně zmnoženým, štěstí z objetí Boha nejsladšího, dokonale oblažujícího.

Všechno ostatní pomine. Všechny dary a ctnosti. Tam zůstane jen patření a proto i Láska. Láska je tím silnější, čím více patří a vidí. I když zdánlivě jen tuší, i tehdy je vidoucí, protože láska je jasnozřivá a právě tušení jí nahrazuje blízkost patření.

Proto patření a láska z patření nebude odňata od dětí Božích. Netoulej se tedy královstvími cizokrajnými. Budou odňata. Jen království, které člověk najde v důležitosti vyklečené láskou k Bohu, nepomine a nebude odňato od těch, kteří milují na kolenou!

Jak by proto mohl vybízet Ježíš Marii, aby opustila své místo v Boží lásce na Boží hrudi, aby je zaměnila za lásku Boží v kuchyni Martině? Ostatně nic by to nebylo platno. Maria by i tam dlela více u lásky a duše Páně než u jeho potřeb.

Proto ji nechává Mistr u svých nohou. Nežárli na žádnou Marii, kterou ponechává Pán jenom u sebe. Možná, že by vám, hemžícím se v kuchyních starostí tohoto světa, bylo i těsno, kdyby i Marie vám v nich pomáhaly! Braitto.

MILUJE MNE MŮJ BŮH!

Není-li to prázdné slovo, že mne Bůh miluje, je třeba od jeho lásky odloučiti vše, čím je slabá a chybná láska má, a je třeba vše čisté a opravdové v lidské lásce povýšiti na nekonečnou.

Nesrovnatelná je jeho láska s láskou lidskou. Mne přitahuje k lásce tvor již láskyhodný. Ale láska Boží nic v člověku nepředpokládá. On si mne teprve musí svou láskou učiniti láskyhodným. Jeho láska je nesmírná. Neunaví se nikdy a nevyschne jako láska tolika lidí, kterým nestačil dech na dlouhou a svízelnou cestu.

Miluje mne opravdu. Ale když někoho skutečně miluji, toužím po jeho přítomnosti. Rozumím mu a čtu v každém jeho pohybu a náznaku. Mám živý zájem o vše, co se týká drahé bytosti. Co dělá, čím trpí, co velkého chce podniknouti. Její podniky a její bolesti jsou zároveň i mémi. Všechno je milujícím u milované bytosti důležité. Vše bere vážně.

Tak nějak s očištěním všech nedostatků a s nekonečnou dokonalostí představuj si lásku Boží. Tak budeš šťastný a klidný, i kdyby tě nevím co stihlo!

Tato láska Boží ti již může stačiti. Zahřeje tě dostatečně a obšťastní vrchovatě. Ale i tvá láska k Bohu musí býti podobně upřímná a nezměrná. Ani ty nesmíš se

cize chovat k Bohu. Ani ne pouze a jen slavnostně! Chladně a obřadně. Láska znamená chtít dobře milované bytosti. Snažit se o toto dobré. Tato láska není pouze citovým vzrušením. Milující musí tak chtít dobré milovanému, že zapomíná na sebe, všechno učiní, aby se milovanému dostalo toho nejlepšího. Tedy, aby Bůh měl první místo v mém všem, první místo, jak mu přísluší! A abych mu toto první místo dával ve svých myšlenkách, touhách i snahách! - Braitó.

MYSLÍŠ, ŽE DOBRĚ VIDÍŠ, POKRYTČE?

Pokrytče, vyvrz nejprve břevno z oka svého a pak prohlédneš, abys vyvrhl snítku z oka bratra svého.

Nejenom že jest to hnusné přibližovati se ke svým bratrům s napomínáním, zatím co je pokrytec sám plný hříchů a větších hříchů, ale pokrytcovy oči nejsou vůbec čisté a proto nejsou s to, aby ukázaly chybu, skutečnou chybu v pravém světle a ve správné velikosti. Pokrytci se sice rádi dotýkají ran a hlavně otevřených a choulostivých ran svých bratrů, ale jsou tak neobratní, že sáhnou vždycky vedle, že obyčejně zraní když se tváří jako by chtěli pomoci a vyléčiti ubohého bratra.

Sahají svýma nečistýma rukama, rukama od hříchu neohrabanýma do jemného oka, do jemného svědomí, do jemné duše, do intimních zápasů a bolestí a zkoušek svých bližních. Bližní by se možná sám lehce zbavil těch svých nedokonalostí, lehce by sám s pomocí Boží přetrpěl, unesl své kříže, kdyby mu takový pokrytec svou těžkou tlapou nesahal do jeho jemného nitra. Pak teprve nastává zranění. Zanícení. Lidé, pokrytci napomínání, káraní a vychovávání jsou jen nadbytečně dráždění k netrpělivosti, k hořkosti.

Proto jsou tak žalostně slabé a bezvýsledné námahy pokrytců, aby zjednali nápravu. Naopak, ještě více roztrpčí, znechutí ty, které chtěli zachraňovat.

Jen lidé opravdu svatí a duchovní vidí pravá nebezpečí a co ohrožuje duše jejich spolubližních. Pokrytci vidí jen hnidy. Bojují proti větrným mlýnům jako proti pekelným nestvůrám. Mladým to ovšem ze začátku ne-

obyčejně imponuje, když je někdo ze starších a vážných, nebo vůbec když někdo z bližních je odklizen nebo aspoň je bit. Někteří nohsledové takových pokrytekých prskajících dědečků, „vyklizujících“, co se jim nehodí do jejich kacírského krámu, statečně se po nich opičí, ale jsou směšní jako ta opice všem lidem rozumným a dobré vůle. - Braitto.

Ž E Ň

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

Archivo theológico Granadino. Granada 1940, str. 240. Nákladem Theologické fakulty jesuitské v Granadě. - Třetí svazek této skvělé theologické revue je radostnou zvěstí o zotavující se Církvi ve Španělsku, která tolik trpěla pod nelidským a zběsilým terorem komunistickým. Celé číslo je takřka věnováno velkému členu jesuitského řádu, kardinálu Toledovi. Je probrána celá jeho nauka ve speciálních studiích. Je to dobré obohacení historické theologie.

BALTHASAR HANS URS. v.: **Kosmische Liturgie.** Herder, Freiburg, 1941, str. 382, RM 7.20. Kniha je prvním pokusem podati celou theologii řeckého Otce sv. Maxima Vyznavače. Maximus shrnul veškerou moudrost řeckých svatých Otců před sebou. Maximus je zároveň filosof i theolog, který shrnul svatou vědu, kterou našel, v mohutnou, nádherně sklenutou syntézu. Věnuje hodně pozornosti otázce gnose, která stále východ pronásledovala a ještě pronásleduje, jak je vidět z posledních prací pravoslavných theologů v emigraci. Kniha je tak psána, že musí zajímati laika. Je psána okouzlujícím slohem, když ukazuje, jak celý svět vychází z ruky Boží a jak se vrací oslavováním Boha zase k němu. - Braitto.

BROŽ-JIRÁT: **Růže ran.** Melantrich, Praha 1941, str. 90, 25 K. Básně německého baroku. Obvyklá témata barokní lyriky, barokní náboženské a didaktické poesie, ale plná duchovní svěžesti, kterou vyniká zvláště německé baroko, na němž se hodně učilo a živilo i baroko naše. Baroko plné života rádo v poesii připomíná marnost všeho, marnost veškeré slávy, kterou se tolik odívá. Brož-Jiráť vybrali hodnotné autory. Brožův překlad je sourodý barokní slavnostní šíří. Sbírka je boha-

tou duchovní hostinou. Většina básní se čte jako klasická meditace. - Braito.

DIBELLIUS MARTIN: Wozu Theologie? Klotz, Leipzig, str. 80, 1.50 RM. Takřka jedním dechem jsem přečetl tuto zajímavou rozpravu starého theologa protestantského o theologii. Vytyčuje smysl, zásady, potřebu theologie a jejího studia. Ve službě Božího slova, ne jenom pro běžnou praxi, tak zní jeho heslo. Podává zároveň metody žádaného theologického studia, ukazuje její nesmírnou důležitost pro celý život celého křesťanstva. Bylo by velmi důležité, kdyby naši bohoslovci a naši kněží dostali do rukou takový podobný spis, psaný s takovou moudrostí a láskou k vědě i theologům.

GROSS JOSEF: Výstup duše k Bohu. Velehrad, Olomouc 1941, str. 227, 20 K. U této knížky více než u jiných je význačnější a potěšitelnější, že v tak malém časovém rozpětí dochází k novému vydání, neboť jde skutečně o dílo opravdové hodnoty pro duše, toužící po duchovním životě, a to nejen pro ty, jež se zasvětily na celý život Boží službě, nýbrž pro každého člověka majícího smysl pro duchovní vzestup v lásce Boží.

HABÁŇ METODĚJ O. P.: Psychologie. 2. doplněné vydání, Jitro, Praha 1941. - V krátké době vychází znovu Habáňova Psychologie, která jest nesporně jedním z nejlepších českých filosofických spisů naší doby. Zvláště však jest významný důraz, který klade autor na filosofický charakter psychologie proti běžnému chápání této vědy u nás. Je to po prvé, co slyšíme u nás slova jako tato: „Oblast duševna nesmíme omezovat předpoklady ani z přírodních věd, ani z filosofických systémů, chceme-li poznati a určití přesně její vlastní povahu.“ Zdůrazňovati nepostačitelnost metody exaktní a pouze introspekční v psychologii a naopak vyzdvihnouti význam metody racionální, to je jistě velká věc v nové české filosofii. A ještě větší klad jest, spojuje-li autor tuto metodu racionální s vědeckými zkušenostmi, a tak vlastně smíšenou metodou podává první českou filosofickou psychologii, jak je to jediné správné, aby mohla být psychologie filosofickou vědou a ne jenom snůškou empirie nebo pochybné spekulace. Ale jsou i jiné věci v této knize, které je třeba schváliti. Obdivuhodným způsobem máme ve spisu sneseny významnější psychologické systémy a jich kritické hodnocení v jednotlivých otázkách souvisle s látkou díla. Tyto části díla patří k nejcennějším, odhlížíme-li od výkladů podstatných nauk psychologických podle systému aristotelsko-tomistického. A vůbec hlavní přednost tohoto díla jest nauková jasnost, jak ji nejsme zvyklí viděti v moder-

ních filosofických spisech. Nejobsáhlejší kapitoly spisu, o životě animálním a o životě vůle, jsou vzácným dílem každá pro sebe. První z nich znamená totiž u nás převrat ve vysvětlení psychické hodnoty smyslového života i vyšších jeho stránek - počitků, obrazotvornosti a paměti. Druhá velká kapitola, o životě vůle, jest u nás první slušnou původní prací o tomto předmětu s hlediska filosofie peripatetické a tomistické, nemluvíme-li ani o tom, že je to zároveň první vážná kritika řady moderních teorií o životě vůle. Naukový obsah této části bude u nás jistě novinkou. Lituje jenom, že autor ani v tomto vydání nevěnoval více pozornosti závěrečným kapitolám. - H. P.

Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly. Díl I. Text. Druhé vydání. Vydal Vyšehrad, Praha, 1941. Cena 45 K. Neúnavný P. Ovečka S. J. podává druhé vydání Duchovních cvičení sv. Ignáce; toto vydání je v drobnostech poopravené a doplněné. Překlad je dělán podle textu historicko-kritického vydání z Monumenta Historica Societatis Jesu. Sv. František Saleský pravil, že Duchovní cvičení sv. Ignáce zrodila více svatých, než mají liter. A že jejich obsah dosud nezvětral, je patrné z toho, že jsou opět vydávána. Výborný informační úvod (Postup myšlenek) pomůže hned ze začátku vniknout do základních pravd Cvičení. Přidány jsou také papežské listy o Duchovních cvičeních a seznam odpustků, které lze získat.

St. Laurentii a Brundusito Opera omnia. Patavii, 1941, sv. V. a VI. S nadšením třeba pochválit obětavost a lásku italských kapucínů, kteří vydávají sebrané spisy tohoto velkého svého světce. Pro nás Čechy má sv. Vavřinec velký význam, protože on k nám přivedl kapucíny, on je budovatel hradčanské Lorety, kde také napsal hodně svých spisů, hlavně svých kontroverzí s protestanty. Tyto dva svazky obsahují jeho postní kázání, jež jsou homiliemi na nedělní evangelia. Ke každé neděli jest řada kázání, jež dlouhá léta konal svatý Vavřinec na různých koncích světa. Vydání je neobyčejně pietní, kritické s průvodními historickými a vydavatelskými poznámkami. Dílo je tištěno velmi pečlivě, až přepychově. Máme jedno přání: aby naši důstojní Otcové kapucíni přeložili něco z tohoto vydání sebraných spisů. Rádi jim to vydáme v Edici Krystal, abychom splatili poněkud dluh našeho národa ze všechnu apoštolskou práci a horlivost, kterou věnoval svatý Vavřinec našim zemím. - Braitó.

PIES OTTO: Im Herrn. Herder, Freiburg, 1941, str. 604, 4.50 RM. Je třeba neustále připomínati našim lai-

kům, že oběť a společná modlitba a život Církve i je má zájmatí, že i oni mají ze svého života učiniti jedinou oběť a podávati celý den ve smyslu obětníka, který může spojovati svůj celý život posvěcený s obětí Ježíše Krista. Proto vybral autor církevní modlitby, modlitby svatých Otců, něco podobného, jak u nás učinil před časem dr. Urban.

WÄLTER: **Das Kommen des Herrn**, Herder, 1941, str. 184, 2.80 RM. Studie o posledních věcech člověka podle Nového zákona. Ličí správně theologicky smrt v jejím rámci ne osobního odchodu se světa, nýbrž v rámci zvolna přicházejícího království Božího, jež přijde jako obnovení celé země v nový svět. Abychom se nebáli posmrtného života, nýbrž postavili jej do velké naděje nového života, plného života z Krista zmrtvýchvstalého.

Z RŮZNÝCH POLÍ

BRUNO H. BÜRGEL: **Z dalekých světů**. Přel. dr. Jan Buchniček. Česká grafická unie, Praha, 1941, str. 550. Známy německý hvězdář Bürgel srozumitelně ukazuje nejširším vrstvám rozmach moderního hvězdářství. Látku již tak zajímavou oživuje drobnými epizodami ze života slavných průkopníků a nepozorovaně vede čtenáře do závratných výšin nebeských těles. Čekal jsem, jak zůstane bezradně stát uprostřed čísel a světů, ale místo toho jsem četl: jen pošetilec neuzná, že tato nekonečnost prostoru i času, plná lesku, kouzla, nepochopitelná a štěstí, má hlubší, vznešenější smysl, i když nedovedeme přehlédnouti její počátek a konec, ani plán, podle něhož je vybudována. Obdivujeme se a vážíme si jeho touhy vyrovnat se se světovým řádem hylemorfické soustavy. Jenom veliký duch nalezne tolik odvahy a poctivosti, a snad právě proto si uchová přesto nejsrozumitelnější podání odborně vědecký ráz. - I. Š.

COOLEN: **Tři bratři**. Janda-Sfinx, Praha 1941, str. 250, cena 25 K. Pokračování a rozvedení některých partií staršího románu Ves u řeky. Román napínavý a zajímavý pro řadu ostře vykreslených osobností. Mně se sice osobně nelíbí, proč musejí býti ty lékařské postavy všechny jaksi přebroušeny a překresleny, proč by musil býti venkovský lékař originálem za každou cenu, ale to již souvisí vůbec s tematikou moderních románů, proč si vybírají témata zruďná a kuriosní. Ale psychologicky jde do hloubky, i když je to psychologie mimořádností. Skvělá je psychologie tety Marijčiny, která dělá vše, aby nenastalo smíření a odpuštění mezi roz-

hněvanými manžely. Láska k brabantskému kraji vkládá Coolenovi nejkrásnější obrazy a líčení života i přírody. - Braitó.

DVORSKÁ MARIE: Verunčino štěstí. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 120, 15 K. Nezastřeně jdouc za snahou ukázat krásný a příkladný život zbožné rodiny připíná autorka na milostný příběh mladých lidí se šťastným koncem několik obrazů rozličných povah a učí při tom čtenáře rozeznávat dobro od zla a milovat je. Knížka potěší i pobaví malé čtenářky.

GROGGEROVA PAULA: Brána na Grimmingu. I. a II. kniha, 270 a 380 stran, cena brož. 85 K. První díl překládal Jan Čep, na druhém díle spolupracoval s ním Karel Dvořák. Před 15 lety vyšla kronika rodné víscky spisovatelčiny z dob napoleonských „Grimmingtor“. Ze štyrského lidového prostředí vyvěrá řada příběhů a osudů, soustředěných kolem legendárního námětu o hoře Grimmingu, která má v podání lidu bránu, otvírající na Boží tělo cestu k pokladům uvnitř skrytým. Mladý myslivec se odváží vstupu do hory z lásky k svůdné selce a zahyne. Krása jazyka, přírody a poesie není nijak setřena překladem, který je výstižný a svěží.

JÄRVENTAUS: Tichá země. Vilímek, Praha, 1941, str. 170, 24 K. Román z laponského prostředí. Román tak tvrdý, jak je tvrdý život laponských rybářů a sedláků, kteří se snaží urvatí svým políčkům chudým a písečnatým vystaveným bouřím a zimám, co se urvatí dá, ale za cenu krvavé námahy. Právě tak tvrdí jsou i lidé žijící na tomto strašném zápasišti. A právě proto dojímá tklivá добрota, добрota a věrnost beze slov, věrnost a добрota druhů ve stejné robotě. Tato ztišená добрota pomáhá i vítěziti nad duchovními nebezpečími, kdy hrozí člověku žijícímu příliš primitivně i upadnutí do manželské nevěrnosti. Tichá добрota laponské dobré zbožné ženy pomáhá tvrdému muži najíti sebe a věrnost k povinnosti. - Braitó.

KOMENSKÝ: Stručná historie církve slovanské. Melantrich, Praha, 1941, stran 120, cena brož. 20 K. Se zájmem si přečte i katolík tuto historii církve bratrské. Čítám sám takové věci s tím úmyslem, abych poznal, z jakých předsudků vycházejí ti, kteří nás nemilují, abych viděl, v čem a proč nám nerozumějí, abych viděl, které chyby od nás ty, kteří jsou na druhém břehu, nejvíce odrážejí. Také abychom viděli, v čem máme děkovati svému učení, které nás ochraňuje před přehnáním a výstřelky a reakcí, jež jsou prameny skoro výlučnými všech sektářských podniků. S druhé strany je kniha Komenského zajímavá jako doklad vážnosti, kterou naši

předkové se snažili o uchopení a uskutečnění Kristovy pravdy. I toto hnutí je svědkem naší náboženské vážné snahy. - Braitto.

JAROSLAV KVAPIL: **Princezna Pampeliška**. Nakladatelské družstvo Máje, Praha, 1941, str. 107, cena 10 K. Od téhož autora vyšly současně v téže sbírce Divadelní knihovny Máje další dvě Kvapilovy hry Oblaka a Sirotek. Všechny tři hry vycházejí po nové úpravě autorově, která umožňuje jejich provedení bez hudby i na malých jevištích. Je patrné, kterak Kvapilovo pero je především určeno pro ideální pohádky, zatím co hra, zasazená do rámce skutečného života, jako na př. Oblaka, nedovede vzbudit dojem zamýšlené skutečnosti a přesvědčivosti.

MÁLK AUGUST: **Lidé a moře**. Román. Jos. R. Vilímek, Praha, str. 360, cena 48 K. „Světová žeň“ v tomto 17. svazku uvádí čtenáře do estonské vesničky, kde se odehrává přerod rozervaného dobrodruha v poctivého pracovníka. Kolem Kustase se rozvíjí naturalisticky věrné líčení těžkého života chudých rybářů, jejich zápasů s mořem a s vlastním nitrem. V obou zápasech jest líčení mnohá porážka, která však přece se nestane záhubou duše v jádře spravedlivé. -es-

MORETTI: **Hlas Boží**. Vilímek, Praha, 1941, str. 270, cena 35 K. Román o strašné krizi duchovního, náboženského života, v němž končí důvěra k Bohu naprostým ztroskotáním a beznadějí té, která tolik očekávala od Boha. Román byl pro mne velmi zajímavý pro potvrzení toho, co stále ukazují, že náboženství, které nehledá Boha v Bohu, které nechce býti především jen podřízením a u křesťana láskyplným podřízením se tvora Tvůrci, a které vlastně má sebe anebo svou lásku třeba k druhým za předmět, že takové náboženství je svrchovaně vratké, nevydrží nárazy. Lidé očekávají od Boha to, jak tomu sami rozumějí. Chybí tu ona víra, která věří nejenom v Boha, nýbrž také Bohu. Taková víra chybí ubohé služce, která chce obrátit svou paní, která jí slepě slouží, ale která ztrácí svého Boha, jakmile ji „zklame“ v tom, do čeho postavila svůj celý smysl života. Tak to měl řešiti autor a tak by to bylo důstojné. Zatím však se zdá, že sám se tak dívá na Boha i na náboženství. Ovšem to není plné náboženství a nemůže se naprosto uplatnit ve skutečném životě. Jinak je skvělé líčení života, zvyků románského kraje. - Braitto.

PERNICA BOHUSLAV: **Život Prokopa Diviše**. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 65, cena 15 K. Z životních dat podivného muže vysvítají neblahé osudy, zapeklité náhody, neporozumění a nepochopení v nejbližším okolí,

jež dovedlo jeho pokusy a vynálezy nejen odbývat posměchem, nýbrž přímo samého kněze Diviše nenávidět do té míry, že sám přestal dodržovat míru a dával podněty pak již k oprávněným výtkám. Slunných chvil bylo v jeho životě málo. Proto - i když jsou předmětem vyprávění především fakta jeho života sama, aniž při tom je podán hlubší obraz osobního charakteru - je záslužné, že vychází tiskem jeho životopis, jemuž autor správně dává poslání: „Svět, který nepřál živému, nechť dá mrtvému, což jeho jest.“ - K.

Píseň o Nibelunzích. Přeložil Frant. Autrata. Česká grafická unie, Praha, 1941, str. 321, 40 K. Píseň o Nibelunzích je z největších národních eposů germánských. Jeho přeložení do češtiny znamená velký kus práce, uvážíme-li, jak rozsáhlé dílo je to, obsahujíc neméně než 2379 čtyřveršových sloh. A je vidět na překladu samém, s jakými obtížemi musel pracovat překladatel, jenž měl za předlohu staroněmecký text a chtěl podat věrný, ne-li doslovný, překlad a zachovat při tom totéž metrum a stejný rým. Proto překlad místy vypadá zastarale a tvrdě. Někdy to vypadá, jako bychom četli básně z poloviny minulého století, tak staré výrazy čteme. - K.

SAHÁNEK STANISLAV: Přehledné dějiny německého písemnictví. Unie, Praha, 1941, stran 270, cena 36 K. Skutečně obsažná příručka pro každého, kdo hledá informaci o kterémkoli období německé literatury od nejstarších dob germánských po současně žijící autory. Zejména z poslední doby je zachyceno hodně děl a autorů, a to skutečně až do doby současné, takže je možno považovat dílo za úplnou pomůcku. Pro podrobnější informaci ovšem by právě pro tuto dobu dílo nestačilo, proto snad by bylo vítanější pro čtenáře, kdyby bylo dílo provázeno bibliografií. - K.

SKÁCELÍK FRANTIŠEK: Venkovský lékař. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 248, cena 38 K. Nový román Skácelíkův nás zavádí do prostředí venkovského městečka, k lékaři a jeho pacientům, mezi nimiž je mnoho lidí nejrozumnějších povah. Na nich se snaží autor ukazovat, co na nich má nebo nemá být. Ideální venkovský lékař, který ku podivu každého takřka uzdraví a ještě dá dobrou radu a útěchu navíc a nežádá ani odměny, se zaplete do poměrů veřejných a snaží se uplatnit zásady své poklidné spravedlnosti ve veřejné správě. Maje velkou oporu v duchovních rádcích nedalekého kláštera, dosáhne úspěchu a opouští své zaměstnání, aby působil jinde v klidu a štěstí ve společnosti milovaných lidí. Opravdu skvělý člověk, který by byl skutečně k pohledání. - K.

TINHOVER CARL: Chudých lidí požehnání. Vilímek, Praha, 1941, stran 239, cena 35 K. Východisko z proletářské bídy moderního světa je nutno hledat v sestoupení ke kořenům života; je třeba se oprostít od všeho falešného nánosu hypercivilisace a začít od začátku: zde jsem, mám zdraví, sílu, čeká mě celý dlouhý život. Nezbyvá tedy, než poznat, od koho tyto věci mám, jak je mám a k čemu je mám, abych pak dovedl správně žít. Co mám, mám ne od sebe, nýbrž od Boha, který však není ukrutný a chamtivý věřitel, nýbrž nanejvýš dokonalý Pán. K tomuto poznání však je pro moderně zanedbaného člověka dlouhá cesta; ale zdolá-li ji, je jeho život radostí, nabývá živého smyslu. A tuto cestu lidské očisty konáme v Tinhoferově románě společně s Jankem, jemuž je neocenitelnou pomocnicí jeho ideální žena a láska Barbora, jejíž postava dává ději a událostem románu ráz neskutečnosti, ideálnosti, v níž mívají ženy zachránitelské a hrdinské poslání, jak je na příklad známe z románů Karoliny Světlé. Venkovským prostředím připomíná tento krásný příběh lidské očisty román Waggenerlův Rok Páně, nad nějž vyniká zejména větší rušností děje.

YAMAMOTO YUZO: Vlasy. Vilímek, Praha, 1941, str. 248, cena 35 K. Více než snad řešení otázky otcovství dítěte, k němuž se pojí děje románu, zaujme čtenáře prostředím, do něhož autor uvádí: střední a nižší stav japonského dnešního světa, učitel a jeho známí, kolegové, spolužáci, rodiče dětí, které vyučuje, a děti samy, z nichž dorůstají noví, mnohdy nepřipravení adepti záludného života východní země, který s nimi nakládá všelijak. Vlastní stavba románu však neuspokojí každého čtenáře.

na ty líbezné dopisy tak celkem již zvyklý a proto o nějaký více nebo méně ani nepadá tak u mne na váhu. Mrzelo mne při tom, že i v těch čarodějnicích je takový zjevný úpadek. Jindy podnikaly čarodějnice divé reje čertům na ocasech, startovaly statečně na košťatech z černých komínů, teď nanejvýše posílají anonymní dopisy.

Anonymovi z Plzně. Ale nedělejte se, duše drahá, já hned poznám, že ten neznámý je moc dobrá známá. Takové dopisy psát knězi je nejenom sprosté, ale je zároveň těžkým hříchem, protože urážet kněze je hříchem a urážet tak hrubě a neomaleně je tedy hříchem těžkým. Jinak každý anonym jenom prohlašuje, že je zbabělec a hrubec.

N. čte Hlubinu: Díky za zájem. Mám radost, že čtete Hlubinu, ač Vás to stojí určitou námahu. Láska Kristova je láskou jednotící všechno a všechny lidi dobré vůle. Z Ekehartta chceme vydati celou knihu O vnitřním člověku.

Tasovská Madona. Zesnulá paní Pavla Kytlicová dala před svou smrtí restaurovati nádherný obraz Tasovské Madony, který visí ve farním tasovském kostele. P. Deml vydal kdysi reprodukci obrazu. Nyní vydáváme tuto reprodukci znovu ve třech velikostech: ve velikosti malých obrázků, ve velikosti pohlednic a ve velikosti kabinetní k zarámování. Poslední velikost se hodí jako obraz do pokojů, ložnic. Poradíme vkusné rámování. Reprodukce je provedena uměleckým čtyřbarvotiskem Unií, která je známá pečlivou prací v tomto oboru. Přijímáme již teď objednávky a záznamy, protože obrazů bude omezené množství. Velký obraz se hodí jako krásný dárek do domácností hlavně nových, novomanželům jako dárek, kněžím k první mši svaté a podobně. Knihkupce a umělecké závody vybízíme, aby se přihlášily k vystavení obrazu. V této činnosti dobrého českého obrázkářství chceme pokračovat.

Naše nové pohlednice. Vydali jsme nové pohlednice sv. Dominika, patrona putujících apoštolských kněží, od Jiřího Marka, růžencový obraz z chrámu Páně v Rokycanech a pak Vivariniho Pod ochranu tvou. Mimo to máme na skladě přes dvacet jiných druhů našich pohlednic. Hlubináři by měli psát především na těchto uměleckých dopisnicích. Vydali jsme je na zatlačení pohlednicového braku a protože bylo velmi málo pohlednic s náboženskými motivy. Objednávejte aspoň deset kousků, aby se vyplatilo poštovné.

Mši svatou za naši celou hlubinářskou rodinu slouží P. Braito dne 15. listopadu o půl šesté ráno. Spojte se v ten den s námi v jednu modlící se rodinu.

Zůstaňte nám věrní. V tuto dobu začínávají choditi

odhlášky z odbírání časopisu. Zůstaňte nám věrni, anebo nám aspoň sežeňte náhradu za sebe, když nemůžete odbírat.

H. P. Jak jste formuloval svůj poznatek, nepovažuji za správné. Říkáte: vnitřní modlitba je nejlepší přípravou na dobrou a plodnou činnost. To by mohlo vésti k nedorozumění, jako bychom chtěli všechno, na konec i vnitřní modlitbu, dáti do područí činnosti. Je to třeba takto říci: Modlitba vnitřní jistě zúrodní i činnost, ale modlitba musí zůstat modlitbou a nesmí se stát prostředkem k činnosti. Nesmíš chtít modlitbu, která má především býti oddaností vůči Bohu, postaviti do svých služeb, třeba i svaté činnosti. Nechej modlitbu tím, čím je a čím má především býti. Jisté je, že z toho i činnost bude hodně mít, ale nepočítej tolik s tím, nedělej z vnitřní modlitby zase jen cestičku k činnosti. Nechej vnitřní modlitbu v její naprosté oddanosti k Bohu.

Pamatujte již nyní na dárky k sv. Mikuláši a k vánocům. Nejlepší dárek je dobrá kniha. Dopište si do naší administrace, která Vám pošle seznam našich duchovních knih. Vydali jsme jich již na šedesát. Také je krásným dárkem dobrá kolekce našich pohlednic, nebo obraz Tasovské Madony. Objednejte již dnes, protože ve dnech před svátky nebudeme moci stačiti vyřizovati běžné všechny objednávky.

Kurs duchovního života. Na četné dotazy a přání odpovídám, že jsem ochoten, jakmile dokončím své velké dílo o Církvi, vydati knihu o duchovním životě asketikem i mystikem. Kniha o Církvi je již skoro hotová.

Činnost a modlitba. Pravidlo v duchovním životě je, že to je pravá nadpřirozená činnost, která v nás probouzí žízeň po ještě vroucnějším duchovním životě; po ještě dokonalejším přivnutí se k Bohu. Taková činnost nás pak neodvede od Boha, nýbrž stane se cestou k těsnějšímu přivnutí se k Bohu, k hledání cest k němu. Ostatně takovou můžeme učiniti každou svou činnost, když ji celou prosvítíme, prolijeme upřímnou nadpřirozenou láskou k Bohu, která nás naučí proměnit celou svou činnost v jedinou bohoslužbu, totiž v jedinou oběť lásky.

Mimořádná činnost. Pro činnost mimo tvé povolání, kterou si sám ukládáš a které říkáš apoštolát, budiž ti pravidlem: Jakmile tě to nepřivádí blíže k Bohu, jakmile tě to Bohu odcizuje, zanechej toho pro okamžik, vejdi raději do komůrky svého srdce s Bohem a počkej, až tě bude k takové mimořádné činnosti puditi láska, tíhnoucí k Bohu, a ne sebeláska, chtějící se blýskat a nabývat laciných úspěchů.

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

Zásady. Proč se Bůh vtělil 625 - Braitto, Bdi nad svým srdcem 630 - Durych, Znamení křesťanů 635 - Vašek, Záchrana stydlivosti - záchrana duchovního života 639 - Merell, List svatého Pavla efeským 648 - Šnobl, Strízlivé opojení 661 - Čep, Lidé a člověk 671. **Život. Pracovna. Žeň.**

1941

Ročník XVI. Číslo 10.

revue na hlubinu

Vedoucí redaktor: P. DR. SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. DR. REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

vyšší náboženský kurs v prosinci

V PRAZE I., v sále kláštera dominikánů, Husova tř. 8,
dne 6. apologetika, 13. Písmo svaté, 20. mravouka. Začátek o 7. hod. večer.

V BRNĚ, v sále Umělecko-průmyslového musea, třída Horst Wessela, dne 13. mravouka, 20. apologetika.

V MORAVSKÉ OSTRAVĚ bude také uskutečněn náboženský kurs. Bližší svého času oznámíme.

hovorna

Zimní exercicie. Zimní turnus exercicií pro ženy pořádá P. Braitto na Svaté Hoře v exercičním domě ve dnech 27.—31. Přihlášky přijímá redakce revue Na hlubinu, Olomouc, Bernardinská 14. Upozorňujeme účastnice, aby si sebou vzaly potraviny, které dostanou koupit na potravinové lístky, na ostatní pak potravinové lístky.

Mši svatou za naši duchovní rodinu slouží P. Silv. Braitto dne 15. prosince. Spojte se všichni v ten den v modlitbách a ve mši svaté.

Shromáždění III. řádu akademické sekce v Brně koná se dne 21. prosince o půl desáté u sester dominikánek Na Veveří 27. Mše svatá recitovaná s promluvou P. Braitto. Pak shromáždění III. řádu s duchovní promluvou.

V Praze koná P. Braitto promluvu s recitovanou mší svatou o osmé hodině u dominikánů. Promluva po mši svaté v kapli III. řádu.

Pošleme Vám na ukázkou pohlednice. Ponechte si je a přispějte nám tak na náš tiskový fond. Mnohým je třeba totiž až do rukou dodat naše krásné pohlednice. Sami by si je snad neobjednali, i kdyby je rádi měli.

Nejlepší dárek duchovní kniha. Máme skoro všechny knihy vkusně vázané. Summu a ostatní i ve vkusných polokožených vazbách. Zvláště tyto se hodí jako velmi vhodné dárky.

PROČ SE BŮH VTĚLIL

(Granátové jablko, Úvod, kap. 3.)

Jsou i jiné důvody, proč se slušelo, aby se Bůh vtělil. První byl, že podvodník nám vzal Boha. Slušelo se tedy, aby nám Boha vrátil obnovitel. Za druhé, poněvadž pokora byla ozdobou Boží; ale nemohl se pokořit až k trestům v božské přirozenosti. I bylo třeba, aby tak učinil v lidské. Třetí, aby v obnovování byla pokora tak veliká, jaká byla pýcha v podvádění. Poněvadž pýcha byla taková, že člověk chtěl být jako Bůh, proto musela být pokora taková, že se Bůh stal člověkem. A je poznamenati, že, ačkoliv skutky Trojice jsou nerozdílné, takže cokoliv dělá jedna osoba, dělá i druhá, přece jedině Syn přijal tělo, a ne Otec nebo Duch svatý, protože jen na Krista se vztahuje tělo. A i když Syn přijal tělo, přece nezhrdá Otcem, ani se neodděluje od Otce. Syn přijal, pravím, tělo zvláštním způsobem a přece Otec ani Duch svatý se neodděluje. Hodností je v božství rovnost Syna, v těle zvláštní jeho způsob. Nikdy však od něho neodstoupilo božství Otce nebo Ducha svatého. Když tedy jedno je božství, naplnilo tělo Kristovo sice jedno božství, Otec a Duch svatý, ale hodností a nikoliv přijetím. Naplňuje-li zemi Otec, naplňuje-li zemi Duch svatý, nemohli o sobě opustit jinak tělo Kristovo, když zůstali v jednotě božství.

Jest také poznamenati, že dílo vtělení se připisuje někdy Otci, jako: Když se naplnil čas, poslal Bůh Syna svého; nebo Synu, jako: vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; nebo Duchu svatému, jako ve vyznání: Jenž byl počat z Ducha svatého. Ale to se říká proto, že dílo vtělení bylo dílem

nejvyšší moci, moudrosti a lásky, které se přičítají třem osobám.

Je však více důvodů, proč se vtělil Syn, a ne Otec nebo Duch svatý. Předně, aby obnovení bylo učiněno skrze touž moudrost, která založila svět. Za druhé, aby byl i synem v lidství, když je synem v božství. Za třetí, aby se ukázala láska Otce vůči nám. Proto praví Jan: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal.“ Za čtvrté: Nikomu se nesluší více, aby přivedl člověka k božskému poznání, než slovu, jímž se Otec dosvědčuje, poněvadž je sjednotitelné s tělem jako slovo s hlasem. Za páté, poněvadž na nikoho se nesluší více, aby nás přivedl k přijetí za syny, jako na vlastního syna. A ačkoliv Syn Boží přijal lidské tělo, přece se neoddálil od Otce, nýbrž celý a neporušený zůstává u Otce, celý a nerozdělený vešel v tělo lidské. V těle totiž nepřišla část jednorozeného, ani se sám nerozdělil, aby z polovice byl u Otce a z polovice v Panně, nýbrž celý u Otce a celý v lůně rodičky, celý v lidském rodě. Tělem přišel hledati pozemské, nezanecháváje věcí vyšších: co je na nebi, zachováváje, co je na zemi, uzdravuje, všude celý: i na nebi i na zemi i u Otce i v Panně.

Jest také poznamenati, že ve společném obnovení všech se slušelo, aby se sešly tři z tří stupňů, totiž božský, andělský a lidský. Proto se v přípravě vtělení sešel anděl jako posel, Panna jako počínající, a slovo Boží jako vtělující se.

*

Bývá chloubou díla v době současné, dočká-li se dvou, tří, čtyř nebo více vydání. Čím více, tím okatěji se tato okolnost staví před zrak čtenářův a bývá mnohdy jediným a postačujícím doporučením ke koupi nebo k četbě. Z úspěchů nového a nového vydávání díla plyne prospěch duchovní i hmotný. Duchovní, neboť majetek duchovní se množí tím víc, čím víc je rozdáván; a hmotný:

do pokladny autorovy a nakladatelovy. I bývá tedy zvykem, že se stejně výrazně v takovém případě označuje i autor i nakladatel díla. Nebývá proto zpravidla, ba vůbec, příliš namáhavé zjistit taková data knihy, chceme-li vůbec nazývat námahou přečtení tří řádků na první straně knihy.

Vrátíme-li se však do doby před šesti sty lety, nesetkáme se bez výjimky vždy s takovouto samozřejmou důkladností. Vezmeme-li do rukou na příklad spis nazvaný *Malogranatum* (Granátové jablko), který je skvělou památkou české doby gotické a jenž byl tištěn někdy v začátcích knihtisku a dosáhl v krátkosti tří vydání,¹ vzbudí se v nás takováto touha po datech, jež je tu zcela pochopitelná. Hladové je však ukojení naší zvědavosti. Až na konci spisu, právě na posledním řádku nalezneme datum, kdy bylo dílo vytištěno,² a dost; ani kde, ani kým. Na začátku je ještě udáno pár slov o autoru. Ale není jmenován. Spis prý napsal kterýsi opat zbraslavský.

Takováto skromnost se nám však dnes nezdá na místě ani u spisu, pojednávajícího na více než sedmi stech stranách o ctnostech duchovních. I začneme hledati jiné náznaky a údaje, které by ukojily naši zvědavost. Ptáme se a ptáme, na koho jen přijdeme, až se konečně dozvíme, že takových zvědavých lidí bylo za těch šest století již více. A žasneme: důkladně hledali a dosud nevědí o mnoho víc, než říká tento starý spis.

Dozvíme se na příklad, že přímo tento spis *Granátové jablko* byl předmětem pečlivé studie, jež řešila jeho autorství.³ Řešila, ale nevyřešila. A jako na výsměch marnosti snah lidských o sensace a objevy se dovídáme ze studie právě o jiných věcech, než které chtěly být objeveny, bohudík

¹ 1476 v Kolíně n. R., 1481 a 1487 bez udání místa. (Kallab, *Malogranatum* a jeho původce, str. 1.)

² 1487; jde tedy podle toho již o třetí vydání.

³ Vilém Kallab: *Malogranatum* a jeho původce. *Věstník královské české společnosti nauk*, třída filosoficko-historicko-jazykozpytná, roč. 1911.

o věcech prospěšnějších, totiž seznamujeme se tu s obsahem díla, jenž nám nedá, abychom se nepokusili nabrat z této duchovní studnice moudrosti, získat něco pro obohacení inventáře svého duchovního života. Tím více se k dílu přimykáme, když se dovídáme, že vzniklo právě před šesti sty lety.⁴ Znovu si pročteme pozorně práci Kallabovu, abychom našli další nitky za výtisky čitelnějšími, za údaji přesnějšími.

Byl-li to již brzo po svém napsání spis tak oblíbený a rozšířený,⁵ pak jistě se dočkal i v pozdější době nových vydání, jež by nás ušetřila luštění prvotiskových zkratek. Ba dokonce v koutku srdce doutná pošetilá myšlenka: A co kdyby takhle se našel český překlad? Nebylo by to přece nic tak zhola nemožného, už proto ne, že je znám z doby živého zájmu o dílo po jeho vzniku překlad - vlámský! Ale světe žasni; a Češi, na jejichž půdě toto rozsáhlé a bohaté dílo duchovního života vzniklo, vysvětlete si, jak chcete: jediná řeč, o níž je známo, že do ní bylo přeloženo Malogranatum, je vlámsština.⁶ Ba, sledujeme-li v dalším

⁴ Doba vzniku je kladena mezi léta 1335 a 1375-80. Terminus a quo určuje podle Kallaba zmínka o právu opatů udělovat dispens od postu (Granátové jablko, II., 2, 10), kterou jim udělil papež Benedikt XII. listem z roku 1335. Dále, že autor Gr. j. cituje také Mikuláše de Lyra, který zemřel r. 1340. Terminus ad quem určuje Kallab okolností, že Granátové jablko bylo předlohou Štítnému pro Řeči besední z r. 1375; tento termín je posouván Tadrů a prof. Neumannem k roku 1348. (Aug. Neumann: List Dětricha Zbraslavského. Hlídka, 1923, str. 12.)

⁵ O neobyčejném rozšíření svědčí okolnost, že jen pražská Universitní knihovna má 14 rukopisů. Kallab z nich uvádí v jmenovaném díle na str. 1. rukopisy z roku 1382, 1383 a 1385.

⁶ V Hlídce, r. 1924, str. 231, píše prof. Neumann (zn. nn.) v článku „Paběrky z knihoven a archivů francouzsko-belgických“, že našel v Bruselu tři exempláře vlámského překladu, z nichž první byl dopsán r. 1485 Kateřinou z Molenberku. I na tomto exempláři je uváděn autor Gallus, opat zbraslavský.

toku času stopy zájmu o ně u nás v českých zemích, zjišťujeme, že čas na ně nanášel stále nové a nové vrstvy zapomnění. Vzpíráme se takovému poznání a chytáme se každé zmínky o něm, abychom chránili svou čest. A tu se dovídáme, že se dílem zabýval blíže náš historik Bohuslav Balbín,⁷ ale mrzí nás na tohoto muže, že i on zůstává takřka úplně u toho, co zůstalo předmětem pozornosti u všech ostatních zájemců a na čem jejich zájem zůstal: je to otázka autorství. Přece však nenechá Balbín úplně vyhrát tuto ztracenou otázku a posteskuje si alespoň, že by bylo na čase vydat dílo znovu . . . Tu by ovšem byla pro nás nitka, která by nás už mohla dovést k něčemu kloudnějšímu. Uposlechl někdo tohoto vyzvání? Ale kdež! Všichni, kdož se vrátili k Malogranatu, činili tak jen za účelem vyzkoumání autora, nebo jsou jejich práce ryze informativního rázu a čerpají z údajů dřívějších.⁸ Pozorujeme s rozladěním, ale také s jakýmsi jízlivým uspokojením (že zřejmý záměr autorův, aby zůstal anonymním, se daří), že Kallabova studie je nejúplnějším referátem o díle, neboť on se dílem skutečně zabýval podrobněji, to jest také jeho obsahovou stránkou. Po něm za více než deset let nacházíme ještě jakési oživení otázky autorství Malogranata, jež je nadhazováno Dětrichu Zbraslavskému, ale tu zase záleží na studiu díla samotného, a otázka zůstává otevřena budoucností.⁹

Zůstal tedy zájem o Granátové jablko vždy na otázce autorství. A přece víme, že badatel, který se tím zabýval nejdůkladněji, došel ke grotesk-

⁷ Bohemia docta, III. str. 161, vydání z r. 1778, F. F. Procházka, De liberalium artium in Bohemia et Moravia gatis commentarius, str. 163, vydání z r. 1788. Matěj z Janova, Regulae Veteris et Novi testamenti, kn. III., str. 96, vydání Kybalova z r. 1909.

⁸ Novotný: Náboženské hnutí české ve století 14. a 15. Str. 178.

⁹ Augustin Neumann: List Dětricha Zbraslavského. Hlídka, 1923, str. 10–13.

nímu poznání, že spisovatel si úmyslně přál zůstat anonymním a že se vyhýbal jakékoliv neopatrnosti, která by mohla tento úmysl poškodit. Ach, odkláňíme se od této otázky, jež může dráždit suchou vědu faktů a dohadů. Přimkneme se k obsahové stránce. Že by nám nedalo nic dílo, že bychom nevyzískali pro svůj duchovní základ nic z díla, jež bylo takřka ve stavu zrodu přeloženo do řeči tak vzdáleného národa, dílo, jehož rukopis byl tak neobyčejně rozšířen, dílo, jež bylo vytištěno nedlouho po vynalezení knihtisku vzdor své obsáhlosti, dílo, jež dovedlo působit hned po svém vzniku, že bylo předlohou, vzorem a pramenem muži, nazvanému předním prosaikem staročeským, a to nejen pro Řeči besední,¹⁰ nýbrž i pro Knížky šestery o obecných věcech křesťanských.¹¹ Rozsáhlého díla obsažnost sama a tyto vztahy, zdaž nebudou vděčnějším předmětem než beznadějně zkoumání záměrné anonymity? - Z. K.

P. Silv. M. Brait o. P.:

BDI NAD SVÝM SRDCEM

Hlavní práci v našem duchovním životě koná Duch svatý sám. Jeho dary mají nás učiniti povolným, poddajným jeho nástrojem, abychom se nebáli Ducha svatého, abychom se nebáli nechat se jím nésti v temnotách. Proto nejsou dary Ducha svatého jenom pouhou zběhlostí pasivní, nýbrž ona pasivita je k nejvyšší aktivitě, k nejvyšší činnosti, totiž, abychom nechali Boha působiti v nás a vésti naše jednání. Bůh je působí, ale zároveň jsme to my, kteří Bohem vedeni a nesení k němu samému jdeme. Ježíš Kristus je totiž viva

¹⁰ Podle zjištění Kallabova, str. 12. cit. díla.

¹¹ Podle zjištění P. Ondřeje Petrá O. P. ve studii o Matěji z Janova (v rukopise).

via, čili živá cesta, cesta, po které se jde, ale která zároveň, když jdeme, nás nese a ještě působí i to, že vůbec jdeme.

Ale, aby mohl v nás působiti Duch svatý, je třeba očišťování celého našeho nitra. Někteří učitelé duchovního života, jako Lallement a Grou, tomu říkají „la garde du coeur“, bdíti nad svým vnitřním životem. Aby mohl Bůh působiti v člověku tento zázrak své podobnosti, je třeba očišťovati a posléze i očistiti celý svůj vnitřní život od všeho, co by podvazovalo Boží působení, co by mu překáželo.

Žák Lallementův, který zachytil jeho nauku, kterou tento zkušený řeholník přednášel svým novicům z tak zvaného třetího roku noviciátu jezuitského z druhé probace, žák Lallementův Rigileux praví, že tato stráž nad nitrem není nic jiného než pozornost nad hnutími vnitřními, aby naše nitro mířilo opravdu jenom k Bohu. Tato stráž nad nitrem je něco jiného nežli zpytování svědomí. Zpytování svědomí děje se v určitých denních dobách, zvláštní pak se týká jednoho bodu našeho duchovního života, kdežto tato bdělost a stráž se uskutečňuje stále. Člověk totiž musí stále býti na stráži ve svém vnitřním duchovním životě. Zpytování svědomí se týká minulosti, skutků již učiněných, kdežto tato bdělost znamená ustavičnou přítomnost snahy „skrze vše jenom k Bohu“ ve skutecích, které se právě dějí v hnutích, která právě duší procházejí.

Proto nás náš nepřítel také tolik odvádí od této bdělosti. Proto nás pudí i k zdánlivě dobrým skutkům, ba i heroickým činům, vše nám dovolí dělat, jen toho se bojí, abychom se nepodívali poctivě a hluboko do své duše, do svého nitra. Toho se bojí, že bychom viděli dobře do sebe a musili najít kořeny svého duchovního sestupu, svých nedokonalostí. Bojí se toho, že by člověk dobře viděl a pak se poctivě rozhodl přiložiti sekeru ke kořeni. Proto je mu lepší, když se budeme třeba

i plahočiti nejrůznějšími dobrými, uhoněnými a honícími dobrými skutky, než abychom se postavili do pravdy a podle toho pak zařídili radikálně celý svůj život.

Bdělost nad naším srdcem je nutná pro porušení lidské přirozenosti dědičným hříchem. Cítíme všichni onu porušenost, o které mluví svatý Pavel, že cítí dvojí zákon ve svém nitru, zákon touhy a volání dobrého a nezdravých sklonů v nás. Cítíme všichni, že nás více láká to, co vyhovuje tělu, jeho žádostivostem, co je snadné, co hned dosáhne úspěchu, co nežádá mnoho námahy, kde naše já dosáhne svého. Jest to odvěký boj, který hřích Adamovy vzpoury a jeho neposlušnosti zasil do lidské přirozenosti, boj člověka, který chce sám sobě býti pánem a nechce uznati Boží svrchovanost, aspoň ne vždy prakticky, i když ústy a věrou vyznává Boha za Pána. K tomu napomáhají zlé návyky, nezřízené vášně, pozůstatky velkých hříchů. Vedle toho přijímáme, aniž si to vždy dobře uvědomíme, názory tohoto světa, falešné úsudky, nesprávné oceňování. Tak zápasí v našem nitru Bůh, naše porušená přirozenost a náš nepřítel ďábel.

Bdělost a pak boj s tím, co nám naše bdělost ukáže, žádá i častější svaté zpovědi a jakési sebekontroly co nejčastější. Zpytování svědomí obecné i zvláštní je nutným doplňkem tohoto zápasu. Svátost pokání dává nám svou sílu ve svátostné milosti, abychom dovedli nejenom lkáti nad svými hříchy, nýbrž - co je ještě lepší - tak si je oškliviti již napřed, abychom se hříchů nedopouštěli.

Bdělost srdce by ale nestačila sama, kdyby nebyla ihned provázena upřímnou snahou bojovati proti všemu, co tato bdělost špatného nebo nebezpečného objeví v našem vnitřním životě. Důležitá pak je tu pohotovost k tomu, co nám bdělost označí. Jakmile nás bdělost upozorní na kořeny nebezpečí, ihned je třeba reagovati. A sice

hned. V okamžiku objevu. A nic nepodceňovati. Jinak by se naše bdělost velmi brzo otupila. Člověk by si pak řekl, že netřeba všechno brát tak tragicky, že všechno není tak nebezpečné a vážné a naše bdělost by se pak pomalu vyvíjela směrem jen k tak zvaným vážnějším přestupkům.

Velmi prospěšné je spojití se v této své bdělosti se světlem Ducha svatého. Postav se do přítomnosti Boha, intimně v nás milostí přebývajícího. V jeho světle, ve světle volání Božího ve světle výzvy Spasitelovy, abychom šli za ním, abychom se stali dokonalí jako je dokonalý náš nebeský Otec. V tomto ostrém světle uvidíme všechny chyby, všechny sklony, všechny návyky jako něco velmi nebezpečného. V tomto Božím světle také poznáme obludnost názorů, které podceňují zlo nebo nedokonalost, které se smiřují se zlem pod záminkou, že jde o zlo nepatrné, o zlo obecné, o zlo, kterému se většina lidí třeba ani nevyhýbá. Zde nám říká Spasitel jako Petrovi, který se táže Mistra, co bude se svatým Janem, když je jemu, Petrovi, předpověděn kříž; Ježíš mu odpovídá: Co ti do toho. Ty mne následuj!

Jestli jsi uslyšel hlas Boží, jestliže víš, jaké lásky, jak naprosté lásky jest hoden Bůh, nesmíš smlouvat s tímto voláním Božím, nesmíš se lekati obětí, nesmíš se ohlížeti jak to dělají nebo nedělají druzí, jak se na to dívají lidé, kterým je Bůh cizí a lhostejný. Ty máš jíti za Ježíšem, a to celý za celým Ježíšem.

Proto je tato bdělost srdce takovým vlastně dobrodiním. Máš prostě touto bdělostí státi trvale před Bohem, před jeho velebností a před svou úlohou žíti pro tuto velebnost a celý život k ní zaměřiti.

Dej ale dobře pozor, aby se tato bdělost nezvrtla v úzkostlivost. Pokušení k úzkostlivosti se určitě vyvine z prvních pokusů o bdělost. Nepodlehni tomuto pokušení k úzkostlivosti. Nic si nedaruj, ale zároveň si buď vědom, že nebojuješ

sám, nýbrž že tě zároveň vede ten, který je mocný, mocnější než všechny tvé nedokonalosti, návyky a než celá tvá slabost.

Aby se naše bdělost nezvrhla v úzkostlivost tak snadno, je nutné znáti dobře cestu Boží, čeho Bůh od nás žádá, aby celá Boží vůle stála stále celá před naším duchovním zrakem. Pak se vyhneš i druhému nebezpečí, že bys neuměl nikdy začít, že by ses nedostal k žádnému úkonu, že bys věčně uvažoval, zda ještě tam a onde nevězí nějaké nebezpečí.

Dobrým pomocníkem k tomu jest nezkažené svědomí. Nezkažené svědomí ti bleskurychle ukáže nebezpečí, i celou tvou povinnost. Proto je třeba stále se vzdělávati jak v poznávání zákona Božího, tak také v pozornosti k Božímu hlasu. Když takhle prostě stojíš se zákonem Božím, s učením Kristovým, s příkladem Ježíše Krista a jeho velkých služebníků, budeš ihned věděti, jak se máš i ty zachovat v daném okamžiku, co i ty máš nebo nemáš učiniti.

První věrnost k Božímu hlasu, první uskutečnění toho, co nám bdělost označí, přivolává další Boží milosti. Tak odstraňuje naše bdělost první překážku Božího působení, totiž naši porušenou přirozenost. S tím je nutné začínati každý duchovní život, s vědomím, že tíhneme ke zlému a že musíme proti tomuto tíhnutí pracovati, nad ním bděti a tak Boží milosti otevřít naše nitro.

Velmi účinné je vžít se celou svou bytostí, celým nitrem do Boží intimní přítomnosti. Potom se budeme na všechno dívati Božím okem, uvidíme všechno v Božím světle a bude nám poměrně snadné uskutečňovati to, co v tak jasném, ostrém a vážném světle uvidíme.

Tedy, toto je nejdůležitější z celé bdělosti: státi před Bohem, státi v Bohu, žíti jeho přítomností. Tedy ne, abychom se dívali jen na své nedostatky a chyby. To je jen jedna stránka naší bdělosti. Druhá, ještě důležitější, která zesílí účinnost

první, je tak se dát proniknouti Boží přítomností, abychom všechno viděli v tomto světle. Pak uvidíme i své chyby a nebezpečí velmi dobře a zároveň účinně. Když nás tato bdělost srdce takhle otevře Bohu a postaví do něho, proměňuje se zvolna život začátečnický, život bojovníka Božího, v život toho, který spočívá celou svou bytostí, celým nitrem a proto též potom i ve vnějším životě, jenom v Bohu. To je již začátek života mystického.

Jaroslav Durych:

ZNAMENÍ KŘESŤANŮ

Znamení se užívá k rozličným účelům. Buď k označení cti, moci, práv, držení a vyznamenání, nebo k výstraze, poučení a k rozkazu, nebo k vyznání poddanství, úcty a ponížení, nebo k vyznání věrnosti, oddanosti a lásky, nebo k potrestání a k vyloučení z ostatní společnosti. Některá znamení už mají jen význam vzpomínkový a jejich původní účel už jest pomíjen, změněn nebo vyšel z patrnosti. Některá znamení jsou ovšem těžce závazná, a to podle toho, jakou moc má ten, komu jest někdo tímto znamením zavázán, a jak této moci užívá. Jsou služební úvazky, při nichž obětování zdraví a života není ani zdaleka tím nejtěžším požadavkem.

Znamením křesťanů je svatý kříž. To, jak by mělo býti obecně známo, připomíná či mělo by připomínati kříž, na němž Spasitel podstoupil krvavou smrt za všechny lidi. Jest to tedy znamení, které připomíná krvavou událost, a to způsobem dvojím, jednak radostným, jednak znepokojujícím. Způsob radostný jest podmíněn tím, že Spasitel na jakémsi kříži přinesl za všechny lidi oběť spásy, tím je zbavil jistého zavržení a vrátil jim možnost cesty do nebe a tím dal i věno

celé Církvi, věno naděje, radosti a slávy. Kříž se takto stal znamením všech křesťanů a poněvadž dějiny Církve byly slavné, bylo časem i příjemno toto znamení nositi a k němu se hlásiti. Způsob znepokující jest podmíněn tím, že toto znamení přece jen připomíná krev, muka a smrt. Lze ovšem toto znamení hotoviti ze stříbra i zlata, na němž zajisté není viděti ani stopy krve a krev by se na něm ani nedržela. Ale přece jen kříž jest kříž, kus náčiní popravního a nikoliv jen pouhý dekorativní motiv, jaký se snažili vytvořiti z něho heraldikové. I kdyby takový kříž byl vytvořen odklenotníka či jiného řemeslníka sebe vkusněji a ozdobněji a posázen drahokamy či opatřen stuhou či řetězem nejvzácnějším, jest to přece jen něco povážlivého, neboť připomíná to kříž strašlivý, hořký a těžký a tu se naskytá otázka, zda ten, kdo tak či onak činí, nosí nebo přechovává znamení kříže, nepřivolává tím na sebe kříž, jehož nutno se báti. To zajisté pochopily i některé ženy, jinak pobožné, které bojí se dáti na krk svým dětem řetízek s křížkem, aby snad jim nezpůsobil neštěstí.

To nás přivádí k rozjímání o tom, co vlastně jest znamení svatého kříže.

Jest prý to připomínka smrti Spasitelovy. O tom zajisté není pochyby. Lze pochybovati pouze o tom, je-li tím už řečeno všecko. Jest prý to i jakési vyznání a přiznání, že ten, kdo ho užívá, jest a chce zůstatí údem Církve. Ani o tom nemůže býti pochyby, ale opět lze pochybovati o tom, je-li tím řečeno už všecko. Dále prý má kříž jakousi moc ochranou proti ďáblu a jakousi moc posvěcující. I o tom lze souditi způsobem podobným. Máme prý mysliti na kříž stále. Víme, proč, neboť bez kříže byli bychom zavrženi. Ani tím však není řečeno všecko. Stále cítíme, že se něčeho nedostává a že se nám znamení svatého kříže vysvětluje jen po stránce lidsky příjemné. Vždyť prý Spasitel na kříži podstoupil za nás to, čeho

jsme si zasloužili a co bychom měli podstoupiti sami; i máme se radovati, že sami jsme z tohoto nebezpečí vyvázli, a máme býti za to vděční. To všechno jest pěkné a zdá se to utěšené. Vždyť vděčnost jest cosi dosti neurčitého a pak vždy ji lze odložit na dobu, která se bude zdáti vhodnější.

V čem tedy je to, čím znamení kříže znepokojuje a musí znepokojovali každého, kdo skutečně věří?

Spasitel nebyl nějakou bytostí z pohádek, která přijde, pomůže dobrým, potrestá zlé a pak zase zmizí a už nikdo jí neuvidí ani neuslyší. Jest to sám Bůh, všudypřítomný, stále přítomný. Jest to král. Dal zákony, které jsou věčné, a jednou přijde soudit živé i mrtvé. A zkráceným výtahem jeho zákonů jest právě znamení svatého kříže.

Kříž byl cílem a koncem života a díla Spasitele na této zemi až do zmrtvýchvstání. A život Spasitelův jest zákonným vzorem pro křesťany. Jest Kristovým přáním, abychom Ho následovali a toto následování v životě pozemském někde končí, a to v okamžiku smrti. Ten, kdo Ho následuje až do tohoto konce, musí přijíti ke kříži ne jako k znamení, nýbrž jako k skutečnosti viditelné a hmatatelné. Tento kříž jest připraven i tobě, člověče!

Byl-li kříž dobrým místem, lůžkem a trůnem pro Boha, kterak by nebyl dobrý i pro člověka? Z jakých důvodů mohl by věřící člověk odpírati vyzvání k této cestě?

Jistě by důvody našel, ale to jsou důvody nepořádné, proti víře a hlavně proti naději; jest to slabost, odpor a bázeň. Praví se, že jest rozdíl mezi zákonem a radou; zákon jest pro všecky, rada jen pro některé a bylo by opovázlivostí chtíti něco tak nebezpečného, co posléze může i duši přivést k pádu; že by to bylo pokoušení Boha, který přece sám tuto smrt podstoupil za nás a tím dílo vykoupení dokončil, takže k doplnění

tohoto díla není už třeba oběti další; že by to bylo i rouhání, neboť člověk by se chtěl takto učiniti podobným Bohu; že by to byla pýcha, která předchází pád.

Proti tomu jsou ovšem důvody mnohem podstatnější. Koho Bůh chce míti u sebe i v nejtěžším okamžiku, tomu zajisté dá i sílu, nehledě na hodnost či nehodnost, na slabost či sílu toho člověka. A kdo ví, zda oko Boží nespočine právě na něm? Nikdo proti tomu není zajištěn. A jest ovšem rozdíl mezi zákonem a radou; ale někdy se rada stává zákonem z příležitosti a nutnosti. Jistě bylo by pošetilé nadýmati se a chtít dělati to, co jest nad síly lidí hříšných a nedokonalých; jest lépe se umenšiti a vklouznouti do nebe mezi posledními než se vtírati mezi přední a pak skončiti pohoršením a pádem. Ale co tehdy, změní-li se něco v úradcích Božích a v životě křesťanstva? Takové věci ani zdaleka nejsou vyloučeny tak, jak se lidé domnívají či jak by si přáli. A jest jisto, že oběť Kristova stačí k vykoupení všech lidí a nepotřebuje doplnění. Ale tím není řečeno, že je zbytečno to, co žádal Bůh od vyznavačů a mučedníků. A jest jisto, že to skutečně žádal, a to už tehdy, když řekl: Vezmi kříž svůj na sebe a následuj mě! Nelze vzíti kříž a jíti jen tak daleko, pokud to člověku lichotí, a pak zase kříž odložit jako zbytečný a obtížný. A vůbec nutno uvážiti, že Kristus svým životem a svou smrtí změnil samy základy lidského života a že život křesťanů jest či má býti veden zcela jinými názory než život nekřesťanů. Bolest, utrpení a kříž mají pronikati celou přirozenost každého křesťana; to mají býti znaky jeho života s tím podstatným rozdílem oproti jiným lidem, že tyto věci má považovati za své oslavení. A jistě by to bylo rouhání, kdyby člověk myslil, že následováním cesty kříže může se učiniti podobným Bohu nebo s ní závoditi. Proto řekl Kristus: Vezmi kříž svůj! A každému jest připraven kříž zvláštní, těžší,

lehčí, větší, menší, v jiné podobě a v jiném způsobu, jak Bůh uznal za vhodné.

Cesta kříže k tomuto cíli jest ovšem jen pro vyvolené. Ale před tímto vyvolením není zabezpečen ani hříšník. A mnohý může býti povolán a zkoušen. Co tedy? Báti se, odvrátiti oči, zacpat si uši? To přece by nebylo nic platno! A k čemu by to přivedlo?

Svatý kříž jest znamením křesťanů. Co tímto znamením děláme? Co jím vyznáváme? Co jím slibujeme? Jest to jen projev slušnosti a vděčnosti? Jest to jen projev blažené bezpečnosti, že jsme nebo můžeme býti chráněni před něčím podobným? Jest to jen úkon užitečný v jistých starostech hmotných či duchovních? Jest to jen záruka proti zlu? Proč toto znamení děláme denně na čelo, na ústa, na prsa? Proč tímto znamením žehná kněz? Vždyť přece jest jisto, že to je znamení nejen života věčného, nýbrž i smrti časné!

Ale tak tomu jest. Znamení svatého kříže jest projevem ochoty vzít kříž na sebe tak, jak bude na nás vložen. Jest to slib, který se neruší, slib, který váže navždy.

Dr. Bedřich Vašek:

ZÁCHRANA STYDLIVOSTI -

ZÁCHRANA DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

1. Velká práce nás čeká: se zvýšenou obezřetností a houževnatostí stydlivost musí býti probouzena a pěstěna v duších.

V naší revui Na hlubinu se o této věci rozepisujeme jenom s hlediska náboženského a mravního. Neboť Na hlubinu pracuje o povznesení náboženského života. Ale jedním z největších neštěstí duchovního života je úpadek stydlivosti. Ve které duši byl zabit stud, tam bývá zabit i duchovní život.

Naopak nikde se neužívají myšlenky Boží tak snadno a nikde náboženský život se nevyvíjí tak nadějně, jako v duších s andělskou čistotou. Sv. Tomáš Aq., sv. Alois, sv. Kateřina Sienská viděli proto tak jasně do pravd Božích, jelikož jejich výhled nebyl zakalen ani maličko nepočetnými představami. „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou“ (Matouš 5, 8). Kdo pracuje o opravdový a hluboký duchovní život, musí pečovat i o stydlivost.

V tomto článku nebude se jednati o studu v plném rozsahu tohoto pojmu. Neboť jest na př. i stud tak zv. sociální, který se ozývá v člověku, když se mu něco stane, co mu připadá jako ponížení ve společnosti. (Na př. červená a hanbí se, když jej ve společnosti někdo pokořil, je děvčeti nevolno až k zalknutí, když cítí, že má starosvětský oblek uprostřed dam vkusně oblečených, zpanštlý špatný syn se stydí jíti po ulici se svým chudičce ošaceným otcem.) Zde budeme mluvit jen o studu pohlavním. A nerozvineme otázku čistoty v celém rozsahu; omezíme se jen na jedinou část její, na stydlivost ve vlastním slova smyslu, to jest na onen hlas, který se v člověku ozývá, když je v nebezpečí čistota duše.

2. Čtenář mi promine, když zjištění *skutečnosti*, že stydlivost jest velmi ohrožena, bude zde velmi krátké. Doklady bohužel v zarmucujícím počtu vidí kolem sebe každý kdo má oči, aby viděl. Jen několik faktů uvedu.

Ráno ve vlaku. Ve stanici do oddělení vagonu, v němž sedí jediný cestující, starší již kněz, vzele se zástup studentů, jedoucích do školy. Mezi nimi studentka, jediná. Mohla si sednouti s děvčaty, která též jela v tomto vagonu v jiných odděleních. Ne. Sedla si sama mezi chlapce. Jak se nevázaně chovala k hochům! Co si hoši dovolovali k ní! Nic jí to nevadilo. Nevadila jim v „zábavě“ ani přítomnost staršího kněze. - Co měla ještě tato studentka ze stydlivosti?

Advokát v pondělí vypravuje: „Ve stanici v neděli k večeru nastoupily veliké skupiny mladých lidí, vracející se z celonedělního trampování. Tak rozbujnělí, že jejich nevázanost vzbuzovala hnus.“
- Co zůstalo ze stydlivosti?

Léto. Teplé dny. Jedenáctileté děvče, víc než polonahé. Prohání se a hraje si s chlapci. A kolem plno menších děvčat a kluků, všichni více než polonazí.

Dělnice. Jedna: „Když jsem nastupovala do továrny, umiňovala jsem si, že nebudu jako ty druhé, že budu hodná. V dílnách, zvláště v poledních přestávkách, se vedou strašné řeči. Když viděli, že utíkám, že se červenám, smáli se mi a mluvili ještě více a horší. Divila jsem se těm ženským, jak si s mužskými notovaly. No, a chvíli utíkáš, potom si zvykneš a za čas mluvíš také tak a jsi jak ti druzí.“ Jiná: „Jsou u nás i taková děvčata, na které se prstem ukazuje, a nic jim to nevadí.“ Dělník ze slováckého venkova: „Největší neštěstí je, že u nás děvčata ztratila stud - co dříve bylo hanbou, dnes je lidské.“ Zpráva z jiné moravské obce, donedávna velmi zachovalé: „U mnohých mladých dívek je 6. a 9. přikázání pouhou frází. Jsou pro úplně volný život.“

Co zůstalo ve mnohých mladých duších ze stydlivosti?

3. Ze kterých zdrojů se chrlí tato povodeň, v níž se topí a hyne stydlivost nesčíslných mladých lidí?

Zase stačí, když je naznačím ve stručných heslech.

Výkladní skříň. Výjevy v kinu a na divadle. Hanebné obrázky v ilustrovaných časopisech, povalujících se v domácnosti, u holiče, u spolužáků. Nestoudné chování slunících se nebo trampujících mladých mužů a mladých žen v moderních koupacích úborech. Neopatrnost a špatný příklad některých rodičů doma. V některých školách se podává sexuální poučování tak nešťastně, že se jím nadělá více zla než dobra. Přílišná koedukace ve

školách, dojíždění do škol ve vlaku a v autobuse, čekání na nádraží. Společná práce mladých lidí obou pohlaví v dílnách, když se tam vyskytnou špatné živly. Často jediný zkaženec zkazí v krátké době všecko. Také někteří lékaři přehánějí hygienické požadavky a kult těla doporučují do té míry, jako by člověk ani neměl nesmrtelné duše. Při tom se šíří názory, že stydlivost je pouhým přežitkem lidským, že je to vývojem vzniklý pouhý předsudek, a čím dříve se ho lidstvo zbaví, tím prý lépe.

A tak se povodeň valí a valí, a bude se valiti ve spoustách stále větších, a v nich bude hynouti víra i mravnost - nepodaří-li se s nadlidskou námahou ucpati zdroje a obnoviti hráze!

4. Proč však jest stydlivost v mravním a náboženském životě tak *důležitá*? A především: V čem vlastně stud záleží?

Stud jest jakési vzrušení citů; je to „jakási bázeň, vnitřní zpěčování a zdržování, které se staví na odpor všem i vyšším, ano i dovoleným projevům pohlavního života, aby se neuskutečňovaly veřejně, nebo vůbec ne“.¹ Člověk, kterého „se zmocnil“ stud, se červená v tváři, klopí oči, je pln rozpaků, nemůže někdy promluvit.

Příroda sama - a tedy konec konců Bůh - vybavila člověka studem, aby byl strážcem a obhájcem jednoho z nejvyšších jeho statků, mravní čistoty.

Čím jemnější a citlivější jest orgán a čím důležitější je jeho úloha v těle, tím dokonaleji se postarala příroda o jeho bezpečnost. Velmi citlivým, velmi složitým a velmi důležitým orgánem jest oko; proto jest umístěno v celé hradbě kostí; bezděčně se zavírá, kdykoli třeba jen prášek chce vniknouti dovnitř, a dostalo-li se přesto něco do oka, víčko samovolně svými pohyby naznačuje, že cosi není v pořádku. Velmi citlivým orgánem

¹ A. Schmitt, Grundzüge der geschlechtlichen Sittlichkeit, Innsbruck 1923, 45.

je vnitřní ucho a jeho poškození je pohromou pro celé tělo; proto i vnitřní ucho je velmi důmyslně umístěno a chráněno. Podobně mozek, srdce atd.

Nesmírnou cenu má pro člověka, aby zůstal pánem svého pohlavního života. Pud pohlavní jest velmi *mocný*; když člověk nad ním ztratil vládu, stává se tyranem, jemuž na ničem nezáleží a jenž vše dovede zničit. Neovládaný pud pohlavní nejvíce *snižuje* lidskou důstojnost, zbavuje rozum a vůli vlády, strhuje člověka dolů na úroveň animální. Žádný jiný pud není tak *riskantní*, nenese s sebou tolik nebezpečí pro člověka samého, pro jiné i pro společnost. Žádný jiný pud nebrání duši tak *ve vzletu* k Bohu a k nadpřirozenému životu jako pud pohlavní. - Ještě jedna okolnost: U žádného jiného pudu nemůže jediná chvíle, jediné zakolísání způsobiti takové nenahraditelné škody, jako v této věci: „Nejednou přivedlo přechodné provinění proti stydlivosti mladého člověka do zoufalého stavu. Tyto věci působí v obrazivosti dále, často tam podržují obraz ještě svůdnější než byla skutečnost a zaviňují nejprudší vnitřní boje. Moderní psychoanalýza zjistila, zdá se, s velikou jasností, že sexuální dojmy i z nejranějšího dětství, které se zdály již dávno zapomenutými, později se mohou najednou znova vynořiti a pak ve spojení se silným pudovým životem přivést člověka na pokraj záhuby.“²

Na to dal Bůh člověku stud, aby byl jeho ochráncem, by tento pohlavní pud, který má velikou úlohu v lidstvu, se nezvrhl v tyrana, který šíří kolem sebe zhoubu. Stydlivost je pro člověka „jedním z nejúčinnějších obranných pudů proti nebezpečím a ohrožení osobnosti“.³ Čím dražocennější je jádro, tím pevnější skořápku mu Bůh dává. Wolfram von Eschenbach nazývá stydlivost

² Um Sitte und Sittlichkeit (J. Schröteler), Düsseldorf 1926, 58.

³ Th. Müncker, Die psychologischen Grundlagen der kath. Sittenlehre, Düsseldorf 1934, 290.

„pevným zámekem u dobrých mravů“. Stud je jako zvonění na signál, že se blíží nebezpečí pro osobnost. Je strážcem, patřícím s vysokého ochozu věže do dálek a zavčas upozorňujícím na blížící se zlo.

Stydlivost má nejen neocenitelnou funkci etickou; má také vysokou funkci náboženskou. Není jedno pro obilí, do jaké půdy bylo zaseto. Jiná je úroda, když role je samý hubený slín, jiná, když je to sám písek a kámen, jiná, když je to vzácná žírná hanácká prst. Je rozdíl půda a půda. Tak i duše. Čím více v ní vládne čistota a stydlivost, tím bohatější život náboženský se v ní vyvíjí; čím více v ní byla vybita stydlivost, tím ubožejší bude její život náboženský. Sv. Don Bosko až do pozdního věku nevěděl, v čem záleží některé zvrácené hříchy proti čistotě, tak veliká byla jeho stydlivost a odpor k pohlavním hříchům; ale mohutný byl jeho život náboženský a obdivuhodně veliká byla jeho práce pro trpící lidstvo. A zase čím více otupen v duši stud a čím více je zanesena celá pavučinami myšlenek pohlavních, tím více je člověk sražen k zemi, tím více je připoután ke své pozemskosti, tím více ztrácí schopnost vystoupiti do výšin nadpřirozeného života v Bohu. Vím, že by to bylo proti spravedlnosti a proti pravdě, kdybych řekl, že *vždycky* nevěra a odvrát od Boha jsou zaviněny nečistotou. Ale nelze popřít, že by nebylo ve světě *tolik* nevěry a vlačnosti, kdyby nebyl býval napřed zabít u vchodu do duší věrný strážce čistoty - svatá stydlivost. Strážce zabít, nečistota mohla bez překážky vtáhnout do duše. V ovzduší otráveném nečistotou udusila se víra.

Kdo vážně praví: Chci duchovní život, ten tím již také praví: Musím upevňovati v sobě i jiných stydlivost.

Stydlivost jest nenahraditelnou hodnotou i pro národ, Církev, lidstvo. Neboť je málo pudů, jejichž důsledky vyznívají i tak sociálně, jako je to-

mu u pudu pohlavního. Zničení stydlivosti v duši je nejen osobní pohromou pro dotyčného jednotlivce. Důsledky postihují katastrofálně i jiné lidi. Není to třeba rozváděti; život podává doklady tak smutné, že by člověk plakal. Jen dvě svědectví mužů, kteří hluboko nahlédli do vztahů života. Slavný německý estetik, univ. profesor Fr. Th. Vischer: „Zchátrá národ, v němž vymírá stud.“⁴ Profesor lékařské fakulty v Münsteru MUDr. Jiří Schreiber: „Zachraňte stud, a zachránili jste lidstvo a lidskost.“ Ubíjejte stud, a „tak výtečně pečujete o to, aby přirozenost a pohlavní život vašich potomků byly až do morku otráveny“.⁵

Z uvedeného je patrné, iak povrchní a neopodstatněné je tvrzení, že stydlivost netkví svými kořeny v podstatě člověka, že je to pouhý zevnější nános, vytvořený úzkoprsou výchovou. Nikoliv, tkví v samé přirozenosti. Kořeny tkví v duši tak hluboko, že na př. i M. Einecková, která jinak nestojí na katolickém stanovisku, musí doznati v otázce kultu nahoty: „Nahota je děvčeti čímsi cizím, u sebe i u jiných i u uměleckých děl.“⁶ A těm, kdo se dovolávají fakta, že národopisné badání dokázalo, že v nejstarších dobách se vůbec nenosil šat, odpovídají etnologové Schmidt a Koppers, kteří patří mezi nejpovolnější badatele o životě v nejstarších dobách lidstva: „Nikde ve vlastních prakulturách neshledáváme, že by ženy byly vůbec bez nějakého šatu.“⁷ Ano, jsou i domorodé kmeny, u nichž se chodilo vůbec bez jakéhokoli kousku šatu neb kůže; ale to je až v dobách pozdějších, často úpadkových.

5. *Praktické důsledky*, vyplývající z tohoto sta-

⁴ Viz F. W. Foerster, *Sexualethik und Sexualpädagogik*, Kempten 1922, 204.

⁵ G. Schreiber, *Geschlechtsleben und Fortpflanzung vom Standpunkt des Arztes*, M. Gladbach 1919, 29-30.

⁶ M. Einecke, *Die Leibesübungen*, 1925, 472, cituje Ph. Küble, *Die Nacktkultur*, Düsseldorf, 1926, 98.

⁷ W. Schmidt, W. Koppers, *Völker und Kulturen*, Regensburg I, 1924, 436.

vu? Musíme mít odvahu postavit se proti silnému proudu, jenž strhuje tak velikou část lidstva. A musí dojít k akci široce založené.

V první řadě nutno probouzeti v lidech vědomí *velké lidské důstojnosti*. Otázka těla jest především otázkou ducha. Ta věta platí, ač platí také „v zdravém těle zdravý duch“. A nikde jinde jako v otázce stydlivosti a čistoty ukazuje se nevyrovnatelná účinnost nadpřirozených pohnutek: Jsi dítkem Božím - zachovej si svou důstojnost. - Jsi chrámem Ducha sv. - Jsi posvěcen přítomností Pána Ježíše po sv. přijímání. - Tvé tělo má jednu po vzkříšení jako jasná denice zářiti oslavené v nebi. - Bůh ti dává i síly nadpřirozené, neboj se, i v těžkých bojích čistoty můžeš vyhrát. - Bůh je s tebou stále a všude. - Anděl strážný je strážcem tvé čistoty. - Osoba, vůči níž se v tobě bezděčně probouzí špatná žádost, má strážcem anděla, který „stále patří na tvář Otce, jenž je v nebesích“ (Matouš 18, 10), anděla, jenž koná své dílo tak věrně, jako když cherub stál na stráži u ráje, ježž opouštěli Adam a Eva.

Buďme si dále stále vědomi, že stydlivost jest drahocenný klenot, s nímž nutno zacházeti s *největší opatrností a jemností*. Nepředpisuje se nejvyšší opatrnost, kde uschovávat a jak používat střelných zbraní na ostro nabitých - aby se nezmrzaly bezstarostné děti? Neuschovávají se v operačních budovách nejjemnější a nejdražší operační přístroje, aby nezrezavěly a neztrácely na jemnosti? Stydlivost je něco ještě jemnějšího, ještě delikátnějšího, ještě nebezpečnějšího. Je lehko drahocennou křišťálovou vázu nádherné práce rozbít - ale dej ji potom dohromady! A jak neopatrně, cynicky se mnohdy zachází se stydlivostí!

Netrpte nahoty *ani dětem*, ať si již od dětství navykají stydlivosti: „Když si dítě navyklo beze studu se odhalovat, dotýkat se, dívat se, vystavovat se každému drzému pohledu - myslíte, že

v dobách dozrávání nebo zralosti, když se pud bude hlásiti tak temně a mnohdy i tak mocně, nebo když budou dorážeti pokušení zvenčí, že potom najednou tento zvyk odloží.“⁸

Musí nastati reforma také v t. zv. *sexuálním poučování*. Nemohu se touto otázkou zde obíratí dopodrobna. Pravím jen: I profesor dr. Bláha varuje před přehmaty v této věci,⁹ stejně jako F. W. Foerster¹⁰ - abych aspoň dvě svědectví z kruhů pedagogických uvedl. Podrobněji uvádím odpověď, kterou dala S. Congregatio Officii 21. března 1931 na otázku: „Zda se smí schvalovati metoda, jak se jí říká, „pohlavní výchovy“ nebo „pohlavního poučování“?“ Odpověď: „Nesmí se schvalovati. A musí se v každém ohledu při výchově mládeže zachovávatí metoda, již dosud používala Církev a svatí mužové, a již doporučil Pius XI. v encyklice o křesťanské výchově. To jest: nutno především dbáti o plnou, nikdy nepřerušenou náboženskou výuku mládeže obojího pohlaví; musí se v ní probuditi úcta k andělské ctnosti, touha po ní a láska k ní; a musí se mládeži co nejvíce klásti na srdce, aby se oddávala modlitbě, vytrvale používala zpovědi a nejsv. Svátosti oltářní, aby v dětinné zbožnosti uctívala nejblahoslavenější Pannu Marii, Matku svaté čistoty, a cele se svěřovala její ochraně; aby se pečlivě vystříhala nebezpečné četby, necudných divadel, styku se zkaženými lidmi a jakékoli příležitosti ke hříchu. - Proto nelze schvalovati, co pro obhajobu této nové metody, zvláště v těchto posledních dobách, i od některých katolických autorů bylo napsáno.“

Zdá se toto stanovisko Církve příliš rigorosní? No nechť. Vyčkáme. To není po prvé, že se stanovisko Církve v nějaké věci zdá nemožně přísné. Ale nakonec po dlouhém bloudění vrátí se

⁸ A. Schmitt, Grundzüge atd., 47.

⁹ I. A. Bláha, Sociologie dětství, v Brně 1927, 97-8.

¹⁰ Foerster, Sexualethik atd. 203-213.

k němu vždy lidstvo - jenže až zaplatilo za svůj omyl těžké, těžké výkupné!

Musíme míti odvahu také *vyhýbati se* všemu, čím stydlivost se otupuje a v duši vypaluje, ať již je to návštěva nestoudných filmů neb divadel, neb tanců a zábav, neb špatných společností, četba nestoudných románů a obrázkových časopisů, slunění a koupání na místech veřejně přístupných, nestoudná móda a pod. Kdo samochtě pije jed, jak může říci, že mu záleží na zdraví? Kdo pije jedy, co může čekat jiného než smrt?

A konečně vroucích a vytrvalých *modliteb* je třeba, abychom pomáhali zachovat stydlivost a nevinnost sobě i jiným, zvláště těm, kdo této modlitby zvláště potřebují a jež máme rádi. - - -

V lidstvu již po celá desetiletí dva tábory stojí proti sobě na život a na smrt: jeden pro stydlivost, druhý proti.

Který zvítězí?

V zápase běží o nejvyšší hodnoty lidstva.

A v tomto zápase spolurozhoduje i každý z nás.

Dr. Jan Merell:

LIST SV. PAVLA EFESKÝM

Nový člověk (5, 1-20).

Následujte Boha jako jeho milé děti a žijte v lásce, jakož i Kristus miloval nás a vydal sebe sama za nás v žertvu, a to v oběť krvavou Bohu k vůni lícivé.

Smilství však a všeliká nečistota nebo lakota nebudiž ani jmenována mezi vámi, jak se sluší na věřící. Rovněž tak se nesluší nepočetnost a pošetilé řeči nebo vtipkování, nýbrž spíše děkování. Buďte pevně přesvědčeni, že žádný smilník nebo nečistý nebo lakotník - to jest modloslužebník - nemá dědictví v království Kristově a Božím. Nedejte se od nikoho svést klamnými řeč-

mi, neboť pro tyto věci přichází hněv Boží na neposlušné syny. Nemějte s nimi proto nic společného.

Byli jste kdysi tmou, nyní však jste světlem v Pánu. Žijte tedy jako děti světla. Ovoce světla záleží ve vši dobrotě, spravedlnosti a pravdě. Zkoumejte, co se líbí Pánu, nemějte účasti na neúčitečných skutcích temnosti, ale raději je kárejte. Vždyť jest hanebné i mluvit o tom, co oni potají páší. Vše, co přichází ve světlo, je světlem osvětleno, neboť vše, co jest osvětleno, jest světlo. Proto se praví:

Probud' se, jenž spíš,
vstaň z mrtvých,
a zasvitne ti Kristus.

Dbejte tedy pečlivě, abyste žili, ne jako nemoudří, nýbrž jako moudří. Využijte času, neboť dnové jsou zlí. Nebud'te nerozumní, nýbrž chápejte, co jest vůle Pána.

A neopíjejte se vínem, jest v tom prostopášnost, nýbrž naplňujte se Duchem svatým. Mluvte k sobě vespolek v žalmech, chvalozpěvech a písních duchovních, zpívající a hrajíce Pánu svým srdcem. Děkujte vždycky za všechno Bohu a Otci ve jménu Pána našeho Ježíše Krista.

Povinnosti stavovské (5, 21-6, 9).

Bud'te si navzájem poddáni v bázni Kristově. Ženy bud'tež poddány svým mužům jako Pánu, neboť muž jest hlava ženy, jako Kristus je hlava Církve; on jakožto vykupitel (svého) těla. Tak jako je Církev poddána Kristu, tak i ženy (bud'tež poddány) svým mužům ve všem.

Muži, milujte své manželky, jak i Kristus miloval Církev a vydal sebe sama za ni, aby ji posvětil, očistiv ji křtem vody ve slově. Tak si připravil Církev slavnou, bez poskvrny, nebo čeho-

koliv takového, aby byla svatá a bezúhonná. Tak i mužové mají milovati své manželky jako své tělo. Kdo miluje svou manželku, sebe sama miluje. Neboť nikdo nikdy neměl v nenávisti své tělo, nýbrž živí a chová je. Tak činí i Kristus s Církví. Vždyť jsme údy jednoho těla. „Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své a budou dva tělem jedním.“ Toto tajemství jest veliké; mám na mysli poměr Krista k Církvi. Ale i vy milujte jeden každý svou manželku tak, jako sebe sama. Žena pak se boj svého muže.

Dítky, poslouchajte svých rodičů v Pánu, neboť jest to spravedливо. „Cti otce svého i matku svou,“ to jest první přikázání se zaslíbením: „aby se ti dobře vedlo a abys byl dlouho živ na zemi.“

Vy, otcové, nedrážděte svých dětí k hněvu, ale vychovávejte je v kázni a napomínání Páně.

Služebníci, poslouchajte svých pozemských pánů s bázní a strachem, v upřímnosti svého srdce jako Krista. Nebuďte pouze služebníci na oko, kteří se chtějí zalíbiti lidem, nýbrž jako služebníci Kristovi, kteří vykonávají vůli Boží ze srdce. Služte ochotně jako Pánu a ne jako lidem. Vězte, že každý, ať otrok či svobodný, obdrží svou odměnu od Pána za dobro, co učiní.

A vy, páni, podobně s nimi jednejte a zanechtejte vyhrůžek. Víte přece, že jejich i váš jest Pán v nebesích, a že u něho není stranictví.

Duchovní boj a jeho zbraně (6, 10-24).

Konečně buďte silni v Pánu, a to mocnou jeho silou. Oblecte se v plnou zbroj Boží, abyste mohli čeliti úkladům ďáblovým. Naše bojování není proti krvi a tělu, nýbrž proti silám a mocnostem, proti světovládcům této temnosti, proti duchům zlým v povětrí. Oblékněte proto plnou zbroj Boží. Pouze tak odoláte v den zlý, vše překonáte a obstojíte. Stůjte tedy (pevně), jsouce

*opásání na bedrech pravdou, oblečení v pancíř
spravedlnosti a obutí na nohou pohotovostí pro
evangelium pokoje. K tomu všemu vezměte štít
víry, kterým byste mohli uhasiti všechny ohnivé
šípky zlého (ducha). Vezměte také přilbici spásy a
meč Ducha, to jest slovo Boží.*

*Modlete se v každé době všelikou modlitbou a
prosbou v Duchu. K tomu konci bděte a buďte
vytrvalí v modlitbě za všechny věřící i za mne,
aby mi bylo dáno (pravé) slovo, když otvírámsvá
ústa, bych neohroženě uváděl ve známost tajem-
ství evangelia, jehož hlasatelem jsem v okovech,
bych je hlásal bez bázně, jak je mou povinností.*

Epilog (6, 21-24).

*Abyste pak věděli i vy, jak se mi vede a co dělám,
všecko vám oznámí Tychikus, milovaný
bratr a věrný služebník v Pánu. Posílám ho k
vám proto, abyste se dověděli jak se nám daří a
aby potěšil vaše srdce.*

*Pokoj bratřím a láska s věrou od Boha Otce a
Pána Ježíše Krista! Milost budiž se všemi, kteří
milují Pána našeho Ježíše Krista láskou neproměnlivou. (Amen.)*

První dva verše páté kapitoly jsou svým smyslem spíše závěrem kapitoly předcházející. Nová kapitola by začínala vhodněji až veršem třetím. V posledních verších čtvrté kapitoly žádal apoštol věřící, aby se vystříhali všeho, co odporuje lásce k bližnímu a naopak, aby život křesťanů vyznačovalo vše, co vyznačuje lásku k bližnímu. Ideální normou jejich života je vzor Boží. Vždyť Bůh i nám skrze Krista odpustil. V Pavlových slovech: *Následujte Boha jako jeho milé děti*, slyšíme ozvěnu slov Mistrových na hoře blaho-slavenství: „*Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest*“ (Mt. 5, 48).

Věřící se stali vykupitelskou smrtí Kristovou

opět Božími dětmi a to jeho *milými dětmi* (ἀγαπητοί). Otec rád vidí vlastnosti svého já u dětí. Věřící se stávají podobnými nebeskému Otci svými ctnostmi, zvláště láskou. Vzorem jim musí být opět Syn Boží, který nevýslovně miloval lidstvo a svou lásku dokázal smrtí na kříži: *Žijte v lásce, jakož i Kristus miloval nás a vydal sebe sama za nás v žertvu, a to v oběť krvavou Bohu k vůni lábeznému.*¹ Zda neslyšíme v Pavlových slovech opět Pána: „Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem (já) miloval vás. Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele“ (Jan 15, 12-13).

V následujících verších přechází Pavel opět k napomínání. Jsou to hlavně hříchy proti nečistotě a lakotě - hlavní poklesky tehdejšího pohanického světa - jichž se musí věřící varovati. Sv. Pavel tyto hříchy nejenom zakazuje, ale žádá, aby nebyly mezi věřícími ani jmenovány, aby se křesťané varovali i hovorů o těchto věcech: *Smilství však, a všeliká nečistota nebo lakota nebudtež ani jmenována mezi vámi, jak se sluší na věřící. Rovněž tak se na křesťany nesluší nepočetnost, pošetilé řeči nebo vtipkování, nýbrž spíše děkování.* Čtenáři jistě dobře cítili, kam Pavel míří. Má asi na mysli dvojsmyslné vtipkování jež bylo v tehdejší době tak běžné, anebo různé komiky a herce, kteří městské obyvatelstvo obveselovali vtipy ne vždy nevinnými. Hovory věřících mají být naopak výrazem jejich nitra, smýšlení orientovaného k Bohu.²

Povinnost varovati se hříchů o nichž Pavel právě mluvil je velmi vážná a závisí na ní věčná spása čtenářů. Proto jim apoštol ještě jednou zdůrazňuje: *Buďte pevně přesvědčeni, že žádný*

¹ Obraz je vzat ze starozákonních obětí, jejichž kouř vystupoval k nebi a byl obětujícími považován za bohumilý (srv. Gen. 8, 21).

² Pavel rád zdůrazňuje vděčné smýšlení věřících, projevující se v řečech (srv. Kol. 1, 12; 3, 15-17).

smilník nebo nečistý nebo lakotník - to jest modloslužebník³ - nemá dědictví v království Kristově a Božím.

Tyto chyby považovali pohané za bezvýznamné a mluvili o nich jako o věcech samozřejmých. Namlouvali si, že v životě nemůže ani jinak býti. V tomto prostředí žili čtenáři listu a bylo nebezpečí, že i oni by mohli býti jejich řečmi a příkladem opět svedeni do starých chyb. Proto Pavel tak důrazně jim připomíná, že tyto hříchy svolávají hněv Boží na „syny neposlušnosti“, t. j. na pohany: *Nedejte se od nikoho svést klamnými řečmi. Pro tyto věci přichází hněv Boží na neposlušné syny.* Mezi nimi a učedníky Kristovými nesmí býti společenství: *Nemějte s nimi proto nic společného.* Neboť doba, kdy jim byli podobni, *kdy byli tmou* (srv. 4, 18), již minula. *Nyní jsou světlem v Pánu* pro své spojení s Kristem, který je osvětil svou naukou a zanítil jejich srdce plamenem lásky. Nadpřirozené světlo milosti proniklo jejich přirozeností.

Myšlenka světla a tmy dává Pavlovi opět příležitost k morálním závěrům: Nestačí, aby děti světla byly odděleny od tmy, ony ji musí proniknout a ozářit ji světlem: *„Žijte tedy jako děti světla.“* Pravý křesťan musí přinášet *ovoce světla*, jež záleží *ve vší dobrotě, spravedlnosti a pravdě.* Vždy a ve všem musí býti pro věřící směrodatná jen vůle Boží. Není vždy snadné ve chvílích rozhodování ji poznat, je třeba *zkoumat, co se líbí Pánu.* Pak *nebudou míti účasti na neuzitečných skutcích temnosti.*

Pavel žádá od svých čtenářů ještě více. Nestačí nemíti účast na zlých skutcích pohanského okolí,

³ Z řeckého originálu není jasno, zda vsuvka *t o j e s t m o d l o s l u ž e b n í k* (ὁ ἐστὶν εἰδωλολάτρης) se vztahuje pouze na lakotu (neboť kdo svým srdcem visí jen na věcech pozemských a v nich spatřuje svůj nejvyšší cíl, tyto činí svým bohem), či na hříchy předcházející. V prvním případě je *ὁ* maskulinum zvrátneho zájmena *ὁ, ἡ, ὅ, το*, ve druhém pak je neutrem zájmena *ὅς, ἥ, ὅ*.

ale je třeba tyto i *kárat*, odhalovat jejich zlo, postavit je do pravého světla, aby byla zřejmá jejich nízká podstata. *Vždyť jest hanebné i mluvíti o tom, co oni potají páší.* Apoštol měl asi na mysli slova Spasitelova: „Lidé milovali více tmu nežli světlo; neboť skutkové jejich byli zlí“ (Jan 3, 19).

Nadpřirozené světlo, které pronikne do této ubohosti, může mít léčivý účinek a přivést hříšníka k pravému poznání, neboť *vše, co přechází ve světlo, je světlem osvětleno a vše, co je osvětleno, jest světlo.* Světlo je mocnější než tma. I čtenáři listu kdysi spali ve tmách, ale uslyšeli hlas, který je probudil a Kristus se stal velkým světlem jejich života. *Proto se praví:*

*„Probud se, jenž spíš,
vstaň z mrtvých
a zasvitne ti Kristus.“⁴*

Synové světla, křesťané, musí tedy *pečlivě⁵ dbáti, aby žili ne jako nemoudří, nýbrž jako moudří, využívající času, neboť dnové jsou zlí.* Čtenáři listu žijí v prostředí, kde není vždy snadné žít životem nového člověka a přece je to nut-

⁴ Čtenářům listu byla asi slova právě uvedená známa. Mezi exegety Pavlových listů však o původu slov není jednoty. Někteří se domnívají, že jsou odněkud z Písma sv., protože je Pavel uvádí slovy: *Proto se praví*, jak bývá u Pavla zvykem při biblických citacích. Nikde však ve Starém zákoně podobných slov není. Již sv. Jeronym píše, že pečlivě prohlédl hebrejský St. zákon a překlady, ale nikde těchto slov nenalezl (PL., 25, 525). Jiní v nich vidí volnou citaci Is. 26, 19 n. (Sýkora). Nejpravděpodobnější je však názor, který vyslovil již Theodoret (PG. 82, 545) že totiž citace je zbytkem nějakého starokřesťanského hymnu. Byl to pravděpodobně hymnus, který byl zpíván při křestních obřadech, jež jsou tak prodchnuty symbolismem světla a tmy, smrti a vzkříšení. Proto byl křest nazýván *φωτισμός* (osvětlení).

⁵ Sýkora s lat. Vulgátou spojuje *pečlivě* se slovem *žítí* (byste žili pečlivě), podle řeckého znění *pečlivě* je nutno spojití se slovesem *dbáti*: *dbejte tedy pečlivě.*

né, neboť doba k získání zásluh je omezená a krátká. Znovu a znovu Pavel prosí, aby nebyli *nerozumní* jako jejich pohanské okolí, nýbrž, aby chápali - není to vždy snadné - co *jest vůle Pána*⁶ a ta jim byla nejvyšší normou jejich jednání.

Tato moudrost se musí projevovati v denním životě zdrženlivostí. Pohané si libovali v opíjení vínem. Pavel proti tomuto opojení staví opojení nové, duchovní: *neopíjejte se vínem - jest v tom prostopášnost, - nýbrž se naplňujte Duchem (svatým)*.⁷ Zdá se, že Pavel má zde na mysli starokřesťanské agapy, při nichž někdy docházelo také ke zlořádům.⁸ Křesťané nesmí podobati svému pohanskému okolí, na př. Římanům, kteří Bakcha a Venuši, nebo Řekům, kteří Joviše a Afroditu oslavovali orgiemi a obžerstvím. Křesťané musí oslavovati Boha *žalmy, chvalozpěvy a duchovními písněmi*.⁹ Tyto vnější projevy však musí vycházeti ze srdce, ne pouze z úst: *Zpívajíce a hrajíce svým srdcem Pánu*.

Naplnění Duchem svatým má vliv na křesťanské smýšlení, jež je smýšlením, jehož základním rysem je radostná vděčnost k Bohu. Výrazem této vděčnosti je děkovná modlitba k Bohu Otci ve spojení s Kristem, k níž nejednou vybízí apoštol čtenáře svých listů: *Děkujte vždycky za všecko Bohu a Otci ve jménu Pána našeho Ježíše Krista*.

V dalších verších přechází Pavel k povinnostem stavovským. Jsou uvedeny všeobecnou větou: *Buďte si navzájem poddáni v bázni Kristově*.¹⁰ Tento úryvek z epištoly k Efeským (5, 21-6, 9) má protějšek - často slovný - v listě ke Koloským (3, 18-4). V epištole k Efeským jsou však více rozvedeny povinnosti manželské zároveň se

⁶ Srv. 4, 21.

⁷ S v a t ý je dodatek Vulgáty.

⁸ Srv. 1 Kor. 11, 17 n.

⁹ Srv. Kol. 3, 16.

¹⁰ Verš 21 patří gramaticky (participium ὑποτασσόμενοι) k verši předcházejícímu, obsahově však spíše k veršům následujícím.

vznešeným pojmem křesťanského manželství (5, 23-32).¹¹

Sv. Pavel nevidí v manželství pouze zřízení Boží, ale srovnává dokonce spojení manželů s poměrem Krista k jeho mystické nevěstě, Církvi sv. Tak jako je Kristus hlavou Církve, tak v křesťanské rodině nejvyšší autoritou je muž a povinností křesťanské ženy je, aby mu byla poddána: *Ženy buďte poddány svým mužům jako Pánu, neboť muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou Církve, on jakožto vykupitel svého těla. Tak jako je Církev poddána Kristu, tak i ženy buďtež poddány svým mužům ve všem.*

V tomto světle se však dostává i povinností mužů nového, vyššího posvěcení. Autorita manželova musí býti vedena a řízena Kristovým příkladem: *Muži, milujte své manželky, jak i Kristus miloval Církev a vydal sebe sama za ni, aby ji posvětil, očistiv ji křtem vody ve slově.*¹² Kristus miloval Církev a svou nezměrnou lásku dokázal smrtí na kříži. Aplikace je jasná: I muž má býti připraven pro svou ženu ke každé oběti. Kristus pečoval o Církev jako o svou nevěstu a jeho snahou bylo, aby ji posvětil, aby byla čistá a bez poskvrny. Prostředkem k tomu je křest.¹³ *Očistiv Církev křestní vodou, tak si ji připravil slavnou, bez poskvrny, vrásky, nebo čehokoli takového, aby byla svatá a bezúhonná.* Taková má býti nevěsta Kristova, jejíž podstatnou známkou je svatost.

Kristova láska k Církvi je ideálním měřítkem

¹¹ V listě ke Kolos. pouhé dva verše (3, 18-19).

¹² Vulgáta dodává: života.

¹³ Křest vody ve slově. Apoštol touto větou vyjadřuje starokřesťanský obřad ponoření do vody, doprovázený slovem, t. j. křestní formulí. Čtenáři asi dobře rozuměli metafoře lázně, odpovídající křestním obřadům. Pravděpodobně je v ní skryta narážka na obřady, doprovázející manželské slavnosti u Řeků, zvláště na lázeň nevěsty (*λουτρὸν νυμφικόν*), kterýžto obřad byl obřadem náboženským. Srv. článek Hochzeit v Pauly-Wissowa VII, col. 2129.

lásky křesťanských mužů k manželkám. *Mají je milovati tak, jako Kristus miloval Církev. Tato je mystickým tělem Kristovým. Proto i oni mají milovati manželky jako své tělo. Kdo miluje svou manželku, sebe sama miluje* Taková láska je v přirozenosti manželství, *neboť nikdo nikdy neměl v nenávisti své tělo, nýbrž živí a chová je. Tak činí i Kristus s Církví, a Pavel dodává, touto Církví jsme my, vždyť jsme údy jeho těla.*¹⁴ Každý z nás je účasten dobrodiní a lásky Kristovy. Jaká má býti láska muže k ženě dokládá apoštol slovy Genese: „*Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své a budou dva tělem jedním.*“¹⁵

Na konec sv. Pavel ještě shrnuje hlubokou nauku o symbolismu manželství: *Toto tajemství je veliké. Aby bylo jasno, jaké tajemství apoštol míní, dodává: Mám na mysli poměr Krista k Církvi.* Spojení muže a ženy v manželství, jak je ustanovil Bůh, je symbolem spojení Krista s Církví. Tento hluboký symbolismus manželství byl odhalen Novým zákonem. To jest *tajemství* o němž píše Pavel.

V závěru této perikopy apoštol ještě jednou zdůrazňuje co řekl již dříve: *Ale i vy milujte jeden každý manželku svou tak, jako sebe sama. Žena pak se boj svého muže.*

V rodinném životě po vzájemných vztazích manželů zaujímá hlavní místo poměr dětí k rodičům. K nim se obrací Pavel v prvním verši šesté kapitoly s výzvou: *Dítky, poslouvejte svých rodičů.* Tomuto přirozenému zákonu se dostává ještě zvláštního posvěcení při myšlence, že i děti jsou údy těla Kristova. Poslušnost v Pánu je *spravedlivá*, t. j. odpovídající vůli Boží. Vždyť již

¹⁴ Slova Vulgáty z jeho masa a z jeho kostí se nevy-skytují v nejlepších řec. rukopisech (Sin., Vatik., Alex.) a jsou méně šťastnou glosou z Genese 2, 23. Glosa vnikla do Vulgáty pro citaci z Gen. 2, 24, která bezprostředně následuje.

¹⁵ Pavel cituje podle řecké LXX s malou obměnou.

ve Starém zákoně bylo řečeno: *Cti otce svého i matku svou, aby se ti dobře vedlo a abys byl dlouho živ na zemi.*¹⁶ Pavel jim připomíná, že mezi ostatními přikázáními (předcházejí mu v dekalogu tři přikázání) jest toto přikázání první, *jemuž bylo dáno zaslíbení.* Ve Starém zákoně to bylo zaslíbení dober pozemských, v zákoně Novém, jak podotýká již sv. Jeronym,¹⁷ je třeba toto zaslíbení přenést do řádu vyššího a viděti v něm dobra království Božího.

Avšak i otcové mají povinnosti k dětem. Nesmí drsností ničit dětskou lásku - Pavel to vyjadřuje slovy: *nedrážděte svých dětí ke hněvu,* - nýbrž je mají *vychovávat v kázni a napomínání Páně.*

Výzva ke služebníkům a otrokům připomíná slova listu ke Koloským (3, 22-25). Pavel nechce zavést ještě nový řád, ale dává alespoň stávajícímu řádu vyšší posvěcení. *Služebníci poslouchejte svých pozemských pánů s bázní a strachem,*¹⁸ *s upřímností svého srdce.* I jejich služba je čestná a není bez vyššího posvěcení, jestliže ji budou považovati za službu Kristu. Je to vlastně Kristus jemuž slouží a který je jednou odmění, jestliže jejich služba nebude na oko, nýbrž ze srdce podle vůle Boží: *Nebudte pouze služebníci na oko, kteří se chtějí zalíbiti lidem, nýbrž jako služebníci Kristovi, kteří vykonávají vůli Boží ze srdce. Služte ochotně jako Pánu a ne jako lidem. Vězte, že každý, ať otrok či svobodný, obdrží svou odměnu od Pána za dobro, co učiní.*

Týmž křesťanským duchem musí však býti vedeni i páni. I oni mají k otrokům a služebníkům své povinnosti a musí *zanechat vyhrůžek* a tvrdého zacházení. Nechť si uvědomí, že i oni, stej-

¹⁶ Exod. 20, 12; Deut. 5, 16.

¹⁷ PL., 26, 538-39.

¹⁸ S bázní a strachem, oblíbený Pavlův výraz (1 Kor. 2, 3; 2 Kor. 7, 15; Filip. 2, 12), který v původním textu nezní tak příkře a spíše vyjadřuje vnitřní cit oddanosti, projevený navenek.

ně jako jejich služebníci, jsou služebníky jednoho *Pána v nebesích, u něhož není stranictví*, rozdílu mezi pánem a otrokem.

Čtenáři, neofyté z pohanství, slyšeli, kterak byli kdysi mrtvi pro své hříchy, avšak milostí Kristovou byli vzkříšeni. Nyní žijí v Kristu (2 kap.). Z tohoto nového života však plynou pro ně i povinnosti, jež jim jasně vyličil apoštol jak v rysech všeobecných, tak ve vztazích jednotlivců v různých životních okolnostech (4-6, 9). Jest třeba, aby žili jako křesťané a byli dobře vyzbrojeni v boji proti nepřátelům své spásy. Líčení výzbroje v duchovním boji je předmětem závěrečné části listu. V tomto boji nesmí křesťané hledati posilu sami v sobě, nýbrž *v Pánu*, t. j. v mystickém spojení s Kristem musí čerpati *mocnou jeho sílu*. Bůh sám jim poskytne *plnou zbroj, aby mohli čeliti úkladům ďáblovým*. Tento boj je těžký, protože není bojem proti lidem - *naše bojování není proti krvi a tělu* - nýbrž proti démonickým silám, jež ovládají svět, *proti silám a mocnostem, proti světovládcům této temnosti, proti duchům zlým v povětří*.¹⁹ Pouze tehdy, když budou *oblečeni v plnou zbroj Boží, odolají v den zlý*, t. j. v den, kdy zlý duch se svými pomocníky učiní na ně útok. Pak mu budou moci vzdorovati, *překonají ho* a vítězně opustí bojiště.

V následujících verších líčí Pavel názorně duchovní zbraně tohoto boje a podává zároveň jejich alegorický smysl.

Stůjte tedy (pevně), jsouce opásáni na bedrech pravdou.²⁰ Řasnatý šat orientálců bylo nutno před chůzí anebo prací opásati, aby nepřekážel. Tak první přípravou křesťanského vojína před bojem je život v Pravdě. Již dříve definoval apoštol život křesťana jako pravdu v lásce (4, 15).

Oblečení v pancíř spravedlnosti.²¹ Křesťan, je-

¹⁹ Viz komentář Efes. 2, 2.

²⁰ Srv. Is. 11, 5.

²¹ Srv. Is. 59, 17.

hož život je prolnutý spravedlností, který dává Bohu i lidem co jim patří, zachová si dobré svědomí, nejlepší to zbroj proti všem nepřátelům spásy.

Obuv na nohou znázorňuje ochotu pracovat a bojovat pro *evangelium*, zdroj to *pokoje*. K tomu všemu je třeba, aby čtenáři *uchopili štít víry*. Tak jako v boji chránil štít vojíny před *ohnivými šípy*, -ve starověku se jich často v boji používalo,²² - tak štít víry ochrání věřící před šípy *zlého ducha* i jeho pomocníků (pokušení, pronásledování a podob.).

K duchovní výzbroji patří ještě *přilbice spásy*,²³ t. j. naděje ve věčnou blaženost (1 Thes. 5, 8), která ochrání věřící před malomyslností a *meč*, který dává *Duch sv.* Tímto mečem je *slovo Boží*,²⁴ Kristovo učení, kterým Duch sv. mluví k lidem.

Bez Boží pomoci není možno tento těžký boj vybojovati. Proto vybízí apoštol čtenáře listu ještě k časté a vroucí modlitbě, která bude pramenem jejich síly v boji: *Modlete se v každé době všelikou modlitbou a prosbou v Duchu*.²⁵

Dokonalá modlitba je milostí a je to hlavně bdělost, která napomáhá k *modlitbě vytrvalé*. Celá Církev potřebuje vytrvalé modlitby svých věřících. Pavel proto prosí čtenáře, aby se modlili *za všechny svaté*, t. j. věřící, a o zvláštní modlitbu prosí i za sebe. Nechce, aby se snad modlili za jeho vysvobození z vězení, ale žádá je, aby mu vyprosili dar úspěšného a neohroženého kázání evangelia: *Aby mi bylo dáno (pravé) slovo, když otvírám svá ústa, bych neohroženě uváděl ve zná-*

²² Srv. Sallustius, De bello Jugurth. 57; Livius 21, 8.

²³ Srv. Is. 59, 17.

²⁴ Srv. Is. 11, 4; 49, 2; 51, 16.

²⁵ Z řeckého textu není jasno, má-li zde apoštol na mysli modlitbu v *d u c h u*, t. j. modlitbu vycházející nejenom z úst, ale i ze srdce, či modlitbu v *D u c h u sv.*, modlitbu spojenou s Duchem svatým, jako na př. v Řím. 8, 26.

most tajemství evangelia, jehož hlasatelem jsem v okovech, bych je hlásal bez bázně, jak je mou povinností.

Epilog listu připomíná závěr listu ke Koloským (4, 7-8). Je to *Tychikus*,²⁶ *milovaný bratr a věrný služebník v Pánu*, který sdělí čtenářům, *jak se Pavlovi daří a co dělá*. Čtenáři se asi obávali o Pavlův osud a proto úkolem Tychikovým je, aby *potěšil jejich srdce*. Malá ukázka toho, jak láska v Kristu spojovala navzájem věřící prvotní Církve a jak lidsky krásná byla tato láska.

Závěrečná slova nejsou tak osobně zabarvena jako u jiných epištol, ale jejich tón je zase slavnostnější. Jsou zpola modlitbou, zpola požehnáním: *Pokoj bratřím*²⁷ *a láska s věrou od Boha Otce a Pána našeho Ježíše Krista*.

A jako začal sv. Pavel svůj list přáním milosti a pokoje čtenářům, tímž přáním i list krásně uzavírá: *Milost budiž se všemi, kteří milují Pána našeho Ježíše Krista láskou neproměnlivou, která nekončí smrtí, nýbrž jí přechází v lásku života věčného. Amen.*

P. Bertrand Šnobl:

STŘÍZLIVÉ OPOJENÍ

Preface¹ vzchází z ticha, modlitby . . . , je ztaženého působení prostředníka v klínu nejsvětější

²⁶ O Tychikovi viz komentář ke Kol. 4, 7.

²⁷ Na rozdíl od jiných epištol je přání vysloveno ve třetí osobě a nikoli v osobě druhé: „Pokoj vám!“

¹ Určitý rys střízlivosti můžeme vidět v tom, že v naší liturgii jsme měli původně jen 10 prefací, a to: vánoční, Epif., postní, o kříži, velikonoční, svatodušní, o nejsvět. Trojici, apoštolů, P. Marie. Teprve v nejnovější době byly přidány preface za zemřelé, o sv. Dominiku a svatém Františku a nejnovější o Kristu Králi. A to ještě preface velikonoční bylo používáno jen ve svátek a v oktávě (ne jako dnes po celý velikonoční čas), stejně i preface o nejsvětější Trojici. Rovněž ve votivních mších bylo vždy

Trojice po všechny věky věků;² lid radostným souhlasem *amen* - tak je, noří se v ně - - a jeho skrytá síla nás strhne do ještě hlubšího mlčení; napřed však ještě zladí nápěv pozdravu i výzvy k modlitbě *Pán s vámi* i odpovědi *I s duchem tvým*.

A ta modlitba . . . ?

Ta je prostě: *vzhůru srdce!* Dáme se zahanbit? Nikdy! *Máme* už svá srdce pozdvižena k *Pánu*. Ano, Pane, tu jsme před Tebou; a co vidí naše srdce, ať zjeví hlas prorokův:³ „Uzřel jsem, uprostřed trůnu a čtyř živočichů a uprostřed starců, . . . *beránka* . . . , an stojí jako zabitý, máje sedm rohů a sedm očí, to jest sedm duchů Božích, poslaných na celou zemi. I přišel a vzal z pravice toho, jenž seděl na trůně, knihu. A když otevřel tu knihu, čtyři živočichové a dvacetčtyři starci padli před Beránkem, majíce každý citeru a zlaté misky, plné voňavin, což jsou modlitby svatých; a zpívali píseň novou říkajíce:

Hoden jsi, Pane, vzít knihu a otevřít její pečeti,
neboť jsi byl zabit a vykoupil jsi nás pro Boha
svou krví
z každého pokolení, jazyka, lidu i národa
a učinil's nás Bohu našemu
královstvím a kněžími:
i budeme kralovati nad zemí.

I viděl jsem a uslyšel hlas mnoha andělů kolem trůnu a živočichů i starců - počet jich byl tisíce tisíců - volajících hlasem velikým:

používáno jen obyčejné preface. Textově jsou shodné s římskou liturgií, jen v prefaci o P. Marii máme místo slova *collaudare* kratší *laudare* a místo *veneratione* užíváme obyčejně slova *solemnitate*.

² V některých liturgiích (př. kartuziáni) mají ruce pozdviženy hned od *per omnia saecula* . . . u nás teprve od *sursum corda* (všimněte si melodie, zdobící slovo *sursum* ve zpěvu k přijímání v úterý velikonoční; i text vám trochu osvětlí smysl obrazu z proroka.

³ Apok. sv. Jana hl. 6, v. 6-14. Významné jsou i verše 1-6 zde vynechané.

Hoden je Beránek, který zabit byl,
přijmout moc a božství, moudrost i sílu,
čest, slávu a chválu na věky věků.

A slyšel jsem, jak všechno tvorstvo i co je na nebi
a na zemi, i pod ní, co je na moři a co je v něm...
jak vše to volalo:

Sedícímu na trůně a Beránku,
požehnání a čest, sláva a moc na věky věků.

A čtyři živočichové pravili: Amen, a dvacetčtyři
starců padlo na tváře a klaněli se živoucímu na
věky věků.“

Nuže, nebeské vidění naplňuje naše srdce, *dě-
kujeme tedy Pánu Bohu svému, jak hodno a spra-
vedlivo jest.*⁴ Děkovat Bohu Otci skrze Syna,
v němž i andělé chválí boží majestát, o to pokor-
ně prosíme volající:⁵ Svatý, svatý, svatý je Pán
Bůh zástupů; plná jsou nebe i země jeho slávy,
hosanna na výsostech. Buď požehnán, jenž při-
chází ve jménu Páně, hosanna na výsostech.

Lid jása... kněz však musí jít dále, k nejsvě-
tějšímu dílu - - následujme lid v prosté strízli-
vosti a ve zmlknutí sledujme rytmus pohybů
kněze.⁶

⁴ Oběť je vždy výraz chvály, sacrificium laudis a na-
še liturgie to ještě s obzvláštní zálibou podtrhuje. Kněz
doprovází slovo, děkujeme Bohu Pánu svému spojením
rukou před hrudí a úklonem hlavy; bratří v kůru jsou
též skloněni (původně R. III. (141) str. 148, jen úklon hla-
vy) od r. 1569. Po ní okuřuje thuriferář nejdříve jáhna
a podjáhna (dvojím pohybem kadidelnice), pak akolytu
a pak bratry v kůru (nikde ne laiky v kostele).

⁵ Kněz spojuje ruce při slovech „prosíme“, podtrhuje
tak jejich význam. U nás kněz říká Sanctus stejně sil-
ným hlasem a ne jako římští slabším (mediocri) hlasem
a neskloněn (kartuziáni naopak jsou hluboce skloněni).
Též kůr se řídí postojem kněze a vyzpívá celé sanctus
i benedictus před proměňováním.

⁶ Nebudeme se pouštět do výkladů kánonu; uvedený
obraz postačí docela, a kdo by si chtěl dát práci, uvidí,

Preface nám naznačila, že jeho modlitba bude pokorný (kněz je hluboce skloněn) *rozhovors* nej-laskavějším Otcem skrze Jeho Slovo, našeho Pána Ježíše Krista, prosba o přijetí a posvěcení darů a sdělení jeho milosti. Při slovech ‚abys přijal‘ se kněz vztyčí,⁷ aby mohl třikrát požehnat dary; pak sepne ruce před hrudí a dokončí tuto modlitbu, přejde i memento - vzpomínku na živé. Aby si připomněl, že další prosba je modlitbou, rozepíná při slovech ‚ve společenství‘ ruce,⁸ a když vyslovuje jména Maria a jejího syna Ježíše, sklání hlavu na projev úcty. Končí modlitbu, skrze téhož Krista Pána našeho, amen; spojí opět ruce a zároveň na znamení vděčnosti skloní hlavu. A opět nová modlitba ‚tuto tedy oběť‘, opět nutno pozvednout ruce k Bohu a sklonit je teprve, když jsou plny nebeské rosy, k požehnání darů, jako úvodu v úkonu proměňování, kdy tyto dary se nám stanou tělem i krví Syna Otce, našeho Pána Ježíše Krista (skloň hlavu), kterého teď bude kněz úkon za úkonem sledovat a vyjadřovat jako dokonalý nástroj, ve který byl též posvěcen. Vezme chléb do rukou, očištěných na korporále, pozdvihne oči k nebi, aby mu *poděkoval*, vůli Otce přenese křížem na oběť a nyní skloniv se trochu vysloví nejmnocnější slova. Po-

jak v něm je vše, s čím se potká v kánonu. Někdy bývá nejlepším výkladem mlčení. A ještě jedna maličkost: podíváte se, když přijdete v našem misálu ke kánonu. Bylo-li v něm už v přípravné části málo červených rubrik, v kánonu zmizí úplně; jen rudé kříže září. A tuto podivuhodnou střízlivost zachovávají i pohyby kněze.

⁷ R. V. (1569), str. 89: Na počátku posvátného kánonu - od Sanctus až po Memento (incl.) - ruce jsou spojeny (vyjma požehnání při slovech *haec dona...*) po něm otevřené; podobně při memento za zemřelé jsou sepjaty na začátku a na konci otevřeny a v tomto postavení dokončí zbytek kánonu.

⁸ V našem kánonu chybí nadpis před *Communicantes... infra actionem*. (Chápali bezpochyby, jak vidět z předešlé poznámky, kánon v původním celku, t. j. od preface.) Podobně nemáme při modlitbě ‚*hanc igitur*‘ vztažení rukou nad dary, ani sklonění.

kleknutím projeví svou víru v přítomného Boha a pozvednutím popřeje též očím věřících potěšit oči na nebeském daru. A pokleknuv znovu je uctí. Vezme kalich, aby dokončil oběť, a mírně jej nakloniv k sobě, skloní hlavu a proměněn zcela v Krista, plní jej krví oběti smíru. Stejně jako tělo, uctí i krev; než však poklekne po druhé, přikryje kalich palou, říkáje při tom slova, „kolikrátkoliv to činiti budete...“.⁹

Památka blaženého umučení Kristova... kněz rozepne ruce - více než obvykle, ale jen prostředně (plus quam solito, *mediocriter* tamen) - stylisuje tak ty ruce na kříži, které přitahují k sobě vše.¹⁰ A opět znovu křížem vyjadřuje vzácnost darů, jejich jednotu (trojím) i rozdělení při oběti (dvojím). Prosba „na něž rač shlédnouti“, zvedá mu ruce k modlitbě. Je však třeba ještě pokorněji se modlit; a proto při slovech „pokorně tě žádáme“ skříživ ruce na prsou (po východním

⁹ Proměňování...! Jak prostý byl ten obřad u nás (stejně i u kartuziánů a východních) R. V. (1569) str. 90 má jen: „Po proměnění hostie a před jejím pozdvížením kněz nechť se ukloní celým tělem s největší úctou; totéž vykoná i po proměnění kalicha. To je vše. Způsob, jak prováděli tuto poctu celým tělem, můžeme vidět ještě dnes u východních; skrčí trochu kolena a zároveň se ukloní vrchní částí těla. Všimněte si též, že tu není zmínky o pozdvíhování kalicha. Pokleknutí po proměňování se vyskytuje ponejprv v misále vydaném papežem Alexandrem V. r. 1502. Pozdější věky se ovšem těžko smířovaly s prvotní střízlivostí a tak se stalo, že i u nás vyšlo nařízení (r. 1611): „abychom pokud možno co nejuctivěji, nejen v mysli, ale i tělem, zacházeli s nejvznešenější svátostí eucharistie, nařizujeme, aby od nynějška při mši sv. po proměňování, jak před, tak po pozdvíhování hostie i kalicha, tak i kdykoli je nutno dotknout se tak veliké svátosti, kněz poklekl, vynechav hlubokou úklonu, před každým uchopením i položením.“ Po celou dobu pozdvíhování jáhen okuřuje, či lépe řečeno, zahaluje do oblaků zbožné úcty věřících, nejsv. Svátost. (Podržel si tak původní úřad; viz východní církev.) Vůbec u nás v kánonu jáhen jen obrací listy v misále, podjáhen drží od Sanctus patenu zakrytou velem.

¹⁰ Sv. Tomáš se zmiňuje v STh III. o. 83, čl. 3 k. 3 o tomto způsobu jako o zvyku všeobecně zavedeném.

způsobu) se hluboce uklání před svrchovanou velebností Boží;¹¹ při slovech „z této účasti oltáře“ líbá pravý roh korporálu a vztýčen značí křížem svaté tělo i krev a nyní i sebe, nedotýkáje se, toužé být naplněn touto nebeskou milostí. A na závěr modlitby sepne ruce před hrudí a tak zůstane i při vzpomínce na zemřelé. Když pak slovy „jim, Hospodine“ přejde v prosbu, znovu zvedne ruce, aby je opět spojil při závěru a udeřil se v prsa, vyznáváje (hlasitě) „i nám hříšným“ služebníkům; a nažnačuje nové kříže - blíží se závěr, slavná doxologie,¹² skrze něho (dělá kříž tělem nad kalichem), s ním (trochu sníží, kříž je veden ve výši obruby kalicha a jen v jejím vymezení) a v něm (dělá kříž uvnitř kalichu) jest Tobě, Bohu Otci všemohoucímu (kříž je veden před kalichem a trochu výš), v jednotě Ducha svatého (kříž klesá k patě kalicha) všechna čest (tu s uctivou úklonou hlavy pokládá nejsvětější tělo na oltář) a sláva a plným hlasem zapěje, jako zapěl před prefací „po všechny věky věků“, (ruce spočívají na oltáři), odpovíme: Amen. A nyní po krátkém úvodě přednese jménem všech modlitbu Páně¹³ (rozepjav ruce) i setrvá tak i při další

¹¹ Neopírá ruce o oltář jako římsktí; podobně zkřížené ruce na prsou mají i kartuziáni; je to původní zvyk liturgie galské, přenesený sem z východu (jako vůbec v liturgii galské je mnoho prvků východních, důkaz poskytuje i náš kompletář).

¹² U nás se nevyskytuje, tak zv. malé pozdvihování, pouze úklon hlavy, vyvolaný slovy „všchna pocta“. Ano, to nejlepší, co máme, skláníme před velikostí tvé svaté oběti. Zajímavé je i rozdělení křížů. Při prvních třech se stále zmenšují a klesají ke krvi v kalichu; zvou nás tak, abychom, spojení s nimi (jsou dělány nejsv. tělem), vstoupili v pokud možno nejhlubší jednotu s Kristovou obětí a tak v něm vzdali velikou poctu (magnam gloriam) Otci, Bohu na výsostech (tento kříž je vytvořen výše, než kříže Synovy) v jednotě s Duchem svatým, který přichází od Otce a kříže Synova a spočívá zde v nížinách lidských srdcí.

¹³ Po „Otče náš“ vkládávali různé modlitby do mše svaté, na př. r. 1386 (R III, 25) po odstranění roztržky:

modlitbě (opět potichu) ,zbav nás, Pane‘,¹⁴ s úklonou při jménu Marie; a při slovech ,uděl mír‘ dělá patenou velký kříž, líbá ji a odkládá mimo korporál) a znovu zazní ,po všechny věky věků‘ a od lidu: Amen, když byl předtím kněz odkryl kalich a pokleknutím uctil tělo Páně, které při slovech ,skrže Pána‘ pozorně a zbožně rozdělí nad kalichem v půl a posunuv pravou polovinu napříč pod levou, ulomí z ní část při slovech ,jenž s tebou žije‘. A nyní za zpěvu ,pokoj Páně, budiž vždy s vámi‘ drží v levé ruce nad kalichem zbylé části a úlomkem v pravé ruce dělá tři kříže. Když je dokončí, přiloží tu částěčku k ostatním a drže je jako v jednom nad kalichem, modlí se třikrát ,Beránku Boží‘.¹⁵ Začíná tak přípravu na svaté přijímání, která je opět v naší bohoslužbě odchylná od římské. A modlí se dál: Toto svato-svaté smíšení těla a krve Pána našeho Ježíše Krista (spouští úlomek těla z pravé ruky do kalichu; pak touže rukou uchopí nohu kalichu, zatím co levá drží zbytek těla Páně nad kalichem a tak setrvá až do sv. přijímání), budiž mně i všem

žalm 69. Bože, ku pomoci mé vzezři . . . s obvyklými verši a modlitbami; r. 1421 (R III, 168) k dosažení Božího slitování proti bludařům a rozkolníkům, kteří pro hříchy lidské Církev mnohonásobně pronásledují, v konv. mši po ,Otče náš‘ a před ,Pokoj Páně . . .‘ nechť je zbožně zazpívána antifona „Recordare (Pomni)“ nebo „Pod ochranu (Sub tuum)“ s veršíkem „Oroduj za nás . . . a modlitbou ,Ochraňuj, Pane . . .‘ a ,Církve své prosby . . .‘ nebo jindy žalm 78. ,Pane, přišli pohané na dědictví tvé‘ prosíce o ochranu proti Turkům.

¹⁴ Náš způsob lámání je odlišný od římského; je podmíněn viděním jednoty obětních darů, projevené v dalších obřadech. I zde můžeme vidět kříž, jehož částí se nám dostává milosti.

¹⁵ Máme jiný pořad modliteb; prostší, mnohem prostší, než římské; důkaz jednotné linie, kterou budovatelé chrámu naší mše sv. dovedli udržet do posledních důsledků. Od pokoje Páně přejdeme hned k jeho dárci a živému zdroji: Beránku Božímu, odstraňujícím nejtěžší překážku pokoje, totiž hřích a uvádějící (neboť nás tam předešel, primogenitus mortuorum) do života věčného pokoje (naznačeném smíšením těla i krve).

přijímajícím spásou duše i těla a spasitelnou přípravou k zasloužení a dosažení věčného života. A při slovech „skrže téhož Krista Pána našeho, amen“, líbá skloněn okraj kalichu.¹⁶ Další modlitba je stejná jako v římském „Pane Ježíši Kriste (ona jediná má, u nás se jinak nevyskytující, závěr *in saecula saeculorum*, amen).¹⁷

Když se ji domodlí, celou silou usebrané mysli se obrátí k Bohu, skloní hlavu se slovy: Tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista, ostříhej mne do života věčného, amen,¹⁸ a přijme tělo Kristovo.

¹⁶ V této modlitbě jsou drobné odchylky jako: (svato-svaté (chybí v Ř.) a místo římského consecratio máme commixtio (smíšení) a rozvedené odůvodnění (vzpomeňte si na „misereatur“ ve stupňových modlitbách) a zdůraznění. Polibek kalicha je prvek z mozarabské liturgie. Pak líbá - teprve teď může kněz dát opravdový pax - polibek pokoje - kříž - pacifikál - který mu podá jáhen a říká přitom: Pokoj tobě i svaté Církvi Boží; jáhen pak sdělí polibkem kříže mír, přijme a s týmiž slovy sdělí jej podjáhnovi, od kterého jde dál k akolytům a bratrům v kůru, kterým ho rozdá kantor (byl udělován jen ve vyšší svátky).

¹⁷ Tato modlitba je proto stejná, protože byla tradována řeholníky, od nichž se dostala i do římského misálu. My máme jediné tuto modlitbu. Zato však máme chvilku ticha - ztavení dechu mysli - před sv. přijímáním. Hluboká modlitba, v níž si vyprošujeme trojí: očistu - odstraňující vše zlé, osvícení - jak prospět v dobrém skrže poslušnost přikázáním, a sjednocení - dokončení v dobrém, nikdy se neoddělit od Krista. Vše to z vůle Boha Otce v jednotě - cooperante - Ducha sv. skrže Krista Pána.

¹⁸ Další výraz jednoty oběti - jediná formule. Opravdu dominikánský způsob sv. přijímání. Málokdo však ho dovede pochopit a děkovat Bohu za tu milost. Jak málo slov, zato však co hlubokého usebrání mysli. Tento způsob přijímání nemají ani světští, ani řeholníci, na př. kartuziáni, praemonstráti, cisterciáci, ani pařížské ordináře. Nějakou vnější podobnost by snad bylo možno vyvodit ze zprávy o starém zvyku přijímání biskupů a kardinálů. Někaký kodex z XIII. stol. (Caeremoniale Rom. multiplex) předpisuje pro slavnou mši sv. biskupa - kardinála: cum digitis sinistrae manus accipiat partes hostiae in patena et communicet. Prostší snad výklad by byl v důsledně chápané a provedené jednotě obětních

Nyní přikryje kalich palou a nechá se stravovat tím žhavým uhlím lásky, který přijal. Po chvíli pak poklekne, odkryje kalich a v tichu požije krev Páně. Sesbírá na patenu drobky z božské hostiny a i ty přijme se zbytkem krve v kalichu.¹⁹ Je hotov. Nyní ještě zakončit důstojně hluboký obřad. Očistí se dvojím obmytím, při druhém, kdy víno a voda mu čistí prsty nad kalichem, se modlí: Co jsme ústy požili, Pane, nechť čistou myslí pojmeme, aby z Těla a Krve Pána našeho Ježíše Krista stal se nám věčný lék.²⁰ Amen. Očištěný kalich²¹ opět zahalí a s úklonou hlavy odejde na epištolní stranu pomodlit se communio - zpěv

darů (tu pak odpadá použití pateny) - v prostotě, která sráží vnější výraz v největší soustředění.

¹⁹ Kněz neříká též Pane, nejsem hoden. Je to vyhrazeno jen pro přijímání laiků. R V. (1583) str. 239 má: Zavádíme, aby, když se podává sv. přijímání světským lidem, po odříkání všeobecného vyznání, kněz drže v rukou eucharistii řekl jednou: věříš, že toto je pravý Kristus, Bůh a člověk, a když věřící odpoví: věřím, připojil, třikrát se bije v prsa spolu s tím, který má přijímat: „Pane, nejsem hoden.“ Když skončí, ať připojí „Tělo Pána atd.“ a podá nejsvětější Tělo. V našich rubrikách je ještě poskytnuta možnost bratřím přijímat pod obojí na Zelený čtvrtek. (Podobně i kartuziáni; zvyk byl rozšířený před XV. stoletím.)

²⁰ R IV. (1513) str. 106 má: Přikazujeme všem bratřím, aby prokazovali přiměřenou úctu svátosti pána našeho Ježíše Krista při mši, aby totiž před otřením úst a omytím prstů, požili obmytí kalicha vínem a teprve pak obmyli prsty. To budiž zachováváno... jinak jednající budou potrestáni. Tamže str. 322, zakazuje se kněžím dělat soukromé „vločky“ do mše sv. po sv. přijímání... Ale ani po přijímání ať nevkládá kněz, jak někteří dělají, „Nyní propouštíš, Pane, svého služebníka atd.“, nebo „Ó svatá hostino“ a podobné věci n a h l a s, ale jen prostě „co jsme ústy požili...“ a uvolní se k dokončení mše, odloživ skládání korporálu po požehnání, když říká evangelium „Na počátku...“, po němž ať také nic dalšího nepřidává.“ Modlitbu „Co jsme ústy...“ říká u nás kněz p o t i c h u. Změna protiv: místo munus temporale máme corpus et sanquis NDJChr.

²¹ Při slavné mši sv. to dělá podjáhen, který též odnese kalich do sakristie (buď hned nebo po skončení mše svaté).

k přijímání, který zatím odzpíval sbor bratří. S pozdravem se obrátí k věřícím a ve spojení s nimi přednese modlitby díky a proseb Bohu. A při závěru poslední modlitby vrátí se do středu oltáře, znovu pozdraví shromážděný lid a propustí jej se slovy *Ite, missa est*. Pak ještě hluboce skloněn se modlí, kéž se ti líbí, svatá Trojice, tato oběť, ... (je stejná jako v Ř.) a obrátiv se k lidu udělí jim požehnání křížem a slovy: Požehnání všemohoucího Boha, Otce i Syna i Duchasvatého sestup na vás a zůstaň vždy s vámi - amen.²² A jako závěr přistoupí k počátku evangelia sv. Jana,²³ k tomu Počátku, ve kterém bylo Slovo, stavší se Tělem, plným milosti a pravdy těm, kterým se sděluje - Bohu díky.

A odcházeje do sakristie, modlí se děkovný hymnus tří mládenců z peci ohnivé - hymnus všeho stvoření, píseň nového života - *zpěv chvály* ... *benedicite omnia opera Domini Domino*.

²² Požehnání uděluje kněz středním (ne hlasitě) hlasem. Zvyk je ze středověku, kdy požehnání dávat příslušelo biskupům (i v našem misále je pro to uvedena formule). - Požehnání nebývalo zprvu vždy udíleno. Ve starém misále je rubrika: Je-li tak zvykem ve vlasti a věřící na to čekají, ať dá kněz požehnání podle domácího zvyku. Později dávali tolik požehnání, že až (1601) musilo být zakázáno: nařizujeme, aby předpis nejnovějšího misálu ode všech bratří byl zachováván bez porušování, totiž, aby na konci mše za zemřelé neudíleli požehnání lidu. Požehnání udílí cele obrácen k lidu (bez zdvínání rukou před oltářem).

²³ Teprve r. 1589 (R. V. str. 281) bylo nařízeno našim kněžím, aby mši sv. říkali Evangelium sv. Jana. Ještě dodnes v počátku našeho misálu není uvedeno evangelium sv. Jana. Nejdříve je říkali při odchodu od oltáře, potom když skládali korporál (začli sice v rohu, pak se ale vrátili do středu) a nakonec nynějším způsobem. Říká se celé středním hlasem. - R. 1596 (R. V., 3 64): Nařizujeme, aby všichni kněží, sloužící mši sv., poklekli při slovech vyznání „a člověkem se stal“; podobně při slovech evangelia „a slovo tělem...“ nechť pokleknou, což musí učinit i ostatní bratři, naslouchající mši, aby s pokud mohou největší pokorou vzdali Bohu díky za tak vynikající dobrodiní!

Jan Čep:

LIDÉ A ČLOVĚK

Mezi lidmi, s kterými se setkáme od rána do večera, od kolébky do hrobu, nenajdeme ani dva, kteří by si byli docela podobni. Zdálo by se, že množství fysických vlastností, z kterých je utvořen jejich zevnější zjev, není neohraničené a že tedy počet jejich možných variací musí také mít jakési meze; žádný člověk nemůže mít víc než jednu hlavu, dvě ruce a dvě nohy, vlasy buď černé, hnědé, plavé, rusé atd., oči hnědé, modré . . ., tvář podlouhlou, kulatou . . ., postavu vysokou, prostřední, malou . . . a přece . . .

A přece . . . byť se nám někdy stalo, že nám něčí tělesná podoba natolik připomene podobu někoho jiného, že bychom si je na první pohled málem zaměnili . . . stačí, aby ten člověk promluvil, podíval se, udělal posunek hlavou, rukou, a vidíme rázem, že jsme se zmýlili. A i kdyby nás jeho fysická podobnost ponechala nějakou dobu v klamu, vyvede nás z něho po kratším nebo delším čase jeho vnitřní gesto, způsob, jak se chová v jistých situacích, jak věci přijímá a odmítá, jak je v sobě zpracovává.

Ta rozmanitost, takřka nekonečná, v podobě a gestu vnějším i vnitřním, se nedá uvěznit nebo omezit ani zákony dědičnosti. I když můžeme často říci o někom: celý dědeček, celá matka; i když je tato podobnost opravdu nápadná, do očí bijící, přece se sotva kdy stane, aby se tělesné vlastnosti předkovy objevily u potomka v témž množství, v téže intenzitě, v témž vzájemném poměru, takže by se jeho tělesná podoba prostě opakovala. Vyskytne se vždycky nějaký odstín, který zruší starou rovnováhu a zavede druhou.

Ale i kdyby se opravdu stalo (a kdyby se to dalo nějakým způsobem přesně zjistit), že se táž fysická podoba vyskytne po druhé do nejmenší

podrobnosti, do nejzachytitelnějšího odstínu, je tu vždycky něco, co dává této zdánlivé vnější stejnosti mluvit řečí novou a dosud neslýchanou: duše, která v tomto těle bydlí a která byla stvořena znovu a schválně s tímto člověkem a pro něho; nová duše, která působí, že tento peníz, skládající se z těchž fysických a chemických součástí jako jeho blíženec a označený rázem téže zevnější podoby, vydává přece při úderu jiný zvuk; že tento strom, v jehož cévách kolují stejné šťávy jako u jeho druhů, šumí ve větru poněkud jinak a snoubí se slunečním paprskem v záři jiného odstínu.

V každém těle bydlí nová duše, která mu nejenom vtiskuje nový osobitý výraz, nýbrž mu určuje (aspoň ideálně, co do možnosti) zcela nový a osobitý osud, novou, nikým dosud neprošlapanou vnitřní dráhu, jeho vlastní cestu k cíli, kterou místo něho nikdo ještě nešel a nemůže jít.

Je ovšem pravda, že duše je tak spjata a zasnoubena s tělem a s jeho dědičností, že její svobodný úděl je tím značně zatížen; a mimoto existuje i dědičnost jaksi duchovní, pramenící jednak také v prvotním hříchu, jednak ve společném prapůvodu: ona tajemná spleť vztahů a korespondencí mezi dušemi, živými a mrtvými, ona záhadná přitažlivost viny a lásky . . . Tady někde je ono temné místo, z kterého krystalisují lidské tragedie, bolestné konflikty lidské vůle a lidského poznání s omamnými silami vášní, s tíhou zvyku, s celým staletým dědictvím krve a hmoty. A ostatně lidská vůle a lidské poznání, jsou-li ponechány samy sobě, odkázány samy na sebe . . . zkrátka můžeme si představit tolik variací mezi těmito různými činiteli, kolik dovedeme. Nutno však uznat, že, pohybuje-li se tolik lidských osudů podrahách už tisíckrát vytlučených, je to spíše tím, že se jejich nositelé dali stáhnout tíhou starého člověka, která se věsí na každého z nás, čím dál tím citelněji a neodbytněji, tak jak se

vzдалujeme od oné jitřní chvíle, kdy naše duše rozpráhla ponejprv křídla a ucítila, že není hranic jejímu letu, že celý svět je její.

A přece . . . a přece nesmíme zapomínat, že nás na konci čeká, že je nám na konec všem slíbena ona svoboda a mladost, jejímž dárce je Ten, qui laetificat juventutem meam; že naše pouť má opět vyústit do onoho rosného rána, s kterým se zrodila naše první naděje.

A teď bychom se mohli vrátit s druhé strany tam, kde jsme začali; mohli bychom začít zpytovat tváře a podoby, které denně potkáváme, ty nekonečně rozmanité tváře, mezi kterými nejsou ani dvě docela stejné . . . a možná, že se s námi bude dít něco zvláštního. Mnohá z nich nám připomene už dříve zahlédnutou, mnohý hlas, mnohé gesto nám vybaví člověka toho a toho, často z opačného konce světa, ze společenského prostředí naprosto odlišného; pomalu se nám tyto podoby, na první pohled tak rozmanité, skládají a třídí do zvláštních skupin, ustalují na jistých typech, oživených jistým vnějším i vnitřním gestem. Při prvním setkání s takovým člověkem je vzbuzena naše zvědavost; jsme na číhané, zachová-li se v určitých situacích tak, jak se zdá předpovídat jako povahový klíč, anebo jenom naše ošidná vzpomínka; vzpomínka často tím naléhavější a znepokojivější, čím je ošidnější; vzpomínka, která vlastně ani není vzpomínkou, nýbrž dojmem, obrazem, ztroskotavším a uvázlým v naší paměti bůhví z jakého setkání tajemného, snového, jakoby z nějaké naší druhé existence, mezi jejímiž zříceninami tady tápeme jako slepí, vzpomínající si na světlo, které viděli před narozením. -

Množství a rozmanitost lidských podob jsou takřka nevyčerpatelné; kolik lidí, tolik duší, tolik zvláštních osudů a cest. Každý nosí v sobě svůj osobní svět, z kterého pronikne navenek jenom máloco, buď, že to člověk zatajuje úmyslně,

bud', že se v sobě sám nevyzná. Jednotlivci uvědomělejší nebo cvičenější ovšem uvidí leccos, svou bystrostí pozorovací, poznáním (nebo uhaďováním), prýštícím z lásky, analogií podle vlastního nitra.

S touto analogií třeba zacházet opatrně; je to ostatně způsob poznání, který není zrovna bledný, ač by se zdál nejvíc nasnadě; všichni jsme až příliš náchylni mít za to, že naše zkušenosti jsou zcela jedinečné, že nikdo před námi ani po nás nic takového nezažil. A do jisté míry je to ovšem pravda; zkušenost, procházející jistým okamžikem našeho života, má své zvláštní neopakovatelné zabarvení, tak jako paprsek světla pronikající různým prostředím. Ale jindy zase býváme překvapeni, ba přímo ohromeni, setkávající se s věcmi, které jsme pokládali za něco zcela tajného, svého, a které jsme ukrývali na nejhlubším dně svého srdce, ať už pro jejich čistotu nebo naopak pro jejich hanbu - setkávající se s nimi u lidí, u kterých bychom se toho nadáli nejméně; a když třeba časem zjistíme, že je to věc velmi častá, ba obyčejná.

Zpovědníci, kteří mají příležitost nahlédnout tak hluboko do závitů lidského srdce, prý se shodují v tom, že „dobrodružství“ hříchu jsou až trapně jednotvárná; a ostatně každý křesťan, který je zvyklý obracet trochu své svědomí, jim to snadno uvěří. -

Tajemství mnohosti a jednoty - toť dva poly, mezi kterými probíhá cesta stvoření. Víc je tušíme, než známe, víc se jím vzrušujeme, než mu rozumíme. Shledáváme se s ním v přírodě i v sobě, a víme, že jeho úběžníky splývají až ve věčnosti a v Bohu. Je mezi jednotou a mnohostí napětí, které se v našem pozemském labyrintu často bouří, skrze katarsi muk a smrti. Toužíme po jednotě - a mnohost nás láká; mnohost nás odstrašuje a děsí, jednota na nás dýše chladem. Nejsme zde většinou dost způsobili žít dokonale jed-

notu, která je výsledkem spojení, která v sobě zahrnuje všechno bohatství, svobodu i lásku, napětí i klid; leda jaksí v předtuše, vrátce, jako slib a závdavek.

Naději života věčného.

Ž I V O T

NÁBOŽENSKÁ BUDOUCNOST ČESKÁ

Mnohost vyznání není prý neštěstím pro národ. Tak se dočítáme v „Českém zápase“. Nuže, kdyby tam stálo, že náboženské rozdíly v národě jsou nevyhnutelným zlem nebo zlem, které nutno snést pro jiná dobra - chápali bychom. Ale řekne-li někdo, že neshoda v nejdůležitějších věcech neškodí národu - pak je vidět, že si skutečně nerozumíme. A přece by bylo na čase, aby si čeští nekatolíci svoje postavení znovu promyslili. Může nám být věreno, že toto přání v tak vážných dobách není výsledkem snahy, slaviti nějaký debatní triumf neb i historické ospravedlnění vůči zakladatelům nových náboženských společností, nýbrž že poměr českého národa k náboženství se nám zdá skutečně hodným promyšleného a řekneme spěšného řešení. A toto řešení že musí být jeho sjednocení.

Katolická panovačnost! řekne českomoravský čtenář. Ale je přece třeba si rozumět! Považujeme-li své učení za pravé n á b o ž e n s t v í (ne za pravdivou teorii, nebo moderní nebo národní teorii) nemůžeme nepovažovat jiné učení za nepravé - to by přece mělo být pochopitelné. Jde snad druhým o metody - o nepřípustnost donucení v těchto otázkách? Nuže, možnost že bychom nekatolíky sjednocovali hranicemi nebo dragonádami se mi zdá značně odlehlá. Co je aktuální, to je živelná touha, projevující se zejména v rozhodné zemi dneška, v německém národě, a hledající sjednocení. Za tohoto stavu věcí je věru třeba, aby si čeští nekatolíci promyslili, na jakých základech že stojí jejich církevní podnikání. A my

tvrdíme, že toto podnikání samo jeví dosud nepochopení samého pojmu Církve. Ve století, kde myšlenky Scheebee-na, Chomjakova, ale i celé řady protestantských autorit přivodily, byť i pozdě ale tím zřetelněji, obnovené chápání Církve jakožto organismu a smím-li říci ústředního zjevu náboženství vůbec - v tomto dvacátém století událo se jedinečné založení nynější českomoravské církve. Jedinečné! Nešlo tu o domnělou opravu čili reformaci stávající Církve, jak svou činnost původně chápali Hus, Luther i Knox - nešlo tu o společnost přívrženců určité nauky, jako byli kvakeři, starokatolíci atd., nýbrž byla založena církev a pak pro ni byla tvořena věrouka.

Ale o jakou zásadu se tedy tato církev opírá, aby svou samostatnost ospravedlnila? O zásadu národního náboženství? Tato zásada konečně vede k šintoismu, k požadavku kmenových nebo krajských bohů, k závěrům české mysli značně cizím. O husitskou „tradici“? O skutečné takové tradici lze - do jisté míry - mluvit u českých evangelíků: u církve českomoravské nejde o tradici čili souvislé předání, nýbrž o historickou rekonstrukci, ostatně neúplnou a velmi odlišnou od revolučního výbuchu náboženského fanatismu XV. věku. Přízná snad někdo oprávnění některým reformním návrhům, jakými se začalo hnutí, skončivší založením nové církve? Ale tu nutno dělat podstatný rozdíl. Dělají-li katolíci, to jest lidé rozhodnutí za všech okolností setrvat v Kristově Církvi - dělají-li ti návrhy na opravu své Církve, pak ona se může ukázat laskavou matkou: neprovede všechny návrhy - za 1900 let už nějakých návrhů bylo! - ale vyslechne je, byť i byly velmi radikální. Ale vystupují-li s nějakými požadavky lidé, kteří netrvají na jednotě Církve, nýbrž jsou ochotni v ní za určitých podmínek zůstat, jinak ale odejít: lidé, kteří tedy nechápou jedinečnou a božskou povahu Církve, Těla Kristova; lidé smýšlející nekatolicky: na návrhy a požadavky takových lidí může být jediná odpověď. Jeden obležený paša turecký, když ho vybízeli s mnoha domluvami ku vzdání pevnosti, odpověděl: „Člověk, který by od nepřítele přijímal rady, byl by ještě hloupější než nepřítel, který takové rady dává.“ - Nepotřebuji se,

tuším, zdržovat u fikce, podle níž má církev českomoravská býti částí (pomyslné) Obecné Církve: neboť na teorii tu sami její členové nekladou mnoho váhy. To spíše čeští pravoslavní se drží toho, že chtějí býti v Církvi obecné, odlišeni jen určitými bohoslužebnými atd. zvláštnostmi. S nimi tedy základ diskuse je daleko širší: přijímají pojem skutečné, Kristovy Církve, za níž se konečně svazek pravoslavných církví považuje. Ale českomoravská obec dávno se odpoutala od pojmu určitých požadavků, podle nichž bylo by opravit jednu, totožnou, historickou, na tradici Otců vázanou Kristovu Církev: ona naopak nyní stojí na stanovisku novějších protestantů, na pojmu Reformace jakožto trvalé zásady, na pojmu neomezené zdokonalitelnosti, měnivosti a Pokroku v náboženském životě, a konečně na odmítnutí dogmatické, zjevené pravdy.

Popíráme však, že by tato zásada byla životaschopným základem náboženské společnosti. Jakkoli samostatnými chtějí býti reformační náboženské obce, přece historická, faktická skutečnost učí, že jejich věroučný a vůbec náboženský život je funkcí, je výslednicí života katolického. V očích světa nekatolický křesťan nebude nikdy než - nekatolickým křesťanem: on není člověk s jiným náboženstvím, jako brahmín nebo Jezid, nýbrž člověk, který věří trochu méně křesťanství nežli katolík. A jestli za velkých theologických válek reformace se zdálo, že třeba kalvínci mají svoje samostatné křesťanské, ale na katolickém nezávislé učení - tedy dnes zajisté nekatolická věrouka do velmi značné míry vyprchala i u přímých dědiců reformace a zůstalo prostě jakési minimální a postupně (pokrokově) odbourávané křesťanství: zbytek neb redukce katolictví.

Tupíme snad ty, kteří uvnitř těchto společností, a na př. u evangelíků, usilují udržeti křesťanskou nauku? Radujeme se z nich: ale doufáme, že konečně uznají, kterak otcovské dědictví ještě lépe je uchováno v otcovském domě.

Ani u českých nekatolíků neschází různých známek zamyšlení. Protikatolických útoků je znatelně méně, a tak doufáme, že si brzy postaví otázku: chceme český

náboženský život v Kristu nebo ne? Jestli ne, jestli nám stačí „náboženské založení“ bez věroučného obsahu, jestli nám stačí ty bohoslužebné vzněty, které konečně cítí i černocho a lidojed - nedogmatická přirozená nábožnost: jestli je hlavním pravidlem - jak jsme to museli slýchat - přizpůsobení duchu doby, vnějším poměrům a požadavkům současné generace (však si vzpomínáme na historicko-politické argumenty, jimiž bývalo působeno): jestliže historické, případně románové (Temno!) národní sentimenty mají rozhodovat o Zjevení - pak si vývoj snadno představíme. Život národa sice naprosto nebude náboženstvím a jeho soutěžícími představiteli určen: ale tito, snad rozmnožení o spiritistické směry, budou veřejností trpěni vedle hlasatelů literárních, hudebních, tělocvičných, abstinentských a vegetariánských ideálů.

Chceme-li obecný život v Kristu, znamená to sjednocení v Kristu. Už prakticky je zřejmě vyloučeno, aby toto sjednocení provedl někdo jiný: a tím spíše ideově se myšlenka Boha ukáže nerozdílnou od myšlenky jeho Církve. A my nesmýšlíme tak o svých krajanech, abychom měli za to, že by ze jmenovaných dvou možností klidně volili první. Rozumí se sice, že „po tom poznají, že jste učedníci Moji, budete-li mít lásku...“ tedy že cestu do otcovského domu musíme ukazovati sami svým zdokonalením. Ale nad to doufáme, že přes naši nehodnost Duch Boží je povede do Domu Božího. Ten je široký, připravený pro všechny: v domě Otce našeho jsou příbytkové mnozí: ale Dům je Jeden. Nikoli proti sobě rozdělený, nebo rozptýlený, rozsypaný a nepostižitelný: nýbrž postaven jako město na hoře, na skále, na Petrově skále: a je Jeden. - Jindřich Středa.

VYPRAHLÉ VINICE

(Epištoly z duchovní správy.)

Když jsem před nedávným časem pročítal Majocchiho Život chirurgův, napadlo mne, že každý kněz mohl by knihu o svých poznacích a zkušenostech nazvati

plným právem: paměti chirurgovy. Neboť pastore je, možno-li tu mluvíti obrazně, opravdu chirurgií duší. A říká-li Andrea Majocchi, že chirurgie je uměním, pak pastore je jistě uměním nejvznešenějším a nejpotřebnějším. Chirurg však nemůže dobře a s úspěchem ope-rovat a zachraňovat, nezjistí-li napřed správnou diagno-sou ložisko nemoci a pravou tvářnost choroby, kterou chce léčit, se všemi jejími, mnohdy utajenými příčinami a komplikacemi. Také kněz si musí umět určit diagnosu své farnosti. Je to někdy obtížnější než léčení samo. Po-znání, že farnost se stále více vzdaluje od svatého Stře-du živé víry, žijíc často jen na periferii náboženského vědomí, a že jeho farníci jsou z velké části podle slov sv. Pavla evacuati a Christo, v y p r á z d n ě n í o d K r i s t a, je strastnou zkušeností. Ale zároveň východis-kem nových pastoračních metod a početím láskyplné péče o zbloudilé Boží děti. Bernanosův venkovský farář vyjadřuje stav své farnosti větou: „Má farnost je šířá-na nudou. To je to slovo.“ A hned přiznává, jak těžko lze proti této obludnosti bojovat: „Jako tolik jiných far-ností! Nuda je šířá před našima očima a my nemůžeme nic dělat.“

To jsou ty vyprahlé vinice. Naše farnosti. Jsou šířá-ny náboženskou nudou, která brání životnému zájmu o věci Boží. A poněvadž duše, nemající zájem o Boha a nudící se v jeho společnosti (jak je to hrozné a přece mnohé duše jsou v takovémto stavu!), se nestará o roz-šíření a prohloubení svého poznání Boha, vzniká pozvol-ný náboženský analfabetism. Nevědomost je ovšem hy-nutím lásky. A kolébkou nevěry. Myslím, že na prvním místě ohrožuje duchovní život farnosti ztroskotání a rozdrobení náboženského života r o d i n n ě h o. Rodina bývá z velké části první školou víry. Dárkyní modlitby. A cestou k Bohu. Rodina není jenom fysickým společen-stvím, vybudovaným přirozenými zákony života a po-třebou zachování rodu, je také společenstvím duchov-ním, vyrůstajícím z řádu Božího k zachování rodu Bo-žích dětí a dědiců království Beránkova. Pozorujeme s bolestí, jak v našich farnostech rodiny ztrácejí toto vědomí a zbavují se tohoto svatého úkolu. Byli-li dříve

rodiče zploditeli svých dětí nejenom pro život časný, ale i pro věčný život, a odkazovali-li svým potomkům s chalupou, radlicí a poli také žhavý příklad víry a bohatou tradici staleté zbožnosti, pak už dnes tomu zřídka tak bývá. V apoštolátu víry jsou rodiče nějak nebezpečně plaší. Jako by se styděli před svými dětmi, že jsou lidmi starého světa a že ještě věří. Je to podivuhodně nelogická a nebezpečná ohleduplnost starých k mladým. Proto se už dnes rodiče společně s dětmi málokde modlí, ba ostýchají se i sami před dětmi projevit nějak veřejně svou víru a své náboženské uvědomení. Vzpomínám, co mi řekla jedna žena, členka katolického spolku: „Já si s mužem každý večer kleknu a pomodlíme se před spaním, ale děti nemohu za živý svět k modlitbě dostat.“ Společná rodinná modlitba má jistě veliký význam. I tu platí slova Ježíšova: „Kde dva nebo tři jsou shromážděni ve jménu mém, tam já jsem uprostřed nich.“ Nejde tu jenom o příklad rodičů dětem, ale jde tu především o tajemné a požehnané súžení a sjednocení kolem Krista. Aby rodina měla ve svém středu Boha, na tom přece mnoho záleží. Jest velikým neštěstím a hříchem individualisace náboženského života rodinného. Každý na svůj vrub. A každý si jde po svém. Muž i žena. Rodiče i děti. Znal jsem rodinu: otec byl český bratr, jeden syn bez vyznání, druhý vyznání českomoravského, třetí český bratr a matka katolička. Jeden syn uzavřel sňatek na radnici, druhý v českomoravském sboru. Matka chodila každé neděle do katolického kostela, doma měla na zdi křížek ověšený růžencem. O náboženství se ovšem u nich nikdy nemluvalo. Otec říkal: „To je každého soukromá věc.“ Takto se ovšem drobí a rozpadávají nábožensky naše rodiny a tím přirozeně i naše farnosti. Privátnost víry je horší než nevěra. Mnozí rodiče nechávají vyrůstat své děti v naprosté náboženské nevědomosti docela vědomě a záměrně. To je ovšem zločin na duši člověka. Jednou přišlo mi do farní kanceláře asi desetileté děvče. Samo si přišlo požádat o přijetí do Církve svaté. Bylo to působení její kamarádky z dobré, věřící rodiny. Ptám se: „Jakého jsi byla vyznání?“ - „Nevím.“ „Byla jsi křtěna?“ - „Nevím.“ „Na jaké jsi tedy chodila nábožen-

ství?“ „Prosím, já jsem chodila na morálku.“ Odpověď dítěte dnešní doby a zároveň hrozný průkaz nesvědectví rodičů.

Naši farníci ztrácejí život a oheň víry i proto, že přesto velmi málo rozumějí svaté pedagogice Boží lásky a neumějí vyrůstat ve svém duchovním životě nad svou malichernou osobivostí. Boha přijímají jen potud, pokud od nich nic nepožaduje. Jsou velmi zneklidnění a skoro uraženi ve své lásce k Bohu, když Pán Bůh na jejich něžnosti odpoví někdy krvavým polibkem bolesti a utrpení. Chtějí být pouze hýčkáni a kolébáni na Božím klíně, nechťejí však spolutrpeti se Spasitelem na jeho kříži. Tito změkčilí křesťané jsou jako žena, která je nadšena svým mužem, pokud ji drží ve své náruči a šeptá jí vášnivě milující slova, je však uražena, když ji muž požádá, aby mu vyprala košili nebo přichystala oběd. Muž nemá ovšem ženu jen pro noci lásky, má ji také a především pro dny práce, aby tu s ním spolupovídala dílo života. Bůh ovšem používá člověka, aby na něm ukázal plnost své tvořící a dávající lásky, ale žádá také od člověka, aby se dovedl zřeknouti sebe sama pro něho a aby dovedl ve svém životě uchopit jeho vůli, i když je zjevná ve tvaru kříže. Je mnoho lidí, kteří tomu nechťejí porozumět. Raději se zříkají Boha, nežli by se zřekli své samolibosti a útlocitnosti. Mnozí, kteří nemají odvahy zřeknouti se, vytvářejí si pak jaksi svého Boha. Nahrazují zdravé jádro náboženské nauky mlhavou náboženskou filosofií, kterou se ukájejí jako opiem nebo jako četbou milostných románů. Je to náboženství citu a sebelásky, bez povinností, bez úkolů, bez obětí. Nevadí jim, že jsou na příklad civilně oddáni, že nerozumějí síle a potřebě svátostí, že oběť Mše svaté není pro ně nic víc, než melodičnost zpěvu, vůně kadidla, gesta celebranta; přesto ovšem s tajemnou unylostí vyznávají, že se ubírají „mystickou stezkou eucharistického Krista“. Těžko by ovšem sami vysvětlili, co tím rozumějí. Jsou to vskutku ubohé duše, vrtkavé stádečko, odmítající zdravou pastvu nebeského Pastýře, a knězi jich musí být líto. Ví, že mají v sobě duchovní hlad, že však raději hladovějí, nežli by opustili své klikaté a

poetické pěšinky a cestičky. Kněz, který by chtěl vložit do kolébek takovýchto hladovějících duší celého Krista, musí přechoť často pracovat s velikými překážkami. Vyprahlost jeho farnosti je vlastně vyprahlostí jednotlivých duší. Obrození znamená tedy pracovat s nevýslovnou trpělivostí a láskou od duše k duši. Znamená to: mnoho, mnoho se modlit. Tyto vyprahlé vinice, naše farnosti, potřebují vláhy nejvytrvalejších modliteb, aby se zazeleňaly. Ti, kteří se už naučili stuliti se v Bohu a dovedli se mu cele dát, mají tu velikou příležitost mnohotvárné a užitečné spolupráce, spojí-li své modlitby s modlitbami kněze. Neboť i tyto vyprahlé vinice jsou konec konců vinice Boží, na nichž se má jednou uroditi slunečná réva nového života z Boha. A nutno pro ně v předtuše velkého náboženského adventu prositi z hloubek touhy i z trpělivosti čekání co nejjednodušší: *rorate coeli de super: rosu dejte, nebesa!* - P. Václav Zima.

MAXIMUS VYZNAVAČ A SYNTÉSA VÝCHODNÍHO MYŠLENÍ

O významu patristické literatury pro křesťanský svět nemůže býti sporu. Spisy Otců tvoří důležitý přechod od prvotních apoštolských dob k období scholastiky, jež první utřídila všechno bohatství náboženských pravd, daných v pokladu křesťanské víry, a dala tak základ k systematické theologii, jak ji dnes známe; a právě z bohatství patristické literatury při tom scholastika nejvíce čerpala. Theologická suma sv. Tomáše Akvinského je pro to přesvědčujícím dokladem. Ale tím ještě není význam patristiky vyčerpán. Ponoříme-li se dnes do jejího studia, poznáváme, že je v ní obsaženo nesmírné myšlenkové bohatství, které teprve čeká na zužitkování a které se objevuje v podivuhodně živém a bezprostředním vztahu k nejzávažnějším filosofickým otázkám moderního myšlenkového světa. Je to přirozená věc, vysvětlující se příbuzností duchovní situace obou dob: jako dnes, i v době Otců se musili myslící duchové vyrovnávat s množstvím nejrozumnějších duchovních smě-

rů, jež se snažily shrnouti smysl hmotného i duchovního světa pod nějakou částečnou koncepci a vtěsnati rovnováhu celku do něčeho, co bylo jeho pouhou částí, více méně znetvořenou. To platí v nejvyšším stupni především o situaci východních Otců, kteří se musili vyrovnávat s celou tou spleť novoplatonského myšlení, jež vybuchla z nedokonalého proniknutí řeckého ducha skutečnostmi a pravdami křesťanského zjevení. A proto právě zde se shledáme nejčastěji s týmiž otázkami, jež jsou ústředními body novověké filosofie.

Z toho je jasno, jak je důležité studovati texty Otců - a studovati je v plném smyslu slova, se všemi pomůckami kritické vědy, jež nám umožňují nabýti správného a plného obrazu o podstatě jejich myšlenkového obsahu. Bohužel nemůžeme pro domo nostra říci, že by v tomto směru bylo vybudováno něco podstatnějšího; studium patristiky je u nás po dlouhé době mrtvého klidu teprve v počátcích a je nutno ohlížeti se jinam, chceme-li se obeznámiti s něčím podstatnějším v tomto směru.

Zde chceme aspoň krátce upozorniti na jednu novinku z patristické literatury, jež může býti v mnoha směrech vzorem pro studijní práci. Je to kniha Hans Urse von Balthasara: *Kosmische Liturgie*, jež podává obraz theologicko-filosofického myšlení Maxima Vyznavače, jednoho z nejvýznačnějších Otců východních. (Vydal Herder, Freiburg i. Br. 1941.) Autor je znám již jinými pracemi z oboru patristiky; v tomto díle - jež je vlastně částí souborného díla o patristické theologii - se však osvědčuje nejvýrazněji jako svědomitý badatel, u něhož je pečlivé zkoumání textových souvislostí spojeno s filosofickou erudicí i s hlubokým postřehem, který dovede vystihnout nejhlubší a nejzávažnější souvislosti svého předmětu.

To se ukazuje jasně už na tom, jak přesně a výstižně dovedl dáti dílu Maxima Vyznavače pravé místo nikoli jako pouhé složce východního patristického myšlení, nýbrž jako nejcennějšímu souhrnu všeho bohatství řeckého myšlení v okamžiku jeho vyvrcholení; ještě více však je mu nutno přičísti k zásluze, že dovedl - proti starším badatelům, kteří viděli v Maximovi spíše Ori-

genova nebo Evagriova epigona - postřehnouti a definovati i ty významné rysy originality, jež tvoří z Maximova díla samostatnou novou hodnotu - a to hodnotu nijak podřadnou. Neboť tento theolog a filosof, který byl zároveň horlivým bojovníkem za pravost církevní nauky, dovedl nejen pojmuti v souhrn myšlenkové dílo největších geniů řeckého myšlení, nýbrž dovedl mu také dáti čistší a filosoficky i theologicky vyváženější formulaci a tím také otevřít cestu k jejich vzájemnému sjednocení a obohacení. Už v tomto směru má Maximus Vyznavač základní význam pro dějiny křesťanského myšlení - vzpomeňme jen na jeho komentáře k dílům Pseudodionysiovým, jež položily základ k jejich pravověrnému výkladu a tím vlastně daly začátek tomu nesmírnému vlivu, jež později měl Areopagita na západní myšlení středověké. Správně tedy charakterisuje Urs von Balthasar Maxima těmito souhrnnými slovy: „Tvořivý, ba geniální prvek je u něho to, že si dovedl navzájem otevřít čtyři myšlenkové světy, jež zdánlivě k sobě neměly žádného vztahu, a že uměl z každého vydobýti světlo, jež ozařuje všechny ostatní a otvírá nový pohled na ně - což dává vznik nejneočekávanějším odrazům a vztahům. Maximus je zároveň novoplatonsko-křesťanský mystik, aristotelsky vzdělaný filosof, origenisticky ovlivněný mnich a průkopník, ba mučedník pravověrné nauky o Kristu, jak ji definoval koncil chalcedonský.“

Podle toho také autor stanovil čtyři základní koncepte, jež tvoří prvotní plán celého jeho díla:

1. Nejprve je to platonsko-křesťanské pojetí světa, jak se objevuje u Řehoře Nysského a Řehoře Nazianského a jak se plně rozvíjí po své mystické stránce v dílech, označených jménem Dionysia Areopagity - s jeho souhrnným obrazem duchovního světa v pohybu od Boha k hranicím nicoty a zase nazpět po stupních „nebeské hierarchie“ lásky - v tom pojetí celého světa jako úkonu bohoocty, jako „kosmické liturgie“, jak to autor vyjadřuje v titulu své knihy.

2. Zároveň je však Maximus také filosof, který se naučil přesnému pojmovému myšlení u Aristotela a dovede proto převést emanatistickou terminologii Areopa-

gity do rámce církevní metafysiky v koncepci, jež nahrazuje novoplatonské odstupňování jsoucna, založené na znehodnocení stvořeného, pojetím přirozeného vesmíru stvořených věcí jakožto základnou nadpřirozeného účinku milosti.

3. Asketická složka Maximova myšlení je určena vlivem Evagria Pontica a stojí pevně na půdě východní koncepce s jejím ideálem úplného oproštění od smyslovosti ke stavu čistého, uvolněného ducha, v němž pak nastává spojení s transcendentní jednotou.

4. Nejdůležitější a nejúčinnější složku Maximova obrazu světa vidí však autor v metafysické aplikaci pozitivního rozlišení mezi bytím a existencí v jejich individuaci na pojem synthesy, který se stává „stále se vracejícím Maximovým řešením všech rozhodujících otázek“ (17) a nabývá zvláštního významu v řešení metafysického tajemství poměru celku k částem. Zde se Maximus jeví předchůdcem Tomáše Akvinského, jak ve zdůraznění rozdílnosti věcí jakožto podstatného rysu stvořenosti, tak ve stanovení skutečného rozdílu i vztahu mezi řádem přirozeným a nadpřirozeného - rozdílu, jehož zdůraznění nevychází z přezírání přirozenosti, nýbrž naopak z úcty k ní a z reálného hodnocení stvořených věcí, jež v nich postřehuje také jejich schopnost spolupůsobení s řádem milosti. Vrcholný význam této složky Maximova myšlení pochopíme, uvážíme-li, že právě na správném a vyváženém hodnocení přirozeného řádu závisí reálnost celého systému mysticko-theologické spekulace - jak je to až příliš jasně vidět na novoplatonismu. Ale vedle toho zde vystupuje ještě jeden svrchovaně významný rys - fakt, že k tomuto pojetí, jež má ve svých důsledcích rozhodující význam i pro řešení čistě filosofických otázek, došel Maximus vlastně od otázky čistě theologické - od polemiky proti monofysitismu a monotheletismu a od hájení christologické nauky o hypostatické jednotě nesmíšených přirozeností, stanovené koncilem chalcedonským. Zde můžeme sledovat přímo klasický příklad, jak plodná může být aplikace theologické pravdy na oblast filosofického myšlení, a zároveň zde také nalézáme prakticky dosvědčenou reálnou harmonii poznání přirozeného

i nadpřirozeného, navzájem se doplňujících a podporujících.

A to také zakládá vlastní vrcholný rys duchovní osobnosti Maxima Vyznavače. Ten není jen v té významné skutečnosti, že dovedl do východního myšlení vnést aristotelskou přesnost pojmovou, nýbrž především v tom, že dovedl realizovati v oblasti myšlení noetickou hodnotu správně pojatého principu vzájemného poměru mezi řádem přirozeným a nadpřirozeným - a že tím na jedné straně prohloubil a obohatil poklad metafysických pravd přirozeného rozumu a na druhé straně uvedl v reálnou rovnováhu a rozvinul v plné pravdivosti to, co bylo v novoplatonské spekulaci znetvořeno jednostranným spiritualismem. To poslední má pro nás dnes zvláštní význam nikoli jen historický - neboť takto tvoří dílo Maxima Vyznavače bohatý poklad otázek a odpovědí na otázky nejzazšího metafysického dosahu, jež právě dnes znepokojují svět myšlení.

Jedna výhrada tu ovšem zůstává - a je další předností knihy, že její autor ani nedovedl formulovati jasně a nestranně. Dovedl-li Maximus Vyznavač do své základní koncepce uvést v podstatě reálnou jednotu křesťanské myšlenky, nelze říci, že bychom ji našli uskutečněnu plně ve všech stránkách jeho díla. Vliv Origenova pojetí přirozenosti a tělesnosti jakožto následku hříchu - pojetí, jež se dá v nejrůznějších obměnách a přestrojeních této „démonisace stvoření“ sledovati nepřetržitě až k současným formám východního myšlení - není u Maxima zcela překonán a rozlišení mezi původní čistou podstatou stvoření a mezi konkrétním časným stavem člověka není provedeno do důsledku, třebaže se na druhé straně Maximus v praxi odlišuje od Origena tím, že se soustřeďuje v tomto směru na konkrétní situaci člověka v dnešním stavu, na zápas lidského vzdoru s Boží milostí. Zde se ukazuje zřetelně, jaké nesnáze a jaká nebezpečí v sobě skrývá východní myšlení se svým sklonem k znehodnocování podstaty přirozeného řádu; a zároveň také otevřenost, nedořešenost těchto otázek ukazuje tím zřetelněji cestu k pravému řešení, jež je v základě zřetelně stanoveno i u Maxima. (Viz zejména ka-

pitolu Die geschlechtliche Synthese.) Autorovy formulace jsou v kapitolách pojednávajících o těchto věcech vzorem přesnosti a vyváženosti, jeho mistrnému ovládní látky děkujeme za to, že celá problematika východního myšlení i bohatství a originalita Maximova díla vystupují před námi tak jasně a živě. - Timotheus Vodička.

FILIOQUE

Kdo jenom trochu věnoval pozornosti dějinám církevního rozkolu, ví dobře, jak osudovou roli mělo v nich nepatrné slovíčko Filioque. Byl v něm zhuštěn spor o vycházení Ducha sv., zda vychází jenom od Otce, či také od Syna (= Filioque). A ten spor zasáhl hluboce do dějin našich počátků křesťanských, ztrpčoval apoštolskou práci sv. Metoděje a byl jednou z příčin velikého církevního rozkolu křesťanského Východu a Západu. A jakoby znova ožíval v rozdílném posuzování životní práce a víry našich věrozvěstů Cyrila a Metoděje se strany katolické a se strany odloučené církve. Zavedl se tudíž jistě „Acta Academiae Velehradensis“ všem milovníkům historické pravdy svým posledním dvojčíslem (1941), v němž učený odborník dr. Fr. Grivec podává jakýsi vědecký „status quo“ celého souboru otázek cyrilometodějských.

Důkladná znalost odborné literatury, zvláště staroslov., klidný rozbor pramenů, jejich důmyslná konfrontace a včlenění do svědectví neklidných dob minulých, při tom suverenní ovládní dogmatických otázek a názorů obou sporných stran dávají uzrát střízlivé podobě dějinné pravdy, jež v ničem neporušuje gloriolu svatosti, velikosti a zásluh našich věrozvěstů. Jen leckde vás snad zarmoutí pozdní konstatování, že se platila na obou stranách těžká daň jak věčnému nedorozumění, tak i politickému zaujetí.

„Filioque“ je jedním z takových dokladů. Dotýká se vlastně tajemství vnitřního života nejsv. Trojice. Z latinských Otců mluví o něm už sv. Augustin (De Trinitate, 15, 27). Jeho učení téměř do slova prohlašuje sněm toledský (675): Nec enim de Patre procedit (Spiritus s.) in Filium, vel de Filio procedit ad sanctificandam

creaturam, sed simul a b u t r i s q u e p r o c e s s i s s e monstratur. Zdůrazňuje se tu patrně slovem „simul“ (= zároveň) jediný princip vycházení Ducha sv. od Otce i Syna. Ale výslovně bylo v západní církvi stanoveno učení o jediném principu vycházení Ducha sv. teprve na sněmě Lugdunském II. (1274). Ve století IX. vyjadřovali se frančtí kněží o této otázce méně přesně, ba někdy i nesprávně, a ještě papež Lev III. († 816) zrazoval Franky od přijetí Filioque do symbolu.

Na východě se objevuje ve III. století blud h y i o p a t o r s k ý (zmiňovaný i v dokladech staroslověnských - ŽM 12 -). Sabelliáni (Sabellius, lybický presbyter † 260) učili, že Otec je zároveň Synem - *ὁ π α τ ε ρ σ*, hlásali tedy monarchismus jediné božské osoby. Ale i pravověrné učení řecké církve vytvořilo pod vlivem sv. Maxima a sv. Jana Damašského odlišnou formuli, že Duch sv. vychází od Otce s k r z e S y n a. Tuto formuli uznával ještě papež Hadrián I. (779—795) a bral ji v ochranu proti franckému odsuzování.

V staroslověnském Životě Metodějově (1. hl.) je obsažen vlastní důvod, proč se Východ vzpíral přijetí západní formuli F i l i o q u e; praví se tam: Od téhož Otce vychází i Duch sv., jak řekl sám Syn božím hlasem: Duch pravdy, který od Otce vychází. (Jan 15, 26.) Východané úzkostlivě hájili tradici, nedovolující k oněm slovům Písma přidávati žádného dodatku (Filioque). Chránili tak i pravdu o jediném principu (příčině) vycházení Ducha sv., kterou se jim nedobře pochoopené Filioque zdálo porušovat. Po té stránce východní formule o vycházení Ducha sv. od Otce s k r z e S y n a obsahovala snad zřetelněji vyjádřené pravé učení o jediném principu a jediném vycházení Ducha sv., nežli formule západní s F i l i o q u e.

Dějinná tragika rozdílně formulovaného učení o Duchu sv. nám vyvstává ve dvou téměř současných událostech: V době první cesty sv. Cyrila a Metoděje do Říma - r. 867 - posílá F o t i u s okružní list východním patriarchům, ve kterém obviňuje západní křesťany, že porušili vyznání víry a usnesení církevních sněmů p ř í d a v k e m F i l i o q u e. A téhož r. 867 (23. X.) vyzývá

papež Mikuláš I. zvláštním listem remešského biskupa Hinkmara a jiné biskupy francké, aby hájili víru západní církve proti útokům Fotiovým. Na synodě wormské (868) odsoudili také němečtí biskupové bludy Fotiovy, zvláště jeho učení o Duchu svatém.

Za těchto okolností je pochopitelné, že když sv. Cyril a Metoděj přišli - buď koncem r. 867 nebo začátkem r. 868 - do Říma, nový papež Hadrián II. podrobil jejich víru a učení přísné zkoušce, tím spíše, když tu šlo o misionáře byzantské, o jejich podezřívanou slovanskou liturgii, a když měl Metoděj a jeho žáci přijati v Římě kněžské svěcení. Že tehdy sv. bratři obstáli skvěle v této zkoušce, potvrzují nejen věrohodné zprávy staroslověnského „Života Metodějova“ (ŽM 6² a 8.¹³), nýbrž i historické faktum kněžského a později též biskupského posvěcení Metodějova a schválení slovanské liturgie.

Přes to však byl Metoděj hned r. 870 německými biskupy zadržen a odsouzen a později znovu Wichingem a Svatoplukem u papeže obviněn, že se po třetí musel odebrat do Říma. Tam byla opět před papežem a biskupy zkoušena jeho víra - ale byl uznán pravověrným. Když pak po smrti Metodějově jeho žáci byli z Velké Moravy vyhnáni a v novém prostředí v Bulharsku a Macedonii pozvolna podlehli bludům Fotiovým, jak svědčí některé literární doklady řecké a staroslověnské, jakoby se nový stín pochybností kladl i na pravověrnost slovanských apoštolů a jejich žáků.

K jakým důsledkům dospívá tu kritická věda ve svých posledních badáních dějepisných, filologických, dogmatických a literárních, podrobně informuje Grivcovo pojednání v AAV a též o otázce Filioque.

Jisto je, že sv. Metoděj neučil bludu, jakoby Duch sv. vycházel pouze od Otce. Přídavek Filioque k vyznání víry odmítal v souhlasu s římskou praxí, která až do století XI. ve mši sv. vyznání víry vynechávala anebo je zpívala bez Filioque. Pravděpodobně učil formuli řecké: *per Filium*, poněvadž měl za to, že nejlépe vystihuje jediné vycházení Ducha sv. z jediného principu (Otce, ale skrze Syna). Latinské Filioque pokládal za méně výstižné.

Žáci Metodějovi na Moravě učili stejně se svým arcibiskupem. Většinu žáků, pocházejících z Moravy nebo z Panonie, tato otázka méně zajímala. Někteří žáci, kteří pocházeli z říše byzantské, a zvláště po roce 882, kdy asi arcibiskup Metoděj vykonal poslední návštěvu Cařihradu, měli živější styky s Byzancí, znali učení Fotiovo, ale na Moravě se přidržovali svého učitele víry, sv. Metoděje. Teprve byvše z Moravy násilně vypuzeni, přijali pozvolna názory byzantské a pokládali latiníky za bludaře hyiopatorské ve smyslu Fotiově, jakoby přídavkem Filioque činili Syna otcem Ducha svatého.

Jest také jisto, že Frankové horlili pro Filioque nejen z důvodů náboženských, nýbrž i politických. Chtěli ukázat Řeky jako podezřelé z bludné víry, aby tak odůvodnili, že Byzanc nezasluhuje koruny římského císařství. Žáci Metodějovi, tak krutě pronásledovaní, těžko se pak smířovali s myšlenkou, že by mohli být pravověrní úskoční nepřátelé tak ctihodných a svatých apoštolů, jako byli Cyril a Metoděj. Jeden z nejvýznačnějších těchto žáků Klement bulharský ztotožnil pravdu o jediném vycházení Ducha sv. s bludným učením o vycházení Ducha sv. pouze od Otce. Tak se stalo, že v officiích ke cti sv. Metoděje, ke cti obou sv. bratrů a v „Napisanie o pravěj věřě“ bylo toto bludné učení připisáno samému sv. Metodějovi pozdější redakční vsuvkou. Nemuselo se tak dít ani podvodně, ani ze zlé vůle. Přídavek Franků Filioque, tehdy ještě ani v Římě neužívaný, zdál se skrývati blud o dvou principech a dvojím vycházení Ducha sv. a proto byl odmítán. Se strany Latiníků nebyla tehdy dosti jasně zdůrazňována pravda jediného principu vycházení Ducha svatého. Došlo k tomu až na sněmu Lugdunském II. (1274). Kolik nedorozumění se mohlo ušetřit! V pozdějších literárních památkách - na př. v řeckém Životě Klementa bulharského - zatemňuje se historická pravda o událostech na Velké Moravě, pomíjejí se největší těžkosti se slovanskou liturgií, a vše se redukuje na spor o Filioque. Autor pak - Řek Theophylaktus - podkládá žákům Metodějovým své bludné učení. — Jan Chodil.

P R A C O V N A

TĚŽKOSTI A POCHYBNOSTI VE VÍŘE

Těžkost není ještě pochybností. Při matematické úloze jsem kolikrát jako student nevěděl jak dále. Nemohl jsem nalézt řešení. Ale nepochyboval jsem, že řešení nějaké je. Že je možné. Že je najdu sám nebo laskavý kolega Janota, od něhož to pak důvěřivě opíši.

Pokorně jsem doznával, že matematika má mnoho záhad pro subtilnost svého předmětu a nedostatek mého osobního zájmu nebo i přičinění.

Ve víře vím, že je více obtíží. Smutné by bylo, kdyby jich nebylo. Byl by její vlastní obsah Bůh, jeho vnitřní život a mé určení k němu docela na dosah mé ruky, tedy na mé úrovni. Protože mne vnitřní život Boží a tajemství jeho nekonečně přesahují, mám obtíže ve své víře. Ale jsem vděčný za ně. Poznávám z toho, že si nesnižuji Boha na svou úroveň, že jsem se snad i dostal blíže k němu. Poznal jsem jeho přesažnost. Nejenomže jsem se s ní smířil pro své poznání, nýbrž mám radost, že On je více a výše než já. - Braitò.

STŮJ A ŽIJ V JEŽÍŠOVĚ PŘÍTOMNOSTI

Neboť On pravil ke své vyvolené Armelle, bretonské světici: Má dcero, pokud budeš na mne patřiti, budeš mne milovati. Pokud budeš na mne patřiti, budeš mně sloužiti. Pokud budeš na mne patřiti, budeš mne následovat. Jakmile přestaneš na mne patřiti, přestaneš mne následovat.

Patřiti na něho, postavit se pevně do jeho svaté tajemné přítomnosti. Uvědomiti si živě, že je v nás ne jako cizí těleso, nýbrž jako Láska k obejmutí, jako přítel, u jehož nohou si sedneme, abychom s ním splynuli v jednu duši a v jedno srdce. To je celá mystika: vrhnouti se šlepe a úplně do moře nesmírné blízké Boží přítomnosti.

Tomu také slouží ona stálá bdělost nad svým nitrem, aby se naše nitro nenaplňovalo zbytečně, co je odvádí od

soustředění se v Bohu. Ale také uvažme a uskutečňujme kladnou stránku této bdělosti. Snažme se o to, aby naše srdce bdělo stále směrem k Bohu, aby stále se snažilo co nejvíce žít z uchopené a procítěné Boží přítomnosti. Oné důvěrné totiž přítomnosti Boží, kterou nás chce Bůh naplňovat, těšiti a ze které máme teprve se odvažovat ke své práci do své činnosti. Jen tak budeme také následovat Krista, jestli budeme tak jako on stále spojeni se svým Otcem. Vrcholem pak je stav, ve kterém nebude ani záchvěvu našeho srdce ani nejmenší činnosti, která by nevycházela z této ukojené a žité tajuplné důvěrné Boží přítomnosti. - Braitó.

DAR VĚDĚNÍ

Vědět, co jsou věci, aby nás nezmámily. Vědět také jak a čím nás přitahují. Čím nás odvádějí od Boha. Ale také jak se jich dá použití jako cesty k Bohu a prostředků, abychom se jimi přiblížili k Bohu.

Dar vědění je velkou pomocnicí činnosti, opatrnosti, které připravuje prozíravě správné prostředky pro nejvyšší cíl, jak dojít co nejbližší k Bohu. Je také nezbytnou pomocnicí zpovědníků a duchovních Otců, aby věděli, před čím varovati vedené, jak je vésti vůči různým stvořeným věcem, které se jednak přibližují k lidem duchovním, jednak je obklopují.

Kazatel se tímto darem dozví, co má zvláště zdůrazniti posluchačům, které prostředky jsou účinné a které opět jen polechtají zvědavost a citlivost zábavy třeba duchovní.

Tento dar vědění okamžitě upozorní člověka, co mu prospěje, nebo co a jak by mu mohlo býti nebezpečné v duchovním životě. Vidí nebezpečí i tam, kde druzí vidí nevinnou zábavu, roztomilou slabůstku, něco čistě lidského a proto dovoleného. Tak mají dary Ducha sv. velký význam. Je třeba ovšem znát theologii darů Ducha sv. jak ji vypracovali nejenom scholastikové, nýbrž i mystikové a i mystikové z řad Tovaryšstva Ježíšova, z něhož se ozývají stále hlasy zdůrazňující více než dary Ducha sv. t. zv. psychologickou nadpřirozenost.

Proč se báti pasivity darů Ducha sv. Vždyť celá mystika je vybudována na této pasivitě, ve které působí Bůh. Ovšem Bůh působí a my máme se nechat Bohem vésti. Ale to proto, aby On nás mohl vésti a v nás působiti naše působení, naši činnost, ovšem zvýšenou, nadpřirozenou. Má-li býti nadpřirozenou, musí On ji stále vlévati, musí On ji stále působiti. Milost posvěcující je přece něco svou podstatou nadpřirozeného, tedy Bohem způsobeného a působeného. Tak učil přesně a podrobně o potřebnosti darů Ducha sv. velký jezuitský mystik ze 17. století P. Lallenant ve své skvělé knize *La doctrine spirituelle*, která musí býti přeložena a vydána. - Braitó.

APOŠTOLÁT Z PLNOSTI

Hlavní příprava na apoštolát, přednášku nebo kázání, je dobrá vnitřní modlitba. Ve vnitřní modlitbě totiž vyčerpáme hluboko ke dnu nadpřirozené tajuplné bohatství, které obsahuje kterákoliv svatá pravda.

Přiblížíš-li se čistě povrchně, rozumářsky ke svatým tajemstvím, snad ti při tom zableskne nějaká myšlenka, snad uvidíš i souvislost a sled těchto svatých skutečností, ale nic více. Trochu ješitnosti a marnivosti snad tě ova-ne, když zjistíš, jak si dovedeš svaté myšlenky rozumně sestavit a osvětlit, ale nic více.

Kdežto, když se ponoříš do svatých tajemství v žité přítomnosti Boží, když se do nich ponoříš celou svou bytostí, celým svým životem, zakusíš na sobě, jak jsou blízké životu svaté Boží pravdy. Poznáš a zakusíš sám, jak se jimi život naplňuje a obohacuje.

Potom budeš tedy mluvit z životní zkušenosti a také pro životní skutečnost. Nebudou tvá slova neživotnou, vyumělkovanou konstrukcí ani nánosem zbožné klinkajících vět. - Braitó.

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

FRIES CSsR: Urgerechtigkeit, Fall und Erbsünde nach Präpositionen von Cremona und Wilhelm von Auxere. Herder, Freiburg, 1941, str. 112. Důkladná studie z dějin teologie, ukazující, jakým směrem se bral vývoj teologie a jak je třeba rozumět výslednicím tohoto vývoje. Fries studuje tuto otázku právě již vzhledem k prvním dominikánským theologům před sv. Tomášem, hlavně vzhledem k sv. Albertu a jeho předchůdcům v pařížských Viktorinech.

GLASENAPP HELLMUTH VON: Buddhistische Myste-rien. Spemann, Stuttgart, 1941, str. 202, RM 4.80. Vzácný odborník buddhismu Glasenapp studuje v knize poslední období vývoje buddhistické nauky, které se dalo směrem magického a tajemného kultu, jenž je označován slovem vajrajána, diamant-vůz. Ještě dnes kvete v Japonsku a ve vysokém pohoří tibetském. Autor podnikal rozsáhlé cesty po buddhistických oblastech a studoval příslušné texty, jež jsou dnes světovými raritami, a tak klade do rukou vědců první obšírnou a úplnou studii a tomto buddhistickém směru. Velmi vzácné jsou také obrazové přílohy jak s hlediska uměleckého, tak náboženského.

JANSEN BERNHARD: Die Geschichte der Erkenntnislehre in der neueren Philosophie bis Kant. Ferdinand Schöningh, Paderborn, 1940, RM 5.80. Noetický základ se stal v moderní době středem filosofické pozornosti. Mezi pestrostí vývoje o noetice, jak vznikala dějinným postupem, autor zdůrazňuje, čím vyčnívá aristotelismus. Přes všechny kritické systémy, které zrodily různé do- by, zůstává nedotčena metafysika ve své vznešenosti a výši jako královna věd.

JUNKER H.: Die politische Lehre von Memphis. Berlin, Verlag der Akademie der Wissenschaften, 1941, str. 77 vel. formátu. Spisovatel nově pojednává o staroegypt- ském textu Šabaka. O jeho druhé části od ř. 45. pojednal již ve spise, vydaném minulého roku. Tato první část se týkala náboženského učení staré říše egyptské. V tomto spise pojednává o první části onoho textu. Ten má ob- sah více politický. Po mnohém úsilí docílilo se souvislé- ho řešení této části a shledalo se, že má velký význam pro poznání jednoty a rozdělení říše starého Egypta. Spisovatel na to poukazuje hned na začátku: jde o Ptah a město Memphis, politické to středisko jeho království. V další části řeší otázku, o jaký druh literární tu jde, zda o drama nebo o pouhé převzetí rozmluvy bohů z některé oslavné básně na bohy. V další části podává svůj pře-

klad a výklad. Text dělí ve dvě části, z nichž první mluví o Ptah, jediném to zákonném králi obou částí Egypta. V druhé zase o Memphis, hlavním městě země a království zároveň s hradem jako symbolem jednoty říše. Výsledky své práce shrnuje v poslední části spisu. Je jím hlavně poznatek o původním rozdělení mezi Horním a Dolním Egyptem. Ke konci spisu je přiložena mapa a text sám. Tato odborná práce z egyptologie přináší nové poznatky o nejstarší době Egypta a přispívá ke konečnému řešení známého textu Šabaka.

MAIER JOHANN ULRICH: Jugend in Lust und Not. Die Jahre der Pubertät; Benziger, Einsiedeln, Köln, 1941, str. 186, RM 4.20. K největším nesnázím dneška klade autor i výchovu dospívající mládeže. V té době, kdy klade mládež své duchovní základy života, kdy připravuje nový svět a budoucnost, je třeba uvážit, jaká je to odpovědnost budovat tento svět mládí. Je třeba budovat na konstruktivních silách mladé bytosti. Autor poukazuje velmi správně na přípravné období k pubertě, v němž už je zodpovědnost za množství nepatřičných a škodlivých projevů k mladým bytostem; poukazuje na zdravé prostředky výchovné, jak na ně vesměs dnešní výchova nedbá. Mluví s velkou znalostí o vnitřním světě mladých a zdůrazňuje, jak jej vychovávat. Velmi pozoruhodné dílo, plné porozumění mládí a znalosti hodnot a prostředků výchovy a života. M. H.

OTTO RUDOLF: Freiheit und Notwendigkeit. Mohr, Tübingen, 1940, str. 40, RM 1.50. Rozhovor s Nic. Hartmannem o autonomii a theonomii hodnot. Pojednání o tom, jak se srovnává lidská svoboda, předpoklad mravní odpovědnosti osobní, s milostí. Otto se posléze rozhoduje pro náboženské zacílení mravnosti, dokonce pro její theologické vyjádření. Obnovuje se tu s jiného hlediska stará otázka víry a rozumu. Otto chce, aby člověk zůstal na zemi, ale na zemi Bohem posvěcené.

PIUS XI.: Encyklika o katolickém kněžství. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 75, K 10. Stejně, ne-li více, jako otázky řešené v encyklice o manželství, musí ležet každému křesťanu na srdci starost a otázka, týkající se katolického kněžství. Neboť oni jsou solí země.

PIUS XI. Encyklika o křesťanském manželství. Velehrad, Olomouc, 1941, str. 100, K 12. „Nesčíslné duše jsou dnes mučeny drásavými otázkami, týkajícími se manželství.“ A takřka nesčíslné množství je všelijakých těch knížek, brožur a „pojednání“, které se pokoušejí o jejich řešení. Ale kdo v nich řekne celou pravdu, otevřenou pravdu? Kdo ji vůbec může říci? Nikdo, kdo se neopírá o Písmo svaté, o křesťanskou víru v Boha a jeho přikázání. Kdo je tu povolanejší nad zástupce Kristova na zemi? Tato knížečka by se měla zadarmo rozdávat.

PLATON: Charmides. O povahové harmonii. Přeložil Frant. Novotný, Laichter, Praha, 1941. V krásném překladu Novotného vycházejí další dialogy Platonovy. Řecký základ ethické výchovy (o rozumném životě, o statečnosti, o přátelství, o vnitřním hlasu) je svou povahou tak klasický, že i dnes studium Platona dovede povzbudit zanedbané hodnoty ethické. Znalost duše a hodnot duchovní výše a hodnot u Platona je tak dalekosáhlá, že vyjadřuje opravdu podstatu věčně trvající ethické krásy a ušlechtilosti. Tytéž hodnoty věčně platné vyvíjí Platon i v jiném dialogu vydaném tímž nakladatelstvím.

Hippias o krásnu. Přeloženo od téhož znalce klasické vzdělanosti řecké, Novotného. Dnešní život by se měl učit mnohým klasickým prvkům života jak v poznání krásna, tak v přátelství, tak v jiných hodnotách ethických. - M. H.

POŘÍZKA V.: The Bhagavadgita and the New Testament. Sonderabdruck aus Archiv Orientální, Jg 11 Nr. 2-3. Známý náš indolog dr. Pořízka srovnává zde mnohá místa z Bhagavadgita a domněle paralelní místa v knihách novozákonních. Někteří indologové předstírali, že tu jde skutečně o paralelní místa. Než jsou to jen domněle odpovídající si místa, jak spisovatel ukazuje. K tomu přichází správným překladem oněch míst, proti čemuž se doposud hřešilo. Po tomto správném překladu se ukáže, že jde o dva docela jiné světy náboženské a že tedy není nějaké závislosti novozákonních spisů od Bhagad., ani naopak. Učení Bhagad. totiž se svým pantheistickým zabarvením je velmi vzdáleno od učení knih novozákonních o výsostnosti jednoho Boha, jeho Loga a díle vykoupení.

SLADEK FRIED. PAULUS O. E. S. A.: Gott und Welt nach dem Sentenzenkommentar des hl. Thomas von Aquin. Rita-Verlag, Würzburg, 1941. Důkladná studie P. Sladka pojednává o nejzákladnějších prvcích duchovního světa, o poměru Boha k světu a na prvním místě k člověku. Důkladnost tohoto díla záleží v tom, že jednak z historického hlediska ukazuje, jak sv. Tomáš soustředil ve své myslitelské synthetičnosti jak správné prvky platonsko-augustiniánské, tak aristotelské a jak tyto prvky, z nichž lze poznat svět v poměru k Bohu domyslel a dostavěl filosoficko-theologicky. Nejtěžší prvky tomistické nauky (analogia entis, potentia et actus, příčinnost, exemplarismus, participatio atd.), na nichž ji postavil sv. Tomáš, autor projednává s dokonalou znalostí. Jeho příprava historicko-spekulativní na toto dílo je velmi důkladná a odborná. Tím je zhodnocen postup autorův co do předpokladů, jaké vyžadovala tak důkladná studie. Není ani méně originální nauková část v jeho díle. Není to prosté konstatování, co sv. To-

máš učí v koment. k Sentencím Petra Lombardského, ale dovedně theologicky ustavená práce, logicky řešící na základě sv. Tomáše, nejhlubší otázky. - M. H.

SCHMITZ RICHARD: **Christus und die Gemeinde.** Witten (Ruhr), Bundesverlag, 1940, str. 429, cena váz. RM 5.50. Kniha s nadpisem o Kristu a jeho vztahu ke křesťanské obci je vlastně výklad listu sv. Pavla k Efeským, jehož je tato otázka hlavním předmětem. Autor postupuje obvyklým způsobem při výkladech knih Písma sv. V úvodě k tomuto listu stojí za zmínku názorné vylíčení poměrů v Efesu a působnosti sv. Pavla v něm. Autor sám přiklání se k názoru, že list nebyl napsán jen pro Efes, ale pro většinu obcí maloasijských s Efesem v čele. Co se týká původnosti listu rozhodně odpírá, že by nepocházel od sv. Pavla. Drží se více tradičního názoru, podepřeného studiem obsahu samého listu. Rovněž ve výkladu je patrný jeho nesouhlas s neumírněnou kritikou radikálních exegetů. Výklad sám je plynňý a chce uvést čtenáře do tajemného obsahu jeho a ne do řešení sporných výkladů a do filologického studia. Jednotlivým veršům věnuje dostatečnou pozornost. Katolický exegeta ovšem někdy na př. v 5, 32 očekává odhalení hlubšího smyslu některých veršů. Jinak třeba dílo chválit pro obsáhlost výkladu a pro jeho souměrné rozložení.

Z RŮZNÝCH POLÍ

CALZINI: **V zajetí hor.** Romanisovaný život malíře sněžné alpské krásy. Život nešťastný a šťastný v neštěstí jako život všech mimořádných osobností, které nebyly zrozeny k tomu, aby šly vyšlapanými cestičkami a hlavně aby na nich našly své životní štěstí. Tvrdý, pestrý život Segantiniho vydobýval z jeho schopností výsostně svobodné jeho umění. Mistrně je vylíčena v knize bolestná neschopnost většiny umělců začínati si cokoliv v praktickém životě. Vydal Vyšehrad v Praze 1941.

DÖRFLER PETR: **Dokud žila mamička.** Vyšehrad, Praha, 1941, str. 306, 48 K. Vzpomínky na domov jsou vždycky spojeny se vzpomínkami na dětství. Dětství, i kruté dětství, je ve vzpomínkách dobou, jež nám připadá rájem. Odvátá doba vzala s sebou nejtvrdší bolesti, van času ošlehal všechny hroty a dětství očištěno se zjevuje v radostném světle. A ty vzpomínky dovedou v člověku vzbudit ušlechtilá hnutí. Milujeme potom všechny, odpouštíme všem; to je žen četby o dětství Línkově, dětství plném radostí a něhy matčiny, plném událostí života venkovského, školského i rodinného, kde matčina záštita dává pevné a zdravé základy poznání pro celý život. Krásná básnická vidina dětství.

Domácí učení vydalo v sešitech po 6 K učebnice němčiny pro pomocnice v domácnosti, pro truhláře, pro modistky.

GUNARSON: *Není jiné cesty*. Sfinx, Janda, Praha, 1941. Ukončení skvělé trilogie. Škoda, že knihy vycházely v takovém časovém odstupu. Nyní je dílo celé a je třeba podívat se na silnou stavbu myšlenkovou i slohovou celého díla. Nazval bych knihu hymnem na sílu křesťanství, které přetváří, pozměňuje tvrdou, ale otevřenou a dobrou přístupnou povahu. Ústřední postavou i této knihy je Dag a osudy jeho rodu. Silný Dag našel svou jistotu v Kristu. To On je onou cestou, kromě níž jiné není. Není jiné cesty ke štěstí a k naplnění života, než postavit se na cestu Kristovu. Celý život postavit do Krista. Žít z Krista a nejenom ho uctívat chápe krásně náboženství jako podřízení celého člověka již teď Bohu a spočinutí v něm. Starý Dag vychovává zvolna svým životem skoro beze slov své okolí, všechno slabé, pokřivené táhne do výše, kam ho milost Boží vytáhla. Jen ta obálka. Pánové ze Sfinxu, probůh, zastavte tyhle obálky, které jste začali na své nádherné knihy dávat. Myslím to docela dobře! Braitó.

HÁNEK VIKTOR: *Požehnaná léta*. Neubert, Praha, 1941, str. 205, 24 K. Stále v literatuře přemílaná a opakovaná otázka lásky a návratu k půdě, k rodné hroudě, nenalézá v tomto románu nového ztvárnění. Čte se jako většina takových prací, jejichž stavba a záměrnost je prozrazena na prvních stránkách. Mimo to je kniha naplněna tiskovými i gramatickými chybami, mezi nimiž se vyskytuje dokonce i nesprávné i nebo y, což dnes zaráží i u takové knihy.

HEISELER BERNT: *Dobrý svět*. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 288, K 42. Heiselerův román je z nejlepších knih nakladatelství Vyšehrad z poslední doby. Je tu zachyceno skutečně něco z podstaty dobra, něco z dobré stránky lidského srdce a mysli, jsou tu podání lidé, jací ještě žijí, byť někde vzdáleni světu ve vyšších horách, kde příroda je sice matkou tvrdou (nemůže jinak), ale přece jen matkou dobrou, protože je poutá láska. A ty osudy lidí, ty jsou stejně a trvale spjaty, i když navenek se rozcházejí.

HERMANN IGNÁT: *Blednoucí obrázky*. Topičova edice, Praha, 1941, str. 329, I. díl, K 35. Hermannovy příběhy odvátých dob se čtou i dnes dobře a s užitkem, protože se zájmem, poněvadž jsou psány z prostředí maloměstského autora, který z maloměsta vyšel, v maloměstě žil a pro ně také tvořil. Zná je dobře, dovede proto zůstat stranou všeho tendenčního politisování a vrstvení sociálního, čímž je mu umožněno podávat obrázky samostatně ražené a trvalé ceny. A Hermannova prosto-

ta a jemný humor dovede tak nezáluďně odvést od dneška, že žasneme.

HOLKOVÁ MARIE: Děvče z tichého městečka. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 154, K 38. Poučné sestavení dějů kolem mladé snaživé ideální dívky dává autorce možnost podat příklad mládeži, jak nutno žít z trvalých hodnot a pro trvalé hodnoty. I když děj zavádí a vytváří svět ideální, přece jen je v mnohém směru strhující a působí výchovně.

JAVOŘICKÁ VLASTA: Duha. II. vyd. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 190, K 28. Javořická dovede zauzlit děj a v největší bezútěšnosti zahrát barvou útěchy a poklidu. Vinník, lakomec a nespravedlivý člověk dojde spravedlivého trestu, stejně jako zase lidé jím utlačovaní naleznou osudově odměnu v společném štěstí.

MACHT ANTONÍN: Frazologie německé obchodní korespondence. Neubert, Praha, 1941, str. 258, 36 K. Příručka obsahuje několik tisíc vět a frází hlavně z prostředí obchodnického a úřednického. Vyniká praktickým uspořádáním.

MATTHIESEN W.: Hadrová Lízinka. II. vyd. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 132, 28 K. Malému dítěti je snad nejbližší bytostí hračka, jakou je tu hadrová panna, jejíž roztodivné osudy zaujmou malou čtenářku dokonale. Několikrát ukradena a odnesena se vrací šťastně zase k své majitelce, již způsobí návratem stejnou radost, jako četba čtenářkám.

MEJSTRÍK VÁCLAV: Tajemství zeleného meteoru. Vyšehrad, České Budějovice. Ve sbírce Raná setba vychází nyní po Bílé velrybě nový román, který dovede vzrušit, pobavit i poučit mysl mladého čtenáře. Sešitové vydání umožňuje jednak připojování zábavného koutku, jednak usnadňuje předplatné. Cena sešitu 2 K.

MUSIL ALOIS: Stará Ethiopie - Nový Sudan. Melantrich, Praha, 1941, str. 180, 50 K. Na základě oficielní a vědecké literatury anglické a egyptské a vůbec mezinárodní, jak je to obvyklé u podivuhodných prací dr. Musila, líčí autor dějiny nynějšího Sudanu od počátku jeho dějin. Se zájmem čteme tuto knihu vynikajícího znalce, informující odborně o minulosti, přítomnosti i pravděpodobné budoucnosti této země. -es-

OBERKOFER: Prokletý les. Vilímek, Praha, 1941, str. 350, 48 K. Boj starého selského rodu o les proti ziskuchtivým dřevařům proti lidské slabosti i proti lásce a štěstí jedinců. Boj ale zároveň uvnitř tohoto zápasu o to, aby to byl zápas ušlechtilý a čistý. Selský život starých selských rodů, které zrají pod údery života k velké moudrosti a rozvážnosti. Cítíte sílu křesťanství, které utvářelo řadu generací a pomalu hnětlo tvrdou lidskou duši, nakloněnou ke všemu zlu a volanou k nej-

vyššímu dobru, k uskutečnění nesmírné krásy života. Jest to jedna z nejsilnějších knih poslední doby u nás přeložených. Z Oberkoflera by se mělo více překládati. Překlad je pečlivý. Patří k oněm vzácným kouskům, u kterých překlad znamená také tvorbu, vlastně přebásnění originálu. - Braitto.

Poklady národního umění. Vyšehrad, Praha, sv. po 7.50 K. Poslední svazky Pokladů, které tak ušlechtilé propagují v nejširších vrstvách smysl pro umění a národní památky, vyšel popis staroměstského pražského paláce Clam-Gallasova z pera J. Čarka, dále klášter Zlatá koruna, jehož pestré a hrůzné osudy právě tak jako jeho krásy, nyní obnovované, líčí D. Líbal, líčení historie a popis města Horažďovic, jež podává A. Birnbaumová a konečně ještě jedno krásné město, moravská Telč, s jejíž historií, památkami i místopisem seznamuje čtenáře V. Richter.

SVENSSON JÓN: Za slunných dní. II. vyd. Vyšehrad, Praha, 1941, str. 170, 28 K. Když před časem jsme viděli a slyšeli mluvit v Praze autora, mohli jsme se s úžasem přesvědčit, že dovede vzdor svému stáří tvář v tvář vyličit se sugestivní přesvědčivostí nejmalebnější obraz mládí, prožívaného na drsném a jím tolik milovaném Islandu. A stejně uchvacuje mysl četba těchto jeho řádků. Nedivíme se, že si mládež vynucuje druhé vydání.

SVOBODOVÁ RŮŽENA: Zahrada iremská. I.—VI. Vilímek, Praha, 1941. Je záslužné nové vydávání sebraných spisů této velké české umělkyně. Zahrada iremská byla samé autorce její nejmilejší knihou. Skoro celý život se k ní vracela a stále na ní pracovala. Snad to ani dílu neprospělo, protože je mnohdy skoro vyumělkovaná. Někdy dekorace zatěžuje myšlenky. Někdy se nedovedla autorka vysvobodit ze strašného přediva frází, hlavně humanitních frází. Mimo tyto výhrady zůstává Svobodová jednou z největších našich spisovatelů. Iremská zahrada jest jakoby posvátné hájemství čisté krásy, touhy čistých velkých duší. Jakási posvátná nálada obetkává celé dílo. Až to někdy unavuje, tahle překultivovaná touha po vyrovnanosti, která přece není vždycky zdrojem nového života a dalších výbojů. Přece není vítězství nad bolestí, jen ji rozpouštět ve vnitřním spočinutí ve vlastním niterném ráji. I úzkosti skličující, drtící a křesající nové síly k přemáhání patří k bolesti a jsou jejímu životu hnětoucím rukama.

Zeugnisse der Kultur. Tak se nazývá prospekt nakladatelství Herderova ve Freiburgu i B., přinášející zprávy o knihách tohoto nakladatelství z oboru umění, literatury a dějin. Je vhodně provázen obrazovými částmi. Na požádání jej zašle nakladatelství zájemcům zdarma.

NA HLUBINU

REVUE PRO VNITŘNÍ ŽIVOT

ROČNÍK XVI.

1941

Dominikánská Edice Krystal Olomouc

OBSAH XVI. ROČNÍKU

Z Á S A D Y :

BERTRAND: Nová kniha o liturgismu 427.

BOCHOŘÁK: Beze slov 65, Oheň 129, Vzduch 257, Na okraj římského misálu 465.

BRAITO: Základy duchovního života: Mně žíti je Kristus 12, Zapři sebe sama 71, Nejvážnější překážka 130, Askese smyslového a vnitřního života 194, Vášně v lidském životě 262, Zpytování svědomí prostředkem k očišťování duše 324, Očišťování svátostí pokáním a duchovním vedením 398, Očisti svou modlitbu 471, Druhé obrácení 555, Bdi nad svým srdcem 630.

ČALA: Liturgie svátosti pokání 16, 76, Liturgie svátosti nemocných 235, 287, Liturgie svátosti svěcení kněžstva 348, 415, 498, Liturgie svátosti manželství 581.

DE CAUSADE PETR JAN: O stavu odevzdanosti 90.

ČEP: Lidé a člověk 671.

DACÍK: Dogma základem zbožnosti 339, Mluva mystiků 573.

DEML: K narození Panny Marie 480.

DURYCH: Touha po pohrdání 147, Sedmery oči 395, Znamení křesťanů 635.

Mistr ECKHART: Boží trest v hříchu 66, Marie a Marta 193, Nepřemožen denním úkolem 258, Nauka o podstatném díle 466.

Sv. GERTRUDA z Helfty: Vztah nábožné duše k zevnějšku 2.

GRANÁTOVĚ JABLKO: Pýcha, počátek všech hříchů 548, Proč se Bůh vtělil 625.

LUDVÍK z Granady: Z „Úvodu k vyznání víry“ 388.

HABÁŇ: Ze všech sil svých 21, Citlivost 134, Zájem Boží a zájem lidský 200, Pasivita v duchovním životě 267, Činnost duše 328, Normální dobro 404, Duchovní smysl 564.

HAVLOVSKÝ: Vrcholná gotika nebo raný humanismus? 587.

JACOPONE da Todi: Extase 66.

KALISTA: Blahoslavená Zdislava 151.

MERELL: List sv. Pavla Efeským 26, 84, 139, 228, 344, 491, 569, 648, Pavlova modlitba a doxologie 411.

MIKLÍK: Svátost Katolické akce 205.

MÜLLER: Mravní svědomí 15.

OLIER: Modlíme se ve spojení s Ježíšem Kristem 385.

PECKA: Kristus věčně živý 3, 81, Aforismy o nemoci 273, 353.

POSVÁTNÁ KONGREGACE KONCILU: 545.

REBAN: Býti Božími a žíti z Boha 334.

SEUSŮV dopis k obláčce jedné řeholnice 386.

STRÁNECKÝ: Klášterní chrám augustiniánů na Starém Brně 593.

STŘEDA: Církev a pravda 143, Liturgická slova 224, Slova liturgie 408.

ŠKRABAL: Žalm 24: Píseň Davidova 31, Žalm 133: Píseň stupňová, Davidův 94, Žalm 130: Píseň stupňová 158, Duchovnost hesychastů 161.

ŠNOBL: Střízlivé opojení 279, 560, 661.

ŠVACH: Církev a církevnictví 217, Zákon a svoboda 290, Cesta důvěry 505.

TAULER: Posvátnost povolání 321.

TKADLČÍK: Křesťanský ráz flámské literatury 510.

UHER: Baroková zbožnost a dnešek 422.

VÁŠEK: Hledání cest ke sblížení 484, Záchrana stydlivosti - záchrana duchovního života 639.

VODIČKA: Jak psáti životy svatých 295.

ZAHRADNÍČEK: Útěk do Egypta 1.

ŽIVOT:

34-48, 97-112, 168-179, 241-245, 304-309, 359-371, 429-449, 518-531, 598-609, 675.

PRACOVNA:

48-55, 113-123, 180-185, 245-249, 309-317, 371-374, 449-454, 531-536, 609-617, 691.

ŽEN:

55-64, 123-128, 185-192, 249-256, 317-320, 374-384, 454-464, 536-544, 617-624, 694.

Zvednout lidstvo. Prosím Vás, nechte těchhle frází. Desítikilový balík vás unaví za chvíli. Natož celé lidstvo zvedat! To je strašná práce! S jedním člověkem se utaháte k smrtelné únavě. Dva tisíce let se stále někdo pokouší tohle „lidstvo“ zvedat, ale s nevalným úspěchem. Můžeš a máš poučovat ty, s nimiž jsi ve styku, kteří ti jsou svěřeni, máš sám jednat křesťansky ve všech okolnostech a příležitostech. To všechno je dobré, ale „zvedat lidstvo“ je tak kulatou frází a tak zvetšelým klišé, že je to až nebezpečné. Zvedat lidstvo totiž nic neříká, nic nenařizuje. Je to fráze všeobecná. Proto ohrožuje i vykonávání věcí velmi konkrétních a určitých. Ty pak mohou lidem pomoci.

Z. J. Opatrnost i v duchovních věcech. Opatrnost, aby se nevloudila přemrštěnost, přepětí i do nejsvětějších věcí. Přebroušení, přepětí svatých zásad, povinností a prostředků udusily u mnohých i dobrých lidí důvěru a chuť k duchovním věcem. Dábel totiž často nasazuje svou práci tam, kde vrcholí milost Boží. Přichází se svou horlivostí, nadšením. Posílá malicherné lidičky, kteří se chopí svatých a velkých myšlenek, aby je zesměšnili a tak odstranili. Tak se zabíjejí i velcí spisovatelé. Když kdysi byl objeven Hell nebo Bloy nebo Barbey d'Aurevilly, začali někteří vydavatelé doplňovat citelné mezery a vydávali všechno, i jejich slabší a nejslabší věci, takže pak ony spisovatele vlastně zostudili. Tak se také řádilo kdysi s Boženou Němcovou a posledně i s Březinou, kde se začaly vyhledávat jejich nejmenší lístečky a kdysi i školní diktát Březiny učitele byl vydán, aby se pak shledalo, že to je z nějaké čítanky. Pozor na toto duchovní hračkářství, malichernost, hraničící se směšností, titěrnost, která znevažuje věci velké a svaté.

B. L. Drahý bratře, neztrácejte chuti k duchovnímu vedení a k duchovní práci, protože se na vás věsí i duše potrhle, vykolejené. Nedivte se tomu ani v nejmenším a nechtějte proto zanevřít na ovečky vám svěřené. Víím, že si někdy chcete již říci, a to byl smysl vašeho stýskajícího si dopisu, jako by celé to vaše kněžství tu bylo pro několik výstředních raněných hysterických osob. Všimněte si někdy večer svého světla nad pracovním stolem. Jak víří mouchy, mušky i všelijaké noční můry kolem svítílny. Zvláště lampy s cylindrem měly tenhle večerní hrůzný mumraj. Čili, světlo nutně přitahuje noční motýly, ubohé mouchy, opilé světlem a nevědoucí si rady se svou tmou, ale - což je bolestnější - ani se svým světlem. Prožil jsem tyhle chvíle hrůzy také, ale to světlo má ještě jiný účel: svítí vám na práci, z níž se budou jako z denního světla radovat lidé čistí, lidé zdraví, lidé Boží. Proto neztrácejte chuti k práci pro ony divné mouchy. Nekrouží jenom ony kolem kněží. Ale neopomeňte je hadrem rozhánět.

Přítel. Dávno si byli učení v Církvi svaté vědomi toho, ovšem mylně, že se Církev neobejde bez jejich učenosti. Domnívali se vždycky, že jejich povinností je čekat, vyčkávat, až kdo co napíše, a pak to prozkoumávat, hotovi vždy něco „seřezat“, aby jejich vlastní řádky skřípaly nešikovností, nemotorností a neživotností k pláči. Ale zatím úkolem těchto učených mužů, za kterého i vy se dozajista máte, je nejenom bdít, aby se nevloudily omyly do učení, do drzosti těch, kteří se odvažují ještě něčeho jiného než kritiky, totiž poctivé práce a únavného učení, nýbrž je povinností učenců vám podobných, aby tedy také sami učili. Ale zase se nesmějí domnívat, že smějí být soudci i nad tím, jak Bůh sám opravdu mluví k duším. Nakonec musejí mít velkou trpělivost s lidmi vašeho druhu duše, které jdou k Bohu a kterým jste měli k němu pomoci. Nesmíte se tvářit jako vše-vědoucí a všemohoucí, protože pak vypadáte jako vše ignorující.

D. S. Jak získati lidi pro Krista, pro náboženský život? Musíme nejprve mít skutečné křesťany, křesťany, kteří ukáží světu, že se dá křesťanství ještě dnes žít, kteří spíše teplem a žářem své duše, zapálené Bohem a životem z něho, zahřejí lidi ve svém okolí. Pak i slovo nabude síly, ponese-li je dech Boží. Jenom prožité křesťanství, jenom skutečný a ne hraný anebo mluvený duchovní život, přesvědčí a získá někoho. Jinak se spíše umluvíte, nežli někoho získáte. Krásně to řekl jezuitský mystik Surin: Kdyby ti lidé prožili jednou zkušenosti vnitřní cesty a byli muži vnitřní modlitby, obrátili by půl světa a jejich kázáními by se otřásl svět.

Škola duchovního života. Chci aspoň nějak pro začátek vyhovět této žádosti, tolikrát vyslovované v Praze i v Brně, kam dojíždím. V neděli v Brně i v Praze budu pořádát vždy po společné mši svaté v Praze u dominikánů a v Brně u dominikánek v kroužku zájemců tuto školu duchovního života; kde se budou přátelé Boží do tazovat a hovorem si objasňovat své nejasnosti. Začnu již od příští prosincové přednášky v Praze i v Brně. Stačí mně třeba omezený kroužek, ale opravdu vážných zájemců.

Velké vydání českého překladu Písma sv.

Hejčl-Sýkora

čtyřsvazkové dílo s obsáhlými poznámkami a mapami v půdňí polokožené vazbě v ochranném obalu lze výhodně koupiti prostřednictvím naší redakce. Cena 500 K i s portem. Kompletní toto dílo je jinak úplně rozebráno.

Vydává Dominikánská Edice Krystal v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Brně 8. III. 1926, č. 18070-VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.